

TÜRK EĞİTİM DERNEĞİ

**80. YIL ULUSLARARASI EĞİTİM FORUMU
EĞİTİM HAKKI VE GELECEK
PERSPEKTİFLERİ**

**80. YIL ULUSLARARASI EĞİTİM FORUMU
“EĞİTİM HAKKI VE GELECEK PERSPEKTİFLERİ”**

Editör: Türk Eğitim Derneği
Türkçe Dil Editörü: Gültekin Özdemir

ISBN

© 1. Basım, Temmuz 2008

© Copyright 2008, TÜRK EĞİTİM DERNEĞİ

Bu kitabın bütün hakları Türk Eğitim Derneği'ne aittir.
Yayıncının yazılı izni olmaksızın, bu kitabın tümünün veya bir kısmının elektronik,
mekanik ya da fotokopi yoluyla basımı, yayımı, çoğaltılması ve dağıtımını
yapılamaz.

Kapak Tasarımı, Baskı ve Cilt
Adım Ajans
+90 312 220 14 58

KÜTÜPHANE BİLGİ KARTI

Türk Eğitim Derneği

80. Yıl Uluslararası Eğitim Forumu: Eğitim Hakkı ve Gelecek
Perspektifleri
1. Baskı, ix+278 s, 160x235 mm
ISBN 978-9944-5128-4-8

1. Eğitim Hakkı, 2. Eğitimde Erişim ve Eşitlik, 3. Küreselleşme
ve Eğitim

SUNUŞ

Türkiye’de eğitim sektörü, üretim ve hizmet sektörlerinin son 20-25 yıl içinde küresel piyasalarla bütünleşme ve rekabet etme yönünde gerçekleştirmiş olduğu önemli değişim ve dönüşümün oldukça gerisinde kalmış gözükmektedir. Şu anda var olan eğitim-öğretim uygulamalarının ekonomi ve toplumsal yaşamın gerekleri ile ilişkilendirilmesinde ciddi sorunlarla karşı karşıya kaldığı görülmektedir. Yaşam boyu öğrenme perspektifi içinde eğitim hakkı; bireyin eğitime erişiminin sağlanması, bireyin ve toplumun eğitim gereksinimlerini karşılayacak eğitim program ve kurumlarının mevcut olması, bireyin kurum ve programlara kabul edilmesi ve sunulan eğitimin ihtiyaçlara yanıt verebilecek esneklik ve uyarlanabilirliğe sahip olması ile ilgilidir. Devletin toplumsal katılımı da sağlayarak, eğitim hakkının sağlanmasında engelleri, güçlükleri ve dezavantajları ortadan kaldırmaya yönelik politikalar üretmesi ve uygulaması beklenmektedir. Bu anlayış geleneksel olarak “okula devam edebilme hakkı” ile eş anlamlı olarak kullanılan eğitim hakkı kavramından daha öte bir anlam taşımaktadır.

Türkiye’de ilköğretimde erişim ve eşitlik daha çok okullaşma oranlarına ilişkin sayısal verilere dayalı olarak, cinsiyete ve bölgesel farklılıklara göre açıklanmaktadır. Cinsiyete ve bölgelere göre farklılıklar önemli olmakla birlikte, erişim ve eşitlikte gerçek durumu yansıtmaktan oldukça uzak görünmektedir. Erişimin yalnızca okula kayıt ve devam olarak algılanması sorunun tanımlanmasında yetersiz kalmaktadır. Erişim ve eşitlik okula kayıt ve devamın ötesinde öğrencilerin aldığı eğitimin niteliği ile ilişkilendirilerek değerlendirilmelidir. Erişim, yalnızca okula kayıt ve devam anlamında değil, okulda altyapı, insan kaynakları ve öğretim uygulamaları açısından nitelikli bir eğitime erişim olarak görülebilir. Eşitlik ise, erişim ile ilişkilendirilerek, hem eğitimin girdileri hem de öğrenci kazanımları açısından ele alınmalıdır.

Türk gençliğine verilen eğitimin, toplumun ve ekonominin gereksinim duyduğu temel becerileri kazandırmaktan uzak kalmışlığı, kaynak yetersizliği ile açıklanamayacak boyuttadır. Yalnızca ilköğretim çağındaki yaklaşık 1.142.000 çocuğun eğitim hakkından yoksun kaldığı bilinen bir gerçektir. Ancak, okula kayıtlı ve devam eden milyonlarca çocuk için de temel becerilerin yeterince kazandırılmadığı bir ortamda nitelikli bir eğitime erişim hakkının tam olarak sağlanabildiği söylenemez. OKS ve ÖSS gibi ulusal ölçekli değerlendirmelerden elde edilen sonuçlar, genellikle sıralama açısından değerlendirilmekte ve bu sonuçların gösterdiği bilgi ve beceri düzeylerinin bireysel ve toplumsal açıdan anlamları üzerinde pek de durulmamaktadır.

Bütün değerlendirmeler ve bulgular, Türkiye genelinde öğrencilerimizin ancak %2 civarında bir kısmına “iyi bir eğitim” verebildiğimizi göstermektedir. Bunun

bireysel olarak anlamı; bir birey olarak temel bilgi ve becerileri kazanma hakkından; iyi bir gelecek, iyi bir iş ve iyi bir gelir hakkından yoksun kalmak olarak değerlendirilebilir. Toplumsal açıdan ise, küreselleşmiş bir dünyada rekabet gücünü kaybetmek; politik ve ekonomik açıdan etkin bir aktör olmak yerine, küreselleşmenin bir nesnesi olmak gibi ciddi riskler yaratmaktadır. Eğitimin mevcut durumunu gösteren veriler bir istatistik olmanın ötesinde, bireyin ve toplumun geleceği açısından değerlendirilmelidir. Nitelikli bir eğitim hakkından yoksun kalan her çocuk bir istatistik değil, bir insan, bir candır.

Türkiye’de her yıl yaklaşık 10 milyar dolarlık bir kaynak, ortaöğretime ve yükseköğretime geçiş sınavlarına hazırlık kapsamında harcanırken, bireylerin eğitim hakkının tam olarak güvence altına alınmamış olması, kaynak kullanımı konusunda rasyonel olmayan bir yapı ile karşı karşıya olduğumuzu göstermektedir. Ayrıca, Türkiye’de ailelerinin çocuklarının eğitimine verdiği önem ve bunun için çok büyük harcamalardan kaçınmadıkları bilinmektedir. Öyleyse temel sorun, eğitime ayrılan kaynakların yanlış yönlendirilmesi ve verimsiz kullanılmasıdır. Bu harcama, okullarda eğitimin geliştirilmesi için ya da diğer ekonomik sektörlerde kullanılması halinde sağlayacağı katkılar açısından ele alındığında göz ardı edilemeyecek büyüklüktedir.

Türkiye’de, eğitim hakkının güvence altına alınması, her çocuğun daha nitelikli bir eğitime daha eşitlikçi bir sistem içinde erişiminin sağlanması ve eğitim sisteminin ülkenin toplumsal ve ekonomik kalkınması için daha fazla katkı değer yaratması **ulusal bir program** çerçevesinde ele alınmak zorundadır. Toplumun, bireylerin, ekonominin ve demokrasinin gereksinimlerine duyarlı ve bireylerin de eğitim haklarını güvence altına alan bir eğitim sistemi, toplum ve ülke için daha kalkınmış ve aydınlık bir geleceğin de ön koşulu olarak görülmektedir. Bu nedenle, Türk Eğitim Derneği ulu önder Atatürk’ün liderliğinde kuruluşunun 80. yılında, “Türkiye’de Eğitim Hakkı” üzerine bir uluslar arası eğitim forumu düzenleyerek, bir ulusal eğitim programının geliştirilmesine temel oluşturabilecek bir diyalog ortamının yaratılmasını amaçlamıştır.

Türk Eğitim Derneği 80 yıl önce, başarılı fakat maddi olanakları yetersiz öğrencilere destek sağlama, yabancı dilde eğitim veren okullar açma ve Türk eğitim politikasının oluşturulmasına katkıda bulunma misyonu ile yola çıkmıştır. Ulu Önder Atatürk’ün önderliğinde kurulan Türk Eğitim Derneği, 80 yıldır üstlenmiş olduğu misyonun bilinci ile Türk eğitim standartlarını çağdaş seviyelere taşıyacak bilimsel platformlar oluşturmak, araştırma projeleri ve hazırladığı raporlar ile eğitim sisteminin sorunları ve çözümleri üzerine toplumu bilinçlendirmek, sorunları ve çözüm önerilerini ilgililerle paylaşmak amacıyla çalışmalarını sürdürmektedir. Türk Eğitim Derneği bugüne kadar sadece sorunları ortaya koymakla kalmayıp, okul öncesi eğitimin sorunlarından Türkiye’yi bir çıkmaza sokmuş olan üniversiteye giriş sınavı sistemine kadar birçok noktada getirdiği çözüm önerileriyle sivil toplum kuruluşu olma görevini

yerine getirmiştir ve getirmeye devam edecektir.

Türk Eğitim Derneği kuruluşunun 80. yılında eğitim hakkının yaşam boyu öğrenme perspektifi içinde ele alınmasını, sorunların tartışılmasını, politikaların ve çözüm önerilerinin geliştirilmesini sağlayacak bir diyalog ve platform oluşturmak amacıyla yapacağı çalışmalar kapsamında, Türkiye’den ve uluslararası alandan seçkin bilim ve devlet adamlarının katılımı ile **“Eğitim Hakkı ve Gelecek Perspektifleri”** konulu “80. Yıl Uluslararası Eğitim Forumu”nu düzenlemiştir. TED Ankara Koleji İncek Kampüsü’nde düzenlenen olan forumda, eğitim hakkı; eğitimin ideolojik anlamı, küresel değişimler ve eğitim, okulun değişen rol ve işlevleri, sürdürülebilir ekonomik kalkınma üzerinde eğitimin etkileri, giriş sınavları, erişim ve eşitlik, AB’ye giriş sürecinin bilgi ekonomisi açısından yeniden değerlendirilmesi ve eğitimde sivil toplumun rolü konuları çerçevesinde ele alınmıştır.

“80. Yıl Uluslararası Eğitim Forumu”na katkı sağlayan tüm konuşmacılara, “bizde aynı amaç için buradayız” diyen tüm katılımcılara ve Forum’un gerçekleştirilmesinde katkı sağlayan Türk Eğitim Derneği ailesinin her bir bireyine teşekkür eder, Froum’da yapılan konuşma ve tartışmaların yer aldığı bu kitabın Türk Eğitim Sisteminde eğitim hakkının geliştirilmesine katkı sağlamasını dilerim.

Selçuk Pehlivanoğlu
Türk Eğitim Derneği Genel Başkanı

İÇİNDEKİLER

TÜRK EĞİTİM DERNEĞİ 80. YIL ULUSLARARASI EĞİTİM FORUMU “EĞİTİM HAKKI VE GELECEK PERSPEKTİFLERİ”

SUNUŞ	iii
28 Ocak 2008	
09:00-10:00 AÇILIŞ KONUŞMALARI	1
Selçuk Pehlivanoglu, Türk Eğitim Derneği Genel Başkanı.....	1
Köksal Toptan, Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı.....	5
Doç. Dr. Hüseyin Çelik, Milli Eğitim Bakanı.....	8
28 Ocak 2008	
10:00 - 11:30 KONUK KONUŞMACILAR	16
William Hansen, ABD Eğitim Bakanlığı Eski Müsteşarı.....	16
Dr. Kim Shinil, Güney Kore Cumhuriyeti Başbakan Yardımcısı ve Eğitim ve İnsan Kaynaklarını Geliştirme Bakanı.....	23
28 Ocak 2008	
11:45 - 13:00 BİRİNCİ OTURUM	
Eğitimin İdeolojik Olarak Anlamı	31
Oturum Başkanı: Prof. Dr. Kenan GÜRSOY, Galatasaray Üniversitesi.....	32
Prof. Dr. Michael W. Apple, Wisconsin Madison Üniversitesi.....	32
Prof. Dr. Ahmet İnam, Orta Doğu Teknik Üniversitesi.....	40
28 Ocak 2008	
14:00 - 15:30 İKİNCİ OTURUM	
Küresel Değişimler ve Eğitim	46
Oturum Başkanı: Prof. Dr. Üstün Ergüder, İstanbul Politikalar Merkezi.....	46
Prof. Dr. Mark Ginsburg, Maryland Üniversitesi.....	47
Prof. Dr. Stephen Heyneman, Vanderbilt Peabody Koleji.....	51
Dr. Bahadır Kaleağası, AB ve UNICEF Nezdinde TÜSİAD- Brüksel Temsilcisi.....	56
Dr. Cüneyt Ülsever, Hürriyet Gazetesi.....	61

28 Ocak 2008	
16:00 - 19:00 ÜÇÜNCÜ OTURUM	
Okulun Değişen Rol ve İşlevi	69
Oturum Başkanı: Prof. Dr. İpek Gürkaynak, Gürkaynak Yurttaşlık Enstitüsü.....	69
Prof. Dr. Kamil Özerk, Oslo Üniversitesi.....	70
Prof. Dr. Howard Gardner, Harvard Üniversitesi (Video Konferans).....	81
29 Ocak 2008	
09:00 - 10:00 AÇILIŞ KONUŞMASI	98
Zafer Çağlayan, Sanayi ve Ticaret Bakanı.....	98
29 Ocak 2008	
10:00 - 11:30 BİRİNCİ OTURUM	
Eğitimin Sürdürülebilir Ekonomik Kalkınma Üzerindeki Etkisi	108
Oturum Başkanı: Prof. Dr. Ali Doğramacı, Bilkent Üniversitesi.....	108
Prof. Dr. Donald K. Adams, Pittsburgh Üniversitesi.....	109
Dr. Robin Horn, Dünya Bankası.....	113
Prof. Dr. Muhittin Şimşek, Yükseköğretim Kurulu Denetleme Kurulu....	122
29 Ocak 2008	
11:45 - 13:00 İKİNCİ OTURUM	
Giriş Sınavları: Eleme mi, Eğitim Hakkının Engellenmesi mi?	130
Oturum Başkanı: Selçuk Pehlivanoglu, Türk Eğitim Derneği....	130
Işık Batuhan Çakmak, TED Ankara Koleji Vakfı Özel Lisesi Öğrencisi.....	131
Prof. Dr. Chong Jae Lee, Güney Kore Eğitim Geliştirme Enstitüsü Eski Başkanı.....	134
Faruk Köprülü, ÖZ-DE-BİR.....	137
Prof. Dr. İrfan Erdoğan, Talim ve Terbiye Kurulu.....	145
29 Ocak 2008	
14:00 - 15:30 ÜÇÜNCÜ OTURUM	
Eğitim Hakkı: Erişim ve Eşitlik	150
Oturum Başkanı: Prof. Dr. Aybar Ertepinar, Yükseköğretim Kurulu Eski Başkan Vekili.....	151
Abbas Güçlü, Milliyet Gazetesi.....	152
Prof. Dr. Rodolfo Meoño Soto, Birleşmiş Milletler.....	159
Dakmara-Ana Georgescu, UNESCO Uluslararası Eğitim Bürosu.....	167

29 Ocak 2008	
16:00 - 19:00 DÖRDÜNCÜ OTURUM	
Gelecek için Perspektifler:	
Yaşam Boyu Öğrenme ve Herkes için Eğitim.....	177
Oturum Başkanı: Prof. Dr. Aybar Ertepinar, Yükseköğretim Kurulu Eski Başkan Vekili.....	177
Prof. Dr. Pavel Zgaga, Slovenya Eski Milli Eğitim Bakanı, Ljubljana Üniversitesi.....	178
Prof. Dr. Sabahattin Balcı, Ankara Üniversitesi, Çankırı Meslek Yüksekokulu.....	186
30 Ocak 2008	
09:00 - 10:00 AÇILIŞ KONUŞMASI.....	195
Ali Babacan, Dışişleri Bakanı.....	195
30 Ocak 2008	
10:00 - 11:30 BİRİNCİ OTURUM	
Türkiye İçin Farklı Gelecek Senaryoları:	
AB Sürecinin Bilgi Ekonomisi Açısından Yeniden Yorumlanması.....	204
Oturum Başkanı: Büyükelçi Volkan Vural, Doğan Holding.....	205
Gökcan Demirkazık, TED Ankara Koleji Öğrencisi.....	206
Dr. Vittorio Campione, Camporlecchio Eğitim.....	208
Prof. Dr. Osman Çoşkunoglu, Uşak Milletvekili ve Avrupa Birliği Uyum Komisyonu Üyesi.....	211
30 Ocak 2008	
11:45 - 13:00 İKİNCİ OTURUM	
Eğitimde Toplumsal Sorumluluk ve Sivil Toplum Örgütlerinin Rolü.....	221
Oturum Başkanı: Zeynep Göğüş, TR Plus-Centre for Turkey in Europe.....	221
Deniz Aybaş, TED Ankara Koleji Öğrencisi.....	223
Reza Hossaini, UNICEF Türkiye Temsilciliği.....	227
Dr. Alexandru Crisan, Eğitim Reform Merkezi 2000+.....	231
Turgut Bozkurt, Türk Eğitim Vakfı.....	241
30 Ocak 2008	
13:00 – 14:00 KAPANIŞ.....	247
Selçuk Pehlivanoglu, Türk Eğitim Derneği Genel Başkanı.....	247

“EĞİTİM HAKKI VE GELECEK PERSPEKTİFLERİ” 80. YIL ULUSLARARASI EĞİTİM FORUMU SONUÇ BİLDİRGESİ.....	252

EK-1

Okulun Değişen Rol ve İşlevi Prof. Dr. İpek Gürkaynak.....	256

EK-2

Eğitimde Eşitlik ve Eşdeğerlik <i>Türleri, boyutları ve gerektirdikleri</i> Prof. Dr. Kamil Özerk, Oslo Üniversitesi, Norveç.....	267

80. YIL ULUSLARARASI EĞİTİM FORUMU “EĞİTİM HAKKI VE GELECEK PERSPEKTİFLERİ”

28 Ocak 2008

09:00-10:00 AÇILIŞ KONUŞMALARI

Sunucu: Fulin Arıkan

Sayın Meclis Başkanım, Sayın Bakan, Değerli Konuklar, Saygıdeğer Katılımcılar,
“Türk Eğitim Derneği 80.Yıl Uluslararası Eğitim Forumu: Eğitim Hakkı ve Gelecek Perspektifleri” başlıklı Uluslararası Eğitim Forumu’na hoş geldiniz. Efendim sizleri Ulu Önderimiz, Başöğretmenimiz Atatürk ve Türk eğitim tarihine değerli hizmetlerde bulunmuş merhum Türk eğitimcilerinin manevi huzurunda saygı duruşuna ve hemen ardından İstiklal Marşı’mızı söylemeye davet ediyorum...

Cumhuriyetimizin kurucusu Ulu Önderimiz Atatürk’ün talimatıyla 1928’de kurulan Türk Eğitim Derneği, bugün 21 ilde 16 bin öğrenciye ışık tutuyor. Değişmeyen gerçeğin değişim olduğundan hareketle, Türk Eğitim Derneği 80. kuruluş yılında, değişen eğitim ihtiyaçları, sorunları, çözüm önerileri ve politikalarını, düzenlediği bu platformla tartışmaya açıyor. Efendim şimdi Türk Eğitim Derneğinin Genel Başkanı Sayın Selçuk Pehlivanoglu’nu açış konuşmalarını yapmak üzere kürsüye davet ediyorum.

Selçuk Pehlivanoglu, Türk Eğitim Derneği Genel Başkanı

Sayın Meclis Başkanım, Sayın Milli Eğitim Bakanım, Çok Kıymetli Prokotokol, Saygıdeğer Katılımcılar,

Büyük Önder Atatürk’ün bize emanet ettiği meşalenin bu yıl 80. yılını yaşıyoruz. Hepiniz 80.Yıl Uluslararası Eğitim Forumu’muza hoş geldiniz, onur verdiniz. Burada bulunan güzide ve saygıdeğer konuklarımıza hoş geldiniz demek istiyorum.

Huang Yang Haminida Kim Schnill Buhongli Nim; hoş geldiniz Sayın Bakan.

Sözlerime başlamadan önce, toplantımıza katkı veren Milli Eğitim Bakanımız Sayın Hüseyin Çelik’e huzurlarınızda teşekkür etmek istiyorum.

Sayın Başkanım, Sayın Bakanlar, Değerli Katılımcılar,

Günümüzde bilim, teknoloji, toplum ve ekonomi baş döndürücü bir hızla değişiyor. Değişimler dünyanın her köşesine anında yayılıyor, tartışılıyor,

geliştiriliyor. Artık değişmeyen doğru bilgi, değişmeyen bilimsel, teknolojik, toplumsal ve ekonomik olgular yok. Bugünün en geçerli bilgisi bile bu değişim ve yenilenme sürecinde hızla geçerliliğini yitiriyor. Bu ortamda bilinmeyen bir gelecek için eğitim programları hazırlamak, bilinmeyen bir geleceği yeniden yapılandırmak son derece zorlu ama asla yabana atılmayacak, hatta umut ve hayat soluğu veren aydınlık bir projedir. Çünkü dünya ve toplum değişirken eğitim de değişmek zorundadır. Değişim gerçeği, eğitimin kendi evrimi içerisinde yeniden yorumlanmasını zorunlu kılmaktadır. Giderek tüm dünyada eğitim sistemleri aynılaşmakta ve standartlaştırılmaktadır. Oysa eğitimin doğasında standartlaşma değil, özgün olma vardır. İşte bu noktada en önemli değişkenlerden biri eğitim hakkıdır. Eğitim hakkı, 1960'lı ve 70'li yıllarda zorunlu eğitim çağı nüfusunun okula erişimi, hatta kimi ülkelerde okuma-yazma öğrenme çerçevesinde ele alınıyordu. Zaman içinde eğitim hakkı kavramının kapsamı da genişledi. Yaşam boyu öğrenme perspektifi içerisinde, yaşam boyu istihdamı sağlayacak, temel beceri ve nitelikleri kazandırabilecek, ekonomi ve demokrasi ile ilişkilendirilmiş bir eğitime erişim hakkını da kapsayacak biçimde geliştirildi.

Birçok ülke için eğitim bir mücadele ve çekişme alanıdır. Bu çekişme, eğitim kurumlarının ne yapması gerektiği, kime hizmet sunacağı ve bu kararları kimin alacağı hakkında daha derin ve geniş bir tartışma ile ilgilidir. Gelişmekte olan ve yarı temsili demokrasi ile yönetilen ülkelerde ise eğitim, siyasal taraftar toplama, ideolojileri yaymanın bir yoludur. Bu tür ülkelerde eğitim, eğitime harcanan para ve diğer girdiler açısından önemsizdir; oysa eğitim daha çok süreçler ve çıktıları açısından bir değer taşır. Gelişmekte olan ülkelerde çoğu zaman somut ve anlık getiriler, soyut ve uzun soluklu kazanımlara maalesef tercih edilmektedir. Bu çıkmazdan nasıl çıkılır? Hiç kuşku yok ki katılımcı demokrasinin hayata geçirilmesi önemli bir adımdır. Her ulus, doğal olarak gençlere bir yurttaşlık bilinci kazandırmayı amaçlar ve eğitim sistemini buna göre düzenler. Her ulusun çocukları, o ulusun geleceğidir; fakat bu doğal amaç ile ideoloji arasındaki çizgi nerede başlar ve nerede biter? Modern bir demokrasi için uygun olan eğitim amaçları ile totaliter bir eğitim anlayışını esas alan eğitim amaçları arasındaki fark nedir? Bu soruların cevaplarının bulunması gerekir.

Günümüzün en popüler teması olan küreselleşme de eğitime yeni işlevler yüklemektedir. Küreselleşme eğitim ilişkisi oldukça karmaşıktır. Eğitime bir yandan egemen güçler tarafından küreselleşmeyi destekleyen nitelikler kazandırma işlevi yükleniyor. Çünkü küresel bir eğitim aynı zamanda egemen güçler için doğal bir avantaj demektir. Bir taraftan ise daha az güce sahip taraflarca, küreselleşmenin olumsuzluklarına karşı bağımsızlık oluşturma işlevi yükleniyor. Küreselleşme içinde toplum kendi geleceğini kontrol etme iradesini nasıl öğrenebilir? Bir yandan evrensel değerlere sahip, başkalarının değerlerine hoşgörü ile yaklaşabilen dünya vatandaşları yetiştirmesi bekleniyor. Diğer yandan eğitimin ulusal ve kendi toplumsal değerlerinin her zamankinden daha çok bilincinde olan bireyler yetiştirmesi gerekiyor. Eşitsizliğe dayalı bu paradoksu

çözecek olan yine eğitimin, sadece eğitimin kendi büyüsidür. Sonuçta eğitim küresel rekabetin bir aracıdır ve eğitim işleri bu aracı kullanan tarafların kullanma gücüne bağlı olarak değişir. Söz konusu değişim, nasıl bir gelecek yaratılacağına da önemli bir aracıdır. Kurguladığımız gelecekle gerçekleşecek olan gelecek arasındaki mesafe; insanlığın entelektüel ve vicdani sınavının bir göstergesi olacaktır. Bizler, spesifik bir medeniyet, bölge ya da ulus merkezli bir gelecek yaratmanın peşinde koştukça, insanlık olarak sınıfta kalacağız demektir. O halde nasıl bir gelecek tasarlamalıyız?

Gelecekte beş tür zihinsel model geçerli olacaktır: Disipline olmuş, en azından 1-2 alanda derinlemesine bilgi sahibi olan, sentezleyen, neyin gerçekten önemli olduğuna karar verebilen, yaratan, işe yarar yeni fikirler üretebilen, saygılı, diğerlerini anlamaya çalışın, birlikte çalışabilen ve üretebilen, etik, bir yurttaş, bir vatandaş olarak yaşamında ahlaklı davranabilen. Gelecekte; geleceğin okulunda, işyerinde ve toplumunda karşılaşacağımız güçlük, bu beş zihinsel modelin her birini, her bireyde ve bütünlük içinde geliştirmek olacaktır. Bireyler, ancak o zaman hem birey hem de toplum için birbiriyle etkili biçimde çalışabilir ve başarılı olabilirler. Bir ülkenin genç nüfusunun ne öğrendiğiyle o ülkenin ekonomik kalkınması ve rekabet gücünün geliştirilmesi arasında doğrudan bir ilişki vardır.

Eğitim hakkı, kalkınma ile ilgili stratejilerin merkezinde yer almaktadır. Bu bakımdan, çağımızda ülkelerin net okullaşma oranını %90'ın üzerine çıkarmış olması önemli bir başarı olarak gözükmektedir. Ancak, araştırmalar, yalnızca okula giden çocukların sayısını arttırmaya odaklanan bir bakış açısının, sosyoekonomik koşulların iyileşmesini sağlamaya maalesef yeterli olmadığını göstermektedir. Bilimsel bulgular, bir çocuğun kaç yıl okula devam ettiğinden çok, bilişsel ve sosyal becerilerinin gelişmesinin önemli olduğunu ortaya koymaktadır. Bu noktada tartışılması gereken, eğitim kurumlarının niteliği ve ekonomik kalkınma ile eğitimin kazandırabileceği beceriler arasındaki ilişkiyi ortaya koyacak bilimsel verilerdir. Seçkin ortaöğretim kurumlarına ve üniversiteye kimler gidebilmektedir? Elemeci bir sistemde sınavları geçerek, bir üst öğretime devam etmeyi en çok hangi faktörler etkilemektedir? Eleyici nitelikteki sınav etrafında yaşanan yarış, öğrenciyi eğitimin özünden uzaklaştırarak, test odaklı bir yaklaşımla kaygı ve depresyona sürükleyip, kişisel gelişimine olumsuz etki yapar mı? Eleyici bir sistemin fırsat eşitliği ile ilişkisi ve fırsat eşitliğine etkileri, bilimsel araştırma bulguları ışığında mutlaka tartışılmalıdır.

Okullarda erişim ve eşitlik, daha çok okullulaşma oranlarına ilişkin sayısal verilere, cinsiyete ve bölgesel farklılıklara göre açıklanır. Oysa erişim ve eşitlik, okula kayıt ve devamın ötesinde, öğrencilerin aldığı eğitimin niteliğiyle ilişkilendirilerek tartışılmalıdır. Erişim, yalnızca okula kayıt ve devam anlamında değil, okulda altyapı, insan kaynakları ve öğretim uygulamaları açısından nitelikli bir eğitime erişim olarak değerlendirilmelidir. Eşitlik ise erişim ile

ilişkilendirilerek, hem eğitimin girdileri hem de öğrenci kazanımları açısından ele alınmak mecburiyetindedir.

Modern toplumda eğitim, bireyin yaşamı için daha önce hiç olmadığı kadar büyük önem taşımaktadır. Bilgi toplumunda eğitim, toplumsal açıdan bir gereklilik, bireysel açıdan ise bir zorunluluktur. Ulusal ve uluslararası eğitim politikalarında, özellikle Avrupa Birliği'nin eğitim politikalarında yaşam boyu eğitim kavramı üzerinde durulmaktadır. Yaşam boyu eğitim kavramı, eğitim ve eğitim sistemlerinin yeniden değerlendirilmesinde ve biçimlendirilmesinde son derece ümit verici bir temel oluşturmaktadır. Günümüzde eğitim hakkı, okulun sınırlarını aşarak, yaşam boyu eğitim perspektifinde tartışılmak mecburiyetindedir. Avrupa Birliği'ne üyelik çabamızın, eğitim sistemimizin gelişmesine ne gibi yararlar sağlayacağı, ne gibi fırsatlar sunacağı irdelenmelidir.

Eğitimin kalitesinin ve eğitimde fırsat eşitliğinin geliştirilmesi, bilişim becerileri başta olmak üzere iletişim, girişimcilik gibi temel yeterliklere sahip bireylerin yetiştirilmesi, önemli hedeflerden bazıları olmalıdır. Ayrıca gerek mesleki ve teknik eğitimde, gerekse yükseköğretimde hareketliliği sağlayacak bir uyumun sağlanması da Türkiye'nin ulusal çıkarları doğrultusunda anlamlı bir hedef olarak değerlendirilmelidir. Türkiye'nin genç nüfusa sahip olması demografik bir gerçeklik olmakla birlikte, bunun ne anlama geldiğinin iyi değerlendirilmesi gerekir. Bu genç nüfus, Lizbon hedefleri doğrultusunda eğitilmediği takdirde, bu fırsatın nasıl büyük bir tehde dönüşebileceği görülmelidir. Bu genç nüfus nasıl eğitilecek ve hangi alanlarda ve hangi düzeylerde işler için hazırlanacaktır? Gelecekte olası sermaye akışının yönü ne olacak ve bu genç nüfus nerelerde çalışacaktır? Bu sorulara verilecek alternatif cevaplar ya da senaryolar, nasıl bir eğitim politikası izleneceği, verilecek eğitimin içeriği ve öğretim programları üzerinde belirleyici bir rol oynayacaktır. AB sürecinde eğitimde öngörülen yeterlikler, daha çok ve daha iyi iş ve sosyal bütünlüğün sağlandığı, sürdürülebilir bir ekonomik büyümeyi gerçekleştirebilen, dünyanın rekabet gücü en yüksek ve en dinamik bilgiye dayalı ekonomisi için öngörülen yeterliklerdir.

Peki bu çok bilinmeyenli denklemin, bu çok yönlü kritik sorunların çözümünde sivil toplum örgütlerinin rolü nedir ve ne olmalıdır? Ülkelerin katılımcı demokrasiye geçiş sürecinin en büyük aktörü sivil toplumdur. Baskın gruplar ise bu sürecin kendi lehlerinde gelişmesi için sivil toplum kuruluşlarını kendi taraftarları haline dönüştürme gayreti içerisinde olurlar. Eğitimde sivil toplumun ve sivil toplum örgütlerinin sorumluluklarının tartışılması son derece önemlidir. Bu hem sivil toplumun bilincinin gelişimi hem de eğitim sisteminin geliştirilmesinde sivil toplum birikiminin işe koşulması bakımından bir zorunluluktur. Sivil toplum örgütleri, eğitim sistemi ve politikaları ile ilgili kararlara katılmalıdırlar. Araştırma ve geliştirme çalışmaları ile katkı sağlamanın yanında, eğitim faaliyetlerini doğrudan destekleme gibi yöntemleri ile eğitimin gelişmesine doğrudan destek olmalıdırlar. Sivil toplum örgütleri, eğitimde

toplumsal olarak ortak aklın iŖe koŖulmasının etkin birer aktörü olarak hareket etmelidir.

Değerli Konuklar,

GeliŖmekte olan ölkelerde eğitim konuları, genelde rejim ve ekonomi sorunlarının gölgesinde kalır. UnutulmuŖluđun getirdiği bir yozlaŖma içerisinde pek çok yanlıŖın yaygınlaŖarak yerleŖtiđi bir ortamın Ŗekillenmesi sonucunu doğurur. Bu sũre zarfında giriŖilen kimi iyileŖtirici uygulamalar ne yazık ki toplumsal geliŖimin gerisinde kalır ve siyasi otoritenin eğitim sorunlarına gũclũ bir Ŗekilde sahip çıkmasını engeller. Tũrkiye'nin geleceğinin Ŗekillenmesi açısından eğitim hakkı konusunda temel gũclũklerin aŖılması bũyũk önem arz etmektedir. Tũrk Eğitim Derneği, kuruluŖunun 80. yılında eğitim hakkının yaŖam boyu ۆrenme perspektifi içerisinde ele alınmasını, sorunların tartiŖilmesini, politikaların ve özũm ۆnerilerinin geliŖtirilmesini sağlayacak bir diyalog ve platform oluŖturmayı amaçlamaktadır. Bu diyalog ve platform, buradan çıkacak sonuçlar, Milli Eğitim Bakanlığımızın ۆnderliđinde Tũrkiye'nin geleceği için iŖık tutacak bir birikim olmalıdır. Tũrkiye'den ve dũnyadan seçkin bilim ve devlet adamlarının katılımlarıyla gerekleŖtirilen bu forum, eğitim hakkının sağlanmasında, kũresel geliŖme ve deđiŖimleri dikkate alan ve Tũrkiye'de eğitim hakkının geliŖmesini sağlayacak ulusal bir belge ortaya koymalıdır.

Değerli Konuklar,

Unutmayalım ki eğitimi insan, adaleti ilke edinir ve onu dũzenli bir biçimde yũrũtür. Onu alakgũnũllũkle kurar ve sadakatle gerekleŖtirir.

Hepinize katılımlarınızdan dolayı teŖekkũr ediyorum.

Bugũn Meclis BaŖkanımız yurtdiŖi seyahati olmasına rağmen bizleri onurlandırdılar ve aramızdalar. Kendileri yurtdiŖina hareket edecekleri için konuŖmalarını yapıp ayrılmak mecburiyetindedirler. Ben Meclis BaŖkanımız Sayın Kũksal Toptan'a mikrofonu arz ediyorum. Buyrun Sayın BaŖkanım.

Kũksal Toptan, Tũrkiye Bũyũk Millet Meclisi BaŖkanı

Sayın Bakan, ok Değerli Konuklar,

Öylesine seçkin bir eğitim kurumunda siz değerli katılımcılarla, eğitimcilerle beraber bulunmaktan bũyũk bir mutluluk duyduğumu ifade ederek hepinizi sevgi ve saygı ile selamlıyorum.

Ölkemizin eğitim hayatına ۆnemli katkılarda bulunan Tũrk Eğitim Derneği'nin kuruluŖunun 80. yılı nedeniyle "Eğitim Hakkı ve Gelecek Perspektifleri" konulu, bũylesine geniŖ katılımlı ve kapsamlı bir toplantının dũzenlenmesini takdirle karŖılıyorum. Dũnyanın eŖitli ölkelerinden çok değerli eğitimcileri buluŖturan forum kapsamında, kũreselleŖmenin etkileri baŖta olmak üzere eğitim alanındaki

temel sorunlar, çözüm önerileri tartışılacak ve değerlendirilecektir. Türk Eğitim Derneği'nin ev sahipliğinde üç gün boyunca sürecek oturumlarda dile getirilecek görüşlerin, eğitim sistemimize ve çalışmalarımıza ışık tutacağına inanıyorum.

Değerli Konuklar,

Bilindiği gibi insanlık tarihinde birkaç yüzyılda bir değişim dönemi yaşanmaktadır. Dünyamız 21. yüzyılda böylesine büyük bir değişim sürecini yaşamaktadır. Gelişen teknoloji ve bilim ile gittikçe küçülen yerkürede bütün ülkeler yeni şartlarla karşı karşıyadırlar. Bu dönemlerde toplumlar, kısa sürede kendilerini yeniden düzenlemekte, dünya görüşü, sosyal ve siyasal yapısı, kurum ve kuruluşları, toplumsal değer yargıları ve bakış açıları ciddi şekilde değişmektedir. Kendisini bu değişime kapatan ya da ayak uyduramayan toplumlar ise gerilemekte, hatta giderek yok olmaktadır. Bu yeni dönemin adı bilgi çağıdır. Artık sanayiye dayalı bir ekonomiden, bilgi ve iletişime dayalı bir ekonomiye hızla geçilmektedir. Bu dönemde en büyük güç bilgidir. Sınır tanımayan bilgi adeta çağımızın menkul değeri haline gelmiştir. Bugün bilgisayar programı yapan şirketlerin gelirleri, büyük sanayi şirketlerinin gelirlerini kat kat aşmıştır. Bilim birçok ülkenin kaderini değiştirmiş, yeni yollar ve ufuklar açmıştır. Artık ülkelerin gelişmişlik düzeyleri, teknoloji ve bilim alanındaki başarılarıyla, yahut başarısızlıklarıyla ölçülmektedir. Ülkelerin gelişmesinde böylesine önemli bir yere sahip olan bilgiye ulaşmanın yolu da kuşkusuz eğitimden geçmektedir. Eğitimsiz toplumlara ne bilgiyi aktarabilirsiniz, ne de onların bilgiyi kullanmasını sağlayabilirsiniz. Yeni çağın önderi olabilmek, yeni çağın en azından yarışçısı olabilmek için değişimin farkına varmak ve ihtiyaç duyulan yapıları hayata geçirmek zorunludur. Bu değişim dönemleri sıkıntılı ve sarsıntılı da olabilir; ancak bu değişim dönemleri toplumların önüne eşsiz fırsatlar da sunmaktadır. Değişim toplumun kendisini yeniden sorgulamasına, eksikliklerini görmesine ve yeni hedefler seçmesine yol açar. Bir başka deyişle eğitim, kalkınmanın, ileri gitmenin önemli bir anahtarıdır. Teknoloji alanındaki gelişmeleri yakından izleyen, eğitime ve bilime önem veren toplumlar, her zaman çağdaşlaşma yolunun öncüleri olurlar. Okul öncesinden yükseköğretime kadar eğitim, toplumun geleceğini şekillendirerek, milletlerin sağlam temeller üzerine yükselmesinin en önemli unsurudur. Sayın Pehlivanoğlu'nun da işaret ettiği gibi yükseköğretimde bitmeyen çağdaş eğitim, yaşam boyu eğitim haline dönüşmüş bulunmaktadır.

Saygıdeğer Konuklar,

Küreselleşerek küçülen dünyamızda yaşanan değişimlerin en çok etkilediği alanlardan birisi, başında geleni, hiç kuşkusuz eğitim alanıdır. Gelişen teknoloji ile birlikte, geleneksel eğitim metotları ve bilgiye ulaşmayı sağlayan araçlar da giderek gelişmekte ve çeşitlenmektedir. Yaşanan baş döndürücü gelişmeler sonucunda küreselleşen dünyada eğitimin değeri de giderek artmaktadır. Şu bir gerçek ki, bir ülkenin en büyük serveti, çağın gerektirdiği eğitimleri almış olan insanlarıdır. Artık insanlar en nitelikli eğitimleri alabilmek için dünyanın bir

ucundan kıtalar ötesindeki bir başka uca gidebilmektedirler. Çağdaş gelişmeleri yakalayabilen eğitim kurumları hangi ülkede olursa olsun, toplumların geleceğini inşa edecek insanları buluşturan bir yapıya kavuşmuştur. Kendi toplumunun değerlerini eğitim almak için gittiği ülkeye taşıyan gençler, insanlar, orada kazandıklarını da kendi ülkesine ulaştıran birer barış ve dostluk köprüsü haline gelmiştir. Eğitimin toplumlararası ilişkilerin geliştirilmesindeki bu rolünün çok önemli olduğuna inanıyorum. Milli Eğitim Bakanlığı yaptığım dönemde, bağımsızlığına yeni kavuşmuş Türk Cumhuriyetleri'nden on binin üzerinde öğrenciyi eğitim almaları için ülkemize getirmemiz, böylesine bir düşüncenin ürünüdür. O dönemde Türkiye'de eğitim alan gençlerin, ülkelerimiz arasındaki ilişkilerin, dostluk ve barış temelinde gelişmesine çok önemli katkıları bulunduğunu memnuniyetle her zaman izlemiştir. Aslında yapılan sadece bir eğitim faaliyeti değil, ülkelerin birbirlerini tanıması ve kucaklaşmasıdır. İnanıyorum ki bu tür eğitim köprülerinin tüm ülkeler arasında kurulması, toplumları birbirlerine yaklaştırarak dünya barışına çok önemli katkılar sağlayacaktır. Biraz evvel öğrendim, Sayın Bakanımız bunu yurt ölçeğinde bu yazın planlamaktadır. Buna göre, yaz aylarında iki ay süresince bizim doğu illerimizdeki yüz bin öğrenci batı illerimize konuk olarak gelecek, batı illerimizden de 35 bin öğrencimiz doğu illerine gidecektir. Bu şekilde, ilköğretim çağındaki çocuklarımız arkadaşlık köprülerini kuracak ve Türkiye'deki sevgi havasının daha da pekişmesine sebep olacaklardır. Değerli Milli Eğitim Bakanımıza bu nedenle huzurlarınızda teşekkür etmek istiyorum, tebriklerimi sunmak istiyorum.

Değerli Katılımcılar,

Türkiye olarak çok genç bir nüfusa sahibiz. Geçtiğimiz günlerde açıklanan adrese dayalı nüfus kayıt sistemi verilerine göre, 70 milyonun üzerine çıkan nüfusumuzun yarısından fazlası 28 yaşın altındadır. İlk ve ortaöğretim kurumlarında eğitim gören öğrenci sayımız, 15 milyonun üzerindedir. Bu rakam çok sayıda Avrupa ülkesinin nüfusundan daha fazladır. Genç nüfusumuz Cumhuriyetin 100. yıl vizyonu olan dünyanın en büyük ekonomilerinden birisi olma hedefine ulaşmamızda en önemli itici gücümüzdür. Türkiye Cumhuriyeti anaokulundan üniversiteye kadar eğitimin tüm aşamalarında var olan koşulları iyileştirmek için yoğun bir çaba harcamaktadır. Türkiye, eğitim alanında uluslararası ölçütleri yakalamak ve eğitim hizmetlerinin kalitesini arttırmak zorundadır. Son yıllarda eğitim alanında ciddi aşamaların kaydedildiğini büyük bir memnuniyetle görmekteyiz. Özellikle Avrupa Birliği sürecinde uluslararası ölçütlerin yakalanması hususunda büyük mesafeler alındı ve yeniden alınmaya devam ediliyor. Eğitime ayrılan payın son dönemde istikrarlı bir şekilde giderek arttığını ve diğer bakanlıkların bütçelerinden çok daha fazla olduğunu görmekteyiz. Ancak gelişmiş dünya ülkeleri ile bu alanda rekabet edebilmek için önümüzdeki dönemde eğitime ayrılan kaynakları daha da çok arttırmak zorundayız. Ayrıca, çocuklarımızı en iyi şekilde geleceğe hazırlayabilmemiz için

sekiz yıl olan zorunlu eğitimi de kısa bir süre içerisinde 12 yıla çıkarmak zorundayız. Eğitimimizi dünya kalitesine yükseltirken, milli olma özelliğini de korumaya özen göstermeliyiz. Geleceğimizin umutları sevgili yavrularımız milli ve manevî değerlerini bilerek yetişirken, evrensel değerlerle de barışık olmalıdırlar. Çocuklarımızı ve gençlerimizi dünyanın neresinde olursa olsun kendi akranları ile bilgide rekabet edebilecek bir vizyonla yetiştirmeliyiz. Türkiye'nin çağdaşlık yarışındaki en büyük gücü hiç kuşkusuz eğitim kurumlarımızdır. Bu kurumların önde gelenlerinden biri de Türk Eğitim Derneği'dir. Büyük Önder Gazi Mustafa Kemal Atatürk'ün isteği üzerine Türk çocuklarına barınması için yurtlar yapmak, yüksek tahsil için burs vermek ve nihayet yabancı okullarda okumasına gerek bırakmayacak yabancı dil öğretimi ile desteklenmiş çağdaş eğitim veren okullar açmak amacıyla 80 yıl önce kurulan Türk Eğitim Derneği, geçen yıllar içerisinde eğitim hizmetimize çok önemli ve değerli katkılarda bulunmuştur. Ülke genelinde genç kuşakların aydınlık yarınları en iyi biçimde hazırlanması için cumhuriyet döneminde başlatılan eğitim seferberliğinin başarıyla sürdürülmesinde Türk Eğitim Derneği, önemli bir öncü rol üstlenmiştir. Bu değerli sivil toplum örgütümüzün yöneticilerini, eğitim hizmetlerinin geliştirilmesi ve yaygınlaştırılması için yıllardan beri gösterdikleri çabalar nedeniyle kutluyorum.

Sözlerimin sonunda şunu ifade etmek istiyorum: Milletimizin temsil makamı olan Meclisimiz eğitim konusunda hassastır. Bu alanda geçmişten beri hayati yasalar çıkaran Meclisimiz, bundan sonra da ülkemizin ekonomik, sosyal, sağlık ve eğitim alanında tüm temel sorunlarının çözümü için iktidarıyla muhalefetiyle yine gayretlerini sürdürecektir. Bu duygularla, 80. yılını kutlayan Türk Eğitim Derneği'ne ve eğitim kurumlarına nice yıllar diliyorum. Katılmaktan mutluluk duyduğum bu uluslararası forumun düzenlenmesinde emeği geçenleri tebrik ediyor, başta Sayın Pehlivanoglu olmak üzere bütün yöneticileri yürekten kutluyorum. Hepinize saygılar sunuyorum. Teşekkür ederim.

Sunucu: Fulin Arıkan

Sayın Meclis Başkanı'na teşekkür ediyoruz. Şimdi de konuşmalarını yapmak üzere Milli Eğitim Bakanı Sayın Hüseyin Çelik'i kürsüye davet ediyorum.

Doç. Dr. Hüseyin Çelik, Milli Eğitim Bakanı

Değerli Güney Kore Başbakan Yardımcısı ve Eğitim Bakanı, Değerli Protokol Erkanı, Hanımefendiler, Beyefendiler, Eğitim Camiamızın Çok Seçkin Temsilcileri, Değerli Basın Mensupları,

Öncelikle hem ikili resmi görüşmelerde bulunmak hem Türk Eğitim Derneği tarafından düzenlenen bu uluslararası foruma katılmak için davetim üzerine Türkiye'de bulunan Güney Kore Eğitim Bakanı ve Başbakan Yardımcısı Sayın

Kim'i aramızda görmekten ve onu Türkiye'de misafir etmekten duyduğum memnuniyeti, mutluluğu dile getirmek istiyorum. Ayrıca Türk Eğitim Derneği'ne, Milli Eğitim camiası adına Őukranlarımı sunuyorum. Kuruluşlarının 80. yıldönümünde böyle uluslararası geniş katılımlı bir forum düzenleyerek "Eğitim Hakkı ve Gelecek Perspektifleri" başlığı altında eğitimin meselelerini masaya yatırdıkları için, yatırmamıza vesile oldukları için, değerli dernek başkanımız Sayın Selçuk Pehlivanoğlu'na ve çalışma arkadaşlarına da ayrıca teşekkür ediyorum.

Değerli Dostlar,

Büyük Atatürk'ün önderliğinde asrın başında bu ülke bir istiklal mücadelesi verdi. İstiklal mücadelemizden alınımızın akı ile çıktık, hr ve müstakil bir ülkeye kavuŐtuk. Ama daha istiklal mücadelesi devam ederken, Ankara'dan top sesleri duyulurken, Büyük Atatürk, istiklalın aynı zamanda istikbal ile birlikte olduğunu, istikbal ile istiklalın birlikte yürümesi gerektiği düŐüncesinden hareketle daha 1921'de Maarif Kongresi'ni, yani eğitim kongresini topluyordu. Dolayısı ile eğitim bizim istikbal davamızdır. Eğitim bizim gelecek meselemizdir, çocuklarımızın, nesillerimizin geleceği meselesidir. Böyle hayati bir meselede, bir sivil toplum örgütünün inisiyatif almış olması ve böyle bir uluslararası foruma ev sahipliği yapmış olması gerçekten memnuniyet vericidir. Bu vesile ile TED'lilere, Türk Eğitim Derneği camiasına, 80. kuruluş yıldönümlerinde, 80. yaşlarında da daha nice yıllar, nice başarılı çalışmalar diliyorum.

Değerli Katılımcılar,

Bildiğiniz gibi eğitim sadece ülkemizde değil, bütün dünyada her geçen gün daha çok konuŐulmakta, eğitimin önemi daha çok vurgulanmaktadır. Bütün dünyada gündemleri ele aldığımız zaman, en önemli maddelerinden birisinin Şüphesiz ki eğitim, kaliteli eğitim, gelecek için eğitim baŐlıklarını taŐıdığını görürsünüz. Biz de ideolojik hedef ve kaygıları olan değer, pedagojik hedef ve kaygıları olan bütün sivil toplum örgütleri ile bu konuda işbirliği yapmaktan, birlikte çalışmaktan büyük bir Şeref duyarız. Özellikle eğitim adına ideolojik hedef ve kaygıları olan değer, pedagojik hedef ve kaygıları olan sivil toplum örgütleriyle katılımcı demokrasi anlayışı erevesi içerisinde birlikte çalışmak, sivil toplum örgütlerimizin birikiminden yararlanmak, onlarla ortak akılı birlikte harekete geçirerek memleketimizin eğitim alanındaki problemlerine çözümler, çareler üretmek bizim amaçlarımızdan birisidir. Dolayısı ile bugün burada bulunmamız, Türk Eğitim Derneği tarafından düzenlenen "Eğitim Hakkı ve Gelecek Perspektifleri" forumuna Milli Eğitim Bakanlığı olarak en üst düzeyde katılmamız ve birçok ilimizden arkadaşımızın katılması, bu meseleye verdiğimiz öneme işaret etmektedir. Aslında iktidarda olduğumuz süre içerisinde birçok sivil toplum rgt ile de bu konuda ciddi iŐbirlikleri ve ciddi çalışmalar yaptık.

Değerli Dostlar,

Eğitimimizin üç büyük meselesi vardır. Meseleyi küresel boyutta ve milli boyutta ayrı ayrı ele alıp aslında ikisi arasındaki ilişkiyi de tespit etmemiz gerekiyor. Türkiye’de eğitimin problemlerini üç büyük ve genel başlıkta ele alabiliriz. Birincisi altyapıdır. Altyapıya fiziki altyapı, teknolojik altyapı ve diğer altyapıları ilave edebilirsiniz, bu çerçevede değerlendirebilirsiniz. İkincisi erişim ve üçüncüsü de kalite meselesidir. Bu üç meseleyi de atbaşı birlikte götürmek ve eğitimimizin düzeyini, seviyesini, kalitesini dünyanın kalkınmış ülkeleri düzeyine mutlaka çıkarmak zorundayız. Bugün ülkemizde eğitimi en önemli ve öncelikli meselesi haline getiren, bunu söylemiyle, eylemiyle ortaya koyan bir Başbakanımızın olması, işimizi büyük çapta kolaylaştırmaktadır. Bugün Meclis Başkanımızın, ki biraz önce siz seçkin heyete hitap ettiler, eski bir Milli Eğitim Bakanı olması, eğitimin meselelerini yakından bilen bir insan olması, yine bizim için büyük bir avantajdır, gerçekten istifade etmemiz, yararlanmamız gereken bir husustur. İktidara geldiğimizden beri, biraz önce değerli Meclis Başkanımız da ifade etti, gerek maddi kaynaklar, gerek moral destek itibarıyla eğitim mutlaka en önemli ve öncelikli meselemiz olmuştur.

Değerli Katılımcılar,

Bugün biz eğitim meselesini ele alırken, eğitimi sadece insanların bazı meslekler edinmesi için gerekli bir vasıta olarak görürsek, büyük bir yanlışlık yapmış oluruz. Eğitim aslında insanın insan olma vasfını ön plana çıkaran son derece önemli bir alandır. Bildiğiniz gibi biyolojik varlığımız itibarıyla hayvanlarla birçok yönden aynı özellikleri taşıyoruz. İnsanların insan olma özelliğini ön plana çıkaran eğitimidir, kültürdür. Dolayısı ile bu alanlara çok çok büyük bir önem vermek zorundayız. Sosyal devlet olmamızın gereği olarak eğitim hakkını herkese her zaman ve her yerde kullanırmak bizim şiarımız ve hedefimiz olmalıdır. Niçin eğitim hakkı? Biraz önce de ifade ettiğim gibi çünkü eğitim hakkıyla aslında insan olma, insanlığını yaşama birbirinden ayrılmayacak olan hususlardır. Buradan hareketle ülkemizin bir başından bir başına, güneyden kuzeye, doğudan batıya kadar her yerde öncelikle okula gitmeyen, okul çağında olup da okul-eğitim hakkından yararlanmayan bir tek yavrumuzun kalmaması bizim hedefimizdir ve çabalarımız bu yöndedir. Eğitimde cinsiyet ayrımını tamamen ortadan kaldırmak, özellikle kız çocuklarımızın okullulaşmasını sağlamak büyük çabalarımız arasındadır. Başlattığımız “Haydi Kızlar Okula” kampanyası, bu çerçeveden bakıldığı zaman çok başarılı olmuş olan bir kampanyadır. Eğitim hakkı aynı zamanda ekonomik kaygıları da bir tarafa itmeyi gerektirir. Paranız varsa eğitim yapacaksınız, paranız yoksa eğitimden mahrumsunuz anlayışını elimizin tersi ile kenara itiyoruz. Artık ekonomik zorluklar, artık fakirlik fukaralık eğitimin önündeki bir engel değildir ve olmamalıdır. Bunu dün, birkaç gün önce hatta Bahçeşehir Üniversitesi’nde düzenlenen ve yine uluslararası katılım olan bir toplantıda da ifade ettim. Ben, ilköğretim dahil, bütün tahsil hayatımı devlet parasız yatılı okullarında yapmış olan birisiyim. Eğer yatılı okul uygulaması olmasaydı Türkiye’de ben ilkokula bile gidemezdim: çünkü babamın yaşadığı

köyde ilkokul bile yoktu. Bütün tahsil hayatımı devlet parasız yatılı okullarında yaptım. Türkiye bu açıdan birçok ülkeye model olabilecek bir ülkedir. Milli Eğitim Bakanlığı, her gün 1.200.000 öğrenciye yemek vermektedir. Bu son derece önemlidir. Sadece beş yıllık iktidarımız döneminde ilköğretimi kırsalda yapan, ilkokulu oralarda bitiren ama ilçede veya il merkezlerinde kendi imkânları ile eğitim yapamayacak durumda olan yavrularımız için, kızlar öncelikli olmak üzere 400'e yakın ortaöğretim yurdu inşa ettik. Bunların bir kısmını kamu kaynaklarıyla bir kısmını eğitime yüzde yüz destek kampanyası çerçevesinde yaptık ve çocuklarımızın, yavrularımızın emrine sunduk. Bir taraftan maddi sıkıntı içerisinde olduğu için annesinden babasından harçlık alamayacak çocuklara harçlık ödenmek üzere annelerinin hesabına paralar aktardık. Ders kitapları bulmak, temin etmek bu ülkede çok büyük bir zorluktu ve beş yıldan beri ilköğretim ve ortaöğretimdeki çocuklarımıza ücretsiz ders kitabı veriyoruz. Her yıl 160 milyon adede yakın ders kitabını ücretsiz olarak okulların açıldığı gün çocuklarımızın sıralarının üzerine bırakıyoruz. Burs miktarlarını arttırdık. Gerek ilk ve ortaöğretimde, gerekse yükseköğretimde bursları sayı ve ödenen miktar olarak arttırdık. Bu da eğitim hakkının herkes tarafından kullanılması gerektiği yönündeki politikamızın bir gereğiydi. Sadece hali vakti yerinde, tuzu kuru maddi imkânları bol olan insanlar için eğitim değil, bu ülkenin her vatandaşı için, herkes için, her zaman ve her yerde eğitim, bizim şiarımız ve sloganımız oldu, bundan sonra da bu böyle olacaktır. Bunu yaparken de devlet okulları, özel okullar gibi bir ayırım aklımızın köşesinden geçmedi. Ancak biz diyoruz ki sadece kamu imkânları ve kamu kaynaklarıyla Türkiye'nin çağdaş bir eğitime ulaşması, dünya standartlarında eğitim yapması bugünkü şartlarda mümkün görünmemektedir. Bakın, 2008 yılı konsolide bütçemizde, Milli Eğitim Bakanlığı'nın yatırım bütçesi 1.3 katrilyondur. Ancak kaynak çeşitliliği oluşturarak, özel sektörün imkânlarını seferber ederek, sivil toplum örgütlerimizin, mahalli idarelerin desteklerini alarak Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde milletimizin huzurunda taahhütte bulundum; asgari 3 milyar dolarlık bir yatırım yapacağız. Bu aslında milli imkanları seferber etmek anlamına gelir. Bunu nasıl yapacaksınız, kaynak neresidir diye soranlara, kaynak Türkiye'dir diyorum. Özel sektörün imkânlarını, sivil toplumun imkânlarını devletin imkânlarıyla birleştirerek, yani birinci, ikinci sektör ve üçüncü sektör dediğimiz sivil toplum örgütlerinin, vakıfların, gönüllü kuruluşlarının imkânlarını seferber ederek eğitimde büyük bir çığır açmak zorundayız ve bunu yapıyoruz ve yapmaya çalışıyoruz.

Değerli Dostlar bakın, Türkiye'de üniversite meselesi tartışılıyor. Değerli Bakan dün misafirimizdi, aksam yemeğinde konuştuk. Şu anda Güney Kore'de 40 üniversite devlet üniversitesidir; ama 160 vakıf üniversitesi vardır ve %70-75'inden fazlası özel sektör ve vakıf imkânlarıyla, ya vakıf üniversitesi ya da özel üniversite olarak faaliyetlerine devam etmektedirler. Amaç kaliteli eğitimidir, amaç araştırmadır, amaç geliştirmedir, ama kaynak ama para, meşru olmak kaydıyla nereden gelirse gelsin, bu konuda bir taassup içerisinde olamayız. Sayın bakana

sordum: “Ülkenizde özel okullara devletin bir desteği var mıdır?” “Evet” dedi. “Özel okullarda çalışan öğretmenlerin maaşlarını da biz devlet olarak ödüyoruz.” Buradan yola çıkarak şunu ifade etmek istiyorum: Biz ülkemizin kaynaklarını ister kamu kaynağı, ister özel sektöre ait kaynak, ister diğer unsurlara ait, yani sivil toplum örgütlerine, vakıflara, derneklere ait olan kaynaklar, kime ait olursa olsun, bunları eğitim için seferber etmek zorundayız. Şüphesiz ki eğitimin amacı, eğitimin kapsamı, eğitimde mutlaka olmazsa olmaz olan unsurlar anayasamızda ve yasamızda belirlenmiştir. Bu çerçevenin dışına taşmamak kaydıyla, bütün bu imkânları eğitim için seferber etmek zorundayız. Gelecek perspektifi ile ilgili olarak ne yapmamız gerekiyor? Çünkü burada eğitim hakkı ve gelecek perspektifleri görüşülecek, konuşulacak. Birçok değerli bilim adamı, birçok değerli fikir adamı, siyaset adamı, dünyanın dört bir yanından gelen değerli misafirlerimiz, Türkiye’den katılan değerli eğitimci dostlarımızla birlikte bu konuları konuşacaklar.

Değerli Katılımcılar,

Fütüroloji diye bir bilim dalı var. Fütüroloji aslında astroloji değil, fütüroloji aslında falcılık değil, aslında kehanet değil. Fütüroloji aslında bugünün verilerini çok iyi okuyarak adeta hava tahmin raporları gibi geleceği çok iyi şekilde tespit ve tayin edebilmektir. Gelecek için kendimizi hazırlayabilmektir; aslında bunun için ortaya çıkarılmış bir bilim dalıdır. Biz meselelere fütürolojist bir bakış açısıyla bakarak geleceğimizi şekillendirecek eğitim sistemleri ve modelleri geliştirmeliyiz ve çabamız aslında bu yöndedir. Bildiğiniz gibi biz eğer çocuklarımızı bugünün şartlarına, içinde yaşadığımız dönemin şartlarına göre yetiştirirsek, kendi yaşayacakları dönemin şartlarına göre yetiştirmesek, onları yanlış bir şekilde yetiştirmiş oluruz. Onun için bir gelecek perspektifimiz olmalı ve çocuklarımızı buna göre eğitmeliyiz. Bizim müfredatımız 40 yıl önce hazırlanmış olan bir müfredattı. Ezberci ve adeta bilgisayar disketlerine bilgi kopyalar gibi öğrencilere bilgi yükleme ve bilgi depolama mantığına dayanıyordu. Bu yaklaşım enformatik bir yaklaşımdı ve tamamen terk edilmiştir. Şu anda yeni getirdiğimiz müfredat, konstraktif dediğimiz yapılandırıcı ve öğrenci merkezli modeldir. Çoklu Zekâ Teorisi’ne dayalı olan bu model, ülkemizde şu anda öğretmenimiz, öğrencimiz, velimiz tarafından benimsenmiş, ders kitapları buna göre hazırlanmıştır. Ne amaçlanıyor bununla? Biz çocuklarımıza öğrenmeyi öğretmeye çalışıyoruz; çünkü 1940’a kadar dünyada beş yüz yılda bir bilgi yenileniyordu. 2007 yılında bu haftada bire düşmüştür. O kadar fazla bir bilgi üretimi, o kadar fazla bir bilgi tüketimi vardır ki, biz bu sürece ve hıza kesinlikle ayak uydurmak zorundayız. Tarihte bize okutulur, bilim tarihinde okutulur, İbni Sina’dan söz edilirken İbni Sina tıpcıydı, matematikçiydi, ilahiyatçiydi, belki yirmi bilim dalı sayılır ve İbni Sina’nın bunların hepsinin uzmanı olduğu anlatılırdı. Bu doğru değil miydi? Elbette doğrudur. İbni Sina tıpta bir dehaydı; ama İbni Sina’nın bildiği bütün tıp bilgisi 200 sayfalık bir defteri dolduracak nitelikte bilgilerdi. Ama İbni Sina bugünkü bir pratisyen hekim kadar tıp bilmiyordu. Kendi çağına, kendi yaşadığı

şartlara göre, o sınırlı olan tıp bilgisine şüphesiz ki herkesten daha çok sahip olduğu için onu tıpta deha olarak nitelendiriyoruz. Ama bugün artık tıbbın herhangi spesifik bir alanı ile ilgili yazılan eserleri kütüphanelere sığdırmak mümkün değil. Dolayısı ile bilgi o kadar fazla ki bu bilgilerin hepsini çocuklarımıza yüklemek, onların hepsini almalarını, renmelerini, ezberlemelerini sağlamak insani de değil, pedagojik de değil, kesinlikle eğitimin mantığına aykırıdır. O zaman biz çocuklarımıza neyi, nerede reneceğini üretmemiz gerekiyor. Dşnmeyi, sormayı, sorgulamayı, analiz ve sentez yapmayı, muhakeme gücüne sahip olmayı retmeliyiz. İşte mfredatımız buna dayanmaktadır. Bu temel yaklaşıma ve mantığa dayanmaktadır. Yeni bir eğitim programının bir anda, bir günde, birkaç yılda yerleşmesi şüphesiz ki, değerli dostlar, mümkün değildir. Bunun benimsenmesi, bunun kökleşmesi, bunun özümsenmesi ve mükemmel hale gelmesi için bir olgunlaşma ve demlenme dönemi gerektirir. Bildiğiniz gibi eğitime yapılan yatırımlar ertesı gün sokağa yansımaz. Eğitimde getirdiğiniz reformlar ve yeniliklerin sonuçlarını hemen göremezsiniz, hemen meyvelerini alamazsınız. Bu bir süreç gerektirir. Çin’de bir bambu türü vardır. Bu bambu türü, ekildikten beş yıl sonra çimlenir. Bu ekirdek o zaman çatlamaya başlıyor. Fakat imlendikten altı hafta sonra 27 metreye ulaşıyor. şimdi ben şunu sormak istiyorum: Bu bambu ağacı aslında 6 haftada mı 27 metreye ulaşıyor, yoksa beş yıl altı haftada mı 27 metreye ulaşıyor? Eğitim böyle bir kuluçka dönemini gerektirir. Bir olgunlaşma dönemini gerektirir. Bizde de yaptığımız bu yenilikler ve reformlar buna yöneliktir. Değerli dostum Sayın Pehlivanoglu değişimin kaçınılmaz olduğunu, değişim süreçlerinin kaçırılması halinde aslında fırsatların kaırılacağını ifade etti. Kesinlikle buna katılıyorum.

Değerli Katılımcılar,

Değişmeyenler deliller, kronik deliler ve ölülerdir. İnsan vücudundaki hücreler bile altı ayda bir, yerine göre yılda bir değişirken, ben değişmem, değişime de müsaade etmem yaklaşımları kesinlikle doğru değildir. Hayatın dinamizmine ayak uydurabilmemiz için eğitimimizi de tıpkı hayatın gerekleri gibi değişime, dönüşüme tabi etmek zorundayız. Bu yönüyle ar-ge faaliyetlerine önem vermek zorundayız. İşte bundan dolayısıdır ki biz ülkemizde geleceğe yönelik olarak yavrularımızı yetiştirirken sadece günümüzün ihtiyaçlarına ve milli ihtiyaçlarımıza, bizim ülkenin ihtiyaçlarına göre değil, onları aslında küresel bir vatandaş olacak şekilde, küresel birer dünya vatandaşı olacak şekilde yetiştirmeliyiz. Küreselleşme şüphesiz ki olumsuz tarafları da olan bir süreçtir. Küreselleşmenin fakiri daha fazla fakir yapan, zengini daha fazla zengin yapan, birçok haksızlığı birlikte getiren tarafları vardır. Ancak şunu unutmayın: Küreselleşmeye küfrederek, küreselleşmeye karşı bir tutum sergileyerek, küreselleşmenin etki alanının dışına çıkaramayız kendimizi. şu anda dışarıda soğuk bir hava var, kar yağıyor. Meydana ıkıp İncek’te avazımızın çıktığı kadar “Ben soğuğa karşıyım, kahrolsun soğuk, kahrolsun kış şartları ve kar“ dersiniz, bu sizi karın ve soğuğun etki alanı dışına çıkarmaz. Dolayısı ile eğer kar varsa, eğer

soğuk varsa, ona göre giyinmek, ona göre evinizi, ofisinizi, çalışma şartlarınızı ayarlamak zorunda kalırsınız, kalmak durumundasınız. Bugünkü küresel dünyada biz Türk milleti olarak da şunu kendimize sormalıyız: Biz küreselleşme sürecinin sürüklenen, yönetilen pasif bir objesi nesnesi mi olacağız, yoksa yöneten ve yönlendiren bir iradenin bir parçası mı olacağız? Dünyanın 17 büyük ekonomisinden birisi olan, büyük ve genç bir nüfusa sahip olan Türkiye, ancak milli değerlerinden taviz vermeden küresel düşündüğü zaman kesinlikle dünya ile küresel süreçte rekabet edebilecektir. Peki mademki eğitim millidir, nasıl küreselleşmeden söz ediliyor diye sorulursa, Mevlana'nın meşhur metaforunu ben örnek vermek isterim. Mevlana diyor ki "Pergel niçin daima düzgün halkalar çizer? Çünkü pergelin bir ayağı daima sabittir." Pergelin bir ayağı sabit olduğu zaman açığı ne kadar genişletirseniz o kadar geniş dairede halkalar çizer ve düzgün halkalar çizer. Biz, bizi biz yapan, bizi başkalarından farklı kılan özelliklerimizi ve güzelliklerimizi muhafaza ederek antenlerimizi dünyaya açık tutacağız. Kendimiz kalarak, aynı zamanda üst kimliğimizin insan olduğunu unutmayacağız, insanlık aleminin birer ferdi olduğumuzun farkında olacağız. Bu dengeyi ve sentezi kurduğumuz zaman kesinlikle biz eğitimde, birçok alanda başarıya ulaşırız. Şunu özellikle belirtmek istiyorum: Şikâyet etmektense, sızlanmaktansa, ağlamaktansa birilerinin mutlaka bir şeyler yapması lazım. Konfıçyüs'ün çok güzel bir sözü var, diyor ki "Karanlıktan şikâyet etmektense, önce kendin bir mum yak." Biz karanlıktan hep şikâyet ederek karanlıkları ortadan kaldıramayız. İşte burada bakın slogan şu: "Eğitim için el ele, tek yürek, tek meşale" deniyor. Her birimiz aslında bu karanlığa karşı bir meşale yakarsak, biz kararmış olan ufuklarımızı, kararmış olan ve birilerinin kararmış zannettiği geleceğimizi çok daha aydın hale getirebiliriz. Ülkemizde şüphesiz ki sınav odaklı bir eğitim sistemi var. Eğitim kademeleri arasında maalesef geçmişteki bazı ideolojik tartışmalardan dolayı senkronik bir durum ortaya çıkarılmadı. Ancak ümit ediyorum ki ilköğretimden ortaöğretime geçişte ortaya getirdiğimiz, ortaya çıkardığımız bu seviye belirleme sistemi modeliyle ilköğretimden ortaöğretime geçişte "Ya bana sorduğunuz gibi beni eğitin ya da bana verdiğiniz eğitim gibi, eğitim paralelinde soru sorun" şeklindeki feryatlara ve isyanlara cevap verilmiş, buradaki problem büyük çapta çözülmüştür. Aynı şekilde liseden, ortaöğretim kurumlarından üniversiteye geçerken de "Ya bana öğrettiğiniz gibi soru sorun ya da bana soru sorduğunuz gibi bana ne öğretilcekse onları öğretin" sorusunun cevabını da bulmak üzere başta yükseköğretim kurulu olmak üzere birçok kuruluşla işbirliği yapıyoruz. Eğitim kademeleri arasında eğer bu senkronize olan durumu ortaya çıkaramazsak kesinlikle kademelerin birbirinden kopukluğuyla eğitimde istediğimiz sonuca ulaşamayız. Gerek alttan, gerek üstten gömleğin bir düğmesini yanlış iliklerseniz, aşağıya kadar yanlış gider. Bizim öğretmen kaynağımız, eğitmen kaynağımız yüksek öğretimdir, yükseköğretimde yaptığımız hatalar, yükseköğretimdeki kalitesizlik, aşağıya kalitesizlik olarak yansıyor. İlköğretimden ortaöğretime, yükseköğretime doğru eğer bir kalitesizlik, bir problem, bir yanlışlık var ise o da yükseköğretime kalitesizlik ve birçok yanlışlığı

içeren unsurlar olarak yansıyor. Dolayısı ile eğitimi bir bütün olarak görmek zorundayız. Sadece okul öncesi eğitim, ilköğretim, ortaöğretim, mesleki ve teknik eğitim, yükseköğretim olarak değil, eğitimi bir bütün olarak görmek zorundayız. Gerek Sayın Meclis Başkanımızın, gerek Sayın Başkanın ifade ettiği gibi bugün artık dünyada gerçekten beşikten mezara kadar eğitim anlayışı vardır. Hayat boyu eğitim kavramı artık bütün dünyanın gündemindedir. Bundan dolayıdır ki 2008 yılı içerisinde Milli Eğitim Bakanlığı olarak bizim iki büyük önceliğimiz vardır. Birisi yaygın eğitim, diğeri mesleki ve teknik eğitimidir. Yaygın eğitimle ilgili olarak, daha önce bildiğiniz gibi açık ilköğretim, açık lisemiz vardı. Sadece il merkezlerinde bunların büroları ve kayıt sistemleri, merkezleri vardı. Biz bunu 925 ilçeye yaygınlaştırıyoruz. Şu anda Van'ın Bahçesaray'ından Edirne'nin İpsala'sına kadar bütün halk eğitim merkezleri, aynı zamanda açık ilköğretim ve açık lise büroları olarak hizmet vermektedir. Şu veya bu şekilde eğitim çağında ve yaşında olup da eğitimin dışında olanlar bir tarafa -onları zaten örgün öğretime kazandırmaya çalışıyoruz- ama yaşı geçmiş, bir şekilde ilköğretimi bitirememiş, tercihi yaygın öğretim olarak ortaöğretim tahsili yapmak olan insanları da sistemin içersine dahil edeceğiz. Okul öncesi eğitimde, ilköğretimde, ortaöğretimde, yükseköğretimde okullulaşma oranları itibariyle epey mesafeler katedildi. Ama bunlar yeterli değildir. Bu arada tabii ki kalite meselesini göz ardı etmeden, daha iyi olması yönünde hep birlikte gayret göstereceğiz ve bunun gereğini yapacağız. Yine sevgili Selçuk bir şey söyledi: "Eğitimi insan, adaletli insandır."

Sevgili Arkadaşlarım, Değerli Katılımcılar,

Ülkemizde özellikle birçok organize suçun içerisinde bulunan insanların büyük bir kısmı diplomalı insanlardır. İstanbul'da araba yakan 15 kişiden 14'ü üniversite öğrencisidir. Burada sorgulamamız gereken bir şey vardır. Montaigne'nin ifade ettiği gibi eğitimin insanları iyiden yana değiştirmesi, dönüştürmesi beklenir. Eğitimin kötüye götürmeye engel olması bir tarafa, iyiden ve güzelden yana insanları değiştirmesi ve dönüştürmesi gerekir. Eğer verdiğimiz eğitim insanlarda bir ahlak telakkisi, olumlu bir davranış modu, herkesin kabul ettiği bir yaşama tarzı ve üslubu olarak ortaya çıkmıyorsa, o eğitimin özünde, metodolojisinde kesinlikle yanlışımız, hatamız vardır demektir. Bütün bunları şüphesiz ki gerek yurtdışından gerek yurtiçinden buraya gelip katılan değerli misafirlerimiz ve değerli katılımcılar tartışacaklardır. Burada sunulacak olan bildirilerin şüphesiz ki kitap olarak yayımlanması da hedeflenmektedir. Bunlar eğitim kalitemizi yükseltmemizde, eğitimin gelecek hedeflerini tespitimizde bizim için yol gösterici olacaktır. Bu ortak akıl platformundan dolayı ben bir kez daha Türk Eğitim Derneği'ne, değerli başkanına ve çalışma arkadaşlarına, ayrıca dünyanın birçok ülkesinden gelerek burada hem küresel eğitime, hem bizim eğitimimize farklı bakış açıları getirecek olan değerli misafirlerimize, ülkemizden katılan değerli bilim adamlarımıza, eğitimcilerimize ve ilgi gösteren, katkısı olan herkese bu vesile ile teşekkür etmek istiyorum. Toplantının başarılı geçmesini, faydalı olmasını, meyveli olmasını diliyorum ve hepinize sevgiler, saygılar sunuyorum.

28 Ocak 2008

10:00 - 11:30 KONUK KONUŞMACILAR

William Hansen, ABD Eğitim Bakanlığı Eski Müsteşarı

21. yüzyılda eğitim sistemlerini iyileştirilme ve güçlendirme çalışmalarımızda karşı karşıya kaldığımız birçok zorluklar ile ilgili bu önemli diyalogda yer almak benim için bir onurdur. Ekselansları Sayın Başkan Toptan'a açıklamaları için özel şükranlarımı sunmak isterim. Ayrıca, Türk Eğitim Derneği'nin başkanı saygıdeğer Selçuk Pehlivanoglu'na teşekkür ederim. Eğitim Forumuna katılarak, öğrenim ve öğrenimin gelişimi ile ilgili konularda gösterdiği destek için saygıdeğer Bakan Çelik'e de teşekkür ederim.

Alex Haylee Amerika'da çok ünlü bir yazardır. Afrika kökenli Amerikalı bir yazardır ve benim için Doktor Haylee'den alıntılanmış en beğendiğim cümle "İyi olanı bul ve onu yücelt"tir. Bakan Çelik'ten biraz önce duymuş olduğumuz açıklamalar ve çocuklarımızın öğretimi hususunda ortak isteklere sahip kişiler ve siz eğitimciler ile bu muazzam salonda bulunmak, benim için inanılmaz bir lütuftur. Ortak arzumuz iyi olanı bulmak ve onu yüceltmektir. Bu çalışmanızdan dolayı sizlere teşekkür ederim.

Günümüzdeki değişimden öğrenecek çok şeyimiz olduğu aşikârdır ve bu imkânın bunun bir parçası olmasını takdirle karşılamaktayım. Eğitimde küreselleşme açık biçimde karşımızda durmaktadır. Sadece benim ailemde, 6 çocuğum var. En büyük iki çocuğum yirmili yaşlarındalar ve her ikisinin de İspanyolcaları akıcıdır. Her ikisi de akıcı İspanyolcalarının bir parçası olarak, Şili ve Dominik Cumhuriyeti gibi deniz aşırı değişik ülkelerde yaşamışlardır. On dokuz ve yirmi yaşlarındaki kızlarımın da Fransızcaları akıcıdır. Sömestr tatillerini Avrupa'da geçirmişlerdir ve evdeki en küçük çocuklarım Almanca eğitimi almaktadırlar. Türkçe bilmediğim için kendimi eksik hissetmekteyim; ancak çocuklarımın yabancı dili ve dünyamızı bizlerin çocukken bilemediğimiz şekilde bilmeleri beni mutlu etmektedir.

Sayın Çelik'in milli eğitimin, devlet, özel sektör ve sivil toplum kuruluşlarımız tarafından yürütülen eğitim sistemlerinin, eğitimin iş ve kâr amacı güden kısımlarının önemine ilişkin olarak söylediklerini takdirle karşılıyorum. Bunların her biri eğitim sistemimizin çok önemli birer kısmıdır; hatta bunlar bugün kendi özel hayatımda bile önem taşımaktadır: Washington DC'de Milli Eğitim Bakanlığı'nın başındayken öğrenmiş olduklarımı, eğitim şirketlerinin kurumsal kurullarında yürüttüğüm görevime taşıyorum. Aynı zamanda üniversitelerin, sivil toplum kuruluşlarının ve Phillip Robert Foundation'ın kurullarında görev yapıyorum. Bütün bu çalışmalar bir araya geldiğinde oldukça önemli oluyor, bütün bu farklı eğitim açıklarının önemi bir arada çalışırken ortaya çıkıyor. Günümüzde olanlar, bir yandan küresel eğitimin temelinden değişmekte

olduğunu bizlere hatırlatırken, diğer yandan eski yaklaşım ve varsayımları gözden geçirip içinde bulunduğumuz 21. yüzyılda yeni bir yol bulmamız için bize baskı yapıyor. İkilem işte burada: Bu, daha önce sözünü etmiş olduğumuz Türkiye'nin kurucusu Atatürk'ün yaklaşık seksen yıl önce Türk Eğitim Derneği'ni kurduğunda takdirle karşılayabileceği bir açmaz. Kendisi de eğitimle ilgili bugün boğuşmakta olduğumuz sorunların tam ortasında duruyordu ve 1933 yılında Türkiye Cumhuriyetin kuruluşunun onuncu yılını kutlarken, Atatürk'ün düşüncesinde nitelik, erişim ve sunum en az şimdi olduğu kadar önemli bir yer tutmaktaydı. Atatürk Nutuk'ta çok sevdiği vatanının başarılı ve sürdürülebilir bir geleceğe kavuşmasına yönelik vizyonunu anlatırken, ülkesinin en müreffeh ve medeni ulusların seviyesine taşınacağını söylemektedir. Sözünü ettiği oldukça cesaret isteyen bir hedefti. Ancak Atatürk o zaman, bugün hepimizin bildiği bir şeyi biliyordu.

Eğitim bütün insanları ve bütün toplumları ileriye taşır. Eğitim hakkı insanın nefes almak kadar temel bir hakkıdır ve devletin başlıca görevi vatandaşlarını eğitmektir. Bugünün dünyasında iyi bir eğitimin değerlendirilmesi, her birimizin ve çocuklarımızın geleceğinin, bir bütün olarak küresel toplumun yaşadığı karmaşık zorluklarla iç içe olduğunun kesinlikle anlaşılmasını gerektirmektedir. Son 2008 UNESCO Küresel Gözlem Raporu önemli bir noktaya dikkatleri çekmekte ve bizlere ekonomilerin, vatandaşlar beceri kazandığı ve bilgili olduğunda büyüdüğünü ve sivil toplumların bu durumda ileriye gittiğini hatırlatmaktadır. Yalnız içinde bulunduğumuz anda bulunduğumuz yeri değil, gelecek kuşakların da geleceklelerini şekillendirebilecek tam katılımcıların yetiştirilmesi ancak iyi bir eğitim ile sağlanabilmektedir.

şirketimin kurucu ortağı ve başkanı Doktor Rod Page'in; kendisi ABD'nin eski Eğitim Bakanı'dır, birlikte aşmamız gereken zorluklara ilişkin sözlerini hatırlıyorum. Doktor Page, "Ne büyüklükte olursa olsun hiçbir ulus bir kısım vatandaşını değil, bütün vatandaşlarını eğitmedikçe başarısını sürdürmez. Öğrencilerin sağlanacak yüksek standartlarla zorlanması gerekmektedir; eğitimciler için makul kaynaklar tedarik edilmelidir ve velilere bilgi ve seçenek sunulmalıdır" demişti.

Doktor Page'in vurguladığı noktalar bugün de en az o zaman olduğu kadar geçerli. Bunlar hep birlikte aşmamız gereken zorluklardır. 300 milyonu aşkın vatandaş olan ABD'de eğitim sistemimizin ince ayarının yapılması ve sistemin geliştirilmesi yolundaki mücadele devamlılık arz eden bir süreçtir. Örneğin, onlarca yıl sürmüş kapsamlı araştırmaları temel alarak okuma-yazmayı, matematiği ve diğer dersleri öğretmeyi biliyor olabiliriz; ancak bu bilgileri öğrencilerimizin tümüne hızla, etkili ve yeterli bir şekilde sunmayı da bilmediğimiz sürece, bunun bir anlamı olmayacaktır ve bu ne bizim için ne de başkaları için kolay bir görevdir. Durum böyle olsa da nitelikli eğitim bir vaat ve adanmışlık gerektirir.

Amerika’da ülke içindeki öncelikli odak noktamız ve finansman konumuz “Hiçbir çocuk eğitimsiz kalmasin” (No Child Left Behind) adını verdiğimiz bir dizi iddialı eğitim reformudur. Bu reformlar hem alan hem de kapsam açısından büyük ölçüde Birleşmiş Milletler’in bütün insanlara yönelik eğitim hedeflerini yansıtmaktadır. “Hiçbir çocuk eğitimsiz kalmasin” reformları Amerika genelindeki devlet okullarında akademik başarı çitasının yükselmesini sağlamıştır. Bu durum özellikle okuma, matematik ve fen alanlarında kendini belli etmektedir. Okullara ilişkin reformlarımız, 2014 yılı itibariyle ilköğretim seviyesinde okuma ve matematik öğrenen öğrencilerimize ders veren öğretmenlerin niteliklerinin yükseltilmesi üzerine vurgu yapmakta ve akademik performanslarının geliştirilmesinde desteğe ihtiyaç duyan öğrenciler için fazladan destek sağlanması ve okulların eğitim verdiğinden ve öğrencilerin de bu eğitimi aldığından emin olunması konularında ısrarcı bir tutum benimsemektedir. Öğrencilerimizin beceri seviyelerini ölçüyoruz. Ülkemizde ulusal bir sınav programı vardır. Bu program eyaletler bazında yürütülmektedir. Söz konusu sınavla her yıl öğrencilerin matematik ve İngilizce bilgileri sınanmaktadır. Bu sınavın yapılma amacı ağırlıklı olarak çocuklarımızın öğrenmeleri gerekenleri öğrenip öğrenmediklerinin sınanmasıdır. Bu şekilde daha iyi olmaları için ihtiyaç duydukları yardımı alabilmeleri ve bir sonraki seviyeye geçmeleri sağlanmaktadır. Okullarımızın sınav sonuçlarının hesabını verebilmeleri, öğrencilerimizin daha erken yaşta okumayı öğrenebilmeleri ve üçüncü sınıfa geçen bütün öğrencilerin okuma ve yazmayı öğrenmiş olmasının sağlanması açısından bu sistem oldukça faydalı olmaktadır. Bu sayede birçok kişi “Hiçbir çocuk eğitimsiz kalmasin” anlayışının bir reformdan çok daha fazlası olduğunu öğrenmiştir. Ülkemizde başını çekmekten, gelişimine ve uygulamaya konmasına katkıda bulunmaktan gurur duyduğum bu anlayış ulusal bir harekete dönüşmüştür.

Bu süreç bizlere çok fazla şey öğretmiştir ve yapılan araştırmalar her geçen yıl bize daha fazlasını anlatmaktadır. Ancak, bu reformları başlattığımızda aldığımız derslerden en önemli ve en temel olanı, devlet politikasının dönüştürülmesinde siyasi iradenin kritik önem taşıdığı olmuştur. Siyasi liderlerin standartları yükseltmeye ve her vatandaşın sahip olduğu potansiyeli yakalamasını sağlayacak şekilde zorlanabilmesine istekli olması durumunda, eğitimde mükemmellik yakalanabilir. Bu açıdan, siyasi liderinizin bugün burada bulunması ve Türk hükümetinin bu hedefleri, bu amaçları ve bu öncelikleriyle bizlerle olması çok sevindirici.

Atatürk’ün vizyonun büyüklüğü, Türkiye’nin küresel ekonomiye halihazırdaki katkısından ve Türkiye’deki insanların okuryazarlık oranlarından görülebilmektedir. Türk milletinin entelektüel gücü ve yeteneği, Türkiye’nin kamu sektörü ve özel sektörün gücünü birleştirerek ortaklıklar kurmak yoluyla eğitime ilişkin hedeflere ulaşılabilir bir geleceğe yönelik iddialı gündeminin bir kanıtı niteliğindedir. Bütün girişimler açısından eğitim henüz yolun başındayken Türkiye masada yerini almış ve Türkiye’de yaşayan bütün kız ve erkek çocuklarının daha

parlak birer geleceğe adım atmasını sağlamak üzere eğitimin sunulmasına, nitelikli eğitime ve eğitime erişime ilişkin politika çerçevesi ve programları geliştirmektedir. Bunu yaparken Türkiye'nin karşı karşıya olduğu koşullar genellikle zor koşullar olmaktadır. Elbette ki herkesin eğitim alabilmesini sağlamak için daha yapılacak çok Şey var. Hedefler açık ve Türkiye bu konuda büyük bir ilerleme kaydetti. Bunlar dikkat çekici ve yanılmıyorsam bugün burada liderleriniz bunlara ilişkin bazı istatistiklerden söz etti. Müfredatınızı geliştirdiniz ve öğrencilere ücretsiz ders kitabı verilmesi uygulamasını başlattınız. Hem kız hem de erkek öğrenciler açısından okula kaydolma oranlarının yükselmesini sağladınız, zorunlu eğitimi beş yıldan sekiz yıla çıkardınız. Yaklaşık yüz yirmi yedi bin derslikle sınıf olanaklarınızı genişlettiniz ve 70 bin yeni eğitimciyi eğitim sisteminize dahil etmek suretiyle öğretmen sayınızı artırdınız.

Kız çocuklarının ve kadınların güçlendirilmesinin Türkiye'nin eğitim hedeflerinin kilit unsurlarından biri haline getirilmiş olması ve Türkiye'nin bu yolda önüne çıkan engelleri ortadan kaldırmak ve daha geniş bir kitlenin eğitime erişebilmesini sağlamak üzere çeşitli programları hayata geçirmiş olması ayakta alkışlanmalı. Önem sırasında siyasi iradeyi takip eden finansal kaynaklardır. Türk hükümeti, hükümet fonlarının önemli bir kısmını eğitim harcamalarına ayırmıştır. Hükümet kendini ulusun iç stratejilerinin en başına eğitimi getirmeye adanmış olduğunu göstermiştir ve bu Şekilde öğrencilerin daha başarılı olma potansiyeli gerçeklik kazanmıştır. Dahası, artık bu konuda sizlere yardımcı olacak çok sayıda yeni araç bulunmaktadır. Bizler, yeni bir değişim çağının tanıklarıyız. Bu yeni çağ yapay coğrafı sınırlamalarla, statü veya cinsiyet farklılıklarıyla ket vurulmayan aklın keşfedilmesini içeren bir çağ. Bütün vatandaşları kapsayan eğitim hedefleri sayesinde eski eğitim modeli geride bırakıldı ve bilgi ekonomisinin bugünkü ihtiyaçlarının karşılanması sağlandı. Türkiye, eğitim alanında cinsiyetten kaynaklanan boşlukları kapatmak yolunda harekete geçti. Kız çocuklarının eğitime erişebilmesine olanak tanıyarak evrensel eğitime giden yolda kritik önem taşıyan bir adım atmış oldu. Evrensel olarak erişilebilen eğitimin beraberinde getirdiği zorunluluk dünya çapında giderek artan bir Şekilde tanındıkça, eğitimin sunulmasında kullanılacak yeni yöntemlerin öneminin de farkına varılmış oldu.

Bilgi ve teknolojinin yönlendirdiği yeni bir çağa adım atmış bulunuyoruz. Hem bilginin hem de teknolojinin en üst düzeye çekilebilmesi için uzmanlaşmış becerilere ihtiyaç duyuyoruz. Hızla değişen bu ortamda yaratıcılık ve yenilikçilik eğitim reformu açısından birer önkoşul olmaktadır. Modern eğitime düşen görev, geleneksel eğitim anlayışının güçlü temelleri üzerine kurulacak yeni disiplinler oluşturmaaktır. Bugün öğrencilere nasıl bilgili birer eğitim tüketicileri olmaları gerektiği öğretilmelidir. Öğrencilere karşılaşılan yeni sorunları çözmelerini ve yeni zorlukları aşmalarını sağlayacak Şekilde bir sentez oluşturabilmelerine yönelik olarak bilginin yeni kullanılış Şekillerinin öğretilmesi gerekmektedir. Üst düzey becerilere sahip öğrencilerin rekabetçi ve sürekli değişiklik arz eden ve hiç bitmeyen bir öğrenme ve büyüme ortamında mücadele etmeye hazırlıklı olmaları

gerekmektedir. Ancak bu şekilde yenilikçiliği teşvik eden bir eğitim modeli oluşturabiliriz. Küresel ekonomide çalışanlar yeni mesleki zorluklarla başa çıkabilmek için becerilerini sürekli olarak ileriye taşıırken, özel sektörde ve ileri teknolojilerin gelişimiyle işten çıkarılmış olanlar, işgücüne yeniden katılabilmelerini sağlayacak yeni becerileri hızla öğrenebilmektedir. İnternet üzerinden yapılan ve uzaktan eğitim programları gibi yenilikler, meslek uzmanlarının daha ileri derecelere erişimine olanak tanımaktadır. Hayat boyunca süren öğrenim 21. yüzyılda insan sermayesinin gelişiminde yeni bir unsur olarak ortaya çıktı. Günün ilerleyen saatlerinde bu konuda düzenlenecek olan paneli heyecanla bekliyorum.

Amerika Birleşik Devletleri tarım toplumundan sanayi toplumuna geçiş yaptı. Daha sonraysa sanayi toplumundan dijital topluma geçildi. Bu koşullar altında ve süreç boyunca eğitimin sunulmasına ilişkin sistemimizde ayarlamalar yapmak zorunda kaldık. Değişiklik yapmak hiçbir zaman kolay değildir ve her zaman beraberinde yeni yaklaşımlara direnişi getirir. Böyle olsa da bilginin yönettiği bir dünyada araştırmaların, bize, açık ve basit bir şekilde öğrendikçe daha fazla öğreneceğimizi söylemesi karşısında, ortada tartışmaya açık çok fazla şey kalmamaktadır. Amerika Birleşik Devletleri'nin kazanç verileri bu görüşü destekler niteliktedir. Ottawa Üniversitesi'nde yürütülen bir çalışma ulusal düzeyde okuryazarlık oranlarındaki yüzde 1'lik artışın işgücü verimliliğinde yüzde 2,5 oranında, kişi başına düşen ulusal gelir oranındaysa yüzde 1,5 oranında bir artışı beraberinde getirdiğini göstermiştir.

UNESCO İstatistik Enstitüsü'nün "Eğitim Finansmanı - Yatırım ve Getiriler" başlıklı raporu bunu bir adım daha ileriye taşıyarak eğitimi küresel ekonomik kalkınmayla bağlantılandırmıştır. Okula devam etmek, gelir gücünü artırmaktadır ve işgücü pazarında erişimi yükseltmektedir. Bu durum özellikle dünya çapında kadınlar için geçerli olmaktadır. Çalışma, kuşaklar arasında becerilerin en hızlı geliştirildiği ülkelerde, üretkenliğin de ortalamaya nazaran daha hızlı artmakta olduğunu göstermiştir. Birçok yerde bu gerçek dikkate alınmakta ve bu gereçeğe göre hareket edilmektedir.

OECD'nin yakın zamanda yapmış olduğu bir tahmin, yükseköğrenim kurumlarına kaydolan öğrenci sayısının 1990 yılından 2025 yılına kadar geçecek sürede 45 milyondan 150 milyona çıkarak en az üç kat oranında artacağını göstermektedir. Türkiye, üniversiteye giriş oranlarını artırmak üzere çalışmalarda bulunmaktadır. Daha geniş çaplı erişimin sağlanmasına yönelik, üniversiteye giriş sınavlarına ilişkin reformların hayata geçirilmesine ek olarak, Milli Eğitim Bakanlığı ve Yükseköğrenim Kurumu söz konusu kurumlara daha fazla özerklik tanınmasına yönelik yeni denetleme mekanizmaları geliştirmeye çalışmaktadır. Özel sektör gelişmiş iş sonuçları ve etkinliklerinin bakış açısından cevaplanması zor sorular sorarak operasyonların zaman zaman itina ile sınanmasının ve bu şekilde iddialı gündemlerin başarıya kavuşturulmasının önemli olduğunu öğrenmiştir.

Dikkat çekmek istediğim nokta şudur: Yasama organı başkanınız Türkiye'ye ve Amerika Birleşik Devletleri'ne ilişkin birtakım istatistiklerden söz etti. İlk ve ortağitim seviyesinde öğrenim görmekte olan 55 milyon öğrencimiz var. Bu öğrencilerden 5 milyonu, kabaca bir hesapla yüzde onu, özel okullara ve kâr amacı gütmeyen eğitim kurumlarına devam etmektedir; 50 milyon öğrencimizse devlet okullarında öğrenim görmektedir. Ülke olarak ilk ve ortaöğrenim programına 550 milyar dolar tutarında harcama yapmaktayız; bu da öğrenci başına 10.000 dolar tutarında bir harcamaya tekabül etmektedir. Amerika Birleşik Devletleri olarak başa çıkılması gereken ciddi zorluklar barındıran K12 sistemimizde karşılaştığımız sorunların büyük bir kısmı, öğrenci başına düşen bu 10.00 doları öğrenciler için ne şekilde daha iyi değerlendirebileceğimize ilişkin. Bu, kaynaklarımızdan çocuklarımıza yapılan büyük bir yatırım ve öğrencilerimizin en iyi kaynaklara sahip olmasını ve bu paranın olabilecek en iyi şekilde harcanmasını sağlamak üzere hükümet yapılarının ve bürokratik yapıların sürekli olarak basitleştirilmesini sağlamaya çalışıyoruz.

Yükseköğrenim sistemimiz çerçevesinde her yıl yaklaşık 25 milyon yetişkine eğitim vermekteyiz. Ülkemizde yükseköğrenime ayrılan bütçe yaklaşık 450 milyar dolar. Bu, yükseköğrenim sistemimiz dahilinde öğrenci başına 18.000 dolara tekabül ediyor. Dolayısıyla ilköğrenim ve ortaöğrenim sonrası yükseköğrenim seviyeleri arasında ülke olarak eğitime ayırdığımız miktar yıllık 1 trilyon dolar tutarında. Bu çok büyük bir yatırım ve bizler yaptığımız bu yatırım karşısında alabileceğimizin en iyisini aldığımızdan emin olmaya çalışıyoruz.

Ancak K12 sistemimizde daha fazla zorlukla karşılaşmamız da bizim için çok önemli. Açıkça söylemek gerekirse bunun sebebi ülkemizde karşılaştığımız iki sorun. Ülkemizde 50 eyalet bulunuyor ve milli programımız dahilinde hükümet yapımız bu elli eyaleti kontrol etmediğinden, bunları liderler aracılığıyla, örnekler aracılığıyla ve örneklerle göre yönetmek durumundayız.

Yükseköğrenim sistemimizde öğrencilerimizin yarıdan fazlası özel yükseköğrenim kurumlarında öğrenim görmektedir. Oldukça değişik bir eğitim sistemimiz var; bu büyük ölçüde pazara odaklı bir yükseköğrenim sistemi. Dünyanın en iyi yükseköğrenim sisteminin bizim ülkemizdeki sistem olduğunu söyleyebilirim. Bunu övünmek için söylemiyorum; akademik kurumlarımızdaki zengin öğrenme ve araştırma ortamları hakkındaki görüşüm bu. Yükseköğrenim sistemimizde öğrenim gören öğrencilerin çoğu özel ve kâr amacı gütmeyen kurumlarımızda eğitiliyor. Ancak karşılaştığımız zorluklardan biri altyapımızın sınırlı olması. Ne kamu sistemimiz ne de özel kurumlar sürekli olarak yeni binalar yapmak olanağına sahip. Şu anda ülkemizdeki yirmi milyonu aşkın yükseköğrenim gören öğrenciden üç milyonu kâr amacı güden ortamlarda öğrenim görüyor. Bazılarınız internet üzerinden kurulan bir sistemle 350.000'den fazla öğrenciye eğitim veren Phoenix Üniversitesi gibi örnekleri duymuşsunuzdur. Yalnız Amerika Birleşik Devletleri'nden bahsetmiyorum; Brezilya'da da Estassip

de Sol adlı bir üniversite bulunuyor. Bu okulda da 300.000'in üzerinde öğrenci internet üzerinden benzer bir sistemle öğrenim görüyor. Bu internet üzerinden eğitim verme alanında ve aynı zamanda işletmeleri kâr amaçlı sektörlerin eğitime dahil edilmesinde çok büyük önem arz eden bir değişikliktir. Sanıyorum Bakanınız da konuşmasında kamu bütçesinin, özel sektör finansmanının ve diğer işletmeler tarafından sağlanan finansmanın birlikteliğinin çok önemli olduğuna ve birleştirilmiş bir yapı dahilinde birbirine bağlanması gerektiğine dikkat çekti.

Sözlerime son verirken sizlere Atatürk'le aynı dönemde yaşamış bir Amerikalıdan söz etmek istiyorum: Thomas Edison. Edison genellikle ampulü bulan adam olarak hatırlanacaktır; ancak kendi aynı zamanda başka alanlarda yenilik getiren bir kişiydi ve asla zor sorular sormaktan vazgeçmedi. Statükoyu sorgulayarak daha iyi şeyler başarmaktan asla vazgeçmedi. Bu süreçte bildiğimiz şekliyle çağdaş yaşamı ama küçük ama büyük ölçüde değiştirdi. Eğitim reformunun beraberinde getirdiği zorluk ve karışıklıklarla karşılaştığımızda aklıma Edison'un sayısız başarısı ve özellikle Heinsight'ta yapmış olduğu bir gözlem geliyor. Sizlere kendi sözlerini aktarıyorum: "Hayattaki başarısızların çoğu, tam da pes ettiklerinde başarıya aslında ne kadar yakın olduğunun farkına varamamış olan insanlardır." Bu aklınızda olması gereken çok değerli bir alıntı. Edison'un bu sözleri aklınızda olduğunda çocuklarımızdan, yenilikçilikten ve çocuklarımızın eğitiminde yeni yaklaşımlardan vazgeçmediğimizi bileceksiniz. Zaten bugün burada olmanız da demin söylediklerimden vazgeçmemiş olduğumuzun bir kanıtı. Durumun dünyanın her yerinde böyle olmadığı aşikâr olsa da dünya çapında eğitim sistemlerinde çok güzel örnekler bulunuyor. Bugün hepimiz buradayız; çünkü eğitimin gücünün insanları ve toplumları başarıya götüreceğine inanıyoruz. Hepimiz buradayız; çünkü başarıyla gerçekleştirilecek bir eğitim reformu bir ülkenin bütün vatandaşlarına geniş imkânların sunulduğu bir alanı açan yol olacaktır.

Konuşmamı ülkemizde en az Atatürk'e burada itibar edildiği kadar itibar edilen saygıdeğer bir başkanın, Abraham Lincoln'ın sözleriyle son vermek istiyorum. Lincoln 1861 yılında ilk defa başkan seçildiğinde Kongrede yaptığı konuşmada, Kongreye hükümetin hedefinin ne olduğunu anlattı. Lincoln hükümetin hedefinin insanların durumunu daha iyiye götürmek, omuzlardan yapay yükleri çekip almak, geçmiş arayışlardan arındırmak, bütün vatandaşlara yeni bir başlangıç imkânı vermek ve hayat yarışında herkese adil şans tanımak olduğunu söyledi. Konuşmasının bu bölümü, kurulan ulusun temelini oluşturan bir ilkeyi anlatıyordu ve en zor günlerimizde Lincoln ülkemizi bu ilkeye bağlı olarak korudu. Bu sözler aynı zamanda, bütün çocuklarımızın hayatta yükselme ve başarılı olma şansının en üst düzeye taşınmasını sağlama zorluğuyla karşı karşıya olduğumuz bugünlerde, ulusumuzu uluslararası alanda daha yüksekte bir yere getirmemizi sağlayacak ruhu da tanımlamaktadır.

Bugün bana vermiş olduğunuz bu fırsat için sizlere çok teşekkür ederim.

Dr. Kim Shinil, Güney Kore Cumhuriyeti Başbakan Yardımcısı ve Eğitim ve İnsan Kaynaklarını Geliştirme Bakanı

Günaydın, Ekselansları Sayın elik, Milli Eğitim Bakanı, Sayın Selçuk Pehlivanoglu, Türk Eğitim Derneği Başkanı, Saygıdeğer Meslektaşlarım, Hanımefendiler ve Beyefendiler,

Sözlerime Türk Eğitim Derneği'nin 80. Kuruluş yıldınumunu içten bir Şekilde kutlayarak başlamak istiyorum. Türkiye'nin ilk Cumhurbaşkanı Saygıdeğer Atatürk tarafından kurulmuş olan ve onlarca yıldır Türkiye'nin eğitim alanında gerçekleştirdiği reformlara ve milli gelişimine öncülük eden Türk Eğitim Derneği'nin 80. Kuruluş yıldınumu anısına düzenlenen uluslararası bir eğitim konferansında konuşma yapmak, benim için bir Şeref ve ayrıcalık.

Bugün hepimizin tanık olduğu üzere, hızlı değişimlerle tanımlanan bir çağda yaşıyoruz. Bu ağ bilgi ağı, post-endüstriyel toplum ve bilgi tabanlı toplum gibi terimlerle ifade ediliyor. Yapılan tahminler yakın gelecekte şu anda içinde bulunduğumuz aşamayı geride bırakıp bir post-bilgi toplumu haline geleceğimiz yönünde.

Farkındayız ki artık tamamıyla yeni birer insan olan bireyler, medeniyetlerin değişimiyle başarıyla başa çıkma ihtiyaçı içinde. Mevcut toplumun ve geleceğin toplumunun ihtiyaç duyduğu Şekilde eğitim görmüş birey kimdir? Konuyla ilgili ipucu evlerimizde kullandığımız dijital olanaklarda gizlidir. Zaman 21. yzyılım yeni tür dijital göçebe insanlarına hitap ediyor. Bu yeni tür göçebe insanlar istedikleri zaman, istedikleri yerde cep telefonu, dizüstü bilgisayar ve benzeri yüksek teknoloji ürünü dijital imknlardan faydalanmak istiyor. Bu, verilebilecek örneklerden yalnız biri. Aslında, her ülkenin kendine özgü ihtiyaçlarını belirlemesi ve yetenekli bir bireyin sahip olması gereken nitelikleri bu doğrultuda oluşturması gerekmektedir. Bu Şekilde, bir yandan gelecekte meydana gelecek değişikliklere layıkıyla hazırlanırken, diğer yandan mevcut toplumsal ihtiyaçı karşılayabileceklerdir.

Dünya genelinde ülkeler yeni ortaya çıkan toplumsal ihtiyaçlara uygun insan kaynaklarının beslenmesine yönelik olarak sahip oldukları eğitim sistemlerini geliştirmek için çaba gösteriyor. Ne yazık ki pek çok ülkenin eğitim sistemi gelen bu büyük değişim akımına ayak uydurmayı başaramadı. John Dewey okulların anlamsız birer vakit kaybı olduğuna ve gerçeklikten uzak durduğuna karar vermiş olabilir. Marx ve Gramsci, okulu kapitalist glerin birer yönetim aracı olarak tanımlamıştır. Ivan Illich dahi sistemin eğitim aracılığıyla soyutlaştırıldığını ileri sürerek okulları eleştirmiştir. Tarih boyunca okulların ve eğitim sistemlerinin geliştirilmesine yönelik olarak bu tür eleştiriler yapılmıştır. Günümüzde, ğretmenler, öğrenciler ve teknisyenlerin uluslararası hareketliliğinin giderek artmakta olduğunu görüyoruz. Sınır tesi bu hareket, eğitimde niteliğin yakalanması ihtiyaına bağlı olarak artış göstermiştir. Aynı zamanda, niversiteler

de rekabet güçlerini artırıp küresel bazda en üstün yetenekleri işe alabilmek için çaba göstermektedir.

Dünyadaki bu eğilim çok sayıda ülke arasında gerçekleşen serbest ticaret anlaşmaları müzakerelerinde kendini belli etmiştir. Hukuk, tıp ve eğitim pazarlarının açılması, üniversitelerin niteliklerinin yükseltilebilmesi açısından gereklidir. Bunlar UNESCO'nun sınır ötesi yükseköğretimde nitelikli eğitime ilişkin kılavuz ilkeleri çerçevesinde ve Avrupa Birliği'nin Bolonya sürecinde ele alınmış konulardır. Benzer güçler ülkelerin kendi strateji politikaları dahilinde de kendilerine yer edinmiştir. Örneğin, Sayın Hansen'in demin söz etmiş olduğu gibi, Amerika Birleşik Devletleri 2002 yılında "Hiçbir çocuk eğitimsiz kalmasın" yasasıyla okul ve eğitim sisteminin bir bütün olarak iyileştirilmesine yönelik bir hareket başlatmıştır. Yasa uyarınca okulların hesap verebilirliğinin artırılması ve ilk ve ortaöğretim seviyesinde başarının yükseltilmesine yönelik büyük adımlar atılmıştır. Japonya'da eğitimin yeniden inşasına yönelik konsey, kısa bir süre önce gençliğin aldığı eğitimin ve esnek eğitim sisteminin başarısının gözden geçirilmesine yönelik olarak harekete geçmiştir. Konsey, öğrencilerin akademik rekabetinin artırılmasına yönelik yeni ve eskilerine nazaran daha güçlü politikalar geliştirmektedir. Birleşik Krallık'ta geçen sene hükümet yeni belirlenecek eğitim politikalarının daha etkili olmasını sağlamaya çalışmıştır. Okullarda verilen eğitim halihazırda çocuklara, gençlere ve ailelere yönelik politikalarla denetlenmektedir. Bir yandan da araştırma ve geliştirme sektörüyle bağlantılı olarak yükseköğretim sistemleri hayata geçirilmektedir. Cumhurbaşkanı Sarkozy görevine geldiğinden beri Fransa'da da yükseköğretime ilişkin güçlü girişimler desteklenmektedir. Politikalar, üniversitelerin kendilerini ayakta tutabilmelerini sağlamaya ve bu şekilde rekabet güçlerini artırmaya yöneliktir.

Dünya çapında nitelikli eğitime doğru giden bu harekette Kore bir istisna değildir. On yılı aşkın süre önce, 31 Mayıs 1995 tarihinde Kore hükümeti o günden bu yana istikrarlı bir şekilde uygulanmakta olan kapsamlı bir eğitim planını uygulamaya koydu. Komisyonda raporun hazırlanmasında bizzat etkin şekilde rol aldım. Eğitim planının ilk defa uygulanmaya başlamasını izleyen 10 yıllık dönemde hükümet iki defa değişti; bu senenin Şubat ayında Kore'nin yeni hükümeti görevi devralacak. Yeni yönetimin süregelen reform programlarını izleyip izlemeyeceği hakkında herhangi bir şey söyleyemem. Söyleyebileceğim bir tek şey varsa, o da ülke genelinde eğitim reformları hakkında ateşli tartışmalar çıkacağıdır.

1995 yılında yürürlüğe konan eğitim planı, Kore'de on yıllarca süren otoriter diktatörlüğün sona ermesinin hemen sonrasında hazırlanmıştır. Korelilerin yakın tarihlerini geride bırakıp özgürleşebilmeleri için Kore 1945 yılında Japonya'nın beş yıllık sömürge otoritesinden çıktı ve bağımsızlaştı. Bunu 1950 – 1953 yılları arasında yapılan yıkıcı Kore Savaşı izledi. Bu dönemde Türkiye bize yardımcı olmak için birlik gönderdi. Koreliler bunun için her zaman Türkiye'ye minnettar olacaktır. Sizlere tekrar teşekkür ederiz. Teşekkürler. Kore Savaşı'ndan sonra 40

yıl boyunca ¼lkede Savaş sonrası diktat¼r rejimler h¼k¼m s¼rd¼. Otokratik liderlik altında demokrasi baskılandı.

Ekonomi, piyasa odaklı büyüme planları yerine, beş yıllık devletçi kalkınma planları ile yönetildi. 1987 yılında Kore Başkanının doğrudan seçilmesini sağlayacak geniş ölçekli sivil demokrasi hareketi başladı. Ancak, Kore’de sivil bir başkanın seçilmesi için bunun üzerinden beş yıl daha geçmesi, yani 1992 yılına gelinmesi gerekti. Başka bir deyişle, Kore’de baskıcı otoriter rejimin etkin bir şekilde terk edilmesi için 1990’ların ortasına gelinmesi gerekti. Otoriter rejimin terk edilmesinden söz ederken meydana gelen iki değişikliği ele almak istiyorum. Bunlardan biri, toplum genelinde çoğunluğun görüşlerine saygı duyulmasını öngören demokratik bir karar alma sisteminin yaygınlaşmış olmasıdır. Diğeriye ekonomik kalkınmaya erişimin devlet denetiminden piyasa ekonomisine doğru kaymasıdır. Birincisi politik, ekonomik ve toplumsal olarak bastırılmış olanları destekleyerek eşitliği ve sosyal katılımı geliştirmektedir. İkincisi ise rekabet ve otonomi değerlerini geliştirmektedir. İdeal olarak bu iki boyut arasında denge kurulması ve birbiriyle uyumlu olması gerekir. Oysa, bunlardan biri eşitliğe, diğeriye rekabete vurgu yaptığından aralarında çatışmaların meydana gelmesi oldukça kolaydır. 1995 tarihli eğitim reformu planıyla Kore eğitim sisteminin bu iki değeri bütünleştirmesi amaçlanmıştı. Plan, aynı şekilde, küreselleşen dünyanın beraberinde getirdiği hızlı değişiklikleri de esnek bir şekilde karşılayabilmek üzere tasarlanmıştı.

Şimdi sizlere kısaca 1995 tarihli eğitim reformu planının temel içeriğinden söz etmek istiyorum. Öncelikle, bilgi çağına hazırlık olarak reform planı açık bir eğitim sistemi ve yaşam boyu öğrenmeye devam edecek bir toplum oluşturulması amacını taşıyordu. Plan herkesin istediği zaman ve istediği yerde öğrenme imkânlarına erişebilmesini sağlamaya yönelikti. Kredi bankası sistemi ve uzaktan eğitim sistemi, hayat boyu öğrenen topluma hazırlığın bir parçası olarak öngörülmüştü.

İkinci olarak, reform planının, öğrencilerin ve ebeveynlerin eğitime ilişkin seçeneklerini genişletmesi düşün¼lmekteydi. H¼k¼met lise eğitiminin eşit hale getirilmesi politikasını destekleyecek nitelikte bir sistem kurdu. Bu sistem uyarınca öğrenci okul bölgesi içinde birden fazla okula başvuru yapıyordu. Çekilen kura sonrasında öğrencinin hangi liseye gideceğine karar veriliyordu. Uluslararası ilişkiler, bilgi teknolojisi ve tasarım gibi özel alanlarda lise seviyesinde yeni tip uzmanlık okulları açıldı.

Üçüncü olarak ise, küreselleşmenin beraberinde getirdiği zorlukların aşılmasına yönelik olarak reform planı için bir hedef belirlendi. Bu hedef, yükseköğretimde rekabetin artırılmasıydı. Plan, üniversitelerin öğrenci kontenjanları ve akademik etkinliklerinde özerkliğinin artırılması ve böylece işleyişte çeşitliliği ve uzmanlaşmayı sağlamayı öngörüyordu. Fonlama programını temel alan bir reform hayata geçirilmişti ve bunun amacı, üniversite değerlendirmesinin farklı mali ve

idari destek seviyeleriyle bağlantılı hale getirilmesiydi. Bu plan üniversiteye giriş sisteminin gözden geçirilmesine ilişkin bir teklifi de içeriyordu. Teklif, öğrencilerin okuldaki başarısına daha fazla ağırlık verilmesini öngörmekteydi.

Son olarak da eğitimde merkezileşmeye ve toplumun eğitime dahil edilmesine doğru eğilimin bir yansıması olarak, söz konusu reform okullarda ve yerel eğitim bürolarında özerkliğin artırılmasına ve hesap verebilirliğin güçlendirilmesine yönelik birtakım önlemler getiriyordu. Her okulda ebeveynlerden, öğretmenlerden ve yerel toplum üyelerinden oluşan bir okul konseyinin kurulması, atılan büyük adımlardan biri oldu.

1995 yılında reform planının uygulanmaya başlamasını izleyen on yıl boyunca Kore hükümeti istikrarlı bir şekilde eğitimde yenilikçiliği teşvik etti. Bunun sonucu olarak Kore sağlam bir politika geliştirebildi ve dikkate değer başarılar elde etti.

Öncelikle Kore ortaöğrenim düzeyinde çağ nüfusunun tamamının eğitime erişimini sağladı. Çağ nüfusunun okullulaşma oranı %95'e ulaştı. Cinsiyetten ve ekonomik durumdan kaynaklanan farklılıklar olmaksızın ortaöğrenim çağına gelmiş gençlerin tamamına eşit eğitim imkânı tanınmış oldu. Rakamların bu şekilde artış göstermesinin beraberinde okullarda verilen eğitimin zenginleştirilmesi ve iyileştirilmesi geldi. Bunun bir sonucu olarak PISA 2006 anketinde okuma becerisi alanında 15 yaş grubundaki Kore gençleri 30 OECD ülkesi içinde birinci sırada yer aldı. Aynı grup matematik dalında bir ila dördüncü sıraya ve fen dalında yedi ila on üçüncü sıraya yerleşti. OECD Kore'yi eğitim eşitliği ve mükemmellik açısından bir başarı örneği olarak göstermektedir.

İkinci olarak, Kore gerçekten de kısa bir süre içinde yükseköğrenimin yaygınlaştığı bir ülke olarak gösterildi. 1980'li yıllarda yükseköğrenimde okullulaşma yüzde 11 civarındaydı. Bu oran 2006'da %68 olarak gerçekleşti. Bugün yükseköğrenimde okullulaşma oranı dünya genelinde en üst sıralarda. Kore'de yükseköğrenim evrensel bir aşamaya gelmiş durumda. Bunlara ek olarak 2006 yılında yükseköğrenimde kız öğrencilerin oranı %40'a yükseldi. Bu oran hızla artıyor.

Üçüncü olarak, eğitime ayrılan bütçe artırıldı. Hükümetin 2008 yılı için Milli Eğitim Bakanlığı eğitim harcamaları için ayırdığı bütçe 38 milyar dolar tutarında. Bu rakam toplam ulusal bütçenin %20'sine tekabül etmektedir ve bütün bakanlıklara ayrılan bütçe oranları göz önünde bulundurulduğunda, en büyük payın Milli Eğitim Bakanlığı'na düştüğü görülmektedir. Anlaşılacağı üzere, ulusal bütçeden eğitim harcamalarına bu kadar yüksek bir miktarın ayrılmasını sağlamak o kadar da kolay olmamaktadır. Gerçekten de bunun için mücadele etmek gerekmektedir; hükümetle, Maliye Bakanlığı'yla mücadele etmek gerekmektedir, meclise gitmek ve bu kadar yüksek miktarda bir paranın bizde kalmasını sağlamak için mücadele etmek gerekmektedir. Bu nedenle, Bakanınıza tavsiyem eğitime

daha fazla bütçe ayrılmasını sağlamak üzere daha mücadeleci bir tavır benimsemesidir. Bir önceki yıllara karşılaştırıldığında bu oran %15,6 oranında bir artışa tekabül etmektedir. Ulusal harcamalar ve eğitim alanında yapılan özel yatırımlarda da keskin bir artış olmuştur. Daha önce Başbakanımızın da dikkat çektiği üzere Kore’de ebeveynler hane gelirlerinin hatırı sayılır bir kısmını çocuklarının eğitimine ayırmaktan imtina etmemektedir. Kendi adıma ben bunu Kore’de eğitimin geliştirilmesine yönelik değerli bir enerji olarak değerlendiriyorum.

Dördüncü olarak, geçtiğimiz on yılın gerçeklerinden biri, bilişim teknolojilerinin yardımıyla etkili bir öğrenme ortamının oluşturulmuş olduğudur. K1 seviyesinden K12 seviyesine kadar bütün okullar ve ülkedeki bütün üniversiteler etkin öğrenme ve öğretmenin sağlanmasına yönelik olarak yüksek hızda internet erişimine olanak tanıyan bir altyapıyla donatılmıştır. Kore’nin bu başarısını gören UNESCO, bilişim teknolojilerinin eğitim alanında en iyi şekilde kullanılması alanında birincilik ödülünü geçen sene Kore’ye vermiştir. Öte yandan, ilk ve ortaöğretim kurumlarına yönelik dijital ders kitaplarının geliştirilmesine ilişkin iddialı bir projeye bizzat izin verdim. Proje tasarladığımız şekilde ilerlerse, 2013 yılından itibaren dijital ders kitaplarının adım adım basılı ders kitaplarının yerini alacağını göreceğiz.

Beşinci olarak, Kore eğitim işlerine toplumun katılımının yaygınlaştırılması alanında çalışmalar yaptı. Hükümet yerel eğitim otoritelerinin seçimine yönelik doğrudan bir seçim sistemini hayata geçirdi. Söz konusu otoriteler arasında Eğitim Kurulu üyeleri ve yöneticiler de bulunmaktadır. Yerel Eğitim Kurulu bağımsız bir organ olarak işlerlik göstermektedir. Aynı zamanda daimi bir komite olarak da yerel konseye dahil edilmiştir. Bu şekilde toplumun eğitime daha yüksek bir seviyede dahil olması sağlanmaktadır. Bunların yapılması kolay olmamıştır.

Eğitime ilişkin farklı değer ve bakış açılarını benimsemiş farklı gruplar arasında sonu gelmeyen ateşli tartışma ve anlaşmazlıklar yaşanmıştır. 1995 tarihli eğitim reformu planı birbiriyle çatışan değerler sebebiyle hayata geçirilme aşamasında toplumsal tepkilerle karşılaştı. Yükseköğrenime kabul sistemi ve ortaöğretim kurumlarına yönelik eşitlik politikası son 60 sene içinde 16 kez değişti. Sıklıkla yaşanan bu değişiklikleri temel olarak üniversiteye girişte üniversitenin mi, yoksa devletin mi ağırlıklı rol oynayacağı konusundaki mücadeleye bağlamak mümkündür. Hükümetin amacı öğrenci seçiminde tarafsızlığın sağlanması ve kamu değerlerinin göz önünde bulundurulmasıdır. Bu nedenle, ön giriş sistemi, akademik başarı sınavı, skolastik yetenek sınavı gibi ulusal sınavlar uygulanmaktadır. Üniversitelerse bu durumun aksine, iki ya da üç temel alanda yazılı sınav yaparak derinlemesine değerlendirme yapmakta ve bu şekilde öğrencilerin lise müfredatı seviyesinin ötesine geçen bilgileri sınanmaktadır.

1995 tarihli reform planının nihai hedefi, lise eğitiminin üniversiteye giriş sınavı dönemi boyunca düşüşe geçmesinin önünü almaktır. %68’i aşan yüksek öğrenim

oranından da görüleceği gibi Kore’de üniversite eğitimi evrensel bir nitelik kazanmış durumdadır. Seçilmiş bir gruba hizmet sunan seçkinli yükseköğrenimle, genç nüfusun çoğunluğuna hizmet sunan evrensel yükseköğrenime kabul süreçleri farklı olmalıdır. Kore, seçkinlere odaklanmış bir kabul sisteminden, evrensel odaklı bir kabul sistemine geçiş yapma mücadelesi vermektedir. Ancak, yeni kabul sürecine ilişkin olarak büyük üniversitelerden karşıt sesler çıkmaktadır. Yeni programın üniversitelerin özerkliğine zarar verdiği iddia edilmektedir. Bu karşı çıkış, özellikle hükümetin 2004 yılında sınav süreçlerinde lise notlarına daha fazla önem verilmesini öngören kabul sistemini uygulamaya koymasıyla artmıştır. Görünen o ki üniversiteye giriş sistemine ilişkin tartışmalar ateşlenmeye devam edecektir. Eğitim Bakanı olarak geçen yıl boyunca büyük üniversitelerin bazılarıyla üniversiteye giriş sistemi hakkında tartışma ve kavgalar yaşadım. Üniversiteye giriş sistemine fazlaca ilgi gösterilmesinden dolayı, üniversite eğitiminin niteliği ve öğrencilerin başarısına yeterince odaklanılamadı. Üniversiteler sayıca artış göstermiş olsa da sundukları eğitimin niteliğinin ekonominin ve genel olarak halkın taleplerini karşılamadığı ortadadır. Bu eleştiriye karşılık olarak hükümet önceliği yükseköğrenimin niteliğinin iyileştirilmesine verdi.

Kore’deki eğitim sistemine ilişkin başka bir tartışmalı noktaysa eşitleştirme politikası olarak da bilinen lise öğrenci yerleştirme sistemidir. 1995 tarihli eğitim reformu planının başlıca hedeflerinden biri, öğrencilerin çeşitli taleplerini etkili bir şekilde karşılamak ve okulları demokratik birer kuruma dönüştürmektir. Böylelikle söz konusu plan, yükseköğrenimde bir örnek ve hiyerarşik eğitimden uzaklaşmayı vurgulamaktadır. Bu bağlamda hükümet, lise düzeyinde öğrencilerin yönetimini ve müfredatın yürütülmesini geliştirmek üzere birtakım önlemleri hayata geçirmiştir. Planın çerçevesinde de vurgulandığı üzere hükümet, öğrencilerin okula yerleştirilmesinde test sonuçları yerine, yapılan seçimleri ve yaşanan bölgeyi temel alan bir eşitlik politikası benimsemiştir. Bu şekilde eğitim alanında eşit fırsat sağlanmıştır.

Ancak girişimlerin hayata geçirilmesi aşamasında eşitliğin kendisinin geçerliği sorgulanmaya başlamıştır. Bu durum nihayetinde eğitimin mükemmelliği ve eğitim eşitliği kavramlarına ilişkin görüşler arasında bir çatışmanın doğmasına neden olmuştur.

Eğitimin biri öğretme biri de öğrenme olmak üzere iki yapı taşından oluştuğunu kabul edecek olursak, öğretme paradigmasının öğretme eylemine odaklanmış olduğunu görürüz. Bu paradigmaya göre, bir şey öğretilmediği sürece kişiler öğrenememekte ya da aydınlanamamaktadır. Bu nedenle uluslar vatandaşlarına bilgi öğretmek ve toplumun bütün üyelerine temel eğitim vermek amacıyla kurumsal çerçeveler oluşturmaktadır. Paradigma sanayi çağında başarı elde etmiştir ve dünyada evrensel okul sistemleri oluşturan uluslar insanların entelektüel seviyesinin yükselmesine katkıda bulunmuştur. Her ne olursa olsun, bu

öğretme paradigmasının belirli sınırları vardır. Öncelikle, paradigması, hedefi, içeriği, formu ve kullanılan eğitim yöntemi açık ya da esnek olmaktan çok uzaktır, aksine oldukça kapalıdır. Okullarda görölen katı tutumu, bu unsurun bir sonucu olarak değerlendirmek mümkündür. İkinci olarak, öğrencilerin yalnız yerleşmiş kural ve bilgileri çalışmaya zorlanması söz konusu olmaktadır. Eğitim gerçek hayattan uzaklaşma eğilimi göstermektedir. Üçüncü olaraksa, eğitim devletin bakış noktasına göre sunulmakta ve değerlendirilmektedir veya eğitim ya da kurumlar insanların ihtiyaçlarını karşılamaktan uzak kalmaktadır. Buna ek olarak paradigma yalnız sistemli eğitim ve okulda sunulan eğitimle ilgilenmektedir. Bu paradigmanda bireysel çalışma faaliyetleri ve yapılandırılmamış öğrenme euder olarak göz önünde bulundurulmaktadır.

Öğretme paradigmasının aksine öğrenme paradigması insanları etkin öğrenme kapasitesine sahip ve kendi kendilerini motive edebilen bireyler olarak tanımlamaktadır. Burada eğitim, bireysel öğrenme faaliyetlerine bir ek niteliğindedir. Milli eğitim sistemi ilk başta öğrencilerin öğrenmek istediklerine erişim hakkına destek olmak üzere oradaydı. Öğretme faaliyeti olmadığında bile öğrenme faaliyeti çeşitli şekillerde devam etmektedir. Bu nedenle, paradigma okul dışında olduğu kadar okul sınırları içinde de birey veya grupların önderliğinde öğrenme faaliyetleriyle ilgilenmemize yardımcı olur. 20. yüzyıl sonlarından itibaren oluşturulmuş olan eğitimle ilgili bu eğilim, geleneksel okul formunun yerini alan yeni eğitim türlerinin bir yansımasıdır. Yalnız çocuklara ve gençlere değil, yetişkinlere de eğitim fırsatı sunulması, alışlagelmiş okul ortamlarının dışında büyük bir hızla artış göstermektedir. Eğitim sisteminin kapsamında olmayan öğrenme etkinliklerinin sayısı artmaya başladı bile. Buna uygun olarak kurumsallaşmış okul eğitiminin toplam eğitim karşılığına oranı hızlı bir düşüş göstermektedir.

Artık eğitim krizinin günümüze ilişkin bir olay ya da makul bir durum olmadığını farkındayız. Bu, küreselleşmiş bilgiye dayalı toplumumuza yaygın olarak ulaşan değişikliklerin bir sonucudur. Dönüp sanayi çağına baktığımızda okulların başlıca görevinin endüstriyel becerileri olan bir işgücü oluşturmak ve sağlamak olduğunu görürüz. Eskiden en etkili eğitim yöntemi, öğretmenlerin ezber yoluyla öğrencilerin bilgisini artırması şeklindeydi. Ancak 21. yüzyılda endüstriyel yapı ve işgücü pazarı, küreselleşmenin ve bilgi teknolojisinin etkisiyle hızlı değişimler geçirmekte. Çalışanların bilgi ve becerilerini artırmaya devam etmedikçe, işlerine devam etmeleri zorlaşmıştır. Bu nedenle, bireylerin hayatları süresince her türlü öğrenme faaliyetlerini yönetebilmelerinin sağlanması hayati önem taşımaktadır. Bilgi elbette önemlidir, ancak bundan daha da önemli olan, bilginin sürekli olarak edinilebilmesini sağlayacak şeyi öğrenme kapasitesidir.

Son olarak dikkat çekmek istediğim bir nokta, eğitim reformunun en zor, fakat zorluğuna rağmen ulaşılması mümkün unsuru olan birbirleriye çelişen değer ve bakış açıları arasında denge kurulması unsurudur. İçinde bulunduğumuz zaman

gibi hızlı değişim günlerinde değerler ve bakış açıları birbirleriyle kıyasıya çelişmektedir. Birbirleriyle çelişen birtakım değerlerle karşı karşıya kalıyoruz: Eşitlik ve mükemmellik; özerklik ve denetim; öğretmen odaklı ve öğrenen odaklı; merkezileşme ve yerelleşme; küresel standartlara doğru ve ulusal standartlara doğru, vb. Eğitimciler ve politika oluşturanlar sıklıkla bunlardan yalnız birini seçmek durumunda kalmaktadır. Ancak, uzun vadeli bir eğitim reformu gerçekleştirdiğimizde, bir tarafı alıp diğer bir tarafı gözden çıkarmak doğru bir hareket olmayacaktır. Dengeyi tutturmak zorundayız. Dengenin tutturulması değer spektrumunda bir orta noktanın alınmasını ifade etmez. Dengenin tutturulmasını, her ulusun sosyal ve tarihsel bağlamını göz önünde bulundurmak suretiyle, değer spektrumundaki en uygun politikanın seçilmesi olarak ifade ediyorum. Bu açıdan, eğitim politikasında dengenin korunması zor ancak kaçınılmaz bir görevdir. Düzenlenen bu konferansın gerçekçi ve üretken dersler çıkarılmasına giden yolun açılmasına katkıda bulunacağından ve katılımcılar arasındaki anlaşmazlıkların değişmesini sağlayacağından eminim. Türk Eğitim Derneği'nin 80. yılını tekrar kutluyorum. Bu meşale eminim ki yalnız Türk Eğitim Toplumunu aydınlatmaya devam etmekle kalmayacak, dünya çapında eğitime de ışık tutacaktır.

Çok teşekkür ederim.

28 Ocak 2008

11:45 - 13:00 BİRİNCİ OTURUM

Eğitimin İdeolojik Olarak Anlamı

Sunucu: Fulin Arıkan

Değerli Konuklar, Saygıdeğer Katılımcılar,

“Eğitimin İdeolojik Olarak Anlamı” konu başlıklı birinci oturumumuzla forumumuz devam ediyor. Oturumu, Galatasaray Üniversitesi’nden Profesör Dr. Kenan Gürsoy yönetecek. Wisconsin Madison Üniversitesi’nden Profesör Dr. Michael Apple ve Orta Doğu Teknik Üniversitesi’nden Profesör Dr. Ahmet İnan, konuşmacı olarak katılacaklar. Ben oturum başkanımız ve konuşmacılarımız hakkında kısa bir bilgi vermek istiyorum size.

Prof. Dr. Kenan Gürsoy, felsefe alanında çalışmalar yapan bir akademisyendir. Ağustos 2000’den beri Galatasaray Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Dekanlığı ve Felsefe Bölümü Öğretim Üyeliği görevlerini sürdürmektedir. Yükseköğrenimini, Fransız Hükümeti’nin Türkiye’de Fransızca eğitim-öğretim yapan okullardan mezun, başarılı öğrencilere verdiği dört yıllık öğrenim bursuyla Fransa’da Rennes Üniversitesi ve Paris, Sorbonne Üniversitesi’nde tamamladı. Yurda dönüşünde, Atatürk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Felsefe Bölümü’nde asistan olarak göreve başladı. Bu üniversitede sırasıyla felsefe doktoru, yardımcı doçentlik ve Sistematik Felsefe-Mantık alanında doçentlik unvanlarını aldı. Bu arada, bir yıl daha Fransa’da Paris Nanterre Üniversitesi-Felsefe Bölümü’nde araştırmalarda bulunmak üzere görevlendirildi. 1984 yılı Kasım ayından itibaren ise, Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Felsefe Bölümü’nde, Felsefe Tarihi Anabilim Dalı’nda doçent olarak göreve başladı. 1994 Ekim’inden itibaren aynı anabilim dalının başkanlığını yaptı. 1997 yılında Galatasaray Üniversitesi’nde göreve başladı. 1999’da üniversitenin Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürü oldu. Eserlerinden de anlaşılacağı gibi, daha çok “Türk Tasavvufu”, “Varoluşçuluk Felsefesi”, “Fenomenoloji”, “Etik ve Karşılaştırılmalı Dini Etik” gibi konular üzerinde çalışmıştır. Türk kültür hayatında ve Milli Eğitim sistemimizde felsefi tutum ve düşüncenin yaygınlaşması için uğraş verenlerden biri olmaya gayret etmiştir.

Profesör Dr. Michael Apple, Wisconsin Üniversitesi, Müfredat ve Öğretim ve Eğitim Politikaları Çalışmaları ve Londra Üniversitesi, Eğitim Enstitüsü Eğitim Politikaları Çalışmalarında profesör olarak akademik çalışmalarını sürdürmektedir. Özellikle üzerinde çalıştığı konular arasında “Eğitim ve Haksız Gücün İlişkisi” bulunmaktadır. Yirmi birinci yüzyılın en önemli elli eğitimcısından biri olarak ilan edilen Michael W. Apple’nin iki kitabı, “İdeoloji ve Müfredat” ve “Resmi Bilgi”, yirminci yüzyılda eğitim alanında en önemli kitaplar

olarak ödüllendirilmiştir. Dünyanın çeşitli yerlerinde, hükümetler, birlikler ve sivil toplum grupları ile demokratik eğitim araştırmaları, politikaları ve uygulamaları konusunda çalışmalarını sürdürmektedir.

Profesör Dr. Ahmet İnam, 1971'de ODTÜ Elektrik Mühendisliği Bölümü'nü bitirdi. 1972'de İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Felsefe Bölümü'ne doktora öğrencisi olarak girdi. Bu yıldan itibaren, doktora tezini verinceye dek, aynı fakültede Latince ve Eski Yunanca derslerini izledi. 1980 yılında, yardımcı dalı Eski Yunan Edebiyatı, ana dalı Sistematik Felsefe ve Mantık olmak üzere, doktora sınavlarını pekiyi derece ile verdi. 1980'de Beşeri Bilimler Bölümü'ne asistan olarak girdi. Aynı bölümde sırasıyla, öğretim görevlisi, yardımcı doçent ve Sistematik Felsefe ve Mantık Anabilim Dalında doçent oldu. 16 Mayıs 1994-5 Haziran 2000 tarihleri arasında Felsefe Bölümü Başkanlığı yapmıştır. Haziran 2003 tarihinde başladığı ODTÜ Felsefe Bölümü Başkanlığı görevini sürdürmektedir. Halen Kitle İletişim Dergisi, Hacettepe Üniversitesi Spor Bilimleri Dergisi, Gazi Üniversitesi İletişim Fakültesi Akademik Dergisi, Doğu Batı Dergisi, Dini Araştırmalar Dergisi, Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, Bilimname Dergisi ve Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi yayın danışmanlığı yapmaktadır. Ayrıca Felsefe Dünyası Dergisi yazı işleri müdürü olarak görev yapmaktadır. Bunlarla birlikte Jahrbuch der Internationalen Schoupenhauer-Vereinigung, İslami Araştırmalar Dergisi yazı kurulu, TÜBİTAK Bilim ve Teknik Dergisi Yayın Kurulu, Milli Eğitim Bakanlığı Danışma ve Yayın Kurulu, Milli Eğitim Dergisi Yayın Kurulu ve Kültür Bakanlığı Araştırma ve İnceleme Eserleri Yayın Danışma Kurulu üyesidir.

Sayın Başkan sözü size bırakıyorum.

Oturum Başkanı: Prof. Dr. Kenan GÜRSOY, Galatasaray Üniversitesi

Teşekkür ediyorum. Efendim bu çok anlamlı toplantının birinci oturumunu açmaktan çok büyük bir şeref duyuyorum. Sadece Türkiye için değil, ama bütün dünya için bir ışık olmasını dilediğimiz Türk Eğitim Derneği'nin bu faaliyetlerinin de devamını kendimce büyük bir arzu, büyük bir irade ile istiyorum. Galiba giriş mahiyetindeki bir oturumdayız ve bu oturumun ismi "Eğitimin İdeolojik Olarak Anlamı" ve ilk konuşmayı da Wisconsin Üniversitesi'nden değerli misafirimiz Profesör Dr. Michael Apple'a veriyorum. Buyrun efendim.

Prof. Dr. Michael W. Apple, Wisconsin Madison Üniversitesi

Burada bulunmak iki nedenden dolayı benim için bir zevk. Biri, eğitimin Türkiye'de önemli olduğunu düşünen çoğu öğretmenimin dinleyiciler arasında bulunması ve onları tanımak isterim. İkincisi, halihazırda dünyada eğitim politikalarını, uygulamalarını Türkiye'nin aldığı kadar ciddiye alan bir başka ulus

bilmememdir. Aynı zamanda, Kore Milli Eğitim Bakanı'nın baskıcı sosyal koşullara karşı başarılı mücadelesini de takdir ettiğimi buradan belirtmek istiyorum. Bazılarının belki bileceği gibi, Kore'de askeri yönetim döneminde tutuklanmışım. Seoul Devlet Üniversitesi'ne askeri rejimin politikalarını eleştiren bir ders vermek üzere davet edildiğim zamanda, Kore gizli servisi tarafından sorguya çekilmişim. Bu yüzden, bir kez daha, demokrasi yolunda başarısı, seferberlikleri ve hareketlerinden dolayı bu başarıyı kişisel olarak kabul etmek istiyorum.

şimdi, yapacağım konuşmayı biraz kısaltmalıyım, bir iletişimsizlik oldu. Bana bir saatlik konuşma sürem olduğu söylendi; ancak yokmuş. Bu yüzden hemen sonuca varacağım; sonuç olarak, hepinize çok teşekkür ederim. Henüz sonuç için alkışlamayın. Beni affedin, soyadım Apple (Elma). Espri anlayışım çok kötüdür. Amerika Birleşik Devletleri'nin şehirlerinde derme çatma okulların sınıflarında yıllarımı geçirdim. Eğer çok yoksul çocukların okuduğu bir okula giderseniz ve kendinizi, "Merhaba çocuklar, adım Bay Apple (Elma)" diye tanıtırsanız; çocukların size gülmeyi kesip tekrar sıralarına oturması saatler alır. Yani, arada sırada bir espri yaparım; ancak şunu söylemek istiyorum ki anlatacağım konu son derece ciddidir. Eğitimde ideolojik çatışmalardan bahsetmem istendi. Bunu anlamlı ve dürüst bir biçimde yapacağım.

Daha önceki konuşmalarda söylenen diğer bazı şeylere katılmadığımdan ve söylenen başka bazı şeylere katıldığımdan, benim fikrime göre eğitimden daha siyasi bir şey yoktur ve eğitim çeşitli şekillerde siyasidir. Sevelim ya da sevmeyelim, eğitim toplumda, ait olduğumuz sosyal sınıfta, cinsiyette, ırkta ve etnik kökende etkin bir biçimde çeşitli bölünmeler yaratmaktadır. Eğitimin bir çok boyutu ile ilgili olarak ideolojik anlamda konuşabiliriz. Buna öğretim programları da dahildir. Birinin, bir grubun bilgisi resmi olarak lanse edilir. Diğer bir grubun bilgisi de gayri meşru ya da halkçı olarak lanse edilir. Her ulusta başkaldıran gruplarla elit gruplar arasında neyin resmi bilgi olarak kabul edilmesine gerektiğine yönelik sürekli bir mücadele vardır.

Türkiye bu konu üzerinde sürekli yaşanan siyasi ve pedagojik mücadelelerin en etkileyici örneklerinden bir haline gelmiştir. Türk insanların bu ideolojik mücadeleleri hava durumuyla ilgili yapılan bir konuşma olarak değil, toplumun temel etik yapısıyla ilgili bir tartışma olarak algılaması Türkiye'deki insanların niteliklerinin bir ifadesidir. Ancak bu aynı zamanda bu konudaki örtük bir program ve politika ile de ilgilidir. Öğrencilere okullarda kimliklerini, rekabet ve işbirliği norm ve değerlerini, kimin akıllı olduğunu ve kime aptal deneceğini öğretiyoruz. En yüksek test sonuçlarını alanın parlak öğrenci olarak görüldüğünü ve kimin parlak öğrenci olarak görülmediğini öğretiriz. Ekonomik sınıfla bunun arasında sağlam bir bağlantı vardır. Ama eğitim, farklı bir şekilde siyasidir. Öğretmen olmayı becerebilmiş olan öğretmenlerimizle nasıl ilgileniyoruz, onlara nasıl davranılıyor. Dünyadaki her bir ulusta – işte burada tekrar baştan

başlayayım- en azından ilkokul düzeyinde öğretim, kadınların para karşılığı yaptığı iş; yine, kadınların para karşılığı yaptığı bu iş, az kazanan, az özerkliği olan, az saygı gören ve o toplumda ideolojik ve ekonomik kriz olduğunda suçlanan bir meslek olmuştur. Farklı bir açıdan siyasidir. Bir iki dakika içinde göstereceğim gibi birbiriyle rekabet eden ideolojilerle ilgilidir. Özel sektördeki ekonomik elit grupların mı, devletin mi, STK'ların mı, ya da sivil toplumun mu hakim olacağı yönünde bir vizyon rekabetidir. Para ve bütçe politikaları konusunda da politiktir.

Kamu tartışmalarında kimlerin sesleri duyuluyor? Benim kendi ulusumda, öğretmenlerin sesleri en düşük düzeydedir. Öğretmenler sendikasına yapılan saldırılar çirkindir ve insanlara renk ve sesleri nedeniyle yapılan saldırılar Wall Street Journal'da ve bu toplum içinde liderliğin seslerinde çok çok görülür hale getirilmiştir. Şu anda bu politikaları anlayan bazı gruplar bulunmaktadır. Bunlar bu politikaları güçlü şekillerde kullanmaktadırlar. Benim söylemek istediğim şey, politikanın kötü bir şey olduğu değildir. Bay Hansen'in daha önce çok açık bir şekilde bahsettiği gibi liderlik soruları olmaksızın eğitim olamaz. Soru, kimin liderlik konumunda olduğu, kimlerin de bu politikaları kullandığıdır. Milli Eğitim Bakanlığınızın ifadesi, toplumun sağduyusu. Bu toplumdaki baskın grupların görevi, benim fikrime göre, neyin iyi eğitim, iyi öğrenci, iyi müfredat, iyi öğretmen olarak nitelendirilebileceği konusundaki sağduyumuz ile ilgilidir. Bütün uluslarda bu konuda bilinçli bir şekilde yürütülen bir mücadele vardır. Burada - beni affedin konuşmak zorundayım, burada bir siyasi terim var, teknik bir terim-yeni bir hegemonya bloğu vardır. Burada ve birçok diğer ulusta oluşmuş bir yeni ittifak vardır. Buna muhafazakâr modernleşme demek istiyorum. Bu garip kombinasyon, eğitim ve tüm sosyal şeyleri belli yönlerde iteklemek amaçlı oluşturulmuştur ve görevi, eğitimle ilgili düşünce yapımızı değiştirmektir. Hepimizin bu şemsiye benzetmesini düşünmesini istiyorum; hangi partiye ait olursak olalım, eğitim söz konusu olduğu zaman yağmur yağmaktadır.

Ekonomik elit sınıfına giren insanlar, eğitime bakar ve fizikteki kara delik gibi olduğunu söylerler. Eğitime büyük paralar döküyoruz; ama bir sonuç alamıyoruz. Baskı altında kalmış grupların mensupları, buna benim ulusum ve başka ülkeler de dahil, müfredata bakıyorlar ve bu metinlerde bilgi ve kültürümü görmüyorum diyorlar. Öğretmenler için, bu saygı mücadelesidir. Hükümetler için kıt kaynaklar altında meşruiyet mücadelesidir. Onların doğal eğitim sistemin hesabını nasıl yazarım? Baskın grupların görevi, yağmur yağıyorsa benim şemsiyemin altına girmeni istiyorum demektir, Micheal Apple'ın ya da başka birisinin şemsiyesi altına değil. Görev, yeni bir ittifak oluşturmaktır. Birçok ulusta bu baskın ittifakın üyelerini vurgulamak ve bu ittifakın tehlikelerinden bahsetmek ve nereye yöneleceğimiz konusundaki önerilere kısaca işaret edeceğim.

Birçok ulusta bu ittifakta dört grup bulunmaktadır. Birinci grup, bir tek basit şeye inanan kişiler olarak tanımlanan ve burada liberallerin yanında böyle ifade edilen

gruptur; özelse iyidir, kamu ise etkisiz ve kötüdür. Kamu sektörü bir kara deliktir, etkisiz ve tesirsizdir. Sanayi modelleri, etkinlik, teknik ilerleme ve maliyet tasarrufunun modelleri olan okullar üretirir. Size şunu hatırlatmalıyım ki devlet fakirlik yaratmadı; fakirliği yaratan toplumun diğer sektörleriydi. Neoliberaler ekonomik akılcılığın diğer çeşit akılcılığı yediğine inanırlar ve bu, demokrasi kavramını alıp dönüştürme çabasıdır. Bu yüzden Türkiye’de okullarla derinden ilgilenen eğitimcilerle yaptığım tartışmalarda, demokratik bir okulun neden oluşacağından konuştuğumuzda, tüm insanlara cevap veren bir kültürden bahsediyorlar, sesi olan öğretmen ve toplumlardan bahsediyorlar. Bu bizim siyasi açıdan demokrasi anlayışı diye tabir ettiğimiz şeydir. Bu bir felsefe olarak tabir edebileceğimiz bir şeydir. Demokrasiyle ilgili kalın anlayışlar ve liberallerin görevi, bizim demokrasi; bu anahtar kelime ile ilgili anlayışımızı değiştirmektir. Demokrasiyi basitçe tüketim uygulamaları haline getirmektir. Eğer seçme sansımız varsa, demokrasi otomatik olarak ortaya çıkar.

Dünyanın hiçbir ulusunda seçenek, eşitsizliğin azalmasını sağlamamıştır; çünkü bu göstereceğim başka tür şeylere bağlıdır. Bu yüzden baskın grupların görevi, bizim demokrasi anlayışımızı değiştirmektir. Bu kavramı toplumlarla birlikte kuruluşlarımızı bir tüketici seçeneği olarak sıfırdan ve yeniden inşa ettiğimiz bir katılımcı biçimde algılamalıyız. Bu ifade Adam Smith’i okumadan Adam Smith’i kullanıyor. Ekonomiyle ilgili en sevdiğim söz Adam Smith’tendir. Ulusların Refahı’nın İngilizce versiyonunda 313’üncü sayfasında. Bunu söyleyen Karl Marx değil, sizi temin ederim ama olabilir de. “Bizim ekonomi biçemimizde, her bir zengin insan başına 500 yoksul insan düşmelidir” sözünü söyleyen Adam Smith’tir ve “düşmelidir” sözünün tırnak içinde altı çizilmiştir. Ben, bunun bir zamanlar okullara getirmek üzere yaptığımız model olduğunu düşünmüyorum. İdeolojik tartışmanın bir kısmı bunun üzerinedir. Bu yüzden, neoliberal tahrıklar altında dünya koca bir süpermarket gibi görülmektedir ve biz de seçimi garanti edeceğiz. Size dünyanın koca bir süpermarket olduğunu ve bazı insanların süpermarkete gidip istedikleri her şeyi alabileceğini hatırlatmalıyım. Diğer insanlar süpermarketin dışından bakacaklar, teknik olarak ve belki de biraz da sevimli bir şekilde postmodern tüketim diye tabir ettiğimiz işe koyulacaklar. Vitrinin dışında dururlar ve ürünün imajını yerler.

Bu yüzden, bu anahtar kelimeleri değiştirme konusunda baskın grupların görevi, sınıftan düşürme, ırkıdan düşürme ve çalıştığı ekipten dışlama olarak tabir edeceğimiz işlerdir. Kendinizi bir sosyal hareketin üyesi, bir sendika üyesi, bir topluluğun üyesi gibi düşünmeyin. Kendinizi, akıllı seçimler yaptığınıza dair delil sunması gereken, kendini destekleyen bir girişimci gibi düşünün. Şu anda, İngiltere’de ve ABD’de yapılan araştırmada, diğer seçenek modellerindeki bu tür planlarda, bu tür seçenek modellerinin son başarısında ve araştırmasında, meslektaşım Witte ve Wisconsin Üniversite’sinden diğerlerinden aldığım bilgiler, düşük sınıf büyüklüğü ve harcanan para arasındaki verilen seçeneğe ulaşıldığını gösteriyor. Bir pazarda düşük sınıfa eğitim ile ilgili seçeneği savunmak, bir

pazarda seçimi garanti etmekten ziyade okul başarısı üzerinde çok daha sağlam bir etki yaratmaktadır. Bedel de deneyseldir ve başka yerlerde, bakanlıklarda, insanların seçiminin demokrasiyi garanti edeceğinin söylendiğini duyduğumuzda, sizi buna teşvik ediyorum, “Demokrasinin vizyonu nedir, kim kazanır kim kaybeder” diye sormamız gerekmektedir. Bir çok açıdan gördüğümüz şey, tarafsız olmayan bu vizyonun, demokrasinin neye benzediği hakkında sınıf temelli bir vizyon olduğudur. Demokrasinin basitçe tüketim uygulamalarından oluştuğunu söyleme girişimi, Türkiye’de topluca verilen mücadelelerin hatıralarından ve benim kendi ülkemde demokratik olmanın ne anlama geldiğinden gelmektedir. Kalın demokrasi yerine incisini koyuyor.

Şimdi devam etmek istiyorum. Bu konuda somut örnekler de vererek söylemek istediğim pek çok şey var. Bir olayı özellikle abartarak anlatıyorum; çünkü sadece otuz dakikam var. Neoliberaler tarafından istenen bir ikinci grup bulunmaktadır ve bu grup yeni muhafazakârlar diye tabir etmek istediğimiz gruptur. Bu grup, bizim ABD’de zaten ortak bir kültürümüz olduğuna inanıyor. Bu kültür çoktan vardı; keşke okulları, eski zaman öğrencilerinin ellerini bağlayıp öğretmeni dinlediği ve sınıf alanında her şeyin mükemmel olduğu zamana geri döndürebilseydik. Bu grup “sert tutum” isteyen gruptur. Ulusal müfredatın, ulusal testin, ulusal geleneklerin yeniden ortaya sürülmesini kontrol eden bir sert tutum istiyorlar. Özellikle de geleneklerin piyasa ekonomisi aracılığıyla yayıldığı bugünlerde, benim bu geleneğe karşı biraz sempatiyim var. Ama bizim milli geleneklerle ilgili farklı bir şekilde düşünmemizi istiyorum. Raymond Williams’ın bize hatırlattığı gibi dünyanın birçok ulusunda, milli kültürler ve milli gelenekler hareket halindedir. Bu kavramlar her iki bakanın da söylediği gibi, küreselleşme güçlerince değiştirilmektedirler. Bence bir ulusal kültür ve ulusal müfredattan bahsetmenin en iyi yolu, bununla ilgili düşünmek yerine, bir belge olarak elinizde bir şey bulundurmadır.

Bir ulusal müfredat oluşturma çalışmaları, kimlerin sesinin duyulduğunu söyleyen bir ihtiyatlı düşünme sürecidir ve bence bir ulusal müfredat oluşturma tek nedeni her alanda, her ulusta, her toplulukta, her okulda kimin bilgisini öğretmemiz gerektiği ile ilgili esas soru konusunda tartışmaktır. Müfredat oluşturma benim kendi ulusum için neden bir siyasi sorun olduğu konusunda bir örnek vereyim. ABD’de, tarih dersinde gönüllü ulusal müfredat uygulaması var. Tüm ticari ders kitabı yayıncıları kitaplarını - kusura bakmayın ama - gönüllü müfredat temelinde yayınladıkları için artık gönüllü olmayan bir gönüllü müfredat, ABD’nin bir göçmenler ulusu olduğunu; bizim başka yerlerden geldiğimizi söylemektedir. Bunun kimin bilgisi olduğunu sormalıyım. Bu bilgi, ABD’de süregelen ve 100 yılı aşkın bir sürede milyonlarca ölmüş olan yerlilere enfekte edilmiş battaniyeler vermeyi içeren federal politikaların bilgisidir. Bu göç mü, yoksa cinayet midir? ABD’de Middle Passage sırasında beş milyon Afrikalı öldü. Bu dönem, esirlerin Afrika’dan Savana’ya, Boston’a, New York’a, Brezilya Sau Paulo’ya götürülürken beş milyonu öldü. Bu arada, bunların çoğu

Müslümandı ve okuma-yazmaları vardı ve araştırmanın en son şekil değiştirmiş hali gösteriyor ki ABD'nin Hristiyan bir devlet olmasından öte, bu ülkenin kurulmasına yardım eden insanlar; neredeyse üçte biri Afrikalı ve bizim uluslarımızdan olan bu Müslüman kölelerdi. Buna bakarsak, bu beş milyon kişinin öldüğü olay göç müydü? Burada kimin ulus vizyonunun bulunduğu sormamız gerekiyor. Benim söylemek istediğim ulusal arama konusunda tartışma değil, bunu yapmalıyız. Ancak en azından ulusal bir müfredat her yıl önemli ve gözle görülür ölçüde değiştirilebilir. Bu durumda bu müfredatın hiçbir temeli ve sağlam bir demokrasi vizyonu olmayacaktır.

Bu durumda ben de Türkiye ile hakkında konuşacak kadar kaba olmayacağım, ancak kesinlikle “Diğer ülkelerde ne yapıyoruz?” sorusunu soracağım. Sadece sözünü etmek istediğim bir üçüncü grup var; bu otoriter popülistler olarak tabir etmek isteyeceğimiz gruptur ve benim ulusumda bu hızla büyümektedir. Bunlar Allah'ın sadece kendileriyle konuştuğuna, başka kimseyle konuşmadığına inanan gruplardır. Bunlar, insanların karar vermesi gerektiğine inanıyorlar; ancak insanların birçok doğru inancı vardır. Benim ülkemde biz bu konuyla ilgili bir espri yaparız; bunlar Allah'ın sadece İngilizce konuştuğuna inanan gruplardır. Allah Kral James'ten başkasıyla konuşmuyordu. Kral James bunları özel bir çeşit İncil şeklinde yazdı ve hiç hata yapmadı. Yani insanlar bu müfredata sadece Allah'ın kendileriyle konuştuğu kişilerle karar verecekler. Buna bir anlam kazandırabilmek için, ABD'de en hızlı şekilde büyüyen eğitim reformu ev okuludur; bu uygulama kapsamında iki milyon çocuk kamu ve dini okullardan alınmış ve ebeveynlerince eğitilerek bizim tabir ettiğimiz şekilde adeta koruyucu bir tabaka ile kaplanmaktadır. “Ben çocuklarımın farklı dinlerden, dillerden, kültürlerden, tarihlerden gelen insanlarla bir arada olmasını istemiyorum, sadece benim önemli olduğuna inandığım bilgileri bilmesini garanti etmek istiyorum.” Böylece küresel toplum vizyonu darmadağın olmuştur. İnsanların saygıyla birbiriyle konuşmayı öğrendiği bir toplum vizyonu da darmadağın olmuştur.

Son olarak bir başka grup daha var, bu noktada bazılarınızı gücendirirsem beni affediniz, kalan dakikalarımda görevim herkesi kırmak olacaktır. Yani, birinizi kırarsam sonunda bu konuda başarılı olup olmadığım konusunda beni bilgilendirir misiniz? Yine beni tutuklamak için insanlar gönderebiliriz. Görevim mümkün olduğu kadar çok ülkede tutuklanmak. Başarılı da oluyorum. Tamam. Dördüncü grubun içinde bu salondaki kişiler de bulunabilir. Bu yeni yönetimselciler diye tabir edebileceğimiz bir gruptur ve bunlar tek bir şeye inanırlar; eğer öğrenciler sınıflarda hareket ediyor, nefes alıyorsa, onu ölç. Eğer hareket etmediyse, yarın bir daha ölç belki hareket etmiştir. Yani iyi bir müfredatın tek modeli sınav notlarıdır. Sizler bu tartışmaya pedagojik ve ideolojik olarak bu ulusta güçlü bir şekilde katılıyorsunuz; ama bu yeni orta sınıf için ideal bir durumdur ve burada politik ve teknik olmalıyım. Tüm hükümetlerimizde görev almış olan ve ideolojik olarak ilerleyen, değer veren ve açık görüşlü olanlardan oluşan ölçme ve hesap verilebilirlik uzmanlarının oluşturduğu yeni orta sınıf, kendi çocuklarıyla ilgili

endişelidir. Ekonomik kriz zamanında, ekonomik sermayeleri yoktu. Pierre Bourdieu'nün parlak bir şekilde aklına kültürel sermaye geldi. Elleri para değil, kâğıt parçaları vardı. Ellerindeki kâğıtta Ankara Üniversitesi yazıyordu; çünkü Türkiye ve ABD'deki öğretmen, idareci ve bakanlık yetkilileri çok ve başarıyla çalışmışlardı. Çalışan sınıf ve çiftçi grubundan daha fazla çocuk, daha fazla kadın, daha çok etnik azınlık bu ülkede ve benim ülkemde hiç olmadığı kadar başarılı oluyor. Hiç olmadığı kadar çok insan yükseköğretim görüyor. Kısmen başarılı olduk. Bu yeni orta sınıf için bir krizdir. Eğer garip Michael Apple üzerinde üniversite diploması yazan bir kâğıt elinde tutuyorsa ve elit aileler, yeni orta sınıf ailelerinin de elinde aynı kâğıttan vardır; bu demektir ki ehil belgesi enflasyonu vardır. Bu yeni orta sınıf çocuklarını riske atmaktadır. Yani her zaman standartları yükselttiğimiz, ne kadar etkin olduğumuzu göstermek için testler yaptığımız yönünde konuşmalar dinliyoruz. Bunun gerçek olup olmadığını, işlevini görmek için nüfus verilerine bakmayı öneririm. Pierre Bourdieu'nün dönüştürme stratejisi olarak tabir ettiği yöntem esasında kültür sermayesi grubunu yetkilendirmektedir. Bu strateji bir hayli başarılı olmuştur. Bu konuda ne kadar az eleştirel düşünersek, hayatın gerçekleriyle ilgili söylemlerin yerine yenilerini getiririz.

Dünyada milli eğitim bakanlıklarıyla çalışarak yıllarımı geçirdim; insanların en iyi niyetle kariyerlerini, hayatlarını tam olarak mali kaynak sağlanmamış, ekonomik krizden dolayı sözde kalmış planlara vakfedişini gördüm. Karşınızda durmak ve en azından Kore Milli Eğitim Bakanlığı'nın ideolojik biçiminden farklı olan bir söylemi kabul etmemiz gerektiğini söylemek, çok parlak ve açık şekilde az paranın bu noktaya getirdiğini söylemek demektir. Liberal saldırıların birçok biçiminin yerine özel demokrasi ifadesi gelmiştir ve bu konuda bir hareket bulunmamaktadır. O zaman alternatifler nelerdir? İki yere işaret etmek istiyorum. Diğer devletlerin bakanlık yetkililerinden öğrenmemiz gerektiğini varsaymak yerine, dünyadaki demokratiklik düzeyinin altındaki okullardan hareket beklemeye bakmalıyız. Özellikle bir ulus, bir devlet ve bir şehir olarak. Brezilya'daki Porto Legre ve Güney Brezilya'daki Rio Grangie de Seoul State'de üst noktadan alt noktaya doğru çalışmak yerine, sistemin alt noktasından üst noktasına doğru giderek çalıştılar ve ikisini bir araya getirdiler. Katılımcı bütçelendirme diye bir şey yarattılar; bu sistemde bütçeden etkilenen birinin söyleyecek bir şeyi olacak. Vatandaşlar okulu kurdular. Bunun işe yaradığı tek yönlü bir örnek vereyim. Büyük şehirlerin varoşlarında yaşayanlar, en önemli sorunlardan birinin şiddet ve gençlik çeteleri olduğunu bilir. Porto Legre'nin söylemiş olduğu şeylerden biri, bu konuyla ilgili herhangi bir para tahsisi ve seçim yapma işlemi, bu konudan etkilenen herkesin tam olarak tanınması ve katılımıyla gerçekleşmelidir. Böylece, gençlik programlarında, spor alanında ve benzeri alanlarda harcanan paranın nereye harcanması gerektiği konusunda alınan kararlara katılmak için gençlik çetelerinin liderlerini davet ettiler. Gerçekleşen şey suyu: Şiddette %97 oranında bir düşüş yaşandı, hapishanelerde boş yer kaldı;

çünkü artık ihtiyaç duyulmuyordu, aynı zamanda para biriktirilebildi. Gençler devleti sorunlarının ne olduğu ile ilgili bilgilendiriyorlardı. Şimdi, bu konuyla ilgili duygusal olmak istemiyorum. Hâlâ başkaldıran gençler var; ancak devlet risk aldı ve bu öğrencilerin sayısını arttırmaktan ve söyleyecek bir sözleri yokmuş gibi görmektense, işi tam tersi yönde çevirdiler ve devlet hem öğretmen hem de öğrenci oldu.

Sonuç bölümündeki savım şöyle bir şey olacak: Gerçeklik için söylem ürünlerini kabul etmeyiniz. İdeolojik çatışmalara bakınız, neoliberalerin demokratik olma yollarını nasıl tanımladığına bakınız. Demografik kanıtlara bakınız. Bilgili toplumun her şeyden faydalanan bir grup olduğunu kabul etmeyiniz. Benim ülkemde en üst düzey işlerin sekizi son 15 yılda ortaya çıkmıştır, bir okul diploması bile gerektirmemektedir. Eğer ekonomik elit gruplar bize okulların sadece küresel ekonomi için mi var olduğunu sorarsa, gerçekçi bir şekilde tüm uluslarımıza küresel ekonominin herkese faydası dokunup dokunmayacağını sormalıyız. Hiç tartışmıyorum. Okulların çocuklara meslek için tecrübe kazandırmadığını varsaymak, inanılmaz ölçüde kibirli bir davranış olacaktır. Ancak, sadece eğitimin büyük ölçüde ekonomiyle ilgili olduğunu söyleyen neoliberal bir gündem dahilinde eğitimi tanımlamak, Türkiye’de, benim ülkemde ve başka bir yerde, giderek artan bir şekilde öğrencilere eğitim vermesi ve onların gerçek hayatlarıyla da ilgilenmesi beklenen binlerce öğretmene karşı son derece saygısız bir tutum takınmak demektir. Çocukları gelecekteki işçiler olarak görmek, tüm uluslardaki dönüşüm imkânlarına karşı saygısızlıktır. Sizlere 5 yıl önce Boğaziçi Üniversitesi’nde tanıştığım bir kişinin sözleriyle veda etmek istiyorum. Bu kişi, bana şunu söyleyen Müslüman bir kadındı: Bir öğretmen olarak benim görevim yalnız hükümetlere karşı değil, devletlere karşı ve aynı zamanda kendime karşı da eleştirel olmaktır; böylece sürekli bir öz yansıtma işlemi yapıyorum. Türkiye dünyanın kültür merkezidir; tüm dünyadaki bilim ve matematiğin çoğu bu bölgede doğmuştur. Türkiye’nin liderliğini yapabileceği vizyonunu yeniden inşa etmeliyiz. Benim ümidim, sizler beni çözebilir ve bana bir şeyler öğretebilirsiniz. Böylece ben de neyin doğru neyin yanlış olduğu ile ilgili savlarım konusunda da öz eleştiri yapabilirim.

Sabrınız için teşekkür ederim.

Prof. Dr. Kenan Gürsoy

Efendim çok değerli konuşmacıya teşekkür ediyoruz. Üstelik de uzun olarak hazırladığı bu konuşmayı bizim için yarım saate indirdiler. Evet, neoliberalerin, muhafazakârların, otoriterlerin, ölçümcülerin üzerlerindeki bu farklı bilinçden sonra anlıyoruz ki mesafe fakat bir o kadar da sorumluluk çok önemliymiş. Şimdi değerli meslektaşına, yani çok değerli bir felsefeci arkadaşına söz vermek istiyorum. Sanıyorum bu ideoloji, etik, arka plandaki felsefeler ve eğitim anlayışlarımızın üzerinde duracaklar. Buyurun Sayın Ahmet İnam.

Prof. Dr. Ahmet İnam, Orta Doğu Teknik Üniversitesi

Hepinizi saygı ve sevgi ile selamlıyorum. Güzel bir konuşma dinledik Profesör Apple'dan. Gerçekten kendisi dünyayı bir ölçüde tanımış bir bilim adamı olarak kendi ülkesindeki deneyimlerini bize sundu. Keşke vakit daha çok olsa ve kendisiyle tartışma imkânımız bulunsaydı.

Türkiye dünyada çok farklı bir yere sahip bir ülke ama ilginç olan şey şu ki ne Türkler ne de dünya yeterince bunun farkında diye düşünüyorum. Yani bizim biricikliğimizin, yeryüzünde farklılığımızın hem kendimize, kendi insanımıza hem de dünyaya duyurulmasında sorunlarımız olduğunu düşünüyorum. Çünkü biz Anadolu insanları, bu topraklarda yaşayan insanlar, Türkiye Cumhuriyeti'nin insanları kendimiz hakkında ya çok abartıya kaçıyoruz, hamasi bir edebiyatın içine giriyoruz veya kendimizi yerin dibine sokuyoruz. Dolayısıyla belki eğitimde yapmamız gereken şey, kendimizi takdir edebilecek, kendimizin hakkını verebilecek, kendimizi bulduğumuz konum konusunda da bir bilince ulaştıracak bir eğitim düzenini nasıl oluşturabiliriz diye düşünmemizin zamanı gelmiştir geçmektedir. Her insan belli imkânlarla yeryüzüne geliyor. Yani biz felsefeciler deriz ki "Her insan, olanaklar varlığıdır, imkânlar varlığıdır"; fakat bu imkânları sınırlıdır. Dolayısıyla insan olmak demek, imkânlarını ve sınırlarını bilerek imkânlarını gerçekleştirebilmek, sınırlarına kadar bunu yapabilmektir. İnsan olmak, sahip olduğu bütün imkânlarını; fiziksel, biyolojik, kültürel, düşünsel, bilimsel, imkânları gerçekleştirmek demektir. Elbette hiçbir ülke, hiçbir insan ideolojisiz, yani bir dünya görüşü, bir inanç düzenine sahip olmadan yaşayamıyor. Dolayısıyla bizim inancımız, dünya görüşümüz bizi insan yapmaya yardım etmeli ve bu konuda bize katkıda bulunmalı. İnsan olmak bu dünyayı paylaşabilmekle olanaklıdır. Bu dünya yalnız bizim gibi düşünen insanlara ait değildir. Bu dünya, bizden farklı yaşayan, bizden farklı dünya görüşüne sahip, bizden farklı inançlar taşıyan insanların da dünyasıdır. Dolayısıyla bizim kendi inançlarımız doğrultusunda yaşayabilmemiz için diğer insanların inançlarını anlamak, onları dinlemeyi öğrenmek, onlarla paylaşmayı bilebilmek gerekir. Elbette onlarla tartışabiliriz, konuşabiliriz; ister istemez kavga ve çatışma kaçınılmazdır. Ama bütün bu mücadelelerin arkasında, bu dünya denen gezegenin tek bir gezegen olduğunu, hepimizin aynı gemide bulunduğunu, ülkeler ve yaşayan insanlar olarak bu ülkenin bizim ülkemiz olduğunu ve ülkeler arasında sağlıklı bir iletişimin ve paylaşımının olmaması durumunda, kendi ülkemizin sağlığının da gerçekleşmeyeceğini, birey olarak yaşayabilmemizin öteki bireylerin yaşayışına bağlı olduğu şuuruna sahip olmamız gerektiğini bilmek lazım. O yüzden bunun, ideolojiler üstü, bütün ideolojileri belirleyen bir insan olma tavrı olduğunu düşünüyorum. Bunu bulmanın çok zor olmadığı kanaatindeyim arkadaşlar. Yani inancımız ne olursa olsun her şeyden önce bu inançlar üstü bir düşüncedir. Kimse inançsız dünya görüşüne sahip olamadan, aidiyet duygusu olmadan yaşayamaz. Bunlar ideolojilerin formlarıdır diyebiliriz, belki biraz felsefi bir terminoloji kullanırsak. O yüzden eğitimde dünya görüşümüzün içeriği ne olursa olsun, eğer insana ve bu gezegendeki, bu kainattaki hayata saygımız varsa, kendi

inançlarımızı ve görüşlerimizi öğretirken, öğretmemiz gereken çok temel düşünceler olduğunu düşünüyorum. İsterseniz buna ideoloji ahlakı, ideoloji namusu deyin. Yoksa ideolojiler -tarihten biliyoruz- çok tehlikeli olabiliyorlar, diğer ideolojileri yok edebiliyorlar, hatta bunu özgürlük getirme adına yapabiliyorlar. Bunun, o ülkenin problemlerini çözmek adına, o inançtaki insanları özgür kılmak adına da yapabiliyorlar. İdeolojiler, Marks'ın önemle vurguladığı gibi, dünyayı çarpık göreceğimiz, gerçekliğin üzerini örteceğimiz bakış biçimleri olmamalı. Her zaman bu gerçeklik duygusuna sahip olmamız gerekiyor arkadaşlar. İşte ideolojilerin tehlikesi bence, çok kaptırıldığında ve diğer ideolojilerin farkına varılmadığında, insan olmanın bir diğer insana saygı olduğu unutulduğunda belirginleşir. O yüzden Anadolu topraklarında yaşayan birisi, Türkiye Cumhuriyetinin bir bireyi olarak söylüyorum: Hangi seviyede, ilköğretim, lise ve üniversitede hangi derste olursa olsun, bu bilgileri, bu enformasyonu genç kuşaklara aktaracak arkadaşlarımızın belli bir bilinç düzeyinde olması, belli ideoloji namusuna ve ahlakına sahip olması gerektiğini düşünüyorum. Bu namus ve ahlak ideolojiler üstüdür diye düşünüyorum. Çünkü bu, insan olmanın ve bu ülkenin varlığını devam ettirmenin, hatta bu gezegendeki hayatın devam etmesini sağlamanın olmazsa olmaz koşuludur.

Her şeyden önce insana ve hakikate olan saygımız eğitimde çok önemlidir. Ne öğretirseniz öğretin, gerçekliği arayışı, bu kainatın düzenini araştırma aşkını çocuğa verirken, bu hakikat duygusunu kaybetmemesini öğretmek lazım. Hakikat bizim ideolojilerimizin üstündedir. Dolayısıyla ideolojilerimiz donmuş, bitmiş dünya görüşleri olamazlar. Gerçekliği sürekli olarak her gün yeniden keşfetmekte isek, ki öyle olmak durumundayız, o zaman dünya görüşlerimizin de sürekli tazelenmesi gerekmektedir. Atalarımızdan öğrendiğimi gelenekten edindiğimi her gün yepyeni bir ışıkla gözden geçirmek zorundayım. Bir an önce bir kuruma nasıl girilir, bir eğitim kurumunun diploması nasıl alınır, bir an önce bir işe nasıl girilir, bir an önce ekonomik durumumuz nasıl yükseltilir? Temel kaygı bu olduğu zaman, bu kaygının ne adına olduğu unutulduğunda büyük tehlike başlıyor. Bundan 2500 sene önce gene bu topraklarda işte Ege kıyılarında ve Anadolu'nun da içlerinde ve denizin öbür yakasında eğitimi sorgulayan Eski Yunanlı düşünürler temele şu soruyu almışlardı: Hangi erdem için hangi erdemlere sahip olmak için eğitim yapmalıyız? Şimdi hangi becerilere, hangi diplomalara, CV'mizi yükseltecek hangi özelliklere sahip olmak için eğitim yapmalıyız diye düşünüyoruz. Değerler unutulmuş; insan değerleriyle var olan bir varlık. Hele bizim gibi ülkelerde, binlerce yıldır bu topraklar da yaşanan hayatın bize sağladığı farklılıklar var. Bu İslam öncesinde de böyleydi, İslam sonrasında da böyledir. İslam'la birlikte yüzlerce yıl Osmanlının ve İslam kültürünün ve onun arkasında duran Eski Yunan hikmetinin ve bilgeliğinin bize öğrettiği enteresan şeyler var ve bu konuda birkaç imada bulunarak bitirmek istiyorum.

Şu anda ben Eski Yunan eğitimini çalışıyorum. Eski Yunanlılar buna "paydeiya" diyorlardı. Paydeiya belki bugün tam anlamıyla eğitim değil, ama galiba terbiyedir. Çünkü paydeiya dedikleri şey, kendi geçmişlerini geleceğe aktarmak,

geçmişlerini sürekli yeniden gözden geçirerek değişen dünyada geleceği yakalayabilmek, hep geçmiş ve geleceği birleştirerek sürekli yeni düşünceler, yeni fikirler yaratarak insan olma coşkusunu, erdemini yaşayabilmektir. Bakın bizim kültürümüzde tahsil dediğimiz bir kavram var; birçok arkadaşımız bunu biliyordur. Ama bir kez daha anımsatayım; çünkü çok çarpıcı bir biçimde Eski Yunan eğitim anlayışı ile bizim bu topraklarda yapılan eğitim arasında -zaman zaman ekonomik, ideolojik, siyasi sebeplerle bozulmuştur- büyük benzerlikler var. Eğitime bakışımız arasında müthiş bir paralellik gördüm. Bu durum beni doğrusu çok şaşırttı ve biraz da ümitlendirdi bizim biricikliğimizi yakalamak açısından; çünkü biz bir anlamdan zaten Batı'nın köklerini bu topraklarda taşıyoruz. Yani biz bir şekilde Batı'dan uzak düşmüşüz de batılılaşıyoruz anlamında değil, İslam kültürü zaten batılıydı. İslam felsefesi zaten Yunani bir çekirdek üzerinde oluşmuştu; dolayısıyla biz Batı'ya çok şeyler söyleyebiliriz kendi farklılığımızdan çıkan tecrübelerimizle. Bakın tahsil bizde en azından üç temel kavramla birleşiyor. Tahsili Eski Yunan'ın mafema dediği bir kavramla karşılıyorum; yani işte eğitim diyeceğimiz şey. Tahsil bir defa tedristi arkadaşlar. Yani işte programlar, derslerin nasıl verileceği, ne okutulacağı meselesi. Ama sadece tedris yetmiyor, talim vardır. Talim, okutulanın uygulaması, hayata geçirilebilmesidir. Eski Yunan bununla ilgili olarak iki kavram kullanıyordu: Bir tanesi "Askesisdi" öbürü de "Melete" kavramı idi. Bunlar yeni Platonculuk ve Stava döneminde çok derin anlamlar kazanan kavramlardı. Sokrates'in de kullandığı kavramlardı. Sadece birtakım teorik düşüncelerle tahsil yapılamıyor, bunların talimi, yani uygulaması da yapılıyordu. Şu anlamda uygulama değil; işte fizik laboratuvarına giriyorsunuz, teorik öğrendiğiniz fiziği laboratuvarında uyguluyorsunuz. Oradaki talim, o bilginin içselleştirilmesi, o bilgiyle dünyaya bakabilme demek; yoksa pratik bilgiyle beceri edinmek, sadece pratik olarak birtakım uygulamalar yapmak anlamında değil. Bir kavram daha var işte bu Eski Yunanlının 'paydeiya' dediği kavramdır arkadaşlar. Bu da terbiye kavramıdır. O halde tahsil, tedris, talim ve terbiyedir. Terbiye gerçekten çoğu zaman eğitimde unuttuğumuz bir kavram. Çünkü sadece ekonomik olarak sadece politik olarak sadece sosyolojik olarak eğitime bakarsanız, bu yetiştireceğimiz insanlar hangi değerlerle yaşayacaklardır? Yetiştireceğimiz insanlar geleceğinin dünyasını nasıl güzelleştirecekler? Yetiştireceğimiz insanlar bu topraklarda binlerce yıldır yaşanan tarihi ve geçmişi geleceğe nasıl taşıyacaklar? Yetiştireceğimiz insanlar acaba kendi biricikliğimizi, farklılığımızı kendi insanımıza ve dünyaya duyurabilecekler mi, yoksa onlar da beyin göçüne uyup zaten globalleşiyoruz deyip başka ülkelere kaçıp gidecekler mi? Dolayısıyla burada verilen, yaşanan eğitim hayatı tarihinden, geleneğinden geçmiş tecrübesinden kopup geçmişte yaşanan bir hayat mı olacaktır? Onun için eğitim politikamızın ve her türlü ideolojik dünyaya bakışımızın arkasında, temelinde bu kaygının olması gerekir.

Biz bu toprakların insanları olarak farklıyız. Arkadaşlar, diyebilirsiniz, bu bir hüsnükuruntudur. Böyle bir farklılığımız falan yoktur; dünya zaten bir küredir,

hepimiz birbirine benziyoruzdur, hepimiz bir köylüyüz, dünya da bir köydür. Bu bir yanlış anlayıştır; üstelik böyle bir bakış, dünyada yaşanan kültürün ölümü demektir. Çünkü farklılıkların öldürülmesiyle insan denen varlığın kültürüyle zenginliği ölür. Bu topraklarda çok farklı düşünceler, farklı kültürler, farklı bakışlar var. Onun için Anadolu toprakları büyük zenginlikler, kültürel anlamda büyük bir hazine taşımaktadır. Bu farklılıkları kaldırıp teke indirerek, tek bir gözlükle insanlara bakmaya zorlayarak eğitim vermeye çalıştığımızda, kendimize, geçmişimize, atalarımıza ve hele hele sahip olduğumuz ideoloji ne ise ona ihanet ederiz. Bizim en büyük mirasımız, kültürel zenginliğimiz. Onun için bu zenginliğimizi keşfetmek, yeniden keşfetmek, sürekli keşfetmek ve yalnız keşfetmek değil, icat etmek, oluşturmak ve yaratmak durumundayız. Hangi eğitimi nasıl verirsek verelim, bu temel kaygıları unutmadığımız takdirde, bu topraklarda yaşanan hayatı zenginleştiririz. Dünya insanına bu topraklardan söylenecek sözümüz olur, dünya kültürüne büyük katkımız olur diye düşünüyorum.

Teşekkür ederim.

Prof. Dr. Kenan Gürsoy

Sayın Apple'ın da söylediği kurumsallaşmayla o birey olarak insanı yetiştirme arasında vazgeçilmeyecek kadar çelişkili ama, vazgeçilmeyecek kadar da tamir edilmesi gereken bir uzlaşma zemini aramalıyız. Neden böyle? Çünkü siz o insanı yetiştiriyorsunuz, fakat o insanı yetiştirmek için kuruma ihtiyaç var. Bu kurum, arkasında bir felsefeyi, bir ideolojiyi, bir inancı, ötekileri hiçe sayarcasına da barındırabiliyor.

Hatta bazen Sayın Başkan'ın ilk konuşmasında belirttiği gibi taraftar toplamak adına da tek bir biçimde onu inşa etmek anlamında da bunlar gündeme geliyor. Halbuki bugün ayaklarının üzerinde duran, birey olan, şahsiyetli olan, kişi olarak kendisini ifşa etmekte olan bir insana ihtiyacımız var. Tek nüsha olan o insanı, koca bir kurum olarak, onun adına kararlar vererek nasıl yetiştirebiliriz?

Ahmet Bey çok haklı; biraz öncelere gitmek lazım felsefe adına, ideoloji adına, düşünce adına. Gerçekten de felsefeyle, düşünceyle Türk Eğitim Tarihi arasında fevkalade bir münasebet var. Son derece önemli bir ilişki var. Çünkü biz batılılaşma sürecine girdiğimiz andan itibaren, Batı'dan aldıklarımızı çoğu zaman, belki her zaman bir eğitim kavramı içinde, bir eğitim anlamsallığı içinde de algılamaya çalıştık. Bunlar sadece mühendislikte yapılan, tıpta yapılan birtakım değişikliklerle alakalı değildi. Fakat arka planında insan yetiştirme düzeyimizle ilgili ve insanı nasıl yetiştireceğimizle ilgili bir problemi de barındırıyordu. Eğitim tarihi, eğitim üzerindeki görüşler tarihi aynı zamanda bizim düşüncemizin de tarihiydi. Biz kendi felsefimizi bir biçimde ortaya koyarken, nasıl bir insan yetiştirmeliyiz diye düşündük.

Ama tekrarla söyleyelim; bunun içinde bir insan fikri altyapıda önemle gizliydi Ahmet Bey'in söylediği İlkçağ Felsefesi açısından. Neden o İlkçağ Felsefesi önemli? Çünkü ne kadar geriye gidersek gidelim bu sorunların, bu problemlerin ortaya çıktığı o dönemi anlıyoruz. İşte orada eğitime verilen anlamın ne kadar farklı bir anlam olduğunu bugüne nazaran görüyoruz.

Biz sadece öğretim açısından düşünüyoruz belki... Hayır, eğitim bunun dışında farklı bir şey. Ama sadece öğretim açısından düşünsek bile, karşımızdaki o muhatabımızı bir öğrenci olarak düşünüyoruz, öğrenci diyoruz, ama mesela eskilere gittiğimizde bir sarsma yapalım kendimizi... Bunun adı talebe idi ve talebe kavramında, bugün bu kavramı kullanalım anlamında söylemiyorum, anlamı yakalayalım anlamında söylüyorum. Talebe kavramında bir istek, bir talip olma, bir yönelme, iradesiyle oraya doğru gitme, onda bir şeyler olma anlamı gizliydi. Bunu gözden uzak bulundurmamak gerekiyor.

Evet ne idi; küreselleşen bir eğitim ama bu küreselleşme zengin olanla fakir olan arasındaki eşitsizliği daha da bir altüst ediyor, daha da belirginleştiriyor. Belki farklı bir kavrama eğitim adına eğitimin içinden ihtiyacımız var. Bu kavram farklılaşmanın içinden, farklı olmanın içinden, ama evrensel bir yönelişle elde edilmesi gereken bir kavramdır.

Belki küreselleşme yerine bir başka kavramı, ama aynı anlamda kullanmayacağım evrensel kavramını kullanmak istiyorum. Şimdi kendimden hareketle, bu insanın probleminden hareketle, o oluşturmaya çalıştığım birey olmak durumunda olan insanın ihtiyaçlarından hareketle, nasıl aynı zamanda bir evrensel ruhu da kendi içinde onlar için yakalayabiliriz. Bu, gündemde tutulması gereken önemli bir problemdir.

Dedi ki Sayın Başkan; bir platform, bir iletişim zemini, bir diyalog ortamı oluşturabilmeliyiz. Ha! Bana kalırsa bu kurumsallaşmanın ilk adımının, böyle bir platform olması gerekir ki farklılıklar empoze edilecek ideolojilerin dışında bil fiil, yani etkin olarak kendilerini orada ortaya koysunlar. Buradan hareketle de arka planda nasıl bir insan, şimdi neyi istiyoruz şeklinde sorular sorulabilsin. Basmakalıp, daha önceden belirginleştirilmiş, ölçüp biçen, hesap eden, otoriteyle kendisini kabul ettiren, seçmeciliği, seçme imkânını ortadan kaldıran bir eğitim anlayışından çok, öğrenci açısından da eğitilen açısından da insan olmak adına bir platformu ortaya neden koymayalım.

Bana kalırsa ideolojilerin ötesinde böyle bir tavır alışa ihtiyaç var. Ahmet Bey çok güzel söyledi. Bizim ideolojilerimiz var, bizim inançlarımız var, ama biz aynı zamanda bizlerden oluşan daha büyük bir biziz. İşte onların bir araya gelebilmesi için bir diyalog zeminine ihtiyaç var. O diyalog zemininde kişi ve kişi olarak, birey ve birey olarak da kendimizi fark etmenin kurumsal yanlarını, yönlerini aramak durumundayız.

Şimdi burada iki felsefecinin de üstünde ısrarla durduğu bir kavrama gelip çatıyoruz. O da uzak bulundurulmaması gereken her hedef için, etik kavramıdır, değerler kavramıdır. Bunu, zaten var olan değerlerin daha da bir kalıplaştırılarak, katılaştırılarak betonun insanın üzerine çöküp ezmesi gibi düşünmeyelim. Bu değerleri gençlik adına, tazelenme adına, gelişme adına düşünelim. Belki değişme kavramı çok iyi ifade edilmezse, altüst olmayı, bir kaosu da getiriyor olabilir; ama gençleşme, dinamikleşme, yenileşme, ve tazelenme bu değerleri anlayabilmek için daha önemlidir.

Eğitim kavramı kendi içinde hem gençliği barındırmak bakımından, hem de değerleri barındırmak bakımından fevkalade önemlidir. Peki, hangi değer? Hiç olmazsa, değerin değerli olduğunu fark edelim. Hiç olmazsa değerin değerli olduğunu şahıs, kişi adına, birey adına fark edelim. Bana kalırsa Şimdi burada, hangi değer adına o insanı yetiştiriyor ve onu kendinden, kendi kültüründen hareketle evrenselleştiriyoruz, evrenselleştirebiliyoruz sorusunu sormanın zamanı gelmiştir. Efendim herkese teşekkür ediyorum, keyifler diliyorum.

28 Ocak 2008
14:00 - 15:30 İKİNCİ OTURUM
Küresel Değişimler ve Eğitim

Oturum Başkanı: Prof. Dr. Üstün Ergüder, İstanbul Politikalar Merkezi

Hem kendi adıma hem de konuşmacılar adına Türk Eğitim Derneği'ne çok teşekkür ederim. Bir şerefti bugün burada olmak ve eğitime gönül vermiş bu kadar kişiyi de bir arada görmek cidden çok önemli. Beni bırakabilerseniz çok konuşurum ama konuşmayacağım; çünkü cidden az vaktimiz var, üç konuşmacımız daha var. 15.30'da bitirmemiz gerekiyor. Belki bir beş on dakika bize müsaade ederler; çünkü geç başladık. Onun için ben konuşmacıları sizlere tanıyayım.

İlk konuşmacımız Prof. Mark Ginsburg, Eğitim Geliştirme Akademisi'nde Washington DC'de kalite uzmanı olarak 2006 yılından beri çalışmakta. Aynı zamanda Karşılaştırmalı Eğitim Değerlendirmesi adlı eserin ortak yazarıdır. Mark Ginsburg Birleşik Amerika'nın değişik üniversitelerinde eğitim sosyolojisi alanında çalışmıştır. Birmingham Aston Üniversitesi'nde, Huston Üniversitesi'nde ve Pittsburgh Üniversitesi'nde akademik çalışmalarını yürütmüştür. Mark Ginsburg'un ayrıca uluslararası deneyimi de vardır. Mısır Eğitim Reformu Projesi'nde 2004-2006 yılları arasında aktif olarak rol almıştır. Prof. Ginsburg'un çeşitli yayınları da bulunmaktadır. O yayınları elinizdeki kitapçıkta zaten göreceksiniz.

İkinci konuşmacımız Stephen Paul Heyneman. Karşılaştırmalı eğitim konusunda Chicago Üniversitesi'nde doktorasını yapmıştır. Ondan sonra 22 yıl Dünya Bankası'nda çalışmıştır. 1976-84 yılları arasında Dünya Bankası'nda etkili eğitimin geliştirilmesi için araştırmalar ve politikalar üreten ekibin içinde yer almıştır. Şu anda Vanderbilt Peabody Üniversitesinde Uluslararası Eğitim Politikaları profesörü olarak görev yapmaktadır.

Üçüncü konuşmacımız Dr. Bahadır Kaleağası. Ben şahsen Dr. Bahadır Bey'i çok eskiden beri tanıyorum. Avrupa Birliği konusunda Türkiye'nin en ileri gelen uzmanıdır kendisi. Şu anda Brüksel'de görev yapmakta, TÜSİAD'ı temsil etmektedir. Avrupa konusunda bir şey öğrenmek istediğimiz zaman müracaat ettiğimiz en önemli otorite Bahadır Kaleağası'dır. Kendisinin ayrıca akademik dereceleri de mevcuttur. Kendisine hoş geldin diyorum.

En son konuşmacımız Cüneyt Ülsever. Cüneyt Ülsever'i hepimiz tanırız, Hürriyet gazetesinden; ama ben kendisini başka bir bağlamda da tanıyorum. Boğaziçi Üniversitesi'ne ilk geldiğim yıllarda Cüneyt çiçeği burnunda bir öğrenciydi. Derslerde oldukça yaramaz bir öğrenciydi diye hatırlıyorum. Doğru

mu? Komünisttim o zaman diyor. Ben yaramaz dedim kendisine ama Cüneyt Boğaziçi Üniversitesi'nde çok iyi bir öğrenciydi, onu hatırlıyorum. Başka başarıları yanında akademik hayatta da önemli tecrübesi var. Harvard Üniversitesi'nde ve Colombia Üniversitesi'nde "İktisat" alanında doktora yaptı. Kaynak Ekonomisi konusunda doktora yaptı. Ben o zaman fazla vakit kaybetmeden mikrofonu Mark Ginsburg'a bırakıyorum.

Prof. Dr. Mark Ginsburg, Maryland Üniversitesi

Tünaydın. Benim için Türk Eğitim Derneği'nin 80. kuruluş yıldönümünde burada bulunmak büyük bir zevk. Aslında benim için esas ayrıcalık, önümüzdeki iki gün boyunca sizler ve daha fazla kişiyle konuşmak olacak. Maalesef, eğitimden bahsederken, bir konuşma ve ders serisi sunarak nasıl eğitim verilemeyeceğini göstermiş oluyoruz. Umarım, bu sabah yapılan sunumlar gibi, yapacağım yorumlar sizi harekete geçirir, sadece konuşacağımı ümit ediyorum; ama belki de tartışmak istediğim bazı konuları münazara edebilirim. Bugünkü konuşmamda özet olarak sunacağım belge, işimin büyük bir kısmını kapsayan ve işbirliği neticesinde ortaya çıkmış bir çalışmadır. Tepegözden ekrana yansıdığı gibi, bir Mısırlı, bir Faslı ve bir Japon meslektaşımınla, küreselleşme kavramına Mısır'daki avantajlı noktasından bakılabildiği gibi bakabilmek için bu sunum üzerinde çalıştık. Söyleyeceğim gibi, küreselleşmeyi serbestçe hareket eden ya da sadece soyut bir şeymiş gibi ele almamak özellikle önemlidir; çünkü küreselleşmenin yeryüzündeki insanlar için gerçek aktörleri ve gerçek sonuçları bulunmaktadır.

Küreselleşme, bilimsel literatür dahilinde çok sıklıkla tartışılmıştır ve bana ilginç gelen de eğitim politikasını oluşturanlar arasında bir çeşit mantra haline gelmiştir. O denli sıklıkla tartışılmıştır ki ne anlama geldiğini açıklamak durumunda kalınmamıştır ve farklı seçenek kümelerini derinden incelemeye gerek olmamıştır. Dikkat genelde ekonomik alan üzerinde yoğunlaşmış ve tahmin ediyorum ki hem Adam Smith hem de Karl Marx, ekonomik alanın en temeli olacağı düşüncesini benimseyeceklerdir; ancak bu kavramın aynı zamanda siyasi, kültürel, teknolojik ve bizim kendi amaçlarımız için eğitimsel alanı da bulunmaktadır. Kültürel gidişat ile ilgili olan alanı ideolojik alan olacaktır. Bu sabah birkaç konuşmacı tarafından vurgulanan, belki bir büyük dünyadan bahsettiğimiz, ancak büyük bir aile gibi olan bir dünyadan bahsettiğimiz ve aramızda farklılıklar olduğu hususunu yeniden vurgulamak istiyorum. Güçlerimizde farklılıklar, kaynaklarda farklılıklar, kontrolde farklılıklar. Buna bir dünya sistemi bakış açısıyla bakarsak, Manuel Lawrestine ve diğerleri bu ülkeleri çekirdek, yarı oranda çevrede kalan ve çevrede kalan ülkeler diye ayırmışlardır. Bu, kategoriler o kadar da açık değildir. Bu bir kavramdır, bir katmanlara ayırma durumu vardır ve küresel sistemde dikkat etmemiz gereken eşitsizlikler bulunmaktadır. Ancak, aynı zamanda, eğitim, özellikle kürselleşme ve küreselleşmenin eğitimle bağlantısından bahsettiğimizde, işleyen en az iki bakış açısı bulunmaktadır. Bunlar bazen küreselleşme ve eğitim

arasındaki ilişki üzerinde düşünmenin tek yoluymuş gibi tartışılmaktadır. Diğer bakış açısına nazaran benimkine daha yakın olduğunu göreceğiniz bir şekilde, bunun çatışmaya yönelik bir bakış açısı olduğunu fark edeceksiniz.

Küreselleşme ile ilgili tam bir güçler ve batılılaşma kümesi, ya da devlet ya da sosyal hareket aktörlerinden oluşan tamamen zayıf bir grup üzerine dayatılmış belli biçimlerde ekonomik ve kültürel yayılma biçimleri şeklinde bir anlayış vardır. Daha çok fikir birliğinden yola çıkan ve denge diye tabir edilebilecek bir diğer bakış açısından, dünya genelindeki kültüre bir sembol olarak gösterilecekse, küreselleşmeyi bir seçenekler dizisi olarak gören bir algılayış biçimi bulunmaktadır. Küreselleşmeyle ilgili olup bitenlerden gönüllü olarak bir şeyler almak için kalkınma basamaklarını çıkan insanların attığı kalkınma adımları buna dayanmaktadır. İçinizden birçoğu şunu söyleyecektir: “Ama bir dakika, bu söylenenlerin bazılarında gerçeklik payı var ama aynı zamanda bunlar, insanların günlük yaşamı ile ulusal kurumlar ve küreselleşme arasındaki ilişkilerin işleyişinin belli boyutlarını abartılı bir şekilde ifade etmesi açısından ideolojiktir.” Ayrıca farklı ülkelerin farklı biçimde etkilenmesi gibi, aynı ülkeden farklı insanlar küreselleşmeden farklı biçimde etkilendiğinden, bu şema ile ilgili olarak kimilerinin bu basamaklarda bulunmadığını, kiminse bir hayli alt basamaklarda bulunduğu sorusunu da sorabilirsiniz. Kısaca birtakım sınırlamalardan bahsettim. Ben bunun bu sabah çok net bir şekilde anlatıldığını düşünüyorum; en azından küreselleşmenin vizyonlarının ne olduğunu, farklı ve birbiriyle çelişen durumlarda bunun etkilerinin ne olacağını çok net gördüm.

Bence küreselleşmenin bugün en baskın biçimi olarak, eğitim ve diğer hizmetlerin sağlanmasında devleti daha az işe dahil olan bir merci gibi gören küreselleşmenin neoliberal versiyonunu düşünüyorum. Bununla beraber, aynı zamanda küreselleşmenin devletleri küresel ekonomiye daha çok ve daha iyi işçi, bir şekilde daha az kaynak sağlamaya iten diğer boyutları da bulunmaktadır. Küreselleşmenin çelişkili etkileri üzerinde daha çok başarılar bakılmalıdır. Modellerin ne olup bittiğini bize önceden sunduğunu ben de düşünmüyorum; aslında şunu söylemeliyim ki küreselleşmeyi bir şey ya da bir süreç olarak değil, bu sabah da sözü edildiği gibi, ulusal düzeyde eğitim politikası bakımından düşünmeliyiz. Şunu da söylemeliyim ki eğitim etrafında dönen küresel politika ve ekonomik mücadele de en iyi şekilde bir mücadele olarak anlaşılır. Burada size kısaca bu öğleden sonra bu mücadelede çok önemli yeri olan UNESCO (Birleşmiş Milletler Eğitim Bilim ve Kültür Fonu), UNICEF (Birleşmiş Milletler Çocuk Fonu), Dünya Bankası, tarihimizdeki nispeten son dönemlerde oluşturulmuş birimler, ikili kuruluşlar ve özellikle ABD uluslararası kalkınma ajansına atıfta bulunacağım; ama ikili ya da ulusal temelli ulusal kalkınma kuruluşları da bulunmaktadır. Çokuluslu kuruluşlara fazlaca değinip vakit almayacağım; ama buna özel bir açıdan, bu kuruluşların eğitim aktörleri haline gelme yolları açısından bakmamız gerekmektedir. Aynı şekilde bence bir açıdan sözleşmesiz bir şekilde hükümetin görevini yerine getiren kuruluşlara bazı yönlerden benzeyen hem sosyal

hareketleri hem de grupları da içine alan ulusal ve uluslararası sivil toplum örgütlerinin rollerine de kısaca bakmak istiyorum.

Bugün eğitimin tek bir boyutu üzerine konuşacağım; aktif öğrenme, eşitlik, teste tabi tutma ve etkinlik, bütün bunlar eğitim ile ilgili dönen bir dizi konuşmanın parçalarıdır. Ben kısmen toplum katılımının ademi merkeziyetçiliğinden bahsetmek istiyorum; çünkü bu kavramların her ikisi de çeşitli uluslarda ve çeşitli uluslararası kuruluşlarda desteklenmiştir. İlginç olan şudur ki eğitimin kalitesi üzerinde ademi merkeziyetçiliğin kesinlikle ve katılımın belki bir farklılık yarattığına dair çok az tutarlı kanıt bulunmaktadır. Her ne kadar bazen bu tartışılabilir da kanıt pek de açık değildir. Ancak, çok sayıda ülkede geçmişten dolayı şu çok açıktır ki bunu uluslararası konuşmalara bakarsanız tartışabiliriz, bu hükümetlerin ve idari reformların yoluna devam etmesini sağlayan şey kısmen kaynak azlığıdır ve görecemiz gibi, kısmen de bazı grupların çok fazla güç ve ademi merkeziyetçilik uygulamalarına mani olacak şekilde gücü yeniden dağıtma çabasıdır. Örneğin Yeni Zelanda'da, bence küreselleşmenin, siyasi bir aktör olarak artan bir şekilde güç kazanan öğretmenler birliğinin etkisini azaltmak için olduğu çok kolaylıkla anlaşılabilir. Daha dini ve laik boyutlar dizisine sahip olan Mısır'ın durumunu göreceğiz. Daha da önemlisi, küreselleşmenin kavramlarının toplum katılımını ademi merkeziyetçi bir hale getirilmesidir. Bunlar ideolojilerden bilginlerdir. Bence küreselleşmeyi tartışıyorsanız her şeyden önce, muhtemelen benim Adam Smith ve kapitalist ideoloji ve uygulamanın farklı versiyonlarıyla ilişkilendireceğim, küreselleşmenin halihazırdaki, baskın halinin şu anda okumakta olduğum tek tür olduğunu düşünmelisiniz. İki farklı cilt, iki alternatifi sunmaktadır. Katılın ya da katılmayın, küreselleşmeyle ilgili bir görüşe sahip olan Lenin'in biyografisidir ve sol içinde Lenin'in görüşüne ve geniş seçenekler dizisine katılanlar ve katılmayanlar vardır. Aynı şekilde bir başka küreselleşmeyi, Kuran'ı da okumaktayım ve bugün burada yapmak istediğim konuşma içinde bununla ilgili önemli özellikleri göreceksiniz. İslam'ın rolü ve Türkiye'deki politikayla bağlantısı konularının basit hususlar olmadığını biliyorum.

Birkaç nedenden dolayı Mısır'dan bahsetmek istiyorum; bunlardan biri burada birkaç ay yaşama ve on yıldan fazla bir süre burada çalışma zevkini tatmış olmamdır. Aslında, Nil Nehri'nin suyunu içme şansım oldu; ünlü deyişte de dendiği gibi sürekli tekrar tekrar Mısır'a geri dönüyorum. Ama aynı zamanda Türkiye ile ilişkilerindeki tarihi ilgisinden ve nihayetinde Türkiye'ye benzer bir şekilde, Mısır'ın birçok konuda ve bugünün dünyasında birçok alanda çok stratejik ve jeopolitik bir konumda bulunmasından dolayıdır.

Mısır'ın 200 yıllık tarihinin, durumun küresel ve ulusal noktalarıyla bağlantısını ortaya koyan hususlarına hızlıca değineceğim. Tabii ki Sultan'ın kendisini atamasıyla, Muhammed Ali 1801 yılında Mısır'a varır, Fransa'nın işgaline cevap olarak Fransızları ülkeden atar, bağımsız bir ülke kurmaya başlar; ancak bu ülke

Osmanlı İmparatorluğu bağlamında kurulmuştur. İlk modern ve son derece merkezi bir biçimde laik eğitim sistemini kurar. Böylece, başlangıçtan itibaren, bu özel laik sistemden itibaren Mısır'ın eğitim sistemi son derece merkezidir. Ancak, bu sistem çok da merkezi olmayan başka bir sistemle beraber gider. Bu sistem, İslami, Kuran temelli olan ve birçok yerel topluluk tarafından başlatılmış olan Al-Azaar okul sistemidir. Ancak, Mısır doğumlu Arnavut asıllı Muhammed Ali modern eğitim fikirlerini getirmiş ve insanları yurtdışına göndermiştir. Bu dönemde açıkça bir Avrupa etkisi bulunuyordu. İngilizler çoğunlukla ekonomik çıkarlarını korumak için Avrupa'ya geliyorlardı, Mısır'a yüklü kredi borçları vardı; bu paraları ödeyemeyeceklerdi ve iflas etmek üzereydiler. Britanya çıkarını korumaya karar verdi, Mısır'ı işgal etti birkaç on yıldan fazla bir süre burada kaldı. Ancak, ilginç bir şekilde okul sistemlerinin karşı karşıya olduğu en büyük sorun, özellikle de Britanya'nın etkisiyle, kaynaklardı ve aynı zamanda liderlik, ekonomik sorunu çözme fikri il danışmanları yaratmayı ve hükümetin Britanya'ya borcunu ödeyebilmek için gelir yaratmaya çalıştığı için sahip olamadığı parayı arttırabilmeyi getirdi. Britanya'nın da tabii ki bir çeşit ademi merkezietçi bir eğitim sistemi bulunuyordu. Bu, o noktada bir sistem bile değildi. Atatürk ve diğerlerinin burada Kurtuluş hareketine önderlik ettiği zamanda, Mısır'da bir ihtilal devam etmekteydi. Britanyalılardan kurtulamadı, ama bir çeşit yarı bağımsızlık dönemi yarattı. Her ne kadar Osmanlı İmparatorluğu sonlanmış olsa da Muhammed Ali'nin vasiyeti halen kenara atılıyordu; ama önemli olan siyasi yönelimli gruplardaki büyüme idi. Bu durumda 1928'de ortaya çıkan Müslüman Kardeşlerin Mısır'da uzun ve önemli bir geçmişi bulunmaktadır; ama bu aynı zamanda yine ademi merkezietçilik getirmeye yönelik bir hareket vardı. Mısır'dan aklımda kalan bu hikâyenin bir kısmında, ilave kaynak almak, toplulukları ele geçirmek, özel işlerin katkıda bulunmasını sağlamak, ulusal vergi gelirlerinden gelmeyen işi insanların yüklenmesini sağlamak ve aynı zamanda farklı inanışlara sahip grupların etkisini azaltmak o zamanın amaçları arasındaydı. Bu çaba aktif bir şekilde ve ademi merkezietçi kılma amaçlı olarak her zaman vardır. Bence bu da aynı şekilde önemlidir; çünkü, küreselleşmeyi düşündüğümüzde, genellikle UNESCO, Dünya Bankası ve diğerleriyle birlikte eğitimden bahsederiz ve bu uluslararası ve çokuluslu kuruluşları küreselleşmenin tedarikçi ve iletileri olarak zikrederiz. Bunlar sadece II. Dünya Savaşı'ndan sonra kuruldu. Mısır Türkiye'yle ve diğer yerlerle olduğu gibi küreselleşmenin küreselleşme ile ilgili söylenenlerden kaynaklanan boyutlarını da yaşamaktadır.

Yine Nasser döneminde, yerel kontrolü ve sorumluluğu harekete geçirme ama eğitimin üzerindeki merkezi kontrolü koruma yönünde bir girişim vardı. Aynı zamanda tabii Nasser Mısır'ın içinde ve çevresinde diğerleriyle bir Arap sosyalleşmesi kavramını geliştirme çabasındaydı. Bu kavram, Müslüman Kardeşler ve köktendinci İslamcı grupların savunduklarıyla tam olarak aynı görüşte değildi. Aynı zamanda, Mısır Sovyetler Birliği'ne sadece kaynak sağlayan değil, aynı zamanda daha ademi merkezietçi bir model ve yine ortaya çıkan

çelişkili unsurları getiren bir imkân sunuyordu. Sanırım, Nasser dönemi için, daha çok kaynak ve idari sisteminin eleştirilerinden bahsetmek istiyorum. Mısır hükümetinin eğitimi merkezi bakış açısından ele alma kapasitesini ve en yakın geçmişte Mübarek döneminde başka birtakım hareketler görmeye başlıyorsunuz.

Bir cumhurbaşkanını katledip yerine başkasını getirmek merkezi hükümetin görevi gibi gözükmemektedir. Kaynaklar burada olduğu için değil, aslında kaynakların yerel gruplar nedeniyle var olmaması nedeniyle hükümeti yeniden kurmaya çalışır. Şunu anlamalısınız ki İngiliz koloni dönemindeki tarihi seferberliklerin büyük bir kısmının vuku bulduğu ve köktendinci İslami grupların faaliyet gösterdiği yukarı Mısır, Mısır hükümetinin ve çok taraflı ve iki taraflı kuruluşların reform çalışmalarını yoğunlaştırdığı yerdir. Bu yüzden burada koşulların ilerleme kaydetmesi tesadüf değildir. Kısmen 90'lı yıllardaki birkaç olaya eğilmek istiyorum; çünkü bence en çok entrikanın döndüğü dönem bu dönemdir. Ademi merkezîyetçilik için artan oranda talepler gelmektedir. Bu konuda Mısır hükümetiyle yürütülen çalışmalar bile bulunmaktadır; örneğin 1993 yılında yerel okul katılım komitesi kurmak için, katılımcı bir proje için harekete geçilmiştir. UNICEF çok ilgi çekici bir pilot program uygulamaktadır, ama aynı zamanda Milli Eğitim Bakanı ve diğer hükümet yetkilileri okullarda Milli Eğitim Bakanlığı'nın uygun gördüğü çizgide olmayan bazı faaliyetlerin yürütüldüğünü fark ediyorlar. Köktendinci grupların çok fazlasıyla dikkatini çekebilecek bazı materyaller var. Bunlar okullardan, sınıflardan çıkarılıyor. Bu gruplarla bağlantısı olan ya da en azından ilgisi olduğu iddia edilen birkaç öğretmen var. Bunlar da okullardan uzaklaştırılıyor.

Prof. Dr. Stephen Heyneman, Vanderbilt Peabody Koleji

Herkese tünaydın. Bugün yapacağım konuşmanın başlığı "Eğitim, Sosyal Uyum ve İdeoloji"dir. 22 yılını Dünya Bankası'nın eğitim kredi stratejilerine katkıda bulunarak geçirdim. Bu stratejiler, beşeri sermayenin, eğitim yatırımlarının bilgi ve beceriye götüreceği, bunların da daha büyük iş verimliliği, ekonomik büyüme ve bunun geri dönüşü olarak da kalkınma getireceğine yönelik var olan genel bir teoriye delil sunma olarak hatırlanmaktadır. Bu teori Afrika, Asya, Latin Amerika ve Ortadoğu'da bir hayli iyi işledi ve tüm ikili ve çok taraflı kalkınma destek kuruluşlarında eğitimin önemi konusunda bir uzlaşmaya varılmasını sağladı. Bu teorinin faydası 1991'de Sovyetler Birliği'nde yaşanan tecrübe ile bir zorluk atlattı. Benim başıma geldiği anı hatırlıyorum. Rus Eğitim Akademisi Başkanı Profesör Davidoff'un ofisindeydim ve ofisinden içeri girdiğimde telefonla konuşuyordu ve kelimenin tam anlamıyla birine bağıyordu. Telefon konuşmasının sonunda, hayal kırıklığı içinde telefonu fırlattı. Sorunun ne olduğunu sordum. Cevabı şuydu: "Orada ne öğrettiklerini bilmiyoruz." İşte bu fikrin benim aklıma düştüğü an buydu. Komünizm sonrası yetkililer her konuda merkezi kontrolü azaltmıştı. Ebeveynlere ve yerel halka seçimler önerdiler; kamu

kaynaklı dini eğilimli okulları desteklediler; klasik gelenekler, öğrenci ilgisi, dini inançlar, pedagojik felsefe ve ekonomik talep temelinde pedagojik alanların bozulmasını teşvik ettiler. Her hangi bir standarda ait olan bu seçimler radikaldi; ancak bunlar Doğu Avrupa ve Sovyetler Birliği'nde şevkle ve özel işletmelerin özel alanlara ayrılmasındaki hızla aynı hızda uygulamaya kondu. Merkezi kontrolden bağımsız bir eğitim, totaliter ideolojinin yeniden ortaya çıkmasını engellemek için bir gereklilik gibi yorumlandı. Kır, çabucak kır, tamamen kır ki bir daha toparlanmasın.

Profesör Davidoff ne için endişeliydi? Rusya Federasyonu, aralarında Çeçenistan'ın da bulunduğu 89 alandan oluşmaktadır. Bunlara 55 il, 2 büyükşehir, 21 etnik cumhuriyet, 11 özerk bölge dahildir. 89 alanın 40'ında, azınlık nüfusu o kadar yüksek ve önemli ki eğitimde hangi dilin kullanılması gerektiği, hangi tarihin okutulması gerektiği yönünde tartışmalar ortaya çıkıyor. Eski komünist ülkelerde, azınlıklar sıklıkla zorla bir yerden başka bir yere yerleşmeye zorlanmıştır. Almanca ya da Korece konuşanlar, Sibiryaya ve Orta Asya'ya gönderilmiştir. Yahudiler, Kazaklar, Piritler, Bolşevikler ve diğerleri uzak ve daha geri kalmış bölgelere yerleştirildiler. Bu yerinden edilmiş insanların gençlere ne öğretilmesi konusunda kendilerine ait hiçbir siyasi sesi yoktu; ama bugün bu insanlar hem sese hem de yetkiye sahipler ve yapmak istedikleri ilk şeyler arasında eski yanlışları yazmak için okul müfredatını kullanmak bulunuyordu. Çocuklarına maruz kaldıkları baskıları anlatmak. Orada ne öğretiyorlar bilmiyoruz haykırışı bir tehlike işaretiydi. Bazı grupların etnik gerilimi yükseltecek ve sosyal istikrarsızlığa neden olacak yönde dersler anlatabiliyor olma ihtimaline karşı bir işaretti.

Profesör Davidoff'un bu korkusu haklı çıktı mı? Bence evet! Örneğin burada, 1994 yılında Bosna'da 8. sınıf ders kitabından bir metin var. Aynen okuyorum: Bosna Hersek'teki Sırp olmayan nüfusa karşı Sırbistan-Karadağlı saldırganlar ve Bosna'da yaşayan Çetniklerce işlenen korkunç suçların amacı, sadece Sırpların yaşadığı, etnik olarak temizlenmiş bir alan yaratmaktır. Yüz binlerce Boşnağı öldürmeyi planladılar. Katiller planlarını en vahşi şekilde gerçekleştirmeye başladılar. Hatırlatıyorum bu bir ders kitabı. Yağma, tecavüz, insan katli, böylesi korkunç sözlere maruz kalan insanların çığlıkları, Avrupa bu konuda hiçbir harekette bulunmuyorken duyuluyordu. Profesör Davidoff'un telefonu fırlattığı andan itibaren, şuna inanmaya başladım ki Dünya Bankası'nda bizler ve daha genel olarak ekonomi camiasındakiler yanlış delillerin peşinde olabiliydik. Halkın toplum becerileri, bilgisi edinimi ile ilgili iş piyasasının etkinliği konusunda parasal delil toplamak yerine, toplumdaki sosyal uyumu artırma yönünde okul sistemlerinden delil toplamalıydık. O zamandan beri, eğitimin sosyal amaçlarını keşfediyorum. Nelerdir, nasıl tanımlanırlar, nasıl ölçülmelidirler. Her ne kadar çok ilerleme kaydedilmişse bile, bu araştırmanın gelecek on yıla iyi bir şekilde taşınmasını bekliyorum. Sizin için, halk için ve hepimiz için nihai amaç, eğitimle ilgili sosyal amaç sorusunu etkinlik sorusuyla kabaca kıyaslanabilir bir şekilde sormaktır.

Sosyal uyumu ortaya çıkarmakta etkin olan okul ya da okul sistemiyle bunu ortaya koymayan arasındaki farklılığı nasıl ifade edebiliriz? Sosyal eğitime sosyal amaç için ayrılmış olan kamu parası ve kamu finansmanı ne ölçüde etkilidir? Size sunum yapmak için bana verilen süre içerisinde, önümüzdeki birkaç dakikada Profesör Davidoff'un ofisinde o anda ne öğrendiğimi özetleyeceğim ve çok sıklıkla rastlanan dört ikilemi tartışacağım.

Meşru vatanseverlik ile totaliter rejime boyun eğmeyi öğretmenin farkını nasıl ayırabiliriz? İkinci olarak, çocuklarının eğitimi konusunda ailelerin kaç seçeneği olmalı? Üçüncü olarak, dini ve etnik azınlıkların rolü ne olmalıdır? Dördüncü olarak da, eğitim ve sosyal uyum konusunda uluslararası bir denetim olmalı mıdır? Sadakat ve ideolojiyi birbirinden nasıl ayırabiliriz? Çocuklara ülkeleriyle şeref duymak ve ona sadık olmayı öğretmek kabul edilebilir; ancak onlara totalitarizme körü körüne boyun eğmeyi öğretmek kabul edilemez. Ancak, bunları birbirinden nasıl ayırabiliriz? Farz edelim ki komşu bir ülkede okullarda okuyoruz ve totaliter rejime körü körüne inanmamız bize öğretildi; ama bu ülkenin yetkilileri en basitinden onur ve sadakati öğrettiklerini düşünüyorlar. Cevap zor olabilir; çünkü iyi bir vatandaş olmanın ne anlama geldiği konusunda yanıltıcı birtakım örnekler vardır. Böylesi farklı kavramlarla, neyin doğru olduğuna nasıl karar verebiliriz.

Toplumun ne tür bir vatandaş yaratmak istediği temelinde iyi vatandaşlık için öğretmek ile totalitarizme sadakat için öğretmeyi birbirinden ayırabilmemiz gerekmektedir. Bazıları iyi vatandaş olmanın üç kavramından bahsediyor. Birincisi, kişisel olarak sorumluluk sahibi kişiler vardır. Boş meşrubat kutusunu yerden alan, kan veren, çöpünü dönüşüme gönderen, kurallara uyan ve kendisinden daha şanssız olanlara yardım eden kişi. İkincisi, katılımcı vatandaşlar vardır. İzleme ya da halk birlikleri gibi medeni faaliyetlere faal olarak katılan vatandaş. Son olarak, adalet yönelimli vatandaş vardır. Bu, sosyal güçlerin birbiriyle çalışmasını analiz etme imkânı arayan ve bunları adaletsizlik konularında durumu üstlenmelerini sağlayan kişidir. Kişisel olarak sorumluluk sahibi vatandaşlar yoksullara yiyecek verir, katılımcı vatandaşlar yiyecek bağışını organize eder, adalet yönelimli olanlar ise neden insanların aç olduğunu ve sorunu çözmek için nasıl hareket etmek gerektiğini soruşturur. Bazı halk eğitimcileri, belki Profesör Apple da bunlara dahil olabilir, adalet yönelimli vatandaşlık öğretmeye başladıklarında sıklıkla yanlış yolu izlerler. Yoksullukla ilgili konuları vurgulayabilirler, ancak mümkün olan sonuçlarla ilgili tartışıldığında çözüm önerilerini kendilerinin şahsen onaylayacakları ile sınırlayıp, diğer hususları dikkate almayacak şekilde önyargılı davranırlar. Zengin ve güçlülerin sorununu hangi yolun çözeceğini, yoksul ve güçsüzün hangi yöntemden yararlanabileceğini bildiklerini iddia edebilirler. Özünde bu, kamu okul eğitiminin amacında gerçekleşen bozulmadır; çünkü bu, öğrencilere çözümleri kendileri bulmak için teşvik etmek yerine hazır çözüm yolları sağlamaktadır.

Hangi yoksulluk stratejilerinin etkili ve yoksullara yardımcı olduğu hakkında biraz bilgimiz var. Jüri, yoksulluğun yeniden tahsisi, vergi kesintileri, kamu konutların gibi konularda halen görevinin başındadır. Okullar öğrenciler için mümkün olan tüm çözümleri etkili bir şekilde kapsadıkları zaman mükemmel olurlar. Ne kadar seçme özgürlüğü var? Düşük sosyal uyum ortamlarında ya da demokrasiyle yeni tanışmış siyasi ortamlarda seçim yapmanın bu kadar endişe verici olmasının bir sebebi, eğer bunlar dikkatlice kontrol edilmezse, okul eğitimi suiistimal edilebilir. Okul eğitimi yıkıcı şikâyetleri olan kişilerce kullanılabilir ve bu kişiler sosyal gerilimleri şiddetlendirebilirler. Batı Avrupa gibi sosyal uyumun yüksek olduğu ortamlarda bile, seçimler açıktır. Hollanda, İsveç uzun yıllar önce Katolik ve Protestan okullarla bağlantılı gerginliklerle uğraştı, Kuzey İrlanda'da da böyle bir durum yoktu. Devlet tarafından desteklenen Katolik ve devlet sistemleri, aynı tarihin hasım görüşlerini öğretmektedir. Bu uzlaşmanın gerçekleşmesi gerekiyor.

Avrupa'da okul seçiminin önündeki ana engeller, Müslümanların, Yahudilerin, Protestanların ve Katoliklerin kendi devletleri tarafından finanse edilen okullarının olup olamayacağı konusundaki tartışmalardan gelmektedir. Özel Müslüman okulları devlet tarafından izleniyor; devlete ait Müslüman okullarının resmen tanınması gerekmektedir. Fransa, İsveç, İngiltere ve Hollanda'da bu okulların ulusal müfredatı okutması gerekmektedir. Bugün Avrupa'daki Müslüman okulları farklı bir ikilem oluşturmaktadır. Bir yandan, okul seçimi ailenin otoritesine öncelik vermelidir. Ama ya ailenin değerleri toplumun genel görüşlerine aykırıysa? Genel toplum ve Müslümanlar arasında kadınların konumu ve din yasasıyla ilgili devletin gizlilik politikası konusunda görüş ayrılıkları bulunmaktadır. Sosyal farklılıklar da bulunmaktadır, bunlar; öğrencileri fiziksel olarak cezalandırma ve başörtüsü gibi dini sembollerin okullarda takılmasının serbest olması konularındadır. Etnik ve dini aşırılık korkusu o kadar büyük boyutlardadır ki, okul seçimi politikasını etkileyebilir. Dış politika bakımından, bazıları, düşük sosyal uyuma sahip ülkelerde okul seçimini sınırlandırmayı tavsiye etmektedir. Geçmişte yaşanan bir çatışmanın olduğu İsrail ve Filistin gibi bölgelerde tarih, tarihsel tutarlılık öğretmek milli eğitim açısından hep sorunlu olmuştur. Ana konu, kabul edilebilir riskin anahtarını kabul etmektir. Kuzey Amerika'da okul sistemleriyle ilgili ortak temelde yapılan doğru olabilir. Sıklıkla idare etkiyi azaltmaktadır. Sınıf içi ortam rahatsız edicidir. Öğretmenler performanslarından dolayı mükâfatlandırılmıyorlar. Müfredat içeriği ile ilgili beklentiler, tüketici ve kullanıcı gruplarındaki rakiplerin çıkarını korumaya indirgenmiştir. Birçoğu bir çocuğun dini davranışını dini eğilimleri olan bir öğrenci için normal kabul etmenin mantıklı olduğunu düşünmektedir; ancak, okul seçiminin ailenin eğitimle ilgili kararlarda yetki sahibi olması gerektiği fikrini uyandırması bir hata olur. Demokrasilerde özel, devlet ve ev okulunun devletin, ailenin ve mesleğin meşru çıkarının bir dengesi olduğu uzun zamandır kabul edilegelmiştir. Eğer devletin diğerleri üzerinde bir tekeli olursa, bu ideolojik baskı ve profesyonel bütünlüğün zayıflamasına neden olur. Bu komünizm altında gerçekleşmiştir. Eğer ailenin bir tekeli olursa, eğitim, etnik merkezli çıkarların eğitimi haline gelir ve

bilimin ötesinde çoklu profesyonel standartlar yaratır. Eğer profesyonel toplumun bir tekeli olursa, okul eğitiminin gereklilik ve uygulamalarından ayrılmasına sebep olur.

Kamu politikasını oluşturmak için ekonomik kriterleri kullanmanın bir sınırı vardır. Etkisiz, ama görevleri olan bir milli eğitim sisteminden daha pahalı sorunlar –Dünya Bankası’nı dinleyiniz- bulunmaktadır. Etkin düzenlemelerin bulunmadığı durumda, bu başka yerlerde normal kabul edilir, etnik, dini veya ırkçı grupların, komşuların haklarına saygısızlığı öğretmesi ihtimali vardır. Bunu yaparak, okulların belirtilen kamu amaçlarının tam tersi yönde bir katkıda bulunma imkânları vardır. Sivil topluma saldırıda bulunmayı düşünmek yerine, sosyal gerilimi şiddetlendirmek için kullanılabilirler. Kamu refahı ve yararı uzlaşmasının ilerletilmesine katkıda bulunmak yerine, toplumsal huzursuzluk ve sosyal istikrarsızlığa sebep olabilirler. Bu gibi durumlarda, okullar sosyal kopmaya götüren bir entelektüel oluşum içine girebilirler ve aşırı durumlarda işi iç savaşa kadar vardırabilirler. Eski Yugoslavya’nın belli yerlerindeki ebeveynlerin ABD’deki ebeveynlerden daha fazla okul seçeneği olabilirdi, ama bu olması gereken bir erdem değildir.

Dini ve etnik azınlıkların durumunda, okullar buldukları bölgelerdeki toplumları yansıtmaktadırlar. Toplumlar mükemmel değildir, okullarımız da mükemmel değildir; ancak toplumlar değişebilir. Çoğu kişi kendini hoşgörülü hissetmiyorsa bile, vatandaşlar hoşgörüyü öğretmeye karar verebilirler. Toplumlar, tarihi kökleri daha dar olsa da topluma yeni katılmış olanları da içine alabilmek için vatandaşlık tanımlarını genişletmeye karar verebilirler. Ayrıca, temellerinin de alınması gerekiyorsa, sosyal normları da uyarlayabilirler. Ancak, hoşgörü, güveni gerektirir. Güven iki yönde işlemektedir. Çoğunluk tarafındaki normlara uymayı gerektirir. Örneğin, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi’nin çoğu endişesi, çoğunluğun azınlığı koruma yükümlülüğü ile ilgilidir. Ama bu tersi yönde de işlemez mi? Azınlıkların çoğunluğa ait olan yükümlülöklere uyması beklenmez mi?

Din hiçbir zaman Avrupa’daki devlet okullarından ayrılmamıştır. Hristiyan Avrupalılar Hristiyan okullarından memnundurlar ama Müslüman okullarından rahatsızdırlar. Bazı Müslümanların tüm okulları ilgilendirmesi gereken hoşgörü kurallarına daha az uyması gerektiğini mi düşünöyorsunuz. Peki, Müslüman devlet okulları Hristiyan okullarındaki aynı hoşgörü kurallarına uysaydı ne olurdu? Ya azınlıklar genel olarak daha genel normlara uysaydı ne olurdu? Eğer durum bu olsaydı, azınlık vatandaşlarına güvenmemek için daha az neden olurdu, azınlık diniyle ilgili şüpheli tavır sergilemek için daha az neden olurdu, vatandaşlık için kan bağının bir kriter olduğu yorumunu haklı çıkaracak daha az gerekçe olurdu.

Uluslararası bir denetim olmalı mı? Uluslararası kuruluşların çeşitli yaptırımları bulunmaktadır. Bazıları çocuk işçiliği ve insan haklarıyla ilgili parasal konulardır. Eğitim ve sosyal uyum konusunda bir denetim olmalı mı? II. Dünya Savaşı’ndan beri Fransa ve Almanya, her iki ülkenin tarih ders kitaplarını kontrol eden ve bu kitapların I. ve II. Dünya Savaşı’nı nasıl ele aldığına bakan bir komisyondan

yararlanmaktadırlar. Benzer işlevler Avrupa Birliği ve Avrupa Konseyi gibi bölgesel kuruluşlar yoluyla da verilebilir. Okul sisteminin sosyal uyum fonksiyonlarına dair eline geçen analizlerle bu tür kararlara açık olmayı gönüllü olarak kabul eden bir ülke, kendi okul sistemini işletmektedir. Bu analiz, eğitim reformu için yararlı deliller öne sürecektir. Bu tür raporlar bütün tarafların reform geçirmesi beklentisini yaratır. Dış sınamaya bu şekilde açık olmak, bir sosyal uyum toplumu olmanın işaretidir.

Şimdi, konuşmamın özeti: Eğer toplumun temel prensipleri azınlıkları, tarihteki farklı tecrübelerin bir karışımı olan normal insanlar olarak görüyorsa, eğer azınlıklar daha geniş toplum ilkelerine bağlı kalıyorlarsa, bu durumda okulun sosyal uyum görevi kıyaslanabilir oranda basittir. Bu görevin amacı, iyi bir vatandaş olmanın üç ana ilkesini desteklemektir: Öncelikle, sorumluluk sahibi, katılımcı, adalet yönelimli. Ancak okullar, çözümü büyük sorunların etkisi altında kalarak ele almalıdırlar. İşte bu yüzden milliyetçilik değil, öğretme ideolojisi vardır. Eğer daha geniş sosyal ilkeler azınlıkları normal vatandaşlar olarak topluma dahil etmiyorsa ya da vatandaşlık kavramı azınlık dinlerini, kültürlerini ve etnik kökenlerini dışlıyorsa, bu durumda okullar sosyal uyum işlevlerini yerine getiremeyecek demektir.

Profesör Davidoff haklıydı. Orada ne öğrettikleri konusunda endişelenmeliyiz; ama bu endişeden yola çıkarak hemen iyi vatandaşlığı tek düşünce yapısı oluşturmak şeklinde algılamamalıyız. Sosyal sorunlara farklı çözümler bulunmaktadır ve tek çözüm yolu olduğunu öğreten okullar demokrasiye yanlış hizmet etmektedirler. Son olarak, Türkiye’de olsun, Britanya’da olsun, tüm okullar her tür vatandaşın, her tür etnik grubun ve ulusal dile ilaveten tüm dillerin de memnuniyetle karşılandığını öğretmelidir. Ama aynı şekilde şunu da öğretmelidir ki yoksul ve azınlık üzerindeki yükümlülükler, çoğunluk ve zengin üzerindeki yükümlülüklerin neredeyse aynısıdır; bu da sosyal normlara uymaktır ve böylece okullar her ulusun sosyal uyumuna etkin bir katkıda bulunabilir.

Dr. Bahadır Kaleağası, AB ve UNICEF Nezdinde TÜSİAD-Brüksel Temsilcisi

Teşekkür ederim Sayın Başkan. Ülkemizin geleceğini aydınlatan en önemli ışık kaynaklarından biri TED’in meşalesidir. Dolayısıyla çok teşekkür ediyorum beni davet ettiğiniz için bu değerli foruma. Görüşlerimi konuyla ilgili uluslararası iş dünyasının eğitime yaklaşımı açısından yansıtmaya çalışırken, kişisel deneyimlerimi de bunla yoğurmaya çalışacağım. Hem geçmişte üniversitede ve ortaöğretimde öğretmen olarak, öğretici olarak olan deneyimlerim, hem eğitim hayatımın bir kısmını askeri rejim ortamında geçirmiş olmanın, bir kısmını Avrupa’da, bir kısmını Amerika’da, bir kısmını yine Türkiye’de geçirmiş olmanın vermiş olduğu deneyimlerim, hem ortaöğretimde ve ilkokuldaki iki çocuğun velisi olarak yaşadığım deneyimlerim. Bütün bunları yoğurmaya çalışarak bazı görüşleri sizlerle paylaşmaya çalışacağım.

Eğitim konusu o kadar çok gündeme geliyor ki iş dñnyasında, artık ekonomiden ne kadar farklı, kuşku götürür bir konu olmaya başladı. Her yerde karşımıza konunun herhangi bir etkeni olarak değil, belirleyici etkeni olarak çıkmaya başladı. Örneğin Avrupa Birliği'ni ele alalım. Avrupa Birliği, bu küresel ortamda, geleceğini yeniden şekillendirme uğraşında, ÷lkeler arası bir dayanışma, bir güç birliği projesi. Bütün bunları yaparken tabii geçmişin, eğitim sistemlerinin de verdiği akılcı alışkanlıkla, kendisine sürekli bir plan, bir takvim, bir eylem planı, ölçülebilir hedefler koymaya çalışan bir topluluk. Avrupa Birliği'nin Lizbon stratejisinin en önemli ayağı, teknolojilerin ve üretim süreçlerinin eğitimle olan ilişkisi. Çevreyle ilgili konulara bile baktığımızda, karşımıza eğitim çıkıyor. Diğer alanlarda da öyle.

÷lkelerin tek tek kendisine bakıyoruz: Örneğin Fransa, son başkanlık seçimlerinde tüm adayların, hangi siyasi ideolojiden gelirlerse gelsinler, ÷lkeyi hasta olarak tanımladıkları bir yerden bahsediyoruz. Sonuçta, önemli bir Fransız aydını olan Jacques Attali'nin başında ulunduğu partilerüstü bağımsız bir kurula bir rapor yazdırıldı. İlginç rapor, üç yüzden fazla somut girişim ile Fransa'nın nasıl bu işin içinden çıkacağını göstermeye çalışıyor. Fransa nasıl olur da önümüzdeki dönemde % 1-1,5 daha fazla büyüyebilir ki batmasın. Yoksa batacak. Bu da sayısal olarak gösteriliyor. Yani dünya ekonomisindeki, ihracatındaki, hizmet servisindeki bugünkü konumunu kaybedecek, Fransız markaları kendi konumlarını kaybedecekler, Fransızlar uluslararası rekabet güçlerini kaybedecekler. Bu 300'den fazla ve her biri olmazsa olmaz konuların yer aldığı planın birinci başlığı bilgi ve eğitimle ilgili yapılması gerekenler. Aynı şekilde daha birkaç hafta önce İsveç'te, İsveç'in bu yeni küresel gelişmeler karşısında ne yapması gerektiğiyle ilgili çok önemli bir raporun sunumunu dinledik. İş dñnyası ve akademi işbirliğiyle hazırlanan bu raporda özetle şu söyleniyor: İsveç'i İsveç yapan eğitimidir, bundan sonra da ancak eğitim olabilir. Tekrardan eğitime çok daha fazla önem vermemiz gereken bir döneme giriyoruz.

Çin'e gidiyoruz. Yatırım çekmeye çalışan Çinli yetkililer uluslararası sermaye Çin'e gelsin diye durup dolaşıp nasıl eğitime yatırım yaptıklarını anlatıyorlar. Nasıl İngilizceyi birinci sınıftan itibaren zorunlu dil haline getirmeye çalıştıklarını anlatıyorlar. Başka alanlarda da karşımıza çıkıyor. Birkaç gün önce Almanya da başbakan yardımcısı ve birçok bakan ve milletvekilleri ile toplantılardaydık. Türkiye-Almanya ilişkileri, Türkiye-AB ilişkilerinin belki de en önemli motoru. Burada da Almanya'nın kendi içinde yaşadığı sosyal entegrasyon, göçmenler kökenli göç sorunu çok belirleyici bir rol oynuyor. Burada da bunca yıl sonra içine düşünölen kısır döngülerin odak noktasında yine bu sefer olumsuz olarak, yapılmamış olarak üzerinde yeterince düşünölmemiş olarak eğitim karşımıza çıkıyor. Eğitimden kaçış yok.

Küreselleşme birçok olumluluk getiriyor beraberinde. Mallar, hizmetler, sermaye, bilgi, görüntü, insanlar, fikirler çok daha rahat dolaşabilir hale geldiler dñnyada. Ama olumsuzluklar da daha rahat dolaşabiliyor. Hava kirliliği, suyun kirliliği,

terör, uluslararası suç, yanlış bilgiler. Bütün bunlar da çok daha rahat dolaşabilir hale geldi. Biyolojik veya sanal virüsler. Dolayısıyla küreselleşme iyi yönetilmesi gereken bir süreç ve burada bilgi yine çok önemli bir rol oynuyor. Bilgiye ulaşmak, bilgiyi sorgulamak, bilgiyi kullanmak ve bilgiyi geliştirmek.

Türkiye'nin siyasi gündemine baktığımızda, toplumun ciddi bir şekilde küreselleşmenin olumlu ve olumsuz yanlarıyla önemli sorunlar yaşadığını görüyoruz. Çok farklı örnekler verilebilir; ama toplumun bilgiye ulaşma, bilgiyi sorgulama, bilgiyi kullanma ve bilgiyi geliştirme yeteneğinde ciddi sorunlar yaşadığını görüyoruz. Burada da tabii eğitim bir zamanlar belki de çağı için en girişimci, en yaratıcı bir şekilde oluşturmuş olan eğitim sisteminin 20. yüzyılın ilk yarısında, yeterince değişmemiş olması ve geride kalmış olması, özellikle rakip ülkelere göre çok ama çok geride kalmış olmasının bir rolü var.

Çok değişik örnekler verebilirim. Kendi iş alanımdan vereyim. Avrupa Birliği-Türkiye ilişkileri, aslında diğer tüm Avrupa Birliği dosyaları gibi teknik boyutu çok yüksek, artıları, eksileri olan ama işte yaşasın veya vay kahrolsun Avrupa Birliği gibi duygusal tartışmaların dışında olması gereken bir süreçtir. Toplumun her kesimini yakından ilgilendiren, herkesin günlük yaşamını değiştirebilecek ama nasıl değiştirileceği konusunda da herkesin birer birey, birer vatandaş veya sivil toplum kuruluşları üyeleri olarak veya iş dünyasında veya toplumda, devlette değişik kademelerde çalışan insanlar olarak herkesin ülkenin geleceğine yön vermekten iyi anlamasının gerektiği bir süreç.

Türkiye'de internet kullanılıyor. İnternette son zamanlarda en çok dolaşan iletilere bir bakıyorsunuz, bunların bir kısmı çok vahim birtakım dezenferyasyon e-mailleri. Örneğin diyor ki Avrupa Birliği Konseyi bir karar almış; buna göre Türkiye bölünecekmiş. İki ayrı birimle ayrı ayrı müzakere yapılacaktı. Madde de şudur diyor. Tırnak içine de onu koyuyor. Veya işte diyor ki bakın, Avrupa Birliği haritası orda Türkiye'yi bölünmüş gösteriyor. Tabii bir bakıyorsunuz, bu iletileri toplumun en eğitilmiş kesimleri kendi aralarındaki internet ve e posta grupları içinde dağıtıyorlar. Falanca üniversite mezunları, falanca akademi mezunları, falanca banka çalışanları, bilmem ne emeklileri grupları kendi içinde "olamaz böyle bir şey" diye dağıtıyorlar. Hiçbiri sorgulama veya bilginin doğrusuna ulaşma ihtiyacı hissetmeden, tamamen yanlış olan bu bilgilere inanıyor. Halbuki internete giren kişi aynı zamanda bunun da kaynağına gidebilecek durumda. Son derece mantık dışı, akıl dışı bilgiler. Yani birazcık eğitim nosyonu olsa bunların yanlış olduğu ortaya çıkabilir; ama nasıl oluyor da toplumun en eğitilmiş kesimleri bunu birbirine gönderebiliyor. Çok ciddi bir sorunla karşı karşıyayız. Ulusal güvenlik sorunuyla karşı karşıyayız, sadece bu açıdan bile baktığımızda.

Ulusal güvenlik sorunu deyince, bunun ekonomiyle ilgili başka bir boyutu daha var. Konuşmamın hemen sonunda o konuya değineceğim. Dünyada, tabii eğitim her ülkede sorunlu. Yani Türkiye bu konuda geri ama diğer ülkelere, yani rakibimiz olan ülkelere göre daha geride. Ama her ülke bu konuda sorunlu. Her

ülke birtakım konularda atılım yapmaya alışıyor: Avrupa Birliği, Amerika, Japonya, hepsinde değişik sorunlar var. Avrupa Birliği'nde milli gelirin, toplam milli gelirin % 1,2 si yüksek öğretime gidiyor, pardon. Amerika Birleşik Devletleri'nde bu oran % 2,6. Çok büyük bir fark. Avrupa'nın geride kaldığı bir alandan bahsediyoruz burada

Üniversite mezunlarına bakıyoruz. Avrupa Birliği'nde yetişkinlerin %25'i üniversite mezunu, ABD'de % 38, Japonya'da % 36. Yine önemli bir geri kalma noktası. Tabii Avrupa Birliği'ndeki son genişlemenin de bunda rolü var. Bazı ülkelere baktığımızda, Amerika ve Japonya'nın da ilerisinde olanları var. Beyin göçü açısından da Avrupa'da birtakım sıkıntılar söz konusu. Örneğin, 400.000 AB vatandaşı, daha doğrusu 400.000 bilimsel kalifikasyon sahibi AB vatandaşı, bugün Amerika Birleşik Devletleri'nde alışıyor. Bunların önemli bir kısmı eğitimini Avrupa Birliği'nde aldığı halde. Bu önemli bir beyin göçü demektir. Yine doktoralı insanlara bakıyoruz: Amerika'da 1.46 milyon doktoralı var. Bunların içinde % 10'u Avrupa Birliği'nden gelenler. Yani şimdi bu, başka bir noktaya getiriyor bizi iş dünyası açısından. O da şu: Yeni bir kavram değil belki, ama içerik olarak, kullanım olarak yeni veya siyasi gündeme giriş olarak daha yeni denilebilir: employability of the graduates. Mezunların iş bulabilirliği, işe yerleşebilirliği, işe kullanılabilirliği. Daha doğrusu üniversite mezunlarının iş dünyasına doğru entegrasyonu, iş dünyasının ihtiyaçı olan nitelikler ile mezun olmuş olmaları veya iş dünyasının da eğitimin veya yükseköğrenimin yeni yönelimlerinin kendi ihtiyaçlarını daha iyi tanımlayabilecek şekilde kavrayabilmesi. İki taraflı bir süreç. Sadece bir taraf talep, bir taraf arz veya bir taraf arz, bir taraf talep içinde olmamalı.

Tabii üretim süreci çok değişti son 20 yılda. Muazzam değişti. Yoğun teknoloji gerektiren bir iş ortamı içindeyiz. Süreç yönelimli bir iş ortamı içindeyiz. Çok yönlülük gerektiriyor, ihtisas gerektiriyor aynı anda. Sorun çözücülük gerektiriyor. Çok kültürlü yaklaşımlar gerektiriyor. Bütün bunlara baktığımızda ömür boyu, yaşam boyu eğitim çok önemli ve kamu kaynaklarının büyük bir kısmı buna gidiyor. İnsanlar 5 yıl 6 yılda bir, iş dünyasında da olsalar, kendilerini yenileyebilecek eğitim dünyası içinde tekrardan çeşitli hizmetleri alabilecekleri bir ortama sahip olmalılar her ülkede ve tabii talepler de buna göre farklılık kazanmakta. İş dünyasının, uluslararası iş dünyasının özellikle üniversiteden taleplerine baktığımız zaman, aslında yükseköğretimin kendi içinde zaten var olan birtakım unsurların daha güçlenmesini talep ediyorlar. Örneğin, yükseköğrenim sadece gençlerin bir okul süreci devamlılığı olarak görülmemeli, aynı zamanda belli bir iş deneyimden sonra tekrar geri dönülebilecek bir alan da yaratmalı veya halihazırda çalışanların yararlanabileceği alanları daha da çoğaltmalı. Yüksek lisans öğretimlerine baktığımızda, demin de söylediğim o denge çok önemli. İş dünyası bir taraftan son derece ihtisaslaşmış insan sermayesine ihtiyaç duymakta, diğer taraftan da çok disiplinli, çok yönlü, çok kültürlü insanlara ihtiyaç duymakta ve bu da lisansüstü eğitime devam gereği doğurabilmekte.

Yine iş dünyasının istediği diğer konulara baktığımızda, çok önemli başka bir konu, iş dünyası ile yükseköğretim arasındaki ilişkinin daha yapısal bir hale gelmesidir. Tabii bunun iki önemli boyutu var. Biri idari boyutu; yükseköğretim kurumlarının içinde iş dünyasının temsilcilerinin olması. Biri de akademik boyutu; üniversitelerdeki akademisyenlerin ve öğrencilerin, iş dünyası içinde daha fazla yer alması. İş dünyasından da akademiye geçiş, yani bir ortak alan yaratabilme, bir kesişme alanı yaratabilme. Bunu mezunların iş dünyasına daha iyi entegrasyonu yönünde kullanabilme.

Yükseköğrenimle ilgili konuların üstüne ne kadar gidilebilirse, bunun temelinde ortaöğretim ve ilkökula kadar uzanan bir reform gereği de o kadar ortaya çıkıyor. Türkiye'ye baktığımız zaman, asıl sorunlar da belki burada, belki asıl atılım imkânları da burada. İlkokuldan başlarsak, hızla birkaç fikrimi sizlerle paylaşarak bitireceğim. Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlarının çocuklarının çok önemli bir avantajı var. O da Türkçe. Dünyadaki belki de tek fonatik dil. Bir çocuk konsantre olarak, yoğunlaşmış bir şekilde bir kitabı okuyamasa bile 4,5- 5 yaşlarında okumaz yazmayı öğrenebiliyor. Niye bu avantajı kullanmıyoruz daha iyi? Niye ilköğretim erken bir yaşta ve çok daha iyi başlamıyor? Ama çocukların sıralara oturtulduğu, yani 8-9 hatta 10 yaşındaki çocuklar için bile ciddi ve sıkıcı bir ortam olan ilkokullardan bahsetmiyorum. Daha yuva ortamından bahsediyorum. Çünkü bunu yapan okullar artık dünyada daha revaçtalar. Bunu yapan okullar çocuklara daha fazla şey katabiliyorlar. Çocuğun çocuk olduğu okullardan bahsediyorum; ama çocuğun çocuk olmasının yanı sıra daha da çok şey öğrenebildiği ortamlardan bahsediyorum.

Ekonomiyle ilgili birçok rapor, eğitimle ilgili olarak ilkökul sonunda kendi ülkelerinin geleceği için çocukların şu alanlarda çok iyi yetişmiş olmasını istiyor, talep ediyor: Her şeyden önce kendi anadiline çok iyi hakim olmak ve kendi anadilinde iletişim yeteneğine çok iyi sahip olmak. Çocuklara yazılı ve sözel iletişim yeteneğinin kazandırılmasına ilkökulda başlanmalı, topluluk karşısında sunumlar yaptırılmalıdır. İkincisi matematik . Matematik ve sayı bilimi konuları bugünkü bilişim teknolojilerinin temelini oluşturacak yeni bir matematik yaklaşımıyla ele alınmalıdır. Takım çalışması çok önemli. Takım çalışması ve takım çalışması sonundaki değerlendirme çocuklar için çok önemli.

Sosyal sorumluluk kavramıyla ilgili artık yeni bir eğitim kavramına ihtiyaç var. Çocukların okul çağında birtakım sosyal sorumluluk projelerinde yer almalarının, onların eğitimine katkısı hiç kuşku götürmez. Çevreyle ilgili projeler, yaşlılara yardım, kimsesiz çocuklar olabilir. Ama sosyal sorumluluğun artık eğitimin bir parçası olması gerekiyor. Tabii bütün bunlar ezberci değil, yaratıcı, araştırmacı bir şekilde öğretilmelidir.

Artık ortaöğretim de çok ciddi bir şekilde var olması gereken bir kavram. Bilgiyi doğru kullanabilen, bilgiyi kendisi kullanıp kendisi öğrenen çocukların aynı zamanda girişimci olabilmeleri, iş dünyasını iyi anlamaları, ekonomiyi iyi

anlamaları, Şirket ortamını iyi anlamaları... Fikirlerini nasıl toplumda artı değere dđnüŐtörebileceklerini daha iyi öğrenmeleri... Böyle bir yeniden yapılanma gerekli içerik olarak. Tarihin, coğrafyanın çok daha dinamik öğretildiği, tarihin ezber olarak değil, ama bugünü belirleyen birçok olayın nasıl geliŐtięini açıklayan bir Şekilde öğretildiği... Fransız Devrimi'nin halk ayaklanması olarak değil, bir burjuva devrimi olarak öğretildiği... Hıristiyanlığın DoęuŐu'nun Roma İmparatorluğu açısından ne anlama geldiğinin, yaşadığımız mekanların geçmiŐinin ne anlama geldiğinin öğretildiği... İslam ile Hıristiyanlık arasındaki ilişkilerin hukuka yansımalarının nasıl olduğunun öğretildiği... 20. yüzyılda pop müziğin veya doğum kontrol hapının ne anlama geldiğinin öğretildiği... Coğrafyada da internet coğrafyasının, hava kirliliği coğrafyasının ne anlama geldiğinin öğretildiği, çok daha çağdaş bir yapılanmaya gidilmelidir. Felsefenin her sınıfta mevcut olduğu ve bir zamanlar benim de ortaöğretimde dönemde öğrendiğim gibi komünizmin yıkıcılık veya bölücülük kaynağı olarak görölmediği, kurumsal sorumluluk projelerinin devam ettiği, takım çalışmalarının devam ettiği ama bireyselliğin de çok önemli olduğu öğretilmelidir. Her Şeyden önemlisi İngilizceye birinci sınıftan itibaren ilkokulda başlanmalı, bu belki çok lüks gözükebilir ama bizden daha fakir Çin için lüks değilse Türkiye için de olmaması gerekir, diye düşünüyorum. Ortaokulda da mutlaka başka dillerin öğrenildiği bir eğitim sistemine ihtiyaç var.

Geleceğin bilim alanları, geleceğin eğitim alanları çok farklılaŐıyor. Geleceği belirleyecek alanlar; her türlü sayısal analiz gerektiren, bilişim teknolojilerine vakıf olmayı gerektiren, sağlık, yenilebilir enerji kaynakları, turizm, hukukun yeni dalları, biyo-teknolojiler, nanoteknolojiler, nörobilimler. Bütün bunlar gerçekten ilkokuldan itibaren çok daha farklı bir eğitim anlayışı gerektiriyor. Bunları yapmayan ölkeler olacak, fakat bunları yapmayan ölkeler 21. yüzyılda batacaklar. Bununla ilgili daha fazla tereddüte gerek yok. Şimdi burada çok ciddi bir noktaya doğru geliyoruz. Türkiye'de genç nüfus malum. Milli güvenlik sorunu diyordum: çünkü vatandaşlar kararları verirken doğru ve akılcı bir süzgeçten geçiremeyebiliyorlar. Aynı zamanda sayısal olarak baktığımızda da ciddi bir sorun var. Türkiye'nin genç nüfusu Avrupa Birliği açısından, dünya dinamikleri, küresel pazarlar açısından bir artı değer olarak gözükebilir. Ama nicelik olarak eğer eğitilmemiş, insan sermayesi değeri yükselmemiŐ, uluslararası rekabet gücü olmayan bir artı değer olamaz. Sadece niceliksel bir artı değer olur. Niteliksel bir artı değer olamaz. Bu kadar önemli bir konunun bugün Türkiye'nin siyasi gündeminde bir tutku, bir saplantı derecesinde en önemli madde olmamasını nasıl açıklayabiliyoruz, bilemiyorum.

Teşekkürler.

Dr. Cüneyt Ülsever, Hürriyet Gazetesi

Sayın Başkan sabahki ve Şimdiki oturuma baktım, yabancılar ayakta, Türkler oturarak konuşuyor. Diyeceksiniz Bahadır ayakta konuştu ama o da Avrupa

Birliği vatandaşı. Ben müsaade ederseniz Türklük hakkımı kullanarak oturduğum yerden konuşmak istiyorum.

Bahadır Kaleağası: Pardon ben AB 'de Türk vatandaşım ama espriyi memnuniyetle karşılıyorum.

Cüneyt Ülsever: Bir de ben hepinizden heyecanımı mazur görmenizi rica ediyorum. Ben bu okulun mezunuyum. 43 yıl evvel bitirdim. Bugün biraz kötüyüm. Hatta şöyle bir duygum var: Hayatımda ilk aşkı ilkokulda tattım. Sabahtan beri acaba onu görebilir miyim diye sağa sola bakıyorum. Ama hiçbir yerden çıkmadı. Nerededir, ne yapıyor... Ben maalesef bilmiyorum. Ancak biraz sonra değineceğim, biraz sonra Sayın Bay Elma'ya Bay Mr. Apple'a satacağım. Orada, bu okul çerçevesinde de özel ile devlet kavramının farkını vurgulamaya çalışacağım.

Şimdi konuşmamı mümkün olduğu kadar belki biraz kavramsal seviyede yapmaya çalışacağım. Amacım şu küreselleşmeden çıkardığım bazı sonuçların eğitime nasıl yansıtacağı veya eğitim sektörünün bunu nasıl algılaması üzerine konuşacağım. Fakat konuşmamı yaparken de kullanacağım düşünce sistematüğını size baştan söylemem lazım ki ne demek istediğim daha rahat anlaşılsın. Benim dünyayı kavrama metodolojimde veya benim dünyayı kavrama paradigmamda önce teknolojik değişim geliyor. Bu, üretim tarzını değiştiriyor, üretim tarzı da insanı değiştiriyor. Ancak eğitilen insan zaman içinde dönüyor teknolojiyi değiştiriyor. Tekrar teknoloji üretim tarzını değiştiriyor. Tekrar o üretim tarzı insanı değiştiriyor. Benim dünyayı algılamam böyle bir *döngünün* devam etmesi üzerine kuruludur. Yanlış olabilirim ama böyle algılamak, benim algılama kabiliyetimi artırıyor. Bugünkü konuşmamı da onun üzerine kuracağım. Hemen dikkati çekmek isteyeceğim ki bu bahsettiğim *döngülerde* eğitimin bir aktif, bir de pasif rolü var. Pasif rolü teknoloji değişip üretim tarzı değiştikten sonra insanı ona uydurmak için gayret göstermek zorunda eğitim. Bir de aktif yönü var. Aynı o insanı eğiterek, araştırma-geliştirmede teknolojiyi değiştirmek üzere aktif olarak kullanmak.

Sayın İnam kültürleri, farklılıkları yok etmesinden korktuğunu söyledi. Halbuki benim anlatacaklarım tamamen bunun tersi olacak. Ama Sayın İnam'a hak veriyorum. Böyle bir şehir efsanesi, hatta böyle bir global efsane var; ama yani hemen şu anda iki şey söyleyebilirim ki küreselleşmenin yuvası olan Amerika'da eğitim üzerinde hâlâ hiçbir standartlaşma yoktur. Eğitimin hiçbir standardı kabul görmüş değildir. Hâlâ Harvard bir ekol olarak Harvard'dır. Princeton bir ekol olarak Princeton'dır. Yale bir ekol olarak Yale olarak devam etmekte ama içinde küreselleşme öğretilmektedir. Veyahut bilgisayarların üretildiği yerlere baktığımızda, oraları gezdiğinizde de hemen hemen bu kampüslerde mesai saatleri yoktur. Kılık kıyafet yönetmeliği yoktur. Hele hele anayasalarında hiç kılık kıyafet yer almaz. Dünyanın hemen hemen her ülkesinden insanlar kulaklarına, kendi

müziklerini çalarak, orada üretim yapmaya çalışırlar. Bu da küreselleşmenin bizzat kendisidir.

Bay Apple liberal görüşün, kamusal üretimi etkinlikle verimlilik açısından kendinden aşağı gördüğünü söyledi. Bunun yanlış olduğunu söylüyor. Bence liberaller burada yerden göğe kadar haklılar. Yanılan Bay Apple. Buna da Milton Friedman'ın bir cevabıyla cevap vereyim. Etkinlik ve verimlilik sadece kaynakların kıt olduğu yerler için gereklidir. Buralarda ararız. Hemen söyleyeyim; kaynaklar kıt olmasaydı, ekonomi bilimi olmazdı, liberalizm hiç olmazdı. Etkinlik ve verimliliğin ölçülmesinin iki temel ögesi, fiyatlar ve kalitedir.

İnsanoğlunun arayışı, kıt kaynakları o kadar iyi kullanalım ki en ucuz, en kalitelisini elde edelim mantığı üzerine kuruludur. Yani ekonominin, üreten birimlerin aradığı, en ucuz en kalitelisini üretelim. Etkinlik bu, verimlilik bu. Şimdi Milton Friedman bunu para harcama dörtlüsü üzerine yerleştirdi şöyle sonuçlar ortaya çıkıyor: Kimin parasını, niçin harcıyorsunuz araştırmasına girsek, ben Bay Apple'ın parasıyla kendime bir perdesü almaya kalksam, en kalitelisini alırım, fiyata hiç dikkat etmem. Nasılsa kazığı yiyecek olan o. Terse çevirirsek, Bay Apple bana, kendi paranla benim için bir perdesü al dese, hemen ikinci el pazara gider, para benden çıktığına göre yani en kalitesiz perdesüyü en ucuz alırım. Yani birinci şıkta kalite benim için önemlidir. İkinci şıkta para önemlidir. Başkalarının parasını başkası için harcasam, başkalarının parasını başkaları için harcayan merkezde Ankara'dayız, her ikisine de dikkat etmem. Bana ne, başkasının parasını başkası için harcıyorum. Belki dikkat edeceğim bir unsur vardır, başkasının parasını başkası için harcarken; acaba içinden kendim için biraz bir şeyler ayırabilir miyim? Arayacağım budur. Amma velâkin kendi paramı kendim için harcıyorsam, vallahi de billahi de hem maliyetine hem kalitesine çok dikkat ederim. En ucuzu, en kalitelisini en ucuz bulana kadar bütün çarşı pazarı akşama kadar dolaşırım. Yani en azından hanımefendiler burada beni doğru bulacaktır. Değil mi her hafta cumartesi günleri bu faaliyetle geçer.

Şimdi buradan hareket ettiğimiz zaman benim eğitimle ilgili vardığım genel hüküm şudur. Ne olur, devlet eğitimin üretimine karışmasın. Devlet eğitimin finansmanına karışsın. Bu finansmana karışırken de Allah'a şükür, benim ödeme gücüm yerinde, benim oğlumu nasıl okutacağımı devlet kendine dert etmesin. Bıraksın onu ben okutayım. Devlet üretimden tamamen ayağını çeksın. Sadece ve sadece kendisini, ödeme gücü olmayanların eğitiminin finansmanında kullansın. Şimdi bunun çok sabit bir neticesi var. Ben Ankara da doğdum 10 yaş, 12 yaşında ayrıldım. Ankara'ya gelince hep mahallemi geziyorum. Ankara Maarif Koleji benim okuduğum yerde değil. Ben vallahi kendi kendime burayı bulamazdım ve burada nostaljik hiçbir şey yok, her şey yeni. Ama mahallemdeki, benim gitmediğim devlet okulu Sarar İlkokulu'na gittiğimde her şey aynı. Orda insanın gözleri doluyor, nostalji basıyor. Kapıdan nerdeyse hani ilkokul arkadaşım çıkacak gibi geliyor bana. Okumadım ben orada. Allah'a şükür, Ankara Koleji'nde

okudum. Şimdi bu katiyen o iki okuldaki yöneticilerin veya öğretmenlerin farkından doğmadı. Oraya başka hamurdan insanlar gitti, buraya başka hamurdan insanlar gitti değil. Hayır! İkisinin içinde farklı felsefeler, farklı zihniyetler yerleştiği için bu fark ortaya çıktı. Onun için ben, eskidendim, hocam biliyor, komünizmi denedim, vallahi billahi hiç hayır gelmiyor. Haylaz ve hatta yobaz bir insan olarak şey yapıyorsun, o psikolojiyle de her an bana hayta sus diyecek diye de ödüm kopuyor, yine bilemedin. Şu ana kadar sabırlıydınız hocam sağ olun.

Küreselleşmeyle ilgili –yok hayır siz bizim yanımızdaydınız, siz bizi idare ederdiniz- şimdi ikinci ikileme geleyim. Küreselleşmeyle ilgili de iki gözlemim var. Birincisi şu: Ne tartıştığımızı bilmiyoruz. Önce bunu kabul ettim. Yaşanan tartışılmaz, yaşanan sadece yaşanır. Şu anda yani bu işe biraz gönül vermiş, biraz okuyan bir insan olarak söyleyeyim: Herhangi bir metne dünyada rastlayamazsınız ki küreselleşmenin tam tarifini versin. Sadece ve sadece hakkında iki şey söyleyebiliriz: Birincisi, dünyanın değişimi kavrama etrafında kapitalizmden sonra, sanayi devriminden sonra gelen en büyük olgudur. Bunu hiçbirimiz inkâr edemeyiz. Ama ne olduğunu tarif etmek, kapitalizmi bile tarif etmek 150-200 yılı aldı. Yani Adam Smith, Karl Marx kapitalizmi tarif ederken ve yerleştirirlerken zaten 150-200 yıldır kapitalizm ayaktaydı. Yani küreselleşmenin de ne olduğunu anlamamız için çok vakit geçecek.

Fakat ikinci bir gözlemimi söyleyeyim: Küreselleşme iradi bir şey değildir. İkinci fark etmemiz gereken, birinci fark etmemiz gereken için tam tarifi veremeyiz. İkincisi de iradi bir şey değildir. Küreselleşmeyi beğenmeyebilirsiniz. Küreselleşmeye kızabilirsiniz. Ama onun umurunda değil. Küreselleşmeye karşı iki şey yapabilirsiniz. Bir tedbir alırsınız. İki uyum gösterirsiniz. Burada seçimler farklı olabilir. Ama yapabileceğiniz iki şey vardır; ya tedbir almak için mücadele edeceksiniz, ya da uyum göstermek için mücadele göstereceksiniz. Yani dışarıda kar yağıyorsa, bu yağın kara benim kızmamın, küsmemin, darılmamın karın hiç umurunda olmadığı belli. Şimdi ben bundan ya çizmeme, paltomu giyerek tedbirimi alacağım, ya da belki ilkokul havasına girip biraz kartopu oynayarak keyfine varacağım. Başka yapabileceğim bir şey yok. Bunun iradi olması Türkiye açısından çok önemli. Yabancı dostlarımı bilmiyorum ama bizde hâlâ sanki biz buna girmesek de olur gibi bir anlayış var ve ben buna çok kızıyorum. Ben hanımefendilerden özür dilerim ama biz ona girmezsek, o bize girecek onu bilin. Bundan kaçış yok, bundan kurtuluş yok bu süreç çoktan başladı. Onun için ister yanında, ister karşısında tartışıyorsak, önce bir onun ne olduğunu anlamaya ve ona karşı ne yapmamız gerektiğini tartışmaya başlamamız lazım. Yaklaşımımız böyle olmalı. Sopayla çiçek döverek Marksistlik olmuyor artık. Radikal'deki o resmi hiç unutmuyorum; bana çok acı şeyler söylüyordu: Bir kız çocuğu sopayla çiçek dövüyordu. Bu tavrın hiçbirimize hiçbir fayda getirmediyinden çok emin olmamız lazım.

Ama tarihi süreç içinde baktığımızda da küreselleşme gelir farklarını arttırıyor dediğinizde, kişisel bazda baktığımızda haklısınız, gruplar halinde baktığımızda

haklısınız ama mesela bir OECD çalışmasına donersek, ülkeleri küreselleşmenin kurallarına uyum gösteren ve uyum göstermeyen ülkeler diye iki ayrı bazda ele aldığınızda, uyum gösteren ülkelerin kendi içinde gelir dağılımlında bir pozitif iyileşme ve dünya ülkeleriyle aralarındaki farkın azalmakta olduğunu görüyorsunuz, böyle bir netice çıkıyor. Çin, Hindistan, Malezya, Türkiye, Yunanistan, İspanya, Portekiz, İrlanda, Brezilya gibi ülkelere baktığımız zaman, 10 yıllık, 20 yıllık dilimler içinde bu ülkelerde milli gelirin reel olarak arttığını gördüğünüz gibi, kendi aralarında bir hafif de olsa gelir dağılımlında düzelme ve dünyaya da yaklaşma olduğunu görüyorsunuz. Ama hayır ben Afrika lkelerine Ortadoğu ülkelerine bakacağım. Yani küreselleşme sürecine direnen, hukuk devletine direnen, serbest piyasaya direnen ülkelere baktığınızda tersini görüyorsunuz, orda bu farkı savunanlar haklı çıkıyorlar.

şimdi bu küreselleşmeyi tam tarif edemiyoruz ama yaşıyoruz. Dediğimiz süreç içinde ben bir şeye dikkat ettim. Bu benim kendi ıkarmalarımdır. Eğitimsiz eğitimcilerle bununla ilgili ne yapmak gerekir diye soracağım. Benim konuşmamın ana hattı da bu olacak. Bir devrimi devrim yapan, değişimi değişim yapan en önemli özellik, onun içinde ilkleri taşımasıdır. Yani bir şey ilk defa olacak ki ona ayrı bir önem atfedelim. şimdi ben bu gözlükle küreselleşmeye baktığım zaman iki tane ilk görüyorum. Birinci ilk şudur: Dünyada ilk defa tek ve ulaşılabilir pazar kuruluyor. İkinci ilk bence, dünyada aynı zamanda ilk defa bilgiye ulaşımın maliyeti sıfıra yaklaşıyor. Bunlardan bunlarla neyi kastediyorum, ne gibi bir sonuç çıkartıyorum? Müsaadenizle onu anlatayım şimdi de.

Dünyanın tek pazar haline gelmesini anlamak kolaydır. İşte Sovyetler çöktükten sonra, dünyada çok az istisnaları dışında piyasa ekonomisinin kuralları işlemeye başladı. Bu anlamda dünya tek pazar haline çok büyük çapta geldi. Ama benim üzerinde durduğum konu ulaşılabilirlik. şimdi daha evvel Tanzanya'nın serbest piyasa ekonomisinin içine girmesinin bizimle hiçbir ilgisi yoktu. Ama küreselleşme sonucunda artık var. Buradan neyi kastediyorum, bir mizansenle söyleyeyim. Anadolu'da ücra bir kasabayı düşünün. Kasabada bir tek ayakkabı üreticisi var ve Bay Ahmet her ihtiyaç duyduğunda o ayakkabıdan ayakkabı alırken bir gün geliyor ve diyor ki kusura bakma, 25 yıldır senden ayakkabı alıyorum ama artık almayacağım. Neden? Sen ayakkabıyı 25 liraya satıyorsun. Dün akşam biz hanımla webde bir srf; yaptık önce Hacca gittik Mekke'yi Medine'yi dolaştık, ondan sonra dolaşırken Tanzanya'da bir ayakkabıcıya rastladık web sayfasında, senin ayakkabının aynısını o 17 liraya veriyor. Sanal ortamda ayağıma giydim; gayet iyi oldu da, nasırım için de tedbir alacaklar. Türk'n aklı aldadır diyip al, kırmızı renkli bir ayakkabıyı seçtik. Elektronik postayla da ortamla da paramızı dedik. Ben artık senin müşterin olmaktan ıktım. Takdir edersin ki 17 lira, 25 liradan çok ucuz. Duruma çok içerleyen ayakkabıcı İstanbul'daki deri üreticisini arıyor; çünkü o da haklı, 23 liraya mal ettiği ayakkabıyı 25 liraya satıyor. 17 liraya nasıl satsın. O da diyor ki ha affedersiniz Tanzanya'daki ayakkabıcıyı web sitesinden buluyor ve diyor ki ya ben 22 liraya

mal ediyorum, sen 17 liraya ayakkabı satıyorsun, nasıl oluyor? O da diyor ki Liberya'da bir deri üreticisi var, muhteşem güzel deri ürettiği gibi inanılmaz ucuz fiyatları var. Sen de oradan derini alırsan, belki senin de maliyetlerin düşecektir. Bunun üzerine o kasabadaki ayakkabı üreticisi, İstanbul'daki deri üreticisi toptancısı amcağı arıyor. Ellerinden öperim, gözlerinden öperim ama artık ben senin müşterin değilim diyor.

Aynı kasabaya büyük zorluklarla üniversite okuduktan sonra çocuk geliyor; kasabanın milletvekilinden de hamilimdir diye kartını cebine koymuş. Kasabanın tek fabrikasına gidiyor, patronun önüne çıkıyor diyor ki beni işe al, 350 dolara çalışmaya hazırım. Bak diplomam da burada, okulu da bitirmişim. Patron da ona diyor ki vallahi ben bu işlere artık karışmıyorum; insan kaynakları diye bir departman var. Onlar uluslararası standart testleri takip ediyorlar, şimdi meğersem her meslek sahibi, kendi evinde parasını yatırıp belirli saatte iktisattan, mühendisliğe kadar her işte her dalda standart bir puan alabilmek için sınava giriyor. O çalışma yılı tecrübesiyle bir kat sayıyla çarpıldıktan sonra kişinin ana puanı ortaya çıkıyor. Biz artık bundan sonra adamın diplomasını bile sormuyoruz. Sadece o puana göre insan alacağız. E n'oldu? Valla Afrikalı bir siyah çok iyi bir puan tutturdu. Sen 350 dolar istiyorsun, o 250 dolara geldi çalışmaya başladı. Ama dilimiz aynı değil. Ya bilmiyorum 25 dolara benim cebime bir alet koydular. Ben Türkçe konuşuyorum, o kendi dilinde anlıyor o kendi dilinde konuşuyor, ben Türkçe anlıyorum. Şimdi geçenlerde onu kooperatife üye yaptık, niyetim bir de kız bulacağım ona. Ondan sonra da geriye bir tek onu beyaza boyamak kalıyor. Yoksa ondan sonra fark yok.

Şimdi efendim bu iki anlattığım uçuk değil, değil mi? Biraz abartmış gibi geliyor ama bunların her ikisi de artık dünyada yaşanmakta. Bunu bir tek kelimeyi söylemek için size anlattım. O tek kelime, rekabet. Artık rekabet kelimesi kimsenin, ama kimsenin kaçıp kurtulabileceği bir kelime değildir. Küreselleşmenin birinci sonucu budur. Daha evvel duvarlar vardı, ithal ikameler vardı, şu vardı, bu vardı. Artık hiçbir duvarı tanımayan bir düzen içindeyiz. İnsan sermayesi olarak da böyle bir düzenin içerisindeyiz. Mal ve hizmet üreticisi olarak da böyle bir düzenin içerisindeyiz.

İkincisine gelelim: Dünyada bilgiye ulaşmanın maliyeti ilk defa sıfıra yaklaştı dedim. Ben Malatya Üniversitesi'nde gördüm 500 tane bilgisayar var. 100.000 dolara galiba yıllık bir program satın alınıyor ve dünyada yayımlanan her daldaki makale oradan sıfır kuruşa indirilip hem öğretim üyeleri tarafından, hem öğrenciler tarafından okutuluyor, okunabiliyor. Hocamla biz 70'li yıllarda üniversitedeyken değil mi hatırlarsınız, Merkez Bankası'ndan 3 ayda bir para çıkar. Ondan sonra diyelim bir dergi, bir ekonomi, bir siyasi bilgiler dergisi okula gelirdi. Okula vardığında dergi zaten 9 aylık, 1 senelik olurdu. Onun içindeki makaleleri çürüten üç tez de çoktan yayınlanmış olurdu. Bizim eğitim anlayışımız da neydi? Hocamın beyninin içinde belirli bir bilgi vardı. O bilgiyi bana aktarırdı.

Ben de o bilgiyi doğru aldığımı sınavlar vasıtasıyla ispat edersem, o da benim elime bir berat verirdi; aha bu çocuk da benim bildiklerimi biliyor. Şimdi bunun bir anlamı kalmadı. Şimdi bunun hiçbir anlamı kalmadı; çünkü o bilgilerin hepsi bilgisayarda var. Örneğin ben bir tane program buldum hocam, ameliyat nasıl yapılır diye öğretiyor. Bir isim kaldı, bir de enayi bulacağım. Oradan böyle bakarak keseceğim adamı; gazeteci, yazar, operatör olarak da yeni bir kartvizit bastıracağım kendime. Hatta bu o kadar etkiledi ki ben zamanında beyefendiden diplomamı aldığımda, mahallenin sayılı diplomalılarından olarak mahallenin sayılı güzel kızlarından birini almıőtım. Şimdi o kız artık web okuyor, bana, ya senin iktisatılığın öyle çok ahım Őahım bir Şey değil, öyle eften pften diyor. Ben de kızıyorum ona, geceleri başka yerlere bakıyorum webden, ben de ertesini gün ya senin güzelliğin de öyle ahım Őahım bir Şey değil, bak dünyada ne güzeller var. Şimdi bu ne demek? Bu bizim için ne demek? Artık bilgiye sahip olmanın hiçbir anlamı kalmadı bu dünyada demek. Bir adama bilgisayar kullanmayı öğrettiğin andan itibaren, ona her türlü bilgiye ulaŐmasını sağlıyorsun. Peki o zaman soru: Okulları mı kapatalım? Hayır. Mesela tıp dünyasının yaptığını yapmaya çalışalım. Tıpta diyelim ki aynı fakültede aynı hocalarla, aynı kitaplarla, aynı kadavrayla, 10 ğrenci tıp doktoru olur. Bunlar muayene atıktan sonra birbirimize ne deriz? Şu doktora değil de bu doktora git deriz. Neden? Çünkü onlar aynı bilgiyi, eşit bilgiyi farklı yorumlamıŐlardır.

İnam Hocam hiç korkmasın. Fark ortadan kalktığı gün, küreselleşme biter veya tam tersine küreselleşmeye ayak uydurmak istiyorsanız farklı olmak zorundasınız. O halde okullar artık sonsuz rekabete açık, farkın ne çıktığı, bilginin farkının öğretildiği yerler olmak zorundadır. 21. yüzyılın adamı olabilmek için de farkının farkına varman gerekiyor. Benim kasabada gidip o patrona, o zenciye alma, bak ben ipi farklı atlıyorum, ben hem ip atlıyorum, hem ip atlarken de göbek atlıyorum demem lazım ki o beni tercih etsin. Benim ona katma değerimin daha farklı olduğunu görebilsin.

Rekabete açık, farkın farkında olan insanlar yetiştirmek için de okulların bence bir tek görevi var; birey yetiştirmek. Eski adı daha güzeldi, Őahsiyet yetiştirmek. Yabancılar belki ne demek istediğimi fazla anlamayabilirler ama Türk dostlarım çok iyi anlayacaklardır. Birbirine benzeme yarışındaki okulların, fotokopi makineleri gibi yaratarak müesses nizama saygılı insanlar yetiŐtirmesinden ben bıktım. Bunlara sonradan bakıyorsunuz, bir kısmı dinci oluyor, bir kısmı laiki oluyor ama hepsi aynı oluyor. Lazım olan, ben nerede farklıyım sorusunu soran adam olabilmek.

Çok basit bir Őeyle bitireceğim. Müfredat tamamlanır, ğretmen soruyu hazırlar ve cevapları çocuklardan ister. Keşke yle bir eğitim sistemi olsa ki ğretmen çocuklara cevapları sormasa da soruları sorsa. Arkadaş, “Siz bu müfredatı okudunuz. Hadi bakalım, bu imtihanı bana anlamlı 10 tane soru yaz ki ben onları cevaplarırken zorlanayım. Seni ona göre değerlendireceğim” diyebilsin.

Teşekkür ediyorum efendim.

Prof. Dr. Üstün Ergüder

Panelistlerimize hepimiz adına çok çok teşekkür ederim. Cidden çok renkli bir paneldi. Benim de kafamdan türlü sorular, anılar, her türlü şey geçti. Kendimi tutamayıp konuşabilirim. Fakat Selçuk Bey'e bakıyorum; galiba bir bağlantı olacak bundan sonraki oturumda. O kadar zevkle dinledim ki burada, bu eğitim meselelerini düşünen, karar veren insanların da çok dikkatli dinlemesi gereken şeyler var, öğretiler var gibi geliyor bana. Cüneyt'ten başlayayım. Aslında Cüneyt'in kariyerine baktığımız zaman üniversiteden bu zamana kadar soru sorabilen, itiraz edebilen bir yapıya sahip olduğunu görürsünüz. Her ne kadar bize "Hoca bir şey verdi; biz de onu geri attık" dediyse de biz o okulda pek onu da yapmaya çalışmazdık. Ama değişimin suç olduğu bir ülkede bence o tür anlayışın başarısını görürsünüz. Değişik düşünmenin suç olarak addedildiği bir ortamda bence çok güzel bir örnektir Cüneyt diye düşünüyorum.

Size başka bir anımı da çok çabucak anlatayım. 1992 senesinde ders vermeyi bıraktım. Rektörlük çok dolu bir iş. 2000'de tekrar ders verdim. Şimdi biz çocuklara yazdırınız ödev veririz. 2000'de dersin ödevini verdiğim zaman karşıma inanılmaz güzel İngilizceli şeyler çıktı. Şimdi bunlara baktığımız zaman anlıyorsunuz ki bir yerden indirilmiş buna plagiarism veya intihal deniyor. Nerden indirilmiş? İnternette. İşte küreselleşmenin bir kötü tarafı. Ondan sonra 2003 senesinde Sabancı Üniversitesi'nde bir hanımın master tezini okuma fırsatını buldum; ama bu sefer o tezi hazırlanmış bir programdan geçirip plagiarism var mı yok mu, intihal var mı yok mu diye inceleme imkânını da elde etmiş olduk. Bunların da maliyeti sıfırdı aslında.

Efendim çok teşekkür ederiz. Oturumu burada bitiriyorum.

28 Ocak 2008
16:00 - 19:00 ÜÇÜNCÜ OTURUM
Okulun Değişen Rol ve İşlevi

Sunucu: Fulin Arıkan

Değerli Misafirler, Saygıdeğer Katılımcılar,

Birinci günün son oturumuna geldi sıra. Oturumun konusu: Okulun değişen rol ve işlevi. Konuşmacıları size duyurmak istiyorum. Harvard Üniversitesi'nden Prof. Dr. Howard Gardner video konferans yöntemiyle katılacak forumumuza. Oslo Üniversitesi'nden Prof. Dr. Kamil Özerk yine konuşmacılarımızdan bir diğeri. Ellerinizdeki bilgi notlarında Dr. Darkmara Ana Georgescu'nun da bu panelde yer alacağı duyurulmuştı. Ancak Sayın Georgescu, yarınki panellerimizden birine katılacaklar. Bu oturumumuzu da Gürkaynak Yurttaşlık Enstitüsü'nden Sayın Prof. Dr. İpek Gürkaynak yönetecekler.

Prof. Dr. İpek Gürkaynak 1947'de Ankara'da doğdu. 1968'de Orta Doğu Teknik Üniversitesi Psikoloji Bölümü'nden mezun oldu. Fulbright Bursu ile gittiği Kansas Üniversitesi'nden sosyal psikolojide yüksek lisans ve doktora derecelerini aldı. 1973-75'te Washington, DC'de, 1975-2000'de de Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi'nde öğretim üyeliği ve bunun yanı sıra, çeşitli projelerde, TRT Susam Sokağı Programı, Uluslararası Çalışma Örgütü'nün, Çocuk İşçiliğinin Yok Edilmesi Projesi, vb. danışmanlık yaptı. 1996'dan bu yana, kendi kurduğu disiplinlerarası ekiple, insan hakları ve yurttaşlık alanlarında, çocuklara, gençlere ve eğitimcilere kitap yazıyor ve eğitim yapıyor.

Sayın Başkan, söz sizde efendim.

Oturum Başkanı: Prof. Dr. İpek Gürkaynak, Gürkaynak Yurttaşlık Enstitüsü

Teşekkür ederim efendim. Sağ olun. İyi günler efendim. Hoş geldiniz son oturuma. Bir küçük takdim tehir yapıyoruz. Video konferansla bağlanacağımız Prof. Howard Gardner'a aşağı yukarı bir 30-35 dakika daha bağlanamıyoruz. Hava koşulları nedeniyle yerine ulaşamamış kendisi. Dolayısıyla ilk konuşmayı yapmak üzere Sayın Prof. Dr. Kamil Özerk'i davet ediyoruz. Oraya geçecek misiniz efendim? Hemen kalkmayın, ben sizi tanıtayım.

Norveç'in Oslo Üniversitesi'nden geliyor Kamil Bey, eğitim profesörü. Akademik çalışmalarını bu alanda sürdürüyor. Pedagojik, sosyolojik, eğitim ve öğretim ile ilgili birçok makalesi ve kitabı var. Eğitim ve Müfredat Geliştirme Teorisi ve Değişik Ülkelerde Çeşitli Toplumlara Göre Değişik Eğitim Politikaları ve

Programları adlı son kitabını da size söylemiş olalım. Norveç hükümeti tarafından da birkaç kez “Norveç Ulusal Müfredat Reform Çalışmaları’nda da yer almak üzere davet edilmiş bir arkadaşımız. Buyurun efendim.

Şimdi ben bu oturumun konuşmacılarından birisiyim aynı zamanda. Listede adım o şekilde görülmediği için konuşmaya başladığım zaman, lütfen oturum başkanı olarak korsan bildiri verdiğimi zannetmeyiniz. Benden bir konuşma daha istendiği için hazırlıkla geldim. En son konuşmacı olacağım. Şu anda beklerken o konuşmanın başında sizlerle paylaşırım diye düşündüğüm bir şeyi paylaşalım dedim; ama gene konuşmanın başına bırakıyorum. Hazırız herhalde değil mi efendim? Buyurun Kamil Bey^(*).

Prof. Dr. Kamil Özerk, Oslo Üniversitesi

İsmim Kamil Özerk. Konuşmama başlamadan önce hepinizi saygıyla selamlıyorum. Türk Eğitim Derneği’ne beni davet ettiği için candan teşekkür ederim. Konum, eğitimde eşitlik ve eşdeğerlik türleri, boyutları ve gerektirdikleri. Çıkış noktadan bahsedeyim. En aşağıdaki Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti’nden çıktım. Esasen Kıbrıs Türklerindenim. Görüyorsunuz Türkiye’nin üzerinden geçerek Norveç’e gittim. 27 yıldır Norveç’te yaşamaktayım. Bu arada iki yıl Amerika’ya gittim. Köşede görüyorsunuz burada Amerika Birleşik Devletleri’ni. Küçük bir şey o tarafta. Evet sık sık gidiyorum aslında Amerika’ya da Amerika’da bir Türk matematik profesörü diyor ki sen dünyamızın damında yaşıyorsun. Ben de damdan bakmak istedim Türkiye’deki eğitime ve dolayısıyla konumu eşitlik, eşdeğerlik olarak seçtim. Zaten ona benzer bir şey istemişti bizden Türk Eğitim Derneği.

Eğitimde eşitlik ve eşdeğerlik. Eşitlik, bir insan değerini öne çıkaran bir ilkedir. Eşdeğerlik ise bir insan görüşüdür. Eğitimde eşitliğe bireylerin eşdeğer olduğunu vurgulayarak yaklaşmak gerek. Dolayısıyla her eşitlik dediğimizde içerisinde eşdeğerliği de içeren bir eşitlik anlayışıyla sunmaya girişmek istiyorum. Eşitliği, eşdeğerliği tekrarlamayacağım, gene hep eşitlik üzerinden gideceğim. Eğitimde eşitlik, insanların düzenli ortamda öğrenme haklarıyla ilgilidir. Bu çok önemli. Düzenli ortamda insanlar her zaman öğreniyor; fakat eğitimde eşitlik, insanların düzenli ortamda öğrenme hakkıyla ilgilidir. Okul bunlardan bir tanesi.

Eğitimde eşitlik eşdeğerlikle yaklaşılan eşitlik ilkesi, çağdaş bir toplumda bir gerekliliktir. Bunun nedenleri, benim gördüğüm kadarıyla bireylere saygıyla ilgilidir. Eğer biz bireye, hiç değilse kendi kendimize saygılıysak, eşitliğe de

^(*) Zaman sınırlılığı nedeniyle konuşmalarını kısa tutmak zorunda kaldıklarından, değerli katkılarını okuyucu ile paylaşmak düşüncesiyle, Prof. Dr. İpek Gürkaynak’ın ve Prof. Dr. Kamil Özerk’in konuşmaları için hazırladıkları metin EK-1 ve EK-2’de sunulmuştur.

saygılı olmak mecburiyetindeyiz. Toplumda birleştirici rolü vardır, bağlayıcı rolü vardır. Eşitliğe dikkat etmeyen toplumlar birbirleriyle itişip kakışıyor. Eşitlik toplumda bir koruyucudur, bir yapışkandır, dayanışma içerir. Demokratik toplum, demokratik eğitim, biraz önce değindiğimiz konular bunları da içeriyor. Şefkati temsil eder. Beni düşünen bir devlet varsa, o devleti ben seviyorum. Beni düşünen bir vakıf varsa, ben o vakıfı seviyorum. Beni düşünen bir özel okul varsa, bir öğretmen varsa, ben de onu seviyorum. Şefkate karşı şefkatle yaklaşmayı sağlar. Toplumda adaletin gelişmesine yardımcı olur. Umutla geleceğe bakmamızı sağlar. Umudu yitiren insan her şeyi yapar, ben de dahil.

Adaletten konuşuyoruz, adaletli eğitim diyoruz. Misafir konuşmacılarımız da bahsetti. Doğrudur. Fakat bunu nasıl gerçekleştireceğiz. Eğitimde eşitlik faktörüne önem vermeyen eğitim sistemleri bunları gerçekleştiremez. Gelir dağılımının dengeli olmasına katkıda bulunur. Devlete güven sağlar. Bu nedenle eşitlik bir değerdir. Herkesin önem vereceği, öne çıkaracağı bir değerdir. Yani bir prensibin yanında bir değerdir. Bunu kalbimize, başımıza yerleştirmemiz lazım. Eşitlik, eğitim sisteminin temel ilkelerinden bir tanesi olarak görülmelidir. Amaç, şu arkadaşlar: Her bireyi öğrenen ve gelişen Türkiye. Tekrar ediyorum. Mikrofon ne kadar cırlarsa cırlarsın tekrar edeceğim. Her bireyiyle gelişen Türkiye, tamam mı? Arkadaşlar çok önemli her bireyiyle öğrenen ve gelişen Türkiye’de, bu düşünce beni çok etkiledi.

Ben de bu eğitim sisteminin, Türk Eğitiminin bir parçasıyım. Buna geleceğiz. Eğer ben burada duruyorsam bugün, bunun nedeni, Türkiye Cumhuriyeti’ndeki “Eşitlik Prensibi”dir; ama bilerek yaptılar bunu ama bilmeyerek. Eğer onu yapmasalardı ben burada durmayacaktım. Annem benim okuma-yazma bilmiyor. Ben Oslo Üniversitesi’nde profesör olduysam ve parasız okuduysam Kıbrıs’ta ve bana maaş da verdiyse; bu Türkiye’den, sizin bütçenizden, sizin eşitlik prensibinden geldi. Kıbrıs’a yardım ama bunun alt tarafında yatan ilke eşitliktir arkadaşlar. Ben aslında sizi başka yerde alkışlatacaktım.

Biraz önce Güney Kore Eğitim Bakanı, Türkiye’ye 1953’de Güney Kore’deki savaşta gösterdiği kahramanlıklar için, yaptığı yardımlar için teşekkür etti. Eğer Türkiye olmasaydı, ben iki kez öldürülecektim. Tamam mı?

Az önce karşılaştığımız meslektaşım Howard Gardner şöyle diyor; çok etkiledi beni o yazısı. İçinde bulunduğumuz 1000 yıla girmeden önce bir yazı yazıyor 1999’da. Eğer geride bıraktığımız 1000 yıla demokrasiyi yükseltmek düşüncesiyle girdiysek, bu yeni 1000 yıla da yani yeni milenyuma da birey hakkında bilgimizi ve bireye saygımızı daha çok yükselterek girmeliyiz. Eşitlik bununla ilgili. Bireye saygı, bireye daha çok öğrenme ortamı.

Demokrasiye birkaç şey söyleyeceğim. Biraz önce söyledi ya 1000 yıl önce demokrasi tartışması başlıyor. Hatta bu ülkede başlıyor ve komşu ülkede başlıyor. 100 yıl öncesine kadar ancak 10 ülke demokrasiyle idare edilmeye başlamış. şu

anda 2008’de 60-70 ülkede demokrasi vardır. Türkiye bunlardan birisi ama dünyamızda 200 ülke vardır. Fakat nüfus olarak dünyamızın çoğu çok şükür ki demokrasi altında yaşıyor. Nüfus olarak çoğunluk, ülke olarak azınlıktır demokrasi ülkeleri. Neyse birey hakkında bilgimiz de çoğalmıştır. Biraz önceki konuşmacılar bunu söylemiştir.

Sorulacak soru şu: Bireye saygımız, ona düzenli ortamda öğrenme hakkı sağlama uğraşımız devlette ve özelde ne durumda? Bizim burada ikilem, ikili bir sistem var. Aslında devlet var, özel var, vakıf var. Devlette ve özelde veya vakıfta ve özelde.

Çok vurgulayacağım bunu. Çünkü birazcık damdan baktım Türkiye’ye. Neden eşitliğe önem veren Türkiye? Türkiye Cumhuriyeti’nin insanları öğrenmeyi ve gelişmeyi hak ettiği içindir. Bireyi hak ediyor bunu, bireyi. İnsanlar, siz ve sizin çocuklarımız. Ondan sonra ekonomik düzen, şunlar, bunlar. Bireyi düşünmezsek, bu işin içinden çıkamayız.

Türkiye tarım, turizm, ticaret, sanayi ve bilgi toplumunu birlikte yaşıyor. Allah Türkiye’yi tarım toplumu olmaktan kurtarmasın. 1000 yıl daha tarım toplumu olacaktır; ama bunun yanında turizm toplumu da olacaktır. Sadece bilgi toplumdur diyerek gerisini kenara itemeyiz. Domates yetiştiren, patates yetiştiren insanlar istiyoruz bu ülkede. Turizmi iyi yürütecek insanlar istiyoruz. Ticaret yapacak insanlar istiyoruz. Bilgi toplumu deyip de makinistleri, dülgerleri, boyacıları, demircileri kenara itemeyiz. Onları da yetiştireceğiz. Onlara da ihtiyacımız vardır. Bilgi toplumu çok sakız gibi oldu. Herkes bilgi toplumu diyor ama benim makinisti düşünen yok. Patatesi üreteni düşünen yok. Düşünmek zorundayız. Çünkü onun da bilgili olarak patates yetiştirmesini istiyorum ben. Kişinin bilgili olarak benim arabamı tamir etmesini istiyorum. Yok ki tamir edecek, yarım saat sonra tekrar bozulacak. Anlıyor musun? Bilgi ona da gidecek. Hepsini birlikte götürecektir Türkiye. Başka gelecek yok. Ama bireye saygı bir numara. Bunda başarılı olabilmesi için bunları birlikte götürecektir ve bir kişiye bilgi götürecektir.

Cumhuriyet döneminde iyi yol kat etti Türkiye. Türkiye’nin bir hastalığı vardır. Ben de dahil ama sizden ayrı kaldığım için ondan birazcık hap alarak kurtuldum. Hep şikayet ediyorsunuz. Ağzını açan da Türkiye’ye basıp, geçiyor basıp geçiyor. Yahu kardeşim bu ülkede iyi bir şey yapılmadı mı yani 80 yılda. Çok şeyler yapıldı. Ben size söyleyeceğim, bunları siz görmediyseniz. İyi şeyler yapıldı ve daha iyi şeyler yapılması gerekiyor. İyi şeyler, bilerek de yapılan var, bilmeyerek de yapılan var. Geleceğiz. Birey ile öğrenen Türkiye; evrensel, ulusal, yerel değerleriyle gelişen Türkiye’de bireye önem vermek çok önemli.

Bilimsel bilgiyi yayarak gelişen Türkiye, konuşmayı, yazmayı, okumayı, hesaplamayı, medya bilinci gelişmiş, bilgisayarı bilen ve bilgisayarı doğru kullanan Türkiye için bireye önem vereceğiz. Bunun da yolu eşitlikten

geçmektedir. Eğitlikle yaklaşacağız. Onlara açık olacağız. Bilgisayar vatandaşları olan var bu ülkede. Hem TC vatandaşdır, hem de bilgisayar vatandaşdır. Ama bu ülkede hem TC vatandağı olup hem de bilgisayar turisti olan da var. Diğer taraftan bilgisayar yabancıları olan da var. Eğitlikle bunları birleştireceğiz. Hem TC vatandağı olacak insanlarımız, hem de bilgisayar vatandağı. Bilgi toplumuna, iyi, güzel tarım yapan topluma, iyi turistik tesislere sahip topluma bu yakışır. Kendisiyle, komşularıyla ve dđnyasıyla barışık Türkiye için bu çok önemli. Eğitlik çok önemli, bireye önem vermek çok önemli.

Sosyal katmanların birbirlerinin üzerine basarak yükseldiği Türkiye istemiyorum ben. Hem kendisine, hem de insanlara katkısıyla dolu bir Türkiye. Bunun yolu eğitlikten geçer, bireye önem vermekten geçer, her zaman huzurlu, adaletli olabilmesi için. Üniversite ve işyeri kapılarında bekleyen gençler yerine, gençlerin kapılarında bekleyen üniversiteleri ve işyerleri olan Türkiye istiyorum ben. Bu çark dönecektir, dönmelidir de. Bugün Norveç'te, İngiltere'de, Amerika'da üniversiteler öğrencileri arıyor. Biz de ise üniversitelerin kapılarına geliyor gençler ve hâlâ biz yedi öğrenciden birini içeri alıyoruz. Bu üzücü. İki, üç yıl önce eğitim camiasında bu ülkede çok üniversite açılıyor diye kritik yapıldı. Ben çok üniversite açılmasına karşı değilim. Onları yükselteceğiz. Açılmayan üniversitenin kalitesini yükseltemezsiniz.

İlk önce üniversite açacağız, ondan sonra kaliteyi yükselteceğiz. Bu çark dönecek. İngiltere'de dönmüştür. 116 üniversite benim üniversiteme gelip, benim öğrencilerimi çalmak istiyor. 116 üniversitenin acenteliği vardır Norveç'te. Norveç'ten öğrenci almak istiyor. İngiltere üniversitesi de var, Amerikan üniversitesi de var bunları arayanlarda. Türkiye'de ise gençler kapılara gidiyor. Bana öğretin diyor. Hayır, kardeşim sen imtihanı geçmedin kendisine. Bu iş olmadı. İnsanların öğrenerek gelişmesi için televizyon dizileri yanında kursların da açık olmasını istiyorum ben Türkiye'de. Bu da başka, eğitliğin diğer bir tarafı. Meslek teknik liselerinin çoğaldığı ve kapılarının saat 15.00'da kapanmadığı Türkiye. Kim demiş bir meslek saat 15.00'dan önce öğrenilir. Meslek kapılarının kapanmaması lazım. Bu çok üzücü. Kaçımız doğru dürüst bilgisayar tamircisi bulduk da bilgisayarımızı yaptı. Eğer bilgisayar tamircimiz tamam değilse, bu sizin sorunuz değildir. Türkiye Cumhuriyeti'nin, Eğitim Bakanlığı'nın sorudur. Türk halkının sorudur. Yetiştirmediğimiz için öyle oluyor. Gel babam, git babam bir türlü buzdolabı tamir edilmiyor. Adamlar buzdolabı tamircisiyim ben diyor. Kendileri öğrenmiş, birisi ona öğretmemiş.

İyi şeyler yapıldı ve yapılmaktadır da. 8 yıllık zorunlu ilköğretim bu eğitlikte çok önemlidir. Bunu 12'ye çıkaracağız dedi Bakanımız, çıkarsın sevineceğim. Ortaöğretimin parasız olduğu Türkiye gibi milli geliri o düzeyde olan az ülke var, hatta ve hatta yoktur. Evlatlarına, çocuklarına, vatandaşlarına parasız eğitim veren. Türkiye Cumhuriyeti veriyor. Bunu da görelim. Bu da güzel bir şey. Para istemiyoruz çocuklardan. Parasız Üniversite. Bunu göremezsiniz, 70 tane parasız

Devlet Üniversitesi. Bir kuruluş ödemiyorsunuz. Çocuklarımız ödemiyor. Türkiye de parasız üniversite tartışması çok üzdü beni. Karşı çıkacağım, bir yazı yazacağım. Bu Türkiye'nin temelini su katma demektir. Çocuklarımız parasız üniversitede okuyacaktır bu ülkede. Başka taraftan alsınlar vergiyi, başka taraftan koysunlar parayı. Yanlıştır arkadaşlar. Türkiye açık öğretimde çok ileri gitmiş. Yüz binlerce insan açıköğretimden faydalanmış bu şekilde, bu ülkede. Burslar çok önemli. Devlet ve vakıftan alınan özel burslar eşitlikle ilgilidir. Bu beni sevindiriyor. Eğitime % 100 destek, % 100 katkı. Bunlar güzel şeyler.

“Baba beni okula gönder.” Aslında prensip olarak çok güzel ama neden baba ve anne birlikte gitmez diye üzülüyorum. Yani bu da ciddi bir şey. Ataerkil bir toplum olduğumuzu kendi kendimize pazarlamak istiyoruz. Buna da dikkat etmemiz lazım.

Seviyeli yurt olanakları. Yüzlerce yurdumuz vardır. Çocuklar parasız gelip yatıyor. Dünyanın az yerinde vardır. Hindistan dediniz, dün ordaydım. Malezya dediniz, oraya da gittim. Amerika dediniz, oraya da gittim. Kimse vermiyor, bu devlet vermeye çalışıyor. Karınca kararınca. Versin ve alkışlayacağız verdiğinde de ve çoğaltmasını isteyeceğiz. Eksiklikler, yapılması gerekenler var. Kim yapacak?

Evet sistemimiz hiyerarşiktir. Ben değilim o. Evet biliyorsunuz bunların üzerinden geçmeyeceğim ama ilginç bir şey var burada dikkat ederseniz. 5-6 seviyeli basamak var. TBMM, Eğitim Bakanlığı, ondan sonra iller, kazalar, okul müdürlükleri ve sınıflar. Bu seviyelerin koordineli çalışması lazım. Aldığı kararlar çok önemli orda eğitim bakanlığının. Güzel kararlar da alınıyor. Hatalı da yapılıyor. Ona da geleceğim. Diğer taraftan vakıflar diye bir düzen var burada. Vakıf okulları, çok iyi iş yapıyorlar bu ülkede. Daha dikkatli olmalarını istiyorum eşitlik konusunda.

Eşitliğe geniş açıdan bakmak gerek. Neden? Çünkü eşitlik geniş ve ciddi bir konudur. Çünkü eşitlik “ biri okur öğrenir, yedisi bakar üzülür” gerçeğimizle, “biri yer biri bakar kıyamet ondan kopar” atasözümüzle yakından ilgilidir. Eşitliği anlayacaksak, bunları düşünmemiz gerekiyor.

Eşitlik konusunu, serbest pazar ve meritokrasi fikrine teslim edemeyiz. Dikkat etmemiz lazım. Michael Apple da bir meslektaşım. Vatandaş da diyebilirim aslında. Her gittiğim ülkenin vatandaşı olmaya çalışıyorum. Yakında Amerikan vatandaşı da oluyorum. Ona da vatandaş diyebiliriz. Eğitimde belirlenen amaçlar tarafsız değildir. Doğrudur. Dikkat edeceğiz katılımcı olmaya. Eğitimin içeriği tarafsız değildir. Eğitimin yapısı ve işleyişi tarafsız değildir. Evet biliyoruz, buna daha dikkatli olmamız lazım. Yeni yaptığımız reformlarda, her aldığımız kararlarda, eğitim politikamızda.

Kültür politikası olarak eğitim, adalet yanında adaletsizliği de körükleyen bir güçtür. Diğer konuşmacılarımız da bundan bahsetti. Eğitimi idare edenler eşitlik ilkesini, kültür politikasının bir parçası olarak görmelidirler.

Geniş açı gerekli arkadaşlarım, değerli meslektaşlarım, fakat hayalci olmamak da gerekir. Türkiye Cumhuriyeti'nin de bir gerçeği vardır. Bir reklamı hazır veriyorum anlayacağınız varsa. Geçenlerde Norveç'in batısında hava alanında bunu gördüm. "We don't make the complex simple, we make it understandable (karmaşık olanı basitleştirmiyoruz, anlaşılabilir hale getiriyoruz)" Benim de yapmak istediğim budur. Karmaşık ve ciddi bir konuyu basite indirgemenen, herkesin anlayabileceği bir şekilde anlatmak. Bu aslında pedagojik bir prensiptir. Çok önemli.

Eşitliğin 5 türünden, 6 boyutundan bahsedeceğim.

Resmi eşitlik, yasada eşitlik; Türkiye bunu halletmiş. Çoktan halletti. Katılım eşitliği; burada problemimiz. Siz kapılar açıktır diyorsunuz herkese ama hepsi gelmiyor. Neden? Statü de eşitlik; gelir, okullar, kapılar açık. Bazı kapılarda kalite yüksek, diğer kapıda ise kalite düşük. Buna dikkat edeceğiz. Fırsat eşitliği; çocuk içerisine girmiş okulun. Hepsi tamam 1, 2, 3 girmiş ama siz onu getiriyorsunuz oraya, koyuyorsunuz içeriye ama ondan sonra sen başarısızsın diye damgalıyorsunuz. Bu fırsat eşitliği değildir. Girdi, kapıdan içeri koydunuz onu, ona orda öğrenme ortamında öğrenmesi gereken ne ise onu yapmak lazım. Ahlaki çerçeve içerisinde. Diğer taraftan da öğrenme de eşitlik. Çok önemli bu konu. Çocuk geliyor ama öğrenmesine dikkat etmiyoruz. Bu da önemli bir olay. Yani fırsat eşitliğini konuşuyoruz bu ülkede ama öğrenme eşitliğini konuşmuyoruz. Gelen öğrenecek kardeşim. Bunu yapabilir miyiz? O zaman bunu yapmayı da öğreneceğiz.

Diğer boyutları da var bu işin. Coğrafi boyutu, sınıfsal boyutu, cinsiyet boyutu, çoklu zekâ, farklı yetenekler boyutu içerik boyutu. Howard Gardner bunlardan bahsedecek. Şöyle bir matrix çıkar karşımıza: Görüyorsunuz maviler eşitliğin türleri, siyahlar ise diğer tarafta eşitliğin boyutları.

Şimdi bunlardan birincisi, gördüğünüz gibi coğrafi eşitlik. Resmi tarafından baktığımızda katılımımda, statüde, fırsatta, öğrenmede, göreceğiz nerede, ne yapmamız ortaya çıkacak. İlköğretim, ortaokullar ve lise de diğer tarafta gördüğünüz gibi. Kapılar her köyde ve her kentte herkese açık mı? Açık. Her yerde kapı var mı ? Var mı? Belki de yoktur. Siz daha iyi bilirsiniz bunu. Kapıyı açacağız. Diğer taraftan liselere soracağız aynı soruyu, üniversitelere soracağız aynı konuyu.

Katılıma bazı bölgelerimizde bir kısım çocuklar okula gitmiyor. Neden gitmiyor? Kültürel mi, politik mi, ekonomik mi? Bakacağız ona. Ona bakmamız lazım. Yüzde kaç gidiyor. Kontenjan konusu taraftarıyım ben, kontenjan önemli arkadaşlar. Kontenjan olmasaydı hemen hemen Kıbrıslı Türklerin % 5'i

okuyabilecekti. Türkiye, Türkiye üniversitelerinde 1960'tan 74'e kadar kontenjan verdi Kıbrıslı Türklere. Zararlı mı olduk, hiç olmadık. Herkes kazandı bundan. Dünyada en çok üniversite mezunu olan ülkelerden birisidir Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti. Bu ülkede 5 üniversite kurulmuştur. Dünyada da en çok üniversitesi olan bir yer. Zarar mı oldu burada? Hayır. Önemli yani. Bakmamız lazım. Kontenjanı da olması lazım. Olacaktır.

Daha çabuk geçiyorum. Çünkü düşünce tarzımı anlıyorsunuz burada. Coğrafi bakımdan baktığımızda, bütün boyutlarda kapı açtık biz coğrafyada, her yerde okul var. Dur kardeşim oraya girilir mi, geldiğinde iyi eğitim alabiliyor mu? İyi neticeler alabiliyor mu? Geçenlerde bir gazetede okudum, ismini hatırlamıyorum. 30 yıldır bir liseden mezun olan hiç kimse bir üniversite imtihanından geçmiyor. Ya dur kardeşim, bir niye de! Birisi gidip bakıyor mu buraya? Bakması lazım. Bu bahsettiğim konu, bu coğrafi boyutu önemli.

Sınıfsal boyutu: Bu ülkede herkes zengin ve üniversite profesörü değildir. Burada profesör olanların babası okula gitmemiştir. Benim de dahil. Eğer biz bu tarafına işin dikkat etmezsek kendi kendimize ihanet etmiş oluyoruz. Bu da önemli. Yani biz gemiyi kurtardık. Biz profesör olduk. Bizim maaş tamam, orta sınıf olduk. Gerisi, yanan yansın. Hayır. Biraz önce bahsettiği gibi arkadaşlarımın, vicdan meselesidir eşitlik. Eğitim olanağı sağlamak vicdan meselesidir. Sınıflar, katmanlar arasında eşitliği sağlamak, birtakım ekonomik, sosyal ve pedagojik etkileri gerektirir. Bunu yapacağız. Yapmak mecburiyetindeyiz.

Cinsiyet; Arkadaşlar bu ciddi bir konu. Cinsiyetler arası eşitlik. Türkiye'de bayağı güzel şeyler yapıldı. Biliyor musunuz ki istatistiklere baktığımızda, Türkiye'de üniversite bitiren hatta ve hatta akademik dünyada yer almış profesörlerde kadın oranı yüksektir. Ben bunu duyuyorum. Ama neden de daha yüksek olmasın. Neden idareci kadroda da kadınlar daha çok olmasın. Bunu oluruna bırakırsak olmaz. Norveç ne yaptı biliyor musunuz? Yıllarca konuştu bu konuyu, oluruna bakmadı, en son yasa geçti. Her fabrikanın idari heyetinde en az %30 kadın olacak dedi. Hadi bakalım bu yasa işte. Ben böyle bir toplum istiyorum diyor. İşte eşitlikteki prensipler bu soruya cevap arıyor.

Kız - erkek liseleri. Buna da dikkat edelim. Bu konuyu da yavaş yavaş ayırmamız lazım. Ekonomik, sınıfsal olaylara dikkat etmemiz lazım. İmam hatip liseleri ciddi bir konudur. Daha dikkatli konuşmamız lazım bu konuyu. Çok hassas bir konu, ama ben üzülüyorum. Gençlerin bu okullarda bu şekilde eğitilmesine ben üzülüyorum. Biz bunları söylemiyoruz kendilerine, biz başka taraftan yaklaşıyoruz konuya. Benim için üzücü aslında bu konu.

Kız-erkek eşitliğine önem verme, bilimsel olduğu kadar ahlaki bir olaydır. Dünya nüfusunun yarısına açık veya dolaylı bir şekilde hor bakan ülkelerin gündüzleri de geceleri de karanlıktır. Bu basit bir konu değildir. Düşününüz, sizi doğuran anneye

hor bakıyorsunuz demektir, kadınları dışladığımız zaman. Çok ciddi bir konu. Basite indirgemeyelim bu konuyu.

Nesil, yaş grubu: Arkadaşlar bu da nesiller arası. Bugün 40 yaşında olanlar belki de üniversite eğitimi imkânı bulamamışlardır. Onlara da vereceğiz bunu. Yetişkinler eğitimi. Açık öğretimi onun için ben takdir ediyorum. Dün bir aile ile karşılaştım. 24 yaşındayım diyor. Eskiden lise imkânı verilmedi bana. Şimdi açık liseye gidiyorum. Bu beni inanılmaz sevindiriyor. Kim demiş ki insan, eğitim için ille filan yaşta olacak, öyle bir şey yok. Eğitim ve öğrenme hakkı kaçan bir tren gibi görülmemeli. Nesiller arası eşitlik bunu da içermektedir. Eğitim politikalarını düzenlerken buna da dikkat etmemiz lazım. Ahh bizim oğlan oldu 28 yaşında, kız geldi 30 yaşına gittiler o üniversiteye bitirmediler. Bitirmeyebilir, yarın bitirir. İmkân sağlayacağız.

Çoklu zekâ. Dikkat ederseniz, bu bizim eğitim sisteminde çoklu zekâda kalın oklar ittiriyor sizi alıp baştan. Aslında bütün zekâlara bizim eğitim sistemimiz başlangıçta önem veriyor. Hep bütün zekâ türlerine önem veriyor. Bütün okullar az, çok veriyor. Fakat dikkat ediyorsanız hangi zekâ ön plana çıkıyor ve hangi zekâ yoluna devam ediyor.

Dördüncüye baktığımız zaman beden, kinestetik: Yalnız beden eğitimi yahutta antrenörlük konusuna devam eden çocuklar işte ordan gidenlerdir. Aksi takdirde yolunuz kilitli. Yukarı geç diyor sana, yeşile git. Doğa zekâsı zayıf diyor sana. Çok az miktarda açık kapı. Daha çok açmamız lazım.

Bireylerin ilgi alanlarını birbirleriyle eşdeğer gören sistem. Geçmişimde yaptığım bu kısa gezintiyle kendi kentine öğrenme, konusunda burada Tınaz Titiz Bey'den örnek veriyorum. Çünkü bu bahsedeceklerim çok önemli. Yani burada biraz önce bahsettiğim o çoklu zekâ ve herkese olanak verme konularıyla ilgili bir şey diyor. Ben Tınaz Titiz Bey'le iki dakika karşılaştım. Daha doğrusu bir panelde oturduk, hiç seslenmedik birbirimize, ayrılacağımız zaman merhaba merhaba dedik ve gittik. Tınaz Titiz Bey benim adresimi almış, her iki ayda bir otomatik olarak bana internetinden haber geliyor ve okuyorum. Çok seviyorum. Tınaz Titiz Bey'le daha tam tanışamadık. Bak adam Anadolu çocuğu. Bakınız hayatını yazıyor orda ve herkesin okumasını söylüyor. Geçmişimde yaptığım bu kısa gezintiyle kendi kendine öğrenme dürtülerimin nerelerden kaynaklandığını göstermeye çalıştım. Şimdi ortaokul ve lise 2'ye kadarki başarısızlıklarımın (Bütünlemeye kalıyor. Öğretmenleri bırakıyor orda çocuğu. Geçmek istemiyor, bütünleme ite kalka gidiyor işte) sebebini daha iyi anlıyorum. Meğer öğretilmek istenenlere ihtiyaç duymuyormuşum. Bakınız ne düşünüyor kendi deneyimlerinden hareketle: "Şimdi milyonlarca çocuğumuzun niçin okullarda başarısız olduklarını daha iyi anlıyorum. Çünkü kendilerine öğretilmek istenenler, onların öğrenmek istedikleriyle aynı şeyler değil." Çok ilginç bir noktaya temas ediyor burada. "Bunu kendimde de başkalarında da defalarca gözledim. Eğer insanların öğrenme yetenekleri, çok arzu ettikleri bir amacı gerçekleştirme yolunda tekrar harekete

geçirilebilirse, olağanüstü başarılar kazanabiliriz” diyor. Çok önemlidir; bu biraz önce konuştuğumuz, ele aldığımız çoklu zekâyla ilgilidir.

Bu da içerik konusu; son noktamdır bu. Ondan sonra bir iki söz söyleyeceğim ve konuşmamı sona erdireceğim. Biliyorsunuz birinci noktada resmi müfredat, ikincisi anladığımız müfredat. Genellikle bu ders kitaplarıdır. Ondan sonra gelir uyguladığımız müfredat, en sonunda da gelir öğrendiğimiz müfredat. Bakınız oka, bakınız gidiyor ve imtihan edildiğimiz müfredattan teyet geçiyor. Dikkatinizi çekerim. Burada bir düzenleme yapmak gerekiyor. Biziz bozan burayı. Düzeltecek olan da biz olmalıyız. Teyet geçip gidiyor böyle. Yani tutmuyor birbirini. Yahu resmi müfredat bizim. Kitapları basan biziz ve Talim Terbiye’den geçiren yine biz. Bizim ülkemiz. Uygulayan bizim öğretmenimiz. Öğrenen çocuk bizim çocuğumuz. Diğer taraftan sanki başkası geldi imtihan etti geçmedin diyor. Ya dur bakalım. Bu da çok ciddi bir olay.

İkinci basamakta üniversal değerler ve bilgiler vardır. Evet, üniversal değerler veyahutta beynelmilel dediğimiz global değerler; insan hakları gibi Türkiye’nin imza attığı, hatta ve hatta anayasamız gibi yasalar bunlar. Bunlara dayalı bilgiler vardır. Veyahutta matematikte bazı bilgiler, iki iki daha dördtür her yerde. Bu bilgiler üniversal bilgiler, üniversal değerlerdir. Bunlar devam edecektir. İkinci sorumuz: Acaba ulusal değerlere biz ne kadar dikkat ediyoruz? Kitapların içeriği. Dikkat ederseniz ulusal değerlerimizde de ilginç şeyler vardır. Bir de en altta, aşağıda kentle köy vardır. Bu konu benim konum. Çünkü bir köy çocuğuyum ve bunları anlatmadan geçmiyorum. Her konuşmamda getirip iğneliyorum bunu. Bu ciddi bir konu.

Arkadaşlar bu da önemli. Biz her zaman kitaplarımızda Ali köye gidiyor. Ali dedesini ziyarete gidiyor diyoruz. Ama hiçbiri söylemiyor: Ali geldi şehre, Ankara’ya, İstanbul’u ziyaret etti. Çünkü kitapları yapanlar şehri düşünüyor, şehirde yapıyor, şehirde basıyor, şehirde kabul ediyor, şehirde satıyor, şehirde yiyip içiyor. Bu da çok önemli .

Kentte de değerlerimiz vardır. Bunları da kitaplarımıza, okumaya sokacağız. Bu içerikle, eşitlikle ilgili olan bir şey. Diğer taraftan ise köyde değerler vardır. Bakınız birkaç tane sıraladım buraya. Kent diyelim. Sıramızı bekleyelim. Ben köyde sıra beklemiyordum. Kimse bana kötüsün demiyordu. Eğer Ankara’da sıra beklemezsem beni iterler hemen. Çok önemli bu. Değerdir bu. Bunu öğreneceksin. Ankara’da yaşıyorsun, kentte yaşıyorsun, bunu bileceksin.

Dikkatli yürüyelim. Çarpacaksın bir yere. Ben köyde koşuyordum gözüm yolda, hiçbir yere de çarpmıyordum. Apartman kurallarına uyalım. Köyde apartman yoktur. Bu değerlerin kentte geliştirilmesi lazım. Kente gelene şu veya bu şekilde tatlı bir dille öğretilmesi lazım, öğretmemiz lazım. Diğer taraftan ödünç almak, imece, aza kanaat getirmek, ortak alanları kullanmak, yakından ilgilenmek, ayağını yorganına göre uzatmak. Bu değerlere de kitaplarımızda yer vermemiz

lazım. Biz bunları kenara attık. Aman PISA’da yüksek not almak lazım. Dikkat edelim bu konuya da PISA’yı göreceksiniz şimdi. İşte PISA var şimdi. PISA dan bakıyoruz oraya şimdi. Arkadaşlar ben PISA’ya karşı değilim; ama çok eleştirisel düşüncelerim var bu konuda.

Son bağlayacağım. Olay şu: PISA’dan Norveç’e bakıyorum şimdi. Siz uzaksınız, göremiyorum sizi. PISA’dan baktığımda, Norveç’e bakıyorum, sistemde problem var diyorum. Bunları açamıyorum; çünkü vaktimiz yok. Norveç sisteminde de problem vardır. Buraya gelmeden önce iki üç gün televizyonlara çıkmakta, radyoya beyanat vermekte, gazetelere beyanat yazmakla geçti günüm. Çünkü tartışma var orda da. Ona da katılıyoruz. O konuya değinmeyeceğim. Ama bakınız Norveç Türkiye’den biraz yukarda ama ortalamanın altında kutbun. Çok da üzülmedim açıkçası. Bırakın diyorum hanıma, benim hanım da orda oturuyor. Bırak tartışınlar, en sonunda doğruyu bulacaklar. Norveç nerde yanlış yaptığını bulacaktır. Kaynaştırma yaptık biz okullarımızda. Sen şusun busun diye ayırmıyoruz çocukları. Hepsi birlikte gidiyor. Okulun değerleri, PISA’dan yüksek puan alacak diye bir şey kimsenin gündeminde yok. Ama PISA evet demiş, Norveç para da veriyor. Fakültede bizim çocuklar yapıyor, düşük alıyor. Öğretmenlerin gündemine şimdi geliyor PISA. Ama bakınız bilgi okulu ve yarış düşüncesi eskiden daha azdı. Şimdi girmeye başladı.

Eskiden hiç kimse bunları tartışmıyordu, şimdi tartışmaya başladı. Ama 1981’de Norveç’e gidip fakültede okumaya başladığımda -aslında 79’da gittim- fakülteye başlamak için şu dediler, bu dediler, geciktirdiler bizi. Neyse 1981’de fakültede okumaya başladığımda etrafımda her taraf Norveç’li öğrencilerle doluyor bir de bakıyorum ki benim arkadaşlarım ben 23-25 yaşında, hepsi araba tamircisi, hepsi araba tamirini biliyor. Nereden öğrendiğini soruyorum. Kendim öğrendim diyor. Müzik aleti. Hepsi bir müzik aleti çalıyor. Ya biz de araba tamiri biliriz, biz de bujileri değiştiririz diyemedim, cesaret edemedim. Müzik aleti çalıyor hepsi. Piyano çalıyor, keman çalıyor, bir alet çalıyor herkes. Ben utandım, dedim, ya eskiden saz çalıyordum ama sazı getirmedi. Sırf onun için de 81’de Türkiye’den kendime saz getirttim. Aldım üniversiteye gittim ve saz çaldım onlara, kendi özgüvenimi geliştireyim diye. Ben de sizlerdenim. Siz çalarsanız, ben de çalarım. Biliyor musun bana ne dediler orda? O zamanlar Yunanistan’a çok gidiyorlar, Türkiye daha turizm ülkesi olmamıştı. Dediler ki bu buzkiye benziyor. Benzer dedim, ama gitara da benziyor dedi İspanyol, İspanya’ya giden birisi. Evet dedim, ama bunun deliği önde değil yukarda. Tamam mı? Neden dediler? Neden acaba dedim? Bak herkes bir şey söylüyor. Hayır dedim, bunun deliği yandan.

Arkadaşlar neyse biz müziği de hallettik marangozluğa gelemim. Size abartma gelecek ama çok gerçektir bu Norveç’te benim yaşlıtlarım ahşap evleri kendileri yapar. Herkes ev yapabiliyor bu ülkede. Herkesin evinde 10 çeşit çekiç, yüzlerce çivi, hiç abartmıyorum. PISA nedeniyle bunlar azalacak diye üzülüyorum. Herkes yüzme biliyor ülkede. Ben bilmiyorum Kıbrıs’ta adada büyüdüm. Beni suya

atsanız boğulacağım. Küvette boğulacağım. Herkes 4 metreden atlıyor. Bütün Norveç yüzüyor buzların içerisinde. Her yerde havuz var, ben havuza gitmeye korkuyorum. Ben Kıbrıs'a gideceğim deyip işin içinden çıkıyorum. Su burama geldi mi geri dönüyorum. Herkes biliyor bunu.

Fayans her girdiğim yerde. Ziya Hocamla dün bir yere gittik. Adını söylemeyeceğim. İlk iş fayanslara baktım, mermerlere baktım. Hocam, bunlar tamam değil, ben daha iyi yaparım dedim. Norveç'te herkes fayansı bizdeki ustalar kadar, daha da iyi yapıyor. Neden? PISA'da o zayıflığı buldukları için. Ekmek yapıyor Norveç'in erkekleri. Eğer buraya gelseler, bizim ekmeçilerimizi batıracaklar. Bu adamlar nasıl bir eğitim sisteminden geçti. Bunu sorguluyorum ben. Bunu öğrenmek istiyorum. Anladınız mı olayı arkadaşlar? Hangi değerleri, hangi becerileri, insanlara kazandırıyoruz biz. Her neyse kitap okumak, çok kitap okuyorlar. Kayağı bırak diyorum ben. Bırak kayağa gitme. Kendi kendine yeterli olmak. 8 yaşındaki çocuk, geçmiş kendi ekmeç paketini kendi hazırlayabiliyor o ülkede. Bizde ise 18 yaşındaki çocuk, anne yaptın mı yemeğimi diyor yapmazsan, gidiyor dışarıda döner yiyor. Yani afiyet olsun ama bunun da altında bir eksiklik var görüyorum. Bunlara da dikkat edelim. Kahve içmekte bizi geçtiler yine. Biz çayda onları geçtik.

Toparlayıcı görüşler; çünkü burada biraz da iğne batırmak lazım. Mesajı özetlemek lazım. Türkiye'nin problemi, ne değerlerin çokluğu ne de eşitliğin çokluğudur. Türkiye'de eşitlikte ve değerlerde enflasyon yoktur. Hiçbirinde enflasyon yoktur, gerisini siz anlayın. Türkiye'nin problemi ne okumuşlarının çokluğu ne de okullarının çokluğudur. Türkiye'de okulların ve okumuşların sayısında enflasyon yoktur. Bilgi ve bireylerin ona ulaşabilme ortamı ülke içerisinde rekabet sorunu yapılmamalı. Okul hakkı yanında okulda öğrenme hakkı da öne çıkarılmalı. Özel okullar alt katmanlara karşı daha da katılımcı olmalı. Kızların, taşralıların, kente yeni göç edenlerin ve az akademik ailelerinin çocuklarının eğitimine yönelik ciddi somut ve katılımcılığa dayalı projeler geliştirilmeli. Meslek teknik liselerine ve eğitimine daha çok önem verilmeli. Gençlere ve yetişkinlere daha fazla kurs olanakları sağlanmalı. Son olarak daha katılımcı bir eğitim sistemi. Türkiye'de şu anda kullanılan tüm zekâ testleri yasaklanmalıdır. Problemin teşhisi için Türkiye'deki bilimsel test araçlarını siz geliştireceksiniz. Onun bunun çocuğuna, şunun bunun testiyle geri zekalıdır diyemezsiniz. Ahlaklı değildir.

Son olarak şunu söylemek istiyorum. Eşitlik ilkesine göre paralı üniversite düşüncesi beni üzmektedir. Türkiye Cumhuriyeti'nde üniversite, bilim ve araştırma bakanlığı gündeme gelmelidir. Tamam mı? Üniversitelere, bilime bakan bakanlık istiyoruz bu ülkede. Bu, Türkiye'nin önünü açacak. Milli Eğitim Bakanlığı görevini yapacaktır, fakat sorunlar çok büyümüştür, kolay değildir Hüseyin Bey'in işi. Bir arkadaş daha alsın yanına, o da yan makinede bu işleri yürütsün. Teşekkür ederim.

Teşekkür ederim arkadaşlar. Bu iş, Vatan yahut Silistre'ye benzemesin. Dikkat edelim.

Prof. Dr. İpek Gürkaynak

Efendim Sayın Özerk'e beklediği ve beklemediği yerlerde alkışlarla kesilen konuşması için, kahkahalarla kesilen konuşması için, buna karşılık çok önemli, çok dolu şeyler söyleyen konuşması için çok teşekkür ediyorum. Howard Gardner'ın hazır olduğu söylendi.

Harvard Üniversitesi, Eğitim Bölümünde Biliş ve Eğitim Profesörü olan Howard Gardner, aynı zamanda Harvard Üniversitesi Psikoloji Bölümü'nde Konuk Profesör olarak Harvard Zero Projesi Direktörlüğü'nü de yürütmektedir. Birçok onur ödülü alan Profesör Gardner, 1981 yılında MacArthur Ödülü'nü almıştır. Dış Politika ve Görüş Dergisi tarafından 2005 yılında Dünyadaki En Etkili 100 Entelektüel Ödülü'ne layık görülmüştür. Prof. Gardner'in yazdığı 20 kitap ve birkaç yüz makalesi 27 değişik dile tercüme edilerek yayımlanmıştır. Bunlar arasında en iyi bilineni Çoklu Zekâ Kuramı'dır.

Geçtiğimiz yirmi yıl içinde Prof. Gardner ve meslektaşları Zero Projesi ile ilgili performansa yönelik değerlendirme, anlamak için eğitim, bireysel çoklu bilgilendirme, kişiselleştirilmiş müfredat, eğiticilik ve pedagoji, eğitimde kalite gibi başlıkları tasarlamaktadır. Zero Projesi aynı zamanda çağdaş toplumlarda güven ve yeni dijital medyada etik konularında da araştırmalarını sürdürmektedir.

Prof. Dr. Howard Gardner, Harvard Üniversitesi (Video Konferans)

Şu anda Cambridge'in yeni binasındayım. Burası soğuk ve karlı. Umarım Türkiye'de hava buradakinden daha iyidir. Şahsen orada olup sizleri göremediğim ve söylediklerinizi çeviri aracılığıyla dinleyeceğim için üzgünüm. Yaklaşık bir saatlik bir konuşma yapacağım. Burada saat yaklaşık 11:30. Aramızda 6- 7 saatlik bir fark var. Bu nedenle saat orada geç olacak. Bu süre bitene kadar soru ve yorumlarınızı almaktan memnuniyet duyacağım. Bildiğiniz gibi bugün "Geleceğin Beş Zihni" konulu bir konuşma yapacağım.

Pek çoğunuz geçmişte "Çoklu Zekâ Ağacı" teorimi ortaya koyduğumda, çalışmalarında psikolojik bir bakış açısını benimsediğimden haberdarsınızdır. Yaygın olarak bilinen bu teori tek bir genel zekâyâ değil de dil, müzik, bireyler arası ilişkiler, insanları anlamak, vb. gibi görece farklı birden fazla zekâyâ veya zihinsel güce sahip olmak şeklinde açıklanabilir. Geçmişte psikolog olarak yaptığım bu çalışmada zihnin ve beynin nasıl işlediğini anlamaya çalıştım. Binlerce yıldır beynin nasıl bir değişim gösterdiğini anlamak çok faydalı olurdu. Benim düşüncem, beynin dil, mantık, vb. görece bağımsız hesaplamaları yapmak üzere değişime uğradığı. Yeni çalışmamda bir psikologdan çok, bir politika oluşturucu olarak çalışmalar

yürütüyorum. Günümüz dünyasında, 21. yüzyılın dünyasında, beş farklı çeşit zihin geliştirmemiz gerektiğini ve dünyanın büyük bölümünde eğitimin insanları içinde bulunduğumuz yüzyıla ve geleceğe hazırlamadığını düşünüyorum. Tam aksine, okullarda verilen eğitim, çocukları ve gençleri içinde bulunduğumuz yüzyıla değil, 19. yüzyılın tarım hayatına ve 20. yüzyılın endüstriyel hayatına hazırlıyor. Bilgi, dijital medya ve küreselleşme. Sözlerime dünyayı gördüğüm şekliyle anlatarak başlayacağım. Daha sonra ilerlemek için geliştirmemiz gerektiğine inandığım beş akli tek tek açıklayacağım.

Bundan iki yüzyıl öncesine kıyasla 2008'de içinde yaşadığımız dünyayla ilgili çarpıcı olan nedir? Bunu ifade etmek için yaygın olarak kullanılan sözcük küreselleşmedir. Küreselleşmenin birkaç farklı yönü vardır. Öncelikle, küreselleşme dünyanın her yerini birbirine bağlar. Artık bu bağlantı yalnız ulaşım ile değil, iletişimle de kurulmaktadır. Şu anda ben sizden binlerce kilometre uzaktayım, görüntüm size ulaşabiliyor, iletilerinizi sanal alan üzerinden görebiliyorum. Dünyanın hiçbir yeri artık uzak bir ada değil. Hiçbir yer diğerlerinden ayrılmıyor. Para ve ticaret hızla dolaşıma çıkıyor. Amerika Birleşik Devletleri'nde ekonomik bir sorun yaşandığında, bu durum bir anda Japonya, Hindistan, Avrupa, vb. piyasalarını etkiliyor. Aynı şekilde, Meksika'da, Arjantin'de ya da Güneydoğu Asya'da ekonomik bir sorun yaşandığında, bu bütün dünyaya yayılıyor. Dolaşımda olan yalnız bilgi ve para değil. Kültür de öyle: Müzik, sinema...

Multimedya mağazaları ve internete istediğim şekilde erişebiliyorum. Dünyanın büyük bir kısmı tek bir disiplin aracılığıyla çözülemeyecek sorunlarla boğuşuyor... Hastalıklar, terörizm. Bunlar bambaşka geçmişlere sahip çok sayıda insanın bir arada olmasını gerektiriyor. Dahası, bu kişiler birbirlerini tanımıyorlar, aynı tarafta mücadele ediyorlar ve birbirlerini bir an önce tanımaları gerekiyor. Bir arada çalışmaları gerekiyor.

Günümüzde sunulan eğitimin gezegenin tamamını ilgilendiren bu büyük değişiklikleri göz önünde bulundurmadan aciz olduğunu düşünüyorum. Sözlerimin arkasında bunlar var. Şimdi yapmak istediğim bu beş zihni tanıtmak, çalışma şekilleri hakkında bir parça bilgi vermek, ne olduklarını anlatmak ve bu zihinlerin kullanımını devreden çıkarmak. Aslında çok da fazla anlam ifade etmeyen kullanımlar ama bu 5 zihne uyan insanlar olabilir. Bunlar: Disiplin Zihni, Sentezleyen Zihin, Yaratıcı Zihin, Saygılı Zihin ve Etik Zihin.

Öncelikle Disiplin Aklından söz etmek istiyorum. Çoğunuz benim gibi birer eğitimcisiniz ve eğitimciler olarak biz farklı disiplinlerden geliyoruz: Kimimizinki matematik, kimimizinki fen veya tarih. Önemli olan bu disiplinlerin her birinin insanlar tarafından bulunduğu farkına varmaktır. İnsanlar tarih, matematik ya da biyoloji dalları ortaya çıksın diye evrim geçirmedi. Bu bilgi alanlarının her biri yüzyıllar içinde farklı kültürlerde gelişti. Akdeniz, Çin ve bunlar gibi pek çok yerde. Bunlar kayda değer keşifler ve hiç ortaya çıkmamış olabilirlerdi. Ancak bizler insanların tarih, matematik, biyoloji ya da fizik alanlarında çalışıyor olmanın ne

demek olduğunu otomatik olarak anlamalarını beklememeliyiz. Bu konularda uzmanlaşmak zordur ve okula gitmemizin sebeplerinden biri de disiplinli bir zihne sahip olmaktır. Disiplin kelimesini üç farklı anlamı ifade edecek şekilde kullanıyorum.

Bunlardan ilki, bir şeylerde ilerleyebilmek için istikrarlı bir şekilde çalışmak anlamında. Hepimiz büyüklerimizden biliyoruz ki başarılı olmak istediğimiz alan ister matematik olsun isterse atletizm, çalışmalıyız, tekrar etmeliyiz. Çalışmalıyız ve eğer disiplinli çalışırsak seçtiğimiz alanda daha da iyi oluruz. Disiplinin ikinci anlamı, okullarda, önce ilköğretim, sonrasında ortaöğretim ve daha sonra da üniversite seviyesinde bizlere sunulan başlıca bilgi alanlarıyla ilgilidir. Dört alana odaklanmak istiyorum: Tarih, fen, matematik ve sanat. Bildiğiniz üzere bunlardan başka çok sayıda disiplin var. Disiplin ifadesinin üçüncü anlamıysa, herhangi bir alanda uzmanlaşmış olandır. Örneğin, tıp, mühendislik, hukuk ya da gazetecilik gibi alanlardan birinde uzmanlaşmış kişi. Sanat uzmanı; müzik, dans veya bir çeşit el sanatı, ellerini kullanma alanında ustalaşmış olabilir mesela. Gelecekte, disiplinsel uzman olmayanlar iş bulamayacaklar. Ya da bu kişiler herhangi bir meslek dalında, sanatta ve zanaatta uzmanlaşmış kişilerle çalışacaklar. Disiplinler birtakım karakteristik düşünme şekilleri geliştirmişlerdir. Tarihi bilimle kıyaslayabilir miyiz? Bunlar farklı düşünme şekillerinin kullanılmasını gerektirir. Bilimde dünyanın bir modelini geliştirmeye çalıştık; dünyanın işleme şekli nedir, fiziksel dünya, biyolojik dünya, sosyal dünya. Modeli geliştirdikten sonra gözlem yapmak veya veri toplamak için deneyler yaptık. Bu çalışmalar ya elimizdeki modeli desteklemektedir ya da modelin değiştirilmesini öngörmektedir. Aristo'nun yerini Newton alır, Newton'un yerini Einstein alır. Daha sonra Einstein'ın yerini kuantum mekaniği alır. Bilim ilerler. Tarih bundan epey farklıdır. Tarih, geçmişte neler olmuş olduğunu öğrenmeye çalışır. Aslan fotoğrafları ya da sinema. Tarihçi bu kayıtlara bakarak yıllar önce olmuş olanları yeniden inşa etmeye çalışır. Tarih alanında çalışabilmek için insanlarla uğraşmakta olduğunuzun farkına varmanız gerekir. İnsanlar birtakım eylemlerde bulunur; insanların birer şekli vardır, endişeleri ve hedefleri vardır. İnsanlar bazı açılardan bundan 5000 yıl önce yaşamış olan insanlardan pek de farklı değildir. Fakat bazı açılardansa belirli bir kültürde ve toplumda yaşayan insanlar günümüzde bile başka bir kültürde, başka bir toplum türünde yaşayan insanlardan farklıdır. Tarihle uğraşan kişinin düşünme şekli, bilimcinin düşünce şeklinden çok farklıdır. Dünyanın her yerindeki bilim insanları problemlere özünde aynı şekilde yaklaşmaktadır. Tarihçilerse her zaman ait oldukları zamanın öngördüğü şekilde düşünürler. Amerikalı bir tarihçi bugün Roma İmparatorluğu'nu yazacak olsa, yazdıkları geçmişteki Roma İmparatorluğu'ndan farklı olacaktır. Bunun sebebi, bugün Roma İmparatorluğu hakkında daha çok şey biliyor olmamız değildir, Amerika Birleşik Devletleri'nin Roma İmparatorluğu'na benzemiş olmasıdır. Hem iyi açılardan hem de kötü açılardan. Bugün Roma İmparatorluğu hakkında yazan tarihçilerin tümü Amerika Birleşik Devletleri hakkında da yazıyor olacaktır. Dolayısıyla görüyoruz ki disiplinli bir düşünce şekli, tarihçi gibi düşünmek, bilim

insanı gibi düşünmek, bağıntılı düşünmek ve hukukçu gibi düşünmek, mühendis gibi düşünmekten epey farklı olacaktır. Bunların hepsi farklı disiplinlerdir. En iyi lise ve üniversitelerimizde farklı düşünme şekilleri takdirle karşılanmaktadır. Ancak okulların çoğunda gençlere yalnız olmuş olanlar öğretiliyor; bir konuyu öğrenmiş oluyorlar ama olaylar ve bilgiler disiplinsel bir şekilde izlenmiyor. Bu da hidrojenin atomik ağırlığını bilmekle, Napolyon'un doğum tarihini veya bir antlaşmanın imza tarihini bilmek arasında bir fark olmaması anlamına geliyor. Karakteristik düşünme şekilleri barındıran şeylerle istikrarlı bir şekilde çalışacak disiplin zihni için geleceğe yönelik olarak ilk yapılması gereken uzmanlaşmak olacaktır. Disiplinli görünen zihinler vardır; ama gerçekten disiplinden yoksunlardır. Bunlardan biri, her şeyi tek bir platform üzerinde değerlendiren zihindir. 2 yaşında bir çocuğu olan bir avukat haneye yönelik kanunlar yazma, ödüller ve cezalar verilmesini savunmak konusunda ısrarcı olabilir. Bir avukatın benimseyeceği yol, iki yaşındaki bir çocuğun doğrultusunda olamaz.

Anlattıklarımı özetleyeyim: Sözlerime içinde bulunduğumuz yüzyılda eğitimi yeniden düşünmemize neden olan birtakım küreselleşme eğilimlerini anlatarak başladım. Daha sonra herhangi bir alanda başarılı olmak için istikrarlı bir çalışma tarzı gerektiren disiplin zihnini tanımladım. Farklı düşünme şekillerinde uzmanlaşmayı akademik disiplin olarak tanımladık. Bir konuda uzmanlaşmadığınız sürece ya işsiz olacaksınız ya da uzmanlaşmış olanlar için çalışmak durumunda kalacaksınız. Daha sonra, dünyaya tek bir platformun disiplininden baktığınızda yanlış ya da etkisiz bir disiplin anlayışına sahip olacağınızdan söz ettik.

Bir diğer hataysa, bir disiplinde uzmanlaşmak fakat bunu devam ettirememek olacaktır. Bu da kendinizi eğitmeye devam etmediğinizde ortaya çıkacaktır. Sizlere bu konuda 20. yüzyılda yaşamış olan piyanist Arthur Rubinstein'ı örnek göstermek isterim. Yirmili yıllarda Rubinstein çok başarılı bir piyano ustasıydı, fakat otuzlu yıllarda çalışmayı bıraktı. Daha sonra sahnede iyi bir sanatçı olduğu izlenimini yaratmayı öğrendi. Nihayetinde, günü gününe çalışmadığının farkındaydı. Bir hafta boyunca tekrar etmediğinde orkestra bunu anlıyordu. Bir ay çalışmadığıdaysa herkes durumun farkına varıyordu. Rubinstein zor bir karar verdi: disiplinini korumak için her gün 5-6 saat çalışacaktı. Bu şekilde hem alanında uzman olarak kalacaktı hem de müziğini yapacaktı.

Bu konu hakkında çok fazla konuşan olmadı; ancak Nobel Ödüllü fizikçi Murray Gellman'a bakılacak olursa, bu akıl türü 21. yüzyılda en fazla önem kazanan zihin türü. Ben buna Sentezleyen Zihin adını veriyorum. Sentezleyen zihin farkına varandır; günümüzde sürekli olarak bilgilerimize bilgi eklenirken ihtiyaç duyduğumuz budur. Hakkında bir şeyler öğrenmek istediğimiz bir konu olduğunda, bütün kitap ve dergileri okumamız ve internet üzerindeki bütün sayfalara bakmamız mümkün değil. Durum böyleyken, Sentezleyen zihin neyin okunacağına ve neyin okunmayacağına karar verir. Dikkat edilmesi gerekenin ne olduğu ve nelerin göz ardı edileceği, sonrasında hangi önemli ve gerekli bilgilerin yan yana getirileceği ve

bu şekilde anlamlı bir sonucun elde edileceği önem kazanır. Elde edilen sonuç size bir şey ifade etmezse ona bağlı kalamazsınız. Sentezinizi diğerlerine nasıl aktaracaksınız? Yalnız başına bir hayat süren bir münzevi olmadığınız sürece (ki eğitimci münzevi olamaz) diğer insanlarla iletişim kurmak durumunda olacaksınız.

Sentez yapmaktan söz ederken, yıllar boyunca verdiğimiz eğitimden sonra bunun önemi açıkça ortaya çıkmaktadır. Derslerimiz, ders kitaplarımız ve sentezlerimiz. Ancak benim açımdan asıl harikulade olan daha iyi sentez yapmanın yolunu bulmaya çalışmak. Benim psikolojideki uzmanlık alanım dahilinde bu konu üzerine çalışmalar yapılmadı. Bu nedenle, insanlara sentez yapmayı öğretmeye en baştan başlamak gerekecektir. Size birkaç öneride bulunmak adına sentezin kapsamını tanımlamak istiyorum. Araştırmak istediğiniz konu ya da alan ne kadar geniş? Konuyla ilgili ansiklopedik bilgi var mı, kitaplar yazılmış mı? Konuyla ilgili sentez yapmış, bilge, bilgi sahibi birileri var mı? Bu noktadan başlamalısınız. İnsanlara, edebiyata, sanal dünyaya başvurmalısınız. Daha önemlisi, hangi kriterleri kullanacağınıza karar vermelisiniz. Aynı şekilde, neyi kullanacağınıza ve neyi dışarıda bırakacağınıza da karar vermelisiniz. Bilgiyi nasıl kaydedeceksiniz? Şemalar mı, aklınızda oluşturacağınız haritalar mı, denklemler mi, taslaklar mı? Ne kullanacaksınız? Bu şekilde bilgiler hem bir arada durur hem de bunların ifade ettiği bir şey olur. Her sentezin tamamlanması gereken bir tarih vardır. O tarihten önce ön sentezlerinizi başkalarına aktarmanız gerekir. İlgilendiğiniz konuyla ilgili fazlaca bilgi sahibi olmayan kişilerin dediklerinizi anlayıp anlamadığına bakmalısınız. Bunun yanı sıra, konunuzla ilgili bir şeyler öğrenmek isteyenlere bunları anlatarak yanılıp yanılmadığını anlamalısınız. Bundan sonra sentezlediğiniz bilgileri mümkün olan en iyi şekilde bir araya getirmelisiniz. Öğrenci, öğretmen, müdür, yönetici, hükümet kuruluşlarından birinin başkanı, kim olursanız olun sürekli olarak bir şeyleri sentezlemek durumundasınız ve bu iş asla eskisinden kolay hale gelmeyecektir. Bu nedenle daha iyi birer sentezleme öğretmeni olmanız gerekiyor. Elbette, her tür sentezleme işinin işe yaradığını söyleyemeyiz. Hepimiz konuyu fazla kapsamlı veya dar bir şekilde ele alan dersler dinledik, hepimiz kitaplar okuduk, filmler izledik. Bunların bazılarında tuhaf bir bakış açısı kullanılmıştı. Demek ki güvenilir bir sentez oluşturmak herkes için üstesinden gelinmesi gereken bir zorluktur. Öğrenciler, öğretmenler, meslek uzmanları ve iş sahipleri, kim olursanız olun.

Disiplin zihni ve Sentezleyen zihinden sonra söz edeceğimiz zihin türü Yaratan Zihin olacak. Yaratan zihin yeni sorular sorar, yeni ürünler ve çalışmalar geliştirir, bulmacaları çözmeye çalışır. Yaratan zihnin alışılmışın dışında bir düşünme şekline sahip olduğunu söyleyebiliriz. Picasso'nun resimleri, Virginia Woolf'un kitapları, Charles Darwin'in biyoloji çalışmaları, Newton'un ya da Einstein'ın fizik çalışmaları buna verilecek örnekler arasındadır. Bunlar alışılmışın dışında düşünebilen insanlardır, bizlere dünyaya yeni anlamlar yüklemenin yollarını gösterirler, dünyaya yeni bir gözle bakmamızı sağlarlar. Fakat, elinizde bir "alışılmış" olmadığı sürece, alışılmışın dışına çıkmanız mümkün olmayacaktır.

Burada sözünü ettiğimiz ve bir kutu olarak gözümüzde canlandırabileceğimiz “alışılmış” ise disiplinle ve sentezle oluşacaktır. Tamamıyla yeni bir şey oluşturmadan önce ilgili disiplin ya da disiplinlerde uzmanlaşmanız ve her şeyi bundan sonra bir araya getirmeniz gerekecektir. Demek ki mantıken, disiplin ve sentezlemeden sonra sıra yaratmaya gelecektir.

Büyük ihtimalle biliyorsunuzdur, yaratıcı eserlerin çoğu oldukça genç yaştaki insanlar tarafından ortaya konmuştur. Mozart ve Picasso güzel eserlerini verdiklerinde henüz ergen yaşıydılar. Ama onlar bu işe 4-5 yaşlarındayken başlamışlardı. Mozart’ın ve Picasso’nun babaları birer sanatçıydı, müzisyendiler. Yeni herhangi bir şey yaratabilmeniz için yaklaşık 10 sene disiplinli bir çalışma sürdürmeniz gerekir. Disiplin eğitime erken yaşta başlanmasının önemi burada yatar. Mozart 35 yaşında öldü. Eserlerini verdiğinde 20 yaşındaydı. Picasso doksanlı yaşlarına kadar yaşadığından yeni sanat eserleri verebileceği 70 yılı daha oldu. Keşke yaratıcılık yalnız zekâ ve zekânın ne kadar gelişmiş olduğuna bağlı olsaydı. Fakat araştırmalar, sorgulayan bir zihne, güçlü bir yaratılışa ve başarısız olma halinde bile toparlanıp ayağa kalktıktan sonra şansını yeniden deneme isteğinin en az diğerleri kadar önemli olduğunu göstermektedir. Demek ki yaratıcılığın bir kısmını, zorluklara kucak açmak ve işler yolunda gitmediğinde “Bu başarısızlığımın, bu yenilğimden ne öğrenebilirim?” diye sorabilmek oluşturuyor. Sonuç itibarıyla yaratıcı olup olmadığınıza karar verecek olan siz değilsiniz. Bunu yapabilecek kişiler anneniz ya da babanız da olmayacaktır. Dünyanın pek çok bölgesinde ebeveynler çocuklarının resimlerini alıp buzdolabının üstüne ya da duvara asarlar, sonra da çocuklarının ne kadar da yaratıcı olduğundan dem vururlar. Durum böyle olsa da bir kimsenin yaratıcı olup olmadığına karar verenler bir şeyler bilenlerdir. Bu nedenle, geçerli olan müzikal eserler, resimler, bilimsel bulguların hepsinin konuyla ilgili bilgisi olanlarca sınanması gerekmektedir ve bir şeyin yaratıcı olup olmadığına karar verilebilmesi için geçen bu süre zaman zaman uzun sürebilmektedir. Siz ya da anneniz bir şeyin epey yaratıcı olduğunu düşünüyorken, dünyanın geri kalanı aynı şeyin hiç de yaratıcılık eseri olmadığına karar verebilir. Aslına bakacak olursak, başta yaratıcı olduğu düşünülen fakat sonradan yaratıcılıktan eser taşımadığı anlaşılan çok sayıda örnek vardır. Fizik alanından bir örnek verecek olursak, 18. yüzyılda insanlar maddenin belirli bir maddenin varlığına bağlı olarak yandığını düşünmekteydi, sonradan yanmanın tek sebebinin bu olmadığı ortaya çıktı. Maddelerin yanabilmesi için çok sayıda sebep vardı. 19. yüzyılda da buna benzer olaylar yaşandı. Tarihte ve bilim tarihinde insanların yaratıcı ve güvenilir bulduğu, fakat sonradan hiç de özgün buluşlar olmadıkları anlaşılan pek çok şey oldu.

Türkiye’nin Batı ülkelerinde en iyi tanınan yazarı Orhan Pamuk’tur. Eminim buradaki herkes Orhan Pamuk’u tanıyor. Kendisi Nobel Ödülü’nü hak edecek kadar yaratıcı bulundu. Ama esas soru şu olmalıdır: Elli ya da yüz yıl sonra Orhan Pamuk’un yazdıkları hâlâ okunuyor olacak mıdır? Bana soracak olursanız, olacaktır ama bunu kesin olarak bilebilmemiz mümkün değildir ve zaman geçtikçe Pamuk’un

düşünceleri daha fazla ya da daha az yaratıcı olarak değerlendirilebilir. Herhangi bir zamanda böyle şeyleri kesin olarak bilmemiz mümkün değildir. Burada ifade etmeye çalıştığım sunumun bir mantık sırası izliyor olduğudur. Alanı kurmadan önce bir, ya da daha iyisi birden fazla disiplininiz olmalı ve yaratmaya başlamadan önce, demin dediğimiz gibi, “alışılmışım” dışında düşünmeye başlamadan önce elinizde anlamlı bir şeyler olmalı. Bu nedenle, alışılmışım dışında düşünmek arzusundaysanız, erken yaşta disiplinde uzmanlaşmak ve sentezlemek önemlidir. Bu konuşmayı bundan on yıl önce yapıyor olsaydım, büyük ihtimalle sözlerime bu noktada son verirdim; çünkü çalışmalarımı sürdürdüğüm alan olan bilişsel psikoloji dalında genel düşünce şekli ve yaptığım çalışmalar yaratıcılıkta zekânın yerine odaklıydı. Fakat son 10- 15 yılda insanların birbirleriyle ne şekilde ilişki kurduğuna ilişkin yeni alanlarla ilgilenmeye başladım.

Ele almak istediğim son iki zihin türü Saygılı Zihin ve Etik Zihin. Bu zihin türleri toplum, ülke ve dünya üzerinde insanların nasıl bir arada olduğuyla ilgili. Saygılı zihni anlatmak, diğerine nazaran daha kolay. Etik Zihin biraz daha soyut bir olgu. Saygılı zihin, diğer insanlarla ilişki kurmak durumunda kaldığımızda kullandığımız zihin. Çocuklar öğretmenleriyle ilişki kurar, öğretmenler birbirleriyle, patron çalışanıyla ve çalışanlar birbirleriyle. Birbirine saygı duyan, saygılı insanlardan söz ediyoruz. Dünyada geçinilmesi çok zor insanlar da yaşıyor. Görünüş itibarıyla birbirinden farklı insanlar var, farklı inançlara, geçmişlere, hedeflere, endişelere sahip insanlar var. Saygılı Zihin bu farklılıkların farkına varır ve bunları böylece kabul edip başa çıkmaya çalışır. Saygılı aklımız, kendiyile aynı topluluktan gelmeyenleri, farklı dini ya da siyasi görüşleri olanları anlamaya ve ortak bir sonuca varabilmek ve ihtilafa düşüklerinde çözüm bulabilmek için birlikte hareket etmeye çalışır.

Amerika Birleşik Devletleri’nde çok sayıda okulu ziyarete gidiyorum. İnsanların birbirlerine saygı duyup duymadığını, saygılı mı, saygısız mı olduklarını, tolerans gösterip gösteremediklerini, önyargılı olup olmadıklarını, bazılarının diğer insanları kendilerinden uzaklaştırdıklarını veya bazı durumlarda diğerlerine el kaldırdıklarını okula girer girmez anlayabiliyorsunuz. Saygı toleransın ötesinde bir kavramdır. Tolerans göstermek tolerans göstermemekten iyi olsa da saygılı insan sizinle beraber hareket etmeye çalışacaktır, sizi anlamaya ve ortak bir nokta bulmaya çalışacaktır. Ne yazık ki çok sayıda saygısızlık örneği bulmak mümkün. İnsanlar diğer insanlarla dalga geçtiklerinde, onlar hakkında kötü şakalar yaptıklarında çok sayıda koşul öne sürmüş oluyorlar. Bu, “Sana saygı duyarım ama ancak sen A, B, C, D, E, vb. koşullarını yerine getirirsen” demek oluyor. İnsanlara saygı duyan, onların üstünde güç sahibi olan ama onları görmezden gelen ya da hoş gören insanlar güçlü oluyor. İngilizcede kendinden güçlü olanların huyuna gitme ve kendinden güçsüz olanlara kötü davranma durumunu ifade eden bir deyiş vardır. Bu gibi sözler saygısızlığı ifade etmektedir.

Dünyada saygılı davranış biçimlerinin geliştirilmesine yönlendiren bazı işaretler vardır. Bunlardan biri, geçtiğimiz günlerde Güney Afrika gibi ülkelerde kucak açılmış barış ve uzlaşma komisyonlarıdır. Biz birbirleriyle fikir ayrılığı içinde olan gruplarız; ama kurbanlarla kurban edenleri bir araya getirelim ve olana bitene bakalım. Kurban eden özür dilesin ve bağışlanmayı istesin, böylece toplumu hep beraber yeniden kurmayı deneyelim. Bunun oldukça olumlu bir gelişme olduğu kanaatindeyim. Aynı zamanda atletizme ve sanata da fikir ayrılığı içinde olan toplumlarda ağırlık verilmesi gerektiğini düşünüyorum. Bu gruplar birlikte müzik veya spor yaparlarsa, engeller aşılabılır ve dünyada insanlar birbirlerine daha fazla saygı duymaya başlayabilirler. Saygı konusunda çalışırken, düşünme şeklimi değiştirmeme sebep olan bir olayı sizlere aktarmak istiyorum. Burada bulunan pek çok kişi 2005 yılında Danimarka’da İslam dinine saygısızlık olarak nitelendirilebilecek karikatürleri hatırlayacaktır. Bu olay yaşandığında basın özgürlüğüne inanıyor ve saygısız olarak nitelendirilebilecek karikatürler de dahil olmak üzere herkesin her şeyi yayımlayabileceğini düşünüyordum. Sonradan bu konudaki fikrim değişti. Dini olsun, siyasi olsun, herhangi bir grubu eleştirmek niyetindeyseniz, bunu mümkün olduğunca net ve iyi bir dille ve fikrinize güç verecek şekilde yapmalısınız. Diğer bir deyişle, gazeteci bir eleştiri yazmak istediğinde, bunu mümkün olan en doğrudan ve iyi niyetli bir şekilde kaleme almalıdır. Bu düşüncemin doğruluğunu sizlere dayatmak niyetinde değilim; ancak saygısızlığın bedelinin ağır olduğu ve aynı sonuca çok daha saygılı hareket ederek ulaşmanın mümkün olduğu bir örneği burada anlatılmaya değer buldum.

Ele alacağımız son zihin türü, Etik Zihin. Saygılı zihni anlatmanın bunu anlatmaktan çok daha kolay olacağını söylemişim. Saygı, insanın doğumunu hemen izleyen bir dönemde ortaya çıkar. Çocuk, anneyle babanın kendine, birbirlerine ve aile üyelerine nasıl davrandığını görür. Bu nedenle saygı oldukça erken bir dönemde ortaya çıkar. Etikse soyut bir tavrı barındırır. İçinde bulunduğunuz beden dışına çıkmayı gerektirir. Çocuklar yetişkinlik öncesi döneme ya da yetişkinlik dönemine erişmeden önce bu soyutluğun kavranması zordur; çünkü Etik Zihin “Ben Gardner’ım” demez, “Ben bir eğitimciyim” der. Sahip olduğum haklar nelerdir; ama bundan önemlisi bir eğitimci olarak sorumluluklarım nelerdir? Ya da diyelim ki siz bir bilimcisiniz. O zaman bir bilim insanı olarak sorumluluklarım neler diye düşünmek gerekir. Etik zihin vatandaşlara hitap eder. Ben üniversitemin, yaşadığım şehrin, bildiğiniz üzere şu anda seçim sürecinden geçmekte olan ulusumun bir vatandaşıyım ama aynı zamanda bir dünya vatandaşıyım. Bir Bostonlu ya da bir Amerikalı olarak veya bu gezegenin bir vatandaşı olarak sorumluluk ve yükümlülüklerim neler? Etik zihnin işe bu soyut sorularla başlaması gerekir. Howard olarak değil ama bir çalışan ve bir vatandaş olarak. Bunlara iyi cevaplar bulabilsem bile bulduklarım yeterli olmayacaktır. Etik zihin için de tıpkı Saygılı zihin’de olduğu gibi eyleme geçmek gerekecektir. Bir çalışan ya da bir vatandaş olarak sorumluluklarımın neler olduğuna karar verdikten sonra, bu sorumluluklar temelinde harekete geçmem gerekir. 21. yüzyılda yaşayan bir Amerikalı olarak

kendi ¼lkemde etik değerlerin d¼ř¼ř¼ne ilişkin kaygılarım var. Başka ¼lkeler adına herhangi bir şey s¼yleyemem; ama ¼ok sayıda Amerikalı, sorumluluklarından ziyade, sahip oldukları haklarla ilgileniyor. Sorumluluklarınızı umursamazsanız, etik değerler ¼er¼evesinde hareket edemezsiniz.

Birka¼ yıl Amerikalı gen¼ler “İyi İş” adını verdiğim bir ¼alıřma y¼r¼t¼yorlardı. İyi işin ¼ ¼zellięi vardır: Teknik a¼ıdan kusursuz olmalı (uzmanlık sınavını ge¼meli), kişisel olarak s¼r¼kleyici olmalı ve anlamlı olmalı. İnsanlar işe devam etmek istediler; ¼¼nk¼ bu işi seviyorlardı ve iş etik değerler ¼er¼evesinde y¼r¼t¼l¼yordu. Bu, bir a¼ıdan sorumluluk i¼ermektedir. B¼t¼n d¼nya bunu duymuş olsaydı “Evet” derlerdi, “bu kişi etik değerler ¼er¼evesinde hareket eden bir kişi.” Yaşları 15 ile 30 arasında değişen Amerikalı gen¼leri konu alan bir ¼alıřma, Amerikalıların “Etik” ifadesinin anlamını bildiğini g¼sterdi. Etik değerler doğrultusunda hareket edenleri beğeniyorlar; ancak başarılı olmak istedikleri i¼in etik davranışlar sergilemek gibi bir l¼ksleri olmadığını d¼ř¼n¼yorlar. Yaşlılarının etik değerler doğrultusunda hareket etmediklerini ve bunun aksini yaparlarsa, kendilerinin kaybeden taraf olacağını d¼ř¼n¼yorlar. Bencil, etikten yoksun ve yalnız kendilerini d¼ř¼nen insanlar olarak başarılı olamazlar. Gen¼lerin bu ¼alıřmada bize dediği şu: Bir g¼n ¼nl¼, zengin ve g¼¼l¼ olduğumuzda, etik doğrultusunda hareket ederiz. O zaman etik a¼ıdan iyi birer ¼rnek olacağız; yalnız bu şekilde hareket eden insanları işe alacağız. şu anda etiğe uygun hareket edemeyiz; ¼¼nk¼ bu başarısız olmamıza neden olabilir.

¼nl¼ bir Hıristiyan yazarın kitabında otobiyografisinde alıntıladiğı gibi, “Tanrım, beni iffetli yap ama hemen değil.” Burada demeye ¼alıřtıęı şu: Yaşlandığında ilişki yaşamamayı kabul ediyor; ama daha gen¼ ve bu yaşta bundan vazge¼mek istemiyor. Bu şekilde bir yargı ile g¼n¼m¼z¼n ertelenmesini istiyoruz. Amerikalı gen¼lerin bize dediği tam olarak bu. Etik anlayışıyla hareket etmek istiyorlar; ama bunu hemen yapmak istemiyorlar. İleride bir g¼n yapacaklar. Elbette işler bu şekilde y¼r¼m¼yor. Yaşınızı başınızı alana kadar etik hareket etme zorunluluğunu erteleyemezsiniz. Bu bir zorunluluk, erken yaşta bunu geliştirmek zorundasınız. Bu nedenle ben ve meslektaşlarım Amerika’da lise ve ¼niversite ¼ęrencileriyle ¼alıřarak verdikleri kararların farkında olmalarını sağlamaya uğraştık. Etik değerler ¼er¼evesinde hareket etmekle etmemek, okulda kopya ¼ekmekle ¼ekmemek, iyi bir meslek uzmanı olmakla iyi bir meslek uzmanı olmamak ve disiplinli olmakla disiplinli olmamak arasındaki fark. Gen¼ler bu konularda ¼ok diren¼ g¼steriyor; ancak gen¼lerin etik dışı davranışlarının sebeplerinin anlaşılması a¼ısından bunların ortaya ¼ıkarılması ¼ok ¼nemlidir. Aslına bakacak olursak, bu g¼nlerde Amerika Birleşik Devletleri’nde okulda kopya ¼ekmek, başkalarının cevaplarını ¼d¼n¼ almak oldu¼a sık rastlanan bir davranış bi¼imi. Bunun nedeni kopya ¼ekenin yakalanma ihtimalinin d¼ř¼k olması. Yakalansa bile, kopya ¼ekmenin doğuracağı sonu¼lar yeterince ciddi değil. Bu nedenle, bir yıl boyunca bir okulda d¼r¼st olmanın gerekliliği üzerine ¼alıřma yaptık. Herkesin yalan s¼yledięi, birbirini aldattığı bir toplumda yaşamanın nasıl bir şey olduğunu anlayamayan gen¼lerin kendilerine

dürüst olmak gibi bir motivasyonu olmayabilir. İşte bu yüzden, 15-18-20 yaşlarındaki gençlerle çalışarak hayatlarının büyük kısmı yalanlarla geçerken ne hakkında ne düşündüklerini anlamaya çalışıyorum. Dijital medya, oyunlar, sosyal ağlarda milyonlarca kişinin katılımıyla oynanan ve herkesin kendi kimliğini oluşturarak oynadığı Second Life (ikinci yaşam) gibi oyunlar. Böyle oyunlarda katılımcılar kendilerine birer maske seçip kendilerini başkalarına nasıl isterlerse o şekilde tanıtıyorlar. Bizler eğitimciler olarak etik meselelerinin geleceğin sanal gerçekliğinde nasıl bir rol üstleneceğini anlamadıkça, gençlerin etik değerler çerçevesinde hareket etmelerini sağlamamız mümkün olmayacaktır.

Şimdiye kadar anlattıklarımı özetleyerek sözlerime son vermek istiyorum. Umarım sizden gelecek soruları yanıtlayabilmeme ve sizin konuyla ilgili yorumlarınızı alabilmeme vakit kalacaktır. Konuşmama, günümüzün eğitiminin, geleceğin eğitim anlayışına hazırlıklı olması gerektiğini söyleyerek başladım. 19. yüzyılın tarım dünyası ve 20. yüzyılın endüstriyel dünyası için değil, ama 21. yüzyılın bilgi ve hizmet ekonomisi için. Küreselleştığımız ve bilgi, finans, moda, medya ve dâhi insanların dolaşımına şahit olduğumuz yüzyıl için. Bunların her birinin eğitim denklemimizin içinde yer alması gerekmektedir.

Politika oluşturan bir kişi olarak 5 çeşit zihin geliştirmemiz tavsiyesinde bulundum. Öncelikle hepimiz bilişsel varlıklarız, bu konuda önceki yıllarda çalışmalar yaptım. Disiplin zihni, disiplinlerde uzmanlaşmamızı, uzman olarak kalmayı ve yeni bilgilere derhal hâkim olmayı gerektirir. Sentezleyen zihin, verileri hatırlanabilecek ve başka insanlara aktarılabilir şekilde bir araya getirebilmeyi ifade etmektedir. Yaratıcı zihin'de elimizde "alışılmış" adını verdiğimiz bir kutu vardır fakat elimizdekiler bu kutuyla sınırlı değildir. Alışılmışın dışına çıkılır ve yeni fikirler ortaya atılır. Makineler aracılığıyla yapılması mümkün olan her şey gelecekte makineler, bilgisayarlar ve robotlar aracılığıyla yapılacaktır. Dolayısıyla gerçek ödül, alışılmışın dışında bir şekilde düşünebilen kişilerin olacaktır. Bu ister bir bilgisayar, ister bir robot, isterse şu elimdeki gibi bir kutu olsun (cep telefonunu gösteriyor). Daha sonra insanların dünyasıyla bağlantılı olan iki zihin türünden söz ettim. Saygılı zihin, diğerlerine, özellikle de bizimle aynı toplumdan ya da ulustan gelmeyenlere nasıl davrandığımızla ilgilidir. Etik zihin'se insanın adından ziyade, görevini yerine getiren insana odaklanmıştır. Bir eğitimci, idareci, bilimci, fizikçi ya da toplumun, ulusunuzun, Avrupa Birliği'ne girecek olursanız Avrupa Birliği'nin ve nihayetinde dünyanın birer vatandaşı olarak...

Bu beş zihin türünün beslenmesinde eğitimciler olarak bize düşen görev nedir? Öncelikle, bunların farkında olmalıyız. Bunlardan disiplin zihni her eğitimcinin aşikâr olduğu zihin türüdür; ancak sentezleyen zihin ve etik zihin gibi diğer zihin türlerini anlamaya da zaman ayırmalı, dönüp tarihe bakmalı ve dersler çıkarmalıyız. Örneğin insanların yaratıcı olup olmadıklarına, birer sentezleyici olup olmadıklarına, etik değerler doğrultusunda hareket edip etmediklerine bakmalıyız. Olumlu

örneklerden ders çıkarabileceğimiz kadar, olumsuz örneklerden de ders çıkarabiliriz. Bu beş zihnin her birini anlamalı ve gelişimin bir noktasına dahil etmeliyiz.

Yaratıcı zihin ancak belirli bir miktar disiplin ve sentezlemeden sonra ortaya çıkabilir. Saygı, hayatın ilk gününde ortaya çıkar; etik, soyut düşünebilmeyi gerektirir. Zihin, hayal edebileceğimizden çok daha hızlı geliştirilebilir. Çalıştığım alanda uzmanlaşmaya kadar geçen sürenin 10 yıl olduğu düşünölmekteydi. Şimdi bilgisayarlar aracılığıyla gençler satranç oynamak ve beste yapmak gibi alanlarda çok daha kısa sürede birer uzman oluyor. Bunun nedeni programların oldukça zihinsel odaklı olması ve gençlere etkili bir şekilde yol gösterebilmesi. Öğretmenin aynı anda çok sayıda öğrenciyle ilgilenmesi gerekiyor. Farklı zihin türlerinin birbirleriyle çelişmesi mümkündür. Saygılı zihin, yaratıcı zihin'le çelişebilir; çünkü yaratıcı zihin kuralların bozulmasını gerektirir. Yaratmak, saygıyla çelişir. Saygı, etikle de çelişebilir. Bir kurumda çalıştığımızda üstünüz konumundaki kişiye, patronunuza belirli bir miktar saygı duyuyor olmanız gerekir. Fakat patronunuzun etik dışı bir hareketini gördüğünüzde, ortaya bir çelişki çıkacaktır. Patronunuzun yaptığını bildirmeli misiniz, bildirmemeli mi? Bildirmenizin sonuçları olacaktır. İşte saygılı zihin'le etik zihin bu şekilde karşı karşıya gelebilir.

Bu beş zihnin bir araya getirilmesi bir sentezleme zorluğu olarak karşımıza çıkacaktır; çünkü her birimizin disiplin zihnini, sentezleyen zihni, yaratıcı zihni, saygılı zihni ve etik zihni tek bir zihin ve beden içinde bir araya getirmesi gerekecektir. Kimse bunları bizim için bir araya getiremez. Bunları bizim birleştirmemiz gerekir. Sizlere önceki çalışmalarının zekâyla ilgili olduğundan söz ettim. Zekâ, yaratıcılık ve liderlik konusunda uzun yıllar çalışmalar yaptım ve bu konuları oldukça ilgi çekici buluyorum. Saygı ve etik değerler karakterle ilgilidir, ne çeşit bir insan olduğunuzla ilgilidir. Bu dünyada yaptıklarımızla gurur mu duyuluyor, yoksa yaptıklarınız birer utanç kaynağı mı? Okullarda zekâyâ önem veriliyor olsa da zekânın geliştirilmesi gerektiğine inanıyorum. İyi bir karakter geliştirmemizin dahi önemli olduğuna inanıyorum. Çünkü sınavlarda iyi not alabilen daha çok sayıda insan olduğunda dünya kurtulmayacaktır. Dünya ancak daha çok sayıda iyi karakterli, doğru olanı yapmaya çalışan ve kişisel gündemini öne çıkarmayan kişi var olduğunda kurtulacaktır. Sözlerime bu şekilde son vermiş oluyorum. Umarım çeviri konusunda sorun yaşanmamıştır ve umarım sizin soru ve yorumlarınızı alabilirim. Sizlere çok teşekkür ederim.

Prof. Dr. İpek Gürkaynak: Çarpıcı konuşmanız için teşekkür ederiz Profesör Gardner. Bir sosyal psikolog olarak anlattıklarınızı oldukça dolu ve kapsamlı buldum. Konuşmanızda çok sayıda yönlendirici düşünce ve oldukça ilgi çekici ve iyi düşünülmüş noktalar vardır. Teşekkürler. Soru gelip gelmeyeceğine bakalım. Eminim ki size soru sorulacaktır. Profesör Gardner, soru-cevap bölümüne geçiyoruz. Sizin için soruların çevirisini ben yapacağım.

Gelen soru şu: Aslında bu bir soru değil, bir yorum. Sonunda bir soru olabilir. Aktarıyorum. Meslektaşım diyor ki son 20 yılda psikoloji ve eğitim alanlarına çok

büyük katkınız oldu; biz de sizin konuyla ilgili kapsamlı çözümlerinizden faydalandık. Ancak bu fikirlerin okullarda ve sınıflarda hayata geçirilmesi oldukça uzun zaman alacaktır. Meslektaşım buraya kadar bunları söyledi, şimdi devamını dinleyelim.

Sorulan soru şu Profesör Gardner: Anlattığınız beş zihin türünün her birinin çok önemli olduğu açık ancak öğrencilerin bu zihin türlerini geliştirip geliştirmediğinin bir şekilde ölçülmesi gerekmektedir. Meslektaşım bu konuda uzman. Diyor ki, soruyu soran kişi ölçüm alanında uzman ve bu beş aklın sınavlarla ölçülemeyeceğinin açık olduğunu söylüyor. Bu durumda, bunlar ölçülmediğinden ve ölçülebilir olmadığından zaman içinde Profesör Gardner “Bir şey dedim ama dediğim şey aslında yok” diye kaygılanacağı bir duruma düşecek midir? İfade edebiliyor muyum?

Prof. Howard Gardner: Evet, buna cevap verebilirim. Yorumun ilk bölümünde anlattığım şeylerin bir kısmının hayata geçirilmesinin uzun sürebileceğinden söz ediliyor, buna katılıyorum. Bu sürece katkıda bulunabileceğini düşündüğüm üç şey var. Bunlardan biri, öğretmenlerin birlikte hareket etmesi. İkincisi, öğretmenlerin velilerle ve toplumun diğer üyeleriyle birlikte hareket etmesi. Üçüncüsü, günümüzde farklı zihinsel kapasitelere hitap edebilen bilgisayar programları gibi yeni araçlar var. Örneğin bunlar çoklu zekânın eğitilmesini kolaylaştırıyor. Yorumunuzun birinci kısmına vereceğim cevap budur.

Yorumunuzun ikinci kısmında sözünü ettiğim zihin türlerinden bir kısmının test edilebilir ya da ölçülebilir olmadığını söylediniz. Bu konuda size katılıyorum. Bugün bunları ölçmeye kalksak istediğimiz sonucu elde edemeyiz. Fakat ne yapılacağına dair kararımızı asla mevcut ölçüm teknolojisini temel alarak vermemeliyiz. Bu çok büyük bir hata olur. Örneğin sentezlemeyi ele alalım. Bugün insanların sentezi ne kadar iyi öğrettiğini ya da sentezin ne kadar iyi olduğunu ölçebileceğimiz bir araç yok. Ama birkaç yıl içinde sentezi başarıyla ölçme yollarının bulunacağından eminim. Bu, mevcut teknolojinin hayata geçirmeye çalıştığımız şeye hükmetmesine izin vermememiz gerektiğini gösteren bir örnek. Saygı açısından bakıldığında, saygıyı ölçmenin oldukça kolay olduğunu düşünüyorum. Bunu kâğıt, kalemle yapamazsınız. Bunu yapacak olan okulda zaman geçirme imkânı olan müfettişlerdir. Birileri bana fazla kibar ve düşünceli davrandığında onların çok da saygılı olduğunu düşünmem; çünkü bana sıradan bir insanmışım gibi değil, çok önemli bir kişiymişim gibi davranıyor olurlar. Son olarak da etik konusunu ele alalım. Bunu ölçmek kolay; çünkü ne kadar fazla namussuzluk, aldatmaca ve kestirmeden gitme olayının olduğunu görüyoruz. Bu nedenle soruyu soran kişiye cevabım; test araçları kavramını daha geniş ele alması ve elimizde olanların yanı sıra geliştirilecek olanları da hesaba katması gerektiğidir.

Prof. Dr. İpek Gürkaynak: Teşekkür ederiz.

Soruyu soran (?): Öncelikle Sayın Profesör'e deney ve düşüncelerini bizlerle paylaşmış olduğu için teşekkür etmek istiyorum. Sormak istediğim soru şu: Beyefendi öğrencilerini etik Zihin'le alışılmışın dışına çıkmaya nasıl ikna ediyor, bu da başarısızlık korkusunun bir kısmını oluşturmaz mı? İngilizcemi mazur görün lütfen. Ergen yaşta iki kişi olduğunu düşünelim. Biri her şeyi başarıyor, diğeri hep kaybeden oluyor. Biz yalnızca öğretmeniz. Öğrencilerimize sorumlu ve etik sahibi bireyler olmayı öğretmek bizim sorumluluğumuz. Ama aynı zamanda kazanmayı da öğretmeliyiz. Profesör Gardner öğrencilerini nasıl ikna ediyor? Bunu yapmanın özel bir yolu varsa ve bu yolu bize gösterebilirse çok memnun olurum. Çok teşekkür ederim.

Prof. Dr. İpek Gürkaynak: Sizi duyup duymadığımı ve sorunuzun tekrarlanması gerekip gerekmediğini merak ediyorum. Beyefendi, İngilizce bir soru soruldu, duyabildiniz mi? Bana hiç ses gelmiyor. Tamam, bağlantı kuruldu. İngilizce bir soru soruldu Profesör Gardner, soruyu duyabildiniz mi?

Prof. Howard Gardner: İsterseniz siz soruyu tekrar edin, ben sizi duyabiliyorum.

Prof. Dr. İpek Gürkaynak: Elbette. Bizler öğretmenler olarak öğrencilerimize etik zihni, saygılı zihni, vb. öğretmeli ya da bunları geliştirmelerine yardımcı olmalıyız. Ancak aynı zamanda onların kazanmalarını da sağlamalıyız. Sanıyorum soruyu soran kişi rekabet hakkında da bir şeyler söyledi. Bunlar nasıl bir araya geliyor? Dediklerim size bir şey ifade ediyor mu?

Prof. Howard Gardner: Ediyor sanırım. Nihayetinde, elbette, en önemli meselenin rekabet ve bir kültür dahilindeki ve dünya üzerindeki pazarların olduğu bir dünyada yaşıyoruz. Her ne kadar böyle yapılabilmesini çok istesem de bunu göz ardı etmek, yokmuş gibi davranmak mümkün değil. İşbirliği içinde hareket etmeyi tercih ederim. Bu durumda birinin kazanması, diğerinin kaybetmesi anlamına gelmez. Her iki kişi de kazanabilir. Ama rekabet sözcüğü seçildiğinde, eğitimde mücadelesini vermemiz gereken şey, başkalarıyla rekabet etmek değil, bireylerin kendileriyle rekabet edebilmesini sağlamak olmalı. Bu, bugün yaptığınız hiçbir şeyin sizi tatmin etmemesi anlamına gelir. Bu ister zekâyla ilgili olsun, ister bilişsel, isterse santsal olsun aynıdır. Bugün yaptığınız gelecekte daha da iyi olabilmesi önemlidir; çünkü kendinizle rekabet edebildiğinizde her zaman başarılı olma şansınız olacaktır. Bunu başkalarıyla aranızda olan bir rekabet olarak gördüğünüzdeyse, kendinizi kaybeden konumunda görebilirsiniz ve bu katlanılmaz bir şey olacaktır. Elbette sürekli kazanan insanlar da katlanılmaz olabilir. Onların etrafında olmak istemeyiz. Bir öğretmen olarak size söyleyeceğim: Rekabeti görmezden gelemezsiniz; ama rekabeti bundan önce sergilemiş olduğunuz performansla aranızdaki rekabet olacak şekilde yönlendirmeli ve rekabet kadar işbirliğinin de önemini vurgulamalısınız. Bugün iş dünyasında bile başkalarıyla bir ekip olarak çalışabilmeniz çok önemli olduğu düşünülmektedir. Ekibinizdeki herkesle rekabet ettiğinizi düşünelim. O ekip çöker. Rekabeti göz ardı etmeyelim; ancak daha az yıkıcı yollar bulmaya çalışalım.

Prof. Dr. İpek Gürkaynak: Teşekkür ederiz. Bir saniyenizi rica edeceğim. Sanıyorum sıradaki sorudan çok, yorum niteliğinde. Bunu çevirmeyi deneyeceğim, epeyce uzun. Soruyu soran kişi diyor ki: Beş akla ilişkin olarak söyledikleriniz çok kapsamlı, çok zarif ve teoride kabul edilebilir şeyler. Ancak, kendinden güçlü olanların huyuna gitmekten ve kendinden güçsüz olanlara kötü davranmaktan söz ettiniz. Kötü davranan olmazsanız, güçsüz kişi pozisyonunda olursanız bireysel olarak, millet olarak, ülke olarak, coğrafi bölge olarak, vs. kötü davranılan olabilirsiniz. İnsanların etik değerler doğrultusunda hareket eden, etik ve saygılı zihin sahibi insanları kabul etmesi o kadar kolay olmayabilir. Hanımefendi diyor ki belki birtakım başka kavramlar işin içine girse... Tolerans ve tutku... Üçüncü kelimenin İngilizcesini hatırlayamıyorum, tolerans ve tutku dedi ama... Bunların ekibinize eklenebileceğini düşünmüyor musunuz?

Prof. Howard Gardner: Yorum için teşekkür ederim. Konuşmama başladığımda bir psikolog olarak değil, bir politika oluşturucu olarak konuşacağımdan söz etmiştim. Bir psikolog olarak konuştuğumda geniş bir liste sunmaya çalışırım; zekâ listemin mümkün olan bütün zekâ türlerini içermesini isterim, sadece aklıma gelenleri değil. Beş zihinden söz ettiğimde, bu oldukça açık ve insanlar tutku zihni, tolerans zihni gibi başka zihin çeşitleri ekliyor. Ben teorik açıdan çok şanslı bir toplumdaki olduğumdan, geliştirdiğimiz erdemlerin ve sorunlarımızın bir kısmı başka toplumların erdem ve sorunlarından farklı. Norm niteliğindeki bir kurum veya kültürün içindeyseniz, saygılı olmak ve etik doğrultusunda hareket etmek çok kolaydır. Bu konuda Amerikalı olmayı bir kenara bırakacak olursak, İskandinavya’da uluslararası düzeyde saygılı ve etik hareket eden toplumlar var. Dünyanın başka bölgelerinde de iyi kötü böyle toplumlar var. Nihayetinde saygılı veya saygısız olmak, etik anlayışa uygun hareket etmek veya etmemek kişisel bir karardır. Bu kararı her birey tek başına vermelidir. Dünya tarihinin en zengin toplumunda yaşıyor olabilirsiniz; fakat çok saygısız ve etik dışı hareketler sergiliyor olabilirsiniz. Ya da Mahatma Gandhi gibi olabilirsiniz. Bilirsiniz Gandhi, üzerinde bir kısa pantolonla dolaşırdı; ama çok saygılı, etiğe çok önem veren bir kimseydi. Nihayetinde karar sizindir.

Prof. Dr. İpek Gürkaynak: Teşekkür ederiz. Dr. Gardner, bizi duyabiliyor musunuz?

Prof. Howard Gardner: Merhaba, evet duyabiliyorum.

Prof. Dr. İpek Gürkaynak: Gelen soru şu Profesör Gardner: Sözü ettiğiniz bu beş zihin türü, bunlar birbirlerinden analitik olarak ne kadar ayrılmış? Bunların birbirleriyle örtüştüğü yerler oluyor mu? Ya da aralarında ne kadar korelasyon vardır? Bunlar ne derece özeldirler? Sorulan soruyu ifade etmenin başka bir yolu şu olabilir: Zekâ hakkında da benzer soruları vardı. Bütün bu soruları sorma şansını verdiğiniz için size şimdiden teşekkür ediyor.

Prof. Howard Gardner: Tamam, yeterince duydum. Zekâ açısından bakıldığında ortada soru yok, zekâların her biri alt zekâ adını verdiğim daha küçük unsurlara bölünebilmektedir. Dil bir dizi daha belirgin unsurdan oluşmaktadır, ama 50 ya da 500 zekâ türünden söz edecek olsam böyle bir bilgiyi kimse alamaz, o yüzden 8 ya da 9 tür zekâdan bahsetmek daha kolaydır. Ancak teori demektir ki, farklı dil zekâları birbirleriyle daha fazla ilgili olsa da çok karmaşık psikoloji ve teknolojileri alıp etkin bir şekilde aktarmak iletişimin bir zorluğudur. Bu nedenle çok sayıda değil, yalnız 8 tür zekâdan söz ediyorum. Zihin türüne geldiğimizdeyse, ilk üçünün birbiriyle bağlantılı olduğu açık. Son ikisi de birbiriyle bağlantılı. Konuşmamda anlattığım üzere, saygı hayatın çok erken bir aşamasında ortaya çıkar ve etik de soyutlayabilmeyi gerektirir. Bana dendi ki biz etik değerler doğrultusunda hareket eden insanlara saygı duyarız. Bunun, yetişkinler söz konusu olduğunda saygı ve etik arasındaki ilişkinin çok iyi bir tanımlaması olduğunu düşünüyorum. İlk üç zihin türünden bahsederken, bunları düşünmenin en iyi yolunun, her zihin türünün bir prototipi ve bunların her birinin diğerlerinden epey farklı olduğunu akla getirmek olduğunu düşünüyorum. Bu şekilde, sentezleyen bir insanın prototipi bir ders kitabı ya da ansiklopedik bir makale yazan bir kişi olacaktır. Yaratıcının prototipi gerçekten Einstein'ın yaptığı gibi bir şey yapan bir kişi olacaktır. Ancak Darwin gibi pek çok kişi hem sentezleyen hem de yaratan olmuştur. Sentezleyenler bir noktada yaratıma geçiyor veya süreç bunun tam tersi oluyor. Disiplin zihni, uzman olan kişidir. Belirli bir miktar sentezleme yapmadan uzman olamazsınız. Sentezlemenin sizin tarafınızdan yapılmış olması şart değildir, başkası da yapmış olabilir; uzmanın yaratıcı olması da şart değildir. Pek çok uzman yaratıcı değildir, olmak da istemezler. Bu durumda, ilk üç zihinle ilgili olarak sorunuza vereceğim cevap prototip olacaktır.

Prof. Dr. İpek Gürkaynak: Teşekkürler, düşündüm ki son iki zihin türü hakkında da bir şeyler söylemek isteyebilirsiniz. Bakalım. Sayın Gardner, iki soru sorulmuştu; fakat bunlardan biri yanlış anlaşılma sonucu atlandı. Demin bunları derleyip topladım. İkinci soru şu şekilde: Eğitim fakültelerimizden birinde öğretim görevlisi olan beyefendi diyor ki küreselleşmiş dünyada kendisi ve grubu çalışmalarınızda yer almak istiyorlar. Bu şu anlama geliyor: Çalışmanın Türkiye ayağını, Türkçe kısmını yürütmek istiyorlar.

Prof. Howard Gardner: Bunu duyduğuma çok sevindim, çok memnun oldum. Size iki noktadan söz etmek isterim. Çoklu zekâ üzerine yapılan çalışma artık 25 yıllık oldu. Dünyada çoklu zekâ üzerine olan kitabı artık bitiriyoruz. Kitapta esas olarak çoklu zekâ fikrinin çeşitli ülkelerde ne şekilde ele alındığını anlatıyoruz, Türkiye de bu ülkeler arasında. Bu kitabın bir veya iki sene içinde tamamlanmış olması gerekiyor. Umarım Türkiye'de ve diğer ülkelerde yaşayanlar için çoklu zekâyâ ilişkin fikirlerle neler yapılmış olduğunun görülmesi açısından faydalı bir eser olacaktır. Konuşmamın sonunda sözünü ettiğim çalışmanın adı "İyi İş Projesi". İngiltere'deki internet sitemizin adresi goodworkproject.org. Tek kelime olarak "goodworkproject" o-r-g, organization. Bizimle birlikte çalışarak ülkelerinde "İyi İş

Projesi”nin bazı fikirlerini kullanmak isteyecek kişilerle ilgileniyoruz. Yavaş yavaş ülke dışına çıkmaya başladı; ama şu ana kadar büyük ölçüde Amerika Birleşik Devletleri tarafından yürütülen bir proje oldu. Çalıştığım yerde “Sıfır Projesi” diye bir alan var. Burada 4 sene çalıştım, bu sene Sıfır Projesi’nin 41. yılı. Sıfır Projesi hakkında şunu diyoruz: Fikir geliştirmeye ve bunları doğru yöne itirmeye çalışıyoruz. Türkiye’de ya da başka ülkelerde bizimle beraber çalışanları ziyaret edin, tek başımıza çalışmıyoruz, bunları yapmak isteyenlere yardımcı olmaya çalışıyoruz. Bunlar beyefendinin sorusuna cevap olacaktır. Süre neredeyse dolmak üzere, bir soru daha alalım ve son olsun. Bir saat dolduğunda hemen gitmem gerekecek.

Prof. Dr. İpek Gürkaynak: Bu doğru, evet. Bir sorumuz daha olacak.

Soruyu Soran (?): Zaman kazanmak için soruyu İngilizce soralım. Öncesinde Sayın Gardner’in beni duyduğundan emin olmak istiyorum. Beyefendi, dediklerimi İngilizce olarak duyuyor musunuz?

Prof. Howard Gardner: Denemelisiniz, gerek olursa moderatör size yardımcı olacaktır.

Soruyu Soran (?): Peki, daha yüksek sesle konuşmayı deneyeceğim. Size iki kısa sorum olacak. Bunlardan biri ebeveyn modelleri hakkında. Biliyoruz ki sözünü ettiğiniz bu zihin türleri özellikle yoksul aileler ve yoksul çocuklarla ilişkili. Bu evlerde ebeveynler çoğunlukla eğitim almamıştır, bu zihin çeşitlerini kullanmamaktadır. Bu durumda, eğitim sistemine evdeki ebeveynler ne şekilde katkıda bulunacaktır? Ebeveyn modelleri açısından bakıldığında politika oluşturan bir kişi olarak herhangi bir tavsiyeniz olacak mıdır? Diğer sorumuz ise, dünya genelinde kuvvetlenmeye başlayan dini akımla ilgili olacak. Bu durumun zihin eksikliğiyle ilgisi var mı, konuşmanızda sözünü ettiğiniz zihin türleriyle yani? Bu soruları sorma fırsatını verdiğiniz ve cevaplarınız için çok teşekkür ederim.

Prof. Dr. İpek Gürkaynak: Soruları duyabildiniz mi?

Prof. Howard Gardner: Sanırım biraz yardıma ihtiyacım var. İlk soru yoksul çocukların ebeveynlerinin üstlendiği rolle ilgiliydi.

Prof. Dr. İpek Gürkaynak: Evet, ebeveynlere düşen rol. Eğitim sistemine ne şekilde katkıda bulunabilirler? Özellikle yoksul aileler söz konusu olduğunda. Çünkü bu aileler herhangi bir şekilde kaynak sahibi olmuyorlar.

Soruyu Soran (?): Rol modeli olmak açısından. Diyelim ki evde dürüst olmayan bir ebeveyn var. Eğitim sistemi dahilinde bu durum çocuğu ne şekilde etkileyecektir?

Prof. Dr. İpek Gürkaynak: Şimdi anladım. Çocuğun davranışlarına model olunması açısından evde dürüst hareket edilmediğinde ne olacağına ilişkin bir soru bu. Eğitim sistemi içinde bununla nasıl başa çıkılıyor? Doğru anlamış mıyım? Yanlış hatırlamıyorsam dünyanın dini vizyonundan söz edildi. Din dünyada giderek

daha fazla öne çıkıyor diyor sanırım hanımefendi. Bunun saygılı zihin veya etik zihin'le herhangi bir şekilde ilgili olup olmadığı soruldu.

Prof. Howard Gardner: Anladım, çok güzel. İlk soruyla ilgili olarak, kapsamlı bir şekilde ailelerle çalışma deneyimim olmadı, özellikle dezavantajlı ailelerle. Ama geniş ailelerde, anneanne ve babaanneleri de kapsayan ailelerde bu kişilerin ilk on yılda gençler üzerinde çok güçlü bir etkisi olduğundan şüphe edemeyiz. Çocuklar saygılı ve etik değerler doğrultusunda hareket edecek şekilde yetiştirilirse, zaman zaman şiddete yönelseler de, genel olarak kendilerine hâkim olup düzgün davranışlar sergileyebiliyorlar. Saygısızca ya da etik dışı davranışların sergilendiği ortamlarda yetiştirildiklerindeyse bu şekilde hareket eden bireyler oluyorlar. Ebeveynler disiplin, sentezleme gibi konularda eğitim veremiyorlar ve bu çok önemli. Genç yaşında annem her gün piyano çaldığımda yanımda otururdu ve ailem yükseköğrenim almamış olmasına rağmen ödevlerimi yapmamı sağladı. Bana yardımcı olmasalar bile. Ama ailenin yapacağı böyle bir yatırım, ya da buna ebeveynin ilgisi diyebiliriz, verilen destek ve yapılan fedakârlıklar: gençlerin alacağı mesaj budur. Fakat bunun yapılabilmesi için insan sermayesi ya da sosyal sermaye gerekmektedir. Bu, nüfuslar arasında büyük farklılık göstermektedir.

İkinci soruyla ilgili olarak dinlerin insanların saygılı ve etik davranışlar sergilemelerini sağlamak için ortaya çıktığını kabul etmek durumunda olduğumuzu düşünüyorum. Dünyanın her yerinde dinin oluşmasının sebebi buydu. Din ve etiğe giden yol olduklarında dinleri tamamen desteklerim. Ancak, sorulan soruda olduğu gibi, ipuçları bugün dinlerin çoğunun toleranstan yoksun olduğunu ve birbirleriyle çatıştığını gösteriyor. Bu durum elbette herkesin zararına oluyor. Soruyu soran kişi bunu biliyor olabilir, bugün meslektaşlarımın çoğu din karşıtı ve Tanrı inancı karşıtı kitaplar yazıyor. Bunun yanlış olduğunu düşünüyorum. Böyle kitapların yazılmaması gerektiğini düşünüyorum. Bana soracak olursanız, dinler birbirine saygı gösterdiği sürece dünyada ne kadar fazla dinin var olduğunun önemli olmayacağına dair kitaplar yazılmalıdır. Dinlerin diğer dinleri de geçerli dinler olarak tanınması gerekir. Amerika'nın siyasi sisteminin ve Fransız sisteminin temeli budur. İslam sistemi başladığında onun da temelinin tolerans olduğuna inanıyorum. Fakat yaşadığımız zamanlar dinde tutuculuk zamanları. Çok sayıda grup var ve bunların her biri bir tek kendi dinlerinin iyi olduğuna inanıyor ve bunun bir sonucu olarak dünyada saygısız ve etik dışı hareketler ortaya çıkıyor. Kimse bunun böyle olmasını istemezdi.

Prof. Dr. İpek Gürkaynak: Profesör Gardner, burada bulunan herkes adına ve kendi adıma ve bu forumu düzenleyenler adına size çok teşekkür ederim. Bize ayırdığımız zaman ve paylaştığımız düşünceler için size teşekkür ederim. Çok teşekkürler.

Prof. Howard Gardner: Ben teşekkür ederim.

29 Ocak 2008

09:00 - 10:00 AÇILIŞ KONUŞMASI

Sunucu: Fulin Arıkan

Sayın Bakan, Değerli Konuklar,

Türk Eğitim Derneği 80. Yıl Uluslararası Eğitim Forumu “Eğitim Hakkı ve Gelecek Perspektifleri” konulu Uluslararası Eğitim Forumu’nun ikinci gününe hoş geldiniz. Açış konuşmasını yapmak üzere Sanayi ve Ticaret Bakanı Sayın Zafer Çağlayan’ı kürsüye davet ediyorum.

Zafer Çağlayan, Sanayi ve Ticaret Bakanı

Evet, hepinize öncelikle günaydın demek istiyorum. Daha salonun heyecanını yaşamadan, birdenbire kürsüye çağrıldım. Öncelikle hepinizi sevgiyle, saygıyla selamlıyorum. Selçuk Başkan’la konuşurken sen her şeyi yaparsın demiştim; ama bak bu kadar iyi yapacağını hakikaten tahmin etmemiştim. Öncelikle kutluyorum. Yani burası yemekhane değil mi başkan? Yemekhanenin böyle kongre merkezine dönüşmüş olması, böylesine seçkin bir kalabalığın burada toplanmış olması gerçekten büyük başarı. Ama TED zaten bu başarılarla alışkındır. TED zaten tarih boyunca hep başarı hikâyesi yazmış bir kurumdur. Aslında bu, çoğunuzun alışkın olduğu bir başarı. Öncelikle programınızın başarılı, hayırlı olmasını temenni ediyorum. Benden bugün mesleki eğitim konusuyla ilgili bir konuşma yapmam istenmişti. Tabii mesleki eğitim konusuyla ilgili konuşma yapmak, benim doğal haklarımdan biri. Çünkü 27 senesini sanayicilikle geçirmiş, bu 27 senenin içinde 20 yılını Ankara Sanayi Odası’nın çeşitli kademelerinde görev yapmış, yine son 12 yılını Ankara Sanayi Odası’nın başkanlığını yapmış ve özellikle mesleki eğitimi veya mesleki eğitimsizliği fiilen yaşamış, istihdamı, nitelikli elemanı, eğitim konusunu çok yakından birebir yaşamış, tanımış, hissetmiş biri olarak tabii ki böyle bir konuda size söyleyecek çok sözüm var. Bu, benim TED’de zannediyorum 2. konuşmam, daha evvel ASO Başkanı olduğum dönemde de yine bu salonda olmasa bile bir başka salonda bir konuşma yapmıştım. Efendim beni tanıyanlar, uzun konuştuğumu bilirler. Onun için öncelikle hepinizin sabırlı olmasını temenni ediyorum. Biraz sonra söyleyeceğim şeyler, ülkenin gerçekleri olacaktır, belki bazıları sevimli, bazıları sevimsiz olacaktır.

Bu konuşmanın da böyle azı, çoğu deyince de aklıma gelen bir fıkra var, isterseniz onu anlatarak başlayayım. Aslında ben öyle çok fıkra anlatmasını seven biri değilim, ancak dinlemesini de seven biriyim. Okulun içinde de olunca tabii insanın aklına hemen geliveriyor. Bir din dersi öğretmeni yeni bir sınıfa girmiş. Sınıfta öğrencilerle tanışacak. Bunu öğrenci kardeşlerim ve öğretmenlerim iyi bilirler, merasimin ne olduğunu. Hemen sıranın başında oturan bir genç delikanlıya

“Yavrum senin adın nedir?” demiş. “Hocam” demiş, “benim adım Fatih.” “Peki, oğlum o zaman bir Fatiha Suresi’ni okur musun” demiş. Çocuk başlamış fatiha suresini okumaya. Hemen yanı başında bir kız öğrenci. “Kızım senin adın nedir?” demiş. “Hocam benim adım Kevser” demiş. E tabii din dersi öğretmeni, yani astronomi falan soracak hali yok, cebir geometri soracak hali de yok. “Peki kızım o halde Kevser Suresi’ni oku bakalım” demiş. Kız başlamış Kevser Suresi’ni okumaya. Öğretmenin tabii dikkatini çekmiş, böyle sınıfın arkasına genelde biliyorsunuz kimler gider oturur. Öğretmen sınıfın arkasına oturan, öğretmenin menzilinden kopmaya çalışan ama böyle kızaran, bozaran, terleyen bir delikanlıyı, görünce yanına gitmiş, demiş ki “Yavrum hayırdır bir rahatsızlığın mı var?” “Hayır hocam bir rahatsızlığım yok” demiş. “Peki senin adın nedir?” demiş. “Hocam benim adım Yasin ama bana kısaca Sübhaneke derler” demiş.

Şimdi benim adım aslında Yasin. Onu söyleyeyim. Hele hele özellikle bir mesleki eğitim konusu olunca bu konuda gerçekten sizlerle paylaşmak istediğim, sizlerle konuşmak istediğim çok şey var. Ancak tabii zamanı sınırlı tutmak ve verimli kullanmak açısından ve bugün benim arka arkaya birkaç konuşmam daha olduğu için de bütün enerjimi burada tüketmek istemiyorum. Enerjimin bir kısmını da bundan sonrasına saklamak istiyorum. Çünkü hemen buradan sonra da Türkiye Esnaf ve Sanatkarlar Konfederasyonu’nun bir konferansına katılacağım. Orada da kadın girişimciliği konusunda bir konuşma yapacağım.

Türkiye uzun yıllardır hasret kaldığı ciddi anlamda bir gelişmeyle, büyümeyle karşı karşıya. Bunu çok net hisseden, iliklerine kadar yaşayan, birkaç ay öncesine kadar bir sanayici kimliğiyle söylüyorum. Gerçekten Cumhuriyet Tarihi’nde ender görülen bir ekonomik büyüme gerçekleşti. Bu ekonomik büyüme gene Cumhuriyet Tarihi’nde ender görülen özel sektör marifetli olan bir büyümeydi. Türkiye aşağı yukarı şu anda 23, 24 çeyrektir ekonomide ciddi anlamda bir büyüme trendiyle karşı karşıya. Bundan 5 sene öncesinde Türkiye’nin gayri safi milli hasılası 181 milyar dolar seviyesindeyken, 2007 sonu rakamları da tabii daha belli olmadı, zannediyorum önümüzdeki aylarda belli olacak, ama bugün 489 milyar dolarlık çok ciddi bir gayri safi milli hasıla rakamıyla karşı karşıya kalınacaktır. Bu yıl içinde hükümetimizin koymuş olduğu hedef, çoğunuzun bildiği gibi 520 milyar dolar. Türkiye Cumhuriyet Tarihi’nde yine bir ilki gerçekleştirdi 106 milyar dolarlık bir ihracat gerçekleştirdi. Bu arada hem ihracatın rakamını size vermek isterken, diğer taraftan da bu ihracatın % 92’si de sanayi mamullerinden oluştuğunu belirtmek isterim. Diğer taraftan dünyanın 17. büyük ekonomisi biraz evvel bahsetmiş olduğum gayri safi milli hasıla rakamıyla... Türkiye’ye ciddi anlamda yıllık 20 milyar dolar mertebesinde yabancı doğrudan yatırım geliyor.

Türkiye birçok konuda çok cazip bir ülke haline geldi. Bundan birkaç yıl öncesine kadar otomobil ve otomobil yedek parçası ithal eden Türkiye, 2007 yılında sadece 21 milyar dolarlık otomotiv ve yan sanayi ihracatı gerçekleştirdi. Bundan 5 yıl

önce Türkiye'nin toplam ihracatı 36 milyar dolar idi. Şimdi bu rakamları sabah sabah size niye veriyorum? Bir taraftan böyle iyi bir ekonomik gelişme varken, diğer taraftan da önümüzdeki dönemde hepimizin hedefi, ülkemizin hedefi, hükümetimizin hedefi de 2023 yılında da dünyanın ilk 10 büyük ekonomisi içine girmiş bir Türkiye'yi oluşturmak. Tabii bunu yaparken bir taraftan siyasi istikrar çok önemli, ekonomik istikrar son derece önemli. Devletin ekonomik ortamdan çıkıp ekonominin yönetimi ve bütün sanayileşmeyi özel sektörüne bırakma çalışma ve gayretleri ama bunun yanı sıra tabii ki de tek başına bunların yetersiz olması. Asıl bundan sonra önemli olan, rekabetin çok şiddetli ve şartlarının giderek ağırlaştığı bu global ortamda Türkiye'deki sanayinin, ticaretin ve Türkiye'ye dışardan gelecek olan sektörlerin rekabet gücünü yakalaması noktasında artık verimliliğin olmazsa olmaz şartının ön plana çıktığı bir dönemle karşı karşıya kalacağız. Evet biraz evvel bahsettim. Türkiye bu ekonomik gelişmeyi 5 yılda elde etti. Ama asıl olan bundan sonra bu ekonomik gelişmeyi sürdürülebilir ve kalıcı hale getirmek. Bunun için de tekrar söylüyorum, sanayinin özellikle rekabet gücünün artması ve daha fazla yatırım, daha fazla istihdam ve daha fazla üretimin olması için de aslında dünya kurulduğundan beri var olan ama maalesef bizim son birkaç yıldır tanışmaktan şeref duyduğumuz verimlilik bundan sonra tabii ki son derece önemli olacak. Neden son birkaç yıl? Çünkü bundan öncesinde 35 yıl arka arkaya yüksek enflasyonu yakalamış, fizibiliteyi, maliyeti, verimliliği, rekabeti, yüksek enflasyonun arkasına gizlemiş bir ülkenin bugün tek haneli bir enflasyona geçmesiyle beraber öğrenmesi gereken, geçmişte öğrenmesi gereken ve üzerine belli plan ve proje kurması gereken verimliliği bundan sonra artık öğreniyoruz ve öğrenmeye başladık.

Bugün birçok sektörde şikâyet var. Birçok sanayici arkadaşımız, tüccar arkadaşımız, eskisi gibi kazançlarının olmadığını söylüyor. Doğrudur. Çünkü artık hiçbir şey eskisi gibi olmayacak. O geçmiş dönemlerdeki çift haneli enflasyon, sanki kazanıyormuş gibi gözükken gelirleri aslında gizli bir canavar olarak herkesin cebinden vergi olarak geri aldı. Çift haneli enflasyonu, yerine artık dünyanın gelişmiş tüm ülkelerindeki gibi tek haneli yaşamayı öğreneceğiz. Zafer Çağlayan bu saate kadar bunları niye anlattı. Asıl gelmek istediğim konuya gelmek içindi. Burası bir girizgah kısmıydı. Efendim bundan sonra dedik ki verimlilik esas olacak, rekabet etmenin en önemli şartı bu olacak. Aslında verimlilik hayatımızın her evresinde, her döneminde olmazsa olmazımız. Peki, verimlilik dediğimiz şey nedir? Verimliliğin bana göre iki bacağı var. Birincisi bilgi ve teknoloji, ikincisi de yetişmiş insan.

Yetişmiş insan deyince, işte burada eğitimin önemi, eğitimin kalitesi ve mesleki eğitim ön plana çıkıyor. Peki Türkiye'de durum nedir? Ben zaman zaman çıkıp ki hayatının özellikle son 8 yılını, beni yakından tanıyan arkadaşlarım da bilecektir, Türkiye'de işsizlikle mücadele konusunda çok önemli projelere atfeden, çok önemli projeler geliştirmeye çalışan ve bunların birçok uygulamasını yapan ve bu konuda geçmiş dönemde işçi sendikalarının haksız ve ağır baskısına rağmen,

söyleyeceğini ve doğruları çekinmeden söyleyebilen ve söyleyen biri olarak şimdi asıl olayın ikinci bölümüne gelmek istiyorum. Ben zaman zaman diyorum ki efendim Türkiye’de işsizlik yoktur. Şimdi bunu deyince birçok gazeteci arkadaşım, tabii ki konuyu bilenler dışında kalanlar için söylüyorum. Ya bu bakan, bakan olduktan sonra tabii daha çok dikkat çekmeye başladım, uzaylı mı diyorlar? Türkiye’yi tanımıyor mu, nerden bu olay çıkıyor? Türkiye’de işsizlik nasıl yokmuş gibi, hatta bunu karikatürize eden gazetecilere falan da rastlıyorum.

Evet arkadaşlar ben diyorum ki Türkiye’de işsizlik yoktur. Niye işsizlik yoktur. Çünkü Türkiye’de on binlerce, yüz binlerce işletme, sanayi işletmesi, ticaret işletmesi, hizmetler sektörü aradığı vasıftaki elemanı bulamazken, diğer taraftan da şu anki resmi kayıtlara göre, 2,5 milyon ki, bana göre bunun çok daha üzerinde işsizimiz var. Evet, benim bahsetmek istediğim yer burası. Çünkü Türkiye’de istihdamın arzıyla talebi arasında bir problem var. Bunu birleştiremiyoruz. İstihdamın arzıyla talebini aynı noktada çakıştırıyoruz. Türkiye’nin gerçek problemi budur. Evet, problem biraz evvel söylediğim gibi Türkiye’de istihdamın arzıyla talebinin buluşmaması, yani Türkiye’nin bugüne kadar bir işgücü planlamasını gerçekleştirememiş olması. Zaman zaman şu tenkitlerle karşılaşıyoruz: Efendim Türkiye büyüdü büyüdü de, e kardeşim niçin peki istihdamda artış olmadı? Neden hâlâ işsizlik rakamları işte % 9’lar seviyesinde? İşte hepsi bunların cevabı olacak şeyleri sizlerle paylaşmak istiyorum.

Olay, Türkiye’de yapılan mesleki eğitim mezununun veya üniversite mezununun üretimin, sanayici diliyle bu işi talep eden piyasaların ihtiyacı ile bir noktada çakıştırılamamasıdır. Yani bir taraftan Türkiye’de bir muhasebeci, bir şoför, işini iyi yapabilecek bir sekreter, bir asistan, bir kaynak ustası, bir CNC tezgahı ustası, bir alüminyum ustası aranırken, diğer taraftan da milyonlarca gencimiz işsiz ve boş. Hatta bunların büyük bir çoğunluğu üniversite mezunu. Niye? Üniversitelerimizden Her sene mezun ettiğimiz 400.000 gencimizi acaba istihdam piyasasının taleplerine uygun olarak yetiştiriyor muyuz? Şimdi bunların sorgulandığı bir dönemle karşı karşıyayız. Bu noktada bakanlık olarak yeni bir istihdam politikası, bir işgücü planlaması üzerinde yoğun gayretler sarf ediyoruz.

Öncelikle Türkiye’deki mesleki eğitimle, düz lise mezunlarının pozisyonlarının değişmesi lazım. Bunu söylerken tabii TED’in içinde olduğumu da bilerek söylüyorum. Ama bu TED’in de tabii teknik lise, mesleki lisesi engelini aşması gerekir diye düşünüyorum. Bu konuda belki TED’in de mutlaka çalışmaları vardır ve olabilecektir.

Değerli Arkadaşlar, Sanayi Odası başkanlığı dönemimde hep şu serzenişte bulunurdum. Derdim ki yetişmiş ülkeler, gelişmiş ülkelerde bugün lise mezunu gençlere baktığımız zaman, %75’inin meslek lisesi mezunu, % 25’inin düz lise mezunu olduğunu görürüz. Bizim ülkemizde ise bunun tam tersi diye serzenişte bulunurdum. Çünkü bunu, dediğim gibi, mesleki eleman ihtiyacı içinde olan, onun açlığını çeken biri olarak söyledim. Bugün şükürler olsun görüyoruz ki rakam

%35-% 65 mertebesine gelmiş durumda. Tabii ki hedefimiz 2013 yılına kadar bunu % 50'ler mertebesine getirmek. Ama esas hedefimiz, 2023 yılında Türkiye'nin Cumhuriyet'inin 100. Kuruluş yıldönümünde bu oranı gelişmiş ülkelerdeki oran seviyesine, yani %75-%25 seviyesine getirmek. Tabii ki bunu yaparken bunu sadece söylemekle olmaz. Bunun kurallarının, sistemlerinin yerine getirilmesi lazım. Bu konuda geçmiş dönemlerde ne hatalar yapıldığını biliyorum. Ülkenin kaynaklarının nasıl heba edildiğini de çok net yaşayan biriyim.

Sırf bir ilde alışveriş olsun, oradaki esnaf iş yapabilsin diye, o ilin hiçbir şekilde sanayisi olmaması, yine önündeki dönemde sanayiyle ilgili hiçbir gelişmesi olmayacağını durumu göz önünde tutulmadan, o ilde bir endüstri kolunda meslek yüksekokulu açılmıştır. Yine bir başka ilde 5 yıl öncesinde, çok enteresan bir örnektir bu, bir meslek lisesi var. Bu meslek lisesinde de torna tesfiye bölümü var. Geçmiş döneme, teknoloji öncesi döneme ilişkin söylüyorum. Efendim o okuldaki bu torna tesfiye bölümünde 15 gencimiz öğrencilik yapıyor o dönemde. O ilde tek bir torna tezgâhı var; yani talebelerimiz hem teori, hem pratiği alacaklar. Pratiği almak için de o ilde tek bir torna tezgâhı var. Gariptir bu torna tezgâhı da sadece okulun kendisinin. Yani düşünün ki o 15 genç o meslek lisesinden mezun olduktan sonra, o ilde onların çalışabileceği tek bir torna tezgâhının olduğu atölye yok. Şimdi iş gücünün planlanması derken bunun planlanmasını bir taraftan yapıyoruz.

Yani bu noktada Türkiye yeni bir döneme girdi. Şu anda gene benim bakanlığım olarak, Türkiye'de gelecek dönemle ilgili bir sanayi stratejisi hazırlığı içerisindeyiz. Türkiye'nin bir sanayi envanterini yapıyoruz. Türkiye'de nerde, ne kadar sanayi tesisi var? Ne kadar insan çalışıyor, ne kadar insan ihtiyacı var ve bunlar ne kadar enerji kullanıyorlar? Bunlar Türkiye'nin neresindedir ve bundan sonraki döneminde Türkiye hangi sektörlerde uluslararası rekabette söz sahibi olacaktır? Bunların hepsinin beraberinde de yeni bir teşvik sistemi, yeni bir teşvik politikası getirerek, Türkiye'nin uluslararası anlamda da rekabet gücünün artacağı, daha fazla gayri safi milli hasıla, daha fazla ihracat gerçekleştireceği bir model üzerinde şu anda çalışma yapıyoruz. Bunu yaparken biraz evvel bahsettiğim kuşkusuz insan ve insan gücü ve yetişmiş eleman bu konuda son derece önemli.

Onun için burada öncelikle Türkiye'nin şu anda bir istihdam envanteri çıkartarak hangi sahalarda, hangi kollarda ne kadar istihdama ihtiyacı var, nitelikleri nelerdir, bunun çalışmasını yapması lazım ve nitekim bakanlığım da şu anda bu çalışmayı yapıyor. Bunu yaparken her ile, her bölgeye, her yöreye yeni bir kimlik vereceğiz. Yine bunu yaparken artık istihdamı sanayiden beklemek de bana göre yanlış bir beklenti. Çünkü artık sanayi, sanayileşme bu sefer teknoloji çağına yerini bıraktı ve endüstride, sanayide çok yoğun bir şekilde teknolojiyle değişim yaşanıyor. Teknolojinin geldiği ortamda yani bundan 5 yıl önce diyelim ki bir fabrikada bir iş 100 kişi tarafından yapılırken, bugün 10 kişi tarafından yapılıyor. Gelecek yıllarda

da bu bir iki kişi tarafından yapılır hale gelecek. Dünyanın gidişatı bu. Bunu da tersine çevirmeye kimsenin gücü yetmez.

O zaman böyle bir ortamda peki Türkiye'nin bu güzelim okullardan, üniversitelerden mezun ettiği bu genç, yetenekli, kabiliyetli, bana göre dünyanın en zeki insanları işsiz mi kalacak veya sadece sanayide çalışmak zorunda mı kalacak? Hayır. Bu noktada Türkiye'nin hangi konularda istihdam politikası ve gerek mesleki öğretimde, gerek lise öğretiminde, gerek üniversite öğretiminde hangi eğitim alanlarına ihtiyaç duyduğuyla ilgili bir projeyi önümüzdeki günlerde inşallah kamuoyuyla paylaşacağız.

Bu noktada görüyoruz ki bugün Türkiye'de sanayinin istihdam yapabilme kabiliyeti % 19'dan % 20'ye çıkmış bu son 5 yılda. Yani Türkiye'de sanayi sektörü Türkiye'deki istihdamın artık % 19,5 % 20'sini yapıyor. Ticaret ve hizmetler sektörüne baktığımız zaman % 46'dan % 53'e çıkmış. Demek ki Türkiye'nin önümüzdeki dönemde mesleki eğitim ve eğitim politikasında ticaret ve hizmet sektörünü esas alacak bir trend içine girmesi lazım.

Size birtakım rakamlar vermek istiyorum. Bugün sanayide bir insana istihdam yaratmak için yapılacak olan bir yatırımın maliyeti yaklaşık minimum 100.000 dolardır. Yani 100.000 dolarlık yatırım yaptığınız zaman bir kişiye istihdam sağlayacaksınız. Ortalama bir rakamdır bu. Bilmiyorum tabii diğer ülkelerde farklı farklı rakamlar arz edebilir bu konuda. Ticaret ve hizmetler sektöründe ise yaklaşık 40 ila 50.000 dolar arasında bir yatırımla bir kişiye istihdam sağlama imkânı var. Ama yazılım ve bilişim sektörüne geldiğimiz zaman, ki bana göre çağımızın ve Türk insanının, Türk gençlerinin özellikle bu konudaki kabiliyeti ve zekâsına güvenerek bunu söylüyorum, yazılım sektöründe, bilişim sektöründe ise 5 ila 10.000 dolarlık yatırımla bir kişiye istihdam yaratmak mümkün.

Bunları niye söylüyorum? Önümüzdeki dönemde istihdam politikalarımızın ne olduğu ve bu istihdam politikalarıyla beraber eğitim, öğretim sistemimizin de buna göre hazırlıklı bir hale getirilmesi için bunları söylüyorum. Evet, bunları yaparken tabii ki bu dönemde üniversitelerimizin de kendisine çekidüzen vermesi gerekiyor. İsim vermek istemiyorum. Bugün üniversitelerimizin birçok bölümünden mezun olanlar, gerek 12 yıl boyunca yapmış olduğum ASO başkanlığım dönemimde, gerek sanayi ve ticaret bakanlığım dönemimde değerli arkadaşlar akşama kadar iş ve işçi bulma kurumu gibi çalışıyorum. Bu gerçekten beni hem yoruyor hem üzüyor. Pırıl pırıl, birçoğu iki lisan bilen üniversite mezunu gençlerimizin birçoğunun asgari ücretle bile çalışmaya talip olduklarını gördükçe gerçekten üzülyorum. Birçoğu çaycılık yapmak için başvuruyor. Ben çaycılık derken sakın ha yanlış anlamayın, çaycılık da çok onurlu, çok şerefli bir meslektir. Bileğinin gücüyle, namusuyla, legal olarak yapılan her türlü iş kutsal bir iştir. Hangi iş olursa olsun. Ama şunu söylemeye çalışıyorum: Bir insanın çaycı olması için üniversite okumasına, üniversite bitirmesine gerek var mı yok mu? Bunun sorgulanması lazım.

Hepimiz biliyoruz ki, ben de iki çocuğu TED'den mezun olmuş ve bundan her zaman iftihar eden biri olarak, böyle yarı TED'li olarak ve bu iki çocuğu şu anda özel üniversitede okuyan bir baba olarak biliyorum ki, bugün özel üniversitede okuyan bir çocuğumuzun ana babaya maliyeti yaklaşık 100.000 dolar mertebesindedir. Doğru mudur? Yani burada birçok veli var. Bugün devlet okullarında okuyan, ben de bir devlet üniversitesinde okumuş biri olarak biliyorum ve inanıyorum ki devlet üniversitesinde okuyan bir çocuğumuzun bu devlete, bu millete maliyeti de yaklaşık 50.000 dolardır. Şimdi bir taraftan 50.000 ila 100.000 dolar civarında bir para harcayacaksınız. Bir taraftan hayatının en verimli zamanında, o pırıl pırıl zekâya, kabiliyete ve hakikaten olağanüstü bir güce sahip olan Türk gencini getireceğiz işsiz güçsüz bırakacağız; üniversite okutacağız ve çaycılığa talip edeceğiz. Bakın tekrar altını çizerek söylüyorum. Çaycılığı küçümsemek adına söylemiyorum ama burada mesele şudur. YÖK'ün bu konuda kendine mutlaka görev çıkartması lazım. Benim üniversitemin hangi bölümlerine Türkiye'nin ihtiyacı var? Türkiye'de sanayi, Türkiye'de hizmetler sektörü, Türkiye'de bilişim sektörü veyahut diğer sektörler, bunun dışında kalan sektörler turizm başta olmak üzere, hangi sektörlerde ben eleman yetiştirirsem, ben üniversiteden mezun edersem, bu çocuklarımız iş bulacaklar? Bunun planlamasının yapıyorlar olması lazım. Bu konuyu da yeni YÖK başkanımızla görüştüm. Hatta kendisine önceki gün, konuşmama benzer şekilde, ben yazı yazarken de uzun uzun yazıyorum ne yapalım yani baştan sizi uyardım, adım Yasin dedim, 7 sayfalık bir mektup yazdım. Onda da bu görüşlerimi ifade ettim ve YÖK başkanımız da bu konuda görüşlerime katıldılar.

Evet bundan sonra gerek lise, lise dengi okullarımızı, gerek üniversitelerimizi ihtiyaç duyulan ve ihtiyaç duyulacak alanlarda öğretim sistemini getirmesi, müfredatı tanzim etmesiyle bu konunun da çözülebileceği kanaatindeyim. Bu konuda her şeyi devletten mi beklemek lazım? Dediğim gibi 5 ay öncesine kadar, 27 yıl ben de sanayicilik yapmış biri olarak sanayi odası başkanı iken her şeyi devletten beklemedim. O dönemde sevgili Bülbüloğlu kardeşim Önder'le sanayi odası yönetim kurulunda beraberdik. Ankara Sanayi Odası bu konuda bir ilki gerçekleştirdi. Bu konuda ben okullarımıza da ciddi görev düştüğü kanaatinde olarak bunları söylüyorum. Bugün Türkiye'deki birçok ciddi sivil toplum kuruluşuna görev düştüğü ve düşeceği için söylüyorum. Organize Sanayi Bölgeleri konusunda TOBB başta olmak üzere odalara görev düştüğü ve düşeceği için bunu söylüyorum. Birçok konuda da artık kurumlarımız, kendi ihtiyaçlarını kendileri karşılayabilecek modelleri Türkiye'nin gündemine getirmek durumdadır.

Bu noktada da 2 yıl önce ASO başkanı iken adına OSEP denilen Okul Sanayi Eğitim Programı diye bir program geliştirdik. Milli eğitim bakanımızla o dönemde yapmış olduğumuz protokolle şöyle bir çalışma yaptık. Bugün bunu hükümet programına kattık ve bir hükümet programı, bir milli politika, devlet politikası haline getirmek için de yoğun çaba ve gayret içindeyiz. O tarihte yapmış olduğumuz anlaşmayla Sincan Endüstri Meslek Lisesi ile Sincan Organize Sanayi

Bölgesi'ni evlendirdik. İlköğretimi bitirmiş ve not ortalaması 3'ün üzerinde olan çocuklarımızı buraya davet ettik. Dedik ki buraya müracaat eden çocuklarımızdan ilk yıl 75'ini alacağız. Sincan Endüstri Meslek Lisesi ve Sincan Organize Sanayi Bölgesi yan yana gelecek ve burada mesleki öğrenime yönelik bir eğitim sistemi kuracağız. Ne yapacağız? Öncelikle buradaki çocuklarımızı hangi dallarda, hangi branşlarda yetiştirmemiz lazım? Kimden alacağız en doğru bilgiyi? Gittik sanayicimize. Benim de fabrikamın olduğu Organize Sanayi Bölgemizde yine Sayın Bülbüloğlu kardeşimin de bulunduğu, 195 sanayiciye sorduk. Dedik ki hangi konularda eleman ihtiyacınız var? Hangi konularda mesleki eğitim almış, nitelikli elemana ihtiyacınız var? Bunun üzerine çok konu geldi, üç ana dalda sistemi belirledik. Elektroteknik, elektromekanik, biri de elektronikti bildiğim kadarıyla. Bu üç ana dalda çocuklarımızı yetiştireceğiz. Bu noktada duyuruya çıktık. 125 civarında müracaat geldi. Dediğim gibi belirlenmiş kontenjan 70'ti. Sonra 75'e çıkartıldı. Sonra İŞKUR'dan bir ricada bulunduk, dedik ki gelin bir kere bu çocuklarımızın zekâ ve el beceri testlerini siz yapın. İŞKUR geldi, yaklaşık 4,5-5 saat süren bir el ve zeka beceri testine tabi tuttu. Bunların içinden tekrar bir eleme yapıldı. Puanları yüksek olanlar arasında 75 gencimizi bu okulda okutmaya başladık.

Bu çocuklarımız geçtiğimiz yıl haftanın iki günü Sincan Endüstri Meslek Lisesi'nde okudular. Haftanın üç günü de Sincan Erkut Eğitim Merkezi'nde bizzat eğitime tabi tutuldu. Değerli arkadaşlar şunu çok net ifade edeyim, her ay düzenli olarak kontrole gittim. Her ay düzenli olarak orda yapılanları izlemeye gittim. Bu çocuklarımıza bir taraftan bu ikili eğitimi verirken, bir taraftan da lisan takviyesi olarak yoğunlaştırılmış İngilizce kursları, İngilizce dersleri vermeye başladık. Bu çocuklarımıza ülke, bayrak ve vatan sevgisi gibi konular üzerinde de yoğun dersler vermeye başladık. Hatta ilk eğitim ve öğretim yılı başlarken benim başkanlığında gittik Aziz Atamız'ın kabrine çelenk koyduk, Anıtkabir'i ziyaret ettik. Daha sonraki dönemde bu çocuklarımızı Çanakkale'ye de götürdüler. Yani bir taraftan da bunların ülkesine, milli ve manevi değerlerine bağlı çocuklar olarak da yetiştirilmesi önemliydi. Bu çocuklarımız, sizi samimiyetle temin ederek söylüyorum, daha birinci ayda kaynak yapmaya başladılar. Daha birinci ayda demir profil, köşebent profil kesip, konstrüksiyon yapmaya başladılar. Hatta keşke yanımda olsaydı yani zaman zaman yanımda gezdiriyordum.

Bu çocuklarımız daha üçüncü ayda portatif bir mangal yaptılar. Hakikaten o mangalı size göstermek isterdim. Herhalde benim yanımdaki arkadaşlarım da atladılar. Çünkü onlara da söylemiştim, mesleki eğitimle ilgili bir konu olduğu zaman, mutlaka onu yanımda getirin göstereyim diye. Bu mangalı size gösterebilseydim. Ben makine mühendisiyim ki 8 yaşımdan beri 42 yıldır hem okumuş, hem çalışmış, sanayinin her kademesinden geçmiş bir insan olarak hakikaten hayretler içinde kaldım onu görünce. Portatif bir mangal, katlıyorsunuz, isterseniz koltuğunuzun altına koyun, götürün. Üzerinde rahatça böyle 1-2 kg da barbekü et yapabilirsiniz. Çocuklarımız 3 ay içersinde bunu yaptılar. Bu

çocuklarımız 3 ay öncesine kadar demirin kaynak nesnesini rüyasında bile görmemişler.

Şimdi bu öğretim ikinci senesine başladı. Yine politikaya girmeden evvel OSTİM'le bu projeyi gerçekleştirdik. Şimdi OSTİM'le yapılmaya başladı. Bu çocuklarımız daha beşinci ay olduğunda, okula gittiğimde, yine çok enteresan bir tabloyla karşı karşıya kaldım. Her biri CNC tezgâhının başına geçmiş, üç yönde işlem yapabilme kabiliyetine sahip olmuşlardı.

Şunu söylemeye çalışıyorum: Eğer gençlerimizi iyi yönlendirirsek, eğer gençlerimizin geleceğini iyi planlarsak, buna uygun sistemi, buna uygun metodu ve metodolojiyi geliştirirsek, inanın ki Türk insanının, Türk gençliğinin yapamayacağı hiçbir şey yok. Özellikle bu OSEP son derece önemli ve özellikle bugün Türkiye'nin her yerine yayılması gereken ve Türkiye'nin her yerinde uygulanması gereken bir proje ve bu konuyla ilgili çok yoğun çalışmalar devam ediyor.

Değerli arkadaşlar, ben size şunu anlatmaya çalıştım. Türkiye'nin işsizlik meselesi var, doğrudur. Diyorum ya bunu en iyi yaşayan, en yoğun yaşayanlardan biriyim. Şimdi eskiden, siyaset öncesinde iş talepleri direkt bana gelirdi. Şimdi hem bana geliyor, hem hanıma geliyor bir taraftan da. Beni bulamayanlar bu sefer gece saat 1'de 2'de de hanıma çocukların iş bulması konusunda taleplerini dile getiriyorlar. Ama diğer taraftan da bakın tekrar söylüyorum; çıkın buradan gidin Sincan Organize Sanayi Bölgesi'ne, OSTİM'e veya herhangi bir sanayi bölgesine, girişte böyle lebaleb elaman aranıyor ilanları ile karşılaşacaksınız. Gazetelere bakın, gitmenize gerek yok. Bugün gazetelerin eleman aranıyor sayfalarına bakın, milyonlarca insan bir taraftan da çalıştırılmak için aranıyor. Onun için bu noktada Türkiye'nin problemi, biraz evvel de söylediğim gibi elemanın istihdamının arzıyla talebinin çakışmaması idi.

Şimdi bu dönemde bunun çakıştırılacağı, ihtiyacın tespit edilip, ihtiyaca göre eğitim-öğretim yapılacağı bir dönemle karşı karşıyayız. Umut ediyorum ki bu yapıldığı müddetçe Türkiye'de işsizlik meselesi giderek azalacaktır. Çocuklarımızın, eğitim-öğretimin hemen arkasından iş bulma umutları oldukça yükselecektir. Bu noktada tabii hükümet olarak sadece eğitim politikasıyla sınırlı kalmayıp sanayi ve diğer sektörlerin rekabet ve istihdam gücünü artırmak için de biraz evvel bahsettiğim çok önemli teşvikleri de bir taraftan yapmaya çalışıyoruz. Yani Sayın Başkanım, bana verilen görevin bu kadar olduğunu düşünüyorum. Bu konuda hakikaten saatlerce konuşacak şey var. Soru formatınız yok bildiğim kadarıyla, yok değil mi?

Ben bu duygu ve düşüncelerle Türkiye'nin önünün açık olduğu, meselesini bilen, sorununu bilen ve sorunun çözümünü de çok rahat yapabilecek bir yapıda olduğumuz için bu konuda hiçbir endişeye kapılmamız gerektiği ve önümüzdeki dönem yapılacak olan çok süratli çalışmalarla bu problemlerin

ortadan kaldırılacağı ve Türkiye’de nitelikli elemanın, her yetişen elamanın sanayiye, hizmetler sektörüne, Türkiye’nin kalkınmasına çok önemli destek vereceğine olan inancımı da sizlerle paylaşıyor hepinizi sevgi, saygı ve hürmetle selamlıyorum. Teşekkür ederim. Sağ olun.

29 Ocak 2008

10:00 - 11:30 BİRİNCİ OTURUM

Eğitimin Sürdürülebilir Ekonomik Kalkınma Üzerindeki Etkisi

Sunucu: Fulin Arıkan

Değerli Konuklarımız,

İkinci günün ilk oturumuna geldi sıra. “Eğitimin Sürdürülebilir Ekonomik Kalkınma Üzerindeki Etkisi” konulu bu oturumu Bilkent Üniversitesi’nden Prof. Dr. Ali Doğramacı yönetecekler. Konuşmacı olarak da Pittsburg Üniversitesi’nden Prof. Dr. Donald Adams, Dünya Bankası’ndan Dr. Robin Horn ve Yükseköğretim Kurumu Denetleme Kurulu’ndan Prof. Dr. Muhittin Şimşek katılıyorlar. Buyurun efendim. Konuşmacılarımızı beklerken, ben Sayın Başkan hakkında kısa bir bilgi aktarayım size.

Prof. Dr. Ali Doğramacı 1993 yılından bu yana Bilkent Üniversitesi rektörü olarak görev yapmaktadır. 1991-1993 yılları arasında aynı üniversitede endüstri mühendisliği bölümü başkanı ve rektör yardımcısı olarak hizmet verdi. 1975-1991 yılları arasında Rutgers - New Jersey Devlet Üniversitesi’nin İşletme Fakültesi ile Columbia ve Cornell üniversitelerinin Endüstri Mühendisliği ve Yöneylem Araştırması bölümlerinde öğretim üyesi olarak çalıştı. Rutgers ve Columbia üniversitelerinin senatolarına seçildi. Rutgers Üniversitesi rektörlüğünde bütçe kurul başkanı olarak hizmet verdi. Journal of Productivity Analysis dergisinin kuruluşunda baş editör görevinde bulundu. Meslektaşlarıyla birlikte editörlüğünü yaptığı kitaplar Academic Press, Martinus Nijhoff Publishing, ve Kluwer Academic Publishers tarafından basıldı. Bilimsel makaleleri Administrative Science Quarterly, Management Science, AIIE Transactions, International Journal of Production Research, Naval Research Logistics, ve Operations Research dergilerinde yer aldı. ODTÜ’den lisans ve Stanford Üniversitesi’nden yüksek lisans diplomalarını inşaat mühendisliği alanında aldı. Ayrıca endüstri ve işletme mühendisliği alanında Columbia Üniversitesi’nden yüksek lisans ve doktora diplomalarına sahiptir.

Oturum Başkanı: Prof. Dr. Ali Doğramacı, Bilkent Üniversitesi

Günaydın. İlk konuşmacımız Prof. Dr. Donald Adams. Bütün konuşmacılarımızla başından anlaştık; eğer yapabilirsek konuşmaları 20 dakikaya sınırlayıp, böylelikle sizlerden gelebilecek soru-cevaplara zaman ayırmaya çalışacağız. Prof. Adams, Pittsburgh Üniversitesi Eğitimde Yönetim ve Politika Çalışmaları Bölümü Başkanlığı dahil olmak üzere, Uluslararası ve Karşılaştırmalı Eğitim Cemiyeti

başkanlığı ile birçok enstitüde ve üniversitede yönetim ve akademik görevlerde bulunmuştur. Prof. Adams'ın çalışmalarında odaklandığı “Eğitim Planlaması ve Politikaları, Uygulamaları, İzleme ve Değerlendirme Sistemleri, Sektörel Değerlendirmeler ve Öğretmen Eğitimi” konusundaki çalışmaları uluslararası eğitim camiasında saygın bir yere sahip olmasını sağlamıştır. Ayrıca uzmanlık konuları arasında, takım liderliği, planlama, bölgesel eğitim alışmaları, Asya'da sorunlar ve çözüm politikaları, eğitim sektöründe planlama, uygulama danışmanlığı ve eğitimde kalite, bulunmaktadır. Birçok kitabı bulunan Prof. Adams'ın eğitim alanında 100'ün üzerinde makalesi ve çeşitli raporları bulunmaktadır.

Prof. Dr. Donald K. Adams, Pittsburgh Üniversitesi

Teşekkür ederim. Burada, özünde büyük sorunlar, büyük iddialarla ilgili konuşmaları dinliyoruz ve sanırım ben konuyu biraz değeristireceğim. şu ana kadar tartışmalar daha çok ne yapılması gerektiği, yani politikalar üzerinde yoğunlaştı. Ben bu tartışmanın yönünü biraz değeristirmeyi düşünüyorum. Büyük değerisimlerin çoğu zaman, küçük ve zamana yayılmış kısmi değerisikliklerin sonucu olduğuna inanıyorum. Ben, eğitim sistemlerini değeristirmeyi denediğimizde, buna tepki olarak ne olabileceği konusuna daha yakından bakmak istiyorum. Eğitim reformları uygulamaya çalıştığımızda, benim fikrime göre, gerçek eylem politikaların oluşturulması ile değeril de, uygulamayı denememizle başlar. Büyük iddialardan bahsettik, bunların bazıları on yıllık bir süre içinde dünya gücü olmayı öngörüyor. Çarpıcı teknolojilerden bahsettik, ancak halihazırda bir hastalık, hem de dünyayı saran büyük bir hastalık haline gelmiş olan web saplantısından bahsetmedik. Büyük çelişkiler dünyasında yaşıyoruz. Küreselleşme güzel bir şey, ama aynı zamanda inanılmaz bir şekilde kötü bir şey. Gelişme tüm bu güzel şeyleri yaratıyor, kalkınma tüm sorunları beraberinde getiriyor ve bunun her ikisinin de doğru olması sorunu daha karmaşık hale getiriyor. Böylesi bir dönemde nasıl iyimser olabiliyorsunuz?

Bazen internette 1980'li yıllara geri dönüp bakmayı ve kalkınma ve eğitim konusunda kaynak aramayı deneyin, bunu yaptıktan sonra aynı şeyi 2007 yılı için yapmayı deneyin; her iki dönem arasında inanılmaz farklılıklar bulacaksınız. İşte bu sebepten iyimser olmak mümkün değerildir. Uluslar arası kuruluşların, üniversitelerin, dünyanın birçok yerinden yeni dergilerin ortaya koydukları şeyler sonsuz bir hale gelmiştir. Bilgi oradadır, sorunlar belirlenmiştir, belki de diyalog gerçekten büyük bir heyecanla başlıyordur. Bu çalışmaların derinliklerinden söz ettik. Tüm bu kalkınma, küreselleşme yığınının içinde, Herbert Simon'ın, çok saygın sosyal bilimcinin bir zamanlar söylediği sözlerden birini hatırlamaya ve açıklamaya çalışacağım. Herbert Simon çok başarılı bir bilim insanıdır ve söylediğine göre 30 yıl sonra sosyal bilimler araştırmalarından elde edilecek her sonuç ve genelleme, ortaya çıkabilecek her sorun karşısında etkisiz kalacaktır.

Sosyal bilimler literatüründe, birbirinin tam tersi fakat eşit oranda savunulabilir bulgularla karşılaşırız. Yani eğer A'ya inanmak istiyorsanız, bunun için destek bulabilirsiniz, B'ye inanmak istiyorsanız bunun için de destek bulabilirsiniz. Bence eğer bunu aklınızın bir köşesinde tutarsanız, kalkınma konusunda biraz daha rahat olabilirsiniz. Mesela, dün duyduğumuz birkaç şeyi örnek alın. Kalkınma kavramının içindeki çelişki konusunda, sonuç şudur: Eşitlik, hükümeti küçültmeyi gerektiriyor. Bir sonraki kişi, eşitliğin sağlam bir tartışma gerektirdiğini söyledi. İşte başlıyoruz. Dün bir kişi özelleştirmenin kalkınma için bir talep ve gereklilik olduğunu söyledi, bir ikinci konuşmacı özelleştirmenin daha fazla sosyal eşitsizliğe götürdüğünü söyledi. Buyurun, bu çelişkileri nasıl çözeceksiniz?

Tamam, konuma geri dönelim: Eğitim reformunu uygulama ve sürdürme. Daha geniş açıdan bakarsak, ben, eğitimde değişimin nasıl planlanacağı ve uygulanacağı ile ilgileniyorum. Burada şimdi dikkatinizi çekeceğim bazı tezatlar vardır. Ayrıca, kalkınma konusunda bilgileri nerden edindiğiniz konusunda dikkatli olunuz. Eğer tüm bilgiyi tek bir kaynaktan edindiyseniz, konunun ne kadar tartışmalı bir alan olduğunu anlayamayabilirsiniz. Burada bulunan herkesin OECD ve Dünya Bankası'ndan biraz kaynak edindiğini tahmin ediyorum. Kaynaklar çok fazla değil, ancak çok çok iyi diyebileceğimiz kaynaklar da var. Aramızda kaç kişi "Kalkınma" dergisini düzenli olarak okuyor? Orada yalnız kalmış bir grup var. Eğer görüş farklılıklarını gerçekten anlamak istiyorsanız, orada çok iyi eleştiriler ve çok taraflı kuruluşlarca yapılan eleştirileri de bulabilirsiniz. Ama diğer kaynaklarda da başka ve daha güçlü eleştiriler bulabilirsiniz. Ancak belki de konuyla en ilgili en iyi eleştirileri "Kalkınma" adlı dergide bulabilirsiniz.

Dört iddiada bulunacağım. İlkini zaten öne sürdüm. Politikaların uygulanması (implementation) ile ilgili olarak; kararların çoğu uygulama sürecinde alınır. Bunu göstereceğim. İkinci iddiam, daha az teknik bir araştırmanın da çok önemli olabileceğidir; eğitimin gelişmesi için, yapılan her araştırmanın dünya çapında araştırmalar olması gerekmez. Bana gönderilmiş olan bir şeyden ilham aldığımı kabul etmek istiyorum, bu söylediğim sözcük, küçük "r" (research). Küçük araştırmalar, maliyeti düşük, kısa sürede gerçekleştirilebilen; Robin Horn adında bir bilim insanı bunu bana göndermişti. Kendisi bu akşam aramızda. Kendisi eğitim sisteminin incelenmesinde yararlı olabilecek ilk küçük "r"leri yarattığını kabul etti. Düşük maliyet, yararlı bilgi elde edebilmek için hızlı girişim. Biliyorsunuz ki uygulamada her zaman uzun süre bekleyemezsiniz. Hızlı bir şekilde, işinize yarayacak ve sorunlarınızı çözmeye yarayacak bilgilere sahip olmanız gerekir. İstatistiki olarak geçerli bir örneklem, güvenilirliği yüksek sonuçlar elde edene kadar, şimdiye kadar yapılmış olan tüm istatistiki analizlerin sonuçlarına erişinceye kadar, iki yıl bekleyecek süreniz olmayabilir. İşte bu noktada küçük "r"ler gerçekten işe yarayabilir.

Üçüncü iddiam Şu, kısmi değişiklikler gerçekten sonuç verebilir, yararlı olabilir. Büyük değişikliklerle ilgili tüm kaynakları okuduk. Dünya ölçeğinde yazılanları bilirsiniz; eğer dünya çapında biri değilseniz, geniş düşünün, hırslı olun, küreselleşmeyi kuyruğundan yakalayın ve havalanın gibi büyük şeyler yazılır bu kaynaklarda. Ben, küçük değişikliklerin olduğu gerçekte dünyada, eğitim sistemi ve eğitim değişikliklerinde, kısmi ve küçük değişikliklerin çok önemli değişimlere götürebileceğini düşünüyorum.

Son iddiam da bu dünyada bile, inanın ya da inanmayın, bireylerin bir etkisi olabilir. İlk iddiayı savunmanın çok kolay olduğunu düşünüyorum. Politika ve gerçekleşen arasındaki boşluğu gösteren on yıllar boyunca yapılmış araştırmalar bulunmaktadır. Bunlar, uygulama sürecinde politikaların ne kadar değiştiğini göstermektedir. Bu çok kolaylıkla savunulabilir. Ayrıca, Amerika Birleşik Devletleri'nde Washington ile başka yerler arasında neler olduğu konusunda birçok hikâye bulunmaktadır. Politika, Washington'da büyük bir şaşaa içinde oluşturulur ve yüksek miktarlarda paralar harcanır. Bu politika bir kasabaya ya da köye ulaştığında ise, Washington'da oluşturulan politikanın oradaki durumla hiçbir şekilde uyuşmadığı ortaya çıkar. Burada başka bir şey olması gerektiğini düşünüyorum. Bu nasıl olabilir? Çok basit bir şekilde oluyor. Çünkü bütün bunlar bir tür yarışma içinde gerçekleşiyor; kalkınma yarışması, küreselleşme yarışması. Bu pek çok gücün değişen durumları, bazen hayal açıklanamaz hayal kırıklıkları içinde gerçekleşiyor.

Bu, eğitim sisteminin bir sistem gibi işlemeyişiyle de açıklanabilir. Eğitim sistemi bazen "gevşek yapılanmış" bazen de "çöp kutusu" olarak tanımlanmaktadır. Hiç kimsenin altından kalkamayacağı birçok şeyi içine atıyoruz ve bunu okullarda uygulayın diyoruz. Uygulanabilen birçok reform, politika ve plan vardır. Birisi bu planı uyguladı. Bazı başarılar elde edildi. Çok etkin hükümetlere sahip ülkelerde buldum. Planlamayı yapabilen ve genel hatlarıyla planlandığı biçimde uygulayabilen hükümetler halkın güvenini kazanmaktadır. Bence bu nadiren görülen bir durum. Sıklıkla karşılaşacağınız şey, eylem planının uygulama esnasında gelişmesidir. Yani, uygulamak için tasarlamayınız, bazen uygulama ile tasarımlar oluşturunuz.

Birkaç yıl önce ABD'de bir eğitim bölgesine, sadece zaman geçirmek amacıyla, davet edilmiştim. Buradaki öğretmen ve yöneticiler, daha üst düzeyden, eyaletten kendilerine gelen bir politika için uygulama adımları tasarlamaya çalışıyorlardı. Bu politikayı sevmişlerdi, buna bir katkıda bulunmalılardı ve bu yüzden de bu konuyla ilgili olarak hevesliyidiler. Ancak, bölge yöneticisi, bu eğitim bölgesinin patronu, daha önce de bu süreçten geçtiklerini ve uygulamayla ilgili ciddi sorunlar yaşadıklarını söyledi. Bana uygulamanın bazen ne kadar kötü olabileceğini anlatan bazı slaytlar göstereceğini söyledi. İşte bu eğitimcinin, ABD'de ekibini bir uygulama esnasında neler olduğuna dair uyarmak için kullandığı örnek şuydu: Çocuklar salıncakta sallanmak istediler. Bunun için yapılacaklardan biri, eski bir

araba lastiği bulmaktı. Lastiğin içinden ip geçirilecek ve bir ağacın kalınca bir dalına asılacaktı; bir salıncağınız var, düşük teknoloji, maliyetsiz, işe yarıyor, çocuklar seviyor, çocukların istediği de buydu zaten. Ancak, eğitim kurulu bunu onaylarken, birtakım değişiklikler yapılmasını istediler. Uygulamada, bunu daha etkin ve ayrıntılı bir hale getiriyorlar ve bir diğer ip daha ilave ediyorlar. Artık iki kişi sallanabilir ve salıncak hâlâ işe yaramaktadır. Bu bir salıncaktır. Ama yöneticiler başta uygularken, salıncağı baştan yeniden tasarımları gerektiğini, ipi iki farklı dala bağlamaları gerektiğini ve bu şekilde gözükmeye başlayacağını unuttular. İşte bu, yöneticinin uygulayıcılarla çalışmaya başlarken insanlara anlattığı hikâyedir.

Geçmişte birçok kişinin yaptığı gibi ben de planlamada işbirliğine dayanan, yerleştirilmiş katılımin avantajlarını savunuyorum. Bu konuda size neredeyse bir bu kadar da karşıt sav öne sürebilirim. Diğer yandan, eğer başarısız olacaksanız ya da işin içinde yer alan kişilerin sözlerini dinleyerek bu kişilerin çoğunluğuyla birlikte başarısız olacaksanız, bu durumda bu, tüm kararları merkezi hükümetin alması gibi bir başarısızlıktır.

Küçük “r” durumu. Dediğim gibi “r” bir gülümsemedir, 1980’li yıllarda Kuzey Amerika’da gerçekleştiği söylenen küçük devrim gibidir. Geleneksel şekilde araştırma, farklı bir nedenle talep görmeye başladı. Araştırmacılar için okulu anlamak 2 yıl almamalıydı. Bu düşünceye çok değer verildi, onlar anında orada bulunacak bir şey istiyorlardı, dokunabilecekleri bir şey... Ve yeni değerlendirme şekilleri gelişti. Ön sırada oturan Profesör Ginsburg’un kitabına eklediği karar merkezli değerlendirme bunu çok iyi bir şekilde açıklamaktadır. Ancak bu bakış açısı eğitim araştırmaları bölümlerinde neredeyse tamamen dışlandı; çünkü pratik bir şey yapmışlardı.

Bunu, ebeveynlerin rolü ile daha kolayca açıklayabilirim. Büyüleyici olan bir şey de, pek dikkat çekmese de, bunun bugün eğitim alanında tüm dünyada gerçekleşiyor olmasıdır. Ebeveynler yalnız başlarına bu işe dahil olmuyorlar, sadece okul aile birliği olarak değil, hükümetler ebeveynlerin karar alma, politika oluşturma sürecinin her aşamasında yer alması yönünde ısrar ediyorlar ve bazı ülkeler bu konuya büyük paralar ayırıyorlar. Şimdi şunu öne sürebilirim ki, bunu yapabilmenin en iyi yolu kısmî değişim yoludur. Hangi etkinlik olursa olsun, ebeveynlerin dahil olmasını sağlayın, okul aile birliği iyi bir başlangıçtır. Diğer şeyler gibi, bu da daha geniş bir ikinci düzeye taşınabilir ve belki belli bir süre sonra bu konuda yeni bir bakış açısı geliştirilebilir.

Değişim esnasında tüm yeniliklerin gerçekleştirilmesi dikkatle ele alınması gereken bir husustur. Bir alanda insanların işine yarayan şey, bir diğer alanda işe yaramayabilir. Kısa hikâyeler: bireyin farklılık yarattığı üç durum. Bu hikâyelerin hepsinde ben oradaydım. 1954 yılında, Kore’de, 17 veya 18 yaşlarında genç bir öğretmen, yüz öğrenciye ders veriyordu. Kışın ortasında çamurlu zeminde kaydım. Çocuklar üşüyordu, tek sıcaklık içerdeki havanın sıcaklığıydı. Öğretmen

bunu yapmak zorunda değildi. O bunu yaptı, çocuklar geldi. Gerisini biliyorsunuz, Kore’de ne olduğunu biliyorsunuz. Kore bunu bu öğretmen ve onun gibi birkaç bin öğretmenin yaptıklarıyla başardı. Bir başka örnekte yine ben oradaydım. Batı Afrika Milli Eğitim Bakanı 8-10 ay ya da bir yıl sürede ve arazi araçlarıyla, yürüyerek, bisikletle ve nasıl gidebiliyorsa öyle, tüm ülkeyi dolaştı. Bakan köylülerle konuştu, ne istediğini söyledi ve onlara ne verebileceklerini sordu. İstediğini elde etti. Halk, Bakanı sevdi, ona saygı duydular ve bu yöntem işe yaradı. Üçüncüsü Güney Asya’da, Güneydoğu Asya’daydı. Bir genç kız masasında oturuyor, kâr amacı gütmeyen bir kuruluştan bir adam geliyor. Bu projeyi çok istediğini söylüyor, evrak çantasını açıyor. Çantanın içi ağzına kadar büyük banknotlarla dolu. Genç kız “burada işlerin artık bu şekilde” yürümüyor dedi. Niçin?

Çeşitli açıklamalar getirebilirsiniz. Bence bunların hepsi için en kolay açıklama, onların buna inanmış olmasıydı. Bu onlar için bir anlam ifade etti. Bunları kurgulamadılar. Bunlar bu üç kahramana öğretmenlik eğitimi alırken de öğretilmemiştir. Bu, o kişiler için bir anlam ifade etti. Teşekkür ederim.

Prof. Dr. Ali Doğramacı

Şimdiki konuşmacımız Dr. Robin Horn Türkiye’yi de iyi biliyor. Çünkü orada da Dünya Bankası’nda çalışırken burada da yılları geçti. Mayıs 2006’dan bugüne Dünya Bankası, İnsani Kalkınma Ağı Eğitim Müdürü olarak çalışan Robin Horn, 2002-2006 yılları arasında Dünya Bankası Türkiye Eğitim Programı sorumlusu olarak görev aldı. Türkiye’deki çalışmalarının yanı sıra Dünya Bankası’nın Brezilya Eğitim Programı’nı da 10 yıl süre ile yönetmiştir. Dünya Bankası’ndaki görevinden önce Dr. Robin Horn Amerika Birleşik Devletleri Eğitim Bakanlığı’nda eğitim politikaları geliştirirken, Eğitim Ekonomisti olarak da Amerika Birleşik Devletleri’nin Uluslararası Kalkınma Ajansı’nda görev almıştır. Dr. Horn’un, New York City, Columbia Üniversitesi’nden Eğitim Ekonomisi Doktorası bulunmaktadır.

Dr. Robin Horn, Dünya Bankası

Teşekkür ederim. Ben eğitimin bir amacı üzerine yoğunlaşacağım. Eğitimin, son birkaç gündür tartıştığımız çok sayıda amacı bulunmaktadır. Ama ben özellikle eğitimin ekonomik büyümedeki rolü ve rekabet gücü üzerindeki katkıları üzerinde duracağım. Üç soru ile başlamak istiyorum. Türkiye’nin eğitim sistemi ülkeyi ekonomik büyüme yönünde ne kadar iyi konumlandırmaktadır? İkincil olarak, ekonomik büyüme için ciddi öneme sahip olan eğitim ve iş alanında gerçekleşen yeniliklere Türkiye’deki okullarda verilen eğitimin katkısı nedir? Son olarak da Türkiye’nin eğitim sistemi küresel anlamda rekabet edebilir bir işgücü üretmeye

yönelik olarak tasarlanmış mıdır? Yani bu eğitimin tek amacı değildir; ancak, ekonomi açısından bakıldığında, inanılmaz ölçüde önemlidir.

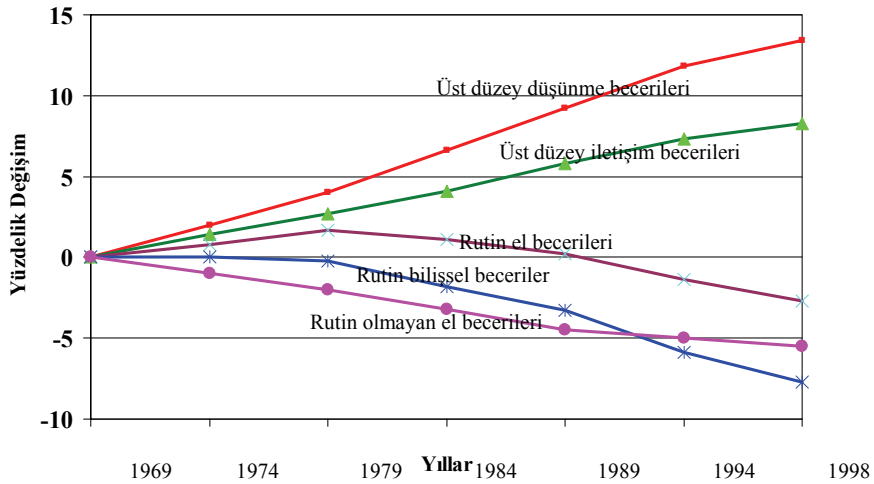
Şimdi biraz şoke edici bir slaytla başlayacağım. Ne kadar görebiliyorsunuz bilmiyorum, göremiyorsunuz –sanmıyorum- ama yukarıya doğru giden mavi çizgi Çin'e aittir. Yani bunun ne ile ilgili olduğu hakkında şimdi bir fikir sahibi olabilirsiniz. 2003 yılını ifade eden sol üstten başlayan sarı çizgiye bakacak olursak, sağ tarafa baktığımızda Çin'in altındaki ülke Amerika Birleşik Devletleri'dir. Bu tablo, 1990-2003 yılları arasındaki gidişat; temelinde 2003 ile 2015 arasındaki gayri safi yurtiçi hasıladaki artışı yansıtmaktadır. Bu tablo şunu gösteriyor ki eğer hiçbir değişiklik olmazsa, 2015 yılında Çin dünyada üretilen toplam gayri safi yurtiçi hasılanın %35-40'ını temsil edecektir, ABD ise kademeli olarak düşüş gösterecektir. Kırmızı çizgiyle belirtilen Hindistan ise, tutarlı bir şekilde artış gösteriyor, belki bir 30 yıl içinde Hindistan'da ABD'ye yaklaşıma başlayacaktır. En altta da tüm diğer ülkeleri bulabilirsiniz. Bu ülkeler arasında, Türkiye gibi Fransa, Almanya ve başka ülkeler de bulunmaktadır. Yani burada söylemek istediğimiz şey şudur. Eğer Türkiye'de hiçbir değişiklik olmazsa, dünya ekonomisine çok az bir katkıda bulunacak ve çok yavaş bir oranda ekonomik büyüme sağlayacak. İşte en basit haliyle işin arka planı budur.

Ancak Türkiye geçen birkaç yılda, geçen 5-10 yıl içinde temel eğitime kaydolma ve eğitimde eşitliğini geliştirilmesi gibi konularda kayda değer bir başarı göstermiştir. En üst dilimdeki öğrenciler, en yüksek uluslararası standartlarda performans sergilemişlerdir. Müfredat reformu gerçekleştirilmiş ve modernize edilmiştir; bu da ayrıca çok olumlu bir gelişmedir. Bu uygulama sivil toplum örgütleri, sivil toplum, özel sektör ve diğer sektörlerden artan bir şekilde destek görmektedir. Bunlar çok önemli katkılardır. Türkiye'de ortaöğretime kayıt oranında da etkileyici artış görülmektedir. Soldaki, net ilköğretime kayıt oranıdır. Sağ tarafta da net ortaöğretime kayıt oranını görebilirsiniz. Türkiye geçen 20 yılda ortaöğretime yazılma oranını ciddi anlamda artırmıştır ve bu oran artmaya devam etmektedir.

Eğitim reformu kültürü konusunda 2001 sonu ile 2006 yılı başı arasında Türkiye'de çalıştım ve kültürde büyük ölçüde değişiklikler gördüm. Eğitimciler, hükümet, sivil toplum olarak sizler eğitim reformlarına karşı bir yaklaşım sergilediniz mi? Bizler verilere daha önce baktığımızda gördüğümüze nazaran bir değişim görüyoruz; artan bilgi, daha çok bina, daha çok kitap, daha fazla eğitim gören öğretmen, daha fazla bilgisayar. Bunların hepsi önemli gelişmelerdir. Bu gelişmeler gereklidir, gerekli olmaya devam edecektir. Ancak, Türkiye'de daha çok 21. yüzyıla yönelik bir odaklanma bulunmaktadır. Tüm öğrenciler için üst düzey öğrenme sonuçlarına ulaşma çabası görülmektedir. Öğrenme ile ilgili sonuçlar elde edilmektedir. Standartlar oluşturma ve okulları hesap verebilir hale getirme çabaları devam etmektedir. Kamu ve sivil topluma danışma... Ayrıca, tamamen Türkiye'nin kontrolü dışında olan, OECD ile Uluslararası Öğrenci

Değerlendirme Programı (PISA) okul sistemlerinin performansını değerlendirdiği bağımsız bir alana ağılma gayreti gözlenmektedir.

Son olarak da politikasını, geđmiŝe dayanan uygulama ve inanıŝlar değil, kanıt ve sonuçlara dayalı olacak şekilde değiştirmek. Bu değişiklikler neden önemlidir? Bu grafik Harvard Üniversitesi'nde yapılan bir çalıŝmadan gelmektedir. 90'lı yıllarda işverenlerin talep ettiği becerilerde oluşan değişiklikleri incelemektedir. En üstte daha önce görmüş olduğumuzla kıyaslandığında, bu üst düzey düşünme-uzmanlık düşünme becerilerini ifade etmektedir. Bunlar en üstteki çizgi ile ifade ediliyordu; onun hemen altındaki çizgi de üst düzey iletişim becerilerini ifade etmektedir. Bu gördükleriniz iŝverenden gelen talepler bakımından artmaktadır. Bu sonuçlar ABD'de on yıl önceki sonuğlardır. Düşüş gösteren çizgilere bakacak olursak, modern ekonomide rutin el becerisi kademeli olarak gittikçe daha az gerekecektir. Rutin beceriler ve rutin olmayan el becerilerinin önemi gittikçe azalacaktır. Bunlara olan ihtiyaç hiçbir zaman ortadan kalkmayacak; ancak gelir açısından iş imkânlarında iyi bir alan olmayacaktır. Bu yüzden, bu değişiklikler yeni becerileri önemli hale getirmekte ve değişimde beceri önem kazanmaktadır. Ancak, rekabetçi olmak aynı zamanda yenilikçi olmayı gerektirir ki, yenilikçi olmak da eğitime bağlıdır.

Source: Autor, Levy, and Murnane (2003) "The Skill Content of Recent Technological Change: An Empirical Exploration," *Quarterly Journal of Economics*.

Ŗimdi göstereceğim bir kaç slayt; Brezilya'da henüz tamamlanmış olan çok kapsamlı bir çalıŝmadan gelmektedir. Brezilya'nın ekonomisine ve yeniliğin

ekonomik kalkınmaya katkısına bakarak, eğitimin bu konuda ne kadar önemli bir faktör olduğunu görürüz. Üç çeşit yenilik bulunmaktadır. Bunlar ekonomik büyümeye katkıda bulunur ve hepsi de ayrılmaz bir biçimde eğitimle bağlantılıdır. Biri yeni bilgi ve teknolojinin yaratılmasıdır. Bilginin, yeni bilginin yaratılması. İkincisi başka yerlerde yaratılmış olan bilgi ve teknolojinin edinilmesi ve adapte edilmesi. Üçüncüsü de zaten ülkede var olan bilgi ve teknolojinin yayılmasıdır. Bunları tek tek ele alacağım.

Yeni bilgi ve teknoloji yaratmak. Bu, temelde üniversitelerin, araştırma merkezlerinin, özel sektör AR-GE birimlerinin ve diğer ilgili kuruluşların görevidir. Türkiye’de bu, tabiiyle, en iyi üniversitelerde gerçekleşmektedir. Ancak, Türkiye’nin buna çok katkıda bulunduğunu kabul etmek de önemlidir. Bu, küresel bir üründür, yeni bir bilgi küresel bir üründür. Bu yüzden, sadece ekonomik büyüme için yeni bilgiye dayanmaya gerek yoktur. Ayrıca, daha az gelişmiş üniversitelerin bile bilgi üretebilmesi çok önemlidir. Bu konu ile ilgili incelenmesi gereken etmenlerden biri de olan bilgiyi ticarileştirmek ve işe yaramasını sağlamak için üniversitelerin özel sektörle ne kadar iyi çalıştıkları konusudur. Yüksek öğretim ve özel sektör arasındaki bağlantı, Çin’in şu anda ve ABD’nin yıllardır başarılı olmasının nedenlerinden biridir. Ancak, önemli olan, örneğin üniversitelerden gelen yeni bilgi, yenilik için gereken ekonomik büyümeye giden tek yol değildir. En önemlisi başka yerlerde yaratılmış olan bilgi ve teknolojiyi uyarlamaktır.

Biliyorsunuz ki 80’li yıllarda ve 90’ların başında bile bazı Asya kaplanlarının birçok başarısı sadece bilginin üretilmesi değildi, zira bu konuda önde değildiler. Bunların becerisi Avrupa ve ABD’de üretilmiş olan bilgiyi pratik uygulamalara dönüştürmekti. Hepiniz video kaydedici, walkman, Sony CD çalar gibi klasik örnekleri duymuşsunuzdur. Bunlar gerçek anlamda gelişmelerdi ve bu örnekte anlatılmak istenilen Japonya’nın ABD’de geliştirilmiş olan teknolojiyi alıp bunu güvenilir bir ürün üzerinde ticarileştirmesi ve pazarlayabilmesiydi. Bu uyarlamayı işgücü içinde yapabilmek için, temel becerilere sahip çalışanlara ihtiyacınız vardır.

En azından temel düzeyde işlem bilgilerini okuyamayan ve anlayamayan çalışanlarla bilginin ve teknolojinin uyarlanmasını gerçekleştiremezsiniz. Ama daha önemlisi, bilgiyi uygulamak için, bundan daha da ileriye gitmeniz gerekmektedir. Gerçekten, kavramsal olarak düşünebilen çalışanlara ihtiyacınız var. Çalışandan kastım sadece işçiler değil, çalışanları kastediyorum, hizmet sektöründe çalışan insanlardan, işçi statüsünde çalışan insanlardan bahsediyorum. Bu kişilerin düşünmek ve akıl yürütmek konusunda yetenekli ve yaratıcı olmaları gerekmektedir. Böylece mevcut durumu, neler olduğunu görecekler, süreci düzeltmeye çalışacaklar ve fikirleriyle katkıda bulunacaklardır. Pek tabii ki etrafta olan biteni dinleyebilen işverenlerin olması gerekmektedir. Bu yüzden, yöneticilerin eğitimi de bir o kadar önemlidir. Bu yüzden, bilimsel düşüncede farklı bir yaklaşım ile düşünme yeteneği, özel sektörün başka yerlerde geliştirilmiş bilgiyi uygulayabilmesi için büyük önem taşıyan becerilerdir.

Buna ek olarak, birkaç yıl önce aralarında hizmet ve sanayi sektörlerinin de bulunduğu çok sayıda sektörden Türkiye'deki üretimin geçmişine bakan ve aynı ürünleri üreten üretim performansları bakımından büyük farklılık olduğunu ortaya çıkaran Mc Kenzie raporu vardı. Bir diğer deyişle, ülkenin bir ya da başka belli bir yerinde, aynı şehirdeki işkolları, örneğin ayakkabı, hizmet, otel hizmetleri gibi ürünler üretiyor ve bu işletmeler bu üretimleri diğer bölgelere nazaran daha etkin bir şekilde yapıyor. Yani, işgücünün, işin yapıldığı yerden bir şeyler öğrenerek, daha sonra bu bilgiyi alıp aynı şehirde, dünyanın başka bir tarafında kendi sanayisine uygulayabilmesi gerekir. Bunu yapabilecek bir iş gücü yetiştirilmelidir.

Bu noktada soracağımız soru şudur: Türkiye'deki eğitim sistemi işçi ve işvereni bir araya getirip verimliliği artıracak düşünme becerisi ve davranışları geliştirmekte midir? Bu sadece beceri ve bilginin de ötesinde bir konudur. Bu aynı zamanda insanların nasıl birbiriyle ilişki kurduğu ile de ilgilidir. Bu yüzden bu, ölçme işleminde zorluk çeken biri için söz konusu olabilir, ancak bunun şimdi değineceğimiz konuyla bağlantısı bulunmaktadır.

Bu slaytı açıklamak bir dakika alır, ancak buna değer. Bu slayt dikey eksen üzerinde ekonomik büyümenin artışı ve yatay eksen üzerinde test puanlarını göstermektedir. Bu grafiğe göre, test puanı ne kadar yüksek olursa, ekonomik büyüme o kadar artış göstermektedir. Ancak, burada bahsettiğim test puanı nedir? Bu, Stanford Üniversitesi'nden Profesör Eric Hanushek ve Almanya'dan Profesör Worstman ile Dünya Bankası'nda yaptığımız bir çalışmadır. Bu iki profesörün yaptıkları şudur. Geçen 20 yılda herhangi bir uluslararası değerlendirme yapmış olan tüm ülkeleri aldılar ve bu uluslararası değerlendirmelerden ortalama test puanı sonucu indeksi oluşturdular. Bu puanlar bir ekibin yaptığı değerlendirmeler, PISA ya da PIRLS gibi uluslararası değerlendirmelerden elde edilmiş olabilir. Bu değerlendirme sonuçlarından hareketle ülkeler için birer standart puan oluşturdular. Bu grafik, uluslararası testlerden elde edilen standart puanla ekonomik büyüme arasındaki ilişkiyi gösteriyor. Bu ilişki olumlu, çok önemli ve çok açıktır. Test puanını sabit tutarak, eğitimin süresi, okulda ortalama kaç yıl geçirildiği, ilkokulda, ortaokulda ne kadar zaman harcandığı ve işgücünün ortalama eğitim süresi ile ekonomik büyüme arasındaki ilişki çok da anlamlı gözükmemektedir. Bir diğer deyişle, eğitim alanların okulda geçirdiği zaman, ekonomik büyümeyi açıklayamamaktadır. Önemli olan, öğrencinin ne öğrendiğidir, ne yapabildiğidir, nasıl düşündüğü, nasıl akıl yürüttüğüdür; okulda geçirilen süre değil, bu sürenin nasıl kullanıldığı, bu sürede ne yapıldığıdır. Tüm bu noktalar daha önce vurgulandı. Bu yüzden önemli olan çocukları yakalamak, ilkokulda ya da çoğunlukla ortaokulda, bu vurgunun öğrencilerin ne öğrendiği, nasıl öğrendiği ve okul ve eğitim döneminden ne gibi becerilerle kazandıkları üzerinde yoğunlaşması çok daha önemlidir.

Şimdi öğrenme sonuçlarının ne olduğuna bakalım. Bunun ekonomik büyüme ve kalkınma ile neden ilgili olduğuna bakalım. Bu konunun temel noktalarından

haberdar olduğunuz açıkça görülüyor. Öğrenci ilköğretimden ortaöğretime devam ediyor. İlköğretimdeki öğrenmenin amacı ortaöğretime geçebilmektir. Sadece bir ilköğrenim görecekseniz; iyi bir iş, iyi para getiren bir iş sahibi olmayacaksınız. Ekonomiye etkin bir şekilde katkıda bulunamayacaksınız. Yalnızca ilköğretim ile başarılı olamazsınız. İlköğretim eğitimi yeterli değildir; bu sadece ortaöğretim için bir adımdır. İlköğretimin amacı ortaöğretimdir. İş piyasasına girebilmek, başarılı olabilmek için ortaöğretimden mezun olmanız gerekir. Ortaöğretimde yetmeyecek, sonrasında sürekli eğitim, yeniden eğitim ile yolunuza devam edebilirsiniz. Önemli olan öğrencilerin ortaöğretimde ve sürekli eğitimde hangi becerileri kazandıklarıdır. Ayrıca, çalışanlar ve yöneticiler için, öğrenme sonuçları önemlidir; çünkü bunlar, daha önce de söylemiştim, bu kişilerin Türkiye'nin işgücü için çalıştıkları şirketlerin üretkenliklerini geliştirmelerine ve verimlilikte ön sıralarda yer alabilmelerine katkı sağlayacaktır. Böylece Türkiye küresel alanda rekabet edebilir.

Öğretmen yeterlikleri vs... kontrol edebileceğimiz hususlar, eğitim camiası olarak kontrol edebileceğimiz şeylerdir bunlar. Bu yeterliklerin de eğitim çıktılarının tüm çocuklar için aynı düzeye getirilmesi hedefiyle doğru orantılı olarak geliştirilmeleri gerekmektedir.

Tüm ortaöğretim öğrencilerine yükseköğretime devam edebilmeleri fırsatının sağlanması ve istihdam edilebilirlik becerilerinin kazandırılması gerekir. Ortaöğretimdekilerin daha sonraki eğitim-öğretim kademelerine geçemeyecekleri gibi bir duygu içinde olmamaları gerekir. Herkesin, yeterince çalıştığı ve bilgi ve becerilerini en uygun biçimde kullandığı takdirde, dünyanın bir numaralı okullarında değilse bile, yükseköğretim kurumlarında öğrenimini sürdürebileceğini bilmesi gerekir. Buna göre, bu fırsatlar herkese tanınmalı ve herkesin yeterli çalışmayla hedeflerine ulaşabileceğini, mesleki eğitim de alabileceğini ve başarılı olabileceğini bilmesi sağlanmalıdır. Mesleki eğitim öğrencileri de eğitimlerine devam etseler de etmeseler de, mesleki eğitim ile başarılı olabilirler.

Önemli bir konu da Üniversiteye Giriş Sınavı olarak bilinen ÖSS'dir. Şu an için durum nedir bilmiyorum; ama, ÖSS'nin öğrencilerin geleceklerinin tek kalemde belirlendiği bir sınavdan çok, kademeli bir değerlendirmeler bütünü olarak yeniden düzenlenmesi yönünde bir öneride bulunulduğunu anımsıyorum. ÖSS önemli değil diyemesek de, bir o kadar önem arz eden diğer etmenlerin de varlığı kabul edilmelidir. Burada önemli olan, öğrencinin hayatta başarılı olabilmesi açısından bilgi ve becerilerinin tamamının kapsamlı biçimde değerlendirilmesi olmalıdır. Bu bağlamda, hayatta başarılı olmak için bilgi ve becerilerin kazanılması önemlidir, bir üniversiteye 'kapak atmak' değil. Ayrıca, bu değerlendirme, örneğin Fransızların bakalorya veya İngilizlerin A seviyesinde olduğu gibi birkaç kademedem, birkaç aşamadan oluşmalıdır. Bu bağlamda çoklu testler yapılması, tek bir testle sınırlı kalınmaması önemlidir.

Son olarak, gelen bir diğer öneri de okulların daha özerk bir yapıya kavuşturulmaları ve bütçelerinin arttırılması yönündeydi. Ancak, böyle olması halinde aynı okulların

eğitim-öğretim çıktılarının geliştirilmesiyle ilgili olarak sorumluluklarının da artacağı üzerinde durulmuştu. Dolayısıyla, herhangi bir sorumluluk olmaksızın özerkliğin artması büyük riskleri de beraberinde getirecektir diyebiliriz. Birkaç yıl önce bir araya geldiğimizde bu konular üzerinde durulmuştu ki, bugün de aynı konuların hâlâ gündemde olduğunu görüyorum.

Şimdi biraz da PISA'dan bahsetmek istiyorum... PISA'nın her tür çıktının ölçülmesinde uygun olmadığı doğrudur. Mezun olduktan sonra çocukların aşçılığa mı, müziğe mi, yoksula spora mı yönelecekleri gibi konuların ölçülmesinde uygun olmadığı doğrudur; ancak disiplinli bir zihinsel yapının test edilmesinde de bir o kadar etkili bir yöntemdir. Bu nedenle pek çok analiz uzmanı için PISA, sadece öğrenilen bilgilerin değil, bu bilgilerle neler yapılabileceğinin de ölçülmesinde kullanılan ve sentezleyebilen zihinlerin tespitinde yararlılıkları olan bir yöntemdir. Kısaca söylemek gerekirse, okulda öğrenilen bilgilerin okuldan çıkınca atılacağımız hayatta nasıl kullanılabileceğini de belirlemede önemli bir araçtır PISA.

Peki, Türkiye ne aşamada? PISA sonuçlarından haberiniz olsa gerek. Bazı analizler yapılsa da, hâlâ Türkiye'de böyle bir çalışmanın olmadığını gördük. Genellikle ülkeler PISA'nın yayımlanmasını takiben ulusal araştırmalar gerçekleştiriyorlar; ama şu an itibarıyla Türkiye'de Ulusal PISA Çalışması'ndan bahsedemiyoruz. 2006 yılı sonuçları 2007 Aralık ayında yayımlanmış olmasına rağmen, henüz bu alanda bir ulusal çalışma yapılmış değil, yapılacağını söylüyorlar, anlıyorum. Ancak bu tür bir çalışmanın ne kadar etkili ve zengin bir bilgi kaynağı oluşturacağını anımsatmama izin verin.

Üstteki mavi çizginin de üzerinde yer alan çizgi OECD ortalamasını göstermektedir. Türkiye'de bir OECD ülkesi olmakla beraber aldığı puanlar düşüktür ve Türkiye'nin puanlarının düşük olması, OECD ortalamasını da düşürmektedir. Mavi olarak gösterilen 2003, kırmızı olarak gösterilenler 2006 senelerini ifade etmektedir. Matematik performansında hâlâ büyük bir artış görülmemektedir. Okumada büyük bir artış kaydedildiği, fendeysse az bir düşüş olduğu görülmektedir.

Bu grafikte, değerlendirmede kırmızı olarak ifade edilmiş olan Türkiye'nin performansı, mavi renkle gösterilen OECD ülkelerinin performansı ile karşılaştırılmaktadır. Yeşil olarak gösterilen AB ülkeleridir; AB ülkelerini ben kendim ekledim. Bu grafikte, 1 ve altı seviyelerde uzun bir çizgi göze çarpmaktadır. Bu aralık gerçekleşen öğrenme seviyelerini ifade etmektedir. Buna göre Türkiye'de mezunların, 15 yaşındaki öğrencilerin çok düşük seviyede kaldıkları söylenebilmekle birlikte, diğer taraftan sağ tarafa baktığımız zaman aynı öğrenciler arasından çok yüksek seviyeli çocukların da çıktığı görülmektedir. Bu son gösterge tatmin edici olabilir; ancak bu konu üzerinde durulması gerekir. Çok ayrıntısına girmezsek, burada GSMH, işgücüyle ilgili diğer özellikler ya da yaş gibi ülkesel verileri temel alan PISA temelinde beklenen sonuçlar verilmiştir diyebiliriz. Bu şartlar altında, Türkiye'nin de kendisinden beklenen düzeyde bir performans sergilediği görülmektedir. Diğer bir deyişle, Türkiye'nin beklenen seviyede bir

performans sergiliyor olması gayet iyi olsa da, bu seviyeler Türkiye'nin ekonomik olarak büyümesi ve küresel ortamda rekabet edebilmesine yetecek düzeyde değildir. Belirttiğimiz gibi, kaynaklar açısından bu seviyeler oldukça iyi olmakla beraber, kendisini idame ettirebilmek ve rekabet ortamında hayatta kalabilmek için çok daha yüksek seviyelerin tutturulması gereklidir.

Karşılaştırma yapabilmek açısından örnek olarak yeni bir AB ülkesi olan Polonya'yı tercih ettim. Matematik, okuma ve fen derslerinde Polonya'nın PISA performansının daha iyi olduğu görülmektedir. Burada 2003-2006 yılları ele alınmıştır. Bu iyi görünmüyor, bu slaytı geçiyorum. Sağ taraftaki daire içerisinde Türkiye'nin 2003 yılı matematik değerlendirmesindeki performansı görülmekte. Bu arada, yatay hat en üst ve en alt seviyelerde sergilenen performans değerleri arasındaki orta çizgiyi göstermektedir. Bu grafiğe baktığımız zaman, Türkiye'nin 2003-2006 yılları arasında matematik alanında en başarılı ve en başarısız öğrencilerin performansı arasındaki uçurumu azalttığı görülmektedir. Peki, bunu nasıl başardınız? Anlatın bana. Bunu nasıl başardığınızı bilmiyorum. Aynı şey fen için de geçerli. Eşit dağılımda bir artış söz konusu. Bu da olaya başka bir bakış açısı. İşte, 2003-2006 yılları arasında Türkiye'de alınan notların dağılımı. Burada göremiyorum bile. 2003 yılı mavi çizgiyle gösterilmiş ve 2006 senesiye kırmızı çizgiyle gösterilmiş. Eğrideyse daha fazla bir yığılma var. Bu da eğrinin azaldığı anlamına geliyor ki bu da iyi bir şey, eşitsizliğin azaldığına işaret ediyor. Aslında sağ tarafa doğru kayması beklenirdi ama...

Şimdi, Türkiye'yle Polonya'yı karşılaştıracak olursak, Türkiye'nin dağılımı sağ tarafta, mavi renkli, Polonya'nın dağılımıysa sağda. Burada, Polonya hem sağa doğru hem de sola doğru bir yayılma trendi gösteriyor ki tüm dağılımın topyekûn bir sağa kayma içerisinde olduğuna bakıldığında, bunun anlamı, herkesin gelişmekte olduğu şeklinde yorumlanabilir. Ancak, Türkiye'ye baktığımız zaman, diyelim ki fen notlarına bakalım, sol taraftaki yükselme bir gelişme olduğuna işaret etmekle beraber, sağ tarafa bakınca görülen düşüş ise en üst seviyede notlar alabilen öğrenci sayısında bir azalmaya işaret ediyor. Peki bunun nedeni ne? 2003-2006 yılları arasında ne oldu da bu değişiklikler gerçekleşti?

Bu bahsettiklerim zaten çok da yabancı olmadığı konular. Ailenin gelir düzeyi ile çocuğun başarısı arasında da oldukça önemli bir bağlantı vardır. Sadece Türkiye'de değil, dünyanın neresine giderseniz gidin bu böyledir. Dediğimiz gibi, bu sadece Türkiye'ye özgü bir durum olmamakla birlikte yine de ele alınması gerekmektedir.

Ortaöğretim kurumunun nitelikleriyle PISA performansı arasındaki bağı ilgilendiren oldukça ilgi çekici bir tablo daha geliyor. Burada okullarda alınan ortalama notları görmekteyiz. Sol üst taraftaki dairenin içinde, toplam not ortalaması içerisinde yer alan öğrenci sayısının işlevi, öğrenci sayısının yüzdesi görülmektedir. En üstteki daire içerisinde bir fen lisesi, en alttakindeyse, yine 15 yaş düzeyine eğitim veren ilkokul-ortaokul arası bir kurum bulunmaktadır. Burada önemli olan, gittiğiniz

okulun performansınız ve gelir düzeyiniz açısından belirleyici olduğudur ki burada da gelir düzeyiyle gidilen okul arasındaki ilişki açıkça görülmektedir. Dediğimiz gibi, sol taraftaki fen lisesi ğrencilerinin %50'si üst gelir düzeyinin %20'lik bir kesimine aittir. Sağ taraftaysa 15 yaşında olmalarına rağmen hâlâ ilkokula devam eden öğrenciler görülmektedir ki bunların yarısı en düşük gelir seviyelerinden gelmektedir. Bu eşitsizliklerin azaltılması gerekliiyken, okullarda daha da belirginleşebildikleri görülmektedir.

Son olarak PISA sonuçlarıyla ilgili bazı grafiklere değinmek istiyorum. Bu grafikler, kendi sisteminizle ilgili olarak sizlere ışık tutacaktır. Buradan ıkarılan sonuçların, yeni politikaların geliştirilmesinde kullanılabileceği kanaatindeyim. İşte, tam da bu nedenle politikalarınızı belirlerken bu verilerden yararlanabileceğinizden bahsediyoruz. Örneğin, müdürlerimiz PISA performansına bağlı olarak öğretmenleri için birtakım teşviklerden bahsetti. Bu, ğrencilerin performans artışında gözlenen önemli bir ölçüttür. Ancak, bana birisi bunu söylediği zaman ben tam olarak neyi kastettiğini anlamakta zorlanıyorum. Performans verilerinin öğretmenlerin performans değerlendirmesinde kullanılmasından mı bahsediyoruz? Notların gözle görülür oranda yüksek olduğu okullara baktığımızda bunlar bir anlam kazanmakta. Sağ taraftaki Şey sizi Őařırtmasın... okuyamıyorsunuz galiba... bu rasgele elde edilmiş bir veri değildir, somut bir gerçektir. Ancak, müdürlerimiz ailelerin de bir baskı unsuru oluşturduğunu söylediğinde bunu hafife almayalım, SS ya da belirleyiciliği olan bir diğer test vs. olmasa bile, ailelerden gelen baskı neticesinde PISA'da bile performanslarda bir artış olduğu açıktır. Birazdan başka bir ekrana geçeceğim; ancak bu grafik hakkında biraz daha söyleyeceklerim var. Sizlere eğlenceli bir Şey göstermek istiyorum. Günümüzde, politika koyucularla masaya oturup PISA ıktılarına etki eden bazı katsayıları değerlendirebilirsiniz. Bunu yapmanıza yardımcı olan araçlar günümüzde mevcuttur. Bu bağlamda, sağ taraftaki sütunda PISA matematik puanı görülmektedir. Sol tarafta grdklerinize, matematik puanına etki eden regresyon analizine dayalı olarak ortaya çıkan değerkenlerdir.

Şimdi de matematik ders saatlerinden bahsetmek istiyorum biraz. İnanın bana, ders saatini 2'den 3'e çıkarttığınız zaman notlarda da bir artış göreceksiniz. Politika koyucularla oturup bu rakamları ve etmenleri değerlendirme Şansınız varsa, diyelim ki matematik ders saati veya bir diğer etmenin, yeteneklerine göre sınıflandırılmış öğrencilerin test sonuçları üzerinde nasıl etkili olduğunu görebilirsiniz.

Daha fazla kimsenin zamanından da almak istemiyorum. Son olarak, eğitimde yapılacak reformların stratejik özellikli ve çabuk reformlar olmalarının önemini anımsatmak isterim. Türk okulları da gençlerini küresel ekonomi ve gelecek günler için çok daha iyi hazırlayacak kurumlar haline getirilebilir. Türkiye'nin hedefi, çocuklarını bilgi ve beceri açısından rekabete dayalı dünya ekonomisinin çarkları arasında da başarılı olabilecek Şekilde yetiştirmek olmalıdır. Ancak, bu hedefe ulaşmak için Türkiye kendi geleceğini kesinlikle politik meselelerin uzağında

tutmalıdır. Bu bağlamda, kamu ve özel sektörler ve sivil toplum, kapsamlı bir reform hareketini hep birlikte hayata geçirmelidir. Çok teşekkür ediyorum.

Prof. Dr. Ali Doğramacı

Soru-cevap zamanından epey kullandık. Ama belki yine de Sayın Muhittin Şimşek Hocamızdan sonra bir iki soru-cevaba vaktimiz kalabilir, deneyeceğiz. Prof. Dr. Muhittin Şimşek 1965 yılında Nizip'te doğdu. 1985 yılında Marmara Üniversitesi'nden mezun oldu. Aynı yıl Marmara Üniversitesi Teknik Eğitim Fakültesi'ne asistan olarak atandı. 1987 yılında Marmara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Makina Eğitim Anabilim Dalı'nda, 1988 yılında ise İstanbul Üniversitesi İşletme Fakültesi'nden master dereceleri aldı. 1990 yılında Dünya Bankası bursuyla İngiltere'ye gönderildi. 1992 yılında doktor, 1993 yılında yardımcı doçent, 94 yılında doçent, 99 yılında da profesör oldu. Öğretim üyeliğinin yanı sıra 1994-2000 yılları arasında Marmara Üniversitesi Teknik Eğitim Fakültesi Döner Sermaye İşletmesi'nin müdürlüğünü yaptı. 1998 yılında Marmara Üniversitesi Teknoloji Uygulama ve Araştırma Merkezi'nin müdürlüğüne atandı. Bölüm başkanlığı ve anabilim dalı başkanlığı yaptı. Birçok projede başkanlık yaptı. 2003 yılından bu yana **TÜLOMSAŞ** yönetim kurulu üyesi olan Prof. Dr. Muhittin Şimşek, Marmara Üniversitesi öğretim üyesi olup İstanbul Ticaret Üniversitesi'nde de dersler vermiştir. Halen YÖK Denetleme Kurulu üyesidir. Kendi konusuyla ilgili olarak çeşitli dergilerde yayınlanmış, sempozyumlarda sunulmuş 200'den fazla makalesi ve ayrıca 14 adet yayımlanmış kitabı bulunmaktadır. Dünya Gazetesi ve Referans Gazeteleri'nde yazan Dr. Şimşek, evli ve 2 çocuk babasıdır.

Prof. Dr. Muhittin Şimşek, Yükseköğretim Kurulu Denetleme Kurulu

Değerli Hanımefendiler, Beyefendiler,

Herkesi saygıyla hürmetle selamlamak istiyorum konuşmama başlamadan önce. Tabii bir teşekkürüm var, onu zikretmeden geçemeyeceğim. Şimdi bu tür bilimsel toplantılarda genellikle protokol konuşmalarından sonra salon iyice boşalır ve 3-5 kişiye kalır; hatta bunun için anlatılır ki böyle bir bilimsel toplantıda adamın birisi bütün kemali ciddiyetiyle konuşmasını yapıyor ama onu izleyen bir kişi var. Konuşmasını bitirir, kürsüden iner ve merak eder, adama der ki “Arkadaş hiç kimse kalmadı sen neyi bekliyorsun?” O da “Efendim sizden sonraki konuşmacı benim de onu bekliyorum“ der. Dolayısıyla böylesine önemli bir toplantıda bu kadar insanı iki günden bu yana bu salonda tutmayı başaran TED'in değerli başkanına teşekkür etmek istiyorum. Ben onu alkışlamak istiyorum, siz isterseniz alkışlamayın. İkinci husus şu: Bizim orada ağanın birisine demişler ki “Efendim sen belediye başkanlığına aday ol.” “Yahu” demiş, “Ben konuşmayı bilmem ki nasıl aday olayım? Mitinge çıkmak lazım, insanlara konuşma yapmak lazım, kahve toplantıları

yapmak lazım” vs. demişler, “Efendim çok önemli değil. Bir kâğit yazarız, güzel bir metin hazırlarız çıkar onu okursun.” Öyle mi öyle. Adam aday oluyor konuşmaya çıkıyor. Kâğit yok, kâğit nerde, e adam ne konuşacak? Diyor ki “Ey vatandaşlarım, size öyle güzel bir konuşma metni hazırlamıştım ki bu konuşmanın ne kadar güzel olduğunu yarım saat öncesine kadar bir Allah biliyordu bir de ben biliyordum. Ama şimdi ben de bilmiyorum bir tek Allah biliyor.” Şimdi ben size öyle güzel bir konuşma metni hazırlamıştım ki bu konuşma metninin ne kadar güzel olduğunu bir Allah biliyordu bir de ben biliyordum. Ama sonra benden kısmamı istedikleri için hepsi burada kaldı (flash disk) . Şimdi ben de bilmiyorum bir tek Allah biliyor onu.

Dünya değişiyor, ülkeler değişiyor, insanlar değişiyor. Hepimiz değişiyoruz. Bu değişim içerisinde üç tane şansımız var. Bunlardan ikisi ya değişimi yöneteceğiz ya değişimi yaşayacağız. Aslında ben üçüncüsüne ölümü beklemek demiştim, fakat o biraz ağır geleceği için değişimi beklemek diye değiştirdim. Dolayısıyla değişim, sürekli gelişim için olmazsa olmaz koşulumuzdur. Çünkü dünyada ve ülkemizde artık rekabetin unsurları değişiyor. 60’lı yıllarda rekabet edebilmenin tek şartı vardı, üretmek. Üreterek rekabet edebiliyordunuz; çünkü başka rakipleriniz çok fazla yoktu. Sadece üretmek, rekabet etmek için yeterli bir unsurdur. Ama yetmişli yıllarda durum değişti. Maliyet ile rekabet devreye girdi. 80’li yıllarda buna bir şey daha eklendi, kalite ile rekabet edeceksiniz. 90’lı yıllarda hızlı üretmek zorundasınız. Öyle hızlı üretmelisiniz ki ancak o şekilde rekabet edebilirsiniz. 2000’li yıllara geldik. 2000’li yıllar birçokları tarafından, Cüneyt Ülsever de burada, onun tarafından da hep bilgi çağı olarak söylendi. Doğru ama bir doğru daha var. Bilgi tek başına yeterli bir unsur değildir. Bilgiyi özümseyip süzgeçleyip katma değer haline getiremiyorsak, hamallıktan öte gitmez. Bugün artık ulaşılamayacak hiçbir bilgi kalmamıştır. Elinizde, cebinizde ufak bir bilgisayarınız varsa, dağ başında da olsanız, istediğiniz bilgiye anında ulaşıp o konu hakkında da rapor hazırlayabilirsiniz. Dolayısıyla bu, şudur: Bilgiye ulaşmak artık önemli değil. Bilgiyi katma değer haline getirmek önemlidir. Dün burada konuşan Norveç’ten gelen hocamız demişlerdi ki Türkiye inşallah tarım ülkesi olmaktan kurtulamaz. Ben de buna katılmadığımı kendi oturduğum yerde ifade etmişim. Şunun için: Doğru, ülkeler gelişmişliğine baktığınız zaman tarım, sanayi ve hizmet sektöründe oluşur. Şimdi herhalde diyorum, hocamızın bahsetmek istediği husus şuydu: Evet, tarımsal üretim yapılacak, buna ihtiyacımız var, doğru ama, patatesi patates olarak satma, patatesi cips olarak sat. Çünkü patatesin kilosu tarlada 200 bin liradır. Cips haline geldiği zaman 30 milyon liradır kilosu. Pamuğu pamuk olarak sattığımız zaman değerı başkadır, pamuğu kumaş yapıp, iplik yapıp sattığımız zaman değerı başkadır. Öyleyse zannediyorum orada bahsedilen şey tarım endüstrisiydi. Değer mi efendim? Yani tarım endüstrisine gidişti. Şimdi 2000’li yıllardayız. 2000’li yılların en önemli rekabet parametresi sürekli değişim, artan bilgi ve bu artan bilgiyi de değer haline getirmektir. İşte bununla beraber benim bugünkü bildirimim konusu olan eğitimin sürdürülebilir ekonomik kalkınmadaki etkisi önemi olgusudur, o da sürekli kalkınmadır.

Bu yansıda görebiliyor musunuz bilmiyorum. Tarım toplumu, sanayi toplumu, bilgi toplumu, kültür toplumuna gidiş ve bunların basamakları var. Fakat Ali Doğramacı zaman konusunda inanılmaz hassas bir insan. Dolayısıyla onun bu hassasiyetine saygı göstererek bazı yansılarımı geçmek istiyorum. Benim zamanımdan da çaldı Robin, alacağım var. Evet şimdi bazı değerler vermek istiyorum kafanızı da çok fazla karıştırmadan. Gayri safi milli hasılaya baktığımız zaman bu tabloya, Amerika'da üretilen 11 trilyon 750 milyar dolar, Japonya 3 trilyon 745 milyar dolar, Birleşik Krallık, Almanya , İtalya, Fransa , Türkiye bugün işte biraz önce öğrendik 580 milyar dolar olması hedefleniyor galiba. Bunları biraz sonra anlatacağım bir yere bağlayacağım, onun için bu değerleri vermek durumundayım. Bakınız Brezilya, Çin, Hindistan, Rusya yükselen 4 değer. Bunların yan tarafta gelirleri verilmiştir. 2050 yılında dünya ekonomik sistemi nereye gidiyor? Çin 45 bin dolar, tahayyül edebiliyor musunuz, 1 buçuk milyarlık Çin kişi başına 45 bin dolar. Sonra Amerika, Hindistan, Japonya öylece gidiyor. Türkiye'ye gelelim. Türkiye muhteşem bir genç nüfusa sahip. İşte geçen hafta TÜİK'in yaptığı nüfus sayımı gerçekleşti. Biz hani hep 72-75 milyon diyorduk ama 70 milyon küsur çıktı. Bunların 0-14 yaş grubu 20 milyon, 15-64 yaş grubu 44 milyon ki bizi ilgilendiren kısım odur. İşgücü orada vardır çünkü. 65 yaş ve üstü de 6 milyon civarında çıktı.

25-64 yaş arası işgücünün eğitimine bakıldığı zaman, OECD ülkelerinde işgücünün %31'i ilköğretim mezunu, bizde %73'ü ilköğretim mezunu. Ortaöğretim mezunu OECD ülkelerinde %42, bizde %16. Yükseköğretim OECD ülkelerinde %24, bizde ise %11. Şimdi ben size soruyorum. Eğitim seviyesi yüksek olan ailelerin evine giren paranın yüksekliğiyle eğitim arasında bir ilişki var mı, yok mu? Ülkelerine giren paranın miktarıyla o ülkelerin sahip olduğu insan gücünün eğitimi arasında bir ilişki var mı, yok mu? Bu iki tablo bize gösteriyor ki, evet eğitim ile sürdürülebilir ekonomik sistem arasında birebir ilişki vardır. Bunları sadece bilgi olarak arz ediyorum. Yaşam boyu öğrenme öğleden sonra sanıyorum tartışılacak. Yaşam boyu öğrenme konusuna girmek istemiyorum. Türkiye'nin durumu kırmızı olan kısım. PISA'yı geçiyorum; çünkü hoca çok kızıyor PISA'ya. Yüksek teknoloji ürünü ihracatının toplam imalat sanayi ihracatındaki payını görüyorsunuz. Üniversite düzeyinde eğitim alanların 25-64 yaş grubu nüfus içindeki payı kırmızı kesim, bilgi ve iletişim teknolojisi cihazları ihracatına baktığımız zaman, yine çok düşük seviyelerdeyiz.

Şimdi protokol konuşmasında da Sanayi Bakanı bahsetmişti. Mesleki ve teknik eğitim-düz eğitim; bizim memleketimizde aslında sadece bizim memleketimizde değil, bireysel olarak kurumsal olarak ve ülkeler olarak ne sıkıntı çekiyorsak, altında iki tane ana sebep vardır. Bunlardan birisi iletişimsizlik, diğeri de eğitimsizlik değil mi-iki tane "sizlik". İletişimsizlik eğitimsizlikten daha önemlidir kanaatimce. Burada onlarca eğitimci var; ama benim kanaatim, iletişimsizlik eğitimsizlikten daha önemlidir. Neden mi? Bir gazete haberi okuyacağım şimdi size. Kapalıçarşı'da tuvalet bekleme sırasında meydana gelen çatışmada 3 kişi öldü, 3 kişi yaralandı. Şimdi bunu nasıl tanımlarsınız? Herhalde pisi pisine gitmek buna denir yani. Sadece

bir sıra bekleme. Dün bir haber okudum. Dün bir yerde okey oynuyorlarmış, biri taş çaldı diye 2 kişi yaralanmış. Kavga etmişler, yaralanmış. Şimdi iletişim bütün problemlerin kaynağıdır. Eğitim ondan sonra gelen unsurdur. Eğitim Fırat Nehri gibidir. Biliyorsunuz Fırat Nehri delidir. Ne zaman ne yapacağı belli değildir. Bizim köyün içinden geçer Fırat Nehri. Her sene 10-15 köyden birkaç kişi alır götürürdü. Öbür tarafa, pasaportsuz geçerlerdi. Benim iki amcam da öyle gitmiş. Evinizi yıkar, yuvanızı basar ama o deli Fırat'a insanoğlunun beyni gem vurdu. GAP barajlarından bahsediyorum. Artık evinizi yıkmıyor, ışık oluyor evinizi aydınlatıyor, enerji oluyor fabrikanızı çalıştırıyor, ürününüze ürün katıyor. Yani o deli Fırat eğitildi, yönlendirildi. Kanalize edildi.

Genç nüfus, 44 milyon genç nüfusumuz var. Eğer bu 44 milyonu eğitebilirsek, Fırat Nehrinin üzerinde kurulmuş GAP barajları gibi aydınlatır. Eğer eğitemezsek o zaman sıkıntı olur. Bu problem sadece bizim problemimiz değil. Fransa'da birkaç yıldan bu yana Paris'i yakan insanları biliyorsunuz. Bundan 40 yıl önce yazılmış bir şiir geçti elime. Diyor ki "Her şey bir rüzgara bakar abi,/bakmayın esrar çekip mayıştıklarına,/bir gün var ya bir gün,/şu magripli çocuklar bir gün yacaklar Paris'i." O magripli çocuklar Paris'i yakmaya başladılar. Niye? Çünkü Avrupa Birliği'nde de ilk 15 ülke içerisindeki nüfusta 80 milyon yeterince eğitim almamış, beceri kazanmamış insan var. Bunların eğitime yönlendirilmeye ihtiyaçı var.

Şimdi gelelim bizim mesleki eğitime. Mesleki eğitim grafiğini görüyorsunuz. Bu grafikte 1923'ten günümüze kadar kırmızı olan mesleki ve teknik eğitim, mavi olan genel ortaöğretim. Bakınız 1923'ten 73'e kadar %50-%50, 23'te çok yüksek, 23'te mesleki ve teknik eğitim çok yükseklerde. Ama 73'te birleşiyorlar %50-%50 oluyor, 73'ten sonra mesleki eğitim düşmeye başlıyor. Bugün, %30-% 70 dengesizliğindedir. Buraya baktığımız zaman 1995'ten 2003'e kadar olan kısımda ise bakıyoruz işte %60 genel ortaöğretim idi, şu anda %70'i buldu. %40 idi 95'te, düştü düştü %30'a. Ben hatırlıyorum bundan 10 sene önce Ömer Hocam da iyi bilir, çocuklarını meslek liselerine kaydettirmek için bizden torpil isterlerdi, torpil: N'olur şu meslek lisesine çocuğum kaydolsun diye. Ama bugün o milyarlarca dolar yatırım atıl olarak bekleniyor. Dün hoca çok güzel bir şey söyledi: "Hangi kuralda vardır ki saat 3'ten önce eğitim yapılır, 3'ten sonra yapılmaz." Bizim memleketimizde birçok mesleki ve teknik eğitim okulu saat 3'ten, 4'ten sonra kapanır. Oysa bunların gece saat 11-12'ye kadar çalışması gerekirdi. Şimdi yalnız bu grafikleri verdik. Biraz canınız sıkılmış olabilir; ama memleketimizde 4-5 seneden beri eğitim konusunda ciddi çok büyük çalışmalar da yapılıyor. Bunların yakın şahidiyim.

Bakınız dünyadaki değişim tüm ülkelerin ekonomisini, ticaretini, bireylerin yaşam biçimini ve doğal olarak eğitim-öğretim sistemini de etkiliyor. Bu kaçınılmaz. Eğitim ve öğretim okulların binası içine sıkışmaktan artık kurtuluyor. Gelişen iletişim araçlarıyla her yerde, her yaşta, her düzeyde ve her bireye eğitim anlayışı yaygınlaşıyor. Son 5 yılda yapılan çalışmaların ürünü bunlar. Yaşam boyu sürekli eğitim güncellik kazanıyor. Eğitimin amacı ve hedefleri tüm dünyada yeniden

biçimlendiriliyor, şekillendiriliyor. Bizde de tüm dünyada olduğu gibi yeniden biçimlendiriliyor ve şekillendiriliyor. Doğaldır, doğrudur eğitimde reform, bugünden yarına düzelecek bir olgu değildir. Danimarka 1985 yılından beri yaklaşık 25 seneden bu yana eğitimde reform çalışmaları yapar. Ama geçen bir Danimarkalı arkadaşımınla konuşuyorduk, hâlâ diyor biz tamamlamadık. Bizim gibi büyük bir ülkede bu reformu gerçekleştirmek kolay olmayacaktır. Zor olacaktır ama olacaktır. Bu çalışmalarla beraber bizde eğitimi ekonomiye katabilmek destekleyebilmek için şu ana başlıklar artık vurgulanmaya başlanmaktadır: Anadilde iletişim, başka bir dilde iletişim, temel matematik yetkinlikleri, bilim ve teknoloji, dijital yetkinlik, öğrenmeyi öğrenmek, kişiler arası sivil yetkinlikler, girişimcilik ve dışavurum.

Girişimcilik ruhu olmayan bir insana istediğiniz kadar teşvik verin, o bir anlam ifade etmeyecektir. Girişimcilik ruhu olan insan ancak bir şeyler yapabilir. Burayı da geçiyorum. Şimdi artık sürekli kalkınma ile beraber eğitim, “homoekonomikus” olan insanı “homoetikus”a doğru götürmeye başlamıştır. Yaptığımız sizin için ekonomik olabilir. Ama etik değilse, artık onun bir geçerliliği olmayacaktır. Bugün dünya “homoetikus”a doğru gitmek zorundadır. Arabanızda içtiğiniz sigaranın izmaritini pat diye dışarı atıyorsanız, yediğiniz elmanın kabuğunu dışarı atıyorsanız, bu sizin için ekonomik olabilir ama etik mi? Etik değildir. Yaptığımız birçok faaliyet, birçok üretim, ticaret ekonomik olabilir, cebinize para kazandırabilir; ama etik değilse, bu memleketin ya da dünya insanların lehine değilse, artık o bir anlam ifade etmeyecektir. Dolayısıyla bir adım daha ileri giderek şu yorumsuz şekillere bakmanızı istiyorum. Hirosima ve Nagazakiye atılan bombaların yayımlanmış resimleri dün yayımlandı. 3 tanesini seçtim. Eğer yapılan bir faaliyet etik değilse, salt ekonomik olarak düşünülürse sonuç bu olur. Bu sonucu dünya kabul etmiyor artık. Bu sonucu dünya istemiyor artık. Hirosima ve Nagazaki’ye atılan bombalardan sonra Japon İmparatoru Hirohito’nun oğlu halkına bir çağrıda bulunur. Der ki “Ey halkım bittik, bittik. İki alternatifimiz var, iki şansımız var; ya toplu harakiri yapacağız ya toplu kalkınma yapacağız.” Japon halkının tercihi hepinizin malumudur: toplu kalkınma. Bu güzel ama sonra arkasından şu geldi: Denildi ki bizi bu hale getiren ülkenin konumuna gelebilmemiz için size 30 yıl hedef gösteriyorum. Yani 1975 yılını gösteriyorum. 30 yıl ülkelerin ömründe çok önemli bir süre değildir. İnsanların ömründe bile uzun bir süre değildir. Bu muhteşem bir vizyondur. Görüş açısidir. Var mısınız, varız. Peki, ama bunu gerçekleştirmek için tatil yok, israf yok, 15 saat günde çalışma var; yani bir neslin kendini heba etmesi var; var mısınız, varız. Bu da muhteşem bir misyondur. Değil mi efendim? Ha şimdi eğer misyon olmazsa, vizyon illüzyona döner, göz boyamaya döner. Misyonuz vizyon bir anlam ifade etmez. Son zamanlarda çok sıkça kullanılan tabirler var hepinizin bildiği. Vizyon, misyon, koordinasyon, delegasyon, otomasyon, motivasyon. Bunlar çok güzel laflar. Çok güzel kelimeler, kafiyeli de olduğu için kulağa hoş geliyor. Ama eğer bunların altı doldurulmazsa, tıpkı biraz önce verdiğim örnekte olduğu gibi bir anlam ifade etmekten uzak kalacaktır.

Sürdürülebilir kalkınma benim şahsen düşündüğüm şeydi. Bu “2” eko, “1” nomi yani eko-ekonomiden oluşmalıdır. Eko-ekonomiden yani çevremize zarar vermeyen, çevreden kastım sadece çevre olayları değil, bulunduğumuz çevredeki insanlara zarar vermeyen, geleceğimize zarar vermeyen bir ekonomik sistemden bahsediyoruz. İşte eğitimle ekonomi bir araya gelir, “homoekonomikus”ten “homoetikus”a geçiş sağlanırsa, eko-ekonomiyi de sağlamış olacağız diye düşünüyorum. Sürdürülebilir kalkınma boyutlarına baktığımızda sosyallik, ekolojik dengeler, ekonomiklik, mekânsal ve kültürel olgulardır. Değerli Dostlar, Ali Bey bana bunu gönderdi, siz de ne anlama geldiğini biliyorsunuz. Dolayısıyla ben burada konuşmamı kesmek istiyorum. Hepinize saygı ve hürmetlerimi sunuyorum. Saygılar.

Prof. Dr. Ali Doğramacı

Sayın Muhittin Şimşek Hocama özellikle teşekkür etmek istiyorum. O bir tane kâğıtla bu işi kapattı. Bu ne demek oluyor; soru sormaya vaktiniz var birkaç dakika. Yani biz 11.30’da bunu bitirecektik ama 10 dakika geç başladık. Niyetimiz esasında 10-15 dakika soru-cevap olabilir miydi diye, ama hiç olmazsa 2-3 tane soru-cevap alabiliriz. İsterseniz buradan başlayalım. Yalnız size bir mikrofon verebilirlerse, belki duyarız bir de kendinizi tanıtırsanız. Soruyu da kime soruyorsanız. Uygun görürseniz şöyle yapalım: Bütün soruları alalım. Hanımefendi sizin sorunuzu alacağız, 3 tane soru daha alalım, sonra konuşmacılarımız ona göre cevapları versinler. Böylelikle daha tamamlayıcı olabilir. Birinci soruyu alalım efendim.

Soruyu soran (?): Öncelikle teşekkür ederim. Ben Milli Eğitim Bakanlığı Barbaros İlköğretim Okulu İngilizce öğretmeniyim Yenimahalle’de. Ben şu soruyu yöneltmek istiyorum: Eğitim sistemimizde araştırma ve geliştirme projeleri neden tabandan, basit, küçük bir bütçe ile ama somut olarak yapılmamaktadır ülkemizde? Bireylerin, küçük grupların yaşadıkları küçük değişikliklerin, yeniliklerin yaygın, verimli ve çok geniş etkileri olabilir diye düşünüyorum. Sorum bu kadar.

Prof. Dr. Ali Doğramacı: Teşekkür ederim Sayın Hocam. İki tane daha soru alalım.

Sabahat Yılmaz, TED Samsun Koleji: Merhabalar ilkönce. Aslında Sanayi Bakanımıza da sormak istediğim bir soruydu. Ben TED Samsun Koleji’nden Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Öğretmeni Sabahat Yılmaz. 2 sene ÖSS öğretmenliği yapmış olarak mesleki eğitimin öneminin çok farkında olan bir öğretmenim. Sanayi Bakanımız da vurguladı; sizin vurguladıklarınız arasında da geçen bir konu. Öncelerden bugüne gelinceye kadar birçok azalma olmuştu gördüğüm kadarıyla ve bariz bir azalma ve öneminin de farkındayız. Ama eğitimciler olarak farkındayız. Dershanede öğretmenlik yaparken tercihlerde velilerden hep şunu duydum. İşte mesleki bir okula gitmek yerine ya da 2 senelik bir okula gitmek yerine hiç okumasın daha iyi. Yani algılayış çok farklı. Bizim

bildiklerimizle halkımızın anladıkları ve gördükleri çok farklı. Ben bunun çok doğru bir şekilde anlatılabildiğini düşünmüyorum, reklamının çok iyi yapıldığını düşünmüyorum. Reklam payı ülkemizde çok farklı şeylere daha fazla veriliyor; ama bunun önemi, tanıtımı benim için çok daha önemli. Eminim eğer doğru anlatılırsa, bu düşen değer çok farklı şekilde yükselişe geçecektir. Buna ayrılan paranın ya da maliyetin ne kadar olduğunu bilmiyorum. Bakanlıkların da bu konuya eğilmesi lazım. Reklamının ve tanıtımının çok iyi yapılmasını ben sizin nezdinizde tüm bakanlıklardan rica ediyorum. Teşekkür ederim.

Prof. Dr. Ali Doğramacı: Teşekkür ederim efendim. Son bir soru. Beyefendiyi alayım.

Doç. Dr. Ahmet Aypay, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi: Sorum Robin Horn'a. PISA'da fen dersinde görülen düşüşle ilgili olarak, Türkiye'deki müfredat reformunun buna etkisi ne olmuştur acaba, yani yapılandırmacı yaklaşımın etkisi ne olmuştur? Bildiğiniz gibi, bu henüz yeni bir yaklaşım ve sadece birkaç yıllık bir geçmişi var... Fendeki bu düşüşe etkisi ne olmuş olabilir? Teşekkür ederim.

Prof. Dr. Ali Doğramacı: Teşekkür ederim Ahmet Hocam.

Dr. Robin Horn: Pekiyi, Türkiye'deki müfredat reformuyla ilgili olarak gelen üçüncü soruya cevap vereyim. Bu reform hareketi aslında büyük heveslerle gerçekleştirildi ve önde gelen akademisyenler, Milli Eğitim Bakanlığı ve ilgili birimleriyle sivil toplumun ortak bir çabası oldu. Müfredat reformunun uygulanmasında karşılaşılan zorluklar tam da Dr. Adams'ın belirttiği gibi uygulamada karşılaşılan zorluklardır. Pek çok ülke mevcut müfredatını Türkiye'de de olduğu gibi araştırmaya dayalı, öğrencilerin ön planda olduğu bir şekilde yenileştirme çabası içerisinde ve bu aşamada uygulamada bazı zorluklar gündeme gelebilmektedir. Önceden dile getirdiğim bir deyiş vardı: "Strateji çaylaklar için, uygulama ise meslek erbabının işidir" diye... asıl mesele de burada; önemli olan öğretmenlerin, müfettişlerin, illerde, ilçelerde, bölgelerde bir araya gelerek bu hedefler doğrultusunda çalışıp çalışamayacaklarıdır. Bu hedefleri anlayıp anlamayacaklarıdır. Sınıf içerisinde etkili değişiklikleri mümkün kılacak yaklaşım bu yaklaşımdır. Müfredat reformu, öğretmenlerin öğrencilerle birlik içerisinde öğrenme sürecini oluşturmaları demektir. Aileler ve öğretmenlerin yanı sıra bu yaklaşımın eğitimin tüm safhalarında yer alan idari ve diğer tüm taraflarca da anlaşılması önemlidir ki başarılı olunabilsin. Dolayısıyla, sizler de tam bu aşamadasınız. Reformlarınızı hayata geçirebilmek için bu sorunların üstesinden gelinmelidir.

Prof. Dr. Ali Doğramacı: Teşekkürler, Dr. Horn.; Prof. Adams diğer soruya değinebilirseniz...

Prof. Dr. Donald Adams: Bu güzel soru için öncelikle teşekkür ederim. Aslında sorunuza kısmen de olsa Robin Horn cevap vermişti. İyi öğretmen, uygulama konusunda düşünür, bilgi toplar; bu öğretmenler, öğrencilerinin gereksinimlerini

bilir, teknolojinin olanaklarını öğretim amaçları doğrultusunda kullanmayı bilir; ancak bunların da ötesinde bazı başka hususlar daha vardır ki okul kültürü, bir ölçüye kadar hareket serbestisi, serbest planlama yapabilme, yeni teknikleri kullanmada özgürlük, değişiklikler yapabilme serbestisi, yeni yönetsel yöntemler bunlar arasındadır. Bu aşamada öğretmenler, bana kalırsa, kendi kendilerini bireysel olarak veya kümeler halinde kontrol edebilirler; ancak asıl önemli olan bunun da üzerinde yer alan araştırma ve karar vererek hareket edebilmeye dayalı bir kültür geliştirmektir ya da beni okulunuza davet edeceksiniz, bu da bir diğer seçenek tabii ki...

Prof. Dr. Ali Doğramacı: Teşekkürler Prof. Adams. Geriye kalan son soruya geçiyoruz. Bundan sonra ayrılacağız; çünkü bizden sonraki oturumdan yiyoruz. Sayın Muhittin şimşek Hocamız ÖSS, meslek okullarının tanıtımı, onların değerlerinin yararı ile ilgili soruya cevap verecek.

Prof. Dr. Muhittin şimşek: Evet, Sabahat Hanım'ın sorusu her ne kadar katkı şeklinde idiye de şunu söylemekte fayda var: Tabii Sayın Bakan sabah konuşmasında bir şeyler söylemişlerdi; ama daha önce sanayi odası başkanı olduğu zaman da onunla bazı konuşmalarımız olmuştu. Her konuşmalarında şunu söylerlerdi: Biz kaynak yapacak adam bulamıyoruz, iyi adam yetişmiyor şeklinde ifadeleri olurdu; ama şu bir gerçektir ki artık Türkiye'de sanayi de elini taşın altına koymak zorundadır. Sanayinin mesleki ve teknik eğitim alanında yetişmiş olan insanlara hangi etkileri olmuştur? Bakınız Fransa'da mesleki ve teknik eğitim okullarına: O bölgedeki sanayicilerin gelirlerinden yüzde 1.5 ile 2.5 arasında para kesilir, mesleki ve teknik eğitime yatırım yapılması için. Ama bizim ülkemizde sanayicilerimiz maalesef elini taşın altına koymaktan çekiniyorlar. İkincisi reklam dedi kardeşimiz, reklam yani bu tür şeylerin reklamı olmaz. Bu ihtiyaçla doğru orantılı olan bir şeydir. Üçüncüsü ve belki çok daha önemlisi de ÖSS ile ilintili olarak arz etmek istiyorum. Türkiye'de bir katsayı problemi var. Bu katsayı problemiyle beraber mesleki ve teknik eğitim okullarına ilgi azalmıştır. Bu bir realitedir. Öyleyse bunun bir an önce halledilmesi gerekir diye düşünüyorum. Teşekkür ederim.

Prof. Dr. Ali Doğramacı: Teşekkür ederim Muhittin Hocam. Bizden sonraki oturumun zamanını biraz yedik ama biz de geç başlamıştık.

29 Ocak 2008

11:45 - 13:00 İKİNCİ OTURUM

Giriş Sınavları: Eleme mi, Eğitim Hakkının Engellenmesi mi?

Sunucu: Fulin Arıkan

Değerli Konuklar, Saygıdeğer Katılımcılar,

İkinci oturumumuza geldi sıra. “Giriş sınavları: eleme mi, eğitim hakkının engellenmesi mi?” konu başlıklı bu oturumu TED Başkanı Sayın Selçuk Pehlivanoğlu yönetecekler. Oturuma Talim ve Terbiye Kurulu’ndan Prof. Dr. İrfan Erdoğan, Güney Kore Eğitim ve Geliştirme Enstitüsü eski başkanı Chong Jae Lee, ÖZ-DE-BİR Genel Başkanı Sayın Faruk Köprülü ve TED Ankara Koleji öğrencisi Sayın Işık Batuhan Çakmak konuşmacı olarak katılacaklar. Her zaman olduğu gibi oturum başkanımızla ilgili bilgiyi ben vereyim.

Sayın Selçuk Pehlivanoğlu, lise öğrenimini TED Ankara Koleji’nde tamamladıktan sonra, Orta Doğu Teknik Üniversitesi İnşaat Fakültesi’ne girdi ve Ekim 1987 yılında mezun oldu. Bir süre Almanya’da inşaat mühendisi olarak çalıştıktan sonra askerlik görevini tamamladı ve arkasından ortağı bulunduğu SP İnş. Tic. ve San. Ltd. Şti.’de halen devam ettiği Genel Müdürlük görevini üstlendi.

1996 yılında başlayan siyasal çalışmaları paralelinde, Anavatan Partisi’nde önce Yardımcı Kuruluşlar, daha sonra da Seçim İşlerinden Sorumlu Genel Başkan Yardımcısı ve MKYK Üyeliği görevlerinde bulundu.

9 Mart 2003 tarihinde Türk Eğitim Derneği Genel Başkanı seçilen Pehlivanoğlu, göreve geldikten sonra ilk olarak "Sivil Toplum Olgusu", "Akreditasyon", "Tam Eğitim Bursu", "Kurumsal Altyapı" çalışmalarına ağırlık vererek, bu konularda öncü bir başkan olarak görevini sürdürmektedir.

Sayın Başkan söz sizin efendim.

Oturum Başkanı: Selçuk Pehlivanoğlu, Türk Eğitim Derneği

Teşekkür ediyorum. Değerli Katılımcılar, Sayın Şimşek Hocamız geçen oturumda, bu kadar canlı ve bu kadar nitelikli bir katılımcının burada olmasından ötürü teşekkür etti; ama ben Türk Eğitim Derneği’nin Genel Başkanı olarak sizlere teşekkür etmek istiyorum. Ama biz biliyoruz ki, Türkiye’de bir şey doğru yapılıyorsa, bir şeyin sonucunda bir üretim çıkacaksa, hepimiz onun neferi olmaya hazırız. Eminim ki, yarın da Sayın Dışişleri Bakanımızın açacağı oturum da aynı kalabalık ve aynı canlılıkta olacaktır.

Ben bu forumda iki büyük sıkıntı çekiyorum. Herhalde ben doğdum doğalı böyle eziyet çekmemiştim. Birisi arkadaşlarım beni açılış konuşmasını metinden yapmam için zorladılar. Hayatımda en zor yaptığım iştir. Umarım sizler için çok sıkıcı olmamıştır. İkincisi de sınav sistemi deyince benim adrenalim yükseliyor, kendimi biraz kaybediyorum. Arkadaşlarım dediler ki, “aman Başkan sen oturum başkanısın, ev sahibisin kendine hakim ol”. Onun için oturumu yönetmeye gayret edeceğim. Toparlayıcı olma dışında söze fazla karışmamaya gayret edeceğim.

Türkiye’de bir hastalık var; biz hep kendi kendimize konuşuruz, taraflarımıza ve paydaşlarımıza pek söz vermeyiz. Dün belki dikkatinizi çekmiştir; bizim öğrencilerimiz ilk oturumdan dışarı çıktığımız zaman bir parça çaldılar. The Wall’u çaldılar. Dediler ki siz bizi dikkate almazsanız, biz de sizi dikkate almayız. Bence günümüzde eğer her insan doğduğu günden itibaren bir değerse, bir bireyse, onlara artık sadece sevgi değİL, saygı da göstermemiz gerekiyorsa, o dünkü The Wall’u dikkate almamız gerektiğini düşünüyorum. Onun için bugün ve yarınki oturumlarda paydaşlarımızın bir bölümüne de söz vereceğiz ve öğrencilerimiz de oturumda fikirlerini ortaya koyacaklar. Onların yaşadığı bir gerçeğe, biz sadece tek taraflı bakarak bir noktaya taşımamız mümkün değildir. Şimdi ilk sözü TED Ankara Koleji öğrencisi Işık Batuhan Çakmak’a veriyorum. Evet, Sayın Çakmak 15 dakika süreniz var. Buyurun.

Işık Batuhan Çakmak, TED Ankara Koleji Vakfı Özel Lisesi Öğrencisi

Sayın Konuklar, ben TED Ankara Koleji Vakfı Özel Lisesi 11. sınıfta uluslararası bakalorya programında okuyan bir öğrenciyim. Giriş sınavının eleme mi, yoksa eğitim hakkını engelleme mi sorusuna ilişkin fikirlerimi sizinle paylaşmak istiyorum. Sözlerime Atatürk’ün eğitime verdiği öneme ilişkin sözleriyle başlamak istiyorum. Eğitim ve öğretim ulus olmanın, bayındır bir yurt kurmanın temel koşuludur. Eğitim ve öğretimde hızla yüksek bir düzeye çıkacak bir ulusun yaşam savaşımında maddi, manevi bütün kuvvetlerinin artacağı kesindir. Atatürk’ün öngördüğu bu eğitim anlayışıyla da şu anki gelişmiş ülkelerin eğitim anlayışı büyük ölçüde örtüşüyor. Büyük ülkelerin kalkınmasının temelinde Atatürk’ün bu anlayışı yatıyor. Ancak çoğumuzun sorguladığı, çoğu öğrencinin merak ettiği ya da en azından anlamını öğrenmek istediği bir durum var ortada.

Bize bu denli etkin ve yararlı bir eğitim veriliyor mu ve eğer veriliyorsa, bu verilen eğitim akılcıl bir biçimde ölçülebiliyor mu? Bütün bu soruların yanıtını eğitimin tanımında bulabiliriz diye düşünüyorum. Bir insanı duyguca, davranışça, görgüce biçimlendirme ya da belli bir konuda bir bilgi ya da bilim dalında yetiştirme ve geliştirme işine eğitim deniyor. Bunu bize verilen eğitimle karşılaştırdığımızda, insanın kazanması gereken özelliklerin kaçını kazandığımızı sorguladığımız şey bu aslında. Kaçını kazandığımız... Birçoğunu kazandığımız gibi, birçoğundan da fedâkarlık ediyoruz. Bunun başlıca nedenini ise

üniversitelere giriş sınavları oluşturuyor. Bu olumsuzluğun ilk basamağı şu ki, herkes okulların yanında bir de kurslara gitme gerekliliği duyuyor. Okullar bize, tanımında ve özünde yatan eğitimi veriyorsa, neden kurslara gitmemiz gerektiğini de sorguluyoruz. Yanıtı yine üniversiteye giriş sınavlarında arasak yanlış olmaz diye düşünüyorum. Çünkü bu sınavlar bizim soruları ne denli derin bir eğitim sonucunda yanıtladığımızı değil, test tekniğini nasıl ezberleyip 3 saat 15 dakikaya nasıl sığdırabildiğimizi ölçüyor. Bizler de ülkeyi aydınlık günlere kavuşturabilmenin bu yoldan geçtiğine inanıyoruz. Ancak düşlerimizin karşılığını da bir türlü alamadığımız ortada. Eğer bu sınavlar gerçekten bir eleme niteliği taşısaydı, bugün daha ilerde olurduk diye düşünüyorum.

Uluslararası bakalorya programında da olduğu gibi okulumuzun genel anlayışı ile bizler eleştirmeyi bilen, okuduğunu anlayan, anladığını düzgün bir biçimde yorumlayabilen, araştırmacı, her şeyin mantığını kavramaya çalışan ve bu çerçevede sorgulama alışkanlığı edinmiş bireyler olarak yetişmeye çalışıyoruz. Üniversiteli arkadaşlarımla yaptığım görüşmelerde, üniversitelerin de böyle öğrenciler aradığını öğrendim. Dolayısıyla şu anki seçme sınavı yönteminin böyle insanları seçip, ayırt etmeye yönelik olduğunu düşünmüyorum. O zaman istediği yeri kazanamayan, rastlantılarla bir yerlerde okumak zorunda kalan bir kuşak haline geliyoruz. Oysa bizler geleceği düşünen, üreten, Atatürkçü Düşünce'yi benimsemiş, çağdaş Türkiye'yi yaratacak donanıma sahip gençler olmak istiyoruz.

Bir diğer açıdan da şöyle değerlendirebiliriz: Toplumsal bir varlık olarak hepimiz zamanında büyük olasılıkla giriş sınavları için büyük bir vaktimizi harcadık. Bu giriş sınavları insanların etkinliklerinin çoğunu ertelemesine neden oluyor. Yaşamın en devinimli yıllarında eve kapanıyoruz. Bu yaşa kadar aldığımız eğitimi test tekniğiyle sınırlandırmış oluyoruz. Bütün toplumsal yaşam etkinliklerimizden de gereksiz ve istemsiz bir özveriyle vazgeçmiş duruma geliyoruz. Yalnızca bu kadar da değil. Üniversite sınavları yaklaşırken çoğu öğrenci rapor alıyor. Sınıfın büyük çoğunluğu olmadığı için bizim dışımızdaki bazı okullarda, gerçi uluslararası bakalorya sisteminde böyle bir uygulama yok, öğretmenler okula gelen öğrencilerle yeteri kadar ilgilenemeyebiliyorlar. Böylece okula gidip, öğrenci olarak görevini yerine getirenlerin eğitim hakları doğrudan doğruya engellenmiş oluyor.

Okullarımızın yanında, gidildiğini söylediğim bu kurslar ve dersaneler, içinde bulunduğumuz eğitim sistemiyle ilişkisi düşünüldüğünde, yakından incelemeye değer kurumlar olarak ortaya çıkıyorlar. Sözgelimi biz öğrencilerin ruhsal durumu açısından düşünüldüğünde, üzerimizdeki maddi ve manevi yorgunluk, eğitim yaşamımızın en verimli zamanında bizi çalışmaktan ve uğruna verdiğimiz savaşımdan alıkoyduğu gibi, zihinsel bir rahatsızlık ve esensizlik durumu da ortaya çıkartıyor. Ekonomik durumu ne olursa olsun, her aile çocuğunu dersanelere gönderip onların iyi eğitim aldığını düşünüyor. Oysa dersaneler eğitmekle değil, okulların öğretmekle yükümlü olduğunu, ezbercilik ve test

tekniiyle birleştirip ortaya koyuyor. Dolayısıyla bütun bu yakınmaların yanında kursla okulun aynı anda yürütölmek zorunda olması, bizlerin üzerinde aşırı yüklemeye ve stresin getirdiği psikolojik baskıya neden oluyor.

İyi bir eğitim alıp, ülkesine yarar sağlaması düşünölen kuşaklar olarak bizler, eğitimi bir ezber edimi olarak görüyor ve 3 saat 15 dakikalık sınavın getirdiği sečenekler arasında kaybolup gidiyoruz. İlerici usun ve sağduyunun getirdiği eleştirel düşünce ortamıyla da daha tanışmadan küsmüş, küstürölmüş oluyoruz. Geleceđe aklımızla egemen olacağımıza, önümüzdeki sınav engellerini aşmakla zaman kaybediyoruz. Bir diğer yandan bakıldığında her ne kadar eğitim gereklerine uygun olmayan bir üniversite sınav yöntemi benimsenmiş olsa da liseyi bitiren herkesin üniversiteye giremeyeceği göz önünde bulundurulduğunda, bir ön eleme sınavının yapılması da gerekli bir koşuldur. Bu eleme sınavı da bizi gerçekten taşıdığımız özelliklere göre ayırmalı diye düşünüyorum.

Öğrenim yöntemimizin ilkelerini saptamalı, yalnız bir yıl içersinde değil, ilk ve ortaöğretim sürecini kapsamalı ve bütüncöl bir sınav olmalıdır. Ayrıca bizlerin her birimizin öğrenme yapıları farklı olduğundan, son bilimsel gelişmelerle eşğüdümlü bir sınav yöntemi ortaya konmalıdır. Örneğin, çağdaş bilimin ortaya koyduğu ruhbilimsel verilere göre çözümsel yani analitik öğrenenlerle, küresel ya da global öğrenenler aynı ölçme yöntemlerince sınanmamalıdır. Bu ve bunun gibi öğrenci merkezli yöntemlerle geliştirilen sınavlar hem biz öğrenciler için yeterli ve düzgün bir eleme yöntemi olur, hem de ülkemizin geleceği için amacının bilincinde, aydın biçimde bireyler yetiştirilmesine olanak sağlanmış olur.

Uzun sözün kısası, Atatürk'ün de ulusun temelinde gördüğu her bireyin sağlamca alması gereken eğitim olgusunun, geleceğin yapı taşı olduğu kanısındayım. Biz öğrencilerin eğitimin içeriğine, amacına ve gerekçesine uygun olarak yetişmemiz isteniyorsa eğer, saptadığım bunlar ve benzeri bulgular yeniden değerlendirilebilir.

Konuşmamı yine Atatürk'ün eğitimle ilgili bir sözü ile sonlandırmak istiyorum: Eğitimidir ki bir ulusu özgür, bağımsız, şanlı, yüksek bir toplum halinde yaşatır ya da bir ulusu kölelik ve yoksulluğa terk eder. Teşekkür ediyorum.

Selçuk Pehlivanöğlü

Sayın Çakmak'a çok teşekkür ediyorum. Sayın Ali Doğramacı Hocam kendi aralarında uzlaşıp kürsüden herkesin konuşacağını söyledi. Biz kendi aramızda tartıştık. Daha demokratik olalım; isteyen kürsüden konuşsun, isteyen masadan dedik. şimdi yurtdışından teşrif etmiş olan Prof. Dr. Chong Jae Lee. Kendisini tanıtacağım ve konuşmasını yapmak üzere kürsüye davet edeceğim.

Sayın hocamız Seoul Ulusal Üniversitesi, Eğitim Bölümü'nde Eğitim Politikaları ve Yönetimi Profesörü olarak akademik çalışmalarını sürdürmektedir. Güney Kore Eğitim Geliştirme Enstitüsü'nde 2002-2005 yılları arasında başkanlık görevi

yapmıştır. OECD Eğitim Komitesinde Başkan Yardımcısı olarak 2004-2005 yılları arasında görev almıştır. Güney Kore Eğitim Yönetiminde değişik pozisyonlarda görev alan Chong Jae Lee, aynı zamanda Güney Kore Eğitim Bakanlığı Danışma Kurulu Üyesidir. Seoul Ulusal Üniversitesi'ndeki eğitimini tamamladıktan sonra Florida Devlet Üniversitesi'nde Eğitim Planlaması ve Ekonomisi eğitimi almıştır. 1980 yılından bugüne Seoul Ulusal Üniversitesi'nde akademik çalışmalarını sürdüren Lee'nin, Güney Kore'de eğitimin geliştirilmesi, üniversiteye girişte seçme sistemi gibi konular ilgi alanları arasındadır. Buyurun Bay Lee.

Prof. Dr. Chong Jae Lee, Güney Kore Eğitim Geliştirme Enstitüsü Eski Başkanı

Herkese iyi günler dilerim. Bu sabah, öncelikle giriş sınavları ve özel derslerden bahsetmek istiyorum. Son kırk yıldır Kore'de eğitim sistemimizi herkese eşit eğitim fırsatı tanıyacak ve insanımızın eğitime katılımını arttıracak şekilde yeniden düzenlemeye çalışıyoruz. Değişmekte olan pek çok teokratik ülkede eğitim, sosyal seçimler karşısında bir bekleme görevi görmüştür. Bu noktada adil bir seçim yöntemi olarak giriş sınavları karşımıza çıkar. Giriş sınavlarının eğitim hakkına da etkisi olduğu yadsınmaz. Uluslararası alanda dersaneler ve özel dersler konusuna da değinmek istiyorum. Aynı zamanda Kore'deki dersaneler ve özel ders konularına ve ilgili politikalara da değineceğim. Dersaneler, özel dersler, giriş sınavları ve dersane ve özel derslere olan talep konularından da bahsedeceğiz. Son olarak, benim önerim çoklu giriş sınavlarının kaldırılması yönünde olacak.

Gölge eğitim, öğrenciyle birebir iletişim içinde öğretim anlamına gelir ve özel ders ve dersaneler akademik ilerleme ve temel okuma açısından destek niteliğinde olanaklardır. Marimuthu, gölge eğitim anlayışını ilk olarak normal okullar ve eğitime paralel bir olgu olarak ve özel dersler şeklinde bir tasarıyla ortaya koymuştur. Pennstate Üniversitesi'nden Stevenson ve Baker da o meşhur araştırmaları kapsamında gölge eğitim kavramını işlemiş ve McBray gölge eğitimle ilgili yayınlar gerçekleştirmiştir. Gölge eğitim, bu şekilde tanınır hale gelmiş, özel derslerle eş bir anlam kazanmıştır. Gölge eğitim kavramı, Japonya, Kore, Hong Kong ve Tayvan gibi ülkelerde olduğu kadar Bangladeş ve Kamboçya gibi düşük gelir düzeylerinde seyreden ülkelerde ve Doğu Avrupa'daki eski Sovyet ülkelerinde de oldukça popüler olmuştur. Baker, 41 ülkeden derlediği araştırmalarında ve öğrencilerin seviyelerini yükseltmeye yönelik okul dışı faaliyetleri incelediği çalışmasında, özel ders ve dersanelere talebin %40 dolaylarında olduğunu tespit etmiştir. Bu verilere baktığımızda, gölge eğitim kavramının tanınmadığı ülkeler olmakla beraber, dünya ülkelerinin büyük bir kesimince benimsenmiş olduğu anlaşılmaktadır.

Kore’de de özel eğitim-öğretimin geçmişi 1950’li yıllara kadar dayanmaktadır. İlk ve ortaokul öğrencilerini bekleyen giriş sınavları bizde de vardır. Öğrencilerimiz, tabiri caizse bir sınav aleminde yaşamaktadır. Peki, bu durum, politika tarafından nasıl bir karşılık görmüştür? Evet, biz giriş sınavlarını kaldırmaya çalışmaktayız. Hükümetimiz, özel derslere olan talebi azaltmak için okulların tercihinine bırakılmış olan giriş sınavları uygulamasını kaldırmış bulunmaktadır. Ortaokul ve lise giriş sınavları sırasıyla 1968 ve 1973 senelerinde kaldırılmış ve öğrencilerin sınavsız seçimine dayalı bir uygulama getirilmiştir. 1980 senesinde de bu kez üniversiteler tarafından yapılan giriş sınavları kaldırılarak yerine hükümetimizin uyguladığı Ulusal Akademik Sınav getirilmiştir. Peki, özel ders ve dersaneler gibi özel eğitim unsurları ve faaliyetlerinin günümüzde Kore’deki payı nedir? 2006 yılında yapılan bir araştırmaya göre bu rakamlar ilkokul için %88.2, ortaokul için %78.4 ve liseler içinse %63.1’dir. Özel eğitim artık kurumsallaşmıştır. Hükümet bile çeşitli eyaletlerde özel destek programları uygulamaya başlamıştır.

Eğitim denince okuldan sonra açık öğretim ve internet üzerinden eğitim akla gelmektedir. 2005 yılında gayri safi milli hasılanın %2.79’u oranında seyreden özel eğitim harcamaları olması demek, hükümet tarafından eğitime ayrılan bütçenin %60’ı demektir. Özel eğitime kimler katılmaktadır? Bu noktada katılımı etkileyen bazı etmenler vardır; örneğin, ailenin durumu, öğrencinin çalışması, ailelerin toplumsal ve mali durumu ve yakınlarda bu tür bir eğitim veren bir kurum veya kuruluşun bulunması gibi. Evinizin yakınlarda bir özel eğitim kurumu varsa, burada emlak ve arsa fiyatları da daha yüksek olur. Buna göre diyebiliriz ki Kore’de eğitim kurumları yapılaşmayı da etkileyen bir unsur olmuştur. Prof. Baker’ın sınıflandırmasına bakıldığında, biz Korelilerin özel eğitime katılımlarında bir motivasyon ve rekabet anlayışı görölmektedir. Ancak Korelilerin özel eğitime yönelmelerinde motivasyondan ziyade rekabetin dayatması daha ön planlıdır. Bu bağlamda, karar mekanizmalarının işleyişinde de insan kaynaklarına yapılacak yatırımların daha ön planda olduğu gibi bir sonuç çıkmaktadır.

Prof. Baker, gölge eğitime olan talebi etkileyen etmenlerle ilgili teorik bir model geliştirmiştir. Bana kalırsa bu, kurumsal perspektiften bir bakıştır. Baker’ın çalışmasında ortaya koyduğu üç etmen vardır ki sonradan bu etmenlere üç tane de ben ekledim; bunlardan ilki, akademik bir yeterlilik belgesi almak ve toplumsal yeterlilik ve başarı arasındaki sıkı ilişki. İkincisi, güvenilirlik ki bu bağlamda akademik hayata devam etmek bir eleme gibidir, testler ve sınavlar akademik hayattaki rekabeti yönetir. Bu noktada önceden bahsi geçen kişisel şartlara ek olarak, ben de eğitim sisteminin özel eğitime yönelimi etkileyen özellikleri ve kurumsallaşmayı ekliyorum. Günümüzde Kore’de özel kurumlar eğitim sektöründe büyük bir pay sahibidir; ulusal bir ağ sistemi haline almış ve büyük yatırımların hedefi haline gelmiştir. Yüksek zekâlı ve bilgili insanlardan oluşan bir toplumda okullar ve eğitim alanları iki şekilde kurumsallaşmıştır: bir, insan kaynakları gelişimi, iki, eleme araçları. Güvenilirlik de hem toplumda yer

edinmek hem de başarı elde etmek için stratejik biçimde kurumsallaşmıştır. Akademik güvenilirlik ve toplumsal başarı arasında sıkı bir bağ olduğu yönündeki yanlış inanışın da kaynağı budur. İşte bu yanlış akademik değerlerin gereğinden fazla abartılmasına neden olmuş, buna bağlı olarak gölge eğitime bu denli bir ilgi yaratılmıştır.

Şimdi biraz da testler ve sınavlardan bahsedelim. Bu tür testlerde karşılaşılan rekabete hazırlanmak bence doğal olduğu kadar ulusal bir meseledir de. Bu gerçeği öncelikle kabul etmemiz gerekir. Ancak, testler öğrenmenin kalitesini arttırdığı gibi gölge eğitime olan talebi de azaltmaktadır. Gölge eğitime olan talebin arkasında strateji yatmaktadır. Bunlardan birincisi, çoğu OECD ülkesinde olduğu gibi, gelişmiş ülkelerde görülen düzeltici strateji, diğeryse Tayvan, Kore, Singapur, Japonya, Macaristan ve Romanya gibi ülkelerde görebileceğiniz rekabetin giderek daha da kızışmasına dayalı stratejidir. Araştırmalarımda, Rusya, Güney Afrika, Avustralya, Yeni Zelanda, Yunanistan ve Danimarka gibi ülkelerdeyse iyileştirici stratejiden rekabetçi stratejiye doğru bir geçiş olduğunu tespit ettim. Bana kalırsa, bu noktada özel okullar açısından bakıldığında özel eğitime yönelimi etkileyen beş etmen vardır. Birincisi, okul programlarının daha az çeşitli olmasıdır ki bu monotonlaşma neticesinde özel eğitime talep artmıştır. İkincisi, okulların birbirinden farklılıklarının kalmaması ki bu da özel eğitime talebi arttırdığı tespit edilen bir diğer husustur. Sonra, testler ve sınavlarla seçme ve yerleştirme yapılması gelir ki, bu da yine özel eğitime talebi artırır. Ardından okul öğretmenlerinin de özel eğitim veren kurum ve kuruluşlara geçmeyi tercih etmesi ve son olarak da farklı öğrencilere, özel ilgiye gereksinim gösteren öğrencilere yeterince eğilinmemesi gelir.

Eğitimde iki tür yöntem vardır. Birincisi, sınav yapmak, ikincisiyse yeterlikleri geliştirmek. Sınav yöntemine dayalı bir sistemde giriş sınavlarının önemli rolü vardır ve bu durumda özel eğitim yani özel ders ve dersanelere gitmek kaçınılmaz bir hal almaktadır. Ben de yeterliklerin geliştirilmesine dayalı bir sisteme geçiş modeli hazırlamakla meşgulüm. Bu bağlamda okullara daha fazla özerklik ve yetki tanınması gerekmektedir. Bana kalırsa bizde iki eğitim seçim yöntemi vardır: bir, sınavlar vasıtasıyla devlet tarafından gerçekleştirilen öğrenci seçimidir ki burada şanslar daha azdır. İki, mikro kıstaslara dayalı öğrenci seçimidir ki bu yöntemde göre, çeşitli seçme kriterlerinin belirlenmesi üniversitelerin inisiyatifine bırakılmıştır. Öğrenci seçmede eşitlik ve bilgiden istifade edebilme önemlidir. Öğrenci bu sürece ezberleyerek değil, öğrenerek hazırlanır ve elde edilen sonuçlar öğrencinin yönelimini ve tercihlerini belirler. Devlet sınavlarında da diğer yöntemlerde de temel alınacak öğe, eşitlik esası olmalıdır. Ben bu nokta üzerinde özellikle durmak istiyorum. Keşke daha fazla süre olsaydı da bu konuları daha da detaylandırabilseydik. Sunumuma son verirken istediğimiz değişiklikleri yapmanıza yardımcı olacağımı düşündüğüm bazı önerilerde bulunmak istiyorum: Birinci önerim, üniversiteye girişler devlet tarafından yapılan sınavlarla değil, üniversitelere daha fazla özerklik tanıyan başka

yöntemlerle olmalıdır. Bu bağlamda, üniversiteler de daha fazla kıstaslar ortaya koyarak ortaöğretim sıralarında ortaya çıkan farklılaşmalara da daha fazla olanaklar tanıyabileceklerdir. İkinci önerim, öğrenci seçme kıstası tek bir nota dayalı olmaktan çıkartılarak çoklu kıstaslara dayandırılmalıdır. Sınırlı sınavlarla herhangi bir seçim sonucuna ulaşabilmek için toplumun çok çok iyi tanınması şarttır. Üçüncü önerim, öğrenci seçme sürecinde daha kaliteli uygulamalar yapabilmek için sınav sistemlerinin yenilenmesinden çok, birtakım kotaların getirilmesi daha doğru olacaktır. Son olarak da öğrencilerin tek tek bilgi ve beceri kapasitelerinin ne olduğu bilinmelidir. Dinlediğiniz için çok teşekkür ederim.

Selçuk Pehlivanoglu

Sayın Lee'ye teşekkür ediyoruz. Şimdi konuşma sırası ÖZ-DE-BİR Genel Başkanı Sayın Faruk Köprülü'de. Ondan önce Sayın Genel Başkan'a da bir kez daha teşekkürlerimi iletip bir anımı anlatmak istiyorum. Yanılmıyorsam ben Sayın Başkan ekim sonu gibi aradım. Dedim ki sayın başkanım böyle bir organizasyon yapacağız, acaba lütfedip gelir misiniz, siz de fikirlerinizi bizimle paylaşır mısınız? Sayın Başkan dedi ki memnuniyetle ama bizim kasım ayında kongremiz var, seçimimiz var. ÖZ-DE-BİR Genel Başkanı olarak geleceğim için tabii seçimin sonucunu şimdiden söylemem mümkün değil, dedi. Ben de kendisine bir dost olarak ufak bir şaka yaptım dedim ki eğer karşınıza bir aday çıkarsa el altından benim desteklediğimi yayalım %100 kazanırsınız, hiçbir dershaneci oy vermez diğer tarafa, karşı tarafa. Sağ olsunlar, kendilerine çok teşekkür ediyorum, lütfettiler geldiler. Ben bir özgeçmişlerini arz edip, ondan sonra sözü kendilerine bırakacağım.

Sayın Faruk Köprülü, 1955 Amasya-Gümüşhacıköy doğumludur. Gazi Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Müzik Bölümü mezunu olan Köprülü, 1985-1986 yılında TUBİL Derneği ile Avusturya/Puchberg kasabasında müzik festivalinde ülke temsili görevinde bulunmuştur. İş yaşamına 1973 yılında Bilim Dershanesi yöneticiliğiyle başlamış olan Köprülü, bir dönem Bilim Matbaacılık Sanayi Ltd. Şti. Yöneticiliği, 1991-1997 arasında Özel Bilim Koleji Kurucu temsilciliği, 1997 yılından itibaren de Bilim Dershanesi A.Ş.Yönetim Kurulu Başkanlığı görevini yürütmektedir. Faruk Köprülü, halen ÖZ-DE-BİR Genel Başkanlığı görevini de yürütmektedir. Buyurun Sayın Köprülü.

Faruk Köprülü, ÖZ-DE-BİR

Kıymetli Konuklar, ÖZ-DE-BİR (Özel Dershaneler Birliği Derneği) adına sizleri en içten duygularıyla selamlıyor, sevgi ve saygılarımı sunuyorum. Başta büyük önder, başöğretmenimiz, devletimizin kurucusu Mustafa Kemal Atatürk olmak üzere Türk Eğitim Derneği'nin (TED) 80 yıllık mazisinde geleceğimizi emanet

edeceğimiz yavrularımızın güvenle yetiştirilmesinde emeği geçen herkese huzurlarınızda şükranlarımı sunuyorum, nice 80 yıllar diliyorum.

Araba sürenlere bazı tavsiyelerde bulunurlar ve derler ki yolda çok yavaş seyir etmeyin, akıcı trafiğe engel olursunuz. Yolun tıkanmasına sebep olursunuz. Ayrıca yavaş giden sürücünün dikkati biraz daha fazla etrafıyla ilgili olacağı için belki kazalara da neden olabilir. Çok hızlı da gitmeyin, kontrolü kaybedersiniz. Araçtakiler de bu durumdan tedirgin olabilirler. Evet, değerli konuklar, gerek sınav sistemi, gerekse dersaneler eğitim konularımız içinde yıllardır önemli bir yer işgal etmiş ve etmeye de devam ediyor. Bu kısa süre içerisinde böyle önemli bir konuda düşüncelerimizi sizlerle paylaşırken, hız sınırınızı biraz zorlamanın sizler tarafından hoşgörüle karşılanacağını ümit ediyorum. Ayrıca bildiğiniz gibi, fizikte ivme kazanma diye bir terim var. Benden önceki konuşmacılar verilen süreleri bir parça aştılar. Dolayısı ile süreyi bir parça da benim aşmam aslında ivme kazandı ve bu süreyi aşma inanın benden değil.

Konuşmamın içeriğini, ülkemizdeki eğitime ilişkin bazı tespitler ve genel göstergeler, özel dersaneler, giriş sınavları ve özel dersaneler midir sorun, nasıl bir eğitim, nasıl bir sınav sistemi, giriş sınavları eleme mi, engel mi başlıkları oluşturuyor. Ülkemizdeki eğitime ilişkin bazı tespitlerden ve genel göstergelerden söz etmek istiyorum. Söyleyeceklerim aslında genel kabul görmüş konular olsa da, hatırlamak gerekiyor diye düşünüyorum. Eğitime yapılan yatırımların toplumsal yararı, bireysel yarardan daha yüksektir. İnsan sermayesinin geliştirilmesini esas alan kamu politikaları ekonomik ve toplumsal dönüşüm süreçlerinde önemli bir role sahiptir. Eğitimin birey, firma ve ülkelere sunmuş olduğu fırsatlar refah artışıyla sınırlı değildir. Sosyal uyumda gelir dağılımının iyileştirilmesi ve yoksullukla mücadelede katılımcılık ve politik istikrar, çevrenin korunması gibi yaşam kalitesinin önemli bileşenleri de eğitimle malumunuz olduğu üzere yakından ilişkilidir. Bu tespitler TÜSİAD'ın "Eğitim ve Sürdürülebilir Büyüme: Türkiye Deneyimi, Riskler ve Fırsatlar" Haziran 2006 raporundan alınmıştır.

Okuyan, anlayan, düşünen herkesin kabul ettiği, eğitimin ekonomik ve toplumsal yaşamımızdaki bu önemli rolüne karşın, yıllar boyunca eğitim göstergelerini iyileştirici uygulamalar maalesef gerçekleştirilememiştir. Aynı rapordan eğitim göstergelerine ilişkin birkaç alıntıyı daha sizlerle paylaşmak istiyorum. Diğer birçok ülkeyle kıyaslandığında Türkiye'de insan sermayesi göstergeleri zayıftır. İşgücünün ortalama eğitim süresinde de Türkiye birçok ülkenin çok gerisinde kalmaktadır. Ülkemizde işgücünün ortalama eğitim süresi 5.3 yıl ile ilköğretim düzeyindedir. Yetişkin nüfusun 2/3'ü ilköğretim düzeyinde eğitime sahiptir. Bunlar da maalesef acı gerçeklerimiz.

Eğitim kurumlarından yönlendirilen kaynaklar diğer birçok ülkeye göre oldukça düşük düzeydedir. Bu göstergelerin ötesinde okuryazarlık ve bilgisayar okuryazarlığı gibi günümüzün temel insan sermayesi bileşenlerinde önemli sorunlar bulunmaktadır. Fikri mülkiyet haklarının yeterince korunmadığı, işe

alınma, atanma, terfi gibi konularda objektif ölçütlerin yeteri kadar yerleşmediği, bilgiye yatırım yerine daha kolay getiri elde etme yollarının halen daha geçerli olduğu ve üretim faaliyetlerinin önemli bir bölümünün nitelikli insan gücü talebinden, verimli bir yapıdan uzak olduğu düşünülürse, Türkiye’de insan sermayesi ile ilgili sorunların çok boyutlu bir özellik taşıdığı söylenebilir.

Bu tespitlerin geçerliliğine ilişkin de söylenecek bir sözümüz olmadığını, bunların hepimizce genel kabul gören doğrular olduğunu da rahatlıkla söyleyebiliriz sanıyorum. Konumuz TÜSİAD’ın raporu değilse de bu raporun tespit ettiği daha önemli bir şey var ki, bu oturumun konusuyla da doğal olarak ilgili. O da eğitim göstergelerindeki niceliksel artışla, Türkiye ekonomisinde verimlilik artışı arasındaki bağın kopuk olduğu belirlemesidir. Söz gelimi zorunlu eğitim 8 yıla, liseler 4 yıla çıkarılmıştır. Ama bu iyileştirmeye karşın salt sayısal iyileştirmelerle yani zorunlu eğitim süresini arttırmak, öğretmen sayısını arttırmak, sınıf mevcutlarını azaltmak, bütçeden eğitim payını arttırmak gibi eğitim sisteminin niceliğine ilişkin sorunları çözmemiz yetmemekte. Eğitimin niteliğine ilişkin sorunların çözümü çok daha önem kazanmaktadır diye düşünüyorum.

Aslında halkın da hızla yükselen bir nitelikli eğitim talebi var. Her ana-baba istiyor ki çocuğum okusun. Okumak yetmez, iyi okullarda okusun. İyi okullarda okuyarak iyi bir iş, iyi bir meslek sahibi olsun, adam olsun, geleceğini kursun istiyor. Bu talep azalmıyor, artıyor. Artan bu talebin en somut göstergeleri de ortaöğretim ve yükseköğretim kurumlarına geçişin önünde biriken yığılmalardır. Grafikten de görüleceği üzere yıllar bazında üniversitede okumak isteyen öğrenci sayısının artışındaki oran gibi üniversiteye yerleştirilen öğrencinin oranı aynı şekilde artmamıştır. Bu da üniversite önünde yığılmalara neden olmuştur.

Aynı sorun ortaöğretim için de geçerlidir. Yine ortaöğretimde müracaatla yani arzla talep arasında yine grafikten de anlaşılacağı gibi bir dengesizlik, bir uçurum gözlenmektedir. Bu talepler geçiş sınavlarıyla düzenlenmeye çalışılmaktadır bildiğiniz gibi. Sınavlarda daha başarılı olmak için okulda alınan eğitimin desteklenmesi gerekmektedir. Bir başka deyişle örgün eğitimin yarattığı fırsat ve olanaklar yeterli olamadığı için örgün olanak dışı olanaklardan yararlanılmaktadır. Bu da özel ders alarak veya özel dershanelere giderek gerçekleştirilmektedir veya gerçekleşmektedir.

Eğitim sistemimizdeki arz talep, sınav ve sınava hazırlanma ihtiyacının sonuçlarından biri olarak da özel dershanelere ilginin arttığını söyleyebiliriz. Burada bir parantez açarak kısaca özel dershanelerden söz etmek istiyorum. Aslında insanoğlunun öğrenme ihtiyacı ve daha iyiyi öğrenme talebi insanlık tarihi kadar eskidir ve saygındır. Okul sistemi öncesinde var olan sonra yerini okul sistemine bırakmasına karşın, daha iyi daha farklı, daha çok, daha özel alanlarda öğrenme isteği, özel ders alma sonucunu doğurmuştur. Özel dershanelere ihtiyacın asıl nedeni, özel ders alma ihtiyacıdır, isteğidir. Özel ders almanın, özel üretim uygulamalarının bir kurala bağlanarak denetim ve gözetim altında yapılmasının

toplumsal gerekliliği, özel öğretim kurumlarının yani özel dershanelerin doğmasına neden olmuştur. Aslında özel öğretim kurumlarının işlevi örgün öğretim kurumlarının içinde ne kadar eğitim vermeye özel dershanelerinki de yaygın eğitim kurumları içerisinde o kadardır.

Özel dershaneler, ülkemizin çözülemeyen eğitim sorunları içinde eğitimin asıl sorunlarından biriymiş gibi gösterilmiş, bu alanda iyi niyetli çabalar hor görülme ve dershaneciler günah keçisi yapılmaya çalışılmıştır. Oysa eğitimin temel sorunları yıllardır büyütülmeden çözülsediydi, özel dershaneler de bu eğitici sistemin içinde edindikleri yerde olacak ve kimse dershaneler üzerinden politika yapma ihtiyacı duymayacaktı diye düşünüyoruz.

Dünyada da pek çok örnekleri olan özel dershaneler, merkezi yerleştirme sınavı olan ülkelerde daha yaygındır. Ülkemizde de özel dershanelerin asıl işlevi örgün eğitimi tamamlamak, desteklemek ve öğrencileri merkezi sınava hazırlamaktır. İnsan için daha iyi olmak, daha başarılı olmak isteği sürdükçe özel dershanelerde eğitim, öğretim talebi hep sürecektir. Deniliyor ki dershanelere veya başka kurumlara başka ülkelerde rastlanmıyor. Başka ülkelerde olması ya da olmamasına göre, kaldı ki vardır, model alma anlayışı bizi taklit etmeye götürür. İyi olanı taklit etmede de sakınca yoktur ayrıca. Ama oralarda yoksa bizde de olmasın anlayışı her zaman doğruya götürmez. Ülkemizin kurumları, ülkemizin koşulları içinde oluşur. Özel dershaneler ülkemizin koşulları içerisinde oluşan kurumlardır. Eğitim sisteminin yasal birer parçalarıdır.

Özel dershanelerin eğitim içindeki yerini tartışanlar, yalnız Türkiye’de özel dershanelerin ve üniversiteye giriş sınavlarının olduğunu, özel dershanelerin bu sınavlardan dolayı bir fırsatçılık sonucu doğduğunu ileri sürmektedirler. Birçok ülkede özel dershanelerin olmadığı, yine birçok ülkede üniversiteye giriş sınavlarının olmadığı bir gerçektir. Ama dünyada üniversiteye giriş sınavları ve özel dershanelerin olduğu da bir başka gerçektir. Rekabete dayalı üniversite giriş sisteminin bulunduğu Japonya, Yunanistan, Güney Kore, Avustralya, Fransa, İspanya, Portekiz, İtalya ve İsrail gibi pek çok ülkede özel dershane gibi kurumlar vardır. Hatta küçük değişiklikler göstermekle birlikte ABD’de bile bu tür kurumların olduğunu biliyoruz.

Dünyada dershaneciliğin en yaygın ve gelişmiş olarak görüldüğü Japonya’da özel dershanelere giden öğrencilere devlet burs, kredi, sosyal yardım adı altında destek sağlamaktadır. Dershaneler ister eğitim sistemimizin içinde bulunduğu sorunların birer sonucu, ister dünyadaki diğer benzer oluşumlar gibi görünsün, ülkemiz için de vazgeçilmeyecek kurumlardır. Çünkü Türkiye’nin eğitim sorunları içinde bize göre özel dershaneler olgusu bir sorun değildir. Eğitimin sorunlarının tümü çözülsediyse bile dershanelere yine ihtiyaç olacak ve toplumun gereksinim duyduğu eğitim hizmetini sunmaya devam edecek. Böylesi bir ortamda suçlanacak kurum yani günah keçileri aramaya ihtiyaç kalmayacağı için de dershaneler sorun olmaktan çıkacaktır.

Toplumun her kesiminden öğrencinin girmesine olanak tanıyan kuruluş yasası olan ve bu mevzuat içinde kurulan ve işleyen, devletin her türlü denetimine açık olan ve denetlenen dershaneler, resmi kayıtlara göre de 1 milyonu aşkın öğrencinin devam ettiği, 60 bin öğretmenin ve 20 bini aşkın personelin de çalıştığı kurumlardır. Faaliyetlerini sadece kazanç sağlamak için düzenlemezler. Bu yasayla belirtilmiştir. Bunların yan ısıra dershaneler öğrencileri merkezi bir sınava hazırlamanın yanında, öğretim içeriğini okula paralel tamamlayıcı, pekiştirici ve bir öğretimle etkili ortamı da sunarak, eğitimin niteliğini yükseltme gibi bir görev de yapmaktadırlar. Velilerin % 80'i dershanelerin sadece sınavlara hazırlayan değil, okul eğitimini de takviye eden kurumlar olduğunu belirtiyorlar.

Yapılan bir araştırmanın sonucudur. Dershaneler öğrencilerine psikolojik danışmanlık ve rehberlik hizmetleri sunarlar. Öğrencileri mesleki yönlendirmede öğrenciye ve aileye yardımcı olurlar. Bunlar da yadsınamaz gerçeklerdir. TED'in yapmış olduğu bir anketin sonuçlarının birkaç tanesinden bahsetmek istiyorum. Rehberlik ve mesleki yönlendirme ile üniversite tanımı konusunda okulda verilen bilgiler mi, dershanede verilen bilgiler mi daha çok işinize yarıyor sorusuna, dershanede verilenler yarıyor diyenlerin oranı diğerlerinden çok yüksektir. TED'in yapmış olduğu bir araştırmadır. Yine aynı rapordan alınmıştır. Gittiğiniz dershaneden memnun musunuz sorusuna evet diyenlerin oranı hepsinden daha fazla olmuştur. Dershaneye gitmenizden en çok etkili olan şey nedir sorusuna, okuldaki eğitimin üniversite sınavında yetersiz kalması cevabı, yine çok yüksek orandadır. Yine dershanede aldığımız ve okuldaki eğitimi karşılaştırdığımızda hangisini daha kaliteli buluyorsunuz sorusuna dershanedeki eğitim her bakımdan daha kaliteli diye verilen cevapların oranı oldukça yüksektir.

Dershaneden özel ders olarak ve özel ilgiyle sınavlara hazırlanmak ayrıcalığını bulanların girdiği bir yarışta, alt ve orta gelir grubundaki öğrencilere eğitim olanağı sunarak fırsat tanıyan kurumlardır. Aslında çok ince hesaplar yapmaya gerek yok. Yaklaşık 1 milyon öğrenci dershanelere devam etmektedir. Bu devletin resmi rakamlarıdır. Bunların bir kısmı OKS'ye hazırlık yaparlar, bir kısmı da ÖSS'ye hazırlık için kursa gelirler.

Türkiye genelinde baktığımız zaman yaklaşık bir öğrenciden alınan ortalama ücretler üniversite hazırlık için 1500-2000 YTL, OKS kursları için 1000 ila 1500 YTL arasındadır. Bunun ortalamasını alıp 1 milyon öğrenciyle çarptığımızda bu sektörde dönen paranın 1.2 milyar dolar, 1.3 milyar dolar gibi olduğu bir gerçekle karşılaşırız ki bu resmi rakamlardır. Yani burada herhangi bir kişiye, kuruma mesaj vermek istemiyorum. Sadece bizim de bildiğimiz doğru tespitleri sizlerle paylaşmak istiyorum. Kamuoyunda söylendiği gibi bu rakamların 8-10 milyar dolarlar olmadığını da bu vesileyle paylaşmak istiyorum. Bir kez daha gözden geçirilmeye ihtiyacı var diye düşünüyorum.

Eğitim sistemimiz içinde toplumsal bir geçek olan arz-talep dengesizliği seçme yapmayı, dolayısıyla seçme ve yerleştirme sınavlarını zorunlu kılmaktadır. OKS

ve ÖSS de bir üst öğrenime geçişte sistemin öğrettiği seçme araçları olmuştur. Yani sınav sistemin dayattığı bir sonuçtur. Sınavlar eğitimin de ölçme-değerlendirmenin de vazgeçilemez bir unsurudur. Elbette devlet sınav sistemini en çağdaş şekilde düzenlemeli, bunu özel dersanelerin varlığı ile ilişkilendirmemelidir. Bu bakımdan dersanelere de sınavlara da yüklenilmesi yanılıcı olacaktır diye düşünüyoruz. Hele ki pek çok sorunu olan Türk eğitim sisteminden özel dersaneleri olumsuzluğun sorumlusu ve günah keçisi olarak göstermek, bizce kolaycı bir yoldur. Kolay olmayan, eğitimin tüm sorunlarının çözümü için gerekli olan köklü değişimleri, dönüşümü gerçekleştirebilecek irade ve kararlılığı gösterebilmektir.

Çağdaş insanın eğitimden beklediği, ilgi ve yeteneklerin ortaya çıkarılması, geliştirilmesine fırsat verilmesi ve uygun eğitim olanaklarının sunulmasıdır. İlköğretimden sonra iyi bir ortaöğretim kurumuna, buradan da iyi bir yükseköğretim kurumuna yerleşebilmek eğitim sistemimiz içinde erişilmesi uzak, ulaşılması güç bir hedef, aşılması zor bir engel gibidir. Toplumumuz daha iyi bir eğitimle daha iyi bir yaşamı elde edebileceğine inanıyor. Elbette haklı olarak daha iyi eğitim talep ediyor. Buna kimsenin söyleyebileceği bir şey olmamalı. Çünkü biliyoruz ki toplumların refah ve mutlulukları, insanların nitelikli ve sürekli bir eğitim alarak bu eğitimle elde ettikleri bilgiyi, beceriyi ekonomik yaşam içinde dönüştürebilecekleri katma değere bağlıdır. Nitelikli ve verimli bir işgücünün sağlanması, toplumsal ve ekonomik gücün yükseltilmesi ve hızlandırılmasının anahtarının eğitim olduğunu biliyoruz.

İnsanımızın daha iyi eğitim, daha iyi bir yaşam tarzını karşılayabilecek, ülkemizi nitelikli eğitimle verimli, üretken ve gelişmiş ekonomilere ulaştıracak eğitim çözümlerine ihtiyacı var toplumumuzun. Çağdaş ülkeler düzeyine ulaşmanın ve toplumsal gelişmenin en önemli unsuru olan eğitimden beklenen, Cumhuriyet'in demokratik, hukuk devletinin esaslarını ulusal ve evrensel değerleri özümsemiş, bilimsel düşünebilen, yaratıcı ve çağdaş kuşakları yetiştirmeye yönelik politikaların hayata geçirilmesidir. Bunun için genelleyerek söyleyelim, eğitimin içeriğini her kademedede çağdaş ve bilimsel içerikle donatmak gerekmektedir. Öğretim programlarının yenilenmesi, programların uyuşturulması, geliştirilmesi çalışmaları geniş akademik çevrelerle paylaşılarak sürdürülmeli, eğitim uygulayıcıları yeni eğitim programlarına göre eğitilmelidir. Süremizin azlığı nedeniyle birkaç slaytı geçiyorum.

Sayıdığımız bu temel sorunlar gibi eğitimi alt ve üst yapılarıyla bütünüyle iyileştirecek, bütüncül, çağdaş ve bilimsel bir yaklaşımla bakarak dönüştürecek ulusal eğitim politikaları belirlenip hayata geçirilmelidir. Bunun gerektirdiği bütçe olanakları için gerekli kaynaklar yaratılıp seferber edilmelidir. Sınavlar ülkemizdeki eğitimle ilgili tartışmaların en çok konuşulan konusu oldu yıllarca, olmaya da devam ediyor. OKS çok konuşuldu. OGES'le ve SBS'lerle buradaki

tartışmalar durmuş gibi gorunse de konu guncelliğini surduruyor. Zaman içinde uygulamalar sistemle ilgili net sonuçları bize verecektir.

niversite giriş sistemine yonelik eleştiriler de hep gundemde. SS'nin eğitim sisteminde kaliteyi azalttığı, ğretim programlarıyla uyuşmadığı, genel liseler, meslek liseleri ve duşuk gelirliler aleyhine işleyen bir sistem olduğu gibi eleştiriler surup gitmekte. Orta ve yuksekoğretim kurumlarına geçişte farklı ne tur uygulamalar olabileceği surekli olarak tartışılmasına karşın, sınavların tum dunyada eğitim sisteminin bir parçası olduğu da bir gerçek.

Yurtdışından da biliyoruz ki biçimi ve nitelik farklılıkları olsa da benzer sınav uygulamaları var. Avrupa'da da pek çok ulkede orta ve yuksekoğretime geçişte sınavlar yapılmaktadır. Bazı ulkelerde ilk ya da ortaoğrenimi bitirirken yapılan merkezi sınavlarda başarılı olma koşulu aranırken, bazı ulkelerde universiteye girişte aranan onkoşullardan biri de merkezi sınavlarda gosterilen başarıdır. lkemizde her turlu tartışmaya, haklı-haksız eleştirilere karşın, merkezi sınav uygulamaları kendi içinde iyi işleyen uygulamalara rnektir. Milli Eğitim Bakanlığı ve OSYM de sınav uygulamalarında engin deneyim ve birikimler oluşturmuş kurumlardır. Bu nedenle işleyen sistemlerin daha iyisi bulunmadan değiştirilmemesi gerekir diye duşunuyoruz.

Her iki sınav sisteminde de talep ile mevcut kontenjanlar arasındaki farkı azaltıcı onlemleri almak, işgucu ve istihdam politikaları geliştirmek ve mutlu mezunlar yetiştirmek için gerekli yapıyı kurmak gerekir. ozumu ararken, sorunların nedenlerinin doğru tespit edilmesi de son derece onemlidir. Nedenlerin belirlenmesinde de ozumlerin onerilmesi ve uygulanmasında da bilim dışı ve toplumsal çıkarlarımızı ters, tum kaygı ve beklentilerden uzak olunması gerekir.

Yuksekoğretime geçiş sınavlarına model oluşturmada dikkate alınması için ortaoğretime geçişte belirtilen, getirilen modellerle ilgili birkaç noktaya değineceğim. OGES (Orta Eğitime Geçiş Sistemi) oluşturulurken, OKS'nin oğrenciler üzerinde çok fazla stres yarattığı, 8 yılın 2 saatte değerlendirildiği, dershanelerin okullarımızı ikinci plana ittiği, oğrencinin hayatında belirleyici unsur haline gelmesine yol açtığı, mufredatı bilhassa bazı boyutlarını tamamen yok sayarak bloke ettiği tespitlerinden hareket edilmiştir.

OKS'ye alternatif olarak getirilen OGES'in oğrenci başarısını, performansını surece yayarak çok boyutlu değerlendireceği, anlık değerlendirmenin yarattığı stresi parçalara bolerek azaltacağı, okulu oğrencinin nezdinde belirleyici unsur haline getireceği gibi beklentiler açıklanmıştır. Aslında stresin kaynağı OKS midir? Yoksa ailelerin, toplumun daha iyi yaşamasını olanaklı kılınacağını duşundukleri, inandıkları duşuk arzlı nitelikli eğitime olan yuksek talepleri midir?

Stresin kaynağı ne OKS, ne dershanedir bize gore. Bunların her ikisi de bizce eğitimin sorunlarına yuzeysel bakışın sonuçları veya sorunu ertelemenin gerekçeleridir. Buna karşın seçme ve yerleştirmenin surece yayılan bir olme ve

değerlendirmeden sonra yapılmasının daha isabetli olacağını düşünüyor ve bunu OGES'in olumlu bir yanı olarak da değerlendiriyoruz. OGES sonuçlarının değerlendirilmesi bize yükseköğretime geçişte yol gösterici olacaktır. Bu bakımdan yükseköğrenime geçiş için de YÖGES düşünülüyorsa, OGES'in sorunsuz işlediğinin görülmesi gerekmektedir diye düşünüyoruz. Eğitimin bu sorununda samimi ve kararlı bir duruş sergilenecekse, o da ancak nitelikli eğitim talebini karşılama, etkili bir yöneltme sistemi, nesnel bir değerlendirme sisteminin oluşturulmasında gerekenleri uygulamak olacaktır. Evet, son bir dakika.

Herkese sonuna kadar açabileceğimiz orta ve yükseköğretime geçiş kapılarımız ve herkesi alabileceğimiz çok ve çeşitli eğitim ortamlarımız yoksa, geçiş kapılarında vize uygulanacaktır. Kapılardan geçme hakkının yanında kişinin özelliklerine uygun olanakları da sunduğumuz zaman eğitim hakkı gerçekleşmiş olur. Geleceğe ilişkin bir niyet ifadesi olarak şunu belirtmek isterim ki ülkemizin çıkarları kişisel veya kurumsal çıkarlarımızın ve beklentilerimizin elbette daima üstünde olmalıdır ve öyle değerlendiriyoruz, öyle düşünüyoruz.

Eğitim sistemimizde, giriş sınavlarıyla ilgili olarak yapılacaklar da dahil olmak üzere, her türlü bilimsel ve çağdaş iyileştirme ve uygulamanın yanında olacağız. Özel dersaneler bu alanda yapılacak düzenlemelerde engel değildir, engel olmayacaktır. Ama şunu da biliyoruz ki, iyi eğitim sistemlerinde bile okul dışı tamamlayıcı eğitim kurumları, yani özel dersane türü kurumlar vardır ve ülkemizde de olacaktır.

Beni dinlediğiniz için sizlere, fırsat verildiği için Türk Eğitim Derneği'ne teşekkürlerimizi arz ediyorum.

Selçuk Pehlivanoglu

Çok teşekkür ediyorum. Sayın Genel Başkan çok özür diliyorum. Ben dersaneler üzerinden siyaset yapmak için bir 5 dakikalığına dışarı çıktım ve haberlere canlı yayına bağlandım. Onun için sizlerden ve katılımcılardan özür diliyorum. Canlı olduğu için bağlanmak mecburiyetindeydim. Tabii ÖZ-DE-BİR Genel Başkanına kâğıt vermemem gerekir; çünkü TED ve sistemle ilgili tartışmalar sürekli devam ettiği için eğitim hakkı gibi söz hakkını da kesmemek gerekir ki herkes istediğini söylesin. Sabrınız için ben de teşekkür ediyorum. Biliyorsunuz Türkiye yarı temsili demokrasidir. Yarı temsili demokrasilerde de her zaman son söz devletindir. Talim Terbiye Kurulu biliyorsunuz Milli Eğitim sistemimizin bakanlar kuruludur. Onun Sayın Başkanı aramızda. Prof. Dr. Sayın İrfan Erdoğan'a sözü bırakacağım. Önce özgeçmişini arz edeceğim.

Prof. Dr. İrfan Erdoğan, 1985 yılında Gazi Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Bölümü'nden mezun oldu. 1986-1992 yılları arasında ABD'de Columbia Üniversitesi'nde Eğitim Ekonomisi alanında yüksek lisans, Uluslararası Eğitim ve Kalkınma alanında da doktora yaptı. "Çağdaş Eğitim Sistemleri; Okul Yönetimi

ve Öğretim Liderliği; Sınıf Yönetimi; Eğitimde Değişim Yönetimi; Türk Eğitim Sistemi: Sorunlar ve Çözümler; Öğrenmek, Gelişmek, Özgürleşmek; 99 Sayfada Verimli Ders Çalışma” adlı yedi kitabı ve çok sayıda makalesi bulunmaktadır.

1995’te “2000’li Yıllarda Türk Eğitim Sistemi: Sorunlar ve Çözümler” adlı araştırmasıyla Milliyet Gazetesi’nin Türkiye’nin Sorunları dalında Örsan Öymen adına düzenlediği yarışmada ikincilikle ödüllendirildi. İstanbul Üniversitesi’nin dışında Yeditepe Üniversitesi, Hava Harp Okulu ve Harp Akademileri Komutanlığı’nda da dersler verdi. Evli ve 1 çocuk babası olan Prof. Dr. İrfan Erdoğan, 2006 yılı Mayıs ayından itibaren Milli Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı görevini sürdürmektedir. Buyurun Sayın Başkan.

Prof. Dr. İrfan Erdoğan, Talim ve Terbiye Kurulu

Teşekkür ederim Sayın Başkan. Değerli Konuklar, hepiniz hoş geldiniz diyerek ve hepinize sözlerimin başında saygılar sunarak sunumuma başlamak istiyorum. Günün yorgun bir saatindesiniz. Ben de süremi aşmadan, sanırım 15 dakikalık bir sürem var, 15 dakika içerisinde konuşmamı tamamlamayı hedeflemekteyim. Benim yıllardır, kendisinden çok şey öğrendiğim Sayın Rüstem Eyüboğlu’nun bu tip toplantılara başlarken ilginç bir yöntemi vardır. O yöntemi de sanırım şu saatte uygularsak iyi olur. Hem benim için, hem sizler için bir değişiklik olur diye düşünüyorum. Rüstem Eyüboğlu her zaman bir konferansa başlarken kuvvetli bir alkış isterdi, ben de sizden bunu rica ediyorum.

Evet bütün sorular soruldu, bütün cevaplar verildi. Bilmediğini bilen Sokrates ile birlikte kaybolup gittiler şair başkanlarımızdan birisi.

Gerçekten hem dünkü sunularda, hem bugün ve şu ana kadar yapılmış olan eğitim tartışmalarında sorulmadık soru yok ve her sorunun da cevabı genellikle de veriliyor. Aslında mesele bu, eğer bazı sorular daha önceden sorulduysa ve daha önceden verildiyse, bugünden daha önceye bakarak cevabı verilen soruları 50 yıl öncesinde 100 yıl öncesinde arayarak sanırım bugün için de eğitime, topluma, kültüre daha iyi yön verebiliriz. Eğitimde de böyle olmuştur. Başka alanlarda olduğundan daha fazla böyle olmuştur. En yeni zannettiğimiz modelleri sunarken bile böyle olmuştur. En yeni söylemleri dile getirirken bile böyle olmuştur. Aslında yeni diye dile getirdiğimiz söylemlerin, modellerin, teorilerin çoğu eğitimde bazen 50 yıl önce, bazen 100 yıl önce, hatta 1000 yıl önce dile getirilmiştir. Biz de aslında öğretmen olarak, eğitimci olarak bu bütünlüğe bakarsak, bu birikime bakarsak her zaman için yolumuza daha iyi bir biçimde devam edebiliriz.

Evet 1900’lü yılların başında Satı Bey’le zamanın Milli Eğitim Bakanı Emrullah Efendi eğitimde reforma nerden başlayalım diyor. İlköğretimden mi başlayalım, yoksa yükseköğretimden mi başlayalım. Daha sonra Ziya Gökalp bu tartışmalara katılıyor. İsmail Hakkı Baltacıoğlu toplumcu okul modelinden bahsediyor.

Aslında bunların hepsi bugün de baktığımız, tartıştığımız konular. Yalnız bazen tartışırken, anlatırken ilk defa dile getiriyormuşuz gibi söylediğimiz şeyler. İşte problem bana göre bu. Eğitimde ve bilhassa Türk Eğitim Sisteminde var olan birikimlerimize, renkli projelerimize, modellerimize her zaman bakarsak sanki yolu daha iyi alabiliriz diye düşünüyorum. Böyle baktığımızda bir köy enstitülerinden, bir enderun okullarından, bir öğretmen liselerinden bugün için gerçekten çok dersler çıkarabiliriz. Aynı şekilde az önce saydığım ve saymadığım birçok eğitim bilimciden bugün için dahi birçok ders, sonuç çıkarabiliriz.

1980'li yıllarda Türkiye'de bir tane Fen Lisesi vardı. Yine 8-10 civarında Anadolu Lisesi vardı. Bu bir Fen Lisesi için 700 bin öğrencimiz sınava girmiyordu. Bir Fen Lisesi'ne girmenin zorluğunu fark ederek kendi potansiyelinin, birikiminin farkında olan öğrenciler belki de 10 bin öğrenci, 20 bin öğrenci bu sınavlara katılmaktaydı. Aynı şekilde diğer Anadolu Liseleri veya benzer liseler için de aynı durum söz konusuydu. Bu okulları Türkiye'nin her yerinde yaşayan, her bölgesinde yaşayan, her okulunda öğrenim gören çocuklar kazanabiliyordu. Sadece belirli okullardan gelenler değil, sadece belirli vilayetlerden gelenler değil, her yerden gelen çocuklarımız bu okulları kazanıyordu. Yukarıya doğru gittiğimizde aynı şekilde üniversitelerimiz de öyleydi. Hiçbir lisemiz yoktu ki bu liseden asla üniversiteye öğrenci gitmez diyebilelim. Her lisemiz ama 1, ama 5, ama 3 öğrencisini üniversiteye gönderiyordu. Mersin'den de, Trabzon'dan da, Hakkari'den de öğrenciler, bir sonraki eğitim kademelerine geçmek için girdikleri sınavı kazanıyor ve bir sonraki eğitim kademelerine yerleşiyorlardı.

Ancak özellikle 1980'li yıllardan sonra ortaöğretim kurumlarımızda, eğitim kültürümüze, eğitim tarihimize hiç yakışmayacak bir şekilde ikili bir yapının başlangıcı oluşturuldu. Bugün geldiğimiz bu noktada ortaöğretim kurumlarımız maalesef ikili bir yapıya sahip. Batı'nın ortaçağda başlatıp yakınçağda, hatta son zamanlara kadar devam ettirdiği, ancak şimdilerde terk ettiği bir çift yapıyı, biz belki de kötü niyetli olmadan, farkında olmadan kendi kendimize musallat ettik. Bugün okullarımızın bir kısmı bir sonraki eğitim kademesine öğrenci gönderebilir, bir kısmı ne yaparsa yapsın gönderemez. Bu gerçekle karşı karşıyayız.

Değerli Konuklar,

Sınavlar, Anadolu Liseleri, Fen Liseleri, dershaneler bizim gerçeğimiz. Türk eğitim sistemini daha iyi yerlere taşımak istiyorsak, gerçeklerimizle yüzleşip aynı geçmişte, kendimize özgü modelleri yarattığımız gibi kendi problemlerimizden hareketle kendi çözümlerimizi bulmak zorundayız. Şu saatte, şu ana kadar Türk Eğitim Sistemi'nin özellikle ilköğretimden ortaöğrenime geçişte, ortaöğretimden yükseköğretime geçişte sınavlara olan bağımlılığını herkes sanırım kabul eder. Sınavlara bu denli bağımlı olduktan sonra ABD'de sınavlar yoksa eğer, Avrupa'nın herhangi bir ülkesinde sınavların olmamasını dayanak tutarak biz de artık sınavları kaldıralım diyemeyiz. Keşke kaldırabilsek. Keşke bu denli bağımlı

hale gelmeseydik de, Şu anda sınavları kaldırmak veya devam ettirmek gibi bir durumla karŐılaŐmasaydık.

Dolayısıyla çözümlerimizi, gerçeğimiz haline gelen durumlarla yüzleŐerek ve kendi sorunlarımızdan hareketle çözümler üreterek geliştirmek zorundayız. Biz maalesef geliştirdiğimiz birçok sistem, kısa sürede iyi çalıŐmasa da o iyi çalıŐmayan sistemi bile sahiplenip, bir anlamda sistemin zafiyetinden gemisini kurtaran kaptan olur yaklaşımını izlemeye çalışan bir toplumuz. Evet, sınavlar zarar veriyor; ama sınavları bir türlü sorgulamıyoruz. Çünkü Şuna alıştık: Sınavların yarattığı problemlerden hareketle belki biz kazanabiliriz. Çünkü kazanan var. Sınavlarda kazanan ve kaybeden var. Eğitim sistemimizi, gemisini kurtaran kaptan olur anlayışından kurtarmamız gerekir.

Sınavlarla ilgili bizi aslında en çok zorlayan, gerçekçi olalım, yükseköğretim kademesindeki kapasite yetersizliğidir. Değerli Konuklar, yükseköğretim kademesindeki, yükseköğretim düzeyindeki kapasite bu Şekilde kaldığı müddetçe hiçbir Şekilde belki çözümler üretmeyeceğiz. Çünkü ne yaparsak yapalım, her Şey yükseköğretime geçiş eŐiđinde yaşanmakta. Dolayısıyla bir sonraki eğitim kademelerinin kapasite olarak ne kadar yeterli, ne kadar yetersiz olduğunu gerçekçi bir Şekilde görmemiz gerekiyor. Emrullah Efendi'nin, Ziya Gökalp'in söylediği gibi aslında eğitim sistemini belki de yükseköğretime iyileŐtirerek, iyileŐtirmekten de daha çok yükseköğretimdeki kapasiteyi geniŐleterek, geliştirmek mümkün olabilir.

Müfredatlarımız yenilendi. Devam ediyor yenilenme çalışmaları ama hepsinde Şunu görüyoruz: Ne yaparsak yapalım ortaöğretim kurumlarının sonunda düzenlenen sınavdan dolayı veya ilköğretimden sonra düzenlenen merkezi sınavdan dolayı yapılan yenileme çalışmaları istenen sonucu veremiyor. Dolayısıyla sistemimizi tıkayan, ortaöğretim kurumlarını bloke eden ÖSS, ilköğretim kurumlarını aynı Şekilde baskı altında tutan OKS gibi sınavlar üzerinde düşünmek durumundayız. Bu sınavlardan vazgeçerek değil belki ama bu sınavların biçimini deđiŐtirerek yeni bir model yaratmak durumundayız.

Sınavlar eliyor mu, fırsat eŐsitsizliđi yaratıyor mu Şeklinde bir soru bu panelin başlığı; hepsi söylenebilir. Sınavlar belki de en önemlisi, dıŐlıyor. Bu mevcut sınavlar yoluyla binlerce, yüz binlerce öğrencimiz bir Şekilde dıŐlanmış duruma dıŐüyor. Değerli konuklar, sınavlara bütün olarak el attığımızda, ehliyet sınavları dahil mercek altına alınabilir. Özellikle son yıllarda, yükseköğretimden master, doktora eğitimine geçişte düzenlenen bir sınav var. Bu sınava sanırım çok da fazla dikkat çekilmiyor: LES (Lisans Üstü Eğitim Sınavı). Aslında buna da bakmak gerekir. Çünkü bu sınavlardan sonra, yükseköğretim sonrası eğitim-öğretim, sadece belirli çağa, belirli yaş dilimine sahip gençlerin doldurduğu, gerçekleştirdiği bir eğitim öğretime dönüŐmekte. Oysa biliyoruz ki yükseköğretim sonrası eğitim daha farklı çağlardan gelen, daha farklı yaş dilimlerine sahip insanların sürdürdüğu, devam ettiği, ettirdiği bir eğitim kademesidir. Sınavları

dolayısıyla sadece ilköğretimden ortaöğretime geçiş için değil, sadece yükseköğretime geçiş için değil, diğer boyutlarda da düşünmemiz gerekiyor. Genel olarak yapabileceklerimiz belli. Bunların başında da az önce söylediğim gibi, bir sonraki eğitim kademesinin, kademelerinin kapasitesinin artırılması geliyor. Ayrıca sunumun hemen başında söylemiş olduğum ortaöğrenim kurumlarındaki ikili yapının da eninde sonunda kaldırılması ve okullarımızın tamamının iddialı okullar haline gelmesi şart görünüyor.

Tabii ki eğitimciler olarak bizlerin de yapabileceği birtakım işler olduğunu unutmayalım. Nitekim bakanlığımız bünyesinde Talim ve Terbiye Kurulu çalışmalarında sınavların daha objektif, daha işlevsel olması için bazı adımlar attık. Bu adımları atarken şunu gördük: Gerçekten bir öğretmen mesleğimizin veya milli eğitim, kendi düzeyinde daha büyük değişiklikleri yapmadan önce, kendi başına birçok değişikliği yapabilir.

Sınavlarda özellikle son 10 yıl içerisinde uygulanan, öğrencilerin ayrıcalıklı hale getirilmesi, katsayı uygulamalarıyla özendirmelerin yapılandırılması gibi bir uygulamanın da okullar arasında bir eşitsizlik problemi yarattığı bir geçektir. Katsayı problemi özellikle ortaöğretimde meslek liselerini mağdur eden bir uygulama gibi görünse de ağırlıklı ortaöğretim başarı puanı uygulaması çerçevesinde katsayı uygulamaları aslında genel liselerimizi bitirme noktasına getirmiş durumda. Ne ilginçtir ki zaten avantajlı olan, potansiyeli iyi olan öğrencilere daha fazla puan vererek bir sonraki eğitim kademelerine geçişini sağlamaya çalışmaktayız. Ortaöğretimden yükseköğretime geçiş eğer problem olarak kabul ediliyorsa, ağırlıklı ortaöğretim başarı puanı uygulamasından derhal vazgeçilmesi gerekiyor. Bu problem meslek liseleri ve genel liseler çerçevesinde ele alındı ve bir türlü çözüm üretilmedi. Değerli eğitimci dostlarım yakından incelediğinde, baktığında bu problemin özellikle liselerimizi derinden etkilediği gerçeğini göreceklerdir. Biz, seçtiğiyle ilgilenemeyen bir eğitim sistemine sahibiz.

Dün akşam belirli sayıda öğrencilerin OKS ve ÖSS puanları üzerinde kısa bir araştırma yapmaya çalıştım. Tahminim şuydu: OKS başarısıyla liselere, Anadolu Liselerine yerleşen öğrenciler, Anadolu Liselerinden mezun olurken daha ileri noktaya ulaşip üniversiteye devam edemiyorlar. Ortaya attığım soru buydu ve karşılaştığımız gerçek de şu çıktı: Gerçekten hangi lise olursa olsun, hangi Anadolu Lisesi olursa olsun öğrencilerimiz yüzdeler üzerinden cevaplamış oldukları net soru sayısını ÖSS'ye girdiğinde yapamıyorlar. Bir anlamda öğrencileri seçiyoruz, aldığımız noktadan daha ileri noktaya çekmeden bir üst kademeye gönderiyoruz. Bunu herkes bulunduğu lisede, Anadolu Lisesinde gözlemleyebilir.

Bu okullarımızdaki öğrenciler hem akademik olarak daha ileri bir noktaya gelmeden yollarına devam ediyorlar, hem de birtakım psikolojik ve benzeri problemleri yaşıyorlar. Yirmi yıl öncesindeki kadar bütün okullarımızın iddialı olduğu bir sistemi yaratmak için ortaöğrenim kurumlarını tamamen karma hale

getirmeyi düşünmek gerekir diye düşünüyorum. Değerli ÖZ-DE-BİR başkanı da belirttiler, eğitim sisteminde, sınavlar sistemindeki bütün arayışlarda herhangi bir kurumu baz alarak eğer bir çıkış noktası ararsak, sağlıklı bir çıkış noktası bulamayız diye düşünüyorum.

Dolayısıyla tekrar ifade etmem gerekirse, biz şu ana kadar bundan sonra yaşayacağımız problemlere ışık tutacak bol miktarda eğitim deneyimine sahipken, şu ana kadarki yaşadığımız eğitim ve tecrübelerimizden hareketle bütün model arayışlarında kendi birikimlerimizi, kendi tecrübelerimizi kullanarak daha iyi bir eğitim sistemine doğru yol almalıyız. Beni sabırla günün bu saatinde dinlediğiniz için hepimize teşekkür ediyorum, esenlikler diliyorum.

Selçuk Pehlivanoglu

Bir saniyenizi daha rica edeceğim arkadaşlar, bir saniye daha sabredebilsek eğer. Sayın başkanı çok teşekkür ediyoruz, sağ olun. Özellikle sürenize uydüğunuz için de çok teşekkür ediyorum, bu doyurucu bilgiler için de teşekkür ediyorum.

Tabii oturum başkanının görevi fikir beyan etmek değil, fikir falan beyan etmeyeceğim. Sadece bana verilen görev oturumu yönetmek. Herhalde söz hakkımı yarın kapanış konuşmasında kullanmak mecburiyetindeyim. Milli Eğitim Bakanı Hasan Ali Yücel bir araştırma yapmış, sonra da demiş ki; “ilköğretime sordum, sorun nedir, okul öncesinden şikâyet ediyorlar. Ortaöğretime sordum, ilköğretimden şikâyet ediyor; yükseköğretime sordum, ortaöğretimden şikâyet ediyor. Bir şeyi bilmiyorlar; milletin tamamı ve hayat da bunların hepsinden şikâyetçi.”

Maalesef Cumhuriyet Tarihi’imizde şikâyetlerimiz çok fazla ama şunu sakın unutmayalım: Dünya artık eski dünya değil. Dünya çok hızlı dönüyor. Akademik başarı kadar sosyal zekâ önemli, evlatlarımız her şeyimiz. Eğer bu toprağı, bu bayrağı, bu milleti seviyorsak, onları test cenderesinde, onları elemelerin içinde, onları at yarışına dönüştürülmüş sistemlerden kurtarmak mecburiyetindeyiz. Bu ülkenin problemi, irade noksanlığıdır. Bu ülkenin problemi aynı masada hep beraber ciddi bir şekilde, diyalog içerisinde kendi ideolojilerinden sıyrılıp tartışmamaktır. Bu ülkenin problemi olmayan en önemli şey kaynaktır. Bu ülkede yeteri kadar kaynak vardır. Ama maalesef bu ülkede kuvvetler kavgası prensibi bir türlü alt edilememektedir. Ama Sayın Başkanımızın da söylediği konular gibi hep beraber bunu çözmek mecburiyetindeyiz. Yoksa bunun geri dönüşü yok. Bizim petrolümüz de yok.

Biz sistemleri kişilerin veya grupların çıkarlarına göre değil, çocuklarımızı sıraya dizme noktasında yetiştirilmiş bir zihniyetle değil, onları dünyanın önder ülkesi olan bir Türkiye yaratacakları şekilde yetiştirmek mecburiyetindeyiz. Yoksa bu vebalden hiçbirimiz yattığımız yerde kurtulamayız. Katılımcıların hepsine çok teşekkür ediyorum. Sabrınız için de sizlere teşekkür ediyorum.

29 Ocak 2008
14:00 - 15:30 ÜÇÜNCÜ OTURUM
Eğitim Hakkı: Erişim ve Eşitlik

Sunucu: Fulin Arıkan

Efendim sıra geldi 3. oturumumuza. 3. oturumu ve elinizdeki programın haricinde 4. oturumu Yükseköğretim Kurulu eski başkan vekili Prof. Dr. Sayın Aybar Ertepinar yönetecekler. Oturuma konuşmacı olarak Milliyet Gazetesi'nden Sayın Abbas Güçlü, Birleşmiş Milletler'den Prof. Dr. Rodolfo Meneo Soto ve UNESCO Uluslararası Eğitim Direktör Yardımcısı Dakmara-Ana Georgescu katılıyorlar. Sayın başkan sizin hakkınızda çok kısa bir bilgi aktarayım değerli katılımcılarımıza.

1944 yılında Giresun'da doğan Prof. Dr. Aybar Ertepinar, Orta Doğu Teknik Üniversitesi İnşaat Bölümü'nden mezun olduktan sonra, 1969 yılında Drexel Üniversitesi'nde yüksek lisans, 1972 yılında da aynı üniversitede Makine Mühendisliği ve Uygulamalı Mekanikler alanında doktora öğrenimini tamamladı.

1967 yılında akademisyen olarak göreve başlayan Ertepinar, 1985–1989 yılları arasında Gazi Üniversitesi, İnşaat Mühendisliği Bölümü'nde profesör, 1989-1990 ve 1990-2001 yılları arasında Orta Doğu Teknik Üniversitesi İnşaat Mühendisliği Bölümü'nde profesör olarak akademik hayatına devam etti. Prof. Dr. Aybar Ertepinar, 1992–2000 yılları arasında Orta Doğu Teknik Üniversitesi'nde Akademik İşlerden Sorumlu Rektör Yardımcısı olarak görev aldı.

Orta Doğu Teknik Üniversitesi Mühendislik Bilimleri Bölüm Başkanı, Karadeniz Teknik Üniversitesi (KTÜ) Mühendislik ve Mimarlık Fakültesi Dekanı, İnsan Kaynakları Geliştirme Grubu Yönetim Kurulu Sekreteri ve NATO Bilim Adamı Destekleme Programı Türkiye Koordinatörü olarak da görev alan Prof. Dr. Aybar Ertepinar, KTÜ Senatosu tarafından ve ODTÜ Senatosu tarafından seçilerek Üniversitelerarası Kurul Üyeliği ve Üniversitelerarası Kurul Komitesi Üyeliği görevlerinde de bulundu. Ayrıca Ertepinar, 2006-2007 döneminde Bolonya İzleme Grubu (BFUG) Kurul Üyeliği ile 2005- 2007, 2007-2009 dönemlerinde Bolonya Süreci Değerlendirme Kurul Üyeliği'nde (stocktaking working group) bulundu.

2005-2006 yılları arasında AB-Türkiye Üyelik Müzakerelerinde Yükseköğretimden Sorumlu İrtibat Kişisi olarak Türkiye-AB ilişkilerine büyük katkı sağlayan Prof. Dr. Aybar Ertepinar, 2001 yılında bu yana Yükseköğretim Kurulu Başkan Vekilliği görevini yürütmekte olup halen Avrupa Yükseköğretim Alanı (EHEA) Bologna İzleme Grubu (BFUG) Türkiye Temsilciliği görevini üstlenmektedir.

Söz sizde Sayın Başkan.

Oturum Başkanı: Prof. Dr. Aybar Ertepinar, Yükseköğretim Kurulu Eski Başkan Vekili

Çok teşekkür ederim. İzinizle bir iki düzeltme yapmak durumundayım. 10 Aralık 2007 itibariyle Yükseköğretim Kurulu ve onunla ilgili bağlantılı görevlerim sona erdi ve emekliyim şu anda. Ama broşür basıldığında o grevdeydim. Onun için bu şekilde elinizde. Bir de Giresun şebinkarahisar, bu benim için çok önemli, onu belirtmek istedim.

Değerli Katılımcılar, bu oturuma Sayın Tosun Terzioğlu gelemediği için ondan devralmış bulunuyorum. Ben ncelikle Türk Eğitim Derneği'ni 80. yılında özverili çalışmalarıyla bu güzel toplantıyı gerçekleştirmelerinden dolayı kutluyorum. Bunun büyük bir önemi var. TED'in kuruluşu Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşundan hemen sonra, Cumhuriyetimizin kurucusu tarafından eğitim alanında atılmış en büyük adımlardan birisidir. Yirminci asır bizim ulusumuz için çok güzel bir asırdı, güzel başladı. Dünya çapında bu yüzyılın devlet adamı ve askeri dehası sayılan bir öndere sahip olarak başladı. TED onun ürünüdür. TED ortaöğretimde ve ilköğretimde eğitim çalışmalarını hem geliştirmek, hem de Anadolu'ya yaymak için çok büyük hizmetler vermiştir. Sanıyorum bu hizmetleri genişleyerek ve yayılarak da devam edecektir.

Ben, bu toplantıyı organize eden komisyonun değerli üyelerine, bu hizmeti Türkiye'ye sundukları için yürekten teşekkür ediyorum. Bugünkü konumuz eğitim hakkı, yani eğitime erişmek ve aynı zamanda da eşitlik. Beni bağışlayın ortağretimle hiç uğraşmadım. İlkğretimle de hiç uğraşmadım. Alanım yükseköğretim oldu. Yükseköğretimde de tabii bu konularla ilgili çok uzun süredir gerek ulusal, gerekse uluslararası düzeyde devam ettim. Tabii erişim ve eşitlik olayına baktığımız zaman, niversiteye baktığımız zaman bir sınavla eşitliğimizi sağladığımızı zannediyoruz ya da bu sınavın girişleri belirlediğini varsayıyoruz ya da hakikaten öyle. Öyle değil aslında, çünkü o sınav ortaöğretimden bir katkısı var, şu veya bu şekilde; ama genellikle tartışmalar, bir sınavdaki başarı üzerine endeksleniyor. Son sınavdaki başarı zerine. Bu doğru mudur? Yani (1) bu doğru mudur, (2) bu sınavda başarılı olmak acaba lise mezunlarının niversiteye girişinde eşitliği sağlamak anlamına mı geliyor? Ben acaba bütün liselerimize niversiteye hazırlık için tam teçhizatlı yahut da eşit, tabii kendi yetenekleri dışında sunduğum hizmet bakımından aynı donanımı verebilecek hale gelmiş miyim? Ülkenin en ücra köşesine, nüfus yoğunluğu olan yerlerdeki hizmeti verebiliyor muyum? E peki veremiyorsam o zaman sınav eşitlik sayılır mı? Ha o zaman çıtayı mı dşreyim, eşitliği sağlamak için, herhalde yapamam. ıtayı düşürmek demek düzeyi düşürmek, tabii kaliteyi düşürmek demek. Yani bu konu derin bir konu. Bu Avrupa'daki Yükseköğretim alışmaları, Bolonya sürecinde de sosyal boyut içerindeki en önemli konulardan birisi. Türkiye için de çok büyük önem taşıyor. Ben şimdi sözü keseceğim. Hocalığıma bağışlayın, çok konuşma arzumu.

Konuşmacılarımız Abbas Güçlü Milliyet Gazetesi editörü ve köşe yazarı. Sizi ayrıca söz verirken tanıtacağım. Prof. Dr. Rodolfo Meneo Soto. Soto, Birleşmiş Milletler (BM) Eğitim Hakkı Özel Raportörü. Dakmara-Ana Georgescu, doktora çalışmaları sürüyor. Şu anda Cenevre’de görev yapıyorlar. Arzu ederseniz sayın panel üyeleri yabancı konuklarımıza Türkiye’deki durumu da bir miktar yansıtmak için ben Sayın Abbas Güçlü ile başlamak istiyorum. O zaman konuklarımızın bir Türkiye perspektifi de oluşabilir. Buradaki problemlere de değinme olanağı bulabilirler.

Sayın Abbas Güçlü’yü Türkiye’deki katılımcılar için tanıtmaya gerek yok; ama yabancı konuklarımız için tanıtacağım. Tabii genç dememe izin versinler. Göreceli olarak oldukça gençler, 1957 doğumlu. Gazi Üniversitesi Teknik Eğitim Fakültesi’ni bitirdi. CNN TÜRK’te Pozitif Eğitim adlı programı hazırlıyor ve sunuyor. 23 yıldır Milliyet’te görev yapıyor. Halen Milliyet Gazetesi Eğitim Editörü ve köşe yazarı. Aynı zamanda Kanal D’de yayımlanan Genç Bakış programının yapımcılığını üstleniyor.

Basında eğitim adına ilklerin öncüsü olan Güçlü, medyada ilk eğitim servisini, sayfasını ve uzun süreli Radyo-TV programlarını yaptı. Genç Bakış’tan önce Kanal D’de “Halkın Gündemi” ve “Karne” adlı programları hazırladı. Daha önce de TRT’de “Sonsuz Yarış” adlı eğitim programını hazırladı. Güçlü ayrıca, Radyo D ve Radyo Foreks’in kuruluşunda hem haber programları hem de eğitim programları hazırlayıp sundu.

Kırka yakın ülkenin eğitim sistemini yerinde inceleyen Güçlü, Marmara Üniversitesi İletişim Fakültesi’nde “Temel Gazetecilik” dersleri veriyor. Birçok defa “Yılın Gazetecisi” ödülünü aldı. Abbas Güçlü’nün hazırladığı “Genç Bakış” beş defadan fazla “En İyi Gençlik Programı” ödülüne layık görüldü. Güçlü’nün ayrıca, değişik üniversitelerden eğitim ile ilgili birçok ödülü de bulunuyor. Sayın Güçlü, söz sizin buyurun efendim.

Abbas Güçlü, Milliyet Gazetesi

Eğitim adına yapılan bir toplantıda böylesine bir kalabalığı görmek gerçekten sevindirici. Eğitime gönül verenleri burada topladığı ve bu tür platformlar hazırladığı için TED’i kutluyoruz. Eminim ki yarın akşam toplantı bittiğinde, bu grupların özellikle Türkiye’nin tartıştığı konularda bir mesajları da olur. Yoksa ortaya bir mesaj çıkmayacaksa 3 günde havanda su dövmüş oluruz, Milli Eğitim Şûralarında olduğu gibi. Umarım yarın akşam söylenecek laflar olur.

Şimdi eğitim hakkı olarak baktığımız zaman, Türkiye Cumhuriyeti Anayasası çok açık diyor ki, eğitim yaşam hakkından sonra en temel haklardan birisidir. Pek çok anayasada bu madde var. Eğitim hakkından zengin, fakir fark etmeksizin herkes yararlanır diyor. Ama gelip günümüze bakıyoruz, anayasada bugün çok net bir şekilde, herkes temel eğitimden yararlanır, denmesine rağmen, bu ülkede halen 7,5

milyon insan okuma-yazmayı bilmiyor. Bırakın daha ileri eğitim kademelerini. O zaman ne yapıyoruz biz? 80 yıllık Cumhuriyet tarihinde, cumhurbaşkanından köy muhtarına kadar hiç kimse görevini yerine getirmemiş. Anayasal görevlerini yerine getirmemiş ve anayasayı ihlal etmişler. Eğer cumhurbaşkanı'ndan valisine, kaymakamına, muhtarına kadar herkes görevini yerine getirmiş olsaydı, bugün halen Türkiye'de okuryazar olmayan 7,5 milyon insan bulunmazdı. 21. yüzyılda biz hâlâ okuma-yazma kampanyaları düzenliyoruz diye başbakan, cumhurbaşkanları ve milli eğitim başkanları tarafından, aptalca bir şeyi gurur duyucu hale getirmezdik. Yani bu çağda okuma-yazma kursu düzenlemekten daha onur kırıcı bir şey olabilir mi? Ama bugünün Türkiye'sinde bunlar maalesef yaşanabiliyor.

Yine bakıyoruz, temel eğitim zorunludur. Üstelik 8 yıla çıkardık diye övünüyoruz. Sekiz yılı katmıyorum, ama 5 yıllık temel eğitim döneminde %90'lardaydı ilköğretimde okullulaşma oranı ki bu kızlarda %80'lere kadar iniyordu. Bugün son açıklanan istatistiklere göre %94 olarak görünüyor. Anayasa emrine rağmen, biz ilköğretimde bile, zorunlu olmasına rağmen, tam bir okullulaşma oranı sağlayabilmiş değiliz. Ben sayın Milli Eğitim Bakanı'na da ondan önceki bakanlara da başbakan ve cumhurbaşkanına da hep şunu sordum: "Siz bir başbakan olarak, siz bir milli eğitim bakanı olarak şu sözü verebiliyor musunuz?" dedim, veremediler: "Doğan her çocuğu nüfusa kaydedebiliyor musunuz? Okuma çağı gelen her çocuğu okula başlatabiliyor musunuz? Bu sözü verin, ben oyumu size vereyim, ben size en büyük desteği sağlayayım." Ne cumhurbaşkanları, ne başbakanlar, ne milli eğitim bakanları bu sözü veremediler ve hâlâ da veremiyorlar.

Düşünün öyle bir ülkede yaşıyorsunuz ki, doğan çocuk nüfusa kaydolamıyor, pek çoğu nüfus kâğıdı çıkmadan ölüp gidiyor ve okuma çağı geldiği zaman okula gidemiyor. Böyle bir ülke, böyle bir sorumsuzluk düşünebilir misiniz? Düşünülmez ama biz bugün bunları yaşıyoruz. Şu ana kadar neler konuşuldu, bilmiyorum. Ben yeni geldiğim için pek çoğunun farkında değilim; ama bu tür toplantılarda hep söylenmesi gerekenler değil, konuşulması gerekenler konuşuluyor ve hoş a gidecek söylemler ortaya konuluyor ve Türkiye gerçekleri maalesef çok net bir şekilde anlatılmıyor. Bunları net bir şekilde, biz eğer ortaya koyabilirsek ve bu toplantıdan bunları ciddi bir şekilde isteyerek ayrılabilirsek, o zaman bir ölçüde görevimizi yerine getirebilmiş oluruz.

Siz doğan çocuğu nüfusa kaydedemiyorsunuz, ilköğretim çağına gelmiş çocuğu okula başlatamıyorsunuz. İlköğretimi bitiren öğrenciyi ortaöğretime yönlendiremiyorsunuz. Ortaöğretimi bitirenleri de yükseköğretime girdikleri zaman önlerine engel üzerine engel koyuyorsunuz. Böyle saçma bir sistem olmaz. Bir yanda okuma-yazma kampanyaları düzenliyor, ille de okuyun diyorsunuz. Öte yandan ben okuyacağım diye kapıları zorlayan insanların önüne 10 tane set çekiyorsunuz. Bunlar Türkiye'nin en büyük çelişkileri ama Türkiye bugünlerde

bunları mı konuşuyor? Niye benim 7,5 milyon insanım okuma-yazma bilmiyor konuşmuyor, niye türbanla üniversitelere giriliyor ya da girilmiyor, türbanla mı, şalvarla mı, işte kara çarşafı mı üniversiteye girilsin, girilmesin tartışmaları yapılıyor. Türkiye son günlerde bunu tartışma noktasına geliyor. Burada elbette herkesin eğitim hakkı olmalıdır; ama eğer siz eğitim hakkından bahsediyorsanız, önce gelin siz 7,5 milyon insan neden okula gitmemiş, neden okuma-yazma bilmiyor ve temel eğitim çağındaki %6'lık nüfus niye hâlâ okula gidemiyor, bunları da bir konuşalım, bunları da tartışalım. Ondan sonra o çerçeve içerisinde türbanlının da, imam hatiplinin de, diğer konumlu meslek liselerinden mezun olanların da eğitim haklarını sonuna kadar savunalım. Ama biz ufak ağaçları görmekten, ormanı göremez noktasına geliyoruz.

Son anayasal tartışmalara bakıyorsunuz, Türkiye buna kilitlenmiş bir vaziyette. Türkiye'nin onca sorunu var; işsizlik yükseköğrenim mezunları arasında %25'lere çıktı. Bir yandan insanlara okuyun, okuyun diyoruz, okuyorlar ama üniversiteyi bitirdikten sonra işsizlikle karşı karşıya kalıyorlar. Türkiye işsizliğini hiç konuşmuyor ve ama biz çok sık bir şekilde türban kaldırılmalı mı, kaldırılmasın mı konuşuyoruz. O da konuşulsun ama ben daha genele bakılsın istiyorum özellikle. Burada ben hemen birkaç şeyi onaylamak istiyorum ve yarın verilecek mesajla da bunun Türkiye'ye de buradan çıkan bir sonucu olsun istiyorum. Mesela şunu sormak istiyorum: Üniversitelerde her türlü koşullarda kıyafet serbestisi kalsın mı, türbanla insanlar derslere girebilsin mi, tabi dini inançlar gereği türbanlı giren olduğu zaman, yarın haçla girmek isteyenler de olacak ya da keple girmek isteyen de olacak.

Farklı dinlere mensup insanların da kendi inançları doğrultusunda sınıflara girip girmemesi konusunda sizlerin de bir nabzını tutmak istiyorum. Türban yasağı kaldırılmalı diyenler bir elini kaldırılmalı, ben bunu görmek istiyorum. Türban yasağı kaldırılmalı diyenler, her şeyiyle kaldırılmalı, özgür, özerk bir üniversite olsun, herkes istediği kıyafetle üniversitelere girsin diyenler? Hayır, kaldırılmasın diyenler. Bugünkü şekliyle devam etsin diyenler? Evet Ankara'da Türkiye'yi yönetenler umarız hiçbir ideolojik takıntısı olmayan, tek amaçları eğitim olan insanların burada ortaya koydukları bu tavrı da bir şekilde görürler. Yarın çıkıp da buraya seçmece insanlar gelmişler, bunlar taraflar ya da karşı taraflar demeden, sadece eğitim açısından bakıldığında ortaya çıkan tablo budur. Ha farklı bir toplantıda ben bunu yaptığım zaman da çok farklı, tam tersi bir sonuç çıkıyor. Bu da Türkiye'de koşulların nasıl birbirinden çok farklı olduğunu ortaya koyuyor. Neyi koyuyor? Orta noktalarda buluşamıyoruz. Siyaseten orta noktalarda buluşmak zorunda değiliz. Herkesin siyasi, fikri, ideolojik takıntıları olabilir; ama eğitimde biz orta noktalarda buluşmak zorundayız. Eğer biz eğitim hakkını tartışıyorsak, hiçbir fark gözetmeksizin bu ülkede doğan herkesin eğitim hakkından yararlanması için elimizden geleni yapmamız gerekir.

Bir tarafta 7,5 milyon insan okuma-yazma bilmiyor, bir tarafta her yıl 1 milyon 300 bin çocuk doğuyor. Ortalama 1 milyon 200 bini okula başlıyor ve her yıl 100 binden fazla okuma çağına gelen çocuk okula başlayamıyor. Biz bunları da tartışalım diyoruz. Nasıl türbanlıların eğitim hakkını savunuyorsak, onların eğitim haklarının sonuna kadar verilmesi konusunda çaba gösteriyorsak, diğer tüm kesimlerin aynı olanaklarla eğitim hakkından yararlanması için de bu çabayı gösterelim istiyoruz. Ben burada hiçbir takıntı ya da şunun bunun peşinde değilim. Ben insanların alabildiği kadar eğitim almasından yanayım. Bu haklarını savunmak istiyorum. Burada bu toplantının amacı da o. Anayasa çok net bir şekilde ortaya koyuyor herkes eğitim hakkından yararlanmalıdır, diyor. Bu anayasal görevi yerine getirecekleri de sıralıyor. Cumhurbaşkanı'dan muhtara kadar da bu görevi yerine getirmesi gerekenler bunlardır diyor. O zaman öncelikle bu görevlerin yerine getirilmesi gerektiğini ben bu toplantının sonunda Sayın Cumhurbaşkanı'na, Sayın Başbakan'a, Sayın Milli Eğitim Bakanı'na, Sayın Valilere hatırlatmak istiyorum. Kömür dağıtacaklarına otursunlar okuma-yazma bilmeyen çocukları arasın, bulsunlar, onlara okul versinler, okul bulsunlar diyorum ben. Keşke Sayın Başbakan, Sayın Valilere kömür dağıtma görevi vereceğine, gidip okuma-yazma bilmeyenleri bulun da bunları eğitin görevi verseydi de Sayın Valiler çoluk çocuğun peşinde koşsaydı, kömür dağıtma yerine. Çünkü öbürü oy getirmek için yapılıyor. Bunların ayrımının yapılması gerekir. Bu tür toplantılarda bu sonuçların da ortaya çıkmasında yarar vardır diyorum.

Bakın, Türkiye'de eğitim hakkı vardır diyoruz. Eğitim hakkından yararlanılması gerekir diyoruz; ama bu ülkede barınma hakkı olmadığı için insanlar barınacak yurt bulamadıkları için yükseköğrenim olanaklarından yararlanamıyorlar, ortaöğretim olanaklarından yararlanamıyorlar. Türkiye yılda 6-700 bin konut üretiyor ama yılda 100 tane yurt yapamıyor. Türkiye isterse yılda 100 yurt değil, 1000 tane de yurt yapabilir. Yükseköğretim olanağı kazanan insanların pek çoğu da gidip istedikleri yurtlarda kalabilirler; tarikatların, cemaatlerin eline düşmeden öğrenim olanaklarına sahip olabilirler. Ama Türkiye bu yurtları yapmıyor. Niye yapmıyor, bunun da burada sorgulanması lazım.

Yükseköğretim öğrencilerine verilen bursun kaç para olduğunu biliyor musunuz? 152 YTL.'ydi. Bu yıl müjde diye 160 YTL.'ye çıkarıldı. Bunun karşılığı da kaç dolar eder? 100 dolar eder mi? 100-110 dolar. 160 YTL.'yle bir öğrencinin İstanbul'da, Ankara'da nasıl yaşayabileceğini gözünüzün önüne getirin. Ben biliyorum, Anadolu'dan gelen öğrencilerin pek çoğu tek öğün yemekle gününü geçiriyor; çünkü parası yok cebinde. 3 km'yi, 5 km'yi yürüyerek gidiyor. Çünkü bilet alacak parası yok cebinde. 50-60 milyar dolar cari açık veren, 50-60 milyar dolar batık bankalara para ayıran Türkiye, istese, üniversite öğrencisine asgari ücret düzeyinde, yani 5-600 YTL. burs veremez mi? Üniversite öğrenciliği demek, sadece karnını tek öğün yemekle doyurmak demek mi? 3 km'lik yolu yaya yürüyerek zamanını harcamak demek mi?

Eğer bir ülkede gençlere önem veriliyorsa, onlara adam gibi eğitim olanakları tanınır ve ceplerine de adam gibi paralar konulur ve üniversite öğrencilerine yaşayabilecekleri bir ortam sağlayabilecek kadar da burs ve kredi olanakları sağlanır. Yoksa ben gençleri seviyorum söylemlerini inandırıcı bulmam. Bu ülkede çocuklar eğer gerçekten seviliyorsa, onlar doğdukları zaman nüfusa kaydolurlar, okuma çağı geldiklerinde okula giderler ve üniversiteye kadar desteklenirler ve üniversiteyi de bitirmeleri sağlanabilir. Arkadaşlar her doğan 100 çocuktan sadece 9'u üniversiteyi bitirebiliyor. Böyle bir saçmalık olabilir mi? Her 100 çocuktan 9'u . Niye 20'si, niye 30'u, niye 40'ı değil de niye 9'u sadece üniversiteyi bitirebiliyor. Bizim diğer birçok konu gibi bu konuları da konuşuyor olmamız lazım.

Siz Türkiye'de bu konuların tartışıldığını, konuşulduğunu gördünüz mü? Ne sağ partiler, ne sol partiler, ne farklı partiler hiçbiri konuşmuyor. Çünkü işlerine gelmiyor. Gelse, oturulup bunlar konuşulur. Eğer eğitim hakkından biz bahsediyorsak, eğitimin önemine inanıyorsak, bizim partimize oy versin vermesin, benim görüşümde olsun olmasın herkesin bu eğitim hakkından yararlanması için çaba sarf etmemiz gerekir. Yoksa sadece kendi seçmenine selam verebilecek projelere imza atmak hiçbir partiyi büyütmez, ileriye de götürmez.

Biraz önce bir önceki oturumda Sayın Talim Terbiye Kurulu Başkanı OKS'den bahsetti. Türkiye'de eğitim sisteminin olanakları çok çok kısıtlı iken, zaten olan kaynaklar dersanelere akıtılırken, dersanelere daha da bağımlı hale getirmekten başka hiçbir şey yapmadılar. Türkiye'de 8. sınıfta tek sınav yapılırken 6, 7 ve 8'inci sınıflara 3 sınav yaydılar. Çocuklar şimdi 4. ve 5. sınıftan itibaren dershaneye yöneldi. Hâlâ Talim Terbiye Kurulu Başkanı çıkıyor, biz dershaneye bağımlılığı azalttık diyor. Nasıl azalttılar, ben onu görmüyorum. Ya uzayda yaşıyorlar, ya görmüyorlar ya da gerçekleri çok farklı yansıtmaya çalışıyorlar. Aynı şekilde bakın, geçen sene bu zamanlarda ÖSS başvuruları başlamıştı, kılavuzlar basılmıştı, dağıtılmıştı. Bu sene ÖSS başvuruları başlayamıyor arkadaşlar. Niye başlayamıyor? Bundan daha büyük bir eğitim hakkı olabilir mi? Çünkü katsayılarla ilgili problem olduğu için. Katsayıları değiştirmek istiyorlar. YÖK genel kurulunda hükümetin ve Cumhurbaşkanı'nın atadığı üyelerin çoğunluk kazanması için diğer üniversitelerin atadığı üyeler atanmıyor. Bir yandan da çoğunluk sağlanıyor ki o çoğunluk sağlandıktan sonra katsayılar kaldırılacak tümüyle, diğer meslek liselerinin ve imam hatiplerin önü tamamen açılacak, ondan sonra kılavuzlar basılacak. Ha bu arada sınav takvimi gelmiş, geçmiş bu kimsenin umurunda değil ve kimse tartışmıyor. Ben gene burada bir oylama yapacağım, gene herhalde kızanlar olacaktır. Üniversiteye girişte tüm katsayılar kaldırılıns diyenler, herkes istediği yere girsin diyenler kaç kişi var? Evet, toplam 20 kişi yok, 25 kişi.

Peki, bugünkü sistem biraz daha rahatlatılarak öğrenciler kendi alanları ile ilgili fakültelere girecek şekilde, mesela elektrikten mezun olan elektronik

mühendisliğine, iletişimden mezun olan iletişim fakültesine girebilecek şekilde olsun ve bugünkü alanlara dayalı sistem devam etsin diyenler elini kaldırsın. Yine %90'ın üzerinde. Ama yine sizlerin tam tersi kararlar alınacak. Çünkü bu topluluk ülkeyi yönetenlerin hiç umurunda değil. Sizin ne düşündüğünüz onların hiç umurunda değil; çünkü onlar %47 oy aldılar. Oy aldıkları için de istediklerini yapabileceklerine inanıyorlar.

İşte demokrasilerde çoğunluğun hakları kadar, azınlığın haklarının da korunması gerektiğini aslında en iyi bu iktidardakilerin anlaması gerekirdi. Çünkü onlar da çok sıkıntılar çektiler zamanında. Çok azınlık muamelesi gördüler. O yüzden çok daha dikkatli olmaları gerekir diyorum. Türban tartışmalarından sonra katsayı tartışması Türkiye'yi kilitleyecek. Yani Türkiye'nin bütün sorunları bir tarafa konulacak. Biz türban ve katsayı tartışmaları ile ilgileneceğiz. Oysa şurada iki gündür tartışılıyor ki eğitimin çok fazla sorunları var. Geçenlerde birisi, 10-15 milyar dolar olsa, Türkiye'nin eğitim sorunları tümüyle çözülür dedi. O TED'in yaptığı araştırma var, yılda 8-10 milyar dolar dersanelere gidiyor. Yani biz bir yıldır, iki yıldır dersanelere harcadığımız paraları Türk Eğitim Sistemini iyileştirmek için harcasak, Türkiye'nin eğitim sorunları hepten çözülür.

Bu ülke yılda 150 milyar dolar dışardan ithalat yapıyor ya da dışarıya borçlanıyor. 150 milyar dolar harcayan bir ülke kalkıp da bir 10 milyar dolar eğitime kaynak ayıramaz mı, ayırmıyor. Ayırma bu ülkede ne okuma-yazma bilmeyen kalır ne de okuma çağı geldiği halde okula gitmeyenler kalır. Bütün bunların çok net bir şekilde konuşuluyor, tartışılıyor olması lazım. Bitirmem gerekirse hemen söyleyin bitiririm. Eğitimin bütününü görmemiz gerekir. Sadece belirli noktalara takılıp kalırsak, bu işin içerisinden çıkamayız.

Türkiye en büyük hatayı nerde yaptı biliyor musunuz? Bu sıkıntılar nedeniyle yaptı. Bir önceki dönemde biz ne yaptık? Sekiz yıllık kesintisiz eğitimi çıkaralım diye hep birlikte çaba gösterdik ve Türk Eğitim Sistemine atılan en büyük kazıklardan birisi de bu sekiz yıllık eğitim oldu. Niye? 20.000 köy okulu kapandı. 20.000 köy okulu neden kapandı? Türkiye Cumhuriyeti 60 yıl ,70 yıl uğraştı köylere okul yapalım diye. Sonra biz, kesintisiz olsun diye 20.000 köy okulunu kapattık. Peki, kapattık da ne oldu? Köylerden öğretmenleri çektik ve bunları imamlara teslim ettik. Ondan sonra da ülkede niye imamlar bakan oldu, başbakan oldu diye sormaya başladık. Ha bunun sorumlusu kimdir? Hep birlikte hepimiziz.

Bu yüzden kabahati hiç bence iktidara bulmayalım. Bu iktidar daha 4-5 yıllık bir iktidar. Bundan önceki iktidarlara bulalım. Bu iktidarı getiren oydu. Titreyen bir başbakan değil, delikanlı böyle bir Kasımpaşalı, böyle dimdik yürüyen birisi Türk halkının hoşuna gitti. Ecevit iktidara getirdi Tayyip Bey'i. Onları kıyasladık ve seçmenlerin büyük çoğunluğu, böyle titreyen bir başbakan yerine, daha cesur, daha ne istediğini bilen, daha dik yürüyen birisini tercih ediyorum dedi ve onu tercih etti. Ondan sonraki dönemde son 22 Temmuz seçimlerinde ne oldu? İp sallayan bir muhalefet lideri ile başbakan olmaktan kaçan bir başbakan adayı

yerine, muhalefet lideri yerine, ben yine bu başbakan olmak için canla başla çalışan ve bu konuda çok istekli olan bu iktidarı seçiyorum, bu başbakanı seçiyorum dedi.

Aslında bu iktidarı getiren de biziz, bu iktidarı seçen de biziz, bu iktidara gaz veren de biziz, bu iktidarı daha fazla yüreklendiren de biziz. Niye biziz, hep sessiz ve sakın sakın dinlediğimiz için. O yüzden hep bize yaptırmanın işleri. Koca koca profesörler telefon açıyor bize, ya şunu şunu yazın. Hocam iyi yazalım da isminizi öğrenebilir miyiz diye sorunca, aman bizi karıştırmayın diyorlar. Sayın Aybar Hocamız ne yaptı? YÖK Başkanlığına Yusuf Özcan atandığı gün istifa etti. Niye etti? Şimdi katsayılar nedeniyle yapılan oylamada tek oy fazlalığı var. Eğer Aybar Hoca oradan istifa etmemiş olsaydı, tek oy nedeniyle o katsayılar geçmeyecekti. Katsayıların önündeki engeller kalkmayacaktı. Aybar Hoca dedi ki ben çalışmam, onun için istifa ettim. O zaman biz de bu ülkeyi terk edelim Fazıl Say'ın dediği gibi. Bu ülkede hepimiz yaşıyoruz. Bu ülke hiç kimsenin değil, hepimizin. Mücadele vermemiz gerekiyorsa hepimizin, her yerde, her platformda mücadele vermesi gerekir. Ben yine altını çizerek söylüyorum: Ne Sayın Milli Eğitim Bakanı, ne Sayın Başbakan, ne Sayın Cumhurbaşkanı'nın tek tek bütün bunları ben programlarımda defalarca çıkarttığım için biliyorum-onların da bizlerden hiçbir farkı yok. Ne ülke sevgisi konusunda, ne diğer eğitim konusunda hiçbir farkı yok; ama biz siyasetçi olduğumuz zaman ya da gruplar haline geldiğimiz zaman çok farklı şekillerde davranıyoruz. O yüzden bence hiç kimseye kabahati bulmayalım. Eğer onlar da bu toplantıda olsaydı, benim yakındığım konularda benden daha fazla yakınırlandı; ama onları bu işleri yapmaya zorlayacak olanlar sizlersiniz. Sizler daha gayretli olursanız, onlar da başka konuları değil, farklı konuları öne çıkaracaklardır. Teşekkür ederim.

Prof. Dr. Aybar Ertepinar

Sayın Güçlü çok teşekkür ederim. Sürenizde tamamladınız ve öncelikle anayasal görevlerini yerine getirmekle yükümlü kişilere anayasal görevi hatırlattınız. Eğitim hakkından herkes yararlandırılmalıdır dediniz ve onları göreve davet ettiniz. Ayrıca popülist diye nitelendirilebilecek yaklaşımları kritik ettiniz ve insana yatırımın aslında eğitim üzerinden olması gerektiğini vurguladınız ve bunun da uzun soluklu bir iş olduğunu belirttiniz. Yani insana yaptığınız gerçekçi eğitim yatırımının dönüşünü uzun vadede alacaksınız ama kömürün yatırımını bir yıl sonra alabilirsiniz, bunu söylediler. Beni kritik ettiler. Tabii ben o kritikleri iletilerle de alıyorum. Bu konu gündem dışı olduğu için onu ayrıca tartışırız.

Tabii Sayın Güçlü bir de eğitime erişim ve eşitliği Türkiye koşullarında inceledi. Doğru bizim için, Türkiye için konuşacağız. Türkiye'de hakikaten bir erişimin, hakkaniyetli bir dağılımın olmadığından, eşitsizliğin de söz konusu olduğundan bahsettiniz. Ayrıca size de şurada katılmıyorum: Meslek Liselerinin varlığının nedeni başka bir şeydir. Yani aslında bu konuda sizden daha farklı düşünüyorum.

Yani oranın motorundan mezun olmak makine mühendisliğine gitmek değildir. Başka bir şeydir. Ara insan gücüyle mühendislik farklı bir şeydir. Yani bu konuda sizden ayrılıyorum.

Abbas Güçlü: Cevabını veririm ben onun.

Prof. Dr. Aybar Ertepinar: Onu ilerde konuşuruz. Çeşitli ülkelerin vocational dediği meslekî ve meslek Türkiye’de karıştırılan bir şey. Doktorluk da meslek, mühendislik de meslek. Peki vocational meslek mi, profession mı ne? Yani meslek olmayan bir şey yok. Sosyal, kültürel tüketim için verilen konular hariç her şey meslek adamı yetiştiriyor. O zaman meslek lisesi kavramı karışıyor. Kaotik bir kavram haline geliyor. Önce kavramı düzeltmemiz lazım. Şimdiki konuşmacımız bu konuyu belki Türkiye sınırlarından dışarı götürüp daha da açıp uluslararası düzeyde, global düzeyde bize sunacaklar. Tabii belki Türkiye için de söyleyecekleri olacak, onları da memnuniyetle dinleyeceğiz.

Prof. Rodolfo Meneo Soto, felsefe dalında lisans ve yüksek lisan eğitimi aldı. İnsan Hakları ve Kalkınma alanında doktorasını yaptı. 1984 yılından beri çeşitli alanlarda sırasıyla, Güzel Sanatlar Fakültesinde direktör, Ulusal Üniversitede Sürekli Eğitim Merkezi direktörü ve UNESCO adına araştırmacı görevlerini yürütmüştür. Halen Latin Amerikan Araştırmaları Enstitüsü direktörü ve BM Eğitim Hakkı Ajansı özel raportörü görevlerini sürdürmektedir.

Akademik çalışmalarına 1982 yılında başlayan Rodolfo Meneo Soto, Kosta Rika’da Ulusal Üniversite’de Epistemoloji Araştırmaları ile “İnsan Hakları ve Barış İçin Eğitim” Master Programında profesör olarak görev yapmaktadır. Eğer yanılmıyorsam size, beni düzeltmek de dahil 20 dakika vereceğim Prof. Soto. Buyurun efendim.

Prof. Dr. Rodolfo Meoño Soto, Birleşmiş Milletler

Saygıdeğer Katılımcılar, tünaydın. Eğitim hakkı ile ilgili görüşlerimizi ifade etmek için bu fırsatı sağlayan Türk Eğitim Derneği’ne teşekkür etmeliyim. Özellikle de TED Koleji’nin inanılmaz çocuklarına teşekkür etmek istiyorum. Bu benim Türkiye’ye ilk ziyaretim ve umarım sonuncusu olmaz. Edindiğim ilk izlenim oldukça olumlu. Çocukluğumda, kıyafet aldığımız yer Turkus dükkânıydı, yani Türk dükkânı. Bay Vernor Munoz adına buradayım, kendisi UNESCO’nun eğitim hakkı özel raportörüdür. Yardımcı araştırmacı olarak kendisiyle çalışma onuruna eriştim. Hepinize selamlarını ve benden Türkiye’ye olan sempatisini iletmemi istedi. Özellikle 2006 yılında, birçok Türk göçmenle görüşme imkânı bulduğu Almanya’daki görevinden sonra kendisinde bu sempati oluştu.

Dünkü tartışma, kalite ya da eğitimin amaçları gibi kavramlara açıklık getirilmesine ihtiyaç olduğunu gösteriyor. Benim yapacağım konuşma, eğitim hakkına erişim ve eğitimde eşitlik üzerinedir. Konuşmam, Birleşmiş Milletler özel

raportörü Sayın Vernor Munoz'un bakış açısından olacaktır. Ben, eğitim hakkının tam olarak gerçekleştirilmesinde başarılanlar ve engeller üzerinde duracağım. Genç kızlar, ergenler, özellikle hamile erişkinler ve genç anneler, göçmenler, yerli nüfus, azınlıklar ve farklı yetilere sahip kişilere karşı uygulanan ayrımcılığın vurgulanmasına özellikle dikkat çekmek istiyorum.

Bu bağlamda, engelleri aşmak için Vernor Munoz'un çeşitli önerileri olmuştur. Ama öncelikle, Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Komisyonu'nca 1998 yılında kurulmuş olan Eğitim Hakkı Ajansı özel raportörünün geçmişine bir bakmak gerek. Ama o zamanlar, özel raportör diğer görevlerinin arasında eğitim hakkının uygulanmasının değerlendirmesini rapor etmek ve durumu belirlemek için görevlendirilmişti. Buna ilköğretime erişim ve bu hakkın uygulanmasında karşılaşılan zorluklar da dahildir. Bu anlamda, eski özel raportör Katarina Tomasevski, çalışmalarını özellikle ücretsiz ve zorunlu ilköğretimin geliştirilmesi üzerine yoğunlaştırdı. Uluslararası ticaret politikalarının etkilerini, bu politikaların eğitim hakkı üzerindeki olumsuzluklarını ve okulların artan bir şekilde özelleştirilmesinin eğitim kalitesi ve eğitim hakkı için yarattığı riskleri inceledi. Tomasevski birçok konu üzerinde durdu. Kavramsal bir bakış açısıyla, eğitim hakkına saygı, bu hakkın korunması ve gerçekleştirilmesinin değerlendirilmesi için analitik çerçeve önerdi. Bu konuda ortak bir dil oluşturmaya çalıştı. Aynı zamanda bir insan hakkı olarak eğitim hakkından tam olarak sahip olmanın önündeki engelleri tanımlamaya çalıştı.

Önceki özel raportör, eğitim hakkının ilerleyişini ölçmek için bir 4-A şeması (4-A schema) önermiştir. 4-A şeması şudur: Mevcudiyet (Availability), Erişebilirlik (Accessibility), Kabul Edilebilirlik (Acceptability) ve Uyarlanabilirlik (Adaptability). Mevcudiyet, eğitim altyapısı, uygun bir şekilde hazırlanmış personel ve sağlam bir şekilde sağlanmış malzeme ve ekipmanla ilgilidir. Erişebilirlik, eğitim kurumunun, öğrenciler için ulaşım olanaklarının, gıda hizmetinin ve burs imkânlarının coğrafi olarak uygun bir şekilde dağıtılmasıyla ilgilidir. Bu iki nokta konuşmamda geçmişti. Diğer yandan, kabul edilebilirlik, öğrencilerin beklentileri ve kültürel altyapılarıyla ilgili ve önemli öğrenme tecrübesine işaret eder. Son olarak, uyarlanabilirlik sosyal, ekonomik ve kültürel, yani etik ve dini farklılıklara bağlı olarak değişen esnek bir müfredatla ilgilidir.

Engellerle ilgili olarak, makro ekonomik politikaların etkilerinden üzerinde durmuştur. Yoksulluk, cinsiyet ve diğer ayrımcılıklar... Bu anlamda, engeller üzerinde de bir 3-D çerçevesi tanımladı. 3 D: Bulunmama (Disavailability), Zorluk (Difficulty) ve Dezavantaj (Disadvantage). Bulunma, erişebilirlik ve uyarlanabilirlik konusundaki sorunlar; bulunmama, okula erişimsizlik, engelli ya da farklı kapasitelere sahip kişiler için eğitim materyali ve ekipman azlığı gibi sorunlar yaratmaktadır. Zorluk, yetersiz şartlar anlamına gelmektedir; diyelim ki hamile ergenler ve genç annelerin durumu gibi. Dezavantaj, için yetersiz koşullar

söylenbilir, Almanya ve Hollanda'daki ikinci kuşak Türk göçmenleri durumu gibi yerli halk ve göçmenler için dil sorunu sayılabilir.

Özel raportörün 2006 yılında Almanya'ya yaptığı özel ziyaret sonrasındaki yorumlarına değinmek istiyorum. Özellikle Türkiye gibi farklı ülkelerden gelen topluluklar Almanya'da hayatlarını kurmuş ve buraya kalıcı olarak yerleşmişlerdir. Bu topluluğun ilk varışının üzerinden onlarca yıl geçmiş olsa bile, yabancı kökenli binlerce Alman çocuğun hala ülkenin eğitim sistemine ve topluma uyum sağlaması gerekmektedir. Dil sorunu bu alanın ana unsurudur ve bu unsur aynı zamanda eğitim sistemlerinde anlamlı bir iyileşmenin sağlanması için de hayati önem taşımaktadır. Zira çocuklar ilkokulu bitirdikleri zaman Almanya'daki uyumları, Almanca dilindeki yeterlikleri ve diğer bazı kriterler dahilinde farklı tip okullara gönderilmektedir. Birçok durumda, anadillerindeki yetersizlikleri eğitimsel gelişimlerine engel teşkil etmektedir. Özel raportörün görüşü, bu sorunun temelde etnik olmaktan daha çok, sosyal bir sorun olduğudur. Zira bu topluluklar toplumun en az avantajlı durumda olan bölümü olarak görülmektedir. Şu açıktır ki göçmen nüfusu etkileyen ve yıllardan beri biriken bu sorunlar uygun şekilde ele alınmamıştır. Günümüzde bir hak olarak görülen kaliteli eğitim hakkı, bu insanlar için uygun bir şekilde sağlanamamıştır.

Öğrenciler arasındaki sosyal uçurum ve eğitim olanaklarından yoksunluk, işsizlik, sosyal patlama ve bozulmayı da beraberinde getirmektedir. Eski eğitim raportörü aynı zamanda insan haklarının tüm eğitim stratejilerinde yer bulmasını da vurgulamıştır. Dünya Bankası'yla birlikte, Dünya Bankası politikalarında insan haklarının yer alması için çalışmalar yapmıştır. Bu arada insan hakları ve eğitim hakkının normatif içeriği konusunda daha iyi bir anlayış geliştirilmesi yönünde çalıştı. Diğer yandan, Çocuk Hakları Komitesi çocuk haklarının sağlanmasının eğitimin amaçları içinde yorumlanması üzerinde durmuştur. Çocukların bireysel gelişimlerini ve kişiliklerinin gelişimini sağlayacak bir eğitim sağlanmasının; örgün eğitime erişimin, kaliteli bir eğitime erişimin, çeşitli yaşama deneyimlerinin sağlanmasının eğitim hakkı ile ilgili olduğunu vurgulamıştır.

Eğitim alanında amaç ve eylemler arasındaki boşluk, uzun yıllardır süregelen ve içinde ekonomik sistem ve ataerkil kültürlerin gerginliklerini barındıran tarihi bozulmaların bir ürünüdür. Bu düşünceler özel raportörün eğitimin bir insan hakkı olduğu ve içeriğinin hayatın her alanına uygun olması gerektiği yönündeki görüşünün daha da pekiştirilmesini sağlamıştır. Bu düşünceler onu şu sonuca götürmüştür: Bizim ekonomiden çok toplum hakkında, bir kez daha düşünmeye başlamamız gerekmektedir. Şunu da anlamamız gerekir ki, iyi bir eğitim iyi bir bilgi ve uygun becerilerin kazanılmasını sağlar. Özünde hepimiz eğitim ve okuryazarlıktan ekonomik faydalar sağlamayı ümit ederiz. Ama temel düşüncede bu farklı bir konudur, bu faydalar eğitimin çözüm getirdiği amaçlardır. İnsan haklarına saygı kişiliğin gelişmesinin bir önkoşuludur. Bilginin, yetilerin,

becerilerin ve değerlerin geliştirilmesi barışçıl bir şekilde evrensel insan haklarının gerçekleştirilmesini sağlar.

Özel raportör, eğitim hakkının gerçekleştirilmesi yolunda engel ve zorlukların aşılmasına yönelik çözüm arayışlarına odaklanmaktadır. Bu konunun sorun teşkil ettiği ülkelerde, zorunlu ilköğretimin çağ nüfusuna yaygınlaştırılması karşısındaki engelleri belirlemek için çaba harcamak gerekmektedir. Ancak, özel raportörün görüşüne göre, ilköğretimin yaygınlaştırılmasındaki güçlükler yalnızca eğitimin maliyeti, ailelerin ücret ödemek zorunda kalması ve diğer parasal sorunlarla sınırlı değildir. Bu aynı zamanda, özellikle kadınlara, kız çocuklarına ve ergenlik çağındaki kızlara karşı ayrımcılıkla ilgili bir sorundur.

Okul ücretlerinin kaldırılması ya da sürdürülmesi, çocukların okula gidememesinin ana sebepleri olan ataerkil sistem ve sosyal bozulmadan bağımsız olarak düşünülemez. Cinsiyetle ilgili bu eksiği burada görebilirsiniz, katılımcılar arasında değil, ama panelde görebilirsiniz. Panelde sadece iki kadın var. Her şeye rağmen, okul ücretlerinin varlığı, eğitim hakkının etkin bir şekilde gerçekleştirilmesi yolunda önemli bir ayak bağı olmaya devam etmektedir. 2006 yılına kadar cinsiyet ayrımcılığı hedefine ulaşamamış olan 35 ülkeden 6'sında okul ücretlerinin devam ettiğini görüyoruz. Yapamadılar. Dünya Bankası kitap, kırtasiye, üniforma için ve katkı payı şeklinde ailelerin ücret ödemek zorunda kaldığı ve bu konuda ciddi sorunları olan 77 ülkede bu ücretlerle ilgili bir çalışma yapmıştır. Yapılan çalışma, Dünya Bankası'nın okul ücretlerine karşı çıkan duruşunun açıkça ifade etmiş ve bu ücretlerin ortadan kaldırılması yönünde açık bir tavır koymuştur. Hükümetlere ücretler konusunda alternatif çözümler bulma konusunda birlikte çalışmayı önermiştir. Ancak, genel olarak bu konuda durum pek de değişmemiştir.

Okul ücretlerinin kaldırıldığı yerlerde ise, önemli değişiklikler olmuştur. Bunu nasıl söylüyoruz? Okul ücretlerinin kaldırılmasından sonra Kenya, Malawi, Tanzanya Birleşik Cumhuriyeti ve Uganda'da okula devamda önemli bir artış gerçekleşmiştir. Özellikle de milyonlarca kız çocuğunun eğitim hakkına erişimi sağlanmıştır. Ancak, ekonomik olarak uzun vadede devlet kuruluşlarını ciddi şekilde etkilemektedir. Bu belirleyiciler arasında, eğitim bir yatırımdan çok, bir masraf olarak görülmektedir. Gelir düzeyi düşük pek çok ülkede eğitim, bir yatırımdan çok bir maliyet olarak değerlendirilmektedir ve bütçe öncelikleri içinde ikincil hatta üçüncül bir konumda görülmektedir. Diğer taraftan artan yükseköğretim talebi, eğitime erişimin daha kolay yollarının aranmasını gerektirmektedir. Üniversite eğitiminde eşitlik de, kalite, marjinalite, özelleştirmenin maliyeti ve ülkenin kalkınma politikaları ile ilişkili olarak ele alınması gerekmektedir.

Eğitim hakkının gerçekleştirilmesi için nitelikli öğretmen eksikliğini ortadan kaldırmaya yönelik olarak da herkesin bir şeyler yapması gerekmektedir. Örnek vermek gerekirse, Kenya'daki ilkokulların sayısı 1990 ile 2002 yılları arasında %

27.2 artmıştır. Bu süre içinde okula kaydolan kızların sayısı % 50 artmıştır. Uganda'da örgün eğitimdeki çocukların sayısı, zorunlu ilköğretimin başlatılmasından bu yana 3 milyondan 5.3 milyona yükselmiştir. Bu da bu uygulama öncesinde aşağı yukarı 2 milyon çocuğun okul dışında olduğunu gösteriyor. Bu ğrencilerin eğitime dahil olması, okul altyapılarına ve eğitim sistemlerine çok büyük bir baskı uygulamıştır. Bu gelişmeler sonucunda nitelikli ğretmen bulmakta ciddi sorunlarla karşılaşılmıştır.

Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı'na göre 2000 yılında gelişmekte olan ülkelerde 26 milyon ilkokul ğretmeni bulunuyordu. Bu sayıya ek olarak, 2015 yılına kadar 15 milyon ile 35 milyon arası yeni öğretmene ihtiyaç duyulacaktır. Buna sadece Nijerya'da 1 milyondan fazla ve Sahra Altı Afrika'da 3 milyondan fazla ğretmen de dahildir. Okullulaşma oranlarında 90'lı yıllarda elde edilen büyümeden yola çıkarsak; 2015 yılına kadar her 10 çocuğun 9'u bir insan hakkı olan eğitim hakkını erişmiş olacaktır. 10'da 9, bu bir başarıdır. Ancak, bu durumda da şu soruyu sormak gerekiyor: Her 10 çocuktan biri olarak dışarıda kalanlar kimler? Türk Milli Eğitim Bakanı bugün bu konuda yaşanan zorlukları açıkça ortaya koydu; tek bir ğrenci bile dışarıda bırakılamaz. Bin yıl hedeflerine ulaşmada gereken ilerleme ve başarılar devletlerarasında da devletlerin kendi içlerinde de tek tip değildir. Paylaşılan bir yük olsa da dışlanma, ülkeler arasında adil bir şekilde dağılmayacaktır. Bu dışlanma 2015 yılında da, halihazırda okullulaşmayı tam olarak sağlayamayan ülkeler arasında yoğunlaşacaktır. Bu bölgelerdeki okula yazılma oranı bu tarihe kadar %50 oranında bile artmayacak. Özel raportörün dile getirdiğine göre, bu mutlak rakam, bu yıl elde edilen sonuçlar için geçerlidir; ancak sorunları çözmek için yeterli değildir.

Dışlanma daha çok yoksul ülkelerde yoğunlaşmaktadır. Bu ülkelerin halihazırdaki güçlüklere rağmen, azımsanmayacak ilerlemeler kaydetmeleri beklenmektedir. Bir açıdan, bin yıl kalkınma hedefleri küresel bir ideali varsaymakta; ancak küresel bir çaba gösterileceğini varsaymak oldukça güç zkmektedir. Her ne kadar bu hedefler insan hakları boyutunu yeterince yansıtmasa da, yine de, bin yıl kalkınma hedefleri, eğitim hakkının küreselleşmesine de katkıda bulunacak olan ilerlemeye ulaşabilmek için gereken kaynak ve çabaları da seferber etme konusunda yardımcı olabilir. Sahra Altı Afrika ilköğretimi bitiren ğrenci oranının en düşük olduğu bölgedir; bu bölgeyi %70'lik bir oranla Güney Asya takip etmektedir. Ortadoğu ve Kuzey Afrika'da ulaşılan oranlar, 90'lı yıllardan beri ilkokulu bitiren öğrencilerde %74'lk bir oranla aynı kalmıştır. Diğer kıyaslanabilir rakamlar, Avrupa ve Orta Asya'da %92, buna karşılık Latin Amerika ve Karayipler'de %85 ve Doğu Asya ve Pasifik'te % 84'tür. Bilindiği gibi, geneli ifade eden bu rakamlar, özellikle de kızların ve kadınların süregelen dezavantajlı durumunu yansıtaktan oldukça uzak kalmaktadır. Bangladeş, Brezilya, Kamboçya, Gambia, Sri Lanka ve Tunus, kızların eğitim hakkı konusunda etkileyici ilerlemeler kaydetmişlerdir.

Bu alandaki araştırmalara göre, düşük gelirli ülkelerde 2015 yılına kadar bin yıl kalkınma hedeflerine ulaşmanın yıllık maliyeti ortalama 9.7 milyar dolar civarında olacaktır. Bir nceki özel raportörün başlattığı çalışmaları devam ettiren özel raportör, eğitimi ekonomik bir ürün olarak değerlendirmekten çok bir eğitim hakkı olarak ele almaya yönelen bir bakış açısının oluşumunu desteklemektedir. Eğitim politikalarının eğitimi bir hak olarak görmesi ve devletlerin bu hakkı sağlama yükümlülüklerinin vurgulanması gerekir.

Bu bakımdan raportör, çalışmalarını eğitime ayrılmış mali kaynaklara ve ücretsiz zorunlu ilköğretim ihtiyacının karşılanmasına yoğunlaştırmıştır. Bu amaçla, ilgili taraflarla bir diyalog başlatmıştır. Eğitim hakkının tam olarak sağlanması konusundaki mali ve eğitimsel kısıtlamaların ötesinde, özel raportör ayrımcılığı önemli bir engel olarak tanımlamaktadır. Bu bakış açısına göre, özel kızların, ergenlerin, göçmenlerin, yerli nüfusun, azınlığın ve farklı kapasitelere sahip kişilerin eğitim hakkına vurgu yapılması gerekmektedir.

Diğer yandan, eğitimin kalkınmada kritik bir role sahip olduğu çok iyi bilinmektedir. Bu nedenle, eğitim alanında son zamanlarda elde edilen gelişmelerin kalkınma yolunda önemli bir adım olduğunu düşünebiliriz. Ama yine de sosyal eşitsizlikler, yoksulluk ve ayrımcılık dünya genelinde artış göstermektedir. Bu paradoks karşısında, sosyal maliyetleri görmezden gelen uluslararası ekonomik politikalar, ekonomik liberalizme dayalı tek tip bir siyasi ve sosyoekonomik modelin dayatılmasının bu olumsuzlukların ortaya çıkmasındaki rolü dikkate alınmalıdır. İnsan haklarına daha duyarlı ve daha esnek ekonomik kalkınma modellerinin oluşturulması konularında farkındalığın geliştirilmesi gerekmektedir. Aslında, piyasa ekonomisi üzerindeki aşırı vurgu, eğitim haklarının uygulanması için gereken kaynakları elinde tutacak ve eğitime yönlenmesini engelleyecek bir ekonomik örgütlenme riskini beraberinde getirmektedir.

Eğitimin amacı konusuna geçeceğim. Özel raportör, eğitimi sadece bir araç olarak görme eğilimine karşıdır. Eğitim sadece bir araç olarak görülür ve bir hak olarak değerlendirilmezse, eğitim ekonomik değer artırma adına ve ekonomik olarak daha öncelikli amaçlara yönelme adına feda edilebilecek kolay bir lokma haline gelebilir. Nötr eğitim ya da diğer ihtiyaçların hizmetinde olan eğitim, Howard Gardner'in dediği gibi insan haklarına saygılı iyi bir karakter geliştiremez. Çünkü eğitimde nötr olmak, potansiyel olarak eşitsizliği artırmaya yardım eder. Bunun yerine, özel raportör, eğitimi tüm insan hakları, sorumlulukları ve kapasitelerinin uygulandığı ve öğrenildiği zgr bir alan olarak görmektedir. Bu anlamda, Milli Eğitim Bakanı, bireyi adalet anlayışı ve özgün bir birey olarak hayata hazırlamaktan bahsetti. Michael Apple, eğitimden daha siyasi hiçbir şey olmadığını söyledi.

Faydacı yaklaşım eğitimi, pazar disiplini için bir mekanizma olarak görüyor. Bu görüş, eğitimi bir yatırım olarak görmekte ve eğitimin sadece bir maliyet olarak

görülmesinden uzaklaşmaktadır. Böylece, eğitimin değeri daha çok bütçe ve mali açıdan ele alınmaktadır. Bu değeri sayısallaştırma açısından bakıldığında, ekonomik büyüme kavramından insani gelişim kavramına bir dönüşüm gözlenmektedir.

İdeal çözüm, yalnızca ekonomik kalkınmayı sağlamak için değil, aynı zamanda insanlık onurunu geliştirecek ve insan haklarına saygılı ve bağlı pro-aktif vatandaşlar yetiştirecek değerler ve bilgi kazandırmak için eğitime yatırım yapmaktır. Gardner'ın ifade ettiği gibi, bizi kurumlarla, ulusumuzla ve bütün dünya ile çalışabilir kılabilecek bir vatandaşlık için yatırım yapılmalıdır.

Eğitim Hakkı Ajansı, eğitimde insan haklarına duyarlı bir ortam ve duyarlı bir öğretim programı arzulamaktadır. Kaliteli eğitim sağlamanın tek yolu budur. Özel raportörün çalışmasının ana teması, devletlerin eğitimi bir insan hakkı olarak görmesi, bu hakkı koruması ve saygı göstermesidir. Bir başka deyişle, eğitimin esas amacının; insan haklarının öğrenildiği bir ortamda bilgi ve beceri kazandırma amacının gerçekleşebilmesi için eğitimin bir işletme ya da ataerkil yapıları koruma aracı olarak görülmesi anlayışının bertaraf edilmesi gerekir. Bu anlayış bertaraf edildiği zaman eğitimde etik zihin ve saygılı zihin birlikte geliştirilebilir.

Eğitimin kendine özgü öyle bir niteliği vardır ki, bu nitelik hayatın her aşamasında ve her yönünde varlığını sürdürüp geliştirir. İnsan haklarının birbirine bağlı olması, eğitim süreçlerinde olduğu kadar başka hiçbir alanda bu kadar açık seçik görülmemektedir. O halde eğitim hakkı, bireysel bir garanti ve sosyal bir haktır ve bireyin yurttaşlığı ile ifade edilmektedir.

Bugün şimdiye kadar hiç olmadığı ölçüde, hükümet politikaları ve gelişim süreçlerinin yeniden formüle edilme gerekliliği vardır. Bu öyle bir şekilde yapılmalıdır ki, eğitimin gerçek amacına ulaşmasına (iyi bir kişilik gelişimi), evrensel fırsat ve haklar ve insanlığın başarılarının yaratılmasına olanak sağlayabilsin.

Eğitim hakkının, belli bir eğitim içeriği alma hakkı bağlamında ele alınmaması önemli sorunlar doğurmaktadır. Örneğin, a) eğitime bir hak yerine üzerinde uzlaşılması gereken bir hizmet gözüyle bakılması, b) insan hakları ele alınırken bu haklarla eğitim hakkının içerik açısından gözle görülür bir bağının olmadığı düşünüldüğü için adil ve eşitlikçi toplumların örgütlenmesinde eğitim hizmetinin dışarıda bırakılması c) ayrımcılığa uğrayan kişi ya da kültürlere eğitim hizmetinin verilmesinin reddedilmesi yada ertelenmesi (örneğin Almanya'da bulunan 2.4 Türk kökenli kişi için) dir.

Sonuç olarak, Özel Raportör çalışması sırasında, eğitim hakkının incelenmesinde, izlenmesinde ve geliştirilmesinde bütünsel bir yaklaşım arayışında olmuştur. Bu bütünsel yaklaşım, ücretsiz zorunlu eğitimin finansmanının, yapılandırılmasının ve işletilmesinin garanti altına alınmasını ve her türlü dışlanma ve ayrımcılıkla

savaşan, öğrenim hakkına dayalı bir eğitim kalitesini artırma çabalarını içermektedir.

Teşekkür ederim.

Prof. Dr. Aybar Ertepinar

Sayın Prof. Soto'ya çok teşekkür ediyoruz. Ben yorum yapmadan hemen üçüncü konuşmacımıza geçiyorum ki biraz da soru alabilelim. Bir 15 dakika da ona verebilelim. Sayın Dakmara üçüncü konuşmacımız. Dakmara-Ana Georgescu UNESCO'nun Cenevre'de bulunan Uluslararası Eğitim Bürosu (IBE-UNESCO) bünyesinde eylemsel, ülkeye özgü projelerde (müfredat geliştirme) program koordinatörlüğü görevini yürütmektedir. Geçtiğimiz beş sene içerisinde aralarında ABEGS üyesi ülkeler (Körfez ülkeleri), Kosova, Bosna ve Hersek, Afganistan olmak üzere pek çok ülkede müfredat geliştirme projelerini koordine etmiş, ayrıca IBE'nin Kafkaslar, Kuveyt, Moritanya, Sahra Altı Afrika bölgesi ve Irak'ta gerçekleştirdiği diğer kapasite geliştirme çalışmaları ve araştırma projelerine de katkıda bulunmuştur.

Bükreş Üniversitesi Tarih ve Felsefe Okulu'ndan 1982 senesinde mezun olmuş ve halen felsefe alanında yürüttüğü doktora çalışmalarına devam etmektedir. IBE'na katılmadan önce ortaokul öğretmenliği yapmış olup 1990 senesinden bu yana Romanya Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müfredat Dairesi'nde kıdemli araştırmacı olarak görev yapmaktadır. 1994 ile 1997 seneleri arasında Romanya Ulusal Müfredat Geliştirme Konseyi Sosyal Çalışmalar Dairesi'ni koordine etmiştir.

1990'dan sonra aralarında UNESCO, Avrupa Konseyi ve Dünya Bankası gibi örgütlerin bulunduğu uluslararası örgütler ile Açık Toplum Enstitüsü gibi sivil toplum örgütlerinin himayelerinde Doğu Avrupa ülkelerinde gerçekleştirilmiş çeşitli uzun vadeli sistematik müfredat reform süreçlerinde görev yapmıştır.

Aralık 1997 ile Aralık 2000 tarihleri arasında Romanya Milli Eğitim Bakanlığı'nda (ilk ve ortaöğretim reformu konusunda) bakan müşaviri olarak görev yapmıştır. Bugüne kadarki görevleri arasında, ilk ve ortaöğretimdeki müfredat reform sürecinin ve ders kitaplarının hazırlanması ve lise eğitiminde ihalelerle ilgili olarak serbest piyasa sistemine geçişin koordinasyonu da sayılabilir.

2001 senesinde UNICEF Kosova Eğitim ve Bilim Dairesi/DOES-UNMIK bünyesinde danışman olarak görev yapmıştır. Demokratik yurttaşlık eğitimi (EDC) alanında çeşitli ders kitapları ve eğitime yardımcı diğer materyalleri kaleme almış ve İnsan Hakları Eğitimi ve (politika geliştirme, ders kitaplarının hazırlanması ve öğretmenlerin eğitimi gibi) demokratik yurttaşlık eğitimiyle ilgili konularda çeşitli uluslararası projelerde görev almıştır. Çalışmaları arasında ayrıca, felsefe eğitimi, eğitimsel reform politikaları ve kültürler arası ve siyasi

eğitim sorunları hakkında yazılmış çeşitli makaleler ve kitaplar da yer almaktadır. Sayın Dakmara söz sizin buyurun efendim. 20 dakikada tamamlayabilirsiniz sevinirim.

Dakmara-Ana Georgescu, UNESCO Uluslararası Eğitim Bürosu

Teşekkürler. Merhaba. Kısıtlı Türkçe becerilerimle pratik yapmak istiyorum. Ben Dakmara. Romanya'dan geliyorum. Cenevre'de çalışıyorum UNESCO için. Beni bu konferansa katılmaya davet ettiğiniz için çok teşekkür ederim. Böylesi büyük ve saygın bir katılımcı kitlesinin önünde bulunmaktan büyük onur duyduğumu belirtmek isterim. Aynı zamanda biraz heyecanlıyım; çünkü sizin de düşüneneğiniz gibi, bu kadar çok sayıda parlak zekalı kişinin önünde konuşacağım. Ama yine de bu konferansta konuşma yapma şerefine nail olmuş birkaç kadından biri olarak kısa ve yoğunlaştırılmış bir şekilde konuşmaya çalışacağım.

Ben bir alan yönelimli ve bir alana odaklanmış olan ve UNESCO üyesi ülkelere teknik destek sağlama amaçlı bir program yönetiyorum. Müfredat geliştirme çerçevesinde. Yıllarca öğretmenlik yaptım, altyapım felsefe üzerindedir, bu altyapıyı birçok katılımcıyla paylaşıyorum ve Türkiye'nin yükseköğretimde yürüttüğü iddialı felsefe programlarından dolayı Türkiye'ye karşı özel bir hayranlığım var. Ben her ne kadar felsefe temelli çalışan bir insan olsam da şunu söyleyebilirim ki, şimdiye kadar kısmetim hep eylem yönelimli programlarda çalışmak oldu. Düşünüyorum ki önceki hayatımda birçok kötü şey yaptım ve bu hayatımda da hep çok karmaşık süreçlere dahil olacak şekilde cezalandırıldım. Bunlar müfredat reformu, eğitim reformu ya da eğitimin yaygınlaştırılması konularıydı. Romanya'da arkadaşım Alexandru ile çok karmaşık bir reform sürecini atlattım, daha sonra bir yıl Kosova'da çalıştım ve burada da reform süreci atlattım. Bu yüzden belki de UNESCO benim çok iyi hayatta kalma becerilerine sahip olduğumu düşündü ve beni bu operasyon projesine müfredat çalışmalarında üye ülkelere destek olmak için koordinatör olarak aldı.

Benim çalıştığım Uluslararası Eğitim Bürosunun (IBE: International Bureau of Education) uzun bir geçmişi var. Burası 20'li yıllarda İkinci Dünya Savaşı'ndan önce dünya çapında, eğitim alanında destek sağlamak amacıyla kurulmuş ilk uluslararası sivil toplum kuruluşudur. IBE, Birleşmiş Milletler'den de önce kurulmuş bir kuruluştur. Daha sonra, 1969 yılında büromuz UNESCO'nun bir parçası haline geldi. Yani bizler şu anda UNESCO'nun bir parçasıyız. Ama bugün her ne söyleyeceksem, lütfen bunu UNESCO'nun duruşu gibi algılamayın. Çünkü söyleyeceklerim farklı konularda benim kendi görüşlerimi de ifade edecektir. Sizler de biliyorsunuzdur, Birleşmiş Milletler sisteminde çalışan insanlar zaman zaman kuruluşlarından kopma özgürlüğünü gösterip kendi görüşlerini açıklayabilirler. Tabii ki UNESCO'nun değerleri ve yaklaşımını paylaşıyorum; ama bu konulardan bazıları hakkında, bazı kaynaklara da dayalı olarak, kendi

görüşlerim de var. Bunların neler olduğunu, eşitlik ve erişim konularıyla nasıl bir bağlantı içinde bulunduğunu anlatacağım.

Aslında bu konuyla ilgili çok kısaca konuşmayı planlamıştım. *Kalite ile birlikte ya da kalite olmaksızın erişim ve eşitlik*. Çalıştığım programların çoğunda fark ettiğim ki, bu hükümet ve sivil toplum programlarında da böyle, daha çok erişim yaratma önceliğine odaklanarak, kaliteden bir şekilde ödün verme eğiliminin baskın olmasıdır. Bu çok büyük bir sorun teşkil etmektedir. Şu anda, Türkiye için duruma bakıldığında, farklı sunumlardan da anlaşılacağı gibi, dünyadaki diğer birçok ülkeden daha iyi durumdasınız. Bu sabah PISA sonuçlarıyla ilgili bilgi veren sunumdan da görebildiğimiz gibi, halen bir takım kalite düşüklüğü sorunlarıyla karşı karşıyasınız. Sisteminizde diğer ne tür sorunlarla karşı karşıya olduğunuzu benden çok daha iyi bilirsiniz. Ama aslında iyi haber şu ki, diğer ülkelerle karşılaştığımızda, biraz ilerleme var ve bu ilerleme bizim iyimser olmamızı sağlıyor.

2000 yılından beri ne olduğunu öncelikle sizinle birlikte görmek istiyorum. O zamandan bugüne, yani EFA (Herkes İçin Eğitim) hedeflerinin oluşturulmasından bugüne geçen süre içinde, iyimser olmamızı sağlayacak bazı gelişmeler yaşanmıştır. Karamsar bir insan olan bir arkadaşım var, şöyle der: “Bilgisiz olan bir insan iyimserdir”. Temelde olarak iyimser olabiliriz; ama dünya çapında neler olduğuna bağlı olarak iyimserliğimizi konumlandırmamız ve bu konuya verileri karşılaştırmalı olarak değerlendirmelere göre bir çıkarımda bulunmamız gerekir.

Bu kısa sunumumun ikinci kısmında, bu alanda yaşadığımız bazı deneyimleri sizinle paylaşmak istiyorum. Bunlar birlikte çalıştığım iki ülkeden deneyimler olacak ve daha sonra siz Türkiye’de ne olduğuna dair bu bilgilerle bir kıyaslama yapabilirsiniz. Son olarak erişim, -daha çok sizin konu üzerinde düşünmenize katkı sağlayacak bir bilgi niteliğinde- eşitlik ve kalitenin birlikte nasıl geliştirileceği konusuna kısaca değineceğim. Örneğin, hükümet eğitim konusunda ilgili taraflarla birlikte kısıtlı kaynaklarla baş etme, zaman baskısı, siyasi baskı konularında ne yapabilir; birlikte neler yapabilir? Eğer bir gün eşitlik, erişim ve kaliteyi birlikte sağlamak isterlerse; nasıl başlamalı, bunun hepsini bir bütünlük içinde gerçekleştirebilmek için ne yapılmalıdır?

Şimdi EFA hedeflerini biliyorsunuz. Size sadece bu EFA küresel izleme raporundan söz etmek istiyorum. Bu toplulukta kaç kişinin bu tür raporlara aşina olduğunuzu bilmiyorum. Sadece el kaldırabilir misiniz? Kaçınız? Bazılarınız bu raporları biliyor, ama çok fazla kişi değil. Bunlar diğer kuruluşlarla da işbirliği halinde UNESCO tarafından hazırlanan raporlardır. Bunlar EFA hedefleri gibi farklı konular üzerine yoğunlaşmış yıllık raporlardır. Geçen yıl, yani 2007 yılında yayımlanan 2008 yılı raporu bir çeşit ara değerlendirme tekrarı gibidir. 2000 yılında ne olduğu ve 2015 yılına kadar halen ne yapılması gerektiğinden bahseder; 2015 yılı kalite, cinsiyet ve erken çocukluk döneminde evrensel ilköğretim ile ilgili tüm bu hedeflere ulaşmak için bir çeşit son tarih gibidir.

Kahve arasında bir meslektaşımız bana erken çocukluk döneminde bir şey olup olmadığını sordu. Evet, erken çocukluk dönemiyle ilgili de bir rapor bulunmaktadır; okuma-yazma ve cinsiyet ile ilgili bir rapor vardır. Bu yüzden bunlar eğitim camiasında tartışmalara bilgi kaynağı olma bakımından çok ilginç materyallerdir; UNESCO'nun web sayfasında bulunabilir, bilgisayarınıza indirebilirsiniz, ama yanı zamanda bunları UNESCO'dan sipariş de verebilirsiniz. şimdi biraz iyi haber... 2000 yılında özellikle de Sahra Altı Afrika ülkeleri ve Güney ve Batı Afrika gibi hassas alanlarda, her ne kadar sorunlar halen devam ediyor olsa da, okula yazılma oranında bir artış bulunmaktadır. Okula gitmeyen çocuk sayılarında bir düşüş gözlenmektedir. O bölgelerde okula gitmeyen 72 milyon çocuk bulunmaktadır. Bu herkes için büyük bir endişedir ve siz de Türkiye'de ne kadar kişinin okula gitmediğini ve bu konuyla nasıl baş etmeniz gerektiğini biliyorsunuz. Bundan başka, bu raporda ilerlemenin örneği olarak bahsedilen bazı ülkeler bulunmaktadır. Bu ilerleme üniversiteye yazılmaya ve cinsiyet eşitliğine doğru giden hızlı bir ilerlemedir. Bu ülkelerden bazıları Hindistan, Mozambik, Tanzania, Yemen, Zambiya gibi eirişim konusunda siyasi irade ortaya koyan ülkeler olarak yer almaktadır bu raporlarda. Bu ülkeler aynı zamanda uluslararası yardım da almaktadır ve bu bir fark yaratmıştır. Demek istiyorum ki değişim mümkündür, mesaj budur. Bu arada Türkiye bu raporda müfredat reformu ve zorunlu eğitimin beş yıldan sekiz yıla çıkarılması konusunda desteklenmiştir. Bu da dünyada olumlu örnekler arasında yer almaktadır.

Bazı ülkelerde ortaöğretimde okul ücretleri kaldırılmıştır. Özellikle Afrika ama aynı zamanda Asya'da da farklı ülkelerde temel eğitime daha çok destek verilmiştir. Bunun gibi farklılık yaratmak için çeşitli yollar vardır ve bu iyi haberdir. Bu gelişmelere karşın, dünyanın birçok yerinde eirişim, eşitlik ve kalite konularında ciddi boyutta sorunlar devam etmektedir. Sadece cinsiyet eşitliği konusundaki birkaç konuya yoğunlaşacağım. Biz bunu başardık gibi ve bazı ülkelerin 2015 yılına kadar bunu başarabilmesi yönünde umut verici gelişmeler görölmektedir. Diğer yandan uluslararası, ulusal, bölgesel değerlendirme raporları olmak üzere birçok rapor, öğrenme sonuçlarının oldukça düşük olduğunu düşünmektedir. Aynı zamanda bu sabah Türkiye ile ilgili konuştuğumuz konu var. Ama öğrenme sonuçları, düşük öğrenme sonuçları eşit olmayan öğrenme sonuçları, sadece gelişmekte olan ülkeler için bir sorun değildir. Daha geniş ölçekli bir sorundur. Biliyorsunuz, Almanya ve diğer Avrupa ülkelerinde de öğrenme sonuçlarının, temel becerilerin dağılımında eşitsizlik sorunları vardır.

Bu durumda okuma-yazma bilmemenin hem cinsiyet eşitliği açısından, hem de daha üst düzeyde ve yaşam boyu eğitimde giderek artan eşitsizlikler açısından önemli bir sorun olduğunu düşünüyorum. Okumayazma bilmiyorsanız, temel eğitim sonrası eğitim kademelerine eirişim hakkınız zaten yok demektir. Dünya hâlâ eirişim ve eşit eirişim ile ilgili çok sorunla uğraşmaktadır; ama bunlardan da öte kalite konusuyla uğraşmaktadır. Daha önce söylediğimi tekrar edeceğim, bazen hükümetler, topluluklar, daha genel olarak paydaşların kaliteden

vazgeçtiğini fark ediyorum. Afganistan'dan bir örnek vereceğim. Afganistan'da çok çalıştım ve bilirsiniz hiçbir kaynakları yok, bu ülke korkunç bir geçiş döneminden geçiyor. Yanımda açık okulların, duvarları bile olmayan, açık alanda ders yapmak zorunda kalan okulların birkaç fotoğrafını getirdim. Bu, Afganistan'da oldukça yaygın olan bir durum; dünyamızın bir parçası olan Afganistan gibi bir ülkede bu durum normal karşılanıyor. Bu resim Dünya'dan Mars'tan değil. Aynı zamanda bu kızlar okulu. Yani açık okullar, şimdi bu tür ders koşulları altındaki kalite sorunu tabii ki, Türkiye gibi bir ülkedeki kalite sorunundan farklıdır. Ama yine de benzerlikler de var. Biz aynı dünyanın bir parçasıyız, bir referans grup olarak tek bir insanlığın parçasıyız, bu da küreselleşmedir. Bu örnekle göstermek istediğim; Türkiye ya da Avrupa ülkeleri gibi ülkelerin uğraştığından daha çok sorunla uğraşan ülkeler vardır. Ama aynı zamanda aynı endişeleri paylaşıyoruz ve benim sorum şudur: Erişim sorununun yarın çözüleceğini farz edelim ve eşitliğin de olduğunu düşünelim. Yani artık bu iki kavramla ilgili hiçbir endişemiz kalmadı. Ancak, eğitimin kalitesi ne olacak? Neye erişim? Kaliteyi tanımlarken, yine fazla detaya girecek zamanımız yok, ama bildiğiniz gibi kalitenin, kaliteden ne kastettiğimiz konusunda bir konferans boyunca konuşabileceğimiz boyutları vardır.

Genellikle karşılaştığımız şu ikilemlerdir: Erişimi artırmak mı? Kaliteyi artırmak mı? İnsanlar bazen kalite konularıyla ilgilenmeyi bırakırlar. Bu çeşitli şekillerde olabilir ve ben size Afganistan'dan bahsedeceğim. Milli Eğitim Bakanı'nın bir seçeneği çok sayıda ders kitabı yayımlamaktı, her çocuğa ders kitabı vermektir; ama bunlar çok düşük kaliteli ders kitaplarıydı ve anlamsız şeyler öğretiyordu. Aslında Afganistan'da bugün çok fazla parayla birçok çocuk anlamsız şeyler öğreniyor. Benim sorum şu: Bu iyi bir seçenek midir? Farklı bir seçenek aranmayacak mıdır? Aynı zamanda kalite kaynaklarına, çok para harcamadan ve çocukların aklını da boşa harcamadan erişim sağlayabilmek mümkün müdür? Bir diğer ikilem, kalitenin tanımının ne olduğudur. Bu tanımın her ülkede geçerli olup olmadığıdır. Her ülkenin ya da topluluğun kendi kalite tanımının bulunup bulunmadığı ya da kalite ile ilgili birtakım evrensel ya da uluslararası yaklaşımlar bulunup bulunmadığıdır. Bunu tartışmak size kalmış.

Ben sadece size bir örnek vermek istiyorum. Hint Okyanusu'nda küçük bir ada olan Moritanya'da nerdeyse 2 milyon kişi yaşıyor. İstanbul veya Ankara'nın nüfusuyla kıyaslanamaz bile. Ama Moritanya sanki küçük dünya gibi, küçük bir evren; çünkü çok kültürlü, dinler çeşitliliği var, kültürlerarası ilişkiler anlamında çok sayıda sorun var. Bu arada çok uyumlu, ama yine de bazı gerginlikler olsa da, insanlar nasıl birlikte yaşanacağını bir şekilde biliyorlar. Büyük hırsları var. Milli Eğitim Bakanları -bu her ne anlama geliyorsa- dünya sınıfında bir eğitim sistemi yaratmaktan bahsediyor. Ama kendilerini yüksek standartlara göre ayarlamak istiyorlar ve bu sadece bir okul, Moritanya'da bir devlet okulu. Kaynakları var, ama aynı zamanda birçok eşitsizlikleri de var. Altıncı sınıfın sonunda çok zorlu bir seçme sınavı var. Bu sınav sizde sekizinci sınıfın sonunda ve üniversite giriş

sınavı şeklinde, ama onlarda ilkokulun sonunda var. Çocukların ortaöğretimde iyiliği için bunu yapıyorlar ve bu sınav klasik bir sınav. Nüfusun % 40'ı bu sınavda başarılı olamıyor, kalıyor. Eğer iki kez bu sınavda başarılı olamazlarsa, mesleki eğitim okullarına gitmek zorunda kalıyorlar. Böylece ortaokula girme şansları katı bir şekilde sınırlandırılmış oluyor. Şimdi değişmek istiyorlar. Yapılan birçok tartışmanın, gerginliğin münazaranın sonunda, bu sistemi değiştirmek istiyorlar. İki gün önce gazetede bir makalede bakanın sonunda bu önlemi almaya hazır olduğu haberi çıktı. Çünkü bu, hükümetlerin yapabileceği bir şeydir. Eğer bir şey ters giderse, bir şey açıkça adaletsizse, iyi sonuçlar vermiyorsa, sonunda insanların düşüncelerini ve anlamlı önlemleri dikkate almak zorunda kalırsınız.

Afganistan'da durum tamamen farklı... Kaynaklarla ilgili sorunların devasa olduğu ve insanlar kalitenin hiçbir şekilde söz konusu olmadığı bir sistemde sorunlarla baş etmeye çalıştığı bir ülkeden söz ediyorum. Çocuklar arazide, açık alanda eğitim görüyor. Ama en azından eğitim görüyorlar. Demek istediğim, eğitimde her ne yapabiliyorsak, onu yapmamaya göre daha iyi durumdayız; onu yapmalıyız. Çünkü en azından çocuklar okula gidiyor. Geçen 5 yılda nüfusları arttı, bu yüzden ilkokulda öğrenci sayısı neredeyse ikiye, üçe katladı ki bu da iyi bir gelişmedir. Ama yine de soru şu: Ne kalitesi? Şimdi, örneğin Moritanya'da, yüksek standartlara sahipler, kaynakları var, oldukça adil bir öğretmen yetiştirme sistemleri var, ama hiçbir değerlendirmeyi izlemiyorlar. Bunun farkındalar. Okulda aslında ne olduğunu bilmiyorlar. Hiçbir şekilde izleme yok. Aslında ne olup bittiğinin, kalitenin neden düşük ya da yüksek olduğunun farkına varabilmek için bu izleme konusunun getirilmesini istiyorlar. UNESCO'da geçen sene kalite konularına da yoğunlaşan yeni bir program başladı. Çünkü insanlar, bizim çok fazla erişim ve eşitliği tartıştığımızı söylüyorlar, ama ya kalite? Bu program dahilinde üzerine yoğunlaştıkları 3 alan var: Öğrenciye ne oluyor, bu beyin araştırmaları, nasıl öğrendiğimiz ve müfredat ile ilgili okul içi faktörler ve öğretmenler, değerlendirmeler ve diğer konularla çok ilgilidir. Bu kalite ve kaliteyi geliştirme bakımından neler yaşandığını bize daha açık bir şekilde gösteren bir çalışma olacaktır.

Ben bir kadının ve moda ile ilgili olduğumu kabul ediyorum, ama aynı zamanda eğitimsel moda ile de ilgiliyim. Bence kalite de moda ya bakış açısından sorgulanmalıdır. Kalite diye tanımladığımız şey nedir? Modaya uygun mudur, değil midir? Şimdi konuşmamı bir anektotla bitireceğim. Muhtemelen birçokunuz bunu internette öğrendiniz. Bu PISA çalışması ile ilgili bir anektot, PISA'daki çalışmayı anlatmaya yönelik bir anektot. 1960 yılında birçok ülkede zorunlu eğitim 4 yılken, öğrencilerin matematik dersinde bir işin kârını hesaplaması gerekiyordu. Örneğin, patates satıyordu; çünkü dün patatesten bahsettik. Örneğin 50 Marka patates satıyordu; bu olay Almanya'da geçmiştir. Daha sonra üretim bedelleri 40 Mark, satıcının kârı ne kadardır? Öğrencilerin hesaplaması gerekiyordu; cevap 10 Mark. 50'den 40 çıktı 10 kalıyor. Daha sonra diğer aşamalar var. Geçiyorum. 1990 yılında, 10 yıllık zorunlu eğitim dönemi.

Öğrencilerden daha sofistike bir şekilde nitelikleri sunmak için Venn şeması kullanmaları isteniyor ve hesaplama çizelgesi kullanmalarına izin yok. 1995 yılında Waldorf sistemi gibi daha alternatif bir sistemde, patates çizmeleri gerekiyor, daha fazla hesap yapmayacaklar, ama patates ile ilgili bir şarkı söyleyecekler. Daha yakın geçmişte, 2006 yılında, dünya çapındaki okullarda, patates sözcüğünün altını çiz, patates ile ilgili tartış, diğer kültürlerden gelen meslektaşlarla tartış ve lütfen okullarda silah kullanma. Daha sonra 2010 yılında, artık bir öğretmenin yok, ama sonucunuzu şu e mail adresine göndermeniz gerekiyor. 2015 yılında: “Üzgünüm, artık patates yok.” Çünkü hiç kimse artık patates yetiştiremiyor, sadece MCDonalds patates kızartması var ve yaşasın ilerleme! Eğitimde söylemler değişiyor...

Yani bu bir çeşit kabus dünyasında başımıza gelecek olan şey, böylesi bir dünyada herkesin eğitime erişimi olacak, eşitlik problemi olacak ama kalite çok zarar görecektir. Bence bizim sorgulamamız gerekiyor; hepimiz kalite neden ibarettir sorusuna cevap bulmaya çalışıyoruz. Bu moda gibi yok olan ya da var olan bir şey midir? Temelde moda gibi olan insani konularda; kalitede sürekli bir şey var mıdır, kalite eğitimde ne anlam ifade eder? Bence erişim, eşitlik ve kalite konularını hep birlikte değerlendirirken bu sorulara cevap aramak bize yardımcı olabilir. Bu arada, rapor aynı zamanda erişim, eşitlik ve kaliteye erişim konularıyla kapsamlı bir şekilde başa çıkmanın mümkün olduğunu söylüyor, ama sadece az bir kısmıyla. Bu noktada bence keşfedilecek çok şey var. Hükümetlerin, toplumların, paydaşların bu gibi zorlu konularla nasıl başa çıktığını biliyorsunuz. Tekrar çok teşekkür ederim.

Prof. Dr. Aybar Ertepinar

Sayın Dakmara'ya çok teşekkür ediyoruz. Sonraki konuşmacımızdan, Dakmara'dan başlayayım, tabii kalite üzerinde çok vurgulayıcı oldular. Haklı olarak. Bir süre sonra erişim hakkını elde ettiniz ama neye erişim? Yahut da eşitliğiniz var bir şeye erişmek için ama erişecek bir şey kalmamış. Eşit olarak erişecek bir şey kalmamış ortada. Ve verilen eğitim öğretimin anlamlılığını vurguladılar. Ve Profesör Soto'nun konuyu biraz daha (bizim unuttuğumuz maalesef, unutmadığımız belki de ama gene de kutsal bazda bakmadığımız)... Mesela özürülüler için ne yapıyoruz? Yahut da... Özürülüler doğru kelime mi? Doğru mu kullanıyorum? Engelliler. Engelliler için ne yapıyoruz? Ve ne kadar bu konuda bilinçli davranıyoruz? Zorluk çekenler? Hamile birisinin öğrenimine devam etmesi ya da dezavantajlı duruma düşenler. Bu ayrımcılık yoluyla olabilir yahut Almanya'daki Türkler gibi orada vatandaş olmasına rağmen dil sorunu olması gibi. Bir de Sayın Dakmara'nın “Her şey göreceli” dediği bir husus var. O kadar doğru ki. Yani, tabii ki bizim konumuz eğitim öğretim, ama şunu da düşünmeden edemiyor insan: Sudan'da, Darfur'da, Nazi Almanyası'ndan sonra, Yahudi soykırımından sonra, yaşanan 300.000 kişinin öldüğü en büyük katliam

yaşandı. Acaba o kişilerin şu anda en büyük sorunu eğitim mi, açlık mı, ayakta kalmak mı? Ne kadar göreceli her şey. Bunu da sizin anlatımınızdan dinledik. Teşekkürler üç konuşmacıya da. Şimdi, on dakikaya indiriyorum soru-cevap süresini. Ondan sonra çay aranızdan fedakârlık ediyorsunuz ve dört buçukta bundan sonraki oturumu başlatıyoruz, eğer organizatörler için de uygun ise. On beş dakikalık ara, on dakika şimdi soru-cevap. Bundan sonraki oturumu da dört yerine dört buçukta başlatmak. Peki, demokratik yaklaşım arzu ettiler, Sayın Başkan. Yani, on dakika soru-cevap, kısa bir çay molasıyla bundan sonraki oturuma başlamayı uygun görenler? Uygun görmeyenler? Kabul edildi, teşekkür ederim.

Buyurun efendim, sorularınızı alalım. Efendim? Yani isminizi ve sorunuzu... Kısa bir şekilde, başkalarına da hak vermek için ve soruyu kime yönelttiğinizi lütfen söyleyin.

Zehra Mansur: Ben özel bir okulda öğretmen ve yönetici olarak çalışıyorum. Sormak istediğim soru değil aslında, ama bir anlamda soru. Abbas Bey'in nezdinde belki bütün medyaya sormak istiyorum. İki gündür forumda sanki konuşmalarımız daha çok türban gibi konular üzerinde yoğunlaştı. Sanki biraz fazla politize de ettik gibi. Bir kaç yıl önce bir eğitim reformu başladı. Yarım kaldı şu anda. Ben bunu bir öğretmen olarak söylüyorum. Hani hep erişimden filan bahsediyoruz... Biraz önce Dakmara Hanım'ın sunumu kalite üstüneydi. Erişimi sağlayalım, türbanlılar okusun-okumasının ötesinde, bu 2005 reformumuzu nereye kadar götürebildik? Kaç kişiye bunu sunabildiğimiz kadar evet yüzde yüz tüm ilköğretim çağındaki çocuklarımız eğitime erişebilsin ama aynı zamanda da başlamış bir reform girişimi... Ziya Hocam burada mı bilmiyorum ama... ne olacak bu başlamış ama (bence bir çok eğitimci de aynı şeyi düşünüyor) şu anda sürdürülemeyen, suyu çıkarılmış bir anlamda, çünkü kaynak yaratılmamış ya da kaynakları iyi kullanılmadığı için gereken kaliteye erişilememiş, uygulamada olan eğitim reformu girişimimize ne olacak? Medya bunları da sorgulayacak mı? Sorguluyor biliyoruz ama. Sadece başörtüsü müdür sorgulamamız gereken? Zaten, sorgulayan beyinler üreten, sorgulayan bir bakış açısını temel alan bir eğitim reformunun sonucunda insanlar zaten kendileri başlarını örtüp örtmeme konusunda karar vermeyecek miydi? Biz oradan yola çıkmamış mıydık, onun için eğitim almamış mıydık öğretmenler olarak? Teşekkür ederim.

Abbas Güçlü: Evet, medya bir aynadır. Ne görürse onu yansıtır. Eğer Türkiye'de türban ve katsayılar konuşuluyorsa Türkiye medyası da onları yazar, onları konuşur. Eğer kalite konuşuluyor olsaydı kaliteyi yansıtırdı. Şimdi, eğitimde kalite bence en önemli unsurlardan birisi. Az önceli konuşmacılarımızın dediği de, erişim kadar, eşitlik kadar kalite de önemli. Peki, kalite ne? OKS'de, ÖSS'de yüksek puan almak mı? Kurbağanın kan dolaşımını ezbere çizmek mi? Ondan sonra, iyi şarkı söylemek mi, yüz metreyi en kısa sürede koşmak mı, iyi dua okumak mı, İstiklal Marşı'nın on kıtasını ezberletmek mi? Kaliteden ne anlıyoruz,

önce onu tespit etmemiz gerekir, ondan sonra kaliteyi hedef olarak göstermemiz gerekir. Şimdi Türkiye’de okuma-yazma bilenlerin oranı biz diyoruz ki yüzde seksenlerde ilköğretimde, ortaöğretimde yüzde ellilerde. Peki, aktif okuryazarlık ne kadar? Türkiye’de aktif okuryazar oranı yüzde beş bile değil. Satılan kitaplar ve satılan gazete tirajları ortada. Bu durumda herkese okuma yazma öğretilen ne olacak? Az önceki konuşmacılar bizi Afganistan’la, Tanzanya’yla kıyaslıyorlar. Biz Afganistan’la Tanzanya’nın skalasında bir ülke miyiz? Bizi öyle görenleri buralara davet edip onlarla bizi mi kıyaslatıyoruz, yoksa biz Avrupa Birliği’ne aday olan bir ülke miyiz? Bunun altını çizmemiz gerekir. Avrupa Birliği eğer (uluslararası açıdan bakmak istiyorum biraz önce Türkiye açısından bakmıştım) bize, kokorece varıncaya kadar bize standart koyan Avrupa Birliği neden eğitim konusunda hiç bir dayatma içerisinde bulunmuyor? Neden yedi buçuk milyon insanımız okuma- yazma bilmiyor, neden hala otuz bin okulda ikili eğitim yapılıyor, hala niye beş sınıflı sınıflarda eğitim yapılıyor diye Avrupa Birliği bize bunları sormuyor? Avrupa Birliği bizim beden gücümüzden mi yararlanmak istiyor, eğitilmiş insan gücümüzden mi yararlanmak istiyor? Önce bunların sorulması lazım. Birleşmiş Milletler’in ve UNESCO’nun da bunları sorması lazım. Yani hala onların kafasında ayrımcılık var. Gelişmiş ülkeler, az gelişmiş ülkeler diye, gelişmekte olan ülkeler diye. Eğer sınıflandırılırsa bir yere varamazlar. Bizim önce kendi içimizdeki ve kendi dışımızdaki değerleri görmemiz lazım. Eğer Almanya’da kalan bir Türk işçisi otuz yıl orada yaşayıp da tek kelime Almanca bilmiyorsa, bu bizim değil Almanya’nın utancı olmalı. Almanya orada otuz yıl çalışan ve kendisine emek üreten bir insana niye Türkçe öğretmemiş, niye Almanca’sını geliştirmemiş bunları sorgulamamız lazım. Almanya’da biliyorsunuz “sonder schuler”ler faciası vardır. Türk çocuklarının yüzde yetmiş sekseni “sonder schuler”lerle gidiyor. Niye? Çocuk yeterince Almanca bilmiyor, Almanca bilmediği için derdini anlatamıyor, dersleri iyi öğrenemiyor ve ondan sonra geri zekâlı damgası vurulup o okullara gönderiliyor. Buna niye UNESCO, Birleşmiş Milletler ya da Avrupa Birliği el koymuyor? Bu sorunu buralara getirip tartışmıyor da işte efendim şunlar, şunlar, şunlar... Yani, burada bizim ölçü alacağımız ülkeler ne Tanzanya, ne Afganistan, ne İran, ne Pakistan, ne de Romanya, ne de Bulgaristan. Bizim bu çıtayı çok çok iyi koymamızda yarar vardır diyorum. Ve eğitimde kalite konusunun özellikle vurgulanmasında yarar var, eğer eğitimde kalitenin ölçüsünü iyi ortaya koyamazsak buradan bir sonuç alamayız. Türkiye’de eğitimin kalitesini ölçen tek unsur işte sınavlardır. OKS ve ÖSS’dir ve okul birinciliğidir. Ben yıllardır şunu gördüm: Türk eğitim sisteminde eğitim kademeleri yükseldikçe insanlar köreliyorlar. Yaratıcılıkları köreliyor, konuşkanlıkları köreliyor, her şey köreliyor. Şimdi, şu sınavda gördük, Türk eğitim sistemi, şu salonda gördük, soran sorgulayan insanlar yetiştirecektik güya. Soru soran var mı diye Sayın Aybar ısrarla soruyor, iki tane el kalktı. Eğer biz soru soran insanlar yetiştiremiyorsak, soru soran öğrenciler de yetiştiremeyiz. Soru soran öğretmenin olmadığı yerde

soru soran öğrenci yetişmez. Bu salon Türk eğitim sisteminin bir göstergesidir, bence önemli olan o. Demek ki bugüne kadar başarılı olmamışız.

Prof. Dr. Aybar Ertepinar: Çok teşekkürler Sayın Güçlü. Şimdi aslında, izin verirsiniz bir konuya getirmek istiyorum, bu kalite var, bir de yeterlilik var. Dolayısıyla, ikisi el ele bunların. Yani, kalite kontrolünün yanında neyin kalitesini kontrol ettiğinizi de bilmeniz gerekir. Bu üniversitede bir uzmanlık dalıysa, üniversitede tabii ki, siz bu uzmanlık dalında ne tür yeterlilikler kazandırmak istiyorsunuz? Yahut da şu düzeyde: Lisansta, ne tür genel beceriler ya da yeterlilikler kazandıracaksınız? Bir de bunu belirledikten sonra acaba, yükseköğretimde hangi birime gireceksiniz? Bu birim ya da kurum, bu yeterlilikleri hangi ölçüde verebiliyor? Ondan sonra da kaliteyi değerlendirebilirsiniz. Türkiye henüz, sistem olarak, kalite değerlendirme sistemine sahip değil. Bu 2002 yılında yanlış anlaşılmıştı; Bolonya Raporuna dayanarak bir gazetemiz Türkiye üniversitelerinin kalite notunun 2 olduğunu yazdı. Bu çok büyük bir yanıltmacaydı. Kalite notu 2 değil. Ulusal kalite sistemi yoktu. Yani, bir kalite sisteminin eksikliğinden dolayı, ulusal denetim sistemi olmadığı için notu ikiydi. Oysa Türkiye’de çok iyi durumda olan ve gelişmiş üniversitelerimiz veya üniversite bölümleri vardı. Türkiye birden endişeye kapıldı; üniversitelerde kalite bir felaket. Hayır, kalite felaket değildi ama bunu değerlendirebileceğimiz ulusal bir denetleme sistemi yoktu. Şimdi, Milli Eğitim Bakanlığı’nda yapılıp yapılmadığını bilmiyorum, sanıyorum yapılıyor, Ziya Bey burada olsaydı belki, İrfan Bey belki söyleyecekler ama yüksek öğretimde gerek yeterlilikler üzerine, gerekse kalite üzerine yapılan yapılanma, ulusal yapılanma çalışmaları bundan altı yıl önce başlamıştır. Çok iyi noktalardadır, devamı da gelir. Şimdi, başka sorunuz var mı efendim? Buyurun hocam.

Mehmet Nuri Gürler: TED Mersin Koleji, Mehmet Nuri Gürler. 2006 verisi yanılmıyorsam, 198.000 öğrenci yerleştirildi. Bunun 95.000’i üniversiteyi okuyorken bölüm değiştiren, başka bir bölüme geçen öğrenciler. Veriler öyleydi. Şunu soruyorum, acaba bu daha kolay çözülemez miydi? YÖK’te bu tartışılmadı mı? Çünkü Sayın Güçlü’nün bir ifadesi vardı: Bugünün iktidarını geçmiş iktidarlar belirledi, getirdi. O halde bugünkü sıkıntıları geçmişte çözümsüzlük getirmede mi diye sormak istiyorum. Teşekkür ederim.

Mehmet Nuri Gürler: Çok teşekkür ederim. Yatay geçiş hala bir sorundur, haklısınız. Yani, yatay geçiş yönetmeliğini ele almaya gündemdeki diğer maddelerden dolayı, hazırlık yapılmasına rağmen, fırsat bulunamamıştır ve bu bir sorundur, doğru söylüyorsunuz. Bir üniversite içinde bir branştan, bir programdan bir programa veya bir üniversiteden bir üniversiteye geçiş; ama kapıları böyle açtığımız zaman suiistimal edilmemek kaydıyla, bunu sağlayabilmek gerekir. Fakat bu genel ve merkezi bir sınavla yerleştirmede ve bu kadar kişi kapıda beklerken, başlangıçta bunu bu kadar sağlıklı yapmanın sihirli sopasını kimse henüz bulamadı. Buyurun.

Prof. Dr. Rodolfo Meoño Soto: Teşekkür ederim, kısa konuşacağım ancak erişim ve kalite arasındaki bu açık çelişkiyi netleştirmeye çalışacağım. Bunlar farklı kavramlardır. Erişim farklıdır, kalite farklıdır. Ama bunları bir araya getirebiliriz. Aşmamız gereken zorluk budur. Descartes'a göre akıl, dünya üzerinde dağıtımı en iyi yapılan şeydir. Herkes akıllıdır. Fark kullanılan yöntemde yatar. İşte, önemli olan da budur. Bir dersi alan öğrencilerin yüzde sekseni başarısız olduğunda suçlanacak olan öğretmen midir, öğrenciler midir? Her bireyin becerilerini, yeteneklerini, kapasitesini ortaya çıkarabilecek bir okul öncesi sistemimiz olmalıdır. Aşılması gereken asıl zorluk budur. Teşekkür ederim.

Prof. Dr. Aybar Ertepinar: Çok teşekkür ederim. Son soruyu alayım. Buyurun hocam, mikrofon geliyor hocam.

Veli Pancarcı: Sayın Başkan, çok teşekkür ederim. Ben sorudan ziyade çok kısa ama eğitimin hayati önemi hakkında iki kelime arz etmek isteyeceğim. Yüz yıl önceki sosyologlar derler ki, akıl eğitimin bir meyvesidir, ürünüdür. Onu olduğu gibi tekrar etmem gerekirse, "L'intelligence est le fruit de l'éducation", "Intelligence is a fruit of education", "Akıl, eğitimin bir meyvesidir". Elle tutulur, gözle görülür, örneğini de vermek isteyeceğim. Şöyle ki, 19. Yüzyılda İsveçli erkekler ailelerini geçindirebilmek için komşu ülkelere paralı asker olarak gidiyorlardı, savaşa giriyorlardı. Şu anda fert başına düşen milli geliri, insan hakları ve temel özgürlüklerin en iyi uygulandığı ve demokrasinin aynı biçimde en iyi şekilde hayata geçirildiği ülkelerden biridir. Aynı zamanda Batı ülkeleri içerisinde en iyi eğitimin uygulandığı ülke İsveç'tir. İsveç'te 1892'de sosyal demokrat işçi partisi kurulduğu zaman her on İsveçli'den birisi Kuzey Amerika'ya göç ediyor, en ucuz et olan domuz etiniyse ancak Noel'de, Paskalya bayramlarında yiyebiliyordu. Ama 1968'de İsveç, Avrupa'da fert başına düşen milli geliri en yüksek, insan hakları ve temel özgürlüklerin en iyi uygulanmış olduğu ülkelerin başında geliyordu. Kadın ve erkek yaşam süresi en uzun. İsveç'te, bu hale gelmesinin sebebi nedir? İşte işin özü: Bir, en ehil kimseleri başlarına getirmişler, bu bir. İkincisi, eğitime en az sağlık kadar önem vermişlerdir. Bundan yarım yüzyıl önce, hatta 60-70 yıl önce daha 7-8 milyonluk İsveç'te 24 saat 15.000 kütüphane halkın eğitimine açık bulunduruluyordu. Eğer insan gibi yaşamak istiyorsak ki, Türkiye'mizin çok büyük olanakları vardır, ben bunu inceledim yeni hazırlamakta olduğum bir eser için. Muazzam olanakları vardır. Türkiye, birincisi işin başına ehil insanları getirir ve ikincisi eğitimi hallederse; yalnız Avrupa'nın değil, dünyanın en yıldız ülkelerinden biri olur. Teşekkür ediyorum.

Prof. Dr. Aybar Ertepinar: Ben teşekkür ediyorum. Efendim, oturumu kapatmadan önce panelistlerimiz ve hem sorularıyla hem de dinleyerek katkıda bulunan tüm katılımcılara teşekkür ediyorum. Bundan sonraki oturum on beş dakika sonra, dört buçukta başlayacak. Teşekkür ederim.

29 Ocak 2008

16:00 - 19:00 DÖRDÜNCÜ OTURUM

Gelecek için Perspektifler: Yaşam Boyu Öğrenme ve Herkes için Eğitim

Sunucu: Fulin Arıkan

Değerli Konuklar, günün son oturumuna geldi sıra. Dördüncü oturumumuzu yine Profesör Doktor Aybar Ertepinar yönetecekler. Konuşmacı olarak, Slovenya eski Milli Eğitim Bakanı Ljubljana Üniversitesi'nden Profesör Doktor Pavel Zgaga ve Ankara Üniversitesi Çankırı Meslek Yüksekokulu'ndan Profesör Doktor Sabahattin Balcı katılıyorlar. Ben Sayın oturum başkanımızı bir kez daha tanıtmayacağım. Sadece müsaadenizle Giresun- Şebinkarahisarlı olduğunuzun altını çizerek sözü size bırakıyorum.

Oturum Başkanı: Prof. Dr. Aybar Ertepinar, Yükseköğretim Kurulu Eski Başkan Vekili

Çok teşekkür ederim. Bu oturumun konusu yaşam boyu öğrenme ve herkes için eğitim. Gelecek Perspektifleri ana başlığı altında. Yaşam boyu öğrenme ve herkes için eğitim, en azından ben yüksek öğretim düzeyi için söyleyebilirim, Türkiye'nin zayıf karnıdır. İki açıdan zayıf karnıdır. Birisi, uzun süre de böyle devam edeceğini sanıyorum, bir yükseköğretim kurumuna başvuru koşulunu sağlamak için, formal eğitim dışında herhangi bir bilgi birikimini kabul etmiyoruz. Ha, buna diyebilirsiniz ki; çok fazla sorun değil, zaten bir buçuk milyonun üstünde kişi başvuruyor, şu kadar kişi giriyor. Ama bizim informal ve non-formal öğrenimle ilgili edinilen bilgileri bir derece üste kazandırmamız şu anda mümkün değil. Diğer de, lisans düzeyinde başka türlü edinilen bilgileri biz henüz programımızda formal bir dersin yerine saydıracak durumda değiliz. Ama lisans üstünde bu çalışmalar başladı. Yani, uygulamalar başladı.

Sayın Zgaga, Sayın Sabahattin Hocam konuşma süreleriniz yarımşar saat. Değerli dostum Profesör Zgaga, kendileri, Bolonya izleme sürecinde tanıdım, benim için büyük bir onur, konuşmacı olduğu bu panelde oturum başkanlığı yapmak. Özgeçmişleri, Eğitim Bakanlığı yapmışlardır Slovenya'da. Bunun dışında Ljubljana Üniversitesi'nde Eğitim Fakültesi'nde dekanlık görevi yapmıştır. Yüksek Öğretim'den Sorumlu Devlet Bakanlığı ve Eğitim ve Spor Bakanlığı. Ve ben tanıdığım zaman, sanıyorum 2002 yılıydı, Pavel, Bolonya izleme sürecinde, Bakanlar düzeyindeki Prag toplantısından sonra Berlin'e hazırlanan raporun raportörü olarak göreve başlamıştı ve Pavel'i orada iki yıl boyunca zorlu bir süreçte tanıdım. Ve bir Avrupa yüksek öğretim alanını oluşturan heyete iki yılda neler yapıldı, iki yıl bir sonraki iki yıl için harita ne olmalıdırın raporunu toparlamak benim için hakikaten gece uykularımı kaçırarak bir şeydi. Zaten gerek

Prag gerek Berlin çok önemli kilometre taşlarıydı. Ben, sözü fazla uzatmadan... Pardon, bu kitabı da kendilerine teşekkür ederek imzalattım bu sefer. Mesela bu, Sosyal yeniden Yapılanmada Eğitimin Önemi. Şimdi, eski Yugoslavya'yı düşünün ve Güneydoğu Avrupa'yı düşünün ve oradaki problemleri düşünün. Şimdi bunun için bir stabilite paktı vardı. Ve hala da var. Stabilite paktı. Bunun büyük bir parçası da tabii ki eğitimden geçiyor. Bu bölgeyi tekrar doksanlardaki hırpalanmış halinden çıkarmak için. Sayın Zgaga'nın bu kitabı da bu nedenle, bu gerekçeyle kendilerine verilmiş bir görev sonucu ortaya çıkmıştı. Yakında yenisi geliyor diye duydum, çok sevindim. Sayın Zgaga, söz sizin, yarım saatiniz var, buyurun Hocam.

Prof. Dr. Pavel Zgaga, Slovenya Eski Milli Eğitim Bakanı, Ljubljana Üniversitesi

İltifatınıza teşekkür ederim Sayın Başkan. Hanımefendiler ve Beyefendiler, iyi günler. Sözlerime başlamadan önce bu forumu düzenleyenlere beni Ankara'ya davet etmiş oldukları için teşekkür etmek istiyorum. Türkiye'de değil ama Ankara'da ilk defa bulunuyorum. Yurt dışından gelen diğer meslektaşlarım gibi ben de sekseninci yılınızı kutlamak isterim. Ülkem Slovenya adına sizi tebrik etmek istiyorum. Uzun eğitim basamakları ve güçlü eğitim yapıları kurmanın önemini biz de ülkemizde kavramış bulunuyoruz. Belki öncelikle şunu belirtmeliyim: benim ülkem Türkiye kadar büyük bir ülke değil. Yanılmıyorsam iki milyonluk nüfusumuzla sizden otuz kat kadar küçüğüz. Haritaya baktığımızda size küçük bir nokta gibi görünecektir. Belki artık, bu senenin ilk yarısından beri yeni Avrupa haritası olarak anılan ülkelerden biri olarak ilk defa Avrupa Birliği Başkanlığı görevi bizde olduğundan Avrupa'da biraz daha iyi tanınacağız.

Konuşmamda anlatacaklarımın bağlamsal çerçevesi biraz da bunlardan oluşacak. Hayat boyu süren öğrenme kavramından yola çıkarak, eğitim üzerine bir konuşma yapmam istendi. Sorun, söze nereden ve ne şekilde başlanacağıydı. İşe bu bağlamda kullandığımız sözcüklerden başlamak gerektiğine inanıyorum. Bu sözcükleri sıklıkla birbirleriyle eş anlamlı olarak kullanıyor olsak da aslında bunlar farklı sözcükler. Konuşmama dünden bu yana bu konferansta yüz, belki de iki yüz defa telaffuz edilmiş olan bir cümleyle başlamak istiyorum: "Modern toplumlarda eğitimin karakteri büyük değişim gösterdi." Bu gerçeği tekrar ediyoruz. Dahası, açıkça görebildiğimiz bu gerçeğin daha da açıkça görülebilmesi için biz insanlar yeni sözcükler türettik. Örneğin "bilgi toplumu" kavramı bunlardan biridir. Bu yalnızca üst düzeyde bilgiye sahip insanların, politikacıların, öğretim görevlilerinin, politika geliştirenlerin kullandığı bir ifade değildir. Günlük hayatta kullandığımız oldukça basit bir ifadedir aynı zamanda. Bu ifadeyle vurgulanmak istenen, bütün bu değişimlerden sonra ortaya yeni bir şeyin çıkmış olduğudur. Ortaya çıkan bu yeni şey de eğitim ve öğrenmedir, yalnız bilgi değildir. Bunlar yalnız seçkinlere yönelik değildir, hepimiz içindir. Ulusal ve

uluslararası belgeler bugün eğitimi “herkes için eğitim” olarak ele alıyor. Eğitimden sürekli olarak “hayat boyu eğitim” olarak söz ediliyor. Eğitim yalnız gençlere yönelik değildir. Hayatımız boyunca öğrenmeye devam etmek zorundayız. Ekranda gördüğümüz cesur Türklerin ne kadar iyimser bir bakış açısına sahip olduğunu her birimizin hissedebildiğine inanıyorum. Ancak, günlük yaşantımızda bilgi, “toplumsal gereklilik” olarak ifade etmek istediğim şeye dönüşmüştür. Eğitim bir sonuç olmaktan çıktı, sonuçlara yönelik bir araç haline geldi. Eski anlayışa göre eğitim, elde edilecek bir sonuçtu. Belki de buna iyimser bir seçenekten çok günümüzün kötümser seçeneği adını vermek gereklidir.

Bir önceki oturumun sonunda Dakmara konuşmasını çok hoş bir espriyle bitirdi. Hatırlayacaksınız, patates yetiştirmekle ilgili olan. Bunun bir kara mizah örneği olduğunu söylemek mümkün. Bu kara mizah bizi bugünümüz ve yarınımız hakkında eleştirel bir şekilde düşünmeye sevk ediyor. Kendimize şunu sorabilir miyiz? Günümüzde eğitim kendine özgü romantizmini kayıp mı etti? Öğretmenler zaman zaman bugünün öğrencilerinin içten gelen motifleri olmadığından yakınıyorlar. Öğrenmenin ve hatta öğretmenin bir takım dış amaçlara yönelik gerçekleştirildiğinden şikâyet ediyorlar. Bu romantizmin sonunun gelmiş olduğu anlamına mı gelmektedir? Konuyla ilgili şahsi görüşüm, tarihi ya sonsuz bir olumlu ilerlemeye ya da zamanın boşluğuna doğru çizen bir yaklaşımın şimdiye kadar tarihin yanlış yönlendirilmesine herhangi bir katkıda bulunmamış olduğudur. Bu “ya öyle ya da böyle” görüşünden hoşlanmıyorum. Realizm ve romantizm adını verdiğimiz ikiliğin ardında yatan, ancak şimdiki zamanla yapılacak üretken bir yüzleşme olacaktır. İyimserliğin ve kötümserliğin ötesinde... Aynı şekilde, içinde bulunduğumuz zamanın doğrusal olduğuna inanmıyorum, daha çok çelişkili olduğuna inanıyorum. Bu nedenle, bu konferansta yapacağımız tartışmaların, günümüzün bu çelişkili karakterini yansıtmaya gerektiğine inanıyorum. Yaşadığımız tartışma ve polemikler; şimdiye kadar bunlar oldu, umarım yarın da olacaktır, kanımca geleceğe yönelik güçlü sütunlar inşa ediyor. Yapacağım kısa sunumda bundan bahsetme zorunluluğunu hissediyorum.

Başlangıçtaki bu felsefenin diğer tarafındaysa günlük dilde son derece rahat ve açık bir şekilde kullandığımız “yaşam boyu eğitim” ya da “yaşam boyu öğrenme” ifadeleri olduğunu biliyoruz. Avrupa Komisyonu belgelerinden oldukça iyi bilinen bir tanesinde bir kaç cümle aldım. Bu, 2000 tarihli ve yaşam boyu öğrenme konulu bir belgeden. Büyük olasılıkla hepiniz bunu biliyorsunuz ve sanıyorum bu anlayışa hemen hemen hepimiz katılıyoruz. Bu bir çeşit uzlaşmadır, günümüzde yaşam boyu süren eğitim ve öğrenmenin büyük ölçüde kabul görmüş tanımıdır.

Çocukluğumuzda öğrendiklerimizin yaşam boyu sürmeyeceğini vurgulamakta fayda görüyorum. Öğrenmenin beşikten mezara kadar sürmesini sağlamak zorundayız. Temel eğitimin nitelikli olmasına büyük önem vermeliyiz. Çünkü yaşamımız boyunca yapacaklarımızın temelini, temel eğitim teşkil etmektedir.

Hayatımız boyunca nasıl öğrenmeye devam edebileceğimizi öğrenmeliyiz. Bu sözlerle katılıyorum, çoğunuzun da benimle hemfikir olduğunu ümit ediyorum.

Ancak, içimde bu sözleri adeta birer mantra haline getirecek şekilde tekrar edip durmakta olduğumuza dair bir his var. Sözler bu şekilde tekrar edilmeye başlandığında anlamlarını kaybederler. Bu gibi durumlarda dönüp kavramların kökenlerine bakmak bize yardımcı olacaktır. Günümüzün akademik ve akademi dışı çalışmalarında rastladığımız ilginç bir noktadır bu. “Yaşam boyu eğitim” veya “öğrenme” ifadelerinin tarihini araştırmak. Bu kavramları kim yaratmıştır? Bazı yazarlar İkinci Dünya Savaşı sonrasında bakmamız gerektiğini söylerken, bazıları daha erken tarihlerin incelenmesi gerektiğini söylemektedir. Örneğin, 1991 tarihli meşhur İngiltere Raporu (bu rapor Birinci Dünya Savaşı’nın sonunda İngiltere Yeniden Yapılanma Bakanlığı tarafından hazırlanmıştı). Hayatımız boyunca öğrenmeye devam etmemize ilişkin bu fikirlerin bir kısmı oldukça eski tarihli. İnsanlık tarihinin başlangıcına dahi gidebiliriz. O kadar geriye gitmeyeceğim, ama Orta Çağ’ın ünlü filozoflarından Thomas More’un meşhur eseri “Utopia”dan pek bilinmeyen ve ilginç bir alıntıyı sizlerle paylaşacağım. Sunumumun sonunda bunun nedenini göreceksiniz. Bu sözünü ettiğim tarihler, Amerika’nın keşfinden bir iki yıl kadar sonraya tekabül ediyor. More kendi kurguladığı Utopia bölgesinde yaşayanları yazıyor. Bu arada kısaca belirtmekte fayda görüyorum. More kitabının bir yerinde Utopia’da yaşayanların günün yalnız altı saatinde çalıştığını, diğer zamanlarınsa eğitime ve öğrenmeye ayrıldığını anlatıyor. Ne kadar güzel bir fikir, değil mi? Düşünün, bundan beş yüz yıl önce. Bu önemli alıntıyı okuyacak olursanız, diyor ki: “Her sabah gün doğmadan önce halka ders verilir. Bu derslere katılım, edebiyatçılar hariç, zorunlu değildir. Hem kadınlar hem de erkekler için.” Vurgulamak istiyorum, kadınlar da erkekler de ilgi alanlarına göre dersler dinlemeye giderlerdi. Bu kadarla bitmiyor. İkinci kısım belki daha da ilginç çünkü More günümüzde kullandığımız yaşam boyu öğrenme ifadesine çok benzer bir ifade kullanıyor: “Yaşam boyunca”. Bundan beş yüz yıl önce.

Elbette, modern zamana odaklanmamız gerekiyor. Bu kavramın modern tarihi, bana kalırsa, 60’ların sonunda, 70’lerin başında ortaya çıkar. Sembolik olarak dönemin eğitim alanındaki belirleyici işareti öğrenci ayaklanmaları ve 68 Mayıs olaylarıdır. Dünyanın her yerinde, aynı zamanda Türkiye’de de, üniversite kampüslerinde yaşanan bu olaylar modern zamanların ekonomi ve toplumlarında meydana gelen büyük değişikliklerin dışarıdan göstergeleridir. Bu süreçleri burada ayrıntılı bir şekilde incelememize olanak yok. Ancak o zamanlardan bugüne eğitime ilişkin gelişmelere şekil veren birkaç önemli özelliğin vurgulanmasında yarar var. Önemli bulduğum noktalardan biri; zorunlu eğitimden sürekli eğitime veya yüksek öğretime kayan politikalar oldu. Öte yandan, 70’li yıllarda gelecekte eğitime ilişkin çok sayıda ilginç ve ünlü rapor bulabiliyoruz. Bunları bugün bile kütüphanelerde bulabiliriz. Benim kuşağımdan olanlar veya yaşı benden fazla olanlar Edgar Faure’ın yaşam boyu eğitim raporunu hatırlayacaklardır. Paris’te

yaşanan 68 öğrenci olayları sırasında Edgar Faure bakanlık görevini yürütüyordu. Sonrasında eğitimde olanların yeniden düşünülmesi ve geleceğin nasıl daha iyi, daha emin hale getirileceği konularında UNESCO’da görev yaptı. Öte yandan, OECD’nin bir raporunu da okumamız mümkün. Söz konusu rapor, “tekrarlanan” eğitim hakkındadır. Kullanılan ifadeye dikkat etmeliyiz: Yaşam boyu değil, öğrenim değil. Her iki örnekte de yazarlar “eğitim” ifadesini kullanmışlar, “öğrenme”yi değil. Diğer yandan, OECD günümüzde kullandığımız “yaşam boyu” ifadesini değil “tekrarlanan” ifadesini kullanmış. İsveç-Kanada asıllı ünlü akademisyen **Kiel Rubinson’ın** yaptığı ilginç bir tanımlamayla karşılaştım. Bu tanımlamanın arka planda yatana anlamamızda bize çok yardımcı olabileceğini düşünüyorum. Diyor ki, OECD’de ilinti sorunu, asıl olarak eğitim planlamasının işgücü tahminleriyle ilişkilendirilememesi meselesine indirgenmiştir. UNESCO içinse ilintililik modernleşme sürecine ne şekilde cevap verileceği sorunu haline gelmiştir. Modern hayatta ve üçüncü dünya ülkelerinde...

Şahsi fikrim yaşam boyu öğrenme ve eğitime ilişkin modern söylemde bir ikililiğin ortaya çıktığı noktanın tam da bu nokta olduğu. Burada elimizde iki oldukça net sütun, iki akademisyen grubu, politika analisti, politikacı, vs. var. Konu iki ilginç bakış açısından tartışılıyor. Şimdi biraz ilerleyelim ve ayrıntıya girelim. Öncelikle, 70’lerin sonlarının, 80’lerin başlarının yazılı materyallerine baktığımızda göreceksiniz ki, yaşam boyu öğrenme/eğitim kavramı birkaç yıllık bir süre için ortadan kalkmıştır. Daha sonra iyi bir dönüş yapmıştır, ama bu dönemde bu tartışmalar durmuştur. Peki, 80’lerdeki ortam nasıldı? Elbette burada eğitim ortamından söz ediyoruz ve bunu Avrupa’nın bakış açısıyla ele alıyoruz. Hatırlayacağımız üzere bu dönemde küresel boyutta bir petrol krizi yaşanmaktaydı. Bu krizin bir sonucu olarak kamu fonlarında azalma yaşanmıştır. Eğitimin etkinliği tartışmaları ve geleceğe yönelik eğitimin anlaşılması ve tasarlanması açısından, ama bir tek bu açıdan değil, bu oldukça yeni bir bağlamdı.

Avrupa’da bir unsur daha göze çarpıyordu. Petrol krizi gibi küresel boyutlu olmasa da, Avrupa düzeyinde aşılması gereken yeni bir zorluk söz konusuydu. Bu da, Avrupa’nın açılımı, bir araya gelmesi adı verilen olaydır. O zamanlar Berlin Duvarı henüz duruyordu. Yıkılması fikri yeni yeni ortaya atılmaktaydı. Bunun eğitim üzerinde de önemli etkileri oldu. Yalnız malların değil, fikirlerin ve insanların da hareketinin sınırlandırılmaması gerektiği anlaşıldı.

Yıllardır Avrupa Birliği’nde yapılan tartışmalarda eğitim, ulusal devletlerin kendi sorumlulukları olarak yer aldı. Yalnız ve yalnız ülkelerin kendi sorumlulukları... Avrupa Birliği Anlaşması’nın bugüne kadar yenilenmiş metinlerini okuduğunuzda göreceksiniz ki, Brüksel’in yani Avrupa Komisyonu’nun eğitim sorumluluğuna ilişkin ifadelerinin yer aldığı maddelere ancak 1992’den sonra rastlayacaksınız.

En önemli sorumluluklardan biri olan ve Türkiye’nin de içinde yer aldığı ERASMUS programı 80’li yılların sonunda ortaya çıktı ve 90’lı yıllarda gelişmeye başladı. Bu dönem eğitim çağıdır. ERASMUS’la beraber SOCRATES

programı hayata geçirildi ve eğitimin her alanına yayıldı. LEONARDO DA VINCI programıysa mesleki eğitimi de kapsayacak şekilde gelişti. Dolayısıyla 90'lı yıllarda 15 ülkeden oluşmakta olan küçük Avrupa Birliği'nde bu ilgi çekici hareketlenmeler yaşanmaktaydı. Bu fikirler sonradan, 1990 yılında yıkılmış olan, iyi ki yıkılmış olan, duvarın diğer tarafında da yankı bulmaktaydı.

Günümüzde eğitim uluslararası söylemin konusu olmaktadır. En azından bir Avrupalı olarak, Avrupalı bir bakış açısından baktığımda, bu noktanın oldukça önemli olduğu görüşündeyim. Neden? Çünkü son 200 yılda eğitim sıkı bir şekilde koruma altına alınmıştı. Uluslar kendilerinden başkasıyla paylaşmıyorlardı. Dışarıdan gelecek kişilerden korunması gereken bir kimlik gibiydi. Peki, ne oldu da böyle bir değişiklik yaşandı? Afganistan'da, Kosova'da, vs. uluslararası silahlı kuvvetlerimiz var örneğin. Bir de uluslararası eğitimimiz var. Bu da eğitim sorumluluğunun en azından bir kısmının uluslararası bir düzeye taşınması gerektiği anlamına geliyor. Üniversitelede verdiğimiz dereceler hakkında uzlaşma sağlamayı denersek (burada biz derken Avrupa Birliği'ni kast ediyorum, Slovenya'yı ya da Türkiye'yi değil) bu uzlaşmayı ulusal düzeyde değil de uluslar üstü bir düzeyde sağlamamız gerekecektir. Bu gerçekten de aşılması zor bir güçlüktür. Yalnız politikalar ve politika geliştirme açısından değil, akademik dünya için de zordur.

Bu noktada UNESCO, OECD, Dünya Bankası, Avrupa Komisyonu, Avrupa Konseyi, vs. çok önemli bir rol üstlenmiş oluyor. Ancak bence günümüzde karşı karşıya olduğumuz en önemli soru şudur: felsefi bir kavram olan yaşam boyu eğitim kavramını operasyonel bir kavrama nasıl dönüştüreceğiz? Yetmişli ve 80li yılların fikirlerini eğitimin daha iyi işlemesine, gerçek hayatın, günlük hayatın bir parçası haline almasına yönelik olarak ne şekilde kullanacağız? Doksanlı yıllarda iki çok önemli rapor hazırlandı. Bunlardan biri, eminim duymuşsunuzdur, Jak Deleon, "The Treasure Within"i yazdı. Bu oldukça ünlü bir kitaptır, kırktan fazla dile çevrilmiştir. Fakat bana kalırsa bu eserin ulusal eğitim politikalarına, aynı dönemde yazılmış olan OECD'nin Herkes için Yaşam Boyu Öğrenme Raporu kadar etki etmemiştir. Burada temel olan nedir? Son on- onbeş yılda öğrenme bilgi toplumuna geçişte ekonomik ilerlemenin en önemli boyutu olarak tanımlandı. Dün ve bugün burada tartışmakta olduğumuz da bu. Hepsini tekrar etmek istemiyorum. Fakat başlıca noktaları özetleyecek olursak, inanıyorum ki günümüzün itici gücü yaşam boyu öğrenme kavramıdır. Neden? Bunun birkaç farklı sebebi var. Bunlardan biri, ulusal ekonomilerimizdeki bireysel pozisyonlarımızın her zaman belirsiz olmasıdır. İş gücü pazarındaki konumumuzun, işimin ve benzerlerinin teminat altında olmasını istiyorsam, daha fazla bilgi edinmem gerekiyor. Öte yandan, insani becerilerimiz sayesinde kalıcı değişimlere uyum sağlayabiliyoruz. Dilimizden düşürmediğimiz üzere değişim çağında yaşıyoruz. Durum böyleyse, elbette ki bu açıdan oldukça esnek hareket etmeliyiz ve uyum sağlamanın yolu öğrenmek olmalıdır. Bugün yaygın bir şekilde kabul görmüş bir inanç, öğrenimin iyi bir gelecek kadar refaha da katkısının olduğudur.

Bütün bu sözünü ettiklerimiz eğitimin önüne aşılması zor engeller çıkarmaktadır. Bir yanda merkez, artık kurumlardan ve okullardan bireye kaymış durumdadır. Öğrencilerin standart bir eğitime tabi tutulması günümüzün başlıca paradigmasıdır. Diğer yandan, eğitime değil, birey olarak öğrenmeye odaklanılmış olması modern zamanların belirleyici özelliklerindendir. Bunun tam anlamıyla iyi bir şey olduğundan o kadar da emin değilim. Bu durum sorunlara da yol açabilir. Diğer taraftan “eğitim” ifadesinden geçmişte ne anladığımızı yitirmiş oluyoruz bu durumda.

Son olarak, yaşam boyu öğrenmenin çok sayıda disiplini olduğunu biliyoruz. Bunlardan birkaç tanesinden söz etmeye çalışacağım. Avrupa Komisyonu belgelerinden birinde yaşam boyu öğrenimin eşit derecede önem taşıyan iki amacının vurgulanması gerektiğini okuyacaksınız. Bunlar bir yandan aktif vatandaşlığın ve diğer yandan istihdam edilebilirliğin teşvik edilmesidir. Politik söylemin ve politika geliştirme söyleminin açıkça anlaşılması olduğu ortada; 70’li yıllardaki OECD ve UNESCO görüşlerinin her ikisinin de vurgulanması gerekiyor. Bu sorunun biraz önce sözünü ettiğim gibi “ya bu ya da diğeri” örneğindeki gibi ele alınmamasını sağlamalıyız. Bunları bir arada tutmalıyız. Bunun ciddi bir sorun olabileceğini düşünüyorum. Bu noktada modern bilim eğitiminin “guru”su sayılan Peter Jarvis’ten bir alıntı yapmak istiyorum. Yakın tarihli makalelerinden birinde diyor ki, hayat boyu öğrenim karmaşık ve belirsiz bir kavramdır; bir yandan değişime yol açan bir etken, diğer yandan toplumsal değişime verilen bir tepkidir. Hem değerlidir, hem de bir tehdit unsurudur. Bunları tartışırken bu iki görüşün de lehinde olan argümanların farkında olmamız gerektiğine inanıyorum.

Sona atlayalım. Nasıl yapacağız? Belirli alanlarda uzmanlaşmanın yanında, daha geniş bir çerçevede bir tasarım yapmaya çalışmamız gerektiğini düşünüyorum. Öğrenme elbette ki yalnız eğitimden, piyasanın ihtiyacı olan becerilerden ibaret değildir. Burada “değildir” demiyorum, “ibaret değildir” diyorum. Bu da önemli. Rodolfo’nun konuşmasının sonunda değindiği üzere, bu beceriler de çok önemlidir. Serbest ticaretin karşısında sözler değildir bunlar. Ama lütfen biliniz ki eroin gibi ticareti yasal olmayan bazı şeyler de vardır. Bu nedenle insan medeniyetinin bir takım sınırları olduğunu anlamamız gerekmektedir. Bu görüşü daha geniş bir bakış açısından ele almamız gerekebilir.

Günümüzün dünyasında ticarileşmeden yola çıkarak ele alınamayacağına bütün varlığımla inandığım bazı sorunlar vardır. Bazılarını bu şekilde ele alabiliriz, ancak birazdan söz edeceğim kesinlikle bunlardan biri değildir. Bunlardan biri, ileri yaştakilerin öğrenimidir. Oldukça popüler bir konu bu... Peki, ama nedir bu? Sözünü ettiğimiz 70 yaşında bir kimsenin yeni beceriler kazanmış bir şekilde işgücü pazarına dönüşü değildir. Kimse bu şekil düşünmüyor. Bunun amacı ileri yaştaki vatandaşlarımızın yaşam kalitesini yukarı çekmektir. Bu nedenle de bu

konu ticarileşmeyle değil, günümüz toplumunun insanlığıyla ilgilidir. Bu, önemli bir amaçtır.

Bir diğeriye şu şekildedir: Tartışmalarımızda Afrika'nın adı çok ender olarak geçiyor ve geçtiğindeyse hemen hemen her zaman bir takım sorunlar çerçevesinde ele alınıyor. Afrika'nın en büyük sorunlarından biri AIDS. UNESCO'nun, başka uluslararası kurum ve kuruluşların Afrika'daki bu korkunç sorunu öğrenme aracılığıyla bertaraf etme amacına yönelik projelerinden haberdar olduğunuzu tahmin ediyorum. Bu da aynı şekilde farkında olmamız gereken ve insanlıkla ilgili bir durumdur.

Benzer bir durum, karışıklık veya savaş sonrası dönemler geçirmekte olan ülkeler için de geçerlidir. Kadim dostum Aybar sizlere kısaca kitabımdan söz etti. Orada bahsedilen çelişki budur ve bir adım daha ileri gidip bugünün dünyasının çeşitli önyargılarını dengelemek için öğrenmeye ihtiyaç duyduğumuzu söyleyebiliriz. Yalnız dünyanın bir yerindeki köktendincilikten söz edemeyiz, köktendincilik dünyanın herhangi bir ülkesinde görülebilir. Bir arkadaşım köktendinciliği “öğrenmeyi becerememe” olarak tanımlıyor. Ne yazık ki, eğitimin dünyanın 200'den fazla ülkesinde; her ülkede ticari amaçlara yönelik olması şart değil, bu öğrenmeyi becerememe hadisesine sıklıkla rastlanıyor.

Bu, kültürler arası ve dini anlayışlar ve benzerleri için de geçerli. Bu şekilde yaşam boyu öğrenme kavramımız giderek daha genişliyor. Bunun yalnız enstrüman olmadığını görebiliyoruz. Elbette bir enstrüman, fakat sadece bununla sınırlı değil. Aynı zamanda gerekli ve varoluşa ait. Son olarak da diyebilirim ki, bu bilginiz ve geleceğimiz arasında bağlantı kurmamızda bize yardımcı olabilecek felsefi bir kavram. Peki, ne şekilde? Yüzyıllar boyunca bilginin daha iyi bir gelecek umudu olduğunu biliyoruz. Peki, bugün durum ne? Konuşmamı bir kelime oyunundan söz ederek sonlandırmak istiyorum. Medyada, internette mutlaka “EUtopia” sözcüğünü görmüşsünüzdür. Baştaki E ve U harfleri büyük harfle yazılıyor. Bu elbette ki bir kelime oyunu. Hepimiz biliyoruz ki bugün Avrupa'da oldukça popüler bir söylem var: Modern zamanlarda Avrupa bir kıtadan, bir kültür varlığından çok daha iyi bir geleceği ifade ediyor. Bundan 20, 30 ya da belki 40 yıl kadar önce Avrupa Fransa-Almanya sınırında hiç savaş olmaması anlamına geliyordu. Öyle mi oldu? Sırbistan'daki, Kosova'daki eski yurttaşlarımız için bugün Avrupa, şu anda sahip olamadıkları normal bir yaşamı ifade ediyor. Hepimiz bu kelimenin bu anlamını biliyoruz, değil mi? Şimdi, bu anlamla biraz oynamak istiyorum. (Aybar Bey'e bakarak) Tanışmamıza vesile olmuş olan Bolonya izleme süresinin başından bir cümleyi alıntılanmak isterim. Sorbonne deklarasyonundan alındı. On senelik bir cümle.

“Avrupa sadece bankaların ve ekonominin Avrupa'sı değildir, bilgi Avrupa'sı da olmalıdır.” Bugün çok net bir şekilde gündeme almamız gerekenin bu olduğunu düşünüyorum. Bir araya gelmiş Avrupa'da kullandığımız kelime ne olursa olsun eğitimin, bilginin, öğrenmenin rolü. Avrupa gelecekte daha da büyüyecek. Burada

tek yapacağımız hangi bilginin bir enstrüman olduğunu, hangisinin pragmatik, etkin, rekabetçi olduğunu sorgulamak. Bir taraftan, evet, yaşamımızın ayakta kalmak için yalnız bu şekilde rekabet edebileceğimiz kısımları, ufukları var. Yaşamımız çok boyutludur, tek bir boyuttan oluşmamaktadır. İnsanlık ve ütopyacılık da hayatın bir parçasıdır. Bu noktada Thomas More'a dönüyoruz. Bu kelime oyununu devam ettirelim. Büyük E ve U harfleriyle yazılan "EUtopia" sözcüğü eski Yunan dilinde "iyi", "doğru" anlamlarına gelen "ütopya" sözcüğüyle yapılmış bir oyundur. Dolayısıyla "ütopya"yı distopiden ayırt edebilmek gerekmektedir. Bu da konuşmamda vermek istediğim son mesaj.

Bilgi birikimi pek çok soruna çözüm getirdi. Günümüzde bu tamamıyla doğru. Ancak bilmemiz gerekiyor ki, bilgi birikimi sorun da yaratıyor. Paradokslara ve ahlaki ikilemlere neden oluyor. Genetik mühendisliği, iklim değişikliği, gıda ve alternatif yakıt üretimi ve kullanımı gibi ikilemlerle karşılaşılıyor. Günümüz dünyası için çok önemli olan bu yeni bilginin üretilmesinde önemli olan ütopyayla distopi arasındaki farkı göz ardı etmemek. Diğer bazı konuşmacıların da bu konferansta yaptıkları konuşmalarda tartıştıkları üzere bilginin ahlaktan tamamen farklı bir yerde durmadığını anlamamız gerekir. Bilgi her türlü ahlaki soruyla doğrudan ilişkilidir. Sizlere vermek istediğim son mesaj bu. Eğitimin karmaşık hedefleri yalnız enstrüman olma hedefine indirgenirse, yalnız eğitimin temelleri tehlikeye düşmekle kalmayacak, aynı zamanda insan medeniyeti de tehlikeye düşecektir. Eğitimin hedefleri karmaşıktır ve birbirleriyle bağlantılıdır. Bir değil birden fazla boyutu vardır. Eğitimin yalnız işlevsel güç değil gerçeğin değerlendirilmesinin ve aşılmasının analitik bir şekilde tanınması gücü de olmasının özellikle zor bir engel teşkil ettiğini düşünüyorum. Bu boyut ise bugününümüzün ve elbette yarınımızın eğitim, öğrenme ve bilgi anlayışına dahil edilmesi gereken önemli bir boyuttur.

Hanımefendiler ve Beyefendiler, sözlerime benim gibi konferanstan konferansa koşturmak durumunda olan bir arkadaşımın bana söylediği bir cümleyle son vermek istiyorum. Bana demişti ki, yurt dışına bir konferansa gittiğinde öğrendiğinden fazlasını öğretme. Bu konferansın ikinci gününün bu geç saatlerinde belirtmek isterim bu burada çok şey öğrendim ve bu fırsatı bana verdiğiniz için sizlere çok teşekkür ederim.

Prof. Dr. Aybar Ertepinar

Pavel, çok teşekkürler bu güzel konuşma için. Şimdi Sayın Profesör Sabahattin Balcı söz alacaklar. Ankara Üniversitesi Matematik Bölümü'nden mezunlar. Profesörlüklerini de orada aldılar. Buldukları görevler sırasıyla Ankara Üniversitesi Çankırı Meslek Yüksekokulu Müdürlüğü, şu anda tabii, burası artık Çankırı Karatekin Üniversitesi. 2000 yılında YÖK-ISO Endüstriye Dayalı Eğitim İşbirliği Protokolü İcra Kurulu Başkanvekilliği yapmış. Halen devam ediyor. 2005 yılından itibaren Yüksek Öğretim Kurulu Meslek Yüksekokulları Geliştirme

Komisyon Üyeliği, 2006 yılında Mesleki Yeterlilik Kurumu'nda YÖK adına Yönetim Kurulu üyeliği ve 2007 yılında başladığı iki temsilcilik görevleri devam etmektedir. İnsan kaynaklarının mesleki eğitim yoluyla geliştirilmesi projesinde Yüksek Öğretim Kurumu'nu temsil ediyor ve aynı zamanda Ankara Üniversitesi Elmadağ Meslek Yüksekokulu Müdürlüğü'nü yürütüyor ve sayısız projede imzaları var. Buyurun Sayın Balcı.

Prof. Dr. Sabahattin Balcı, Ankara Üniversitesi, Çankırı Meslek Yüksekokulu

Sayın Başkan, çok değerli katılımcılar, öncelikle bu konferansta bizlere birikimimizi sunma imkânı verdikleri için konferans düzenleme kuruluna çok teşekkür ediyorum ve başarılı geçmesini temenni ediyorum.

Burada biraz evvel Profesör Zgaga yaşam boyu öğrenmenin kavramsal temelleri ve tarihi süreç hakkında gayet güzel ve öğretici bir takdimde bulundular. Bu noktalara çok fazla temas etmemeye çalışarak, ben özellikle olaya daha çok pratik ve zorunluluklar açısından yaklaşarak niçin yaşam boyu öğrenme ve nasıl bir yolla ve ne gibi bir yapılanma gibi sorulara cevap vermeye çalışacağım. Tabii bu çerçevede meseleye baktığımızda Türkiye açısından, biliyorsunuz Cumhuriyetimizin kurucu büyük Atatürk'ün en önemli hedef olarak önümüze koyduğu muasır medeniyet seviyesine ulaşma hedefini sorgulamak gerektiğini dikkatlerinize sunmak istiyorum. Bunu üç açıdan değerlendirmek lazım.

Birincisi birey olarak bu hedefin neresindeyiz? Diğeri, kurum veya kuruluşlar açısından biz bu hedefin neresindeyiz? Ve esasen o cümlenin tamamına bakıldığı zaman “kültürümüzü yükselteceğiz” ifadesidir aslı onun, kültür olarak bu hedefin neresindeyiz? Çünkü hakiki kalkınmanın esası kültürdeki kalkınmadır, kültürdeki gelişmedir. Kültürde gelişmeyi sağlamadıktan sonra kalkınma imkânı yoktur. Bunun örnekleri bugün dünyada çok çarpıcı olarak yaşanıyor. Dünyanın uluslararası bankalarında trilyonlarca doları olan pek çok ülke var ki bugün fevkalade zor durumda ve sıfır iradeyle yaşamak mecburiyetinde kalıyorlar. Onlara da bakmak lazım...

Dolayısıyla bu noktadan baktığımız zaman bizi bu açıdan bir yol haritasına götürürken neler etkiler, ona bakalım. Çok duyduğumuz “değişim”. Esasen değişim yeni icat edilmiş bir kavram filan değil. İnsanoğlunun dünyada var oluşundan itibaren yaşadığı bir süreçtir. Değişmeyen bir zaman yok. Dolayısıyla bu değişime nerelerden bakalım diyecek olursak, kavramlarda nasıl bir değişim yaşıyoruz, birey ve aile olarak nasıl değişiyoruz, sosyal hayatımız nasıl değişiyor, ekonomi ne şekilde değişiyor, eğitimde değişimler nedir ve yine kültürdeki değişim hangi karakteristiklerle olmaktadır? Buralara bakacak olursak, esasen şunlar çok önemli: Zihniyette, düşüncede, hayat anlayışında, yaşama biçiminde, iş ve meslekler ve çalışma anlayışındaki değişime çok dikkat etmek zorundayız,

bunu görüyoruz. Peki, bu değişimin bu kadar çok kullanılmasının sebebi ne, bu son yirmi seneden beri özellikle çok kullanılıyor? Altında yatan bir bilgi üretimi... Biliyorsunuz dünya bilgi üretiminde büyük patlamayı İkinci Dünya Savaşından sonra yaşadı. Bilgi üretimindeki bu patlama arkasından küreselleşmeyi getirdi.

1990'ların başında Avusturya Sydney'de bir uluslar arası konferansa gittiğimde gece saat 12'de çarşıda bir vesile ile dolaşıyoruz. Büyük, yüksek katlı binaların hepsinin ışıkları yanıyor. Biri soru sordu o anda: Bu binalar bu saate bu kadar ışığı niye yakıyor. Bir arkadaşımızda şunu söyledi. Sydney'de gece ama Londra'da gündüz. Ve bunlar tamamen dünya içerisinde birlikte hareket etmekte olan organizasyonlar. Dolayısıyla artık kimsenin gecesi yok. Esas itibariyle herkesin yaşamak zorunda olduğu 24 saati var. Bu küreselleşme meselesi yine esas itibariyle şu faktörlerle ortaya çıktı. Bilgide küreselleşmede muazzam bir bilgi havuzu ile muhatabız artık. Öyle bir havuz ki bilgi, her yerden o havuza sürekli akıyor. İletişim ve ulaşımındaki küreselleşme, biraz önce kısaca söyledik, ekonomideki küreselleşme, yine örneğini ışıklardan kısaca verdik, kültürdeki küreselleşme. Sevgili arkadaşlar, belki bu konu biraz insanı geriye doğru ittiriyor da, kültürde ulusal, karakteristik özellikler elbette ki bulunacaktır. Zaten o biz olmamız demektir. Ama bunun dünyadaki yeni oluşumla beraber elbise giymesinin önüne geçme imkanı da yoktur. Buna dikkat ediyoruz. Çok önemli bir diğer hususta eğitimde küreselleşmedir. Şunu da söylemek istiyorum. Eğitimde millilik, karakteristiktir, elbette ki olacaktır. Ama öğrenmede küresellik kaçınılmazdır. Dolayısıyla ulusal sınırlar, bu anlamda ortadan kalkmış demektir. Kimse artık öğrenmede hudut tayin etme imkanına sahip değildir.

Bilginin küreselleşmesinde şu dört karakteristik özellik karşımıza çıkıyor. Bilişim teknolojileri. Her tarafımıza sarmış surumda zaten. Bilgi endüstrileri. Bu da öyle. Bugün artık küçücük kasabalarda semt pazarlarında bile, çok yüklü teknolojiler kullanılarak üretilen ürünleri herkesin alabileceğini, alıp kullandığını görüyoruz. İşte buna bilgi endüstrisi diyoruz. Bilgi toplumu meselesi çıkıyor karşımıza... Burada bir şeye dikkatinizi çekmek isterim. Bilgi çağı yaşanıyor derken dünyanın tamamı da bilgi toplumu olmuş değil. Peki, kimler bilgi toplumunu oluşturuyor? Yani şu altı buçuk milyarlık insan nüfusunun ve zannederseniz 200 devletin oluşturduğu şu dünya üzerinde, gözümüzün nuru, gönlümüzün ışığı bu dünya, örneği yoktur. Kimler bilgi toplumunu oluşturuyor ona bakmak lazım.

Ekonomideki duruma da baktığımız zaman bilgi tabanlı ekonomi artık kesinlikle ekonominin karakteristiği olmuş, entelektüel sermaye bilinen sermayenin önüne geçmiş durumdadır. Rekabet, uluslar arası ve çok amansız bir noktada artarak devam etmektedir. Kalkınmanın temeli insan merkezlidir. İnsan zaten hiçbir zaman yok denemez ki bu süreç içerisinde. Ama insanın önemi çok daha artarak devam ediyor. Biraz önce söylemiş olduğumuz entelektüel sermaye ve bilginin gücünden dolayı. Bunların üretildiği yer insanın beyninde ve aklında oluşan bir yapılanma ile ortaya çıkıyor. Tabii sermaye küreselleşiyor, hem bilinen sermaye

hem insan sermayesi küreselleşiyor ve iş gücü de küreselleşiyor. Bugün öyle çalışma grupları var ki, diyelim ki 100-200 kişiden oluşabiliyor. Kimisi Hindistan'da kimisi Finlandiya'da, kimisi Avustralya'da, kimisi Türkiye'de, kimisi Amerika'da. Ama bir proje üzerinde kendi buldukları bölge üzerinde çalışarak rahatlıkla yürütebiliyorlar.

Bütün bunlara rağmen, yine dünyada olan bazı şeylerden bahsetmek isterim. İş ve istihdam güvenliği sürekli olarak azalmaktadır. Hiç bir yerde bunun daha ileriye gittiğini söyleme imkanı yok. İnsanlar pozisyonlarını korumak veya daha iyi bir pozisyona gelebilmek için ilave veya daha farklı nitelikler, yeni bilgi ve beceriler kazanmak isteyeceklerdir veya zorundadırlar. Rekabet edebilmenin kritik başarı faktörü verimli ve esnek bir iş gücünün yetiştirilebilmesidir. Çünkü bu muazzam bilgi üretimi ve onunla beraber gelen değişimde, geçmişte veya şu anda önemli olan pek çok meslek kısa zamanda önemini yitirebiliyor. Onun yerine hiç akla gelmemiş yeni iş ve meslek alanları ortaya çıkıyor. Bu çerçevede iş gücünün esnekliği çok önemli. Çünkü bugün fakültesinden mezun veya bugün eğitimini bitirmiş hayata atılmış olan bir insanın, bu bilgi ile etkin olarak işini yapabilme süresi en fazla üç yıl. Dolayısıyla vermiş olduğumuz eğitimin yeni değişimlere ve yeni dönüşümlere uygun bir tabanda olması gerekir. Spesifik olarak bir alanda eğitim yaptığınız zaman, bunun sonuçları hiç de istediğiniz gibi olmayabilir. Tabii bu bilgi dünyasının endüstrilerinde de hizmet sektörü ve yüksek teknolojiler çok önemli yer tutuyor. Dolayısıyla üretim hizmet endüstrilerindeki teknolojik gelişmelere uyumlu, talebe uygun mesleki ve teknik becerilerle donatılmış, nitelikli insan gücüne ihtiyaç sürekli artıyor.

Şimdi burada bir şeye dikkatinizi çekmek istiyorum. Teknik ve mesleki eğitim deyince, sanki klasik anlamdaki mesleki eğitim alan insanlar gibi anlıyoruz olayı. Mesleki eğitim kısmını birazcık bu tarafa koyalım öyle anlayabiliriz. Ama teknik eğitimde olayı sınırlandıramayız. Teknik eğitim bugün herkes için aynı. Mesleğini iyi icra edecek olan doktor, bu teknolojilerden ortaya çıkan yeni gelişmeleri anlayıp ona uygun olarak elindeki teknolojiyi kullanmak zorundadır. Bunun eğitimini alması gerekir. Veya bir avukat veya bir hakimin işini iyi yapmak için bu teknolojiyi bilmesi gerekir. Veya bir öğretmen veya bir üniversite hocası ya da bir ev hanımı... Evlerimizde pek çok ileri teknoloji içeren cihaz var. Ne kadar bunları verimli kullanabiliyoruz. Bunların hepsinin teknik eğitimi alması gerekir. Yüksek verimle bu teknolojiyi kullanalım ve hayatımızı daha hızlı ve verimli yaşayabilir hale getirelim. Bu konuda çok mesafe kat etmemiz gerektiği açıktır. Dolayısıyla teknik eğitim herkes içindir.

Nasıl beceriler dersek, yaşam boyu öğrenme en başta. Çünkü bu kadar değişen bu kadar bilgilerle donatılan bir çevrede yeter deme imkanı yok. Geçmişte de yaşam boyu öğrenme lazımdı ama biraz önce söylediğim sebeple hız arttı. Tabii yeniliğe açıklık çok önemli. Girişimcilik ve devam edip gidiyor böyle. Hepsini okumayalım zamandan dolayı. Ama etkin iletişim kurabilmeye çok önem vermek

gerektiğini söylemek isterim. Geniş tabanlı meslek kültürü. Biraz önce bunu vurgulamıştım. Bu çok önemli. Yeni durumlara göre, dönüşüm yaptırabilmek bakımından insanların özellikle örgün eğitimde buna uygun geniş tabanlı meslek eğitimi alması lazım. Bu meslek hangi meslek olursa olsun.

şimdi burada yaşam boyu öğrenmeye bakalım. Niye yaşam boyu ğrenme? Daha fazla söze ihtiyaç yok. Niçin dersek ve yeniden bu konuya bakacak olursak, bireyin kişisel gelişimi için yaşam boyu öğrenme zorunludur. Meslek sahibi olsun, emekli olsun, evinde otursun, ne olursa olsun yaşam boyu öğrenmeye mecburdur. Bilgisayar mesela. Bilgisayar okur-yazarlığı, herkesi her geçen gün daha fazla etkilemektedir. Teknolojik tabanlı bir hayatın düzeyi arttıķa herkesin içinde kendine düşeni yapma ihtiyaçı ve zorunluluğu ortaya çıkacak. Bugün okur-yazarlıkla hep toplumlari tartıyoz veya ölçüyoruz veya kıyaslıyoruz veya geride toplum diyoruz vs. Bu gelişmeler, herhalde bir on onbeş seneye kalmaz, bu kez bilgisayar okuryazarlığıyla ölçülecektir. İletişim kurabilmek için yaşayabilmek için... Peki, yaşam boyu öğrenme nedir? Çalışanların ve yetişkinlerin bilgi ve becerilerinin güncellenerek veya arttırılarak niteliğinin yükseltilmesi için gerekli. Yetişkinden kastım, 80-90 yaşındaki insanları da kapsamaktadır. Onlar da var. Yani yetişkin dediğim zaman sadece çalışanlar değil, emekli olmuşuz ama hayat devam ediyor. ğrenme ihtiyaımız sürecek. Buna da çok ihtiyaımız var.

Diğer taraftan iş gücünün sürekli eğitimi için yaşam boyu öğrenmeye çok ihtiyaımız var. Peki, bunları yaptığımız zaman tüm bunlar formal yoldan olabileceği gibi non-formal ve informal yollardan da elde edilen bir bilgiler topluluğu olacaktır. Bu çerçevede, insanlar bir Şey öğrendiği zaman bunun ölçülmesini ve belgeye bağlanmasını isterler. Ne ğrendin, ne kadar öğrendin, neye yaradı? İşte bu çerçevede, ulusal yeterlilik çerçevesine uygun olarak, yaşam boyu öğrenme sisteminin oluşması, burada kredilendirmenin, esnek modüler eğitim program veya paketlerin oluşturulması, buna uygun yöntem, teknik ve teknolojilerin geliştirilmesi ve sertifikalandırma işlemlerinin yapılması gerekir. Avrupa Birliği'nde yapılan çalışmalara paralel olarak, Avrupa yeterlilikler çerçevesinde buna uygun çalışmalar var. Tabii Türkiye'nin Avrupa Birliği ile macerasına uygun olarak bunların da uygun zamanda yapılması gerekir. Ama tabii Avrupa Birliği yeliği bizim için de yegane istikamet de olmamalı. Yani olursa olur, olmazsa canımız sağ olur. nemli olan bizim bu küresel toplumda kendimize uygun bir Şekilde itibarımızı korumamızdır. Buna uygun olarak bütün bunları yapmak herhalde daha doğru olacaktır. O bizi daha yüksek tutmak anlamına gelir. Tabii uygun yöntem, teknik ve teknolojiler konusunda bilhassa, şu anda bizim zayıf olduğumuz bir alan da uzaktan eğitimidir. Uzaktan eğitimi sadece belli yerlerde yapılan özel iş gibi anlamamak gerekir. Bunun çok yaygınlaştırılması ve herkesin kolay ulaşabileceği bir hale kavuşturulması gerekiyor. Bu nokta şu anda bizim zayıf olduğumuz alanlardan birisi.

Yine bütün dünyada yükselen değerlerden eğer birkaç şey söylessek, en başta gelen topluma hizmet. Bütün dünyada böyle, en gelişmiş ülkelerde de. Hatta yükseköğretim kurumları açısından da meseleye bakarsak, yine yükselen değer topluma hizmettir. Yani AR-GE de vardır, şüphesiz eğitim de vardır. Onların öneminden asla zaten vazgeçilemiyor. Ama bütün bunların içerisinde daha fazla neyin yıldızı parlıyor dediğimiz zaman topluma hizmetimizdir. Neden dediğimiz zaman; toplumun biraz önce söylemiş olduğumuz öğrenme ihtiyacının, gelişme ihtiyacının karşılanması açısından. Dolayısıyla eğitim kurumlarında yeni bir misyon ve vizyon tanımına gidilmesi gerekir. Kesinlikle şu anki eğitim kurumlarımızın, yükseköğretim kurumlarımızın, orada da aynı, başkan vekili burada, kanunda tanımlanan misyonu ve ona uygun oluşturulan vizyon asla bugünkü değişen ve gelişen bir dünyadaki yerimizi almaya yetmez. Biraz önce hocam söyledi. Yani sadece ÖSS sistemine yönelik öğrenci alıp bütün faaliyetleri bunun üstüne oturtup, örgün öğretimden başka bir şey yapmamayı hala sürdüren bir eğitim anlayışı ve sunuşuyla topluma hizmet etme imkânımız yoktur. Bunun aşılması gerekir. Dolayısıyla yeni bir yapılanma ihtiyacı vardır. Yeni rollerin verilmesi gerekmektedir. Sürekli eğitimin, bütün bu eğitim kurumlarının omurgasında bulunması gerekmektedir.

Ben buradan hareketle Avrupa yeterlilik çerçevesi ve Avrupa mesleki eğitimde kredilendirme sistemini de dikkatinize sunmak isterim. Yine burada bir nokta var. Bizim yükseköğretim sistemimizde Avrupa kredilendirme sistemi çok güzel yapıldı. Hocamın önderliğinde fevkalade bir çalışma yapıldı. Fakat Türkiye’de bir açmaz var. Yükseköğretimin içersine hem mesleki yükseköğretimi sokmuşuz, hem akademik yükseköğretimi koymuşuz. Şimdi bir kere bu ikisinin vizyonu ve ikisinin misyonu kesinlikle farklılıklar ifade eder. Halbuki biz burada mesleki teknik yükseköğretimi akademik eğitimin kuvvetli baskısı ve ağırlığının altında cılızlaştırdık. Buna uygun bir vizyon, buna uygun bir misyon henüz daha oluşturamadık. Kanunumuzda da böyle. Lisans eğitim ve fakültelerden bahsediyoruz. Halbuki bugün yükseköğretimde öğrenci sayısının (500.000’e yaklaştı, 482.000 oldu) üçte birini mesleki teknik yükseköğretim oluşturuyor. 482.000 demek, Avrupa’da ki birkaç ülkenin yükseköğretimdeki öğrenci sayısı kadar mesleki ve teknik öğretimde öğrenci demektir. Öyleyse buna uygun yeni bir yapılanma gerekmektedir. Nitekim kredilendirme sistemi fakülteler için yapıldı, ama mesleki teknik yükseköğretim için uyarlandı. Halbuki Avrupa’da mesleki teknik yükseköğretim için özel bir kredilendirme sistemi çalışıyor. Bizim buna uygun olarak yeniden yapılanarak bir kredilendirme sistemi ortaya çıkartmamız gerekmektedir.

Niçin eğitim? Bizi etkileyen şeyler neler diye baktığımız zaman istihdam, üretim ve eğitim. Fakat şu kadarını söyleyebilirim. Ben 25 yıla yakın bir süredir yükseköğretimde yönetici olarak çalışan bir insanım. Kendimi eğitimde bir iş adamı gibi görüyorum. Çünkü yapmış olduğum iş toplum bir için mana, bir fayda ifade etmeli, karlılık sağladığını, verimli olduğunu görmeliyim. Yoksa “yaptım, ne

olursa olsun” mantığı bana göre çok geride kalan bir bilgi. Ne yaparsak yapalım, toplum için bir mana ifade etmeli ve bir fayda ürettiğini de görmemiz gerekmektedir. Dolayısıyla bu döngüye çok iyi bakmamız gerekmektedir. Bizim önemimiz bunun sağlıklı işlemeden ortaya çıkar. Dolayısıyla arza dayalı eğitim çoktan geride kaldığı gibi, talebe dayalı eğitimde artık yetmez. Esasen bunun yanında bir de gelişime dayalı eğitimi de bizim işin içine alıp buna göre eğitim sunmayı yeniden planlamamız gerekiyor.

Kültürdeki değişimde çok önemli. Küreselleşme var. Buralara müsaade ederseniz çok fazla girmeyelim. Ama kavramda, değer ve hayat anlayışında şiddetli bir kültürel değişim ve etki olduğu da bir gerçek.

Eğitimde küreselleşmenin yine bazı göstergelerini size sunmak isterim. Niçin eğitimde küreselleşiyoruz, neden? Çünkü bilgi küreselleşiyor. Bilişim teknolojileri ile bu bilginin herkes tarafından kullanılması imkanı var. Küresel öğrenme imkanları var. Artık sınıfın mutlak hakimi öğretmen değil.

Sevgili arkadaşlar, mesela 60 sene evvel Türkiye’de orta halli bir ailenin babasının ne kadar bilgi sahibi olduğunu düşünelim. Veya 40 sene evvel, daha da yaklaştıralım 30 sene evvel. Şimdi o bilgi sahibi babanın bilgisiyle ilkokulu bitirmiş torunun bilgisi bir karşılaştıralım. Ne kadar değişim yaşıyoruz? Şimdi dolayısıyla küresel öğrenme imkanları bütün bunlarda bize çok ciddi yeniden sorgulama imkanı getiriyor. Yeniden sorgulama imkânı getiriyor ve biz hâlâ bu toplumda dede-torun ilişkisini koparmak istemiyorsak, o hızlı öğrenen toruna ayak uyduracak öğrenme süreci içinde olmamız gerekiyor. Küresel rekabet ve istihdam çok ciddi anlamda eğitimde küreselleştirmeyi gerektiriyor; çünkü küresel istihdam ortaya çıktığına göre, eğitimimizin buna uygun tarzda ve niteliklerle insan yetiştirmesi gerekiyor. Teknoloji tabanlı öğrenme var, yine söylüyorum, bu bizi formel eğitimde ciddi anlamda zorlar. Yahut da zorlama demeyelim, takviye eder diyelim, daha doğru olur. Çünkü bu biri diğerine alternatif değil, ya da biri diğerinin karşıtı değil. Ama takviye eder. Yani bir çocuk, bir genç, bir öğrenen insan, okula gelmeden okulun vereceği pek çok bilgiyi, hatta veremeyeceği pek çok bilgiyi de öğrenebilir. Ve çok ortaklı eğitim programları. Bu da bugün geçerli. Mesela diyelim ki bir diplomayı 3 veya 5 değişik ülkedeki eğitim kurumu müştereken verebilir. Bu örnekler de şu anda dünyada yaşanmakta. Dolayısı ile eğitimde küreselleşme artık yaşanan bir vaka olarak karşımızda duruyor.

Küresel eğitimdeki değişimin altında yatan şeyler neler dediğimiz zaman, topluma hizmet birinci derecede önemli. Yaşam boyu öğrenme son derece önemli. Ülkesel, bölgesel ve küresel standartlar oluşuyor. Esasen bugün Avrupa Birliği’nin yapmak istediği şeyler neler? Yani Avrupa Birliği kendi bölgesinde bir standart oluşturma çalışması yapmıyor mu şu anda? Diyelim ki Amerika bölgesinde bir başka çalışma var, Uzakdoğu’da başka bir çalışma var; sonra bu birleştirilerek küresel bir noktaya doğru götürülmeye çalışılıyor. Aynı zamanda ülkesel standartlar da var. Bütün bunlar eğitimde bizim değişim ihtiyacımızın gerekleri. Tabii esneklik,

demin anlattığım gibi, her gün değişen şartlarla bizim eğitim verişimizin mutlaka esnemesi lazım. Zaman olarak esnememiz gerekiyor, mekân olarak esnememiz gerekiyor, teknoloji ve sunuş olarak esnememiz gerekiyor, eğitim programları olarak esnememiz gerekiyor. Bir diğer husus, öğretmede kısıtlılık – öğrenmede sınırsızlıktır. Buna da dikkatinizi çekmek isterim. Dolayısı ile şimdi öğretme üzerinden mi gidelim hâlâ, yoksa öğretmeyi bir çekirdek faktör olarak tutup, onu çok daha geniş bir çemberde öğrenme ile mi kuşatalım?

Tabii sanal sınıflar, siber öğretmenler var, uluslar arası vs. Bugün bir öğrenci bugünkü teknolojilerde mahirse, kendi siber öğretmenini oluşturabilir öğrenme konusunda. O zaman Sayın Hocam, arkadaşlarımızın da hoşgörüsüne sığınarak bazı şeyleri atlıyorum. Bir şeye dikkatinizi çekmek istiyorum. Bu verim tablosunda bizim durumumuz hiç de iç açıcı değil. Bizde bire-bir verimden bahsederken pek çok yakınımız, komşumuz, bire-üç, bire-dört verimlerle çalışıyor. Altında yatan ne dediğiniz zaman, evet nitelikli insan gücü. Demografik durum: çok öğrenüyoruz, fırsat da olabilir, tehdit de olabilir. Üzerinde çok düşünmek gerekir.

Şu göstergelere dikkatinizi çekmek istiyorum. Yine bu daha çok mesleki teknik eğitim merkezli, ama şöyle bir karşılaştırma sunmak istiyorum dikkatinize. Mesleki teknik yükseköğretim kurumları açısından bakacak olursak, yönetim modeli bizde kamu otoritesine tabidir. Diğer gelişmiş taraftan bakacak olursak, toplumsal irade ile oluşur. Cazibe merkezlilik: bizde yoktur henüz, öbür taraf bunu çoktan sağlamıştır. Program açma ve geliştirme çalışmaları: çoğunlukla kurumsal irade ile oluşur, bu tarafta ise sektörel irade ve işbirliği içerisinde yapılır. Öğretim elemanı temini ve geliştirme konusunda bizim açımızdan henüz daha bir modelimiz yoktur; mesleki teknik yükseköğretim için söylüyorum bunu, henüz modelimiz yok. Diğer taraf bu meseleyi çoktan halletmiş durumdadır. Öğrenci sayısı ve dağılımı: bizde ortalama olarak bakacak olursak, öğrencinin %95'i tam zamanlıdır, %5'i ise sertifika vs. Karşı tarafa bakacak olursak, öğrenci sayısında, mesela 15.000 öğrencili bir kurumda 5.000'i tam zamanlı, 10.000'i kısa süreli, ya da sertifika temelli. Bu, şunu ifade ediyor: Yani topluma ne kadar açık olduğunuzu buradan görebilirsiniz. Toplumun ihtiyaçlarına, isteklerine ne kadar karşılık verebildiğinizi. Öğrenci yaş ortalaması bizde 18-20 arası, öbür tarafta 29-31 arası. Nasıl oluyor diye düşünmek lazım. Herhalde onlar çok sınıfta kalmıyor, onlarda da 18 yaşında çocuklar da var, ama 65 yaşında insanlar da var okulda. Aynı okulda. Dolayısı ile eğitim programları ve sunuluşları kısmına baktığımız zaman, bizde genellikle esneklik yok, çeşitlilik sınırlı, talep ve ihtiyacı karşılama göstergeleri henüz daha oluşturulamamış; öbür tarafta esnek, çeşitli ve ihtiyaca göre. Öğretim kadrosunun profili bizde tam zamanlı %90'ı, en fazla %10'u yarı zamanlı. Diğer tarafta ise ortalama %40'ı yarı zamanlıdır bu insanların. Bunun da altına bakmak lazım. Niye yarı zamanlı bu insanlar? Metot ve teknolojilerde biz hâlâ geleneksel metot ve teknolojiler kullanıyoruz; öbür tarafta ileri metot ve teknolojiler kullanılıyor. Arayüzler, özellikle toplumla eğitim kurumlarının

buluğuğı arayüzler; bizde henüz bunlar çok çok yeni, öbür taraf bunu çoktan almış götürmüş. Donanım sağlama konusunda bizde sektör katkısı yok gibi bir şey, karşı tarafta sektör temelli donanım sağlama çalışmaları yapılıyor. Bütçe temini bizde %100 devletten, öbür tarafta bütçenin en az %20'sini kendisi bulmak gibi bir durumdadır. Fiziksel yapılanmaya baktığımız zaman, bizde çok ciddi sorunlar vardır, hatta okul tipine uygun bina yapma konusunda bile çok ciddi sorunlarımız var. Öbür tarafta bu konuda sorun yok. Denetim konusunda biz son derece zayıfız. Evet, bu çerçeveden hareket ediyoruz ki Türkiye'de teknik ve mesleki eğitimde yaşam boyu öğrenme açısından ve esasen bu noktaya odaklanarak çok ciddi bir reform yapmak gerekmektedir. Nerede dersiniz, şurada size söylemiş oluyorum ve sabrınız için de çok teşekkür ediyorum. Bundan sonrası web sayfasında olacak, oradan da ayrıntılar görülebilir.

Teşekkür ederim.

Prof. Dr. Aybar Ertepinar

şimdi dördüncü oturumla ilgili sorulara geçiyoruz.

Tülay Özsoy: Benim sorum Slovenya'dan gelen konuğumuza olacak. İlk önce kendimi tanıtayım. Bir özel öğretim kurumunda çalışıyorum. Biraz uzatırsam da baştan özür diliyorum. Öncelikle konuşmasından çok yararlandığımı belirtmek istiyorum. Kafamda yaşam boyu öğrenme ile ilgili pek çok soru işaretini böyle uçuşup dururken o her bir soru işaretine, o soru işaretinin sonuna ekleyeceğim cümleler bulmam ve anlamlandırmama çok yardımcı oldu konuşması. Yaşam boyu öğrenme olayına bakış açısında, özellikle emek ve işgücü piyasasının yaklaşımından söz etti. Bu forumda da eğitim hakkını konuşacak olsak da 2 gündür hep küreselleşmeden, rekabetten çokça bahsediyoruz gibi geliyor bana. Dolayısı ile ben biraz eğitim hakkı ile bağlantısını kurarak şunu söylemek istiyorum: Eğitime kendinde bir değer olarak baktığımızda çok farklı bir anlam yüklemiş oluyoruz. Nitekim Sayın Zgaga'da bahsetmişti bundan, yani eğitimin sadece enstrümantal bir şey olmadığını, araçsallaştırılmayacağını, aynı zamanda hümanist bir yanının olduğunu ve varoluşsal bir süreç olduğundan söz etmişti. Ben de bu noktada eğitim hakkıyla nasıl ilişkilendirdiğini çok merak ediyorum. Çünkü eğer araç olarak bakarsak bir hak ihlali olarak gibi geliyor bana. Ama eğer bir hümanist bakış açısı ile bakarsak, eğitimi kendinde bir değer olarak görürsek işte o zaman ancak bir insan hakkı olarak eğitim hakkını gerçekleştirmiş olabiliriz. Böyle bir şey diye düşünüyorum.

Prof. Dr. Aybar Ertepinar: Hocam, diğer sorulara hiç vakit bırakmayacaksınız.

Tülay Özsoy: Peki tamam, burada kesiyorum, eğitim hakkı ile bağlantısını kurması konusunda.

Prof. Dr. Aybar Ertepinar: Ama toplam vaktimiz 5-6 dakika.

Tülay Özsoy: Teşekkür ederim, sağ olun.

Prof. Dr. Pavel Zgaga: Bence siz mesajı anladınız, bu satır arası mesajı olsa da çok iyi anladınız ve yorum yapacak daha fazla bir sözüm yok. Size katılıyorum. Bu çok önemli, hepimiz çalışmalarımızda deneyelim, her birimiz okulumuzda bu fikirleri bir pratik gibi uygulamayı deneyelim.

Prof. Dr. Aybar Ertepinar: Teşekkürler, başka soru var mı ?

Ahmet Aypay: Çanakkale 18 Mart Üniversitesi. Benim sorum Sayın Sabahattin Balcı Hocama. Meslek yüksekokullarının, mesleki eğitimin yükseköğrenim içinde, akademik eğitim içinde farklılaştırılması konusunda bazı şeyler söyledi. Acaba meslek yüksekokulları üniversitelerden ayrılmalı mı? Bunu sormak istiyorum kendisine. Nasıl bir model var kafasında? Bizimle paylaşırsa çok sevinirim. Çok teşekkürler.

Prof. Dr. Sabahattin Balcı: Efendim teşekkür ediyorum. Tabii dünyadaki uygulamalara bakacak olursak, mesela Kıta Avrupası, Amerika ve benzeri ülkelerden hiçbirisinde üniversiteler içerisinde mesleki teknik yükseköğretim yok. Türkiye'nin 82'deki yapılanması ile beraber alındı. İsabetsiz değildir, çok da yararları oldu. Ama o zamanki varlığı ile şimdiki arasında çok büyük fark var. Yani şöyle oldu diyelim: Geçmişte o üniversite havuzunda bir damla gibi dururken, şimdi havuzun duvarına dayandı. Büyüklüğüyle, misyonuyla, yeni durumuyla. Dolayısı ile yeni bir yapılanma gerekiyor. Ama ilk etapta söylemek istediğim şey şudur: Üniversiteler içinden ayrılmak değil, yükseköğretim kurumu içerisinde bir üst organizasyonda, planlama ve koordinasyon ihtiyacını karşılayacak şekilde bir yükseköğretim, mesleki teknik eğitimi planlama koordinasyon merkezi kurulmasıdır. Buna bağlı olarak da üniversitelerde bir alt organizasyon yapılmasıdır. Şimdilik... Teşekkür ediyorum.

Prof. Dr. Aybar Ertepinar: Çok teşekkür ederim. Oturumu kapatmak durumundayım. Sayın panelistlere, katılımcılara ve organizatörlere tekrar teşekkür ediyorum, iyi geceler.

30 Ocak 2008

09:00 - 10:00 AÇILIŞ KONUŞMASI

Ali Babacan, Dışışleri Bakanı

Çok Değerli TED'liler, Saygıdeğer Konuklar,

Bundan 23 yıl önce mezun olduğum Türk Eğitim Derneği Ankara Koleji'nde tekrar bulunmaktan, sizlerle beraber olmaktan büyük mutluluk duyuyorum, büyük onur duyuyorum.

Özellikle bütün toplumların temel taşıını teşkil eden eğitim konusunda böyle kapsamlı bir forum düzenledikleri için ve bu konudaki görüşlerimi sizlerle paylaşma imkânı sundukları için Türk Eğitim Derneği yöneticilerine de ayrıca teşekkür etmek istiyorum.

Saygıdeğer Konuklar,

Ben bugün Türkiye'nin Avrupa Birliği süreci hakkında kısa bir bilgi verdikten sonra, eğitim konusu Avrupa Birliği sürecinde nasıl yer alıyor, bu konuda Türkiye'de neler yapılıyor, bu konudaki görüşlerimi, bu konudaki çalışmalarını sizlerle kısaca paylaşmak istiyorum. Biliyorsunuz, Avrupa Birliği, İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra 20. yüzyılın en önemli barış projesi olarak gündeme geldi. Birbiriyle kıyasıya savaşıan ülkeler, milyonlarca kişinin öldüğü savaşıardan çıkan ülkeler, önce kömür ve çelik konusunda bazı ortak alanlar, dayanışma alanları tespit edip, daha sonra ağırlıklı olarak ekonomik olan bir işbirliğini, 20. yüzyılın en büyük uluslararası oluşumlarından birisi haline getirdiler. Daha bundan 60-70 yıl önce birbiriyle farklılıklar üzerinde savaşıan, birbiriyle çekişen ülkeler bugün ortak değerler, ortak idealler ve ortak amaçlar etrafında buluştular, bir araya geldiler ve hem siyasi hem ekonomik anlamda dünyanın en önemli oluşumlarından biri böylece karşımızda.

Türkiye'nin bu AB ile olan ilişkileri uzunca bir tarihe dayanır. Türkiye, 1963'ten bu yana AB'yle kurumsal ilişkilere girmiş ve her geçen dönemde ilişkilerini daha önemli safhalara götürmüş bir ülke.

Cumhuriyetin kuruluşundan bu yana modernleşme projesi çerçevesinde ilerlemeyi hem bir hedef hem de Türk halkının daha iyi standartlarda yaşaması için bir araç olarak gören ülkemiz de, bu yeni oluşumla olan ilişkileri geliştirmeyi dış politikasının başlıca hedeflerinden birisi haline getirdi. Bu hedef bugün de genel olarak Türkiye'nin uzun vadeli dış politikasının temel unsurudur.

Şu anda Türkiye AB'yle olan ilişkilerinde sadece bir aday ülke değil, aynı zamanda bir katılımcı ülkedir. Yani adaylık statüsünün daha üstünde bir statüye sahiptir bugün Türkiye ve artık tam üyelik amacıyla müzakerelerine başlamış bir ülkedir.

Üç Ekim 2005 tarihinde başlayan bu müzakere sürecimiz şu anda pek çok kamu kuruluşumuzun ve aynı zamanda çok sayıda sivil toplum kuruluşumuzun yoğun bir çalışmasıyla devam etmekte. İstisnasız olarak kamu kuruluşlarımızın tümü yüz kırk kadar da sivil toplum kuruluşu bu çalışmaların içerisinde.

Yaklaşık yüz bin sayfa civarında bir dokümantasyonu olan AB müktesebatı, bizim ekiplerimiz tarafından çok detaylı bir şekilde incelendi; tarama dediğimiz süreç tamamlandı ve artık Türkiye hem kurallarıyla hem de kurumsal yapılarılarıyla AB müktesebatına hızla uyum sağlamakta. Sadece bu hükümet döneminde, yani beş aylık bir süre içerisinde, farklı fasıllardaki çalışmaları ilerletmek amacıyla Ankara ve Brüksel'de iki yüz yirmi dokuz toplantı gerçekleştirildi. Yine aynı süre içerisinde Devlet Başkanı, Hükümet Başkanı ve Bakan seviyesinde Avrupa Birliği ülkelerine tam kırk altı ziyaret gerçekleştirildi ve artık AB süreci Türkiye'nin günlük çalışmasının, günlük hayatının bir parçası.

Katılım sürecinin sonunda ülkemizin AB üyeliğinin gerçekleşmesi ve bu şekilde ülkemizin çok daha modern, çok daha yüksek standartları yakalamış bir ülke olması, gerçekte tüm toplumumuz için son derece önemli. Bu sürecin bir siyasi yönü var, bir de daha çok teknik içerikli yönü var. Siyasi reformlar AB sürecimizde son derece önemli; demokrasimizin derinleşmesine, Türkiye'deki insan hakları ve özgürlükler konusunda tam bir AB uyumu, Kopenhag siyasi kriterlerine uyumu, yine hukukun üstünlüğü ilkesinin ülkemizde tam olarak yerleşmesi, bu AB sürecinin en önemli hedeflerin bir tanesi. Dünyada kendisine demokratik cumhuriyet diyen o kadar çok ülke var ki bu ülkeleri şöyle tek tek alıp incelediğinizde bunların pek çoğunun aslında demokrasi kelimesini tamamen kullandığını, aslında demokrasiyle uzaktan yakında ilgisi olmadığını görüyorsunuz. Türkiye de kendisine hedef olarak birinci sınıf demokrasiyi seçen bir ülke. Biz; Türkiye'ye özel sebeplerle, bize has özelliklerimiz var, onun için de demokrasimiz bize has bir demokrasidir, bunu başkasıyla kıyaslamayalım ve elimizde olana razı olalım deme lüksüne sahip değildir. Türkiye, kendi demokrasi uygulamalarını mutlaka ve mutlaka dünyadaki en iyi uygulamalarla sürekli mukayese etmeli ve kendine dünyadaki en iyi demokrasileri hedef olarak seçmelidir. Biz artık bir devlet projesi olarak Avrupa Birliği'ni kendimize hedef seçmişiz, yani Kopenhag siyasi kriterleriyle tanımlanan bir demokrasiyi kendimize hedef seçmiş bir ülkeyiz. Her an kendimizi o kriterlerle mukayese edeceğiz, o kriterlere ne kadar yakınız, ne kadar uzağınız, bunu mutlaka kontrol ede ede çalışmalarımıza devam edeceğiz; aksi halde birileri çıkıp bu kadar yeter, Türkiye'ye bundan fazlası yaramaz diyebilir. Yine temel hak ve özgürlükler konusunda, bizim standardımız, kriterimiz Kopenhag kriterleridir. Türkiye'de özgürlüklerin doyasıya yaşanması, tüm vatandaşlarımızın istisnasız olarak, Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olan herkesin vatandaş olmanın verdiği haklardan sonuna kadar yararlanması, yine bizim tüm bu reform sürecimizin en temel unsurlarından birisi olmalıdır. Bu konuda çok büyük ilerlemeler kaydettik-, 2002'nin Türkiye'siyle bugünün Türkiye'si bu açıdan baktığımızda neredeyse

farklı iki ülke. 2004 sonuna kadar kriterleri yeterince karşılayan bir ülke olarak çok sayıda reform gerçekleştirdik. Byonce müzakerelere başlama hakkı elde ettik; arkasından da reformlarımızı rafine etme, derinleştirme dönemine girdik ve şu anda bu dönemin içindeyiz.

Müzakerelerin fasıllar bazında nasıl ilerlediğine şöyle bir bakacak olursak, bugüne kadar altı faslın açılışını resmen gerçekleştirdik. Ancak, Türkiye için fasıl açmak ya da fasıl kapatmak, yeni ye olan on iki ülkeyle mukayese ettiğimizde çok farklı anlamlar taşıyor. Türkiye'nin Avrupa Birliği süreci, yeni ye olan ülkelerden çok daha farklı nitelikler taşıyan bir süreç. Maalesef bizim fasıllarımızın açılması ya da kapanması, fasılların içeriği ile ilgi teknik konularda Türkiye'nin ne kadar ilerlediğine değil, fasılların açıldığı ya da kapandığı dönemde Avrupa Birliği'ndeki genel siyasi iklimle son derece ilgili. şu anda bizim beş-altı faslımız daha aslında hemen açılmaya hazır durumda, teknik olarak bütün problemlerin çözüldüğü Türkiye'nin bunları resmen açmaya hazır olduğu Avrupa Birliği Komisyonu tarafından da tüm ye ülkelere rapor edilmiş durumda. Ancak, kimi zaman farklı ye ülkelerin farklı yaklaşımları, bu fasıllar önünde engel teşkil edebiliyor.

Biz 2007 yılının başında, yani geçtiğimiz yılın başında çok önemli bir stratejik karar verdik; özellikle fasılların açılması ya da kapanması, ye ülkelerin genel siyasi iklimine bu kadar bağlı olduğunu gördüğümüzde dedik ki biz kendi iç reform sürecimizi bu fasılların açılmasına kapanmasına bağlayamayız. Bizim kaybedecek vaktimiz yok, yirmi yedi ülkeden birinin keyfi yerinde değil diye biz bu sürecimizi yavaşlatamayız. Dolayısıyla, i reform srecimizle fasılların resmen açılıp kapanması arasına bir mesafe koyduk ve i reform sürecimize hızla devam kararı aldık. Geçen sene Nisan ayında bir program yayımladık ve bu programla yapacağımız tüm müktesebata uyum programının detaylı bir açıklamasını kamuoyuyla paylaştık. Dört yüz sayfalık bu dokümanda iki yüz kadar yasal düzenleme, altı yüz kadar da ikincil düzenlemenin takvimi ve bunları yapacak sorumlu kuruluşların isimleri yer almakta ve bu neredeyse bir senelik bir dönemde uygulanmaya başlanmış durumda. Dolayısıyla ne demiş olduk; 2013 yılı itibariyle "Ben hazırım" diyecek, tabii o gün itibariyle Avrupa Birliği, Türkiye için ne kadar hazır, hep birlikte göreceğiz.

Değerli Konuklar,

Kuruluşundan bu yana ağdaş medeniyetler seviyesine ulaşma ülküsü için alışan Türkiye, bu süreç çerçevesinde Avrupa Birliği'nin eğitim alanındaki öncelik ve hedeflerini de paylaşma kararı almıştır. Bu ncelik ve hedefleri hayata geçirmek için, hem kurumsal altyapı hem de insan kaynağı ülkemizde mevcuttur. Türkiye, Avrupa Birliği'nin daha rekabetçi ve daha verimli olmasına yönelik Lizbon gündeminin hedef ve amaçlarını da paylaşmaktadır. Erken yaşta okuldan ayrılanların oranının azaltılması, ortaöğretimde okuyan nüfusun oranının arttırılması, kız-erkek arası okuma oranı farklılıklarının azaltılması, bilgi ve iletişim teknolojilerinin daha etkin bir şekilde kullanımının sağlanması ve hayat

boyu öğrenim, ülkemizin Avrupa Birliği'yle paylaştığı eğitim alanındaki ortak hedeflerdir.

Türkiye 2001 yılında Avrupa Birliği'nin Bolonya sürecine katılmıştır. Bolonya sürecinin katılımcıları arasında, öğrencilerin ve öğretmenlerin karşılıklı hareketliliğini artırma yönündeki çabalarımız da sürmektedir. Eğitim alanında AB ile işbirliğimizin en önemli boyutunu, AB'nin eğitim ve gençlik programları teşkil etmektedir. Bu programları Ulusal Ajans olarak adlandırdığımız kurumumuz Avrupa Birliği Eğitim ve Gençlik Programı Merkezi Başkanlığı yürütmektedir. Ülkemiz 2004 yılından bu yana, Avrupa Birliği'nin Leonardo, Sokrates ve Gençlik programlarına başarıyla katılım sağlamaktadır ve 2007 yılında Hayat Boyu Öğrenim ile gençlik programlarına da katılım sağlanmıştır. Erasmus yükseköğrenim öğrenci değişim programı sayesinde binlerce gencimiz Avrupa Birliği ülkelerinde belirli süreler için eğitime gitmektedirler. 2004 yılından bu yana Avrupa Birliği'nin eğitim ve gençlik programlarından yararlanan kişilerin sayısı kırk bini aşmıştır ve bu rakam 2013 yılında toplam üç yüz seksen bine ulaşacaktır. Şu ana kadar yararlanıcılar olarak tanımlanan bu kitle içerisinde dokuz binden fazla üniversite öğrencisi, beş binden fazla mesleki eğitim öğrencisi, on sekiz binden fazla genç, üç binden fazla öğretmen, iki binden fazla öğretim üyesi vardır. Ülkemizde işgücü kalitesinin artırılması bakımından söz konusu programlar önemli işlev görmektedir. Türkiye, Avrupa Birliği Eğitim ve Gençlik Programlarını başlatma, uygulama ve yaygınlaştırma konusunda gösterdiği performansla dayalı olarak 2007-2013 dönemiyle ilgili önemli bir noktadadır ve Avrupa çapında Yaşam boyu öğrenme Programında yedinci, Gençlik Programında ise dördüncü en büyük bütçeye sahip olan ülke konumuna yükselmiştir. Bütün Avrupa Birliğini düşündüğümüzde Hayat Boyu Öğrenimde yedinci ülkeyiz, Gençlik Programında ise dördüncü büyük ülke konumundayız.

Eğitim ve gençlik programları, uluslararası işbirliğine dayalı programlar olduğundan ülkemizden yurtdışına gidenler kadar, eğitim faaliyetlerini yürütmek üzere ülkemize gelenler de olmaktadır. Erasmus Yüksek Öğrenim Öğrenci Değişim Programı kapsamında gelen öğrenci ve eğitim elemanları sayıları her yıl katlanarak artmaktadır. 2004 yılından bu yana üç yıllık dönem sonunda ülkemizdeki yükseköğretim kurumlarına yurtdışından yaklaşık bin öğretim elemanı ve iki bin üç yüz de öğrenci gelmiştir. Bu durum yükseköğretim kurumlarımızın diğer ülkelerdeki karşıtlarıyla, karşılıklı etkileşim ve işbirliği için verimli bir ortam yaratmakta ve gelenlerin sayısının yüksekliği ise ülkemizin tercih edilirliliğine işaret etmektedir.

Karşılıklı hareketliliğin daha da yoğun olduğu bir başka program ise Gençlik Programı ve bu program kapsamında yurdumuza 2004 yılından bu yana gelenlerin sayısı altı bin üç yüze ulaşmış durumda.

Türkiye'ye yönelik bu hareketliliğin bir diğer memnuniyet verici yönü ise ilk kez Avrupa Birliği vatandaşlarının Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenmeye ve

Türkçeye ilgi göstermeye başlamış olmalarıdır. Bir yıla yakın süre ülkemizde kalan bu gençler dilimizi ve kültürümüzü ilk elden tanıma ve öğrenme fırsatını elde etmekte, ülkemiz toplumsal hayatını yakından gözlemleme ve tanıma fırsatı bulmaktadırlar. Bugüne kadar edinilen izlenim, bu tür uzun süreli kalışların bir Türkiye imajı oluşturmada, bir Türkiye algılaması oluşturmada çok büyük bir önemi olduğudur.

Değerli Konuklar,

Avrupa Birliği'yle Türkiye'nin ilişkilerinin çok önemli bir yönü, karşılıklı iletişim, karşılıklı olarak birbirini daha iyi tanıma imkânıdır. Bu aslında aynı zamanda sadece bir Türkiye ve sadece bir Avrupa Birliği meselesi değil, bölgesel ya da küresel anlamda düşündüğümüzde medeniyetler arası bir iletişim, bir kaynaşma, bir yakınlaşma projesidir. Türkiye'nin müzakere kararının alındığı 17 Aralık 2004 tarihinde Brüksel'e pek çok ülkeden gazeteciler gitmiştir; fakat sadece bölge ülkelerinden yani Ortadoğudan iki yüz yetmişin üzerinde gazeteci gitmiştir. Türkiye'nin kararını, Türkiye ile ilgili kararı izlemişlerdir. Bugün, Türkiye'nin attığı her reform adımı Kuzey Afrika, Orta Asya, Ortadoğu, ta Güneydoğu Asya'ya kadar yankılar uyandırmaktadır. Bir bakıma Türkiye, demokrasi İslam ve laikliğin aynı anda ve her geçen ay, her geçen yıl daha iyi bir arada bulunduğu bir ülke olarak bütün dünyada izlenmedir ve pek çok ülkedeki genç entelektüeller, reform yapmak isteyen insanlar Türkiye'yi kendilerine bir bakıma örnek almaktadır. Türkiye'deki gelişmeler o insanlara kendi ülkelerinde güç katmaktadır.

Özellikle 11 Eylül olaylarından sonra doğu batı çatışmasının çoğalacağı, medeniyetler arasındaki ilişkilerin son derece kötü bir noktaya gideceği konusunda pek çok senaryo üretildi. Aslında Türkiye'nin Avrupa Birliği ile başlatmış olduğu bu müzakere süreci, bütün bu olumsuz senaryolara verilmiş belki de en iyi cevaptır. Avrupa Birliği'nin kendisi nasıl 20. yüzyılın en büyük barış projesiyse, Türkiye'nin Avrupa Birliği süreci ve Türkiye'nin nihayetinde Avrupa Birliği'ne tam üye olması da 21. yüzyılın en önemli barış projelerinden, küresel barış projelerinden birisi olarak mutlaka tarih kayıtlarına geçilecektir.

Türkiye'yi içine alan bir Avrupa Birliği daha çok güçlü olacaktır: Türkiye'yi içine alan bir Avrupa Birliği gerçek anlamdan küresel bir aktör olabilecektir; yine Türkiye'yi içine alan bir Avrupa Birliği çok daha yüksek bir temsil gücüne sahip olacaktır. Bugün Avrupa Birliği'nin ekonomik gücüyle siyasi gücü arasında bakıyorsunuz ki büyük bir uçurum var; ekonomik olarak dünyanın en büyük güçlerinden birisi, ama siyasi güç olarak bakıyorsunuz ki durum çok daha farklı bir noktada. Ortak bir dış politika oluşturmakta güçlük çeken ve çok temel konularda dahi bir türlü dünyada sesini yeterince duyuramayan, yeterince etkinlik ortaya koyamayan bir AB'den söz ediyoruz ve Avrupa Birliği ne kadar içine kapanırsa, ne kadar münhasır bir bölge, münhasır bir oluşum olarak kendini tanımlarsa, ilan ederse, o kadar gücünü kaybedecektir. Avrupa Birliği ne kadar

dışa açılır, ne kadar katılımcı bir anlayışla bundan sonra devam ederse, o kadar güçlenecektir, dünyada o kadar daha fazla söz sahibi olabilecektir.

Biz Türkiye'nin AB sürecini sadece bir 28., 29. ülkenin üye olmasından ibaret görmüyoruz ve kimsenin de böyle görmemesi gerekiyor. Türkiye'nin Avrupa Birliği süreci yeni bir Avrupa Birliği tanımlamayla, Avrupa Birliği'ne yeni bir çehre katmayla alakalı bir süreçtir ve müzakere sürecimiz tamamlandığında, işte o verilecek karar gerçekten bölgemizin kaderini etkileyecek bir karar olacaktır.

Saygıdeğer Konuklar,

Avrupa Birliği ile yürüttüğümüz bu verimli işbirliğine paralel olarak, biz ulusal düzeyde de eğitimin kalitesinin yükseltilmesini öncelikli hedef olarak kendimize belirlemiş durumdayız. Ülkemizde eğitim konusunda başlıca görevi üstlenen Milli Eğitim Bakanlığımız, Yükseköğretim Kurumumuz ve genel stratejileri belirleyen Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığımızın yanı sıra pek çok sivil toplum kuruluşumuz da eğitim politikalarının geliştirilmesinde ve uygulanmasında önemli çalışmalar yapmaktadır. İşte Türk Eğitim Derneği de Türkiye'nin eğitim alanında, eğitim politikalarının oluşturulmasında ve Avrupa Birliği sürecinde gerçekten çok aktif ve önemli bir rol almaktadır ve şimdiye kadar bütün bu çalışmalarımız için verdiği destekten dolayı ben tekrar Türk Eğitim Derneği'ne ve değerli yöneticilerine buradan teşekkür etmek istiyorum.

Biz bu çerçevede özel sektörün ve sivil toplum kuruluşlarının Türk Eğitim Sistemi'ne devamlı artış gösteren katkılarını memnuniyetle takip etmekteyiz. Özellikle kamu ve sivil toplum kuruluşlarının yakın işbirliği ile kız çocuklarımızın sekiz yıllık temel eğitime erişiminde kaydedilen önemli ilerlemeden de mutluluk duyuyoruz.

Bu çabalarla hem çocuklarımızın kayıt olma oranını arttırmayı hem de bölgesel ve mekânsal farklılıkları azaltmayı hedefliyoruz. Biliyorsunuz, başlattığımız bir program çerçevesinde, bugün bir milyon altı yüz bin çocuğumuz şartlı nakit desteği adını verdiğimiz program çerçevesinde eğitim görmektedir. Bu özellikle dar gelirli ailelerin çocuklarını okula göndermeleriyle ilgili devletimiz tarafından verilen bir teşvikle, özellikle annelere yapılan bir ödemeyle yakından alakalıdır. Biliyorsunuz ilköğretimdeki miktara göre ortaöğretimde daha yüksek bir ödeme yapılmakta, yine kız çocukları için erkek çocuklara göre daha yüksek bir ödeme yapılmakta ve ödeme anneye yapılmakta. Özellikle ülkemizin daha az kalkınmış bölgelerinde, okula gitme oranında, hele hele kız çocuklarının okula gitme oranında son derece hızlı bir artış sağlandı ve bu programın bunda önemli bir payı olduğunu düşünüyoruz.

Daha fazla kaynağı seferber ederek; kamu ve sivil toplum kuruluşları arasındaki işbirliğini geliştirerek, eğitim alanındaki çabaların tüm ülke çapında yaygınlaştırılması ve güçlendirilmesini amaçlıyoruz. Eğitime erişimdeki sorunların yanı sıra eğitimin kalitesine ilişkin konulara da son derece önem

vermekteyiz. Eğitim kalitesinin artırılması açısından müfredatın güncelleştirilmesi, sınıf ğretmenliği, yabancı dil, bilgisayar gibi ihtiyaç duyulan alanlarda yeterli sayıya ve niteliklere ulaşılması, yeterli sayıda ğretmen istihdam edilmesi ve hizmetiçi eğitim yoluyla niteliklerin artırılması, derslik başına düşen ğrenci sayısının azaltılması, ilköğretimde ikili eğitimden tam gün eğitime geçilmesi, etkin bir rehberlik ve danışmanlık sisteminin kurulması, mesleki eğitimin işgücü piyasasıyla uyumunun sağlanması, okullarda bilgi ve iletişim teknolojilerinin etkin olarak kullanılması, temel öncelikler olarak karşımıza çıkmakta.

Değerli Konuklar,

Biz, 2002 yılından bu yana eğitim konusunu aynı zamanda ekonomik reform programımızın çok önemli bir unsuru olarak ele aldık. Dünya Bankası ile yaptığımız çok kapsamlı çalışmalarda eğitim, en önemli reform alanlarından birisi olarak yer aldı. Çünkü Türkiye'nin uzun vadeli ekonomik kalkınması, uzun vadeli ekonomik istikrarı, sağlam bir eğitim sisteminden ve çok iyi yetişmiş nesillerden geçmekte.

Bir ülkenin ekonomik gücü, toplam milli geliriyle llr. Milli gelirin pek çok tanımı ve pek çok hesaplama yöntemi vardır; ama birisi de o ülkedeki katma değerlerin toplamıdır. Yani, bir ülke fert fert, birey birey ne kadar katma değer üretiyor; bunları topladığımızda o ülkenin toplam milli gelirini bulursunuz. İşte Türkiye'nin milli gelirinin yükselmesi, Türkiye'nin ekonomik büyümesi, fert fert daha yüksek katma değer üretmekten geçiyor. Daha yüksek katma değer üretimi ise kuşkusuz daha eğitimi, daha güncel bilgi, becerilerle donatılmış bir nesilden geçiyor. Hatta Türkiye'nin malum bir cari açık sorunu var, biz hep dört beş yıldan beri sürekli söyledik, bu sorunun dahi zm eğitimden geçmekte. İlkönce soruyorlar: "Ne alakası var?" Cari açık ekonomik bir gösterge, işte ülkenin döviz dengesi ile ilgili bir sorun. Eğitim bunu nasıl düzeltecek? Son derece yakından alakalı; eğer biz okul öncesi eğitimden başlayarak, insan yetiştirmeye gerekli önemi verirsek, mesleki eğitime önem verirsek, işgücü piyasalarına esneklik getirecek o meslekten mesleğe kolay geçişi sağlarsak, eğitim konusuna gerekli önemi verirsek, bu konulara esneklik getirirsek, Türkiye çok daha yüksek bir katma değer üreten ülke olacaktır, Türkiye çok daha yüksek katma değer içeren ihracat yapma imknına ulaşacaktır ve böylece orta ve uzun vadede Türkiye'nin önemli bir konusu olan bu demeler dengesi, ancak bu şekilde zlebilecektir.

Değerli Konuklar,

Bilgi toplumuna geçiş sürecinde ihtiyaç duyulan teknolojik yeniliklerin öğrencilere kazandırılması, örgün ve yaygın eğitimin bu teknolojilerle desteklenmesi için ğretmen ve eğiticilerin niteliklerinin artırılması ve okullarda bilgi ve iletişim teknolojilerine yönelik altyapının geliştirilmesi de yine büyük önem arz etmekte. Bilişim teknolojisi sınıflarının eğitimde etkin kullanımı için şu

ana kadar yirmi dokuz binin üzerinde okul ve diğer eğitim kurumuna geniş bant internet erişim hizmeti sağlanmış durumda. Biz sadece ilkokullara geçtiğimiz iki yıllık dönem içerisinde beş yüz binin üzerinde bilgisayar dağıttık. Bugün belki istisnalar olabilir ama Türkiye'deki ilkokulların önemli bir kısmında bilgisayar laboratuvarı ve internet erişimi var.

Ülkemizde kamu eğitim harcamaları, milli gelire oranla nerede? Bu da çok önemli bir gösterge; çünkü bakıyoruz, Avrupa Birliği'nde bu ortalama milli gelirin yüzde 5'i, OECD'de de yüzde 5,4'ü. Yani, milli gelirin içinde eğitim harcamaları yüzde 5,4'lük bir paya sahip, OECD ülkeleri içerisinde. Türkiye'de bu oran nerede. 2005'te yüzde 4 imiş, 2006'da 4,1, 2007'de 4,3; yani her yıl eğitimin milli gelirden aldığı pay yükselmekte. Yine önceki hükümetimiz döneminde hazırladığımız ilk bütçe, 2003 bütçesinde, tarihte ilk defa eğitim en önemli harcama kalemi haline getirilmiştir. Yani bütün devlet harcamaları içerisinde devlet parayı en çok nereye harcıyor diye sorarsanız, eğitim bir numaralı harcama alanıdır, bir numaralı bütçe kalemidir ve bu 2002 yılına kadar böyle değildi. 2003'ten bu yana her bütçede, 2008 bütçesi dahil, eğitim bir numaralı bütçe kalemi olarak yer almıştır.

Tabii, bu oranı daha da yükseltmek, hem milli gelir hem de genel bütçe harcamaları içerisinde eğitimin oranının daha da artırılması, bizim en önemli hedeflerimizden biridir.

Saygıdeğer Konuklar,

Toplumsal gelişmenin sağlanması amacıyla düşünme, algılama ve sorun çözme yeteneği gelişmiş, yeni fikirlere açık, çağdaş uygarlığa katkıda bulunabilen, bilim ve teknoloji kullanımına ve üretimine yatkın, sanata değer veren, beceri düzeyi yüksek, üretken ve yaratıcı bilgi çağı insanlarını yetiştirmek, Türkiye gibi dinamik ve hızla büyüyen bir ülkenin en önemli ihtiyacıdır. Bu ihtiyacın en verimli ve sağlıklı şekilde karşılanması amacıyla, ulusal önceliklerimiz ve Avrupa Birliği ile paylaştığımız ortak hedefler doğrultusundaki çalışmalarımız kararlılıkla sürecektir.

Tabii bu dönemde, gördüğümüz başka bir trend de özellikle Avrupa Birliği konusundaki çalışmaların ve Avrupa Birliği hedefinin, gençlerimize çok farklı şekilde anlatılması ve gençlerimizde gerçekle alakası olmayan bir Avrupa Birliği imajının oluşması. Ben açıkça ifade etmek istiyorum. Avrupa Birliği süreci, işine gelmeyen çevreler var. Türkiye'nin kapalı ülke olmasından, Türkiye'nin kendi içine dönük olmasından, Türkiye'nin kendi özgü sistemi olmasından belki nemalanan, fayda sağlayan çevreler de var. Avrupa Birliği sürecinin Türkiye'nin dışı açılması için, halkımızın çok daha yüksek yaşam standartlarını yakalaması için, halkımızın hak ettiği özgürlük ortamına ulaşması için çok önemli bir süreç. Ben, şunu açıkça ifade etmek istiyorum ki Türkiye bu çalışmaları yaparken sadece ben üye olayım amacıyla yapmıyor, Türkiye bu çalışmaları kendisine, bir reform çerçevesi olarak kabul etmiş ve ne yapıyorsa kendi için yapıyor. Bakın bugüne kadar, şöyle bir 63'ten bu yana olan çalışmaları ele alalım; Avrupa Birliği'ne

taviz anlamında tek bir Şey verilmemiŐtir. Attığımız her adımda kazanılmıŐtır. Kim kazanmıştır? Halkımız kazanmıştır. Ekonomimiz çok daha farklı bir noktaya gelmiştir, bugün müzakereler baŐlayıncaya kadar Türkiye'ye giren doğrudan sermaye rakamına bakın, yılda ortalama bir milyar, müzakereler baŐladıktan sonra 2005'te on, 2006'da yirmi, 2007'de bir yirmi milyar daha sermaye girmiş durumda ve Türkiye'nin milli geliri geçen sene beş yüz milyar dolara yaklaştı. Yüz seksen milyar nerede, beş yüz milyar dolar nerede. Türkiye daha açık bir ülke, daha açık bir toplum oldukça, bundan sadece insanımız istifade edecektir ve halkımız toplumumuz bundan yararlanacaktır. Açık lke olmaktan kaybeden, zarar edenler ise maalesef, talihlerine ksecekler ve Türkiye'nin artık geri döndürülemez bir yola girdiğini, geri dönülemez bir reform sürecine girmiş olduğunu da kabul etmek zorundalar. Bu gerçeği artık bütün dünya görüyor, bu reform süreci, bu açılım süreci Türkiye'nin geri döndürülemez bir süreçtir. Bugünün dünyası bugünün Türkiye'si, bugünün Türk toplumu artık bu hızla açılan Türkiye'nin, hızla ilerleyen Türkiye'nin önüne kimsenin engel olmasına izin vermeyecektir.

Ben sözü fazla uzatmayayım, saat tam on oldu, panelin baŐlama saati geldi. Türkiye'de eğitimin, kalitesinin artması, Türk işgücünün daha nitelikli hale gelmesi ve ülkemiz için olduğu kadar küresel bir aktör olmak için, dinamik Türk işgücüne ve beynine ihtiyaç duyan Avrupa Birliği için, Türkiye'nin bu süreci yine önem taşımaktadır.

Ben bu organizasyonu, bu konferans serisini düzenlediği için tekrar Türk Eğitim Derneği'ne teşekkür ediyorum. İlk iki günün çok başarılı geçtiğini takip ettim. Programın son gününün de yine aynı Şekilde başarılı geçmesini temenni ediyorum, hepinize iyi günler diliyorum.

30 Ocak 2008

10:00 - 11:30 BİRİNCİ OTURUM

**Türkiye İçin Farklı Gelecek Senaryoları: AB Sürecinin
Bilgi Ekonomisi Açısından Yeniden Yorumlanması**

Sunucu: Fulin Arıkan

Saygıdeğer Konuklar, Değerli Katılımcılar,

Bugünün birinci oturumuyla forumumuza devam ediyoruz. Türkiye için farklı gelecek senaryoları, Avrupa Birliği sürecinin bilgi ekonomisi açısından yeniden yorumlanması konu başlıklı bu oturumu, Doğan Holding'den Büyükelçi Sayın Volkan Vural yönetecekler. Konuşmacı olarak CHP Uşak Milletvekili ve Avrupa Birliği Uyum Komisyonu Üyesi Prof. Dr. Sayın Osman Çoşkunoglu, Sayın Dr. Vittorio Campione ve TED Ankara Koleji öğrencisi Sayın Gökcan Demirkazık katılacaklar. Ben her zaman olduğu gibi oturumu yönetecek başkanımızla ilgili kısa bir bilgi aktarmak istiyorum.

Volkan Vural, Ankara Koleji ve Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi'nden mezun olduktan sonra, 1964 yılında Dışişleri Bakanlığı'nda çalışma hayatına başladı. 1968-1986 yılları arasında Münih Konsolosluğu, Dışişleri Bakanlığı Merkez Teşkilatı Uluslararası Ekonomik Kuruluşlar Şube Başkanlığı, NATO Uluslararası Sekreteryası Siyasi Bölüm Yöneticiliği gibi görevlerde bulunan Vural, 1982-86 yılları arasında Dışişleri Bakanlığı İkili Ekonomik İlişkiler Daire Başkanlığı ve Genel Müdür Yardımcılığı görevlerinde bulundu.

Diplomasi kariyerine 1986 yılı itibariyle büyükelçi olarak devam eden Volkan Vural, Türkiye Cumhuriyeti'nin İran İslam Cumhuriyeti nezdindeki büyükelçisi olurken, 1988-1993 yılları arasında ise Sovyetler Birliği ve daha sonra Rusya Federasyonu Büyükelçiliği görevlerini üstlendi. 1993-1995 arasında büyükelçi olarak Dışişleri Bakanlığı Müsteşar Yardımcısı ve Başbakan Başdanışmanlığı görevlerinde bulunan Vural, 1995-1998 arasında Türkiye Cumhuriyeti'nin Federal Almanya nezdindeki büyükelçisi oldu. Vural, 1998-2000 arasında büyükelçi olarak Türkiye Cumhuriyeti'nin Birleşmiş Milletler nezdindeki Daimi Temsilciliği görevine getirildi.

2000-2003 arasında ise Başbakanlık AB Genel Sekreterliği'nin Kurucu Genel Sekreteri oldu. 2003-2006 arasında İspanya Krallığı ve Andora Prenslığı nezdindeki büyükelçilik görevini tamamlayan Vural, 29 Aralık 2006'da Dışişleri'nden emekli oldu ve Mart 2007'de Doğan Şirketler Grubu Holding AŞ'de çalışmaya başladı. Buyurun efendim.

Oturum Başkanı: Büyükelçi Volkan Vural, Doğan Holding

Çok Değerli Konuklar,

Her Şeyden  nce, Şahsen benim için Ankara Koleji'nde bulunmak büyük bir ayrıcalık. Eski okulum ama tanıyamadığım bir okul Şimdi, o kadar gelişmiş ki insanın gözlerini yaşartıyor. Bu okulu bu duruma getiren tüm yöneticilere, tüm arkadaşlara, kolejilere teşekkür ediyorum, eski bir  ğrenci olarak da Őukranlarımı sunuyorum.

Bugün Türkiye'nin AB sürecinde yeni moda bir kavramı, “bilgi ekonomisi” kavramını değerlendireceğiz ve bu süreçle bilgi ekonomisi arasındaki ilişkileri gözden ge ereceğiz. Çok değerli konuşmacılarımız var. Birisi çok değerli  ğrenci arkadaşımız Gökcan Demirkazık, Sayın UŞak Milletvekilimiz Osman  oŐkunođlu ve İtalya'dan Sayın Senior Vittorio Campione. Her biri kendi açılarından konuları irdeleyecekler. Ben kısaca toplantıyı a abilmek açısından birkaç söz söylemek istiyorum. Türkiye'nin AB  yeliği, Türkiye'ye verilecek, AB  lkeleri tarafından tanınacak bir imtiyaz değildir. Türkiye'nin Avrupa Birliği  yeliği, Türkiye'nin siyasi, ekonomik, tarihi ahtı ve hukuki bir hakkıdır. Türkiye'nin Avrupalılığını tartışmak yanlıştır. Türkiye, Cumhuriyetten  nce Osmanlı İmparatorluğu dahi, en kötü dönemlerinde Asyalı olarak değil, Avrupa'nın bir hasta adamı olarak Avrupalılar tarafından tanımlanmıştır. Dolayısıyla Türkiye Cumhuriyeti'nin Avrupalılık vasfı, kendi tarihinden gelmektedir, kendi ilişkiler ağından gelmektedir ve Cumhuriyetimiz de benimsediği değerler itibariyle Avrupa Kültür ailesinin bir parçasıdır, ayrılmaz bir parçasıdır.

Avrupa Birliği'ne üyelik sürecimizin başladığı 1950'li yılların sonlarından itibaren, sürekli bir gayret içindeyiz. Çeşitli aşamalardan geçtik ve en nihayet 2005 yılında üyelik müzakerelerine başladık. Bu hakikaten farklı bir statüdür. Bir kere Şimdiye kadar müzakerelere başlayıp da  ye olmayan ülke yoktur; ama Türkiye'nin önünde çok ciddi engeller bulunduğu da gerçektir. Bugün yürütmekte olduğumuz müzakereler istediğimiz  l de hızlı gitmemektedir. Bunun bir anlamda anlaşılır tarafları vardır, yani burada Türkiye'nin ülke olarak büyüklüğünün, büyük bir nüfusa sahip olmasının getirdiği ilave sorunlar vardır. Bir kısmı tamamen siyasi engellemeler Şeklinde cereyan etmekte, bir kısmı ise içeriden kaynaklanmaktadır. Yani biz de içeride gerekli reformları yapmakta hızlı davranamadık. Bunlar arasında bir tek örnek vermek istiyorum, artık Avrupa'da sembol haline gelmiş olan Türk Ceza Yasası'nın 301. maddesi. Bunun yanlış yorumlandığı, Avrupa'daki  rnekleleriyle kıyaslanmayacak bir sonuç doğurduğu ortadayken, bunun deđiŐtirilmesinde Şimdiye kadar gösterilen zaman kaybı, sanıyorum bizim için de ağır bir darbe olmaktadır. Dolayısıyla Türkiye'nin müzakere süreci devam etmekle birlikte, bunun hızından çok memnun olmadığımızı söyleyebiliriz.

Bu müzakere süreci neyi hedeflemektedir? Müzakere sürecinin temel amacı, Avrupa Birliği müktesebatına hem siyasi kriterleri itibariyle, hem diğer standartlar

itibariyle bir uyumdur. Şimdi bu uyum yalnız statik bir uyum değildir, Avrupa Birliği müktesebatı her gün yenilenmekte ve değişebilmektedir. Dolayısıyla biz İngilizce tabiriyle bir "moving target'a" doğru gidiyoruz; onun için bizim de hızlı hareket etmemiz lazım. Diğer taraftan Avrupa Birliği sadece bir müktesebattan ibaret değildir, bazı öncelikler vardır; işte eğitim de bu öncelikler arasında çok önemli bir işleve sahiptir. Çünkü Avrupa Birliği, 2000 yılında devlet ve hükümet başkanlarının Lizbon'da almış olduğu bir kararla Avrupa Birliği'ni dünyanın en rekabetçi ve dinamik ekonomilerinden biri yapmayı ve bunun için de bilgi ekonomisinin itici gücünden yararlanmayı hedeflemiştir. 2000 yılından şu ana kadar geçen süre içinde çok büyük mesafeler alındığı söylenemez; ama Avrupa Birliği bu konuda kararlıdır ve Avrupa Birliği'ni rekabetçi bir ekonomi haline getirebilmek için, bilgi ekonomisinden yararlanmak için ciddi programlar uygulamaktadır. Dolayısıyla Türkiye, müktesebat uyumunun yanı sıra Avrupa Birliği'nin bu bilgi ekonomisine ulaşma, bilgi ekonomisinin gücüyle rekabetçi ve dinamik bir ortam yaratma gayretlerini de yakından izlemek ve bunları kendi eğitim sistemine, yaşam biçimine, kültürüne yansıtmak durumundadır. Dolayısıyla, konunun bu bağlantısını dikkate almamızda fayda var.

Şimdi efendim, ben burada giriş olarak ve belki de tartışmalara katkı olarak bunları ifade ettikten sonra sözü sayın katılımcılara bırakmak istiyorum. Önce herkes kendisini takdim etsin, ondan sonra da konuşmalara başlayalım. Vaktin biraz da kısıtlı olduğunu düşünerek on, on iki dakikalık bir sunuş yapalım. Ondan sonra gerekirse kendi aramızda, gerekirse de, sizin sorularınıza cevaben tartışmayı genişletmek istiyoruz. Yani daha dinamik, daha interaktif bir tartışma olsun istiyorum. Onun için ben konuşmacılardan mümkün olduğu kadar kısa konuşmalarını ve daha sonra da belki fırsat doğacağını bilmelerini istiyorum. Önce ben genç arkadaşımдан başlamak istiyorum, buyurun.

Gökcan Demirkazık, TED Ankara Koleji Öğrencisi

Sayın Konuklar,

Öncelikle sizi TED'in sekseninci yılını kutlamak amacıyla gerçekleştirilen 80. Yıl Uluslararası Eğitim Forumunda görmekten büyük bir mutluluk duyduğumu belirtmek isterim, hoş geldiniz.

Hepinizin de bildiği gibi bu oturumun üzerinde duracağı konu; Türkiye için gelecek senaryoları, AB sürecinin bilgi ekonomisi açısından yeniden yorumlanması. Eminim ki birçoğunuz programa göz atınca, bir gencin bu konuda söyleyecek neyi olabilir diye geçirdiniz içinizden, ama beni dinlemenizde yarar olduğunu düşünüyorum.

Türkiye ve Avrupa Birliği'nin ortak geçmişi elli-altmış yıl öncesine kadar gidiyor. Bugüne kadar isim değişiklikleri oldu, gümrük birlikleri ve ortaklıklar kuruldu, bir darbe sonrasında taraflar birbirine biraz kayıtsız kaldı; ama sonuç olarak tam

üyelik için başvuru yapıldı ve birkaç başlıkta da olsa müzakereler başladı. Oldukça uzun bir hikâye anlayacağınız. 2013'te de bitecek gibi değil, uzmanlar en az on beş yıl gerek diyor. Şahsen nüfusun çoğunluğunun Müslüman olduğundan dolayı veya sözde barbar olduğumuzdan dolayı veya Sayın Sarkozy'nin deyişiyle, kültürümüz yeterince Avrupalı olmadığından AB'ye alınmadığımızı inanmakta güçlük çekiyorum. Üyeliğimize hayır diyen AB vatandaşlarının Türkiye'nin üyeliğine biraz çekingen davranmalarının asıl nedeninin belki de daha çok ekonomik olduğunu düşünüyorum. Bir genişleme dalgasında beş, on ülkeyi birden sınırları arasına katmayı başaran, hâlâ dünyanın en önemli kutuplarından biri olan AB, Türkiye'nin, sözde Kıbrıs Cumhuriyeti'yle olan anlaşmazlığı yüzünden tam üyeliğini bu kadar geciktiriyor olamaz değil mi? En azından tek neden bu olmamalıdır. Bu gecikmenin ardında, Avrupa'nın kendine yeni itiraf edebildiği bir soru yatıyor. Avrupa'nın Türkiye'yi sıcak bir biçimde karşılayacak istihdam potansiyeli veya ekonomik gücü var mı?

Bu noktada bilgi ekonomisi devreye giriyor. Kısaca bilgi ekonomisi, bilginin ekonomik ve insani kalkınma için etkili bir biçimde kullanıldığı ekonomi. Tabii ki azımsanacak gibi değil. Öyle ki otoriteler yakın zamanda uzmanlık fikri ve bilginin servetin ana malı, diğer bir deyişle kapital, toprak, doğal kaynaklar ve hatta iş gücünden bile önemli olacağı kanısındalar. Böylelikle avlanma, tarım, sanayileşme zincirine bir de bilgiselleşme eklenecek.

Peki, bu ekonominin yasaları ne? Öncelikle bilgi ekonomisi azlık veya kıtlık üzerine değil, bolluk üzerine kurulu bir ekonomi; çünkü bilgi doğal kaynakların aksine, paylaşıldığında bitmiyor, tükenmeye yüz tutmuyor ve bu yüzden de oldukça avantajlı. Bilgi, engellerin en az düzeyde, talebin en yüksek düzeyde olduğu yerlere sızar. Bilginin fiyatı, ülkelerden ülkelere ve hatta kişiden kişiye, zamandan zamana değişir. Bilgi akılda tutulmaktansa sistemlere uyarlanıp kullanıldığından değerlendirilir ve anlamlanır. Bilgi ekonomisini ayakta tutan neyse, bilgiyi kullanmaya teşvik eden hukuksal ve kurumsal temeller üzerine oturan sosyal ve ekonomik dönüşümler, yaşam boyu öğrenim, eğitim ve rekabetçi bilişim altyapısıdır. Bunun yanı sıra sürekliliği ve kalıcılığı sağlayan, bilgi paylaşımı ve bilişim teknolojilerinin itici bir ekonomik güç olarak kullanılmasıdır. Bu karmaşık ağ düzenli bir şekilde ve uyum içinde çalıştığında bilgi kesintisiz ve hızlıdır.

Şimdi Avrupa'ya geri dönelim. Avrupa büyüme değerlerindeki yavaşlamayı görmüş olmalı ki kökten bir bilgi toplumu yapılandırıp bunun sonucunda eski büyüme düzeyine ulaşmak için 2000 yılında Lizbon Stratejisini yarattı. Bu stratejinin getirdiği, özellikle eğitim üzerine odaklı reformlar ve etkin bilgi alışverişi sayesinde 2010'da GSMH yüzde yüz artacak ve altı milyon iş olanağı oluşturulacaktı. Ancak 2004 yılında eski Hollanda Başbakanı Wim Kok'un hazırladığı raporda telekom, posta haberleşme, demiryolları gibi işletmeler rekabete açıldı. Okulların yüzde 93'ünde internete erişim olduğu halde Amerika yüzde 4,3 büyümüş, Avrupa ise yüzde 2,2'de kalmıştır. Lizbon Stratejisinin

üzerinde önemle durduğu noktalardan biri olan yatırımda büyüme ise Avrupa'da Amerika, Çin, Hindistan gibi dünya liderlerinin çok gerisindedir. Amerika Birleşik Devletleri'nin neredeyse üçte biri kadardır.

Bu istatistiklerden sonra Lizbon Stratejisi yenilenmiş ve yine aynı amaç için daha gelişmiş bir eylem planıyla ortaya çıkmıştır. Sayın Kaleağası'nın konuşmasından hatırlayacaksınız; önümüzdeki yıl Fransa yüzde bir, bir buçuk büyümezse batacak demişti. Özünde az önce de belirttiğim gibi etkin bilgi alışverişi olan yenilenmiş Lizbon Stratejisi, çöken Avrupa Ekonomileri için umut olmuştur.

Sanırım şimdi aklınızdaki parçalar bir bütün oluşturmaya başladı. Küreselleşen bir dünyada, yerinde sayan bir Avrupa'ya yer yok; Türkiye için de aynı şey geçerli. Değişim akıl almaz bir hızla eski yöntemleri talan ediyor ve Avrupa bunun çok erken olmasa da farkına vardığına memnun. Türkiye'nin AB sürecine bu açıdan bakıldığında pek çok şey, özellikle de finansal aktörlere açıklık geliyor. Bilgi edinebilme ve kullanabilmenin ne kadar önemli olduğu ve sürekli değişim ve gelişimle bütünleşmemizin gerekliliği bir kez daha vurgulanıyor. Kendi adıma konuşmak gerekirse, bir Türk vatandaşı olarak, bilgi bazlı bir toplumun bir bireyi olarak kendimi eğitmek amaçlarım doğrultusunda UNDP, NATO gibi uluslararası organizasyonlarla temas kurup bilgi alıyorum. Çevremdekileri bilinçlendirmek için bu bilgileri onlarla paylaşıp bir doğrultu çerçevesinde onları birleştirmeyi amaçlıyorum. Okulumuzun da yardımıyla milletlerarası konferanslara da katılıp dünya sorunlarını tartışıyorum. Avrupa'nın ve Türkiye'nin kendini yenileyeceğine inancım tam. Ulus olarak bu doğrultuda harekete geçmeli, arkamıza değil, dosdoğru önümüze bakmalıyız. Ulu Önder Mustafa Kemal Atatürk'ün de dediği gibi dünya korkunç bir hızla ilerliyor, biz bu hızın dışında kalabilir miyiz?

Bir gencin bilgi ekonomisi üzerine söyleyecek neyi olabilirdi ki, gençlik olarak elimizden geleni yapıyoruz buna inanın. Dünya ne de çabuk değişiyor. Fikirlerimi bu platformda ifade etmeme olanak sağlamış yönetici ve öğretmen arkadaşlarıma ve tabii ki beni dinleyen sizlere çok teşekkür ediyorum.

Volkan Vural

Gökcan çok teşekkür ederiz. İlk kez bilgi ekonomisinin ne olduğunu öğrendim. Onun için çok teşekkür ederim, tebrik ederim, seninle iftihar ediyoruz. Teşekkür ederim.

Buyurun Sayın Vittorio Caprione.

Dr. Vittorio Campione, Camporlecchio Eğitim

Günaydın, baylar ve bayanlar. Konuşmamda özellikle üç ana başlık üzerinde duracağım. Avrupa'da öne çıkan değişiklikler, diğer bir deyişle Avrupa Konseyi tarafından Lizbon'da hedeflenen değişiklikler, belirtilen amaçlar... Günümüzün

gelişmiş toplumlarında okulun giderek daha da fazla önem kazanmakta olan rolü nedir? Heyecanım ve kötü İngilizcem için kusuruma bakmayın.

Belirtmek isterim ki eğitim konusu Avrupa'da her geçen gün toplumsal ve ekonomik kalkınma açısından önem kazanmaktadır. Bu nedenle, ilgili tüm unsurlar göz önüne alındığında görülecektir ki eğitimi sınırlandırmak artık dünyanın hiçbir yerinde mümkün değildir. Avrupa Birliği de bu değişimin farkındadır ve 2007-2013 eğitim programları da işte bu temel üzerinde hazırlanmıştır. Programın nihai hedefi, elbette ki somut sonuçlar elde etmektir. Hem Avrupa Birliği hem de üye ülkeler, bölgeler ve öğrenciler arasındaki farklılıkları ve dengesizlikleri ortadan kaldırmayı hedeflemektedir. Okulların temelini oluşturan şey nasıl ki kaliteli öğretmenlerse, bölgeler açısından da bu yerel kurum ve kuruluşlardır.

Eğitim çalışmalarının etkili olması hedeflenmelidir. Bu bağlamda dikkatli kararlar alınmalı, uygulamalar özenli biçimde kontrol edilmelidir.

Mr. Hanson da Mr. Apple gibi Wisconsin Üniversitesi'nde, Madison'da, eğitim tarihçisidir. Avrupa ve Amerikan eğitim sistemlerinin karşılaştırmalı çalışmasını gerçekleştirmektedir. Bu bir örnek. Uzun yıllar süren savaş sonrası dönemde bazı ülkeler bu beş temel uygulamaya bağlı kalmıştır. Bunlardan ilki politikalar alanında ortaya çıkmıştır ve eğitim hakkını ilgilendirir. Eğitim sisteminde yer alan öğrenci sayısının artırılması hedeflenmiştir. İkincisi, birinciye de bağlı olan zorunlu eğitim süresidir. Üç ve dördüncü temeller ise okul geleneği ve üniversitelerde daha da öne çıkan teknoloji kullanımı ve rehberlik unsurları üzerinde yoğunlaşmıştır. Beşincisi ise uygulandığı ülkeye göre değişiklik göstermekle birlikte elde edilen sonuçların kalitesiyle ilgilidir.

Süre olarak ülkeden ülkeye farklılıklar göstermekle birlikte zorunlu eğitimle hedeflenen, işe hazırlık veya bir üst öğrenim için gerekli bilgi ve becerilerin kazandırılmasıdır. Zorunlu eğitim süresi uzadıkça, kazandırılan bilgi ve beceriler de artmaktadır. Doğuda eğitimin yeniden düzenlenmesiyle elde edilmek istenen şey, ihtiyaç duyulan teknik eleman ve çalışanların değişen şartlara uyum kazanmış olarak eğitilmelerini sağlamaktır. Böylece çağın ve süreçlerin gereklerini anlayabileceklerdir. Kısacası, öğrenmemiz gerekeni öğrendiğimiz zaman ders biter. İtalya'da bir deyiş vardır: "Önce iş öğren, sonra biriktirmeye bak" diye. Bunun artık geçerli bir anlam ifade etmediği aşikârdır. Bilgi sahibi toplumun pek çok kazanımların yanı sıra birtakım riskleri de olduğu açıktır ve bu risklerin göz ardı edilmesi kamu politikalarının büyük hatası olur. Eğitim politikaları, eğitime uyarlanan politikalar, ülkenin rekabet gereksinimlerini iyi tespit edebilmiş politikalarla desteklenmelidir; dahası, bu politikaların etkisi de azımsanmamalıdır. Bu uygulamaların getirdiği kazanımlar yapılan çeşitli araştırmalarda ortaya konmaktadır. Lizbon Avrupa Konseyi 2000 yılı kararlarında da ifade edilmeye çalışıldığı üzere, eğitim politikaları alanında artık işbirliğine dayalı ve eşgüdümlü yaklaşımlar gereklidir. Artık okul ve eğitim sistemleri ülkelerin gereksinimleri

doğrultusunda yeniden düzenlenmeli ve bu bağlamda kaybedilen zaman, tabiri caizse, geri kazanılmalıdır. Amerika Birleşik Devletleri ve Çin ki buna zaman içinde Hindistan da eklenecektir, bu senaryonun temelini teşkil eder. Buysa Avrupa Birliği, bir aile. Türkiye de bu ailenin bir ferdidir ve de önemli bir ferdidir; elçimiz Sayın Güren'in de belirttikleri gibi.

Dağıtılmış olan broşürlerinde, eğitimin sadece kendi alanlarında başarılı meslek erbabı yetiştirmekten ibaret olmadığı ifade edilmekteydi. Aksine, eğitim yoluyla bilgili ve iyi yetişmiş vatandaşlar yaratılmalıdır.

Eğitim sistemlerinin rolü ve işlevleri ülkeden ülkeye farklılıklar gösterir. İnsan kaynakları bir ülkenin genellikle yegâne kaynağıdır ve bu insan kaynağının yönetimi iş dünyasına bırakılmadığı takdirde, iş eğitim sistemine düşmektedir.

Bu bağlamda, okul da kültür mirasının gelecek nesillere aktarılmasından sorumludur. Ancak, eşzamanlı olarak bilgi de üretilebilmelidir. Ayrıca, gençlerden de kopuk olunmamalıdır ki, kendilerine iletilen bilginin boyutları da kontrol edilebilsin. Bu nedenle, eğitim modellerinde aynı bir merdiven yaparken izlediğimiz gibi bir süreç izlenmelidir. Önce ilk basamağı yerli yerine oturtmak gerekir ve koyulan her basamağın da bir sonrakini taşıyabileceğinden emin olunmalıdır. İnsan okula öğrenmek için gider, doğrudur; ancak her şey de illa ki okullarda öğrenilmez; televizyon, diğer eğitim-öğretim kurum ve kuruluşları, internet ve medya unsurları da unutulmamalıdır. Okulların da medyadan yayılan, akan bilginin doğruluğunu kontrol edebilmesi gerekir. Lizbon 2007 kapsamında öne çıkan temel yeterlikler bunlardır.

Avrupa seviyesinde geçtiğimiz sene yapılan temel yeterlilik tanımı kapsamında Lizbon 2000 stratejisi detaylandırılmıştır. Dahası, bu yeni tanımla Lizbon hedefleri daha da belirginleştirilerek okullarda verilen eğitimin yanı sıra uygulama becerileri ve medeni becerilerin de içeriği tespit edilmiştir.

Eğitim harikulade bir şeydir. Oscar Wilde'ın da dediği gibi “insan, bilmenin de öğrenilebileceğini zaman zaman anımsamalıdır.”

Çok teşekkür ederim.

Volkan Vural

Değerli Konuklar,

Son konuşmacımız Uşak Milletvekili Sayın Osman Coşkunoglu. Sayın Coşkunoglu, aynı zamanda Avrupa Birliği Uyum Komisyonu Üyesi, Türkiye Avrupa Birliği Karma Parlamento Komisyonu Üyesi, dolayısıyla AB konularına vakıf bir milletvekilimiz, buyurun efendim.

Prof. Dr. Osman oşkunoğlu, Uşak Milletvekili ve Avrupa Birliği Uyum Komisyonu Üyesi

Teşekkür ederim Başkan. Avrupa Birliği, konularıyla yakından ilgiliyim. Bu ilgi sadece bu dönem, 23. dönem AB Uyum Komisyonu'nda ve Karma Uyum Komisyonu'nda olduğundan ve hatta sadece geçen dönemde Avrupa Konseyi Avrupa Parlamenterler Meclisi üyesi ve Batı Avrupa Asamblesi üyesi olduğundan ibaret değil. Ankara Koleji derdik biz o zamanlar, bu kolejden sonra Orta Doğu Teknik Üniversitesi'ni bitirdim. Amerika'da doktoramı yapıp yirmi iki yıl Amerika'da, iki yıl da İtalya'da kaldım. Türkiye'ye 1998'de dönüp Orta Doğu Teknik Üniversitesi Endüstri Mühendisliği'nde öğretim görevlisi ve 2002'de milletvekili oldum. Bu yirmi dört yıllık yurtdışı deneyiminin, akademik ve danışmanlık konumunun "Bilgi Ekonomisi ve Teknoloji" üzerine olmasından dolayı, ben önce bilgi ekonomisine değineceğim. Gökcan çok güzel çizdi. Ben de gerek akademik, gerek siyasi deneyimimden bir iki noktayı dikkate getirmek istiyorum.

Ekonomiden başlayalım; ekonomik modeller iki girdi üzerine kurulur. Bir tanesi sermayedir, fiziksel sermaye, kapital yada parasal sermaye, öbürü de işgücüdür. Bu iki parametre üzerine inşa edilen politikalarla ülke ekonomisinin yönetilebileceği iddia edilir. Aslında bu pek de doğru değildir; çünkü üçüncü bir parametre daha vardır. Ekonominin önemli bir girdisi daha vardır ki bu 1986 yılına kadar ölçülemez durumdaydı; fakat son yirmi yıldır ölçülebilir duruma geldi, o da bilgidir. Bilgi çok önemli bir girdidir, ekonomi de. Bu her dönem böyleydi; fakat özellikle bugünkü bilgi çağı dediğimiz ve bu çağda internet gibi, faks makinesi gibi, cep telefonu gibi bilgiye erişimi çok kolaylaştıran teknolojilerin ki, kısaca bilgi teknolojileri de diyoruz, o teknolojilerin olduğu ortamda bilgi girdisi özel önem kazanıyor. Sadece sermaye ve işgücü üzerine inşa edilen ekonomik modeller de bu nedenle yetersiz oluyor. Fakat bilginin önemi sadece ekonomi için değildir. Şöyle bir şey düşünün: Ben şarapla çok yakından ilgilenirim, severim, izlemeye çalışırım değişik üzüm ve yörelerin şaraplarını. Şimdi iş şaraptan lezzet almak, o konuda insanın bilgisi ne kadar çoksa o kadar çoktur değil mi? Aynı şey sinema için de söylenebilir, aynı şey futbol maçı için de söylenebilir, opera için de söylenebilir. Dolayısıyla bilgi, sadece ekonomi açısından değil, yaşamımızın her boyutunu daha zengin, daha güzel ve daha iyi yaşamımızı sağlayacak bir önemli girdidir.

Şimdi AB süreci üzerine Sayın Bakan bazı açıklamalar yaptı. Tabii en yetkili ve en çok bu sürecin içerisinde bulunmuş olan o. Ben sadece Cumhuriyet Halk Partisi milletvekili olarak kendisiyle bazı konularda farklı düşündüğüm gerçeğini burada vurgulamak istemiyorum; fakat bazı konularda farklı düşündüğümüzü zaten gazetelerden izliyorsunuz onlara girmeyeceğim, eğer soru gelmezse. Fakat AB süreciyle bu bilgi çağının Türkiye ve eğitim üzerine yüklediği bazı anlamlara çok kısa, bu sürenin bana el verdiği satır başlarıyla değinmek istiyorum. Bunlardan bir

tanmesini burada TED için özellikle anlamlı olacağını düşündüğüm bir anımı anlatarak vurgulamak istiyorum. Ben Ankara Koleji'ni bitirdikten sonra Orta Doğu Üniversitesi'ne girdim, orayı bitirdikten sonra yüksek lisansımı yaptım, doktora için Amerika'ya gitmişim ve TÜBİTAK'ta çalışıyordum. O sırada çevre konularıyla da ilgim yoktu. Çevre konusunda, Ekolojik Sistemlerin Matematiksel Modellenmesi diye uluslararası bir konferans olacak İstanbul'da ve TÜBİTAK beni görevlendirdi, bir tebliğ sun diye. Daha yüksek lisans tezimin mürekkebi kurumamıştı. Bana da izin verdi. Ben çevreden falan anlamam dedim; ama gönderildim, bir de tebliğ sundum. Uluslararası bir konferans, İngilizce sunduk tabii tebliği. Çok ünlü kişiler vardı konferansta. Ben oradan çıkınca benim yaşlarda o zamanlar genç bir bayan yaklaştı ve "Kutlarım sizi" dedi. E şimdi genciz ya biz de hava basacağız, "Yok canım, önemsizdi benim sunduklarım" dedim "Hayır" dedi, "Ben sizin ne anlattığınızı zaten anlamadım da sizin o topluluğun önünde sunum yapma cesaretiniz kutluyorum o beni çok etkiledi." Bu bayan doktorasını yapıyordu, İstanbul'da klasik bir üniversitede. "Ben" dedi, "Hâlâ hocamın çantasını taşıyorum." O özgüveni, kimliği, ben ilk defa orada düşündüm. Bana ne Ankara Koleji'nde cesur ol, özgüvenin olsun dediler, ne Orta Doğu Teknik Üniversitesi'nde. Fakat oralarda almış olduğum eğitimin sonucuydu bu davranışım. Yani bazı şeyler öğretilmeden, havada ve ilişkilerde öğrenilir. En önemli şeyler de aslında orada öğrenilir. Ben sınıfta öğrendiklerimin hiçbirini hatırlamıyorum; ama bu eski öğretmenlerime bir suçlama değil elbette, zamanı ve hafızamı suçlayalım. Şimdi başkan aday olan Hillary Clinton'ın Amerika'da çok güzel bir kitabı vardır: "It Takes A Village" "Bir çocuğun eğitimi bir köy" der, yani bir toplum demek, daha doğrusu Türkçeye o şekilde tercüme etmek gerekir. Birisinin eğitimi, o toplumdaki bütün kurumları ve bu kurumla ilişkisi olan herkesi -polis, öğretmen, ebeveyn, v.b.- etkiler. Bunlardır bir insanın kişiliğini ve eğitimini oluşturan. İşte Avrupa Birliği uyum sürecinde kâğıt üstünde birtakım yasalar çıkartıp, Avrupa Birliği'ne gidip işte "Biz ne emrettiyseniz yaptık" demek, bence bir marifet değil. Yaşamımızın, kalite diyeceğim o da tam uymuyor, belli bir düzeye ulaşması, yaşamımızdaki ilişkilerin belli bir düzeye ulaşması, işte budur Avrupa Birliği sürecinde bizim atabileceğimiz önemli adımlar ve işte budur bilgi ekonomisinde ağ dediğimiz şebeke, network önemi. Son olarak, bu ağ kavramına değindiğim için iki noktayı daha belirtmek istiyorum, çok önemli gördüğüm bilgi ekonomisi ve eğitimle ilgili.

Dünyada internet bağlantısı çoğaldıkça, sizin faksınız ve internet bağlantınız daha değer kazanıyor. Oysa ekonomide derler ki, kıt şeyler değerlidir. Burada çoğaldıkça değerleniyor, değil mi? Dünyada herkeste internet olsa, sizin internet bağlantınız çok daha değerli olur. Sınırlı gruplarda varsa yine değerlidir, ama o kadar değildir. Faks her yerde çoğalırsa, cep telefonu vs. Şimdi nedir buradaki özellik? İşte ağ etkisi dediğimiz bir olay var bu bilgi teknolojilerinde. Ne kadar çoğalır ve yaygınlaşırsa o kadar değer kazanır. Fakat bir önemli nokta daha var. Sadece makinenin, aygıtın, cihazın çoğalması ve yaygınlaşması önemli değildir, o

bilgiyi taşıyan içerik de önemlidir. Burada somut bir örnek vereceğim. Gerçi bu eski bir rakamdır, ben milletvekili olmadan önce, 2002’den önce takip edebiliyordum böyle şeyleri, yani tahmin ediyorum 2002 verisidir. İngiltere’de internet kullanan çiftçi sayısı Fransa’nın ortalama internet kullanımının üstündeydi. Fransa’nın egosu çok büyüktür. Bunu söylediğim zaman çok rahatsız olurlar; ama bu bir gerçeği burada ifade ediyor. Neden? İngiliz çiftçisinin Fransız ortalamasının çok daha üstünde bir teknolojiye yatkınlığı mı var? Hayır değil. İngilizce içerik çok fazla, dolayısıyla çiftçi oraya girip yeni tohumlardan tutun, bilgiden tutun, traktörün nerede nasıl tamir ettirebileceğine kadar bilgiye erişebiliyor. İşte onun için internete giriyor. İşte bu içeriğin de Türkiye’de çok yaygınlaşması gerekir ki, internetten veya daha sofistike cep telefonlarından, bilgi dünyasının gereklerinden Türkiye olarak daha çok yararlanalım, Avrupa Birliği sürecinde.

Son olarak bu özgüvenle ilgili tekrar bir şey daha söylemek istiyorum. Yine bir deneyimimi yansıtmak istiyorum. Bu eğitimin en önemli gördüğüm hususlarından biridir özgüven, kişilik geliştirmek. Amerika’da ben hem akademisyenlik hem de danışmanlık yaparken, aşırı özgüvenin yarattığı bir sendrom vardı; teknoloji konusunda engel olarak karşımıza çok çıkardı: “Benjamin Frankli’nin torunlarıyız. Biz her şeyin, teknolojinin en iyisini biliriz” diye aşırı bir güven vardı Amerika’da. Ya şirket ya ülke bazında. Buna, “not invented here” sendromu denir. Yani bir şey burada icat edilmediyse, o bir işe yaramaz. Bu iyi bir şey olsaydı, bizim mühendisler bunu çoktan düşünmüş olurdu zaten. Bu da sakıncalı. O nedenle Japonya’dan gelen dalgayı seksenli yıllarda anlamakta biraz geciktiler, sonra anlaşıldı. Türkiye’de ben akademisyenlik ve danışmanlık yaparken bir teknolojiyle ilgili bunun tam tersi bir sendrom gördüm: “Bu teknolojinin iyisi olsa, daha iyisi olsa, bunu zaten gavur çoktan bulmuştur, biz nereden bulacağız.” Yani bu şekilde ifade edilmiyor; ama maalesef hem özel kesimde, hem başka çevrelerde ben bu sendromu gördüm. Bu dehşetli bir özgüven eksikliğidir. Her ne kadar Sayın Bakan Avrupa Birliği’yle ilişkili her şeyi kendimi için yapıyoruz dese de katılmıyorum. Zorluyor diye bugün bir daha görüşüyoruz Vakıflar Yasası’nı. Doğrudur, yanlıştır ayrı mesele ama zorlandığı için görüşüyoruz, bu bir gerçektir. Fakat şunu da hatırlatmak isterim ki, Atatürk kadınlarımıza seçme ve seçilme hakkı verdiği zaman, bu dış dünyanın bize baskısından değildi, değil mi? O zaman İsviçre’de u hak yoktu bile. Bırakın bize baskı kurmayı, Batı ülkelerinde o hak yoktu bile. Dolayısıyla Türkiye, ne onun bunun zorlamasıyla bunları yapar duruma düşmeli, ne de dünümüzün, benim annemin de taktığı Anadolu’nun başörtüsü varken, bir ithal malı olarak, siyasi simge olarak, zorlanan türbana mahkûm edilmelidir. Türkiye’deki bilginin, hoşgörünün genişlemesi bakımından çok ciddi bir yol ayrımındayız. Avrupa Birliği sürecinde olsa da bu yol ayrımını görüyorum. Bunları sizinle paylaşmak istedim. Beni dinlediğiniz için çok teşekkür ederim. Kolej binasını ilk defa görüyorum. Bu yeni kampus çok güzel. Burada çok güzel insanlar yetiştirileceğini inanıyorum.

Volkan Vural

Sayın Konuklar, her şeyden önce konuşmacılarımıza teşekkür etmek istiyorum. Zamanlarını ekonomik olarak kullandılar. Özetlememe gerek yok; sanıyorum onu belki daha sonra yaparız. Şimdi teker teker mümkünse sorularınız varsa onları almak isterim. Zeynep Hanım görüyorum sizi. Görünmeyecek bir konumda değilsiniz; atkınız hemen rengini belli ediyor. Sorunuzu kime yöneltmek istediğinizi de söylerseniz, belki cevaplandırmak açısından kolay olur. Buyurun Zeynep Hanım, Zeynep Göğüş.

Zeynep Göğüş: Sanırım Sayın Coşkunoglu ve yabancı konuğumuz Sayın Campione konuyla ilgili düşüncelerimi bilir. Gökçen Demirkazık, bilgi paylaştıkça çoğalır dedi. “Buradan yola çıkarak neden AB’de olmalıyız?” sorusuna, bana daha önce Sayın Erdal İnönü tarafından aktarılan bir cevabı, burada sizlerle paylaşmak istiyorum. Erdal Bey demişti ki “Türkiye bilgi ve teknolojiye dünyanın gerisinde kalmamak için Avrupa Birliği’nde olmalıdır.” Bunu da şöyle bağlamıştı sorduğumda, Sayın Coşkunoglu’nun söylediği gibi, “Ekonomik kalkınma, bilgi girdisi olmadan gerçekleşemez. Ekonomik modellerin bilgi girdisi olmalıdır ve bugün AB’de olmak için en geçerli sebebimiz bu bilim ve teknoloji konusunda oraya entegre olmak ihtiyacımızdır.” Konuşmacılar değindiler. Lizbon’un ne olduğu izleyiciler tarafından iyi bir şekilde biliniyor mu? Lizbon, Avrupa Birliği’nin bilgi ve teknolojiye, çok özetlersem, Japonya’nın ve Amerika’nın gerisinde kalmak olduğunu anlayıp oradan geri kalmamak için oluşturduğu bir strateji. Şimdi bu Lizbon stratejisi bize Avrupa Birliği’nin açık olan, aslında tam olarak açık olan tek kapısı. Yani bugün biz Avrupa Birliği’yle malların, hizmetlerin, insanların serbest dolaşımı konusunda tam olarak bir birlik içinde değiliz. Avrupa ordusunda Türk ordusu yok; ama Lizbon stratejisiyle ortaya konan Avrupa Araştırma Alanı bilgi ve teknoloji paylaşımı ve birlikte üretim anlamında bize sonuna kadar açık olan bir alan. Biz bu alanı acaba yeterince değerlendiriyor muyuz? Bunu Yedinci Çerçeve Programı konularını düşünerek de söylüyorum. Avrupa bize bu alanı gerçekten açmış durumda. Biz bu alanı, bu perspektifi, Erdal Bey’in perspektifi, siyasetçi olarak topluma aktarabiliyor musunuz? Ya da Avrupa tarafından entegrasyonun bu boyutu nasıl görülüyor? Sorularım bunlar.

Volkan Vural: Evet, sorunuz gayet açık. Buyurun Sayın Coşkunoglu.

Osman Coşkunoglu: Teşekkür ederim. Gerçekten önemli ve hassas noktada bir soru sordunuz. Tartışılması gereken bir konu. Avrupa’nın bu araştırma alanı, Türkiye’nin bilim ve teknolojiye Altıncı Çerçeve Programıyla içine girebildiği bir alandır. Rahmetli İnönü benim de hocam olmuştu ODTÜ’de. Çok doğru saptama yapardı konuşurken. Bilim ve teknoloji ağları çok önemlidir. Daha önce sözünü ettiğim o ağ ve şebeke içerisinde olmamız son derece önemlidir. Şimdi, dolayısıyla Avrupa Birliği’nin gerçekten bize sunduğu en önemli konulardan biri budur.

Bu arada bir nokta daha söyleyeyim, belki engin deneyimiyle Volkan Bey bu konuda bir ekleme yapmak ister, benim Avrupa Birliği gibi konularda ilişkim yoktu. Ben bir teknorattım. Milletvekili olduktan sonra Avrupa Konseyi Parlamenterler Meclisi'ndeki görevim sırasında bir Şey fark ettim; o da Tũrkiye daha çok nasırımıza basıldığı zaman reaksiyon gsteren bir durumda. Nasırımız da çok; işte Ermeni konusu, Kıbrıs konusu, Kũrt konusu. Bazı nasır noktalarımız var. Durup herhangi bir Şeye proaktif olarak mũdahale etmek değil, reaktif olarak durup nasırınıza basıldığında reaksiyon gstermek. Oysa bu bilim ve teknoloji, proaktif olabileceğimiz hatta iddia sahibi olarak proaktif olacağımız bir alan. Nedir, bilim teknolojiadaki birtakım ncelikler? Amerikan modeli, Silikon Vadisi modeli bambaşka bir model. Bunu Avrupa Allah'tan getirip biz de monte edelim bir Silikon Vadisi diye dũřnmũyor. Avrupa için pek de geçerli bir model değil. Massachusetts MIT civarındaki model belki biraz daha geçerli Silikon Vadisi modeli yerine Avrupa için. Fakat bu noktada Tũrkiye'nin yapabileceği proaktif katkılar da vardır, sadece bekleyip o kaynaklardan yararlanmak değil. Kaynaklardan yeterince yararlanabiliyor muyuz? Hayır, fakat çok da ktũ değil durum. Yani ona sadece rakam olarak ne verdik, ne aldık diye bakmak biraz sınırlı oluyor. Bu bize biraz bilim ve teknoloji dũnyasıyla bir ilişkiler yaratıyor, onların değeri de var. O dolar, euro cinsinden grũnmũyordu ama onun katkısı da var bir. İkincisi Őyle bir rakam vereyim ben size. Son beş yıldı 2002'den bu yana Tũrkiye'de ũniversite ve fakũlte sayısı yũzde 48, araştırma grevlisi sayısı yũzde 7.3, ğretim ũyesi sayısı sadece yũzde 12 arttı. Kadro vermedi hũkũmet. Bu olanaksızlıklar içerisinde Avrupa'daki bu Yedinci ereve fonlarından yararlanmak konusunda, kişi başına başarı oranımız yũzde 15 civarında, yani rakamları yanlış hatırlıyor olabilirim ama TũBİTAK bunları yayımladı. Kişi başına başarı oranımız pek de Avrupa ortalamalarından dũřũk değil. Sorun bizde az tam zamanlı araştırmacı var. Şimdi YK başkanı değiştirildi; artık bundan sonra kadrolar da çoğalır. Evet, teřekkũr ederim.

Volkan Vural: Sayın Campione'ye sz vermeden nce Zeynep Gđũř'ũn sorusuna ben de kısa bir yanıt vermek istiyorum. Tabii Sayın Erdal İnnũ'nũn o szleri çok nemli; ama bizim gibi işin mutfağında bulunanlar ve mũcadelesini verenler açısından durum biraz farklı. Tũrkiye'nin Altıncı ereve değil, Yedinci ereve Programı'na katılması bũyũk bir mũcadele sonucunda olmuştur. Mũracaatı imzalayan, daha doğrusu mũracaatı kaleme alan kişi olarak bunu siyasilere anlatmakta çok bũyũk gũlũk çektim. ũnkũ Tũrkiye nemli bir katkı yapıyordu, ciddi bir maddi katkı yapıyordu, karşılığını alması mũmkũn değildi. Ama dedik ki argũmanımız, biz bu programa başlayalım, gecikmeyle de olsa başlayalım, ondan sonraki zamanlarda Tũrkiye proje yapmayı ğrenecek ve bundan nemli katkılar alacağız, ama hemen sonuç beklemeyin. Kaldı ki, bu Tũrkiye'yi ũniversiteleriyle, sivil toplumuyla bilgi ekonomisine doğru gtũrecek olan bir sũretir. Dolayısıyla burada verdiğimiz parayla aldığımızı hemen mukayese edip lmek doğru bir yaklaşım değil ve Tũrkiye zor bela bu kararı aldı,

hatta geri dönüşler yaşanması için baskılar da oldu ama direniş gösterildi ve bu gerçekleştirildi. Şu anda Yedinci Çerçeve Programı Altıncıya nazaran daha iyi gidiyor, tam değil ama bundan sonra sanıyorum Türkiye’de bu programlardan yararlanma konusunda ciddi bir bilgilendirme, altyapı oluşmakta. Sayın Campione’ye söz veriyorum.

Vittorio Campione: Her şeyden önce İtalya Türkiye’nin Avrupa Birliği’ne katılması sürecinde Türkiye’nin yararına çalışmayı istemektedir. Sayın büyükelçinin de bildiği gibi bütün bu oturumlarda da bunu açıkça ifade etmiştir İtalya. Bu Lizbon kriterlerinin aslında amacı, tamamen dinamik ve reformcu bir eğitim süreci başlatmaktır. Tüm aday ülkeler ve AB ülkeleri aynı hedefe ulaşmak için yarışmalıdırlar. Avrupa’da veya Türkiye’de veya İtalya’da hiçbir şekilde Silikon Vadisi diye bir oluşum bulunmamaktadır. Ancak Avrupa’da ve İtalya’da sermaye olarak büyük bir insan kaynağı bulunmaktadır. Okullarımızın da temel hedefi bunu arttırmak olmalıdır. Sunumum da belirtmeye çalıştığım üzere okulun temel hedefi insan kaynaklarının ve gençlerimizin içlerinde yatan kapasiteyi bir şekilde ortaya çıkarmak olmalıdır. Bir yandan da teknolojinin gelişmesine yardımcı olmaktır. Ancak bir şekilde mutlaka hükümetler, devletler tarafında yardım edilmeli, Avrupa’nın ekonomik kaynaklarından yardım almalı ve okullardaki öğretmenlerde bu konuda cesaretlendirilmelidir. Avrupa Birliği’ne aday olan ülkelerin bunu da göz önünde bulundurursak en kısa zamanda Türkiye’nin de aday olabilmesi, tam adaylığının gerçekleştirilmesi için bu konuda Türkiye’ye ellerinden geldiğince yardım etmeleri gerektiğini düşünüyorum.

Volkan Vural: Evet, başka Buyurun hanımefendi. Efendim lütfen kendinizi tanıtır mısınız? Bir de soru sormak istediğiniz kişiyi de belirtin.

Ayşegül Aksoy, TED Ankara Koleji Anaokulu Öğretmeni: Ben Gökçen’e bir soru soracağım. Gökçen’ciğim anaokulu yada okul öncesi eğitimi aldın mı?

Gökçen Demirkazık: Evet, Anaokuluna gittim.

Ayşegül Aksoy: Tamam, dünle bağlantılı olarak, Talim ve Terbiye Kurulu’ndan İrfan Bey vardı. Bir eğitimci olarak konuşmasını saygıyla dinledim. Yükseköğretimde bazı şeylerin aksadığını, bundan dolayı da öncelikle öğretmen yetiştiren üniversitelerin kendilerini düzeltmeleri gerektiğini söyledi. Bir atasözü var, atasözleri gerçekten çok önemlidir bizler için, “Ağaç yaşken eğilir.” Gerçekten ben şu anda ağaç yaşken eğilmiş ve eğilmeye de devam edecek ve kendini de yetiştirecek olarak görüyorum seni. Gerçekten sorun bence yükseköğretimde değil, okul öncesine verilen önemde. Türkiye için konuşuyorum ben bunu. Bunun aksaklığını, yetersizliğini, eksikliğini bir okul öncesi öğretmeni olarak ben biliyorum, meslektaşlarım biliyor. Sorunu birazcık ilk temellerde aramak gerekiyor. Biz öğretmenler olarak da bunu daha çok dile getirmeliyiz, daha çok anlatmalıyız. Ben sadece okul öncesinin ne kadar önemli ve ne kadar güzel şeyler yetiştirdiğini göstermek istedim. Teşekkür ederim.

Volkan Vural: Teşekkür ederim. Beyanatlardan çok soru olursa belki daha tartışma olur. Buyurun efendim, buyurun.

Soruyu Soran (?): Öncelikle, bu değerli oturumu düzenleyen, hazırlayan, bu imkânı sağlayan TED Başkanı'na teşekkür ediyorum. Ben Rize Eğitim Fakültesi'nden İbrahim ?... Daha önce Milli Eğitim Bakanlığı'nda çalıştım, sonra üniversiteye geçtim. Sekiz yıllık bir tecrübem var. Ben öncelikle yabancılara hoş geldiniz diyorum. Bir Türk vatandaşı olarak başımın üzerinde yerleri var. Kendilerini saygıyla selamlıyorum; ancak dünkü ve önceki toplantılarda dile getirdikleri birkaç konuyu irdelemek istiyorum. Çin'in Doğu Türkistan Eyaleti'nde bir mağarada Uygurlarla ilgili altıncı yüzyılda bir matbaa olduğu söyleniyor. Bir Batılı uzman bunu dile getirmiş. Muallim olarak Aristo'yu da biliyoruz yani ilk öğretmen. Bunu buradaki diğer arkadaşlarıma da söylemek istiyorum; muallim ve ilk öğretmen, Aristo. Dünyada gelmiş geçmiş ikinci öğretmen, Muallim-i Salih İbni Sina. Önceki programda, binli yıllarda Kırşehir'de astronomi okulu olduğunu öğreniyoruz. Çok fazla söylemeye gerek yok. Bu milleti, Türkiye Cumhuriyeti'ni, Tanzania'yla, Kenya'yla, Bengladeş'le kıyaslanmanın bana göre çok anlamsız olduğunu burada açıkça söylemek istiyorum. Bu konuda bu görüşlerini, düşüncelerini düzeltirler diye söylüyorum.

Diğer bir husus da üniversiteyle ilgili. Biz ODTÜ'de okuyamadık, rahmetli İnönü'den ders alamadık, biraz Anadolu çocuğu, biraz köylü çocuğuyuz. Kusura bakmayın ama lütfen heyecanımı kabul edin. Kıymetli hocam, Sayın Coşkunoğlu; Atatürk'ü çok iyi tanırınız. Bir hedef vermiştir, bunu Sayın Oturum Başkanı'na da söylüyorum, diğer hocalarıma da söylüyorum; bir hedefi vardı, felsefi hedef, uzak hedefi. Çok önemlidir bu hedef. Bu hedef şu idi: Muasır medeniyetin üzerine çıkmak, yetişmek, yakalamak değil. Nerede muasır medeniyetler üzerine çıkmak? Biz bu hedefi kaybettik. Yıllardır Avrupa Birliği'ne kilitlendik. Şu anda ben bir üniversite hocası olarak şunu söylüyorum öğrencilerime: Cumhurbaşkanı, Başbakan derhal bir felsefi görüş ortaya atmalı, bir hedef. Avrupa Birliği bir tarafta devam etsin, 2013'te aya, 2025'te Mars'a çıkmalıyız diye. Bana göre hedefi yok bu ülkenin, yöneticilerin.

Üçüncü hususum; şu gençler olmasa biz Atatürk'ün fikirlerini duymayacaktık. Dünkü Çakmak kardeşimiz, bugünkü delikanlı. Kıymetli YÖK Yetkililerine sesleniyorum: Lütfen Milli Eğitim'e hizmet edeceklerse, bu milletin geleceğini oluşturacaklarsa, üniversite öğrencilerimize yatılı, ücretsiz yurt ve barınma imkânı verilmelidir. Yabancılardan özür diliyorum, bu bizim kendi içimizdeki bir husustur... Teşekkür ediyorum.

Volkan Vural: Biz teşekkür ederiz. Sorusu olan, buyurun efendim. Sorusu olan yalnız.

İstanbul Kültür Okulları Gen. Müd. Yrd. Erdoğan Yılmaz: Sayın milletvekilimize bir soru yöneltmek istiyorum müsaadenizle Sayın Başkanım.

[Vural: Tabii] Efendim, sayın milletvekilimizin çağdaşlık, uygarlık vurgulamalarını ve özellikle müktesebatın, Avrupa müktesebatının sadece çevrilerek hayata geçirilmesi konusundaki yetersizlikleri vurgulayan görüşlerine yürekten katılıyorum. Ancak çok merak ettiğim bir husus var; proaktif ve reaktif olma meselesi, özellikle teknoloji ve bilim konusunda. Avrupa müktesebatıyla ilgili bir süreç yaşanırken ve Avrupa Birliği'ne uyumla ilgili birtakım gelişmeler olurken, ayrıca Türk eğitim sistemi içerisinde bu uyumu güçleştireceğini bildiğimiz (bir saat konuşulabilecek olan bir konu) çeşitli sıkıntılar mevcutken, acaba Cumhuriyet Halk Partisi'nin iktidara geldiğinde hayata geçirmeyi düşündüğü eğitim programı nedir? Bir eğitim sisteminden söz edebiliyor mu? Sayın milletvekilim, lütfen bu konuda bizi aydınlatırsa, ben de kendilerini sadece tepkisel değil, geleceğe ilişkin projeleri olan bir ana muhalefet partisi temsilcisi olarak daha çok saygı duyacağımı ifade etmek istiyorum, saygılar sunuyorum.

Volkan Vural: Teşekkür ederim.

Osman Coşkunolu: Şimdi, Sayın Yılmaz'a çok teşekkür ederim. Soru aynı zamanda bir mesaj da içeriyor. Ben onun farkındayım tabii. Yani Cumhuriyet Halk Partisi buna sahip çıkmalı, bu gibi politikaları olmalı, biz olmadığından kaygı duyuyoruz sözünü ben çok duyuyorum. Bu haklı bir endişedir, sadece yapıları eleştirmek değil, iktidar olunca Türkiye'yi nereye taşıyacağımızla ilgili somut, iyi düşünülmüş, iyi değerlendirilmiş projelerimizin de olması bekleniyor, isteniyor. Haklı bir taleptir ve bunun olmadığından endişe ediliyor. Ben şunu size temin ederim, o projelerimiz var, gayet ayrıntılı bir şekilde düşünülmüş olarak var, bunları ya biz yansıtmakta, anlatmakta sıkıntı çekiyoruz ya da... Evet, öyle diyeyim. Yansıtmakta, anlatmakta sıkıntı çektiğimizi düşünüyorum; fakat örneğin kendi icraatlarımdan söz etmem gerekirse, yani şimdi bireysel olarak, ben Avrupa Konseyi'ne ilk gittiğimde Çevre Komisyonu'nda ve Kültür Komisyonu'ndaydım. Çevre Komisyonu'nda elektronik atık konusunda bir raportör, yani bir mevzuat hazırlanması için birisi seçilecek, hemen aday oldum. Bir de Çek milletvekili aday oldu. Kendisi Çevre Bakanlığı yapmış üstelik, yani bu konuda benden daha yetkin. Yani ben işin teknolojisini biliyorum da o Çevre Bakanlığı yapmış. Bir de belediye başkanlığı yapmış bir Alman bayan milletvekili aday oldu, üçümüz konuşma yaptık. Öbür ikisi benim konuşmamdan sonra benim lehime çekildiler, yetersiz diye. Elektronik atık Türkiye için sorun mu? Sorun aslında da farkında değiliz. Elektronik atık dediğim işte bilgisayar, cep telefonu vs. Ne yapıyoruz? Muazzam zehir içeren şeyler bunlar; ama Avrupa'da, Amerika'da çok ciddi sorun haline geldi. Yani biz onda bile Avrupalılara, bak bunu da biraz daha iyisini de yapabiliriz diye göstermek için proaktif politikalarımız olduğunu sergilemeye çalıştık. Hani bu elektronik atık biraz ekstrem durum oldu. Eğitimden tutun, her konuda, Avrupa Birliği'nin baskıları içerisinde değil, kendi ihtiyaçlarımız ve kendi doğrularımız yönünde, hatta ve hatta Avrupa Birliği'ne, bakın şöyle değil de böyle yapın daha iyi olur diyebileceğimiz noktalar olduğunu ben iddia ediyorum Yedinci Çerçeve Programı'nda bile bunun bazı örnekleri de var aslında, yapmaya

alışıyoruz. Yalnız platformlarda biraz sıkıntımız var; Volkan Bey tabii bu ayrıntıları bilir. Avrupa Birliği Anayasası hazırlanırken, Türkiye'nin belli noktalarda fikri alınmıştı, gözlemci olarak katılmıştı. Ama şimdi Lizbon sürecinden farklı olarak bir de Lizbon Sözleşmesi var. Bu Lizbon Sözleşmesi, Hollanda ve Fransa'da referandum ile reddedilen AB Anayasası'nın yerine geçecek bir şeydir. O Lizbon Sözleşmesi'nden farklı anlaşmadır. Bu sürece Türkiye'yi dahil bile etmediler; oraya da biz gözlemci olarak bile katılmadık. Yani gidişat budur; öyle parlak göstermenin de sizlere haksızlık olacağını düşünüyorum. Fakat endişelerinizi gayet iyi okuyorum, anlıyorum. Teşekkür ederim. Bunlara sık sık bastırın ki biz daha iyi anlatabilelim. Evet, teşekkür ederim. Eksiğimizi görmüş oluyoruz.

Volkan Vural: Değerli Konuklar,

Oturumun sonuna doğru geliyoruz. Bu oturumda bilgi ekonomisini AB süreci bağlamında değerlendirdik. Sevgili Gökçen kardeşimiz bilgi ekonomisi hakkında gerçekten hepimizi çok mutlu eden bir katkıda bulundu. Sayın Campione biraz da Lizbon stratejisi işığında Avrupa'daki gelişmeleri, eğitimin yeniden yapılandırılmasına ilişkin gözlemlerini, tespitlerini anlattı. Sayın Coşkunoğlu çok önemli birkaç noktaya değindi. Bir tanesi AB müktesebatının içselleştirilmesi; yani yasalarımız çıkarılırken bunun içselleştirilmesi gerektiğine işaret etti ki, bu bence çok doğru bir şey. Yasaları sırf mkteseбата uygun olsun diye değiştirirken, bunun ne anlama geldiğini bildiğimiz ve içeriğini de benimsediğimiz bir ortam içinde çalışmamız lazım. Yoksa sadece basit bir tercüme ve tasdik gibi yasa çıkarmanın yanlış olabileceğine işaret etti, doğrudur.

Bilgi ekonomisine çeşitli atıflarda bulunuldu. Bana kalırsa özellikle doksanlı yıllardan itibaren dünyamız yeni bir kavrama doğru gidiyor, bilgi ekonomisine. Burada sanayi toplumundan, daha önce tarım toplumundan farklı olarak, çok ilginç yeni bir hiyerarşik düzenleme var. Bilgi toplumunda hiyerarşi yok. Diğer sanayi toplumlarında işte, sanayici ve çalışan, işçi arasında emir komuta zinciri vardı, söylenen yapılıyordu, şu işi yapacaksın deniyordu. Burada ise, bilgi toplumunda ise, bütün katılımcılar arasında bir paylaşımdan söz ediyoruz. Herkesin serbestçe katılabildiği bir ortamdan söz ediyoruz. Tabii bu katılımcılığın olabilmesi için insanın eğitimi olması gerekiyor, insanın bilgiyi nerede bulacağını ve bunu nasıl kullanacağını bilmesi gerekiyor. Bunun neticesinde de eğitim sistemimize yeniden bakılması gerekiyor. Yani biz yarının insanını hazırlarken, yakın gelecekteki toplumun ihtiyaçlarına, nasıl bir insan aradığına da bakmamız ve eğitim sistemimizin buna göre uyarlanması lazım. Bu da esneklik istiyor, yaratıcılık istiyor. Hem eğitmenlerin hem öğrencilerin yeni bir ortamda buluşmaları gerekiyor. Sanıyorum bu bilinci geliştirebildiğimiz sürece Türkiye'nin de Avrupa Birliği'ndeki zorluklarının aşılmasında önemli bir katkı sağlarız. Zeynep Hanım çok güzel bir tespitte bulundu. Pek çok alanda sıkıntımız var; ama bilim ve araştırma konusunda, AB Gençlik Programları konusunda, AB

programlarına katılmakta bir sıkıntımız yok. Onun için biz bu imkânı sonuna kadar kullanmalıyız ve bu imkân çoğalarak Türkiye lehine, Türkiye'nin daha iyi tanınması ve değerlerinin bilinmesi bakımından bir kazanım olacaktır. Sonuç olarak, son cümle olarak, şunu söylüyorum: Avrupa Birliği'ne giriş Mustafa Kemal'in, Türkiye Cumhuriyeti için öngördüğü vizyonun bir parçasıdır, ayrılmaz bir parçasıdır. Türkiye bütün zorluklara rağmen Avrupa Birliği'ne girecektir. Ama bunun için de çağdaş bir ülke olma ülkümüzü hiçbir şekilde yitirmemeliyiz. Hepinizi saygıyla selamlıyorum.

30 Ocak 2008

11:45 - 13:00 İKİNCİ OTURUM

**Eğitimde Toplumsal Sorumluluk ve Sivil Toplum
Örgütlerinin Rolü**

Sunucu: Fulin Arıkan

Bu oturuma Zeynep Göğüş başkanlık yapacaklar. Rezza Hossaini, Alexandru Crisan, Turgut Bozkurt ve Türk Eğitim Derneği Ankara Koleji öğrencisi Deniz Aybaş, konuşmacı olarak katılacaklar. Efendim isterseniz buyurun, ben bu arada sayın başkanımız hakkında katılımcılarımıza bilgi aktarayım.

Zeynep Göğüş, gazetecilik kariyeri, uluslararası muhabirlikten editörlüğe, köşe yazarlığından bağımsız TV yorumculuğuna uzanan, gazatecilik meslek örgütleri tarafından üç kez “En iyi köşe yazarı” seçilen bir gazetecimiz.

Euractiv.com.tr adlı internet yayınının kurucusudur. ZEGO İletişim Stratejileri Merkezi'nin başkanlığını yürütmekte, Hürriyet Gazetesi'nde haftalık yazı yazmaktadır.

Türkiye Aile Sağlığı ve Planlaması Vakfı Yönetim Kurulu Üyesi, İKV Yüksek İstişare Kurulu üyesi, Kadın Adayları Destekleme Derneği'nin (KADER) kurucusu ve Türkiye Gazeteciler Cemiyeti üyesidir. 2006'da Brüksel'de TR Plus-Centre For Turkey in Europe adlı sivil toplum kuruluşunu kurmuştur ve başkanlığını yürütmektedir.

Efendim sözü sayın başkana bırakmadan önce bu oturumun sonunda, yemekten önce Türk Eğitim Derneği Başkanı Sayın Selçuk Pehlivanoğlu'nun bir kapanış konuşması yapacağını da sizlere belirtmek istiyorum, buyurun sayın başkan.

Oturum Başkanı: Zeynep Göğüş, TR Plus-Centre for Turkey in Europe

Değerli Konuklar, Değerli TED'liler, Hanımefendiler, Beyefendiler,

Eğitimde Toplumsal Sorumluluk ve Sivil Toplum Örgütlerinin Rolü başlıklı panele hoş geldiniz. Panelimizin konuklarını size tanıtmak istiyorum. Dr. Alexandru Crisan, Eğitim Reformu Merkezi, 2000 Plus'ın başkanı; M. Reza Hossaini UNICEF Türkiye temsilciliğinden; sağ tarafımda Turgut Bozkurt, Türk Eğitim Vakfı Genel Müdürü, Deniz Aybaş ise TED Ankara Koleji öğrencisi. Konuklara söz vermeden önce, önce bir TED'li, sonra bir gazeteci, sonra bir sivil toplum kuruluşunu temsilen burada bulunduğumu hatırlatmak istedim. Bunları sizinle paylaşmamda sakınca yok, üçü de bana gurur veriyor. Doksanların sonunda bir üniversitede ders veriyordum ve öğrencilerime sorduğum ilk sorulardan biri hangi sivil toplum kuruluşuna üyesiniz idi. Maalesef bu soruya,

hiçbirine diye cevap alıyordum koca sınıftan, ama iki binlerin başından itibaren gençliğin özellikle çevre ve eğitim konusunda olan STK'lara ilgisinin arttığını görüyorum. Tabii çok da seviniyorum. Bugün artık insan kaynaklarında işe alımlarda STK deneyiminin olumlu bir puan olarak ele alındığını görmek de beni mutlu ediyor. Eğitim uzmanı değilim, ama yönetiminde yer aldığım daha doğrusu kurucusu olduğum Kadın Adayları Koruma ve Eğitim Derneği, Türkiye Aile Planlaması Vakfı gibi STK'larda eğitim projeleri yürüttüm; ama bu oturumu sadece eğitimi ve dünyayı izleyen, eğitimi de onun içine yerleştiren bir gazeteci olarak yöneteceğim. Medya sivil toplum kuruluşlarının eğitimdeki rolüne nasıl bakıyor, belki aralara serpiştirerek sizinle paylaşabilirim; ama bir giriş olarak içinde bulunduğumuz dönemi bir STK'lar ve eğitim açısından irdelemek ve sonra konuşmacılara sözü aktarmak istiyorum.

İçinde bulunduğumuz dönem küreselleşme dönemi, STK'ların birbirleriyle ilintiler kurarak sinerjiler yaratılmasını sağlıyor ve aslında STK'ların lehine işliyor. Tabii bu arada küresel paradoks dediğimiz olgu da devreye giriyor, tepkiler oluşuyor ve küreselleşmenin yıkıcı olabilecek etkilerine karşı sivil toplum hangi alanda olursa olsun, dayanışma gereğini duyuyor. Dünyada doksanların başından itibaren haberleşme hızla artıyor, sermaye küreselleşiyor, sivil toplum projeleri de ülkelerin sınırlarını aşıyor. Mesela medyanın desteklediği eğitim projeleri Türkiye'den model projeler olarak, işte Baba Beni Okula Gönder'i örnek verebilirim. Bir Avrupa Parlamentosu'nda yankısını bulabiliyor ya da bir Berlin Parlamentosu'nda böyle projeler, örnek projeler olarak ele alınabiliyor. Türkiye adına sevinilecek bir durum; yani eğitimde STK'larımız dünya çapında örnek projeler yaratma becerisine sahipler. Bugünkü durumda hızlı bir gelişme var; ama bu hızlı gelişmenin arkasında da altı yüz yıllık bir imparatorluktan gelen bir sivil toplum dayanışmasının olduğunu da belki zihnimizin bir kenarına yazmamız lazım.

Avrupa Birliği'nden söz edildi. Ekonomik bir güç oluşturuyor. Buna paralel olarak kurumsal sosyal sorumluluk projeleri, çoğu sivil toplum kuruluşlarıyla işbirliği halinde bir endüstri olarak önem kazanıyor. Kalite çok önemli bir kelime, toplam kalite yönetimi STK'ları ve eğitimi de içine alarak bütün dünyada geliyor. Nitelikli insan gücü ön plana çıkıyor. STK'lar da bu anlamda kendilerine çeki düzen veriyorlar. Mesela AB hibelerinden bahsedildi biraz önceki oturumda. Avrupa Birliği'ne başvuran STK'ların vergi borcu, SSK borcu olmaması gerekiyor, iyi yönetiliyor olmaları gerekiyor. Dünyada rekabet olgusu artıyor. STK'lar da bundan nasibini alıyor ve birbirlerinin ayağına basabiliyorlar zaman zaman. Öte yandan AB fonlarından bahsettik. STK'larımız gerçek anlamda proje yazmayı ve uygulamayı öğreniyorlar, daha becerikli hale geliyorlar. Fakat bu konuda fonlar kadar, daha önemlisi öyle sanıyorum ki, Avrupa Birliği'nin toplumdan topluma bir diyalogu geliştirmek istemesi, bu da tabii ki iş dünyasında KOBİ'leri ilgilendiriyor. STK'larla işbirliğini de ilgilendiriyor. Çünkü bu fonlardan yararlanmak için Avrupa Birliği üyesi ülkelerdeki başka bir KOBİ ya da başka bir

STK ile işbirliği halinde hareket etmeniz gerekiyor Yani biraz önce sözünü ettiğimiz bilgi paylaşımı. Mesela Türkiye Gazeteciler Cemiyeti için böyle bir proje yaptık. Brüksel'deki Uluslararası Gazeteciler Cemiyeti'yle bir Romen gazeteciler grubuyla eşleştirdik. Yine global dünyaya baktığımda, olanı biteni izleyen bir gazeteci olarak gördüğüm, eğitim sistemlerinin tüm dünyada tartışılır halde olması. OECD'nin raporu Alman eğitimine öyle eleştiriler getirebiliyor ki mesela Almanya gibi bir ülkede iç politik dengeleri sarsabiliyor. İşte böyle bir ortamda eğitimle ilgili STK'ların görev tanımının içinde dünyadaki yeni ve fark yaratan uygulamaları izlemek ve bu uygulamaları pilot projeler halinde ülkemizde tartışır hale gelmesini sağlamak da yer alsa, bu iyi bir şey olabilir diye düşünüyorum. Eminim ki zaten böyle projeler de var.

Biraz önce Osmanlı deneyimimizden bahsettim, eğitimle ilgili STK'lar derken. Mesleki eğitim, nitelikli işgücü diye düşündüğümde, ister istemez Türkiye'deki Ahilik geleneğini hatırladım. Gerçi işte dikmen modeli gibi uygulamalardan vs. haberim var; ama mesleki eğitim konusunda dünyaya Ahilik modelinden yola çıkarak, Türkiye'nin çok özgün bir katkısının olabileceğini düşünüyorum. Türkiye ne katkıda bulundu Avrupa Birliği'ne dendiği vakit, ayçöreği demek yerine, daha anlamlı bir mesleki eğitim modeli, kendi geleneğimizden, kendi kültürümüzden yola çıkarak Ahilik müessesesinden, onu modernleştirerek söz edebiliriz; çünkü üç kapalı, üç açık diye tanımlanan altı temel ilkesi, tamamen modern yönetimle ilgili; işte dürüstlük, şeffaflık, etik. Üç şey açık olacak diyor Ahilikte; alını, kapısı ve sofrası. Üç şey kapalı olacak; eli, beli, dili. Kapısı açık olmak denmiş, bunu günümüzde şeffaflık olarak tercüme edebiliriz. Neyse uzatmayım ama bin yıllık bir gelenek var; üretici güçleri, esnafı örgütlemiş, eğitmiş bir sivil toplum kuruluğu var. Neyle finanse ediliyor, sistemin kendi içinde topladığı bir tür düzenli ek vergiyle bir dayanışma fonuyla. Müşteri velinimetimizdir denmiş, bugünkü modern müşteri memnuniyeti kavramı orada var vs.

Şimdi 21. yüzyılda dünya eğitim, çevre ve sağlık alanlarında sosyal dayanışma fonksiyonları üstlenen kurumları geliştirmeye çalışırken, Ahilik bana göre çok daha eskiden bunu başarmış bir kurum. Özetle demek istediğim bu iyi bir örnek. Türk kültürünün özgün bir sivil toplum kuruluğu. Bize yirminci yüzyılda esin kaynağı olabilecek pek çok kurum olduğu için, burada önem verdiğim için değinmek istedim. Şimdi sözü biraz fazla uzattığının farkındayım; ama burada bana ilk verilen rol konuşmacı rolüydü, o yüzden hazırlandım, yaptığım hazırlığı da bu anlamda sizinle paylaşmak istedim. İlk sözü ben yine geleneği bozmayarak öğrenci arkadaşımız Deniz Aybaş'a bırakmak istiyorum.

Deniz Aybaş, TED Ankara Koleji Öğrencisi

Teşekkürler. Ben sözlerime Mustafa Kemal Atatürk'ün bir sözüyle başlamak istiyorum; "Eğitim, kültür ve bilgi, aydınlığa açılan en geniş penceredir." Ben bu sözden yola çıkarak, bu pencereden bakan kör öğrenci olarak size seslenmek

istiyorum. Bu pencereden bakmamda bana en çok yardımcı olan kurum, okulumdur. Eğitimde toplumsal sorumluluk ve sivil toplum örgütlerinin rolü konusunda görüşlerimi sizinle paylaşmak üzere buradayım. Ben TED Ankara Koleji Özel Lisesi onuncu sınıf öğrencisi ve aynı zamanda IB programında (uluslararası bakalorya programında) okuyan bir öğrenciyim. Öncelikle size eğitimin bir öğrencinin gözünden yorumunu, daha doğrusu tanımını ve ardından gelen yorumunu paylaşmak istiyorum.

Eğitim, pek çok sosyolog ve psikolog tarafından, bireyin hem bireysel yani psikolojik hem toplumsal yani sosyolojik anlamda kendini geliştirmesi için sunulan olanaklar olarak tanımlanır. Bu olanakların kişiye en uygun şekilde sunulması, bir neslin hayata hazırlanması bakımından çok önemlidir. Burada önemli olan nokta, eğitimde, öğretimde verilen bilginin içselleştirilmesidir. Öğretimde verilen bilginin kişi tarafından, birey tarafından ya da genelleştirecek olursak, bütün bir nesil tarafından özümsemesi ve geleceğe aktarılacak bir biçimde bilime katkı olarak düşünülmesi gerekir. Eğitim, her şeyden önce toplumsal bir sorumluluktur. Çünkü eğitim toplumu biçimlendirir ve eğitim toplumsal bir olgudur. Toplumu oluşturan eğitimidir. Eğitim olmazsa geçmişten gelen bilgiler geleceğe aktarılamaz. Eğitimin önemi ve işlevi de işte buradan gelir, toplumun geleceğini ve gelişmesini sağlar. Kişilerin yani bireylerin dar görüşlerden sıyrılmasını, geçmişten gelen görüşleri, geleceğe geliştirerek, düzelterek ve güzelleştirerek yansıtılmasını sağlar. Dünyaya daha geniş bir açıdan bakmayı, yani bir anlamda at gözlüklerini takmamayı, kişinin geleceğe umutla bakmasını sağlar. Buradan eğitimin gerekliliği de ortaya çıkar. Bir toplumun eğitilmesi, bir toplumun tümünün eğitilmesi ile gelecektir.

Eğitim nasıl olmalıdır? Eğitim, Atatürk'ün de istediği gibi genel ve eşit olmalıdır, toplumun tümünü kapsmalıdır. Toplumun bir kesimini veya belirli bir kesimini eğitmekten öte, toplumun tümü eğitmeli ve bundan sonra gelecek olumlu sonuçları beklemeliyiz. Öbür türlü gelebilecek olumlu sonuçlar engellenmiş olur. Bu bağlamda kızlar da okula gitmelidir, sadece erkeklerin ya da belirli bir kesimin okula gitmesi, nitelikli bir şekilde eğitilmesi kesinlikle yanlıştır. Herkesin eşit olarak şansı değildir. Tamam, bu şansı tepme hakkı herkeste vardır; ama bu şansın herkese eşit derecede sunulması gerekir. Bu anlamda kızların da sivil toplum kuruluşlarının desteğiyle okula gitmesi gerekiyordu.

Eğitimde fırsat eşitliği de kaliteli, eşit eğitim hakkı da buradan çıkar. Örgün eğitim de buna bağlı olarak gelişmelidir. Çünkü bir nesil tüm bireyleri içerir. Bir neslin eğitilmesi geleceğe yansıtılan bir aynadır. Eğer bir neslin tümünü eğitmezseniz, o nesilde eğitilmemiş olan, cahil olan diye tabir edebileceğimiz kişiler, gelecekte bu cahilliği geçmişten gelen bilgileri bilmedikleri için ya da onlara eğitim hakkı verilmediği için gelecek nesillere de aynı şekilde aktaracaklardır. Böylece bir ülkenin ya da bir toplumun sürekliliği, sonsuzluğu söz konusu olamaz. İnsanlar her zaman okulda eğitilmemelidirler, aynı zamanda ailede de eğitilmelidirler. Aynı

zamanda küçük toplumlarda da, küçük toplumlardan kastettiğim daha önce de bahsedilen mesela bakkal, mesela mahalle, yani bu tür eğitim ortamları da vardır. Sadece okul, eğitim aracı olarak görülmemelidir. Buradan yola çıkarak, eğitimin sadece çocuklara yönelik olmadığını sonucuna da varabiliriz.

Burada aileyi eğitmek de çok önemlidir. Aileyi eğitmekte en önemli nokta, kitle iletişim araçları, medya ve aynı zamanda sivil toplum örgütleridir. Sivil toplum örgütleri gerçekten çok iyi çalışıyorlar ve çabaları çok fazla ama eğer sivil toplum örgütlerine daha çok kişi katılırsa ve daha çok kişi bu konuda bilinçlendirilirse ve daha bilinçli çalışılırsa, örneğin tüm Türkiye, belki de tüm dünya belli bir amaç çerçevesinde insanları eğitmek ve onları geleceğe taşımak için çalışılırsa, etki daha fazla olacaktır.

Örneğin cahilliğin önüne geçmek, yeni nesilleri bu cahillikten kurtarmak amacıyla yapılan çalışmalarda kızların da en çok rol alan grup olması gerekir. Tamam, okuyamayan erkeklerle de yardım edilmelidir; ama toplumda oluşan ataerkil yapının yanılması yüzünden kızlara daha çok yardım edilmesi gerektiği görüşündeyim. Ayrıca eğitimin sadece çocuklara yönelik olmadığını söylemiştim, aynı zamanda meslek gruplarını sürekli eğitmek gerekir. Bu daha önce bahsedilen bir olgu. Eğer siz bir meslek grubunu belli bir dönem içinde eğiterseniz ve sonra onu akışına bırakırsanız, kendisini geliştirmesini beklemezseniz, o zaman o meslek grubu, örneğin öğretmene, eğittiği öğrencilere düz bir şekilde eğitim verir. Kesinlikle gelişmiş bir eğitim veremeyecektir. Buna bağlı olarak, örneğin bir doktora gelişme hakkı tanınmalıdır. Bu hakkın tanınması, kaynak sağlanmasıyla olur. Bu şekilde belki, Türkiye için konuşuyorum aslında, beyin göçü diye tabir edilen zeki, değerli ve çalışkan insanların kaynak yetersizliği yüzünden yurtdışına gidip orada çalışmaya başlaması, tamam dünya literatürüne girecek çalışmalar yapıyor, ama neden Türkiye'den çıkıyor?

Toplumdaki bireylerin genel olarak eğitilmesinden bahsettim. Bu eğitimin oluşması nasıl olur onu tartışacağım; oluşması için toplumsal kurumlar görevlendirilmelidir, sivil toplum örgütleri genişletilmelidir. Bu etki alanı bakımından genişletilmeli ve çalışma sahası bakımından genişletilmelidir. Bu kesinlikle toplumsal bir sorumluluktur; çünkü yerine getirilmesi bir toplumun geleceğini etkiler. Yani eğer bu sorumluluğu ben üstüme alıyorsam, siz üstünüze alıyorsanız ve herkes üstüne alıyorsa, o zaman tüm Türkiye ve tüm dünya bu sorumluluğu biz aldığımız için geleceğe umutla taşıyacaktır ve eğitim tüm toplumda yaygınlaşacaktır.

Burada sorgulanması gereken bu sorumluluğun yerine getirilip getirilmediğidir. Herkes katkıda bulunmalıdır, herkes yardımsever olmalıdır. Hiç kimse kendi derdine düşüp ya da eğitimi bir şekilde sadece toplumsal bir sorumluluk olarak görmeyip sadece kendi kişiliğini geliştirme şeklinde görüp davranmamalıdır. Eğer, toplumdaki tüm bireyler eğitilir ve birer kişilik sahibi olursa, yani toplumsal kimliklerinin farkına varırlarsa toplum gelişir, kalkınır ve geleceği açık olur.

Toplumsal kimlikle kastım toplumdaki görevdir. Toplumdaki görevi belli olan kişi, toplumun gelişmesine daha uyumlu bir şekilde katkıda bulunur. Yeni nesil bu şekilde dünyayı kendinden daha emin ve daha güvenilir bir şekilde alır eski nesilden ve gelişmesine daha olumlu bir şekilde katkıda bulunabilir.

Peki, toplumdaki bireyler ya eğitilmezlerse, yani onlara gerekli fırsatlar tanınmazsa, onlara kendilerini bir şekilde geliştirmeleri için gerekli olanaklar sağlanmazsa ne olur? Böyle bir durumda yeni nesillere bilgi aktarımı olamaz ve bu bilgi aktarımı olamadığı için onların belirli bir bilgiyi kullanmaları beklenemez. Daha önce de söylediğim gibi eğitim bir bilgiyi kullanma şeklidir ve bu bilgiyi nasıl kullanacağı öğretisi, yaşama bakış açısı, yaşama biçimi, yaşama arzusu, yaşama amacı yani yaşama felsefesi kazandırılmamış kişiler, toplumda bir sorun oluşturur ve toplum sorumluluğunu yerine getirememiştir. Burada toplumdan kastım aslında tüm Türkiye de olabilir, okul da olabilir, aile de olabilir, tüm dünya bile olabilir. Sonunda toplumun kendisi zarar görür ve toplum durur ya da geriler.

Buradan bir tanıma atlamak istiyorum; ideal eğitim. Eğitim diye bahsettiğimiz olgu sadece belirli kalıplar çerçevesinde olmamalı; ama bir örgün eğitim sistemi içinde okuyorsak, ideal ve nitelikli bir eğitim olmalıdır. Yaşam boyu yenilenmeye olanak sağlayan, kaliteli, bilinçlendirici bir eğitimdir burada bahsettiğim. Yani kişinin dar bir bakış açısından kurtulup, dünyaya geniş bir pencereden bakmasına olanak sağlayacak bir eğitimdir. Ona bu fırsatı tanıyacak, bu görüş hakkını kazanmasını tanıyacak bir eğitimdir. Daha önce de söylediğim gibi böyle nitelikli bir eğitim toplumu nasıl ilerletir? İlerletmesinde en büyük katkı, kişinin kendi görevinin farkına varmasıdır. Böylece toplumun sürekliliği oluşur. Burada süreklilikten kastım, yok olma tehlikesinin minimuma indirilmesi ya da yok olmasıdır. Bir toplum geleceğe atılmak için önceki nesillere ihtiyaç duyar. Bunu her zaman söyleriz, önceki nesilleri eğitmelisiniz ya da bir toplumu geliştirecek olan nesilleri eğitmelisiniz ki toplum gelişsin deriz. Buradan yola çıkarak toplumun sürekliliğinin sağlanması eğitime bağlıdır.

Ben buradan okuduğum okulun kurulumuna bağlamak istiyorum. Türk Eğitim Derneği bir sivil toplum kuruluşu bildiğiniz gibi ve pek çok çalışması var. Başarılı fakat fakir öğrencilere burs yardımı yapıyor ve ben Türk Eğitim Derneği'nin kurduğu Ankara Koleji'nde okuyan bir öğrenci olarak şunu belirtmek isterim ki bana öğretilen ilk olgu ya da en büyük olgu yardımlaşmaktır, paylaşımdır. Başka okullardan başka bireylere, başka toplumlara karşı yardımda bulunmak ya da onlara karşı belirli bir iyilikte bulunmak ya da bencilliğin ortadan kaldırılması bana öğretilen en büyük şeydir. Böylece toplumsal alanda toplum olarak elde edilebilecek başarın önü açılacaktır. Eğer herkese, diğer okullara, tüm kişilere bu inanç bu yardımlaşma tutkusu aşılırsa. Böylece sivil toplum örgütlerine katılım da artacaktır. Çünkü bir şekilde insana liseden ya da ortaokuldan ya da belirli bir kuruluştan yardımlaşma, başkalarına destek tutkusu verildikçe, geleceğin insanların sivil toplum örgütlerine katılımı artacaktır. Ayrıca şunu belirtmek

isterim ki, bizim okulumuzda IB (uluslararası bakalorya) programı çerçevesinde yapılan yardımlaşma çalışmaları örnek verebilirim. Örneğin CAS çalışmaları, creativity, active, service yani yaratıcılık, aktivite ve servis adı altında yapılan çalışmalar, başka okullara, kardeş okullara yardımlarda bulunmak, ağaç dikmek, bu tür topluma yararlı ve eğitime katkı olarak nitelendirilebilecek etkinliklerde bulunmak çok önemlidir. Bizler gelecekte bu alışkanlığa kavuştuğumuz için reşit olduğumuzda ya da şöyle diyeyim tam bir vatandaş, yasalar önünde tam birer vatandaş sayıldığımız zaman bir şekilde gelecekte yardımlaşmaya, insanlara toplumsal sorumluluk bilincinin aşılmasına yardımcı olmaya çalışacağımıza inanıyorum. Bu yüzden eğitim, belirttiğim etkinlikler ve öğretim kurumlarımızın hepsinde yapılmalıdır. Yani belirli bir kurum ya da kuruluştta olmamalıdır. Herkes, her kurum, her eğitim-öğretim kurumu öğrencilerine bu bilgileri aşılmalıdır. Buradan yola çıkarak söyleyebilirim ki, her okul sivil toplum örgütü gibi davranmalı ve yardımlaşmayı, paylaşmayı bizi geleceğe taşıyacak olan nesillere bir şekilde aşılmalıdır.

Örneğin ben her öğrencinin bir fidan olduğunu, düşündüm. Bir orman tüm fidanlara sahip çıkmalıdır ve o yetişen fidanlar geliştikçe ağaç olacaktır ve o ağaçlar da gelecek fidanlara sahip çıkacaktır. Şunu söylemek istiyorum: Eğer toplumumuzun gelişmesini istiyorsak, eğitimde toplumsal sorumluluğumuzu yerine getirme koşulunu bilmeliyiz.

Atatürk'ün de dediği gibi; "Gerçek kurtuluş ancak cehaletin ortadan kaldırılmasıyla olur. Cehalet kaldırılmadıkça, toplum yerinde kalıyor demektir ve yerinde kalan bir şey ise geriye gidiyor demektir."

Zeynep Göğüş

Deniz'i kutluyoruz. Eğitimin kalitesinin artmasının topluma nasıl bir katkı getireceğini, toplumun bilinç seviyesini yükselteceğini paylaşım, yardımlaşma gibi çok önemli konulara değindi. Bizim için aydınlatici oldu bütün söyledikleri. Şimdi sözü Reza Hossaini'ye bırakmak istiyorum. Reza Hossaini UNICEF Türkiye temsilcisi, yeni başladı bu görevine. Türkiye'ye gelmeden önce Özbekistan Cumhuriyeti'nde idi. Daha önce de Afganistan, Hindistan, Somali, Sudan ve İran'da çalışmış. Dünya Sağlık Örgütü'nde görev almış, kendisi İran vatandaşı ve India Institue of Medical Science'dan doktora derecesine sahip. Dr. Hossaini'yi dinliyoruz.

Reza Hossaini, UNICEF Türkiye Temsilciliği

Saygıdeğer Katılımcılar, Meslektaşlarım, Dostlar,

Deniz hayatımı zorlaştırdı. Öncelikle kızların eğitimi ile ilgili bir sunum yapacakmış gibi bir konuşma yaptın, sonra da çok şevkle konuştun, sunumunu

takip etmek zordu, teşekkür ederim. Öncelikle, TED'i 80. yılından dolayı tebrik ederek başlamak istiyorum. Bununla eşit oranda önemli olarak, organizasyon komitesine beni de 80. yıllarında eğitim hakkı konferansı ekibine seçtikleri için teşekkür etmek istiyorum, komitenin üyelerini de tebrik etmek istiyorum.

Kızlar, bizim UNICEF'te yaptığımız işin tam merkezinde bulunmaktadır. Eğitim olsun, sağlık olsun, katılım olsun. Sizinle bir arada olmaktan onur ve ayrıcalık duydum, bu benim ilk sunumum. Bu ülkede sadece üçüncü haftam benim. Ne yapacağım? Sunumumu çok kısa tutmayı deneyeceğim; çünkü kızlarla ilgili konuşuyoruz. BM'nin eğitim konusundaki farklı sözleşmelerinden kısaca bahsedeceğim. Eğitimin küresel statüsüne dikkatinizi çekmek istiyorum. Eğitimde toplumun rolü konusunda dünyanın farklı yerlerinden bazı tecrübeler aktaracağım ve bu tecrübelerden alınan dersler konusunda bir ya da iki slaytla sunumumu bitireceğim.

Çocuk Hakları Sözleşmesi 1989 yılında, genel kurulda dünya çapında toplanmış en geniş konvansiyon ile onaylanmıştır. 191 ülkenin 189'u çoktan onaylamıştı, Türkiye ilk onaylayan ülkelerden biriydi. Sözleşme eğitimi merkezine oturtmaktaydı. 1989 ve 1990 yıllarında global forum yaptık. Bu forum, her yerde ırk, dil, etnik köken, milliyet gözetmeksizin herkesin eğitimi hakkına eşit oranda erişmesini bir öncelik olarak sayıyordu. 2000 yılında bizler, tüm liderler bir araya geldik ve 2015 yılına kadar ulaşmak üzere özel bir grup hedef taahhüt ettik. Bunların biri de evrensel eğitimdi. Ben sadece binyıl kalkınma hedefini aldım; çünkü bu binyıl kalkınma hedefine ulaşmada yolun yarısı aşılmıştı, 2000-2015 arası yolun yarısı ve eğer geride kaldıysak, çalışmalarımızı hızlandırmak, zayıflıkların bulunduğu alanlara daha keskin bir şekilde odaklanmak için nasıl gittiğimizi görmenin zamanıydı.

Bütün ülkeler ve bu ülkelerin liderleri, 2015 yılına kadar tüm kız ve erkeklerin ilkokulu, zorunlu eğitimi almış olacağını taahhüt ettiler. Eğitimde, ilkokullarda olsun, ortaokullarda olsun ya da üniversitelerde olsun cinsiyet ayrımını azaltmayı taahhüt ettiler. Bu konuda dünyanın ne yaptığı ile ilgili size birkaç slayt göstereceğim.

Bu tablo dünyanın farklı bölgelerinde okula giden çocukların oranını ve sayısını gösteriyor. Şuradaki ilk sütun doğu Asya Pasifik, ikincisi ise çocuklarının % 98'i okula giden sanayi ülkeleri; maalesef aşağıdaki kısımda da çocukların sadece %62'sinin okula gittiği Afrika var. 2002 yılında dünya liderlerinin bir araya geldiği dünya zirvesinden bu yana liderler kendilerini ilköğretime vakfettiler; okula gitmeyen çocukların sayısında kısmi bir düşüş gördük. Burada gösterilen okula yazılma oranına bakarsanız, 2002 yılında 94 milyon çocuğun okula gitmediğini görüyoruz. Halen 93 milyon çocuk okula gitmemektedir. Bu 93 milyon çocuktan, evet gördüğümüz gibi Afrika aslan payını almış, en çok okula gitmeyen çocuk sayısı Afrika'dan. Ama bu sadece Afrika'da olan bir şey değil. Hemen şurada, sanayileşmiş dünyada da 2.7 milyon çocuğun okula gitmediğini

görüyoruz. Eğitim hakkında bahsettiğimizde %95 kapsama diye bir Şey söyleyemiyoruz. Çocuklarımızın %98'i buna ulaştı. %2, %5 %10 çocuğumuz okula gitmiyor demeliyiz. Bizim dünyaya bakışımız böyle. Çocuklar ve haklarına doğru perspektiften bakıyoruz. Bu dünya haritası ülkeleri gösteriyor, renklerle ayrılmış; yeşil olanlar %90 ve üzeri oranında okula yazılmaya ulaşmış olan ülkeler. Sarı olanlar %50-80 ve 89 arasında başarı elde etmiş olanlar. Haritadaki kıyaslamalar ulusumuzun ve ülkelerimizin çocuk haklarını yerine getirme konusunda nasıl bir performans sergilediğini gösteriyor. Bu birinciydi, Şimdi ikincisi. Maalesef dünyada birçok ülke, söz konusu ortaöğretim olunca çok da başarılı değil. Okula yazılmadan bahsettim, bu derslere katılanlarla ilgili. Küresel olarak, bunlar dünyanın farklı yerlerinde çocukların kayıt oldukları okula gitmedikleri yerlerdir. Deniz'in de söylediği gibi okula gitmeyen bu çocukların çoğunluğu maalesef kızlardır. Bu Őemada, kızların erkeklerden daha çok dışlanma olasılığı olduğunu gösteriyor.

Dünya haritası cinsiyet eşitliğini gösteriyor; ama kızlara eğitim hakkı verdiğimiz ülkeler nerede? Kırmızı alanlarda gördüğünüz gibi, maalesef bu ülkelerde bunu görüyoruz. Tabii bu kategorinin içinde de hâlâ cinsiyet ayrımcılığı var. Ama okula gitmemenin sebepleri ne, okula yazılmamanın sebepleri ne? Ekselansları Sayın Dışişleri Bakanı'nın bugün bahsettiği gibi sebep eğitimin bedelidir. Doğrudan ya da dolaylı sebep olsun, eğitime uzak olma da bir sebeptir ve siz bunu bu ülkenin belli bölgelerinde gördünüz. Kültürel engeller ya da ailelerin çocuklarını okula göndermeme eğilimi ya da göndereceklerse erkekleri gönderip kızları göndermeme eğilimi. Okula hazır olma konusunda, meslektaŐımız, arkadaŐlarımızdan biri okul öncesi eğitim, anaokulu, erken çocukluk eğitimi gibi konulardan bahsetti. Eğer iyi bir temeliniz yoksa, bu çocuklar bir dil sorunu yaŐamaları durumunda okulu bırakacaklardır. Okul güvenliği, okul ortamının güvenliği, kalite ve ilgililik. Bu slaytı koymamın sebebi; bu konuların büyük bir kısmında sivil toplum ve toplum önemli bir rol oynayabilir ve oynamalıdır.

Eğer eğitim politikasında doğru temelli bir programdan bahsediyorsak, tek başına mevzuatlar yeterli değildir. Önemlidir ama yeterli değildir. Dikkatimizi ulaŐılamayan alanlara, ulaşılması zor alanlara yönelmeliyiz. Bu konuda hükümetleri, hizmet sağlayıcıları, aynı zamanda aileleri ve toplumları da sorumlu tutmalıyız. Aynı sorumlulukları paylaşıyoruz. Bu özel durumda sivil toplumun ve toplum katılımının önemli rolünü göz ardı edemeyiz.

Sizinle Brezilya'nın örneğini çok kısaca paylaşmak istiyorum. Latin Amerika'dan bir diğer deneyim ve Türkiye'den de bir deneyim paylaşmak istiyorum. Brezilya'da eğitimi geliştirmek için ulusal bir programları vardı. Erişimi arttırıyorlar. Başlangıç noktalarının ne olduğunu tahmin edin, başlangıç noktaları sivil katılımı geliŐtirmektir. Belediye bütçesinin hazırlanmasında toplumun katılımı. Bu durumda, eğitime odaklananlar belediyelerdir. O zaman belediyelerin okul öncesine yatırım yapması gerektiği söylendi. O zaman, belediyeler

öğretmenlerin de taleplerini karşılamalıydı; böylece öğretmenler hem ekonomik hem de diğer sektörlerden dışlanmayacaklardı. Böylece, bu odaklanmayı getirerek önemli bir rol oynadılar. Yaptıkları başka bir şey de okulları toplumun içine getirdiler. Okullarla arada bariyerler vardı. Okullar toplumdan uzak eğlence yerleri ya da büyük alanlar olarak görülüyor. Okulları topluma aldılar ve hem hükümet hem de yerel yetkililerin kapasite gelişimine yardımcı oldular.

Meksika konusunda bu sabah Ekselansları Dışişleri Bakanı nakit para transferinden, bu transferin durumundan bahsetti. Meksika'nın yaptığı tam da buydu. Sivil toplum en muhtaç aileleri bulmalarına yardım etti. Sivil toplum bir toplum gözlemi kurmaya yardım etti, sivil toplum hükümetin sorumluluğunu aldı ve izlemeyi de topluluk düzeyine indirdi.

Kısaca şundan da bahsetmek istiyorum, UNICEF kızların eğitimi konusunda buradaki muhatap Milli Eğitim Bakanı ile çalışma imkânı buldu. Bir kısmından yine Dışişleri Bakanı bahsetti. Neredeyse iki yıllık bir süre içinde ilaveten yarım milyon çocuk daha getirmiş olan bir kızların eğitimi kampanyası vardı. Sosyal seferberlik ve talep yaratma konusunda sivil toplum önemli bir rol üstlenmiştir. Yasa koyucular ve politika oluşturanlar da önemli bir rol oynadılar. Bir şekilde hükümet ve kamu sektörünü kamu sektörüyle de özel sektörü ve toplumu birbiriyle irtibatlandırdılar ve bu çok önemli bir roldü.

Bu benim son slaytım; öğrenilen bazı dersler ve sonuçlar. Daha önce bahsettiğim gibi, okula gidemeyen çocukların oranı %5-%10 düzeyine indirilmelidir. Hükümet bunu tek başına yapamaz. Yenilikçi olmalıyız ve çalışmalarımızı toplum ve sivil toplumun gücü üzerine inşa etmeliyiz. Sadece daha çok okul inşa etmek üzerine yoğunlaşmamalı, öğretmenleri de geliştirmeliyiz. Talep yaratmazsak, sivil toplumun rol oynayabileceği, kültürel bariyerin kaldırılması talebi olacaktır. Okullar, toplumlar ve evler arasında bir köprü kurmalıyız. Bazı toplumlarda okullar ve ev arasında bulunan duvarı yıkmalıyız.

Ortaklık konusunda kamu ve özel toplulukların önemli olduğunu söyledim. Az hizmet edilen alanlar üzerine yoğunlaşmalıyız. Özellikle, -yeniden size atıfta bulunacağım- kızlar üzerine yoğunlaşacağım; çünkü en çok okuldan uzak olanlar kızlardır. Küresel tecrübe neyse, transfer etmeliyiz, benimsemeliyiz ve bunu buraya getirmeliyiz; ama bunun Türklerin ihtiyaçlarına uymasını sağlamalıyız. Son olarak, esnek ve yenilikçi olmalıyız. Evet, bunu buraya gelmeden önce ilave ettim, reform girişimi belgelerinden bir rapor okuyordum. Sanıyorum ki İstanbul merkezli olan bu raporda bir cümle dikkatimi celp etti. Şöyle diyordu: "Önümüzdeki 50 yıl için AB'nin insan gücü açığını Türkiye kapatabilir..." Çünkü, iki farklı boyutta giden nüfus dinamiğine sahibiz.

Evet, kesinlikle Türkiye bu potansiyele sahip ama bunu etkin bir şekilde elde edebilmek için eğitim kalitesini geliştirmelisiniz ve şu anda % 10'luk okula

gitmeyen çocuk oranına ulaşabilmelisiniz. Çok teşekkür ederim ve en iyi dileklerle...

Zeynep Gögüş

Doktor Hossaini'ye çok teşekkür ediyoruz. Bize gösterdiği o iki haritada Türkiye'nin renklerini gördünüz. Sanırım bizim için bir utanç vesilesi. Üstelik o haritaların içinde, ilk haritadan sonra gelen harita, cinsiyet ayrımcılığını da gösteren bir haritaydı. Biz Türkiye'de uzun yıllar boyunca kadın ve erkeklerin eşit haklara sahip olduğunu çok kolay iddia ettik; ama bunun böyle olmadığını işte bize bu haritalar, parlamentodaki kadınlarımızın oranı gösteriyor. Tabii ki konu daha çok hangi perspektiften meseleye baktığınızla ilgili. Türkiye'de Cumhuriyet kurulur kurulmaz, kadın hakları bakımından çok büyük kazanımlar sağlandı. Bugün kendimizi bir Fas'la kıyaslamıyoruz. Orada eşit miras hakkı için savaşıyor kadınlar ya da bir İran'la karşılaştığımız vakit tabii ki Türkiye çok ileride. Ama kıstasları Avrupa Birliği düzeyine koymaya başladığımızda, uluslararası sözleşmelerle Türkiye'yi kıyaslamaya başladığımızda, 2000 yılından itibaren aradaki farkı, yani Türkiye'nin kadın hakları bakımından dünyanın gerisinde olduğunu gördük; bu haritalar da bize bunu gösterdi. Bu farklı durumu değiştirmenin bir yolu da kesinlikle eğitimden geçiyor, Türkiye'de çok güzel bir model oluştuğunu gördük. Bu model iyi gidiyor, bu açıdan sevinmeliyiz. Devletle STK'ların el ele gitmesiyle bu işin başarıya ulaşabileceğini de gösteriyor sanırım. Avrupa Birliği konusundaki tespite de katılmamak mümkün değil. Evet, Avrupa ihtiyar Avrupa, ama bizim buradan oraya gidecek genç nüfusun da kesinlikle kaliteli olması gerekiyor. Kaliteli nüfusumuzu, kaliteli işgücümüzü göndermek ne kadar akıl kârı, onu da zamanı geldiğinde düşüneceğiz tabii. Şimdi sözü Dr. Crisan'a bırakmak istiyorum. Dr. Crisan, Bükreş merkezli çok önemli bir sivil toplum kuruluşu olan Eğitim Merkezi 2000+ başkanı, aynı zamanda aynı adı taşıyan bir danışmanlık şirketinin de CEO'luğunu yürütüyor. İlginçtir, Türkiye'de de eğitim reformu çalışmalarına danışman olarak katkıda bulunmuş, dünyanın pek çok başka ülkesinde olduğu gibi. Kendisi akademisyen, araştırmacı ve kitapları var. Oturumumuza da önemli bir katkıda bulunacağı inancıyla sözü kendisine veriyorum.

Dr. Alexandru Crisan, Eğitim Reform Merkezi 2000+

Oldukça uzun bir zamandır 'geleneksel' eğitim teorileri ve uygulamaları, eğitim nerede olursa olsun, eğitimdeki değişimin gerekli olduğu fikrini benimsemiştir. Bu bağlamda, tamamen göz ardı edilmese de son yirmi yıl öncesine kadar eğitim alanına sivil inisiyatifin katılımı gerekli ve ilgili görülmemiştir.

Yeni bir gelişme olarak yaklaşık son yirmi yıldır, eğitimde değişim süreci söz konusu olduğunda sivil toplum örgütlerinin varlığı ve gerçekten bu sürece katılımı

en önemli konuların arasında bulunmaktadır. Bunun çok basit bir açıklaması vardır; ilk olarak, birçok sosyal değişim süreci yaşanırken, *kamuoyunun katılımı* zaman içinde slogan olmanın ötesine geçmiştir. İkinci olarak ise, eğitim yalnızca küçük bir grup eğitimci ve bu konuda politika üretenlerin kararlarına bırakılamayacak kadar önemli bir konudur.

Başlangıç noktamızı yukarıda belirttiğim noktalar olarak kabul edersek, sunumum dört ana bölümden oluşmaktadır. İlk olarak, eğitimde sivil toplumun artan rolüne ilişkin bir alt yapı oluşturacağım. Burada temel soru: sivil toplumun eğitime katılımı son yirmi yılda niçin bu kadar önem kazanmıştır? İkinci olarak, sivil toplum örgütlerinin şu an nasıl bir görünümde oldukları; bir başka deyişle, eğitim alanındaki değişimde sivil inisiyatifin yeri ve önemi incelenecektir. Bu alanı incelerkenki temel soru ise; sivil inisiyatif derken kim, ne zaman ve nasıl kastedilmektedir? Üçüncü olarak, bu sunumda bazı iyi örneklerle ve bu alanla ilgisi olan sivil toplum kuruluşları, onların sürece katılım modelleri ve bazı değerlendirmelere yer verileceğim. Buradaki temel soru ise; Şu anda ne yapılmakta ve eğitimde değişimin gerçekleşmesi sürecinde sivil toplum örgütlerinin yardımıyla daha başka ne yapılabilir? Son olarak, çıkarılması gereken dersler ve açık uçlu sorularla sunumumu sonuçlandıracağım.

Yönteme ilişkin önemli noktalar:

Bu sunumda yapılmak istenen, eğitim alanında sivil toplum örgütlerinin geleceği ile ilgili analizleri eğitim politikası bakış açısıyla sunmaktır. Bu analizler, a) bu konuya değinen bazı akademik yaklaşımlara (Mundy, K.& Murphy, L., 1999; Appadurai, 2000; Chabbott, 2003) b) kamuoyunun bu konuya yaklaşımına (örneğin: G. Soros, 2002, 'Küreselleşme' ve c) sivil toplumun bazı bölge ve ülkelerdeki rolüne ilişkin kendi gözlemlerimize (çoğunlukla yeni AB ülkeleri ve Orta Asya) dayandırılacaktır.

Bu fikirler bir paydaşın bakış açısıyla ele alınacak ve uluslar arası karşılaştırmalı bir yaklaşım sergilenecektir. Sivil toplumun eğitimdeki yerine, eğitim alanındaki değişimin oluşumunu sağlayan kuvvetlerin ne olduğu açısından bakılacaktır. Odak noktamız, eğitim alanındaki değişimde sivil toplum örgütlerinin kolaylaştırıcı ve itici bir güç olarak oynadığı rol olacaktır.

Sivil toplumun rolü, sorumlulukları ve işlevleri, hem teorik hem de uygulama alanındaki örneklerle sunulacaktır. Bu örnekler, a) son yirmi yılda eğitime katılmış belki de en büyük sivil toplum örgütü olan Soros Açık Toplum Kurumu b) Sivil toplumun Avrupa'daki ve Bu yüzden burada uluslar arası karşılaştırmalı eğitim yaklaşımı sergilenmektedir.

Sivil inisiyatifin artan rolü:

Sivil inisiyatifin eğitimdeki artan rolünü ele alırken bazı değerlendirmelerin altını çizmek gereklidir:

- Son 15-20 yıl içinde kamuoyunun eğitime olan ilgisi artmış ve eğitimi algılayışı önemli ölçüde değişmiştir.
- Eğitim yalnızca bir sosyal sorun olmanın ötesine geçmiş, sosyal ve işbirliğine dayalı sorumluluğun bir uygulama alanı haline gelmiştir.
- Toplumun artık yalnızca eğitim hizmetlerinin pasif bir alıcısı konumunda olması yetmemeye başlamıştır. Sivil toplum zamanla daha aktif bir rol oynamaya başlamış, bunun sonucu olarak ta zaman içinde eğitime karşı *sosyal sorumluluk* olgusunu ortaya çıkaran bir unsur olmuştur.
- Bu değişimin basit bir açıklaması vardır; gerçek yaşamla eğitim dünyası arasındaki boşluk giderek kapanmakta, yani okulla toplum arasındaki aralık giderek küçölmektedir.

Sivil inisiyatifin eğitime katılımındaki zorluklar:

Yukarıda belirtilen ön koşullardan başlayarak, aşağıdaki belli başlı zorluklar dikkate alınmalıdır:

1. Zorluk: Son yirmi yıldır eğitimcilerin ve karar vericilerin, eğitim alanındaki değişimleri planlama ve uygulamaya koymaları giderek daha zorlaşmıştır.
2. Zorluk: Yukarıdaki sebepten ve aslında eğitim alanındaki kriz yüzünden eğitim otoriteleri, yöneticiler ve uzmanlar geleneksel yöntemlerin dışından gelecek çözümlere daha çok yönelmeye başlamışlardır. Bu bağlamda sivil toplum, değişim için yeni fikirlerin ve yeni çözümlerin bulunduğu alanlardan biri olarak karşımıza çıkmaktadır.
3. Zorluk: Yukarıda bahsi geçen süreçlere doğal bir tepki olarak, sivil inisiyatifin katılımı doğal bir süreç olmaktan çıkmış, giderek olmazsa olmaz bir konuma gelmiştir.
4. Zorluk: Sivil toplum örgütlerinin etkin bir rol oynaması ve bir etki yaratabilmesi için bireysel çabalara bir alternatif oluşturacak şekilde güçlü ve prestijli örgütler olarak yapılandırılmaları gereklidir. Bu yüzden, son yirmi yılda ‘ulusal’ sivil toplum örgütlerinin yanı sıra ‘uluslar arası’ hatta ‘küresel’ örgütlerden bahsedilmektedir.
5. Zorluk: Sivil toplum örgütlerinin eğitim alanına çekilebilmesi için yeni mekanizmaların yanı sıra yeni politika ve kurumsal bir çerçeve oluşturulması gereklidir.
6. Zorluk: Sivil toplumun etkili olabilmesi için yıllar içinde, özel politikalar, stratejiler, araçlar ve mekanizmalar geliştirmesi gerekmektedir.

Politik ve eylemsel etkiler:

Bir önceki bölümde söz edilen zorlukların gelecekte sivil toplum örgütlerinin eğitim alanına katılımıyla ilgili değerlendirmeler yapılmasını gerekli kılmaktadır.

1. Etki: Kamuya mal olmuş bir sorun olan eğitimde değişim konusu, sosyal ortaklığın karmaşık bir süreci olarak görülmeli ve ona göre modellenmelidir. Değişimin gerçekleşmesinde 'katılım' sosyal ortaklık için kilit bir yol göstericidir.
2. Etki: Böyle bir modelde eğitimde değişim, politik öğrenme süreci olarak gerçekleştirilmelidir (izlenecek politikanın oluşturulma sürecinin bir önkoşulu olarak).
3. Etki: 'Sosyal ortaklık' ve 'değişim için öğrenmenin yolunun' ne olduğu çerçevesinden bakıldığında, aslında sivil toplum örgütlerinin bu konuyla çok yakından ilgili ve en aktif ortağı olduğu ortaya çıkmaktadır.
4. Etki: Pek çok başka rolünün yanı sıra sivil toplum örgütleri, toplumun refahı, toplumun yararı, topluma hesap verebilme gibi, yeni ahlaki ve sosyal değerleri kapsayan yeni bir önlemsel 'sosyal inisiyatifin' ve 'sosyal sorumluluğun' baş koruyucusu konumuna gelmişlerdir.

Daha önce bahsi geçen zorluklar ve etkilerin ışığı altında, sivil toplumun içinde bulunduğu konuma değinelim. 'Sivil Toplum' içinde pek çok kategoriye barındırmasına rağmen, sunumumda ulusal ve uluslar arası, bağımsız örgütleri kastediyorum. Bu bağlamda üstünde durulacak noktalar a) kilit rol oynayanlar b) bu alana ilişkin değerlendirmeler c) Katılım modelleri d) iyi örnekler e) çıkarılacak dersler f) açık uçlu sorular dır.

Sivil toplum örgütlerinde kilit rol oynayanlar:

Uluslar arası boyutta bakıldığında sivil toplum çok geniş bir yelpazeyi barındırmaktadır. Bu konuyla en yakın ilgisi bulunan sivil toplum örgüt tiplerinin üzerinde durulmalıdır:

- Uluslar arası/Küresel Sivil Toplum Örgütleri: Örneğin: Açık Toplum Örgütü, Çocukları Kurtaralım gibi.
- Milletler üstü Sivil Toplum Örgütleri: Avrasya Vakfı
- Eğitim Politikaları ve Uygulamaları için Uluslararası Ağlar: örneğin, PASSOS, NEPC
- Bölgesel oluşumlar: Güneydoğu Avrupa Eğitim Ağı, Orta Asya Eğitim Ağı,

- Uluslar arası Mesleki Dernekler: sayıları çok olmamakla birlikte öğretmenleri, öğrencileri, velileri temsil eden Uluslar arası örgütler

Ulusal düzeyde ele alacak olursak,

- Tüm ulusu kapsayan sivil toplum örgütleri: Türk Eğitim Derneği, Ulusal Soros Vakıfları, Ağa han Vakıfları, Çocukları Kurtaralım Eğitim Ofisleri.
- Daha küçük ölçekli sivil toplum örgütleri: Daha çok eğitimde uzmanlaşmış (yeni AB ülkeleri ve geçiş sürecindeki ülkelerdeki Soros Vakıflarının uzantıları olarak çalışan) kurumlar) Örnek vermek gerekirse Eğitim 2000+ bu kategoriye girer.
- Ya eğitim kademelerinde uzmanlaşmış Sivil Toplum Örgütleri (Erken Çocukluk Eğitimi), Ülkeler bazında ‘Adım Adım Merkezleri’, ya da Genel ve Üniversite Eğitimi(Soros ‘Politika Merkezleri’), ya da sektörler arası sorunlar (Araştırma-Providus- Latvia; Praxis-Estonya, okul gelişimi, Litvanya- Eğitimde İnovasyon Merkezi, ya da genel reform uygulamaları (Kosova Eğitim Merkezi)

En Son Değerlendirmeler:

Son yirmi yılda, sivil toplum örgütleri bir dizi önemli aşamadan geçmişlerdir. Bu aşamalar farklı bakış açılarından ele alınacaklardır Genel olarak bakıldığında, sivil inisiyatif ‘katılımın hiç olmadığı’ bir konumdan ‘sürece tümüyle katılımın olduğu’ bir modele doğru bir değişim göstermiştir. Belli bir modelin adapte edilmesi farklı ülkelere bakıldığında genellikle ‘ödünc alma verme’ şeklinde olmaktadır.

Katılım Şekilleri: Bu açıdan bakıldığında ‘zayıf katılımdan’ ‘tamamen katılıma’ doğru uzanan çizgide değişim olduğu görülmektedir.

- *Zayıf katılım* (eğitimde değişim yaşanırken sivil inisiyatifin hiçbir rol oynamaması: örneğin, Özbekistan’da belli sivil inisiyatifin katılımının olması ama etkilerinin görülmemesi ya da özellikle Rusya gibi Orta Asya Cumhuriyetlerinde)
- *Resmi katılım* (Rusya’da tüm sivil toplum örgütlerinin kapatılması)
- *Tümüyle katılım modelleri* (bu model şu gelişimsel süreci izler: Danışma-Katılım-Ortaklık-Ağ kurma-Sahiplenme-Değişim için karmaşık öğrenme toplulukları oluşturmak.

Etkileri: Hiçbir etkinin olmadığı durumdan tümüyle bir etkinin olduğu bir düzlemde söz etmek mümkündür.

- *Etkilerin zayıf ya da hiç olmaması* yani sivil inisiyatifin çözümlerinin hiçbir etkisinin olmaması :örneğin, Tacikistan’da başlatılan kitap yazma girişiminin hiçbir etkisinin olmaması gibi

- *Kolaylaştırıcı ve destekleyici etkilerin olması* örneğin Rusya’da, Samara Oblast’ta eğitimde değişimin gerçekleşmesi için oluşturulan ilginç bir reform modeli.
- *Çözüm önerilerinin somut etkilerinin olması* Eğitim otoriteleri tarafından uygulanan modeller örneğin Romanya’da Dezavantajlıların Eğitimi, ve Roma İkinci Şans.
- *Bütünü etkileyen çözümler* Örneğin, Romanya’da Okul temelli Mesleki Gelişim ve kökten değişim reform uygulamaları

Küresel mi yerel mi yoksa her ikisinde mi; bu konuda bir ikilemin yaşanıldığı düşünülürse şu değerlendirmeler yapılabilir.

- Sivil inisiyatif tarafından geliştirilen bazı modeller yerel kalmaktadır örneğin, Georgia’daki okul geliştirme modeli
- Bazıları hem küresel hem bölgesel düzeyde modeller olarak görülmektedir. Örneğin, ‘Adım Adım’, ‘Eleştirel Düşünme için Okuma ve Yazma’ , ‘Öğretmelerin Okul Temelli Mesleki Gelişimleri’ (Eğitim 2000+)

Değişen Roller: Rollerin artması ya da azalması açısından bakıldığında sivil inisiyatifin hepsinde olmasa bile yeni AB ülkelerindeki durumu oldukça ilginçtir. Burada ‘Unutulmuş Müttefikler’ benzetmesi kullanılabilir. Pek çok yeni AB ülkesinde, AB ye katılmalarından sonra sivil inisiyatifin rolünün önemli ölçüde azaldığı görülmektedir. Yeni üye ülkelerde inisiyatifin yalnızca hükümette olduğu görülmektedir.

Buradaki soru sivil inisiyatifin rolünün neden azaldığıdır? Sivil toplum örgütleri işlevlerini tamamlamışlar mıdır? Çok geniş anlamıyla cevap evettir. Değişimi savundukları için AB ye katılımı kolaylaştırmışlardır.

Geçmişte olduğu gibi gelecekte de, yapabilecekleri çok şey olmasına rağmen son dört beş yıldır, inisiyatif alıp değişimi yaratmak yerine, değişimi ve devlet kurumlarının performansını izleyip değerlendiren bir görev üstlenmekte oldukları görülmektedir.

Katılımın dereceleri ve modeller:

Normal bir eğitim değişimi döngüsü içinde sivil inisiyatifin katılımının çeşitlerini inceleyelim. Bu birkaç adımdan oluşan bir modeldir: ihtiyaç analizi, sorunların belirlenmesi, değişim için önceliklerin belirlenmesi, bir değişim modelinin oluşturulması, tasarlanması, tartışılması, uygulanması, izlenmesi ve değerlendirilmesi ve yeni bir değişim için tüm bu sürece yeniden başlanması.

Rol ve İşlevler. Böyle bir süreçte genellikle sivil inisiyatif Politika ve Stratejiden, Taktik ve Uygulamalara kadar farklı rol ve uygulamalar için işlevlerini

sürdürürler. Aşağıdaki tabloda eğitimde değişimin sivil inisiyatifin eğitimde değişim gerçekleşirkenki süreçte oynadığı roller verilmiştir.

<u>Roller</u>	<u>Kim?</u>
Eğitim reformunun başlatılması	Ulusal çapta bir sivil inisiyatif- ama uluslar arası kurumlarla bağlantılı
Planlama	Ulusal çapta bir sivil inisiyatif- ama uluslar arası kurumlarla bağlantılı
Tasarlama	Ulusal Sivil Toplum Örgütleri
Tartışmaya Açma	Yerel ve Ulusal sivil toplum örgütleri
Uygulama	Yerel ve Ulusal sivil toplum örgütleri ve temsilcileri

İyi Örnekler

Sivil inisiyatifin sürece katılımının oranına göre ülke bazında en iyi uygulamalara örnekler şöyle sıralanabilir:

Eğitim Reformunun Başlatılması:

- Polonya: 1999-2000: Soros (daha sonra Bathori) Vakfı Eğitim Bakanlığı ile beraber eğitim için ulusal stratejiyi başlatmıştır.
- Karadağ 2002: Eğitim bakanlığı Açık Toplum Vakfı ile Değişimler Kitabı adı altında ulusal strateji belgesinin taslağını oluşturmuştur.
- Sırbistan: 2001-2002: önemli bir sivil inisiyatif olan 'Eğitim Forumu' henüz sonuçlamamış olsa bile aynı şeyi yapmıştır.
- Kosova: 2005- Kosova Eğitim Merkezi Eğitim Stratejisi Geliştirme Sürecini başlatmıştır.

Eğitim Reformunun Planlanması:

- Sırbistan (2001-2002), Karadağ, Ukrayna: Bakanlıklar reform sürecini sivil inisiyatif ile beraber planlamıştır.

B.3. Vizyon Oluşturulması:

- Romanya 2001: Romanya'da 2000+ Eğitim Merkezi tarafından kökten Değişim Reformu için yeni bir vizyon ortaya konmuştur (daha sonra bu oluşturulan vizyonun farklı yönleri eğitimin farklı alanlarında kullanılmıştır.

Eğitim Reformunun Tasarlanması:

- Moldova Cumhuriyeti 1999-2002 Eğitim bakanlığı 1.sınıftan 9.sınıfa kadar Bir müfredat geliştirmiş; Açık Toplum Vakfı ise aynı şeyi 10-12 sınıflar için yapmıştır.
- Kosova 2006-2007: KEC strateji geliştirme grubunu koordine etmiştir.
- Romanya 2007: Sivil Toplum örgütü temsilcileri Eğitim Komisyon Başkanlığının birer üyesidir.

Eğitim Reformunun İletilmesi:

- Slovenya, Macaristan ve Romanya reformun iletilmesi konusunda 1990'lardan bu yana önemli projeler gerçekleştirmişlerdir.

Reformlar ilgili sorunların tartışılması

- 2004 yılından başlayarak 2000+ UNİSEF'le yürütülen 'daha iyi bir sistem için daha iyi politikalar' adı altında Özel Eğitim Politikası Projesi

Eğitim Reformunu Uygulanması

- Romanya'da Eğitim Bakanlığı 'yukarıdan aşağıya' bir reform başlatmış, Açık Toplum Vakfı (Eğitim Merkezi 2000+ eliyle) inisiyatifin aşağıdan yukarı ve köktan olması için çalışmıştır.
- Ukrayna'da MoE yeni bir program geliştirmiş- Açık Toplum Örgütü bağımsız bir Değerlendirme Merkezi kurmuş, bu Ukrayna'da güvenilir bir Değerlendirme sürecini başlatmıştır.
- Georgia'da paydaşların oluşturduğu ağ sistemi sivil toplum örgütlerinin desteği ile reformun uygulanmasını sağlamıştır.

Eğitim Süreçlerinin izlenmesi ve değerlendirilmesi

- Bulgaristan'da Eğitim Bakanlığı tarafından kurulan bir komisyon eğitimde değişim konusunda bir İzleme Raporu hazırlamıştır 2002.
- Romanya Eğitim Merkezi 2000+ Dünya Bankası Eğitim Reformu Projesinin (1995-2001) sonuçlarının etkisini izlemek üzere MoE tarafından görevlendirilmiştir.
- Türkiye (Eğitim Reformu Girişimi Türkiye'deki eğitimi değerlendiren bir dizi İzleme raporu yayınlamıştır).

Bütün bu süreçlerde, sivil inisiyatif şu rolleri üstlenmiştir: 'katılımcılar', 'yapıcı eleştirmenler', 'baskı grupları', 'değişim güçleri', 'destekleyiciler', 'geliştiriciler' ve 'şampiyonlar'.

Sonuçlar ve çıkarılacak dersler:

Sivil inisiyatifin şu an bulunduğu konum incelendiğinde pek çok sonuca varılabilir ve ders çıkarılabilir.

- Eğitimde Değişim her şeyden önce sivil inisiyatifin yer alması gereken bir süreçtir.
- Öğrenme topluluklarının, iletişim için öğrenme ağlarının ve mekanizmalarının oluşturulması ve ortak bir zeminde buluşulması için sivil inisiyatifin eğitimde değişim sürecinin en başından itibaren yer alması gereklidir.
- Sivil İnisiyatif ağları, ortaklıklar ve sivil toplum örgütleri sivil inisiyatifin sesini duyurmada izole ve bireysel düzeyden çok daha etkili olmaktadır.
- Hangi eğitim reformu olursa olsun sivil inisiyatifin katılımın yönetilmesi için özel mekanizmalar oluşturulmalı ve uygulanmalıdır.
- Sivil inisiyatifin katılımı pragmatik ve gerçekçi olmalıdır, yani, doğru sivil toplum örgütünün, doğru zamanda, doğru eylemin içinde bulunması sağlanmalıdır.
- Eğitimde değişim süreci çok boyutlu ve karmaşık olduğu için, tüm sivil örgütleri değerli kabul edilmeli ve sürece çekilmelidirler çünkü hepsinin farklı uzmanlıkları ve deneyimleri bulunmaktadır.
- Sivil inisiyatife sürekli geri bildirim verilmeli, başarı ve başarısızlıklar konusu hem sivil inisiyatif hem de devlet tarafından paylaşılmalıdır.

Açık uçlu sorular:

Çıkarılan derslerin yanı sıra, konuya ilişkin bazı noktalar dikkate alınmalıdır.

- Veli ve öğrencilerin değişim sürecinin planlanması ve uygulanma sürecine, yani sivil toplum örgütlerine katılımın daha çok sağlanması sağlanabilir?
- İş ve finans çevrelerinin temsilcilerinin eğitimin başarısı konusuna dahil edilmelerinin nasıl sağlanabilir?
- Sivil inisiyatifin okullardaki rolü nasıl daha etkin hale getirilebilir?

Ayrıca akademik ve politik çevreler tarafından ortaya atılan şu sorular bulunmaktadır.

Soru 1

Kilit sorulardan birisi- genel olarak- ekonominin küreselleşmesi ve küresel ekonominin bir zorunluluk haline gelmesi ulusal eğitim reformlarının *küresel bir modele* uyumuna mı yol açmaktadır?

Bu sorunun yanıtı konusunda bir ayrışma söz konusudur, bu yüzden üç ayrı yanıt bulunmaktadır.

- ‘Uyum Teorisine’ göre cevap *evettir*. Bu teori Stanford ‘daki akademisyenler tarafından geliştirilmiştir.
- ‘Ayrılma Teorisine’ göre cevap *hayırdır*. Bu teori Berlin Humboldt Okulu tarafından geliştirilmiştir.
- ‘Ödünç Alma ve Verme Teorisine’ göre cevap hem *evet* hem *hayırdır*. Bu teori Columbia Üniversitesi tarafından geliştirilmiştir.

Aynı şekilde tüm bu sivil inisiyatif dünyasını ile ilgili geleceğe dair bir tahmin yürütürken şu soru sorulmalıdır: Uluslar arası ve küresel sivil toplum örgütleri ulusal eğitim reformlarında eğitimimde küresel bir modele gidilmesi yönünde bir uyum sağlamaktadırlar? Bu iyi bir şeymidir, yoksa değımlidir?

- Evet: Appadurai’ye göre Uluslar arası sivil toplum örgütleri ‘uluslar üstü bir yandaşlık ağıdır’ ve aşağıdan yukarıya bir küreselleşmekte yada kökten küreselleşmekte sivil toplum örgütlerinin bu süreçte başarılı olmalarını ummaktadır.
- Evet: G.Soros (Küreselleşmeye Dair, 2002) sivil toplum örgütlerini ‘uluslar üstü bir yandaşlık ağı olarak görür’ ve aşağıdan yukarıya doğru işleyen bir sürecin gerekli ve olumlu olduğu görüşündedir.
- Bunun olumlu bir süreç olduğuna dair görüşler başkaları tarafından da dile getirilmektedir. (Mundy, K., Murphy, L., 1999)

Soru 2

‘Kökten Küreselleşme’ ya da ‘Aşağıdan Yukarıya Küreselleşme’ denilen (Appadurai; Soros) küreselleşme modelinin ‘Yukarıdan Aşağıya’ yada ‘Telkin Etme Yoluyla Küreselleşme’ karşısındaki şansı nedir? Değişim modellerinin, kökten değışimci sivil toplum örgütlerinin ulusal eğitim sistemlerine ve bu konudaki tartışmalara ve yansımalara katılmaları konusunda bir şansları bulunmakta mıdır? Daha genel olarak, ‘yukarıdan-aşağı’ ya da ‘aşağıdan-yukarı’ eğitim reformları şu anda var olan eğitimde değışim süreçleriyle birleştirilebilir mi?

Soru 3

Teorik olarak, klasik Colin J. Bennet (1991) modeli, ki bu model beş kamu politikası unsuru içerir, eğitimde değışimde sivil inisiyatifin içeriğı ve seviyesini analiz etmekte ‘yorumlayıcı bir çerçeve’ olarak kullanılabilir mi?

Bu beş unsur :

- *Politik amaçlar* (algılanan sorunlara yanıtlar)

- *İzlenecek Politikanın içeriği* (sorunu çözmek için kullanılacak kurallar ve, talimatlar)
- *Politik araçlar* (değişim ve reformları yönetecek ve etkileyecek araçlar)
- *İzlenecek Politikanın Sonuçları* (uygulamaların sonuçları ve etkileri)
- *Politik Stil* (politik etkilerin düzenlenmesi süreçleri)

Sivil inisiyatifin sürece şu anki katılımı, kamu politikası oluşturma döngüsünün tüm unsurlarını içermektedir?

Dinlediğiniz ve Dikkatiniz için çok teşekkür ederim.

Zeynep Göğüş

Doktor Chrisan'ı dinlerken STK'larla ilgili ne kadar yeni sözcük oluştüğünü da herhalde fark ettik. Tabii bu konunun üniversitelerde ders haline getirilmesinden başlayarak politika anlamında da ne kadar önemli olduğunu gördük. Teşekkür ediyoruz. Şimdi Türkiye'den önemli bir katkı var panelimize Sayın Turgut Bozkurt, TEV'in başkanı, eğitim konusunda önde gelen vakıflarımızdan biri. ODTÜ'lü kendisi. Amerika'da da eğitim görmüş. Özel sektörde uzun süre genel müdürlük, üst düzey yöneticilik yaptıktan sonra, 2006 yılından bu yana TEV'in Genel Müdürü. Turgut Bey buyurun.

Turgut Bozkurt, Türk Eğitim Vakfı

Söz veriyorum 15 dakikada bitireceğim... Bugünkü davet için TED'in yöneticilerine çok teşekkür ediyorum. Sivil toplum kuruluşlarının rolleriyle ilgili, önemleriyle ilgili panellerde pek çok eğitimin, eğitim reformunun gereksinimleriyle ilgili bilgiler sunuldu. Ben o konulara hiç girmeyeceğim.

İnancımız ve tecrübemiz o ki geleceğin başarısı, geçmişin iyi incelenmesinde yatıyor. Onun için geçmişteki başarıların arkasındaki gerçekleri görüp onları günümüze, günümüz koşullarına ve geleceğe uygularsak, adapte edersek başarı için de önemli bir merhaleyi kat etmiş oluruz. Onun için 40. yılını geride bıraktığımız TEV'in kuvvetli bir liderlikle başlayıp, nasıl kurumsallaştığı ve topluma nasıl mal olduğu ve içinde yaşadığı toplum tarafından da nasıl desteklendiğinin ve gelecekte bu tür hareketleri, bu tür aktiviteleri yaratmak isteyenlere nasıl güzel bir örnek teşkil ettiğini, ben sizlere aktarmak istiyorum. Sabrınız için de teşekkür ediyorum şimdiden.

Sivil toplum kuruluşlarına yönelik tariflerden birkaç örnek aldım düşünürlerden. İnsanlık tarihinde pek çok ihtiyaçlar toplumların örgütlenmeleri ile karşılanmıştır. Sivil toplum kuruluşları ülke ihtiyaçlarını göz önüne alarak millete manevi ve maddi katkıda bulunurlar. STK'lar iletişimi canlı tutarak geçmişten ve

günümüzden elde ettikleri imkânları, değerleri gelecek nesillere aktarırlar. Çağdaş demokrasilerde STK'lar toplumların vazgeçilmez öğeleridir. Sivil toplumun sağlıklı olması için demokratik ortama, demokratik ortam olması için de devlete ihtiyaç vardır. Devlet otoritesi dışında kendi kendini düzenleyen özel alanlar sivil toplumu ifade ederler.

Sivil toplum kuruluşlarının çok değişik sektörlerde faaliyetleri vardır. Bunların bir tanesi de eğitim alanıdır. Bunlar vakıflar kanalıyla veya dernekler kanalıyla hayata geçirilmiştir. Bu anlamda da ülkemizde çok güzel örnek teşkil eden, asrı aşan, asra yaklaşan örnekler vardır. TED bunun en güzel örneklerinden biridir. Kendi vakfım TEV bunun en güzel örneklerinden biridir. Fevziye Mektepleri Vakfı (FMV), Ana Çocuk Eğitimi Vakfı (AÇEV), Türk Eğitim Gönüllüleri Vakfı (TEGV) bu alanda gururla isimlerini anabileceğimiz kurumlardır.

Zeynep Hanım ve sevgili Deniz, başarı faktörlerini sıraladılar. Ben onları şöyle kısaca ifade edeceğim. STK'ların başarılı olması için öncelikle amaçlarını, ilkelerini, hedeflerini iyi tespit etmeleri ve onları içinde yaşadıkları topluma da benimsetmeleri lazım. İkincisi de bu hedefleri gerçekleştirecek iradeye sahip olduklarına inandırmaları lazım. Faaliyet gösterecekleri konuda farklı, yeni, özgün ve toplum yararına olan projelendirmelerle harekete geçmeleri lazım. Uzmanlaşmayı sağlamaları lazım. Yani bir STK pek çok hedefi önüne koyarak konsantrasyonunu kaybedip, odaklanmasını kaybedip, hiçbirinde başarılı olmama yönünde ilerlemesi hiç ihtimal dahilinde olan bir şey değildir.

İnsan unsuru çok önemli bu tür hareketlerin başlamasında. Bu görevi kimler üstlendi, ne tür liderlik özelliklerine sahipler, güvenilirlikleri ne derecede, istikrarlı çalışmaya örnek teşkil edebilecekler mi? Bunlar insan unsurunun önemli faktörleri. Kurumsallaşmaya yönelik ne tür adımlar atılacak? Bunların da baştan tespit edilmesi lazım. Kalıcı olma, sürdürülebilirlik bir STK'nın olmazsa olmazıdır. Çünkü kişisel hareketle başlayıp, kişinin ömründen sonra yok olmuş pek çok özel sektör kuruluşu olsun, sivil toplum kuruluşu olsun bu ülkede görülmüştür ve bu aynı zamanda tecrübenin de kaynakların da heba olması demektir. STK'nın faaliyet gösterdiği sahada ve hedef kitesinde katılımı sağlaması lazım. Şeffaf ve bilgilendiren bir STK olması lazım.

Şimdi bu başlıklarla ilgili olarak TEV neler yapmış, neleri başarmış, bunları anlatmaya çalışacağım. Önce amacını belirlemiş ki, bu TED ve FMV ile bizim çok çakışan fakat farklı sahalarda odaklandığımız amaçlardandır. Türk Milli Eğitimi'nin genel amaç ve ilkeleri uyarınca insan kaynağımızı bilgi üreten ve kullanan konumuna getirmek, yetenekli ve başarılı fakat maddi olanakları sınırlı çocuklar ve gençler başta olmak üzere ülkemize ve insanlığa katkılar sağlayacak kişilikli, öncü gençleri ve onların yetişecekleri eğitim sistemini desteklemek. Bu, ülkemiz için halen geçerliliğini koruyan ve uzun yıllar da koruyacak olan bir amaçtır.

TEV'in ilkeleri vardır bu amaca yönelik çalışırken. Atatürk ilkelerine bağlı, çağdaş, laik ve demokrat olmak. Bağımsız ve bağlantısız görev yapmak. Eğitim konularında kamusal ahlak ve sorumluluk bilincinde olmak. Açık, dürüst ve saydam olmak. Ahde vefalı olmak, sözünde durmak. Ulusal ve uluslararası değerlere bağlı olmaktır. Bizim yaptığımız herhangi bir faaliyet veya bizimle işbirliği içerisine giren herhangi bir kurumla olmazsa olmaz şartlarımız bunlardır bizim. Bu şartlara, bu ilkelere ters hiçbir uygulamanın içine girmeyiz.

Hedef koymuştur TEV yola çıkarken 1967 yılında. Demişlerdir ki kurucular; yılda 1000 burs vereceğiz, okullar yaptıracağız, bursiyerlere ödülleri dağıtacağız, bursiyerlerle iletişim içinde olacağız. Bu hedefleri koyduklarında, 1967 yılındaki TEV'in varlığı 23.000 dolar mertebesinde. Bunun çoğu da 201 kurucu tarafından o gün ceplerinden 1000'er lira verilerek sağlanmış bir kaynak. 40 yıl sonunda 152.000'e yaklaşan yurtiçi ve 1.200'e yaklaşan yurtdışı bursla hedeflerin birincisi fazlasıyla gerçekleştirilmiştir. Bu burs miktarı yılda artık 7.500'dür.

Yirmi iki eğitim tesisi yapmıştır ki çok benzer bir rakamdır. TED'in de 21 eğitim tesisi vardır ama TED bu çağdaş eğitim yönetiminin bizzat içindedir. Biz ise bir okulla bunun içindeyiz. Bu da Sezai Türkeş Bey tarafından yaptırılıp 2001 yılından itibaren TEV tarafından yönetimi üstlenilmiş olan TEVİTOL yani Türk Eğitim Vakfı İnanç Türkeş Okulu'dur. Üstün yetenekliler okuludur. Türkiye'de bildiğimiz kadarıyla özel, STK tarafından yürütülen başka bir örneği yoktur. Genel Müdür arkadaşımız Azmi Bey'de buradalar. IQ'su 130 ve üzerinde olan çocukların yetenekleri paralelinde eğitim desteği gördükleri bir okuldur. Bir Fen Lisesi değildir burası.

Bizden 152.000 burs alan çocuktan 13.000'e yakını ayrıca üstün başarı bursu almışlardır. Yüzlerce sosyal faaliyetimiz olmuştur, onlarla ve bütün bu başarıların sonunda 2007 yılı sonu itibari ile varlığımız 300 milyon dolardır. Bu TEV'in kuvvetle, heyecanla ve rahatlıkla geleceği görmesinin en büyük imkânıdır. Bunun haricinde sosyal sorumluluk projelerine girmiştir TEV, 2007 yılından itibaren. Eğitimin temel zinciri olan öğretmen, öğrenci, aile ve çevre zincirinde yıllardır ihmal edilen öğretmene odaklanmıştır, bu sosyal sorumluluk projesiyle. Öğretmenin daima öğrencinin önünde koşması gerektiğine inanarak öğretmene proje bazlı eğitim yaptırma eğitimini üstlenmiştir.

Milli Eğitim Bakanlığı-Türk Eğitim Vakfı işbirliği ve Vodafone'un sponsorluğunda (bir 1500 pound sponsorlukta bulundular orada) 180 öğretmen, Anadolu Lisesi'nden formatör öğretmenler seçilerek bizim TEVİTOL okulumuzda eğitimden geçirildi. Sonra bu öğretmenler kendi okullarına gidip aynı eğitimi verdiler. Bu okullarda proje yarışması başladı. Bu eğitim süreci 2008 yılının Haziranında sonuçlanacak. Bu çalışma 2 hafta önce Yeni Zelanda'da yapılan bir Uluslararası Eğitim Konferansı'nda birinci sunum olarak seçildi ve ödül aldı. 8 ülkeyle Türk gencine eğitim imkânı, eğitim desteği sağlamak açısından çeşitli ortak projelerle burs programları yarattık bugüne kadar.

İnsan unsurundan bahsettik. TEV'in fikir babası belki sizlerce de bilindiği gibi Sayın Vehbi Koç'tur. Ama Sayın Vehbi Koç'un yalnız yola çıktığı, yalnız başardığı bir şey değildir bu. 201 arkadaşı ile birlikte ki bunların içerisinde onursal başkanlarımız olarak Nejat Eczacıbaşı, Aydın Bolak ve Prof. Sulhi Dönmezer Hoca vardır. Bu kuruculardan bazıları da ekranda gördüğümüz Türk sanayisinin önde gelen isimleridir. Ama koydukları temel bir prensip vardı. Bu vakıf hiç kimsenin vakfı değil Türk toplumunun vakfı olmalı. Bu vakıf kendi yetiştirdiği evlatları da TEV'in bünyesinde yer almaya başladığında ana amacını gerçekleştirmiş olacaktır ve kalıcı olacaktır hedefini koydular. TEV'deki yönetim kademelerinde hiçbir kişi iki dönemden fazla görev yapamaz. Dolayısıyla hiçbir kimsenin adı arkasında TEV koşmaz. Daima TEV kendi adıyla toplum önünde koşmuştur. Bu sağladığı güven sayesinde de adeta bir noter hüviyeti kazanmıştır.

Kurumsallaşma yönünde önemli adımları vardır. Amaç ve hedeflerin yönlendirdiği profesyonel bir yönetim anlayışı vardır. Yine profesyonel bir denetime tabidir. Sağlam bir altyapısı ve işleyen sistemleri vardır. Kişisel başarılar çok kısa sonra kurumsal başarıya dönüştürülmüştür. Artık kimse TEV'de ben şunu yaptım, ben şunu başardım demez, dedirtilmez. Herkes kurumsal başarıyı sahiplenmiştir. Topluma ait olmuştur. Bugüne kadar topluma ait olmanın önemli gerekçeleri gördüğümüz gibi, demin de söylediğim gibi 300 milyon dolar mertebesinde bir varlık bağışlanmıştır TEV'e. 800'e yakın bağışçı kendi gönüllerindeki, kendi akıllarındaki arzularını TEV'in çatısı altında gerçekleştirmişlerdir. TEV bu anlamda bir vakıflar külliyesidir. 3600 kusura hesap, ayrı isimde yürüyen hesap, ayrı ayrı takip edilir. Her yılın sonunda o fonların sahiplerine yazılı bilgi verilir.

Bağışçı profiline baktığımızda topluma ait olmanın en güzel örneğini görüyoruz. Toplumun her kesiminden bağışçılarımız vardır. Çünkü TEV'i kendilerinin uzantısı olarak görebilmektedirler. 2007 yılının 12 aylık sürecinde TEV'e yapılan bağış miktarı ki bunun reklamını da hiç yapmayız biz, 23.3 milyon YTL'dir, yani eski parayla 23.3 trilyon.

Şubelerimiz şu anda 13 ilde vardır. Yakında Kayseri'ye açıyoruz. Bunun müracaatı yapıldı, sonra Çanakkale'ye açıyoruz. Daha ilerde Samsun, Edirne, Gaziantep gibi ilk girişimlerini yaptığımız illerimiz var. Topluma hem gönlünde, hem de fiziki anlamda yakın olmak gerektiğine inanıyoruz.

Kalıcılık, sürdürülebilirlik. Bunun temelinde 41 yıllık başarı, 152.000 burs, 1.200 yurtdışı burs, 22 eğitim tesisi, 300 milyon dolarlık varlık, 13 şube, kurumsal yapı, uluslararası marka gibi artık kalıcılığı perçinlemiş bir oluşum var. Eğitim tesislerimizden bahsettik. Bunlar 14 tane ilköğretim okulu, 2 Anadolu Lisesi, 2 yurt binası, 1 çok amaçlı toplum merkezi, çıraklık eğitim merkezi, 1 kütüphane ve TEVİTOL. TEVİTOL'ün üzerinde özellikle duruyoruz. Çünkü biz eğitimde yaygınlaşılması gerektiğine, ama eğitim sistemimizin de ülkenin geleceğine imza atacak kaliteli liderler çıkartması gerektiğine inanıyoruz.

Eğer toplum sadece yaygın eğitim bazında kalırsa, bu topluma liderlik edecek, önderlik edecek, onun kaderini değiştirecek liderleri çıkarmakta önemli sorunlar yaşarız. Onun için 2008 yılından itibaren de yeni bir burs kategorisi yarattık. Üstün başarı bursu kategorisi. Burada bir yılda çocuğa 8.000 YTL. vereceğiz. Her ay 800 YTL., kayıt aylarında 1.200 YTL. Burada şartımız ilk 5.000'e girmesi çocuğun. Ancak sadece ÖSS başarısı önemli değil. Yazdırılan bir essey ve daha sonra yapılan bir mülakatla geçmişteki başarı, topluma yönelik katkıları, geleceğe yönelik hedefleri 7 kişilik üniversiteli görevlilerden oluşturulan kurul tarafından çok ciddi şekilde test edilip, ondan sonra seçim yapıldı. Bu sene 40. yılımız dolayısıyla sadece 40 öğrenciye veriyoruz. Ama hedefimiz bu kategoriyi 100'lerle ifade edilen rakamlara çıkarmak. Şuanda 22 eğitim tesisimizden 13.000'e yakın öğrenci istifade etmekte.

Katılımcı geri dönüş; kurucularımızın koyduğu hedeflerin en büyüğü. Bugün TEV'in mütevelliler heyeti 52 kişidir. Bunun 14'ü bursiyer. Yönetim kurulumuz 7 kişidir. 5'i bursiyer. Genel Müdür olarak ben de mütevelli heyeti üyesiyim. Ama Genel Müdürlük dolayısıyla şu an donduruldu o. Genel Müdür bursiyer. Denetleme Heyeti 3 kişi, 2'si bursiyer. Yakın geçmişten bu yana şube müteşebbis heyetlerinde de bursiyer kardeşlerimiz görev almaya başladılar.

Şeffaflık ve bilgilendirme: TEV düzenli denetime çok önem veren bir kurumdur. Yılda 4 denetim görüyoruz. 1 Vakıflar Genel Müdürlüğü, 2 Vakfımızın Denetleme Kurulu'nun yaptığı denetim, Genel Müdürlüğün devamlı yaptığı denetim ve bağımsız dış denetim. Her yılın sonunda bağımsız dış denetim satın alıyoruz. Kolay ulaşılır olmak, şeffaflığın önemli şartlarından biri. Bilgiyi ise istenmeden paylaşmak hem çok önemli, hem güven inşa eden bir unsur. Dolayısıyla biz TEV'e, Türkiye'nin Eğitim Vakfı deme hakkını kendimizde biraz görüyoruz.

Ben son bir cümleyle katıldığım oturumlarda hiç bahsi geçmeyen bir konuya değinmek istiyorum. 1973 yılında TEV bursu ile California'ya yüksek lisans için gittim. Yatırımlar isimli bir ders alıyordum. Bu dersin hocası da herhalde vefat etmiştir; Horrasan Fisher diye çocukluğunda Türkiye'ye gelmiş ve Atatürk'ü bizzat tanımış bir insan ve Türkiye'ye yüksek sempatisi olan bir kişiydi. İlk derste bir soru yazdı tahtaya dedi ki kalkınmanın olmazsa olmaz şartları nelerdir? İşte tabii hepimiz üniversite mezunuyuz. Herkesin iyi kötü bir bilgisi, bilinci var; herkes yazıyor işte kişi başına gayri safi milli hasıla şöyle olmalıdır, yok eğitim şöyle olmalıdır, şudur, budur. En sonunda aldı eline kalemi yazdı: Nüfus planlaması. Bir projenin başarısı, kalitesi, verimli olması, etkin olması o projeden istifade eden kişi sayısı ile çok çok ilgisi olan bir konudur.

Türkiye yıllardır büyüyor, ama yıllardır büyüyen nüfusuyla kaliteyi bir türlü artıramıyor. 10 yılda 15 milyon genç yarattık her yaştan dedik, 80 yılda da nerdeyse 80 milyon genç yarattık her yaştan ama kalitemiz nedir? Bence konuşmacıların hiçbirisi, siyasiler dahil, nüfus planlamasından bahsetmediler.

Eğitimin en önemli şartlarından bir tanesi de kaliteli nüfusa sahip olmaktır. Onun için nüfus planlaması, eğitim reformunun olmazsa olmazlarından. Onun için bugün acaba 80 milyon yerine 40 milyon olsa idik, Türkiye'nin bugüne kadar eğitime harcadığı kaynaklar ne kadar güzel sonuçlar yaratırdı. Bunun üzerinde bence ciddi düşünmek lazım. Ama bir de son 50 yılımıza bakalım. Hangi siyasi iktidar Türkiye'de nüfus planlamasını destekledi. Yoksa tam tersine kendi taraftarının çoğalmasına yönelik destekler mi verdiler? Onun için bu konuda ciddi bilinç sahibi olmamız lazım. Benim son arzum, son teşekkürüm bu forumu düzenleyenlere, Sayın Başkan, eski dostum Sayın Pehlivanoglu'na çok teşekkür ediyorum. Ümit ederim ki yapılan sunumların derlenip, katılımcılara dağıtılması faydalı olacaktır. Hepinize sonsuz saygılar sunuyorum.

Zeynep Göğüş

Değerli izleyiciler bana öyle geliyor ki eğitimde laik cumhuriyet değerlerini sahiplenen STK'ların Türkiye'nin kaderinde önemli rol üstlenecekleri bir döneme giriyoruz. Dr. Hossaini ve Dr. Chrisan'ın değerli bilgi paylaşımları kuşkusuz böyle bir ortamda çok yararlı olacak. Deniz ise burada Cumhuriyet gençliğini temsil etti. Bütün katılımcılara teşekkür ediyorum paneli kaparken.

30 Ocak 2008

13:00 – 14:00 KAPANIŞ

Selçuk Pehlivanoglu, Türk Eğitim Derneği Genel Başkanı

Değerli Konuklar,

Derneğimizin 80. kuruluş yıldönümü nedeniyle düzenlediğimiz bu uluslararası forumun tüm katılımcılarına huzurlarınıza bir kez daha teşekkür ediyorum. Ayrıca, çalışma arkadaşlarımı kutluyorum. Çünkü, böylesine zor bir görevi başarıyla gerçekleştirdiler. Aksaksız bir şekilde aylar önceden başlayan hazırlıkları, sorunsuz bir şekilde sonuçlandırdılar. Ben Selçuk Pehlivanoglu olarak iki şeyden gurur duyuyorum; biri Büyük Önder Atatürk'ün kurduğu bir kurumun başında olmaktan, ikincisi de onların genel başkanı olmaktan. Şimdi, umuyorum bir sıkıntıyı ortadan kaldıracaksınız, sizlerin kararına ihtiyacım var. Arkadaşlarım çok güzel bir şekilde şu sonuç bildirgesini hazırlamışlar. Bu sonuç bildirgesini hem medyaya dağıtacağız hem de sizlere e-mail ile ulaştıracacağız. Tabii buradaki konuşmalar da derlenip bir yayın haline getirilecek. Benim arkadaşlarım ve danışmanlarım bunun okunması gerektiğini söylüyorlar. Ben de acaba aklımdan geçenleri mi konuşsam diyorum. Sizlerin oylamasına sunuyorum, demokratik bir ülkede yaşadığımızı varsayarsak; okusun diyenler ellerini kaldırsın, peki içinden geldiği gibi konuşsun diyenler, sayın genel müdürüm özür diliyorum.

Büyük bir geçmişimiz var ülke olarak; şanlı ir geçmişimiz var, onur duyduğumuz bir tarihimiz var. Hem Cumhuriyet döneminden hem Cumhuriyet öncesi dönemden, Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olan, bu ülkede yaşamayı, bu bayrağın altında yaşamayı gurur sayan, mutluluk sayan herkes olarak ciddi bir geçmişe sahibiz. Geçmişimizi değerlendirirken, geçmişimizi dinlerken, kanımıza dokunan şeyler oluşturulurken, televizyonda şehitlerimizi görürken, İstiklal Marşımızı dinlerken, hep gururlanırız. İstiklal Marşımızdaki “Korkma sönmez”i duyduğumuzda; tüylerimiz diken diken olur. Ama biz Türk Eğitim Derneği yöneticileri olarak hep şunu söylüyoruz: “Korkma sönmez...” diyoruz ama biz korkuyoruz. Çünkü dünya çok hızlı dönüyor ve biz hâlâ şapkamızı önümüze koymaktan korkuyoruz. Biz hâlâ ondan bundan olmayı, illa siyah veya beyaz olarak ayrıştırılmamız gerektiğini düşünüyoruz. Biz hâlâ aldığımız oyların Türkiye’yi yönetmek için tek irade olduğunu düşünüyoruz. Biz hâlâ genç bir nüfusun, eğitmediğimiz taktirde ciddi bir tehdit ve bomba olacağını göremiyoruz. Tabii haksızlık yapmamamız gerekir. Cumhuriyet tarihinde çok önemli şeyler yapıldı. Çok iyi şeyler yapıldı, hâlâ da yapılmaya devam ediliyor. Ama maalesef bu yapılan, yapılmaya çalışılan şeyler hızla dönen dünyanın çok gerisinde kalıyor. Çünkü bugünün doğru bilgisi, yarın doğru bilgi olmaktan çıkabiliyor. Çünkü biz eğitimi yönetmeye çalışanların büyük sıkıntıları var. On yıl, yirmi yıl sonra nasıl bir dünya olacağını bilmiyoruz. Bill Gates açıkladı. Nasıl bir nesil yetiştirmemiz

gerektiğini bilemiyoruz. Bu küreselleşen dünyada nasıl ayakta duracağımızı, nasıl öz-değerleri koruyacağımızı, nasıl aile yapımızı dik tutacağımızı bilemiyoruz. Ama bilmemiz gereken şeyler var. Bu ülkede hâlâ bir milyon yüz kırk iki bin ilköğretim çağındaki çocuğu okula gönderememişiz. Bu ülkede hâlâ nüfusun yüzde 12,6'sı okuma-yazma bilmiyor. Sayın Başkan herhalde bunu şiddetle destekleyecektir; erkeklerde yüzde 4,7'yken, kadınlarda yüzde 24'e varan bir okuma-yazma bilmezlik var. Hâlâ bu ülkede birleştirilmiş sınıflarda eğitim görüyoruz.

Bir insana sorarlar; dünya nere siz nere derler. Şunu iyi bilmek mecburiyetindeyiz: Eğer bu ülkeyi kalkındıracağız, eğer bu ülkede ileriye gideceksek, artık eğitimi ekonominin ve terörün gölgesinden çıkarmak mecburiyetindeyiz. Artık nesil yetiştirme bilincinin, seçim kurtarma bilincinden daha önemli olduğunu hepimiz anlamak mecburiyetindeyiz. Artık sadece konuşmak değil, sadece eleştirmek değil, birey olarak bu ülkeye karşı sorumluluklarımız olduğunu anlamak mecburiyetindeyiz. Cem Karaca bir şarkısında çok güzel söylüyor: "...ekmeğin fiyatını bilmezsiniz ama ekonomik politika..." diyor. Ekmeğin fiyatını bilmeden ekonomiyi yönetirseniz, işte bu hale gelirsiniz. Eğer bir ülkeyi ileri götürecekseniz, bir ülkeyi değerlerini koruyan, medeniyetin getirdiği dejenerasyondan uzak, ama dünyayla rekabet edebilecek niteliklere getireceksiniz; o zaman gençlerinizi o bilgi birikimiyle donatmak gerektiğini görmek mecburiyetindedesiniz. Artık yaşam boyu istihdam edilebilirliği sağlayacak temel beceri ve nitelikleri kazandırabilecek, bireyin yaşam boyu değişen gereksinimlerinin dikkate alındığı, ekonomi ve demokrasiyle ilişkilendirilmiş bir eğitim olması gerektiğini anlamak mecburiyetindeyiz. Biz çocuklarımızı eğitim kurumlarına zaman geçirsinler diye yollamamalıyız. Artık girdiler ve mühürlü kağıtlar bizim için değerli değil, çıktılar ve beyinler bizim için değerli olmak mecburiyetinde. O zaman biz çocuklarımızın kaçının okula gittiğini tartışmayı bırakıp, okula giden çocuklarımızın hangi nitelikte eğitim aldığını düşünmek mecburiyetindeyiz. Eğitimi artık siyasal taraftar toplama ve hakim olan grupların ideolojilerini yaymanın bir aracı olarak görmemeliyiz. Eğitimde modern ve katılımcı demokrasinin değerlerinin kazandırıldığı ve gençlere bu değerler çerçevesinde bir yurttaşlık bilinci oluşturulduğunun anlamını iyice kavramak mecburiyetindeyiz.

Değerli Katılımcılar,

Eğer bir ülke milli bütünlüğünü sağlayacaksa, eğer bir ülke, ülkesinin geleceğini dünyanın önder ülkesi olması üzerine kuracaksa, eğer bir ülke globalleşmenin getirdiği nimetlerden faydalanıp zararlarından uzak duracaksa, yapması gereken tek şeyi; iyi bir eğitimle neslini kuşatmak mecburiyetinde olduğunu anlaması gerekir. Bizim ülkemizde hiçbir zaman problem, kaynak yetersizliği olmamıştır. Maalesef bizim ülkemizde problem, ben dahil, yönetmeye çalışanların beceriksizliği olmuştur. Bu ülkede eğitim sistemi ve okullar olduğundan

bahsedeceksiniz, ama her yıl okul dışı sektöru, derslane sektörünü daha da büyüteceksiniz. Yani 2006-2007'de 3720 olan resmi, gayri resmiden bahsetmiyorum, resmi derslane sayısını 2007-2008'de 4016'ya çıkaracaksınız. Sınavlarda sorun var diye sınavları kaldırıyorum derken, üçe katlayıp üç tane sınav çıkaracaksınız; çocuklarımızı ilkokulda bile test çözmeye mahkum edeceksiniz. Ondan sonra da ben PISA'dan korkmuyorum diyeceksiniz. Mademki sadece test odaklı bir eğitim sistemine odaklanıyorsunuz, o zaman PISA'dan korkacaksınız. Korkmayacaksınız, korkunuz yoksa kendinizi örtmeyeceksiniz.

Eğer biz çocuklarımıza nitelikli bir eğitim vermediğimiz taktirde bu ülkenin hangi noktaya geleceğini görmezsek, eğer biz çıkıp da Türkiye'nin karşısına, bu ülkede kendi evlatlarımız olduğu halde "ne yapalım okullar eğitemiyor da onun için derslaneler var" diyebilecekseniz, eğer biz bu güzel ülkede evlatlarımızın geleceğini sağlam temeller üzerine oturtmayacaksak, eğer biz öğrettiğimizi sormayacaksak, sorduğumuzu öğretmeyeceksek, öyle bir menfaat zinciri kuracaksak ve buna da yılda dokuz milyar dolar harcayacaksak, çağdaş dünyanın bulunduğu düzeye ulaşmamız mümkün olmayacaktır.

Sakın şunu unutmayalım: Bu ülke hepimizin. Eğer bu dağ yıkılırsa hepimiz altında kalırız. Bunu anlamak mecburiyetindeyiz. Onun için artık kendi adımıza eğitim reformları gerçekleştirmek yerine, kendimiz ilerde acaba anılır mıyız diye düşünmemiz yerine, kendimiz artık başkalarını suçlamak yerine ve elimize koltuk geçtiği zaman onu vazgeçilmez ve bir daha altımızdan gitmeyecekmiş bir nimet gibi görmek yerine, o koltukta oturan herkesin, o koltuğun hakkını vermesi gerektiğini düşünüyorum. Eğer içi boş bir insan padişah koltuğuna oturup, padişah olmanın nimetlerinden faydalanıp bir daha kalkmayacağını sanıyorsa, yanılıyordur. O oturduğu zaman padişahdır, kalktığı zaman hiçbir şey değildir.

Bu ülkede artık kaç yıl okula devam edildiğinden çok, çocuklarımızın yaşamında başarılı olabilecekleri niteliklere nasıl kavuşturulacağını konuşulması gerekir. Ekonomiden bahsediyoruz, ekonominin daha iyi olmasından bahsediyoruz; ama ekonomiyi temel alabilecek nitelikleri kazandıracığımız çocuklara, eğitimde pansuman tedavileri yapıyoruz. Her aklına gelen konuşuyor. Türkiye'nin ne kadar büyük sorunları varken ne zaman eğitimi konuşsak, ne zaman eğitimde bir şey yapmaya çalışsak, ne zaman eğitimi bütünsel bir yapı içerisine oturtmaya çalışsak, önümüzde ya imam hatip ya başörtüsü geliyor. Biz Türk Eğitim Derneği olarak karar aldık. Bugünlerde kim bize imam hatip ya da başörtüsü derse, ağızımıza fermuar çekerek protesto edeceğiz. Bu ülkenin bir sürü sorunu var. Bu ülkenin eğitimde dağlarca sorunu var, bu ülkenin taraflara bölünmüş kuvvetler kavgasına değil, masanın etrafında oturup fakiriyle fukarasıyla, orta hallisiyle, karnı tokuyla beraber ülkenin geleceğine karar vermeye ihtiyacı var.

Değerli Katılımcılar,

Daha çok ve daha iyi iş ve sosyal bütünlüğünün sağlandığı, sürdürülebilir bir ekonomik büyümeyi gerçekleştirebilen, dünyayla rekabet edebilen bir ülkeye ihtiyacımız var. Ama bunu nasıl yapacağız? Bu ülkeyi nasıl bir eğitim reformuna tabii tutacağız? Bu ülkede herkesin ayrı telden çalması yerine, nasıl aynı noktaya geleceğiz? Nasrettin Hoca saz yarışmasına katılmış. Herkes saz yarışmasında elini götürüp getiriyormuş. Hoca elini bir noktaya koymuş ve sazı çalıyormuş. Demişler ki “Hocam, herkes sazı parmaklarını oynatarak çalıyor. Sen niye bir noktadasın? “Oğlum” demiş, “Onlar benim olduğum noktayı arıyor.” Bizlerin yapması gereken de aynı noktaya basmaktır. Artık sadece kendi ve bireysel görüşlerimizi veya ideolojik yaklaşımlarımızı veya karnımızın aç ve tok olduğunu değil, ülkenin geleceğini düşünmek mecburiyetindeyiz.

Biz maalesef yarı temsili demokrasiyle yönetiliyoruz. Biz hâlâ ülkemizde tarım, bilgi ve sanayi çağını aynı anda yaşıyoruz. Biz köyleri kentleştireceğiz diyoruz, kentleri köyleştiriyoruz. Türkiye’nin tek problemi irade problemidir. Türkiye’nin tek problemi, aynı masa etrafında oturulmama problemidir; ama unutmayalım, eğer başkasını eleştirme hakkını istiyorsanız, önce aynaya bakmak mecburiyetindediniz. Ben Türkiye’de Türk Eğitim Derneği dâhil gerçek manada bir sivil toplum olduğuna inanmıyorum. Ben Türkiye’de eleştirmeyi çok sevip de kendine hiç dokundurtmayan çok sayıda birey olduğuna inanıyorum. Şunu sakın unutmayalım. Sivil toplu örgütlerinin sorumluluğu ideolojik olarak her şeye karşı olmak ya da siyasal iktidarın yaptığı her şeyi desteklemek değildir.

Sivil toplumun sorumluluğu, eğer işadamlarından kurulduysa, aman ben hükümetle kavga etmeyeyim demek de değildir. Bu ülkenin kaynakları fazla değil, bu ülke kaynakları sonuna kadar optimumda kullanmak mecburiyetindedir. Hiçbirimiz idealin peşinde olmayalım, ideal mevcuttaki iyinin baş düşmanıdır; ama mevcuttaki iyiyi oluşturmak için yeterli para vardır, yeterli nüfus vardır. Genç kardeşlerimizi gördünüz, bizlerden çok daha iyi beyinler var. Ama tek bir şey yoktur; maalesef irademiz yoktur. Onun için, bu ülkenin ne yapacağıyla ilgili karar vermek mecburiyetindeyiz. Türk Eğitim Derneği olarak, bizi kırmayıp buraya kadar gelen, Güney Kore Başbakanı’nı buraya getirmemizin bir gerekçesi vardı. Güney Kore Türkiye’nin yüzölçümü olarak üçte biri, nüfus olarak da bize eşdeğerdir. Hep dağlıktır ve bundan elli, altmış yıl önce dünyanın en gelir düzeyi düşük ülkelerinden biridir, ama Güney Kore bir ulusal eğitim programı ortaya koymuştur. Bu program bakandan bakana, YÖK Başkanından YÖK Başkanına, Ahmet’den Mehmet’e değişmemiştir. Çünkü onlar bu dönüşen dünyada, hızla giden dünyada, tek bir güç olduğuna ve bu gücün silah değil, beyin olduğuna inanmışlardır. Çünkü onlar, güç olduğu zaman, altlarında uçak olmasının değil, milletleriyle beraber yürümenin erdemine inanmışlardır. Çünkü onlar sahip oldukları değil, başladıkları noktanın ne kadar değerli olduğunu anlamışlardır ve hâlâ ona göre çalışmaktadırlar. Çünkü onlar, ikinci ayakkabıyı bile alırken düşünmektedirler; onun için zaten dönüşüm programını gerçekleştirmişlerdir.

Değerli Katılımcılar,

Sizleri fazla sıkmak istemiyorum. Sözlerimi Őunlarla tamamlamak istiyorum: Bu ülkenin geleceği, başkalarının elinde değil. Eğitim evrenseldir, ulusal değerlerle yön verilir; onun için çok kıymetli yabancı katılımcılarımız burada bize destek verdiler. Ama kendi değerlerimizi koruyup, evrensel niteliklerle bunları donatmak, bizlerin iradesindedir. Bu nesli iyi eğitirsek, bu nesli eğitirken kaç lira maaş alacağımızı ve kaç lira gelirimiz olacağını değil, ülkenin geleceğinin esas olduğunu düşünürsek ve bu ülke için ulusal program yapılmasına bu ülkeyi yönetenleri zorlarsak; Türkiye'nin çok problemi varken, suni tartışmalarla günleri kaybetmek yerine, dakikaları kazanmanın önemini anlatabilirsek, Büyük Önder Atatürk'ün bize emanet ettiği ülkeye ve atalarımıza layık oluruz. Hepinize sabırlı katılımlarınızdan ve katkılarınızdan dolayı teşekkür ediyorum, Türk Eğitim Derneği adına saygılar sunuyorum.

80. YIL ULUSLARARASI EĞİTİM FORUMU “EĞİTİM HAKKI VE GELECEK PERSPEKTİFLERİ”

SONUÇ BİLDİRGESİ

Türk Eğitim Derneği 80. kuruluş yılını kutlarken, Türkiye Cumhuriyetinin Kurucusu Atatürk'ün gösterdiği yolda Türkiye'nin eğitim sisteminin geliştirilmesinde önemli bir adım olacak bir çalışma başlatmış bulunmaktadır. “Eğitim Hakkı ve Gelecek Perspektifleri” konulu 80. Yıl Uluslararası Eğitim Forumu 28, 29 ve 30 Ocak 2008 günlerinde ulusal ve uluslararası alandan seçkin konuşmacı grubu ve yaklaşık 1600 kişilik izleyici grubunun katılımı ile gerçekleştirilmiştir. Forumda eğitim hakkı ile ilgili temel konular entelektüel ve felsefi bir çerçeve içinde, fakat Türkiye'nin pratik gerçeklerini göz önünde bulundurarak farklı bakış açılarından ele alınmıştır. Forumda gerçekleştirilen tartışma ve değerlendirmeler çerçevesinde aşağıda sunulan sonuç bildirgesi oluşturulmuştur.

1. Türkiye’de toplum, demokrasi ve ekonomi hızlı bir değişim ve dönüşüm içine girmiş olmasına karşın, eğitim sistemi kendi evrimini gerçekleştirmekte toplumsal ve ekonomik sistemin gerisinde kalmaktadır. Bu durum, gün geçtikçe eğitimin ekonomi ve demokrasi ile ilişkisinin daha kopuk hale gelmesine neden olmaktadır.
2. Toplumun, ekonominin ve demokrasinin değişimi ve dönüşümü; eğitim hakkının yalnızca eğitim kurumlarına kayıt hakkı olarak algılanması yerine, “yaşam boyu istihdam edilebilirliği sağlayacak temel beceri ve nitelikleri kazandırabilecek, bireyin yaşam boyu değişen gereksinimlerinin dikkate alındığı, ekonomi ve demokrasi ile ilişkilendirilmiş bir eğitime erişim” hakkı olarak yeniden tanımlanmasını zorunlu kılmaktadır. Bu zorunluluk eğitim kurumlarının geleneksel yapılanma biçimlerini değiştirmelerini, daha esnek ve daha dinamik bir biçimde yapılandırılmalarını gerektirmektedir. Eğitim sistemi demokrasinin ve ekonominin değişen ihtiyaçları karşısında çok daha hızlı refleks gösterebilecek bir niteliğe kavuşturulmalıdır.
3. Eğitim sisteminin geliştirilmesinde daha demokratik ve katılımcı bir anlayış ile sivil toplum örgütleri ve çeşitli toplumsal kesimlerin birikim ve deneyimlerinden yararlanma yoluna gidilmelidir. Eğitim siyasal taraftar toplama ve hakim olan grupların ideolojilerini yaymalarının bir aracı olarak görülmemelidir. Eğitim modern ve katılımcı demokrasinin değerlerinin kazandırıldığı ve gençlerde bu değerler çerçevesinde bir yurttaşlık bilinci oluşturmanın amaçlandığı bir alan olarak düzenlenmelidir.
4. Küreselleşme ve eğitimde küreselleşmenin etkin araçları olan PISA gibi uluslar arası değerlendirmelerin bulguları, eğitim sistemlerini bir standartlaşmaya zorlamaktadır. Küreselleşme göz ardı edilemeyecek bir olgu olmakla birlikte, küreselleşmenin ulusal eğitim sistemleri üzerinde etkilerinin dikkatle değerlendirilmesi ve ulusal çıkarlar doğrultusunda stratejiler oluşturulması

gerekmektedir. Eğitim sistemi bir taraftan belirli ortak uluslararası standartları karşılamakla birlikte, toplumun ve bireyin özgün ihtiyaçlarına bağlı olarak “benzersiz olma” ve “biricikleşme” özelliklerini de özenle korumalıdır.

5. Küreselleşme eğitim hakkı ile ilgili olarak yeni oluşumlar ortaya çıkarmaktadır. Giderek artan rekabet ortamında toplumun eğitim hizmetlerinden yararlanmada çeşitli sosyo-ekonomik nedenlerle dezavantajlı konumda olan kesimleri rekabet edebilme şansını bütünüyle kaybetmektedir. Bu durumda geniş halk kitleleri küreselleşme önünde savrulmakta ve küreselleşmenin birer nesnesi ve tüketicisi konumuna düşmektedir. Eğitim hakkı açısından kaliteli, eşit ve nitelikli bir eğitime erişim büyük kitleler için daha güç hale gelmektedir. Ülkenin geleceğini güvence altına alabilmek için, devletin eğitim hakkını Forumda tanımlanan çerçeve kapsamında güvence altına alması bir zorunluluk olarak görülmektedir.
6. Eğitim sisteminin başkalarının değerlerine hoşgörüyü yaklaşabilen dünya vatandaşları yetiştirmesi, fakat aynı zamanda ulusal ve kendi toplumsal değerlerinin her zamankinden daha çok bilincinde olan bireyler yetiştirmesi, ancak daha eşit ve adil olarak eğitim hakkının karşılandığı bir eğitim ortamı içinde gerçekleştirilebilir.
7. Gençleri geleceğe hazırlama iddiasında olan okulların, bireyi bir bütün olarak görmesi ve her yurttaşa en azından temel bilgi ve becerileri kazandırma yanında, neyin gerçekten önemli olduğuna karar verebilme, diğerlerini anlayabilme ve birlikte çalışabilme, işe yarar yeni fikirler üretebilme ve bir yurttaş olarak yaşamının her alanında ahlaklı davranabilme gibi temel nitelikleri bir bütünlük içinde kazandırması gerekmektedir. Bu niteliklerden hiçbiri ile akademik disiplin alanlarındaki yeterlikler birbirlerinin alternatifi olamaz. Akademik yeterlikler ve insani nitelikler insan olmanın gereği olarak bir bütünün parçalarıdır. Bu nedenle, bireylerin toplumsal yaşamlarında başarılı olabilmeleri için bunlardan biri diğerini için feda edilebilir nitelikte değildir.
8. Eğitim ile ekonomik kalkınma arasındaki ilişki çok iyi bilinmekle birlikte, ekonomik kalkınma için eğitimin 1960 ve 1970’lerin demode olmuş “insangücü planlaması” gibi yaklaşımlarıyla ele alınması çözüm üretmekten oldukça uzak kalmaktadır. Dinamik bir toplumsal ve ekonomik yapıda, eğitimin toplumsal ve ekonomik kalkınmayı destekleyebilmesi, eğitimin de dinamik bir yapı ve işleyişe kavuşturulması ile mümkün olabilir. Bu çerçeve, özellikle ortaöğretimin yapısının ve içeriğinin kısa sürede gözden geçirilmesi ve geleneksel mesleki eğitim modellerinin toplumun ve ekonominin ihtiyaçları ile ne kadar uyumlu olduğunun sorgulanması gerekmektedir.
9. Ekonomik ve toplumsal kalkınma açısından bir bireyin kaç yıl okula devam ettiğinden çok okulda, yaşamında başarılı olmasını sağlayacak hangi becerileri kazandığı üzerinde durulması gerekmektedir. Ekonomik ve toplumsal kalkınma açısından geleneksel, salt bilgiye dayalı becerilerin önemi giderek azalmakta, bunun yerine sosyal yaşam becerileri, en az bir yabancı dil dahil olmak üzere iletişim becerileri ve üst düzey bilişsel beceriler ön plana çıkmaktadır.

Ekonomik kalkınmayı destekleyecek eğitimin sürdürülebilir bir küresel rekabetin vazgeçilmez unsurları olan bu yeni becerileri kazandırmaya odaklanması gerekir.

10. Seçkin ortaöğretim kurumlarının oluşturulması ve kurumlara devam edebilmenin pratikte ve toplumsal algıda üniversiteye gidebilmenin bir aracı olarak görülmesi eğitim sisteminde ciddi boyutta eşitsizliklere neden olmaktadır. Az sayıda okulda, az sayıda öğrenciye seçkin bir eğitim vermek, toplumsal bütünlük ve ekonomik kalkınma açısından büyük tehdit oluşturmaktadır. Bu durum artık sürdürülebilir değildir ve bir bütün olarak toplumun tüm kesimlerinin geleceğini tehdit etmektedir. Bu tehdit, özellikle bugünkü durumdan memnun olan ve toplumsal ve ekonomik konumları itibarıyla bugünkü durumdan yararlı çıktığı düşünülen kesimler için bir gerçekliktir.
11. Eğitimde erişim ve eşitlik, tartışmalarının bölgesel ve cinsiyete dayalı öğeler üzerinden yoğunlaştırılması yerine, bireysel bir hak olarak ele alınması daha doğru bir yaklaşım olacaktır. Türkiye'nin bir bölgesinde eğitim diğer bir bölgesinden daha eşitlikçi değildir. Daha da önemlisi, öğrenci kazanımları açısından daha iyi durumda olduğu düşünülen bölgelerde az sayıda seçkin öğretim kurumu dikkate alınmadığında, geriye kalan kurumlarda bölgeler arasında da önemli bir fark kalmamaktadır. Bu nedenle, erişim ve eşitliğin her bir birey için hem eğitimin girdileri hem de öğrenci kazanımları açısından ele alınması gerekmektedir.
12. Yaşam boyu eğitimin formal eğitimin sınırları ötesinde, bireyin, toplumun, ekonominin ve demokrasinin ihtiyaçlarını karşılayacak nitelik ve kapsamda ele alınması gerekmektedir. Bunun için eğitimde tüm paydaşların katkılarıyla ulusal bir vizyon oluşturulmalıdır. Eğitimde yaş grupları ile sınırlı geleneksel bakış açısı ve uygulamaların yerine, ihtiyaçları dikkate alan daha esnek yapıların oluşturulması bir zorunluluk olarak görülmektedir.
13. Avrupa Birliği'ne üyelik çabamızın, eğitim sisteminin geliştirilmesinde ne gibi yararlar sağlayacağı, ne gibi fırsatlar sunacağı irdelenmelidir. Eğitimin kalitesinin ve eğitimde fırsat eşitliğinin geliştirilmesi, bilişim becerileri başta olmak üzere iletişim, girişimcilik gibi temel yeterliklere sahip bireylerin yetiştirilmesi, AB Lizbon stratejisi kapsamında dikkate alınması gereken önemli hedeflerdir. Ayrıca, gerek mesleki ve teknik eğitimde gerekse yükseköğretimde hareketliliği sağlayacak bir uyumun sağlanması da, Türkiye'nin ulusal çıkarları doğrultusunda anlamlı bir hedef olarak görülmektedir.
14. Türkiye'nin genç nüfusunun eğitilmesinde düşük ücretli alt düzey işler için insan yetiştirme yerine, küresel rekabette bir avantaj oluşturacak ileri teknoloji ve bilişim gibi alanlarda insan yetiştirmeye odaklanılmalıdır. Böylece gelecekte sermaye akışının yönünün Türkiye dönmesi sağlanarak, küresel ölçekte bir ekonomik avantaj elde edilebilir. Bunun yapılması durumunda ise demografik

bir gerçeklik olan genç nüfus, geleceğimiz açısından bir fırsat olmaktan çıkarak, ciddi bir tehdit haline gelebilir.

15. AB sürecinde eğitimde hedeflenen yeterlikler, “daha çok ve daha iyi iş ve sosyal bütünlüğün sağlandığı, sürdürülebilir bir ekonomik büyümeyi gerçekleştirebilen, dünyanın rekabet gücü en yüksek ve en dinamik bilgiye dayalı ekonomisi” için öngörülen yeterliklerdir. Eğitim sisteminin bu yeterlikleri kazandırabilme kapasitesinin ivedilikle değerlendirilmesi gerekir.
16. Ülkelerin katılımcı demokrasiye geçiş sürecinin en büyük aktörü sivil toplumdur. Hakim gruplar ise, bu sürecin kendi lehlerinde gelişmesi için sivil toplum kuruluşlarını kendi taraftarı haline dönüştürme çabası içindedir. Sivil toplum örgütleri Türkiye’de Eğitim Sisteminin geliştirilmesinde rollerini ve sorumluluklarını yeniden gözden geçirmek durumundadır. Sivil toplum örgütlerinin sorumluluğu ideolojik olarak “her şeye karşı olmak” ya da “siyasal iktidarların yaptığı her şeyi desteklemek” değildir. Sivil toplum örgütleri eleştirel fakat yapıcı bir rol üstlenerek eğitimin geliştirilmesine ve toplumun kalkınmasına katkı sağlamalıdır. Türk Eğitim Derneği Uluslararası Eğitim Forumu’nun düzenlenmesinde ve bu çerçevede gerçekleştirdiği çalışmalarda bu sorumluluk bilinci ile hareket etmektedir.
17. Türk Eğitim Derneği fikri takip prensibinden hareketle ve bir sivil toplum örgütü bilinci ile yukarıda tartışılan konularda çalışmalarını devam ettirecektir. Bu çerçevede Türk Eğitim Derneği, eğitimin her düzey ve türünü kapsayacak bir çalışma gerçekleştirecek ve Türkiye’nin Eğitim Sisteminin geliştirilmesi için sorunların tanımlandığı, önceliklerin ve stratejilerin ortaya konulduğu bir yol haritası oluşturacaktır. Bu yol haritasının ana eksenleri eğitimde erişim, eşitlik ve kalitenin geliştirilmesi üzerine odaklanacaktır. Bir sivil toplum örgütü olarak Türk Eğitim Derneği, bu yol haritasının oluşturulmasında ulusal ve uluslararası düzeyde uzmanların birikimlerinden ve ilgili tüm kurumsal ve toplumsal tarafların katkı ve katılımlarından yararlanacaktır. Ulusal bir program niteliğinde olacak bu yol haritası, Türk Eğitim Derneği tarafından yayınlanarak ilgili tüm taraflarla paylaşılacaktır.

Türk Eğitim Derneği, kuruluşunun 80. yılında eğitim hakkının yaşam boyu öğrenme perspektifi içinde ele alınmasını, sorunların tartışılmasını, politikaların ve çözüm önerilerinin geliştirilmesini sağlayacak bir diyalog ve platform oluşturmayı amaçlamıştır. Forumda gerçekleşen tartışma ve paylaşımlar, Türk Eğitim Derneğinin Türkiye de eğitim hakkının geliştirilmesini sağlayacak ulusal bir belge oluşturmasında iyi bir temel ve başlangıç noktası oluşturmuştur. Sonuç olarak, ilgili tüm tarafların katılımı ile hazırlanacak ulusal bir programın oluşturulması, günlük ideolojik tartışmaların ötesinde ve ülkemizin geleceği açısından bir zorunluluk olarak değerlendirilmektedir. Ulusal bir eğitim programının hazırlanarak, gelecek kuşakların daha iyi bir eğitim alması ve ülkemizin insan sermayesinin geliştirilmesi için ulusal düzeyde ortak akıl işe koşulmalıdır. Akla ve sağduyuya dayalı çözümler ancak ilgili tüm tarafların çözüm sürecine katılımı ile gerçekleştirilebilir.

EK-1

Okulun Değişen Rol ve İşlevi

Prof. Dr. İpek Gürkaynak

Kendisiyle, Challenger'la uzaya gitme isteği konusunda yapılan görüşmede – görüşmeler sonucunda seçilen kişi olan ve Challenger düştüğünde ölen- öğretmen Sharon Christa Corrigan McAuliffe, “neden bu göreve talipsiniz?” sorusuna, şaşkın bir ifadeyle, “ama ben bir öğretmenim, zaten her gün öğrencilerim vasıtasıyla geleceğe dokunuyorum” demiş. Çok sevdim bu lafı. Her düzeydeki öğretmenliğin en güzel taraflarından biri, bu “geleceğe dokunma” meselesidir, gerçekten de. Ancak: Gelecekte neler saklı? Ya da, biz neler saklı olmasını istiyoruz, neler saklı olmasını sağlayacağız?

“Yarının okulları”, “geleceğin eğitimi”, “21. Yüzyılda gençlerimizin yetişmesi”, vb. kavramlar... OECD çalışmaları, AB araştırmaları, UNESCO tartışmaları... Söylenmedik yeni bir şey ya da henüz bu konularda bir şey söylememiş kişi bulmak epeyce zor!

Örneğin, bu Forum'un açış konuşmalarından birini yapan Güney Kore Eğitim Bakanı ve Başbakan Yardımcısı, kendi memleketinde hayata geçirilmekte olan bir programa gönderme yaparak, “eğer sözkonusu program planlandığı gibi gerçekleşirse, 2013 yılında kağıt ders kitapları yerine dijital ders kitaplarına ulaşacağız, adım adım” dedi. Programı kendisinin onayladığını da söyledi. Peki ama bu neyi ve ne kadar değiştirecek? Ders kitabı ders kitabı, öğretmen de öğretmen olarak kaldıkça, bu neyi ve ne kadar değiştirecek? Yakın gelecekte bunların varlığının ya da işlevinin kendiliğinden değişeceğini varsaymamız için geçerli nedenler var mı elimizde?

Bana pek de var gibi gelmiyor. Üstelik, asıl mesele şu: En başta: kafasının içi dışı aydınlık, çağcıl bireyler yetiştirmek için ayaklarımızı yere sağlam basmamız, dirençli ve dirayetli olmamız gerek. Sonra: Açık yürekli, samimi olmamız, klişe, yamama, mış gibi söylem ve eylemlerden uzak durmamız gerek. Ve son olarak: Bazı dersler almış olmamız gerek.

Çeşitli adlarla anılan yapılandırma,, tasarımlama, reform kuramları, düşünceleri, yaklaşımları, girişimleri olabilir. Özellikle Amerikalılar, her bir yaklaşıma/anlayışa hoş bir ad takmakta ustadırlar. Önemli olanın bağlamsal değişkenler olduğunu gözden kaçırmız birçok kez: Hastalık ne yani tanı ne, bilelim ki sağaltımı ona göre düzenleyelim. Birisi, “penisilin de kemoterapi de harika modern sağaltım araçlarıdır ama zatürree olan hastaya birisi, kanser olana diğeri iyi gelir” diyor. Haklı! Ben, hastalığın ya da hastalıkların ne olduğu konusundaki kendi tanılarımdan bahsediyor olacağım bu konuşmada, yeri geldikçe.

Bugünkü işimize akademik bir egzersiz olarak bakmıyorum. Yani kendimi, uygulama sorunlarını düşünmesi gerekmeyen, yalnızca –kendince- uygun olanı, doğru olanı anlatacak birisi olarak görmüyorum. Uygulamacılar olarak duruma hepberaber bakalım, geleceği hepberaber düşünelim istiyorum. Ya da ben, kendi bakışımı sizlerle paylaşmak istiyorum.

Edgar Morin (2003), Geleceğin Eğitimi İçin Yedi Bilgi başlıklı kitabında, “Okulun uygulamada ve somut olarak bir demokratik yaşam laboratuvarı olup olamayacağı sorgulanabilir. Bu, elbette, bilenler ile öğrenenler arasındaki ilkesel eşitsizliğin ortadan kalkmayacağı anlamda, sınırlı bir demokrasi olabilecektir. Yine de (ve her durumda yetişkin yaş sınıfının edindiği özerklik, bunu yeniden talep eder) otorite koşulsuz olmamalıdır ve keyfi oldukları düşünölen kararları yeniden tartışmaya açma kuralları getirilmelidir. Ama özellikle, sınıf, kanıtlara dayalı tartışmayı, başkasının düşüncesini anlama gereklilik ve prosedürlerinin bilincine varmayı, tartışma için gerekli kuralları, azınlık olanlar ile olağanın dışına sapanların seslerini dinleme ve bunlara saygılı olmayı öğrenme yeri olmalıdır. Böylece, anlamayı öğrenme, demokrasiyi öğrenmede başrolü oynamalıdır” diyor (ki ben biraz sonra “anlama”nın yetersiz olduğunu söyleyeceğim) . Yine de, Morin, demek istediklerimi, benim diyebileceğimden daha güzel söylemiş.

O halde, “Okulun Değişen Rol ve İşlevi”nden ben ne anlıyorum?

Makyaj olmayan değişiklikler; çağcıl, özgürlükçü, barıştan yana, demokratça, hakça değişiklikler; okulun fiziksel özelliklerinde değişiklikler, işleyişinde, yönetim biçiminde ve kalitesinde değişiklikler; öğretmen kalitesinde, değer, tutum ve davranışlarında değişiklikler; heyecanlı, donanımlı, yetke kullanımında dikkatli öğretmenler... Özetle, okullar değişmeli ve değişebilir. Ciddi, dipten doruğa bir sistem değişimi ve yeniden yapılanma gerek okullara. Bizim okullarımıza. Sözüünü ettiğim şey, “iyileştirme” değil. Gerçek değişim. Rollerde, ilişkilerde, kurallarda. Bu değişimde, her şey ama her şey gözden geçirilmeli ve yeniden tasarlanmalı ama çıktıları gözden kaçırmadan. Çıktılar sürekli akılda tutulmalı, değerlendirilmeli. Kişiselleşmiş eğitim, bireysel gereksinmelerin dikkate alınması, öğretme-öğrenme stratejilerinde ve ders programlarında çağcılık, öğrenci merkezlilik, vb. gibi çıktıları.

Yıllar önce gene TED’de yapılan ve benim de konuşmacı olduğum bir panel aklıma düştü bu toplantının çağrısını aldığımda. Çok yıllar olmuştu; onbeş yıl mı yirmi mi? Yıldız (Kuzgun) ve Aydın (Köksal) da vardılar konuşmacı olarak. Panel’in konusu: Nasıl Bir Gençlik İstiyoruz? Bu bilgileri verince, sağolsunlar arkadaşlarım yardımcı oldu ve ulaştım o paneli de içeren kitaba. 1985 yılındaymış panel! Bir kez daha okudum; ben ne demişim, Aydın ne demiş diye. Ya Yıldız? Yıldız’ın ve benim konuşmalarımızda o kadar çok cümle “gerçekten” diye başlıyor ki; güldüm acı acı. Ben hala, “**gerçekten** istiyor muyuz ‘soran sorgulayan öğrenci’ diye o çabucak söyleyiverip geçtiğimiz insanı?” diye sormalardayım; “**gerçekten** inanıyor muyuz barışçıl sınıfa, sınıfta demokrasiye?”, “**gerçekten** örnek oluyor muyuz, düşüncesine

saygı duyuyor muyuz –gösteriyor muyuz değil, duyuyor muyuz- öğrencimizin?” demelerdeyim.

O panelde, Aydın arkadaşım, demokrat, kendine güvenen, değişik düşüncelere saygılı bireyden söz etmiş (ben hala –özlemle- söz ediyorum aynı niteliklerden; eminim Aydın da ediyordur). Panel öncesinde konuşmacı olan Coşkun San, “önce öğretmenlere demokrasi eğitimi verelim” demiş; Süleyman Çetin Özoğlu, çok da yerinde olarak, özgürlükten, gücün keyfi kullanımının yarattığı sakıncalardan söz etmiş. Hala söz ediyoruz bunlardan! Söz ediyoruz ama sözümüzle yüreğimiz, davranışlarımız ne derece birbirini tutuyor diye, hem de sıkça, sorguluyor muyuz kendimizi? Sanmıyorum. Bence miş gibi yapıyoruz; söylediklerimize inandığımızı sanarak, söylememiz gerekeni söylüyoruz. O kadar ki, “içi boşaltılmış” lafının bile içini boşaltıyoruz; “sözde değil özde” gibi bir lafı bile öylesine söylüyor, klişeleştiriyor, anlamsızlaştırıyoruz.

Yasal düzenlemeler ve retorik de birçok şey söylüyor ama işin gerçeği/okul gerçeği hiç de öyle olmayabiliyor. Bildiğim bir alandan örnek vereyim: Gelin, yurttaşlık eğitiminin ulaşmak istediğini varsayabileceğimiz nokta ile sınıf gerçeğini basitçe karşılaştıralım: Nedir ereği yurttaşlık eğitiminin (ve eğitimdeki “reform”un, MEB söyleminin)? Özetle, eleştirel düşünme yaratmaktır, grup çalışmasına, işbirliğine yatkınlıktır, değerler gelişimidir... Peki sınıf gerçeği nerede duruyor? Birçok sorunla “malul” ders kitapları, ödevler, sınavlar, öğretmenin “ders vermesi” ve bazen bunun içine sızan, keyfi güç kullanımı, psikolojik şiddet, akran şiddeti, vb. Böyle olunca, iyi eğitilmediğimiz bir yana, okulu sevmiyoruz da. Haklıyız!

“Ruhsuz, keyifsiz, kafa çalıştırmaz dersler, bunlarla dolu okul günleri var. Üstelik bunların sayısı çok fazla” diyor Nel Noddings (2008). Aynı eğitimci, biz öğretmenlere, sağduyu, duyarlılık, gözlem gücü, dinleme becerisi ve denge tavsiye ediyor. Gelin eğitimci olarak kendimizi sıneyalım: Bunlardan bizde ne kadar var? Gelin, eğitimci olarak kendimizi bir kez daha sıneyalım: Öğrencilerimizin akademik başarısı için mi en çok çalışıyoruz yoksa onların, demokrat, aldırın, umursayan, sorumlu yurttaşlar, öğrenebilen ve eleştirel düşünebilen insanlar olarak eksiksiz gelişimleri için mi? Bu ikincisini nasıl yapabileceğimizi yeterince biliyor muyuz? Bu konudaki donanımımız ne durumda?

‘60’li yıllarda ben üniversite okurken, bazı alanlarda (örneğin, aile planlaması alanında) yapılan alan çalışmalarına İngilizce KAP denilirdi kısaca: Knowledge, Attitude, Practice. Yani, bilgi, tutum, uygulama. Bugün de, bilgi, değer ve beceriden söz ediyoruz; yeterliliklerden söz ediyoruz. Bugün artık, becerilerin değerlerle birlikte gitmesi gerektiğini de biliyoruz. Örneğin, sorun çözme/uzlaşma becerisi kazandırdığımız öğrenci, çatışmasız ve barışçıl insan ilişkileri değerine inanıyor mu? İletişim becerisi kazandırdığımız öğretmen, gerçekten “iletişmek” istiyor mu? Yoksa, geçenlerde gazetelere yansıdığı gibi, “herkesin bulunduğu yerden bir adım geri gitmesi”ni uzlaşma ya da iletişim zannetmeye devam mı ediyoruz?

Deminden beri, birçok soru sorup sorduğum soruları yanıtlanmadığımın farkındayım! Benim için şu anda önemli olan, soruları kendime sormak, sizin de kendinize sormanıza aracılık etmek. Soruyu sormayı biliyorsak, yanıt aramaya başlamışsak, bulduğumuz yanıtta memnun olmayıp aynı soruya ilerde farklı yanıt verebilmek için değişmeye gelişmeye açılmışsak, artık her birimiz kendi yanıtlarımızın peşinde didineceğiz demektir. Bence, bu iyi bir başlangıçtır...

şimdi, yanıtını -benim yanıtlarımı- konuşmamın geri kalan kısmında sizlerle paylaşacağım birbirine bağlı birkaç soru sorayım: Yarının okulları için gereken değerler ve yetkinlikler neler ve çocuklar/gençler bunları nasıl edinebilir? Çocuklar ve gençler, **ne** için gerekli bilgi, tutum ve değerleri edinsinler? Değer temelli eğitim ne demek? Neden öğrencilere eleştirel düşünmenin (değer olarak ve stratejileriyle, yöntem ve teknikleriyle) edindirilmesini bu denli önemsiyorum?

- Çocuk hakları-insan hakları temelli demokratik okullar; hak temelli yaklaşım
- Demokrat kişilikler
- Dünya yurttaşlığı
- Başkalarıyla birlikte olabilmek, işbirliği yapabilmek, örgütlenebilmek, uzlaşabilmek, katılım
- Özerk olma, hayatını planlayabilmek; gereksinmelerini, haklarını, sorumluluklarını, sınırlarını bilme
- Bilgisayar ve medya okuryazarı olma
- Siyasal okuyazarlık

Benim, örgün eğitimden beklentilerimden biri –bunu hem bugün için hem de okulun değişen ve değişecek olan rol ve işlevi kapsamında söylüyorum- öğrencinin bilişsel ve duygusal yetkinliğini ve en az onlar kadar önemli olan eylem kapasitesini artırması, güçlendirmesi, daha doğru sözcüklerle söyleyeyim, genişletmesi ve derinleştirmesidir. Bilişsel yetkinlik derken en başta hukuk, insan hakları ve demokrasi bilgisini ve çeşitli becerilerini kastediyorum; örneğin, iletişim ve tartışma becerisi. Duygusal yetkinlik derken en başta değerlerini kastediyorum: hakçalık, eşitlik, özgürlük, dayanışma... Eylem kapasitesinin içinde de, birlikte yaşama, toplumsal sorumluluk, uzlaşma ve katılım var; göstermelik olmayan, gerçek katılım*.

* Roger Hart (1992), katılım merdiveni kavramıyla, çocukların ve gençlerin katılımı zannettiğimiz nice etkinliğin aslında hiç de gerçek katılım olmadığını, göstermelik, mış gibi bir iş olduğunu ortaya koydu; dünyanın çeşitli yerlerindeki çocuklarla ve gençlerle yaptığı çalışmalarla, gerçek katılımın ne olduğunu açıkça gösterdi.

Eğitim siyasaldır. Bu Forum'un birinci gününde konuşan Apple da söyledi bunu, anımsarsanız. Yurttaş olmanın olmazsa olmazlarından biri siyasal okuryazarlıktır. Öğrenciler demokratik bir toplumda katılımcı yurttaşlar olarak yaşayabilmeli, değişimin aracı olabilmeli. O zaman, demokratik okula, demokratik sınıfa, demokrat öğretmene gerek var ki, öğrencinin yaşamı için önemli olan soru(n)lar ele alınabilsin, soru sorma-diyalog-müzakere ortaya çıksın, sorun çözme-karar verme süreçleri işlesin, çağcıl öğretme-öğrenme sürecinin tam da ortasında yeralan eleştirel düşünme olanaklı kılınabilsin, öğrenci, kısıtlanmamış düşünme özgürlüğünü tadabilsin, kendine güvenle ve donanımla güçlenebilsin.

Yukarda saydıklarımın olabilmesi için, en başta, insanların farklı, birçok kez de birbirlerinin tam karşısı görüşlere sahip olduğu konuların (bunların varlığının) farkında olmalı öğrenci. Karmaşık, evrensel konuların farkında olmalı. "Benim bu konudaki değerlerim ve görüşlerim neler?" sorusunun yanıtını aramaya başlamalı. Bunun için gereken araştırma işini yapabilmeli, oluşan görüşlerini açıkça ve gerekçeleriyle ortaya koyabilmeli.** Tartışmalı/ihtilafli/duyarlı konuların, kişisel, toplumsal ya da siyasal etkileri vardır; duyguları uyandırır, inanç ve değer meselelerini gündeme getirir. Bunlarla uğraşmaya yönlendiren genç, kendi değerlerini anlar, kendi görüşlerini geliştirir; araştırma, analiz, dinleme, uslamlama, tartışma, gerekçelendirme gibi çeşitli beceriler kazanır; eleştirel düşünmeye yönelir; bu bağlamda kendine güven geliştirir; evrensel konular yoluyla dünyayı tanır.

Anlamak yetersizdir! Hepimizin –sözle- çoktan tu kaka ilan ettiği ezberden söz etmiyorum burada. Anlamaktan söz ediyorum. Anlamak yetersizdir! Geleni (örneğin, gelen bilgiyi) sınamak, sorgulamak, değerlendirmek, genişletmek, soru sormak, uslamlamak. Bunlar var eleştirel düşünmede- ki bunlar, anlamamanın çok ötesinde. Bağımsız düşünme var. Kendi adına düşünme özgürlüğünü hissetme var. Kendi düşünme süreci üzerinde düşünme var. Görüşleri sahiplenme var. "Arkadaşıma katılıyorum" kolaycılığından ve ucuzluğundan uzak durma var. Kalıpyargılardan, önyargılardan uzak durma var (Gürkaynak, Üstel ve Gülgöz, 2008).

Yoksul semtlere, olanaksız okullara özgü olmayan ve çoğu ülkede geçerli bir durum, eğitimde eleştirel düşünmenin ihmali. Salgın hastalık halinde ve derine nüfuz ediyor. Dolayısıyla, eleştirel düşünmeyi geliştirebilecek her türlü konu ve yöntem, teknik, strateji de gözardı ediliyor. Neden ihmal ediliyor eleştirel düşünme? Bazen cehalet ve bilgisizlikten, bazen gerektirdiği emekten dolayı, bazen de korkudan: Her şey sorgulanmaya başlayınca, ya "birlik ve beraberliğimiz" zedelenirse!

** Başta Görüş Geliştirme yöntemi olmak üzere, sınıfta kullanılacak çeşitli etkileşimsel yöntemler, doğru ve etkili kullanıldıklarında, bu dediklerimin yapılabilmesinde önemli katkı sağlamaktadır (Gürkaynak ve ark., 1998; Gürkaynak ve ark., 2002).

Nel Noddings'e göre: "Neden ğreniyorum ?", "beni neler gdlendiriyor?", "bana dayatılan her Şeyi öğrenmeli miyim?", "bazen biraz tembellik etmek uygun mudur?" gibi soruları sormak ve yanıtlamaya çalışmak bilgiyi arama arzusu uyandırabilir. Oysa bunları sormak ya da öğrencimizin sormasını sağlamak/desteklemek yerine, biz öğretmenler, çoğu kez, onlara

bu soruların yanıtlarını, "doğru" yanıtlarını veriyoruz; propaganda yapıyoruz. Eğitim neye yarıyor o zaman, peki? "İyi" bir eğitim, "iyi" bir işe, iyi bir iş de bol paraya götürüyor belki bizi. Ne dersiniz, Noddings haklı mı? Noddings'e göre, öğretmenler de eleştirel düşünmüyor; birilerinin ürettiği bilgiyi kabul edip öğrencilerine aktarıyor. Oysa demokratik eğitim eleştirel düşünme olmadan olmaz. Eleştirel düşünen sorar kendine: Ne düşünüyorum, ne hissediyorum (evet, hisler de var eleştirel düşünme işinin içinde), ve belki en önemlisi: Ne diyorum?

Eleştirel düşünmeye ilişkin düŐünmeler!

Şimdi size, birkaç ay önce Kolejliler Dergisi'nde basılan bir yazımdan (Gürkaynak, 2007) alıntı yapacağım; hatta tüm yazıyı alıntılایacađım, derginin de izniyle:

Bazı sözcükler, kavramlar, moda olur; herkesin ağzındadır. Biraz zaman geçince, moda sözcüğün anlamını yitirdiğini –moda deyimle söyleyelim: "iinin boŐaldıđını"- görürsünüz. Eleştirel düşünme de, korkarım, modalaŐmaktan nasibini almak üzere. zerinde çok konuşulması, sürekli gündemde olması iyi; ama o denli önemli bir olgu ki, zamanla heyecan biter, kavram anlamını yitirir ve bir köŐeye atılırsa çok yazık olur.

Sınıfıi gözlemlere ve öğrencilerle görüŐmelere dayalı pek çok çalışma, öğrencilerin yurttaşlık bilgi ve becerilerinin, yetkeci olmayan tutumlarının, başkalarının görüşlerine ilgi ve saygılarının, farklı görüşlere açık oluŐlarının, demokratik değerlere bağlılıklarının, siyasal bilinçlerinin ve siyasal katılım potansiyellerinin – ğrencinin sosyoekonomik düzeyi, vb. ne olursa olsun- en belirgin ve en deđiŐmez belirleyicilerinin, öğretmenin (a) sınıfta ortaya konan görüşlere dikkati ve saygısı, ve (b) ğrencinin fikirlerini özgürce dile getirmesine olanak tanınması, özetle, öğretmenin sınıfıini konuŐulup tartıŐılabilen demokratik bir atmosfere sahip kılması olduğunu ortaya koymuştur.

Bir ğretmen, "ben zaten sınıfımda her zaman tartışma yaptırıyorum", "ben zaten ğrencilerimin görüşlerine her zaman aığım" diyebilir; bunları içten ve inanarak söylüyor da olabilir. Ama bir olasılıkla, eleştirel düşünme, öğretme ve öğrenme sürecinin tam da merkezinde yer almıyordu.

İyi bir Şeyi (rneğin, öğrencilerimizi eleştirel düşünmeye yöneltmeyi ya da barışçıl bir sınıf yaratmayı ya da sınıfıinde –stnkr ve yamama olmayan- gerçek bir demokratik atmosfer oluşturmayı, vb.) neden yapamayacağımıza, yapmamızın önünde ne çok engel ("veliler ilgisiz", "sınıflar kalabalık", "yöneticiler donanımsız",

vb.) olduğuna değil, yapabilmemiz için hangi koşulları hazırlamamız ya da zorlamamız gerektiğine, engellerin nasıl üstesinden gelinebileceğine bakmak, enerjiyi oraya yöneltmek en akıllıcası. Bir de şu iki soruyu, açık yüreklilikle, kendimize yalan söylemeyerek yanıtlamalıyız: 1. Gerçekten istiyor muyuz o “soran sorgulayan”, “eleştirel düşünen” öğrenci türünü? Sınıfımızda? Okulumuzda? Toplumda? 2. Gerçekten değişime ve gelişime açık mıyız? Yeni şeyler öğrenmek, yepyeni yöntemler uygulamak, vb. için gereken emeği vermeye hazır ve hevesli miyiz? Bu soruların ikisine de olumlu yanıt vermişsek, gelin, bakalım beraberce eleştirel düşünme olgusuna.

Nedir eleştirel düşünme?

Soru sormayı, bilgiyi çözümlmeyi, kıyaslamayı, yorumlamayı, değiştirmeyi, uygulamayı içeren; farklı bilgi kaynakları kullanmayı, sentez yapmayı bilmeyi içeren; önyargılarının ve sayıtlılarının farkında olmayı ve bunları sınamayı içeren; egemen ya da dayatılan düşünceyi hemen kabullenmemeyi, uslamamayı, reddedebilmeyi, verili sınırları zorlama cesaretini içeren, ve belki en önemlisi, bağımsız, bir düşünme biçimidir eleştirel düşünme.

Neden önemlidir?

Kişinin kendi yaşamında en doğru çözümleri üretebilmesi, en doğru kararları verebilmesi, bağımsız düşünen, özgün ve özgür bir birey olması için gerekli ve önemlidir eleştirel düşünme. Dahası, eğer çağdaş demokrasilerin gereksinme duyduğu bireyler, toplumsal sorunlara duyarlı, toplumsal sorumluluk sahibi, her türlü dogmatik düşünceden uzak, etkin, katılımı bilen isteyen ve başarabilen, kendi düşüncelerini oluşturabilen, başkalarınınkini –veri, kanıt, vb.ye dayanarak; tutarlılık, sağlamlık, vb. açısından- sorgulayıp değerlendirebilen, tartışma ve uzlaşma kültürüne sahip kişilerse, o zaman eleştirel düşünme, birey olmanın olduğu kadar, yurttaş olmanın da tam odak noktasındadır.

Nerede, ne zaman, nasıl gelişir?

Çocuğun toplumsallaşmasındaki en önemli iki kurumdan birinin okul olduğu düşünülürse ve kesintisiz eğitim süresinin giderek artacağı dikkate alınırsa, bireyleşme süreci içindeki kırılmayı okulda yakalamanın önemi ortaya çıkar. O halde, okul, tüm öğeleriyle, öğrencinin özgün ve özgür bir birey olabilmesi için gereken donanımı ona sağlamaya dönük olmalıdır. Unutulmamalı ki, ancak açık ve özgür, demokrasinin yaşadığı ve yaşandığı bir sınıf (ve okul) atmosferinde, öğrenci heyecanlanır, güdülenir, güçlenir. Ancak orada, “arkadaşıma katılıyorum”un kolaycılığına yüz vermeyecek, kendi adına düşünecek, düşüncesine sahip çıkacak, bunu yapabilecek ölçüde özgür ve görüşlerini yüksek sesle ifade edecek ölçüde cesur olabilir. İşte “nerede”nin yanıtı bu kadar basit. Ya da bu kadar karmaşık!

Ne zaman mı? Her yaşta –diyelim birinci sınıfta- eleştirel düşünmeye yönlendirilebilir öğrenci. Bu yaşta farklılıklara açıktır, akran gruplarına uyma

göstermenin “kazanımlarını” henüz öğrenmemiştir. Kuşkusuz, yaşamında yeri olan konular üzerine düşündürülerek, yaşamında yeri olan sorunları çözmesi beklenerek yönlendirilecektir eleştirel düşünmeye.

Nasıl? İşte en zor soru. Yanıtlarım, başlangıç olarak, aşağıdakiler olacak:

- “Etkileşimsel yöntemler”, “aktif öğrenme”, “öğrenci odaklı eğitim” vb. kalıplarla anlatılanın, felsefesine varılarak, inanılarak ve sürekli (her derste ve her zaman; derslerin sonundaki on dakikada değil) kullanımıyla,
- etkileşimsel yöntemlerin, öğrencinin eleştirel düşünme becerilerine yaptığı katkılar anlaşılabilir, inanılarak kullanılmasıyla,
- gürlütlü, kahkahalı, tartışan, düşünen bir sınıfla ve böyle sınıflarla dolu bir okulla,
- yazma işlemine de, eleştirel pedagojinin bir aracı olarak, önem vermekle; öğrencinin bir konuyu (tercihen, ölüm cezası, kürtaj, ölme hakkı, sivil itaatsizlik, vb. gibi tartışmalı bir konuyu) etrafıca düşünmesini, kaynak incelemesini, konuya çeşitli açılardan bakmasını gerektiren yazılı çalışmalarla,
- diyalog çalışmalarıyla: Öğrencilerin, yazılı diyaloglar üzerinde, küçük gruplar içinde, diyalogdaki kişilerin farklı görüşleri, bunlardaki yanlışlıklar, farklı yorumlar, uslamama hataları, kanıtların varlığı ya da yokluğu gibi alanlarda düşünce üretmekle çalışmalarıyla,
- zorlu okuma materyalini temel alan, öğretmenin kolaylaştırıcılığında tartışarak (ya da, “görüş geliştirme”, “konuşma halkası”, “istasyon” gibi etkileşimsel yöntemler kullanımıyla) soru üretmeyi, uslamamayı, gerekçelendirmeyi özendirilen sözlü çalışmalarla,
- öğrenciden beklentisi usluluk, boyun eğme ve itaat olmayan; öğrenciye bağırıp onları azarlamayan; tüm doğruları ve her zaman bildiğini zannetmeyen; herkese fikrini söyleme şansı tanıyan ama baskı yapmayan; yargılayıcı tepkilerden kaçınan; öğrencisini karşı çıkmak değil anlamak amacıyla dinleyen; öğrencisinin yerine düşünmeyen, düşünmeyi ona örnek olarak –örneğin, öğrencinin önünde yüksek sesle uslamlayarak- öğreten öğretmenlerle,
- öğrenciye ve onun görüşlerine lafta değil davranışta saygı gösteren öğretmenlerle,
- öğretmenin, sorduğu sorularla ve soru sorma biçimiyle, eleştirel düşünmeyi özendirilmesiyle.

Bitirirken, bu soru sorma konusunu biraz daha berraklaştırmaya çalışalım:

Eleştirel düşünmenin önemli temel taşlarından biri soru sormayı bilmekse biri de doğru sorulmuş sorularla karşılaşmaktır. Öğretmenin soru sorarken, 5N 1K'nın ötesine gitmeye özen göstermesi; birden çok olası yanıtı olan sorular sorması;

sorularını yanıtlayabilmeleri için öğrencisine zaman tanıması; öğrencinin yanıtlarına, yadsıma ya da onaylama içermeyen geribildirimler vermesi; bir öğrenciden sonra “söylenenlere katılıyor musunuz? Neden?” gibi sorularla diğer öğrencilere yönelmesi; öğrencisini –“bu sonuca nasıl vardın?” gibi sorular sorarak- sesli düşünmeye yönelmesi; ona bakış açısı değiştirtmesi, hayal kurdurması, öğrencinin, eleştirel düşünme yolculuğunda önemli adımlar atmasına yol açabilecektir.

Açık, özgür, öğrenciyi güdülendiren bir sınıf ve okul atmosferinde, yukarıda birkaç örneği verilen inceliklere dikkat eden, elini öğrencisinin sırtına koyup onu hafifçe ileri iten, düzenli öğretmenlerin ve okul yöneticilerinin yanında yetişen gençler, eleştirel düşünmenin temelini sahip olacak, gücünü görecek ve keyfine varacak demektir.

Son olarak, konuşmamın başında değindiğim üçüncü konuya yani edinilmiş/alınmış olması gereken derslere değineceğim ve bitireceğim. Bu konuşma için düşündüm ve önemseydiğim oniki ders ortaya çıkardım. Eminim, düşünecek birkaç saatim daha olsa birkaç ders daha, birkaç günüm olsa onlarca ders daha bulurdum! Şimdilik aşağıdakilerle yetinelim ve bakalım bana katılacak mısınız.

Bugüne dek edinilmiş olması gereken dersler (ki bunların her birine konuşmamda da değindim; bazılarına tam da bu sözcüklerle):

Ders 1: “Yaparak-yaşayarak öğrenme” vb. klişelerin “mış gibi”liği ; çocukların katılımı zannettiğimiz şeyin, Hart merdiveninde en alt basamakla sınırlılığı, vb.

Ders 2: Yurttaşlık ve insan hakları ve barış eğitimi gibi konuların mutlaka bir ders adı, günü-saati ve sorumlu öğretmeni olması gerekliliği; ancak onun yanında yaygın da olabileceği.

Ders 3: İyi bir şeyi (barışçıl sınıf oluşturma, öğrenciyi eleştirel düşünmeye yönlendirme, felsefeyi okullara yerleştirme, tüm okul yaklaşımını benimseme, çocuk dostu okul olma, her türlü şiddetten arınma, vb.) neden yapamayacağımızı, önümüzdeki engellerin neler olduğunu değil, yapabilmemiz, uygulamaya sokabilmemiz için hangi koşulları hazırlamamız/zorlamamız gerektiğini, engellerin nasıl kaldırılabilceğini düşünmeye ve bu konularda etkin ve örgütlü çalışma yürütmeye yönlendirmek enerjimizi.

Ders 4: Öğrencinin öğrenme kapasitesini geliştirmek, onu özgür kılmak, ona ana değerleri ve becerileri kazandırmak.

Ders 5: “Yaşa göre”lik, “yaşa uygun”luk, “çocuğun düzeyi” meselesini abartmamak; çocukları azımsamamak. Saygı, adalet, hakçalık... çok çok – sandığımızdan çok daha- küçük yaşlardan itibaren algılanabiliyor, biliniyor, tartışılabilir. Buna dikkat...

Ders 6: Okulu ve sınıfı her türlü kalıpyargıdan, önyargıdan (ırkçılık, cinsiyetçilik, vb.) ve fobiden (homofobi, zenofobi, fronemofobi (düşünme korkusu), vb.) arındırmak; bunu çok önemsemek.

Ders 7: Okulun komşu çevreyle ilişkisini, hizmet yoluyla öğrenmeyi, öğrencinin toplumsal sorumluluk duygusunun gelişmesini önemsemek; bunlarla ilgili çalışmalar örgütlemek.

Ders 8: Tüm Okul Yaklaşımını sürekli akılda tutmak.

Ders 9: Ders dışı etkinlikleri eğitsel araç (fırsat eğitimi aracı) olarak, tüm öğrencileri kapsayacak şekilde çok ciddiye almak.

Ders 10: Erken çocukluk eğitimi ve kız çocukların eğitimi konusuna, göstermelik ve slogan düzeyi dışında önem vermek. Bunların ikincisine, Maureen Lewis ve Marlaine Lockheed (2006), Bağışlanamaz Yoksunluk/Eksiklik adını veriyor. Bu yalnızca kız çocukları okula getirmeyi değil, okulda tutmayı ve erkek öğrenciden ayırmadan güçlendirmeyi de içermeli.

Ders 11: Öğretmenin, güç ve güç kullanımı meselesine sonsuz ve sürekli dikkat etmesi, duyarlılık göstermesi. Birisinin **üzerindeki** (çoğu kez sindirme amaçlı kullanılan) gücümüzle, **içsel** gücümüz, güçlülüğümüz, direncimiz arasındaki önemli ayrımları fark etmek...

Ders 12: Öğretmenin sınıftaki rolü ve işlevi (Gürşimşek ve Göregenli, 2004; Gözütok, Akgün ve Karacaoğlu, 2005; Demirbolat, 2006; Freedman, 2007) Örneğin, kolaylaştırıcılık, güçlendirme, destek, elini öğrencinin sırtında tutma: yavaşçacık, sıcacık, usulcacık...

Bitirirken, yine gerçekten sözcüğünü kullanarak biriki cümle söylemek istiyorum: Yatırım, finans, bütçeden pay... hepsi ve benzerleri, büyük laflar. Ben küçük laflardan yanayım: Gerçekten, içten, samimiyetle, mış gibi yapmayarak^{***}, odağa öğrenciyi koyan, ona özgürlük tanıyan, onun duyarlı ve demokrat bir dünya yurttaşı olarak yetişmesini –örneğin eleştirel düşünme kapasitesinin derinleşmesini ve genişlemesini- ona bilgisayar vermektan daha çok önemseyen siyasetçilerden, yöneticilerden, öğretmenlerden yanayım ben.

Okulun değişen rol ve işlevi içinde de bunları hayal ediyorum.

^{***} Angell (1994), benim retorik dediğim şeye farklı bir anlam yüklüyor ve belki de hepimizin içini rahatlatıcak şeyler söylüyor: Okulların yeniden yapılanması ya da eğitim reformu adı altında yapılan ama gönlümüze göre olmadığı için – gerçekten olmadığı için- bizi memnun etmeyen girişimlere sabır ve sevgiyle yaklaşmamızı öneriyor. Söze dökülen bir şeyin er geç uygulamaya/eyleme de ulaşacağını, bir öze kavuşacağını düşünüyor. Okullarda yaratmayı istediğimizi – amaçladığımızı- dile getirdiğimiz “amaçlı dünyaları” mutlaka bir gün yaratacağımıza –dolayısıyla da, retoriki elimizin tersiyle itmemeimiz gerektiğine inanıyor.

Kaynakça

- Angell, D. (1994). Can multicultural education foster transcultural identities? İçinde: Borman, K. M. Ve N. P. Greenman (Der.) *Changing American Education*. Albany: SUNY Press.
- Demirbolat, A. O. (2006). Education faculty students' tendencies and beliefs about the teacher's role in education: A case study in a Turkish university. *Teaching and Teacher Education*, 22, 1068-1083.
- Freedman, E. B. Is teaching for social justice undemocratic? *Harvard Educational Review*, 2007, 77(4), 442-473.
- Gözütok, F. D., Akgün, Ö. D. ve Karacaoğlu, Ö. C. (2005). İlköğretim programlarının öğretmen yeterlilikleri açısından değerlendirilmesi. *Eğitimde Yansımalar VIII: Yeni İlköğretim Programları Değerlendirme Sempozyumu (14-16 Kasım 2005) Bildirileri*. Kayseri: Erciyes Üniversitesi Eğitim Fakültesi.
- Gürkaynak, İ. (2007). Öğrenciyi eleştirel düşünmeye yönlendirebilmek... TED Ankara Kolejliler Dergisi, 91, 30-31.
- Gürkaynak, İ., Gözütok, F. D., Akipek, Ş., Bağlı, M. T., Erhürman, T. ve Uluç, F. Ö. (1998). *Yurttaş Olmak İçin...* İstanbul: Umut Vakfı Yayınları.
- Gürkaynak, İ., Gözütok, F. D., Akipek, Ş., Bağlı, M. T., Erhürman, T. ve Uluç, F. Ö. (2002). *Ben İnsanım: İlköğretim için İnsan Hakları Eğitimi Dizisi*. Ankara: The British Council.
- Gürkaynak, İ., Üstel, F. ve Gülgöz, S. (2008). *Eleştirel Düşünme*. İstanbul: Eğitim Reformu Girişimi.
- Gürşimşek, I. ve Göregenli, M. (2004). Öğretmen adayları ve öğretmenlerde demokratik tutumlar, değerler ve demokrasiye ilişkin inançlar. *Uluslar arası Demokrasi Eğitimi Sempozyumu (20-21 Mayıs, 2004) Bildirileri*. Çanakkale: Onsekiz Mart Üniversitesi Eğitim Fakültesi.
- Hart, R. (1992). *Children's Participation: From Tokenism to Citizenship*. Florence: UNICEF Innocenti Research Center.
- Lewis, M. A. ve Lockheed, M. E. (2006). *Inexcusable Absence*. Washington, DC.: Center for Global Development.
- Morin, E. (2003). *Geleceğin Eğitimi İçin Gerekli Yedi Bilgi*. İstanbul: Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- Noddings, N. (2006). *Critical Lessons: What Our Schools Should Teach*. Boston: Cambridge University Pres.

EK-2

Eğitimde Eğitlik ve Eğdeğerlik Türleri, boyutları ve gerektirdikleri

Prof. Dr. Kamil Özerk
Oslo Üniversitesi, Norveç

Eğitimde *eğitlik* insan değerini öne çıkaran bir *ilkedir*. *Eğdeğerlik* ise bir *insan görüşüdür*. İnsanlar, insan oldukları için eğdeğerdirler. Eğitimde *eğitliğe* bireylerin *eğdeğer* olduğunu vurgulayarak yaklaşmak gerek. Eğitimde *eğitlik*, her insanın *düzenli ortamda öğrenme hakkı* ile bağlantılıdır. Bu makalede böyle bir çıkış noktasından hareket ederek eğitliğin *çeşitleri, boyutları ve gerektirdikleri* konusunu aydınlatmaya çalışacağım.

Neden Eğitlik İlkesi Önemlidir?

Burada bir kez daha vurgulamak istiyorum ki, bu makale eğitliğe, *eğdeğerlik* temelinden hareket eden bir yaklaşıma dayanmaktadır. Ben böyle bir yaklaşımın çağdaş, demokratik ve insan değerini öne çıkaran bir toplumda bir gereklilik olduğunu savunuyorum.

Bir gerekliliktir diyorum çünkü böyle bir eğitlik anlayışı toplumda eğitim yoluyla şu işlevlerin yerine getirilmesini sağlar:

- a) Toplumı oluşturan *bireylere saygı* gösterilmesinin toplum kurumlarının temel ilkesi olmasının gerekliliği olduğunu mesajını verir. Diğer bir deyişle her bireye saygı göstermenin, *eğitimim etik temelini* oluşturması gerektirdiğini vurguluyor.
- 1) *b)Toplumda birleştirici ve bağlayıcı* rol oynar.
- b) *Toplumda bir koruyucudur*. *Eğdeğerlikle yaklaşılan eğitlik, dayanışma içerir*. Toplum kurumu olan okullarda *şefkati temsil eder*. Her insanda okul hakkında *'beni de düşünün bir kurum vardır'* şeklinde bilinç altı bir duygunun gelişmesine ve toplum bireylerinde geleceğe umutla bakış olmasını kuvvetlendirir.
- c) Eğitlik toplumda adaletin gelişmesine, gelir dağılımının dengeli olmasına katkıda bulunur ve devlete ve devletin tanıdığı kurum ve kuruluşlara güven sağlar.

Bu özelliklerinde dolayı eşitlik "*bir değerdir*", yani herkes için önemlidir ve eğitim sisteminin *temel ilkelerinden* bir tanesi olarak görülmelidir. Böyle bir yaklaşımın genel ve somut amacı her *bireyi* ile öğrenen ve gelişen bir Türkiye'dir diyebiliriz.

Her "Bireyi" ile Öğrenen ve Gelişen Türkiye

Beni çok etkileyen bir yazısında 'Çoklu Zeka' kuramının geliştiricisi Howard Gardner yirmibirinci yüzyılın arifesinde, yani 1999'da şöyle diyor: "*Eğer geride bıraktığımız 'bin yıla' demokrasiyi yükseltmek düşüncesi ile girdiysek, bu yeni bin yıla birey hakkında bilgimizi ve bireye saygımızı daha çok yükselterek girmeliyiz*" (Gardner 1999:23).

Burada iki noktaya dikkat çekmek istiyorum: *Demokrasi* ve *birey*. Birincisi *demokrasi*: Bin yıl kadar önce ortaya atılan *demokrasi* düşüncesi dokuzyüz yıl sonra, yani 1900'lü yılların başında sadece ON kadar ülkede uygulanmaya başlanabilmiş, fakat son yüz yılda bu rakam atmışa ulaşmıştır. Dünyamızdaki ülkelerin çoğunluğu günümüzde hala daha demokrasi ile yönetilmemesine rağmen, dünya nüfusun yarısından fazlası demokratik olarak tanımlanan sistemlerde yaşama şansını yakalayabilmiştir.

Diğer değinilen nokta *birey*'dir. Demokrasi yayılırken, bilim de gelişmiştir. Tıp, sosyoloji, psikoloji ve eğitim bilimlerinin araştırmaları sayesinde insanlar hakkında çok bilgi üretilmiştir. Her geçen gün de bu bilgimiz *çoğalmaktadır*. İnsanlar hakkında özellikle son yüzyılda elde edilen ve her an ulaşabileceğimiz bilgiler çoğalmışken *eşitliği* ele aldığımız zaman sorulacak önemli sorular vardır: Günümüzde '*bireye saygımız*' ve ona '*düzenli ortamda öğrenme hakkı*' sağlama uğraşımız ülkenin *devlet okullarında* ve *özel okullarında* ne durumdadır? Bu soru ülkede eşitlik konusuna verilen önemin derecesini ölçmek için önemlidir.

Neden "Eşitliğe" Önem veren Türkiye?

Aslında bu makaleyi okurken insanın aklına şöyle bir soru da gelebilir: Neden Türkiye '*eşitliğe*' önem versin? Bu konu bu kadar önemli mi? Bence çok önemli. Bu konuyu önemli yapan nedenler arasında şu noktaları öne çıkarmak istiyorum:

- 1) Türkiye'nin eğitim sisteminde eşitliğe önem vermekle ülke insanlarının '*düzenli ortamlarda öğrenmeyi ve gelişmeyi hak ettiği*' düşüncesini bir değer olarak görüyoruz demektir. Böyle bir insan görüşünü benimsemeyen ülkeler kendi kendilerine kötülük yapmaktadırlar.
- 2) Türkiye Cumhuriyeti güçlü bir tarım, gıda ve turizm ülkesidir. Bunlarla birlikte Türkiye'nin hızla gelişen ticaret, inşaat ve çok yönlü bir sanayi sektörü vardır. Hızla gelişen bir eğitim sektörüyle bilgi toplumu olmayı hedefliyor. Ülke çok köklü bir çınar ağacına benziyor. Türkiye'nin 21. yüzyılda bu girdiği rayda başarılı olabilmesi ve iyi yol katedebilmesi için

geniş kitleleri kucaklayan katılımcı ve eşitlikçi bir eğitim sistemine gereksinimi vardır. Hem devlet eğitim sistemiyle hem de vakıflar/özel okulları ve üniversiteleriyle bu ilkeyi dikkatte alarak ülke gençliğine eğitim sundukları oranda ülke harmonik olarak gelişmesini sürdürecektir.

- 3) Seksen yıllık Cumhuriyet (1923-2008) döneminde Türkiye, 600 yıllık Osmanlı tarihinde eşine restlanmayan büyük bir yol katetmiştir. Bunu her alanda yapmıştır. Bundan sonra da yoluna devam edebilmesi için eşitlik ilkesine önem vermek gerek. Çağdaş dünyamızda birçok değerler gibi eşitlik de evrensel, ulusal ve yerel değerler gibi Türkiye'nin değerler dağarcığına girmeli ve eğitimin temel rehber-ilkeleri arasında yerini almalıdır.
- 4) Bilimsel bilgiyi yayarak gelişen Türkiye, öğrenmeyi öğrenen ve kullanan Türkiye, konuşmayı, yazmayı, okumayı, hesaplamayı, medya bilinci gelişmiş ve bilgisayarlı bilen ve bilgisayarlı doğru kullanan Türkiye için eşdeğerliğe dayalı eşitlik ilkesi ile bilimsel bilgiyi ve çağımızın gerektirdiği becerileri geniş kitlelere ulaştırmak gerek. Bilgisayar çağımızı değiştirmiştir ve değiştirmeye de devam edecektir. Her sektöre giren ve modern hayatın kaçınılmaz parçası olan bilgisayar bilgisi ve becerisini geniş kitlelere eşitlik düşüncesine ulaştırılırsa TC'deki bilgisayar dünyasına *bilgisayar vatandaşları* kazandırılmış olacaktır. Bu konu rastlantılara bırakılırsa büyük kitleler bilgisayar dünyasında birer *bilgisayar turisti* veya *bilgisayar yabancı* olmaya devam edecektir. Bundan kimse kazançlı çıkamaz.
- 5) Eşitlik ilkesini değer kabul eden ve ona sadık kalan ülkelerde özgüven duygusu daha sağlam temeller üzerinde gelişebiliyor. Komşularıyla ve dünyayla barışık Türkiye yaratmak ve sürdürebilmek için kendi kendisiyle barışık Türkiye yaratmak gerekir. *Sosyal katmanları birbirinin üzerine basarak yükselmek isteyen ülkeler içte huzur bulamaz, dışta da onurlu barış yapamaz!* Hem kendisine, hem de insanlığa katkıda bulunan bireylerle dolu Türkiye yaratmak için, adaletli gelir dağılımını ve öğrenmeyi rastlantılara bırakmamak için, her zaman huzurlu ve öz güvenli olmak için, üniversite kapılarında ve işyerleri kapılarında bekleyen gençler yerine, gençlerin kapılarında bekleyen Üniversiteleri ve işyerleri olan Türkiye yaratmak için her bireyi bir değer olarak görmek ve ona *düzenli ortamda öğrenme ve gelişme hakkı ve olanağı* sağlamalıyız.

Türkiye Eğitim Sistemi eşitlik İlkesine Yabancı Değildir

Cumhuriyet tarihine baktığımızda Türkiye'de eğitimde 'eşitlik' ilkesi ile uyumlu devletin eğitim sistemindeki uygulamalardan güzel örnekler olarak şunları sıralayabiliriz:

- *Parasız üniversiteler / yüksek okullar*

- *Parasız 8 yıllık zorunlu ilköğretim*
- *Parasız orta öğretim*
- *Az gelirliler ailelerin çocuklarına parasız yurtlar*
- *Az gelirliler ailelerin çocuklarına kredi ve burslar*

Vakıf ve özel okullarından / üniversitelerden örnekler:

- *Az gelirliler ailelerin çocuklarına parasız yurtlar*
- *Az gelirliler ailelerin çocuklarına okul / yüksek öğrenim bursları*

Makalemin başında ele aldığım önemli işlevleri nedeniyle eşitlik ilkesiyle uyumlu gibi düzenlemelerin daha da yaygınlaştırılması ülkedeki sosyal adaletin gelişmesi ve ülkenin daha da ileriye gitmesine katkısı büyük olacaktır. Bir toplumsal değer olarak eşitlik rastlantılara bırakılmamalı.

Serbest piyasaların hızla geliştiği, sermaye akışının kontrol edilemediği ve birçok alanda küreselleşmenin boyutlarının büyüdüğü günümüzde toplum katmanlarının eğitiminde eşitlik ilkesine daha da önem verilmesi kaçınılmazdır. Bu konu devletin ve özel sektörün toplumsal sorumluluğunu her geçen gün daha da çoğaltmasını gerektiriyor. Herşey oluruna veya piyasaya bırakılmaz. Devlet düzenleyici işlevini ve sosyal refahın dağılımına katkısını demokratik yasalarla sürekli olarak yerine getirmelidir. Eşitlik konusunu 'serbest pazar' ve 'meritokrasi' fikrinin insafına teslim edmemek gerek! Bu sistemin adaletli ve kucaklayıcı olarak işlemesini sağlayacak adımları zamanında atmak gerek. Biliyoruz ki küresel ve ulusal ekonomik ve sosyal koşulların sürekli olarak hızla gelişmesi nedeniyle eğitimin amaçları, içeriği, yapısı ve ileyişi her zaman tarafsız olmuyor. Kültür politikasının bir parçası olan 'eğitim sistemi', öğrenmede adalet yanında adaletsizliği de körükleyen bir güç olarak karşımıza çıkabilir (Apple 1996; Bourdieu 1984; Coleman et.al. 1996). Bu nedenlerle ülkenin eğitim sistemine geniş açıdan bakmak gerek. Bunu yaparken de gerçekçi olmak gerekir. Hayalcilikle bir yere varılmaz. Türkiye Cumhuriyetinin de bir sosyoekonomik ve tarihsel bir gerçeği vardır. Ülkenin geniş ve köklü bir kültürel dokusu vardır. Bilimsel eğitim politikasında eşitliğe önem vermek ve gerekli tedbirleri almada bunları da dikkate almak gerekiyor.

Eşitliğin Boyutları ve Türleri

Yukarıda ele aldığım genel görüş ve düşüncelerden sonra bu bölümde eşitliği daha somut bir şekilde *altı boyuta* ve *beş türe* ayırarak ele almak istiyorum (Özerk 1993). Yani makalenin geri kalan bölümünde eşitliğin *altı boyutundan* ve *beş türünden* bahsedeceğim.

Eşitliğin boyutları:

- 1) Coğrafi boyutu,
- 2) Sınıfsal boyutu / sosyal katman boyutu,

- 3) Cinsiyet boyutu,
- 4) Nesiller boyutu,
- 5) Çoklu zeka / farklı yetenekler boyutu ve 6) İçerik boyutu.

Eğitliğin türleri:

- 1) Resmı eğitlik / yasalar karşısında eğitlik,
- 2) Katılım eğitliği,
- 3) Statüde eğitlik / nitelikte eğitlik,
- 4) Fırsat eğitliği, olanak eğitliği veya şans eğitliği ve
- 5) Kazanımlarda eğitlik veya öğrenmede eğitlik veya neticelerde eğitlik.

Bunları bir dizey (matris) şeklinde göstererek aralarındaki bağlantıyı ve içeriklerini ele alabiliriz.

	1	2	3	4	5
	-Resmi eğitlik -Yasada eğitlik	-Katılım eğitliği	-Statüde eğitlik -Nitelikte eğitlik	-Fırsat eğitliği -Olanak eğitliği -şans Eğitliği	-Kazanımlarda eğitlik -öğrenmede eğitlik -Neticelerde eğitlik
COĞRAFİ BOYUT (A)	A1	A2	A3	A4	A5
SINIFSAI BOYUT (B)	B1	B2	B3	B4	B5
CİNSİYET BOYUTU (C)	C1	C2	C3	C4	C5
NEŚİL BOYUTU (D)	D1	D2	D3	D4	D5
ÇOKLU ZEKA / FARKLI YETENEKLER BOYUTU (E)	E1	E2	E3	E4	E5
İÇERİK BOYUTU (F)	F1	F2	F3	F4	F5

Eğitimde Coğrafi Eğitlik

AI: Burada hedeflenen eğitlik merkezi yerlerde yaşayanlarla taşrada yaşayanlar arasındaki yasa karşısında resmı eğitliktir. Yani buradaki soru şudur: Kentlerde de taşrada da okul kapıları orada yaşayanlara açık mı? Türkiye’de ilköğretim ve orta eğitim herkesin ulaşabileceği bir mesafede ve herkese açık ve parasızdır. Üniversiteler? Her ilde en az bir niversite yaklaşımıyla taşra illerine niversite kurulması bence eğitlik açısından çok iyi bir yaklaşımdır. Bu niversitelerin bazı

dallardaki eğitim nitelikleri bugün tartışma kaldırabilir, fakat doğru çalışma yapılırsa yarın bu sorun da çözüleceğine inanıyorum. Var olmayan üniversitelerin niteliğinden söz edemeyiz. Onları kurmaya başlamak dahi coğrafi eşitlik konusunda olumlu bir adımdır. Günümüzde üniversitelerde yeterli kapasite olmadığı için eşitlik açısından sorun vardır.

A2: Bazı bölgelerde okullar olmasına rağmen bir kısım çocuk okula gitmiyor. Bu katılımda eşitliği zedeleyen bir konudur. Bunun sosyolojik araştırması yapılmalı. Sorunun kaynağının kültürel mi, ekonomik mi veya aile-okul ilişkileri mi yoksa başka nedenler mi var soruları cevaplandırılmalı.

Yüksek öğretime gelince bu konu yine yukarıda değindiğim sorunu gündeme getiriyor: Türkiye’de hala daha liseyi bitiren gençlere yüksek öğretimde yer olmaması. Yani bugün ülkede yetenek ve ilgi alanları doğrultusunda okuyup gelişmek isteyenler çok, fakat onlara yetecek yüksek öğrenim kurumu yok.

A3: Günümüzde gerek ilköğretim, gerekse ortaöğretim, gerekse yüksek öğretim kurumlarının statü bakımından veya nitelik bakımından büyük şehirlerdekiyle kenar illerdekiyle veya merkezi yerlerdekiyle arasında belirgin bir fark vardır. Burada bir eşitsizlik söz konusudur. Bunun üzerine gidilmesi gerekir. Devletin tedbirlerle bu zorunu az zamanda azaltması gerekir.

A4: Burada konu şudur: Türkiye’nin her coğrafyasından gelenlere ortaöğretim açık fakat buralara çocuk göndermek belirli bir masrafı gerektiriyor. Sistem dar gelirlilerin çocuklarına bu okullara gitmesine fırsat veriyor mu? Olanak sağlıyor mu? Onlara da bir şans veriyor mu? Girdikten sonra onlara nitelikli eğitim olanağı (A3) ve dolayısıyla iyi sonuçlar, iyi kazanımlar (A5) elde etmesine ne denli özen gösteriliyor?

A5: Her yerde herkese lise olanağı var ama her yıl belirli liselerden hiç kimse bugünkü ÖSS sisteminde üniversiteye giremez. Dolayısıyla burada değişik coğrafyaların liselerinde nitelikte eşitsizlik var demektir. Bu konuda tedbir almak ve girişim yapmak gerekir.

Eğitimde Eşitliğin Sınıfsal Boyutu

B1, B2 ve B3: Ülkemizde gelir dağılımı bozuk. Sınıfsal farklılıklar veya sosyal katman farklılıkları büyük. Bu nedenle kapılar az gelirli katmanlardan gelen çocuklara da açık (B1) olmasına rağmen, okula gitmeyen (B2) çocuklar arasında dar gelirlilerin oranı büyük. Belki de bu durumdaki çocukların hemen hemen hepsi bu dar gelirli ailelerden gelmektedirler. Şehirlerde veya varoşlarda oluşan dar gelirli bölgelerdeki okulların niteliği ne durumda (B3)? Bu yerleşim bölgelerinde yaşayan ve oradaki okullara giden çocuk ve gençler ne denli nitelikli öğrenim olanağına ve gerektiğinde bireysel yardıma (A4) ulaşabiliyorlar? Gittikleri okulların donanımı ve

öğretmenlerin niteliği ne durumda? Bu okulların öğrencileri de başka yerlerdekiilerin saladığı öğrenme ortamına sahip miler (B4) ve iyi sonuçlar alabiliyorlar mı (B5)?

Sınısal boyutta eşitlik adına netice alabilmek için bu ilkedden hareket etmekte yarar fardır: Farklı çocuklar farklı yardımlarla eşdeğer kazanımlar, yani neticeler elde edebilir.

Bir başka deyişle: Eşitlik uğruna bazan devlet eşsiz davranmak zorunda kalabilir. Eğer bireylerin (çocukların ve gençlerin) öğrenme ve gelişme olanaklarını ailelerinin gelirinden bağımsız yapmak istiyorsak, bazan okullar ve bölgeler arasında pozitif ayrımcılık yapmak gerekir.

Eşitliğin sınıfsal boyutunu ele alırken paralı özel okul ve üniversitelerin konumuna değinmeden geçemeyiz. Bu kurumlara da bu ülkede ciddi görevler düşüyor. Burs vererek ve hem bölgelere hem de mahallelere yönelik kontenjan vererek dar gelirli sosyal katmanlardan gelenlerin sosyal hareketliliğine katkıda bulunabilirler. Bunları söylerken şu mesajı vermek istiyorum: Dar gelirli ailelerin çocuklarına her geçen gün daha da iyi öğrenme ve yüksek öğrenim olanağı vermeyen ülkeler her zaman geri kalmaya ve vıjdani rahatsızlık duymaya mahkumdurlar. Çağımızda öğrenme, gelişme ve yükselme olanağını sadece orta ve yüksek sınıfın çocuklarına veren ülkeler bunun bedelini şu veya bu şekilde ödemektedirler.

Eğitimde Eşitliğin Cinsiyet Boyutu

C1, C2 ve C3: Ülkede kadın.erkek eşitliği anayasada vurgulanmaktadır. Hiçbir okulun kapısı ilke olarak bir çocuğa veya gence kız olduğu için kapanmıyor (C1). Erkek oldukları için de kapanmıyor. Fakat birçok yerlerde ve ailelerde kız çocukları kız oldukları için okula gönderilmiyorlar (C2). Yani sistemde katılım eşitliği konusunda sorun vardır. Diğer taraftan da aile ekonomisine katkı nedeniyle erkek çocuklar, bazen de kız çocukları okul yerine aile işinde çalışmaya zorlanıyorlar veya mecbur kalıyorlar. Bu konu eğitim sistemimizde bazı girişimleri gerektirir. Olayın ekonomik ve kültürel yanları olduğu kadar, konu değişik cinslere olan bakış açısı ile de ilgilidir. Diğer taraftan da çeşitli nedenlerle kızlar ve erkekler için imam hatip liseleri açılmıştır. Bu ülkede nasıl bir toplum istiyoruz sorusu sorularak buna ciddi bir cevap aranmalıdır. Liseyi bitirerek imam olunamayacağına göre (C3) ve imam olmak için ilahiyat fakóltesi mezunu olunması gerektiğine göre bu okulları korumamın ve kızlarımızın verimli yıllarını buralara geçirmeleri bu gençlere ve topluma ne getirir diye bir hesap yapılıp ve bu okullar gerek düz liselere gerekse gerçek anlamda meslek teknik liselerine dönüştürülebilir. Böylelikle de onlara daha iyi fırsat eşitliği (C4) sağlanabilir. Aynı şekilde ciddi yaklaşımlarla kız meslek liselerinin ve erkek meslek liselerinin yapısı ve içeriği geliştirilerek ucu parlak bir eğitim tüneli oluşturulabilir. Türküye’de günün meslek teknik liseleri dört yıla çıkarılmalarına rağmen ne ülkenin gereksinimlerine ne de gençlerin gereksinimlerine cevap verecek niteliktedirler (C5). Bu konu zamanla çok karmaşıklaşan, daha

doğrusu yanlış politikalarla karmaşıklaştırılan çok ciddi bir eğitim sorunudur Türkiye’de. Bir bütünlük içerisinde ve ülkenin değişik sektör temsilcileriyle ve AB-meslek normlarını da dikkate alarak ciddiyetle ele alınmalıdır.

Her geçen gün hem binlerce genç için hem de ülkenin sanayi, hizmet, turizm, inşaat vb. sektörü için büyük bir kayıp yaşanmaktadır. Bugünkü sistemde ne dört yıllık meslek liseleri ne de iki yıllık yüksek okullar öğrencilerin çoğunu nitelikli ve yetkili meslek sahibi yapamıyorlar.

Türkiye neden beş yıllık veya altı yıllık meslek lisesi geliştirmiyor ve mezunlarına gerçek anlamda meslek kazandıran ve resmen yetki veren bir sistem geliştiremiyor? Bu konu eşitlik açısından bakıldığında konunun hem coğrafi, hem sınıfsal hem de cinsiyet boyutunu irdeliyor. Eğer bu konuda değindiğim yönde ciddi düzenlemeler yapılmazsa AB-sistemindeki Lisbon süreci ve mesleklerin karşılıklı tatınması konusunda Türk gençleri gelecekte dışa açılmada büyük zorluklarla karşılaşacaklardır, çünkü günümüzde içeride bu zorluklarla karşılaşmaktadırlar. Biz onları dört yıl okulda tutuyoruz, onlara diploma veriyoruz, fakat onları nitelikli eleman, yani toplumdaki, iş hayatındaki işi yapacak nitelikte donatmıyoruz. Ülke çok para kullanmasına rağmen kazanımlarında ve neticelerde onları zayıf bırakıyoruz ve böylelikle bugünkü sistemle onlara haksız davranıyoruz (C5).

Eğitimde Eşitliğin Nesil Boyutu

D1, D2, D3, D4 ve D5: Dünyamız çok değişmiştir ve hızla değişmektedir. Ülke bilgi çağını, bilgisayar çağını, medya çağını, modern ulaşım ve iletişim çağını aynı anda yaşıyor. Bu demek değildir ki herkes bu gelişmelerin getirdiği nimetlerden payını alabiliyor. Alabilmesi için yaygın eğitim ve çeşitli düzenlemeler gerekli. Bugünkü genç nesile daha geniş eğitim olanağı sağlarken, bir önceki nesili de unutmamak gerekir. Yani bugünkü nesilin annesini ve babasını unutmamak gerekir. Devlet katkısı sağlayarak yetişkinlere kurslar yaygınlaştırılarak nesiller arası ‘öğrenme mesafesinin’ önüne geçilebilir. Her konuda yüksek öğrenim ‘kaçan bir tren’ gibi olmaktan çıkarılabilir. Yirmi yıl önce ekonomici olamayan veya elektrikçi olamayan veya medya teknisyani veya pazarlamacı veya öğretmen olamayan veya yabancı dil öğrenemeyen kitlelere olanak hazırlanabilir. Akşam üzeri ve gece kursları yoluyla de bu alanlarda iyi yol katedilebilir. Bu açıdan bakıldığında Türkiye’de açık öğretim kurumlarının çok önemli bir toplum hizmeti verdiklerini söyleyebiliriz.

Eşitlik ilkesi ışığında meslekler arası geçişlere de olanak sağlanarak yetişkinlerin bilgi birikiminden ve deneyimlerinden yararlanılabilir. Elektrikçilikten elektrik teknisyenliğine veya elektrik mühendisliğine geçiş olanakları sağlanmalı. Garsonluktan ahçılığa ve turizm yüksek okulunda ahçılık öğretmenliğine yol açarak ülkenin iş dünyasına ve insanlarına bir dinamizm olanağı sağlamak mümkündür. Ülkemizin koşullarında çeşitli sektörlerden kırk.elli yaşlarında emekli olan subaylar,

polisler, öğretmenler vb. uygun kurslarla ülkenin değişik sektörlerinde aranan nitelikli elaman olarak kolayca kazandırılabilirler.

Eğitimde Eşitliğin Çoklu Zeka/Farklı Yetenekler Boyutu

İnsanlar arasındaki ilgi ve yatkınlık konusundaki farklılıklar toplumların en büyük zenginlikleridir. İş dünyasındaki çeşitlilik de aynı şekilde büyük bir niğmettir. İnsanlar zamanla farklı alanlara farklı ilgi duyarlar ve bireyler olarak o yöndeki becerilerini daha kolayca geliştirme ortamı ararlar. Altı ile onsekiz yaş arasında olanlar bu yönde gelişmelerine olanak verecek ortamları okulda bulmak isterler. Bunu çoğu zaman dile getirdikleri gibi birçoğu bu konuları yetişkinlere bile açmaya çekinir. Konu bir ortam ve kültür meselesidir. Son üçyüz yıldan beri Türküye gibi batı toplumlarında gerek kapsam, gerekse süre olarak genişleyen okul kurumu ağırlıklı olarak kuramsal bilgiye ve ezbere dayalı bir düzeni kendisine benimsemişti. 1900 yıllarının başından beri çeşitli araştırmalar yardımıyla ve eleştirilerle okullar eski tutumunu oldukça değiştirmesine rağmen, yine 1900 yıllarının başından beri oldukça problemlı bir zeka kavramını benimsemiştirler. Böyle olunca bazı beceriler ve bazı dersler diğer ders ve beceriler karşısında daha yüksek statü elde etmiştir. Zamanla sözel-dilsel düşünce yeteneği ve buna dayalı becerilerin gelişmesi çok önemsenirken aynı şekilde mantıksal-matematiksel düşünce yeteneği ve becerilerinin de önemli olduğu kabullenilmiştir. Bunlar olurken ülkeler düzenli ticaret toplumu ve zanaatkar insanlara bağımlı ve fiziksel insan gücüne dayanan bir sanayi toplumu olmak için uğraşıyorlardı. Bu arada hizmet sektörü de gelişme gösteriyor. Meslekler çoğalıyor ve mesleklerde ayrılaşmaya ve uzmanlaşma gidiliyor. Eğitim kurumları yığınlar için değil, seçkinler için bir niğmet olarak gelişmeye ve genişlemeye başlar. Psikoloji bir bilim dalı olarak aynı dönemde üniversitelere girmeye başlar. Başlar başlamaz zamanın yüksek prestijli tıp ve felsefe dalları gibi önemli bir yer almaya koyulur. Nedenlerin en başında 1900 yıllarının başında geliştirdikleri ilk zeka testi. Zeka testi ile ve daha sonra zeka testleri ile psikoloji bilimi büyük bir güç elde eder (Özerk 1992). O günden beri de bu gücünü başta zeka testleri ile korumaya çok özen gösterir. Giderek bu testleri ve benzeri testleri birçok alana sokar. Zeka denen kavram sözel-dilsel ve mantıksal-matematiksel düşünce yeteneği etrafında merkezleştirilerek çeşitli testlerle ölçülmeye başlandığı 1900 yıllarının başından sonraki dönemde 'zeka-merkezli psikoloji' en büyük sarsıntıyı 1990 yıllarda geçirir. Amerikalı profesör Howard Gardner 1990'lı yılların başından beri günümüze kadar yaptığı çalışmalarla bu dar çerçeveli zeka kavramını genişletmiştir. Böylelikle bilimin geliştiiğinden haberdar olanlar yurakda değindiğim zeka türlerine eşdeğer bedensel-kinestetik zekanın, doğa zekasının, görsel-uzamsal zekanın, müziksel /ritimsel zekanın, içsel zekanın ve sosyal zekanın varlığını kabul ederler. Bunu kabul etmek yetmiyor. Eğitim sisteminde bunu dikkate almak ve eğitimin içeriğini, işleyişini ve eğitimde ölçme ve değerlendirmeyi ona göre yapmak gerekir (Selçuk et.al. 2004).

Benim değerlendirmeme göre Türkiye’de gerek devlet okulları gerekse özel okullar ilköğretimin ilk yıllarında tüm zeka türlerine değer veren pedagojik uygulamalar yaparlar. Başka bir deyişle: Bizim eğitim sistemimize 1960’lı yıllardan beri ‘Hayat Bilgisi’ dersiyile giren ve çoklu zeka kuramıyla bağdaşan ve günümüzde de küçük sınıflardaki eğitime hakim olan iyi bir pedagojik kültür vardır.

Sınıflar yükseldikçe bu kültür zayıflıyor ve yerini büyük oranda sözel-dilsel ve mantıksal-matematiksel zekalara bırakıyor. Diğer zeka türlerine yönelik etkinlikler giderek zayıflatılıyor. Bazılarının tek korunduğu okullar spor ve güzel sanatlar gibi liseler oluyor. Bu yukarıda bahsettiğim eğilim genellikle devletin ilköğretim kurumlarında kendini göstermektedir. Bir kısım özel okullar çoklu zeka kuramına uygun eğitimi ilköğretimin daha yüksek sınıflarında da uyguluyorlar. Sınıflar yükseldikçe bunlarda da sözel-dilsel ve mantıksal-matematiksel zekaya ağırlık veren eğitim yüksek öğrenimin giriş sınavları nedeniyle daha fazla önem ve ağırlık kazanıyor.

Bu eğilimi bir sorun olarak görmek gerekir. 21. yüzyıl toplumunda sadece sözel-dilsel ve mantıksal-matematiksel zekalı insanların yanında daha çok sayıda bedensel-kinestetik zekalı, doğa zekalı, görsel-uzamsal zekalı, müziksel /ritimsel zekalı, içsel zekalı ve sosyal zekalı insanlara gereksinim olacaktır. Kaldı ki insanlar bu farklı özelliklerinden dolayı değişik yöntemlerle öğrenirler ve gelişirler. Bu konudaki sorunu azaltmak çeşitli düzenlemeleri gerektirir. Bunların basında iki düzenlemeyi belirtmek gerek:

- 1) Dört yıllık meslek liselerini iki yıllık yüksek meslek okulları ile birleştirmek ve nitelikli yetiştirilen ve yetkilerle donatılmış gençler yetiştirmek.
- 2) Üniversiteye giriş imtihan sisteminde değişiklik yapmak.

Bu konuları burada derinlemesine irdelememe olanak yok, fakat vermeye çalıştığım mesaj anlaşılabilir özellikte olduğuna inanıyorum.

Zeka konusuna değinmişken Amerikan menşeli WISC, ITPA vb zeka testlerinin bugün Türkiye’de kullanılmasının da ne bilimsel ne de etik savunabilecek yanı olmadığını da söylemeyi kendime bir görev sayıyorum. Kim kimin çocuğunu bu testlerle test edip onun ‘zekasını’ belirleme hakkını kendinde bulabiliyor? Eğer testlerle çocuklara yardımcı olabileceğimizi düşünüyorsak, Türkiye kendi testlerini kendisi geliştirmelidir. Meydan sizin değerli meslektaşlarım. Kimse size bunu yapmayın demiyor. Ben yapamazsınız da demiyorum. Yapabilirsiniz. Ama neden yapmıyorsunuz? Bu soruyu iyi düşünerek cevaplandırmak gerek!

Eğitimde Eşitliğin İçerik Boyutu

Eşitliğin içerik boyutu yukarıda değindiklerimle yakından bağlantılıdır. Bunun dışında eğitimde eşitliğin içerik boyutu ‘resmi müfredat’ ile ‘öğretilen müfredat’

arasındaki bağlantıyı ilgilendirir. Diğer taraftan da öğrencilerin ‘öğrendiği müfredat’ ile ‘ımtihan edildikleri müfredat’ arasındaki farklılıklar ile ilgilidir (Özerk 2006). Bunların yayında içerik konusu evrensel, ulusal ve yerel değerleri ve bilgileri ele alarak irdelenmelidir.

Evrensel olarak kabul gören ve Türkiye Cumhuriyeti olarak da kabul ettiğimiz değerler vardır. Bunların başında insan hakları, hak-adalet, dürüstlük, eşitlik, demokrasi, emek bir değerdir, is, saygı-sevgi, söz hakkı, inanç özgürlüğü, mülk hakkının ve özel hayatın korunması vb. gelmektedir. Ayrıca evrensel olarak kabul gören bilimsel bilgiler vardır. Bunlara okulların etkinliklerinde ve okulda okutulan kitap ve derslerde yer vermek gerekir. Aslında bunlar oldukça iyice veriliyor Türk eğitim sşsteminde. Korumak ve gıltirmeye ve en önemlisi öğretilmeye özen gösterilmeli.

Bunları yaparken ulusal değerler ve ulusal bilgiler de vardır. Bunları kenara itemeyiz. Ayrıca evrensel değerlerle ulusal değerler birçok noktada örtüşüyor. Ulusal değerlerin başında şunlar gelebilir diyebiliriz: İnsan hakları, hak-adalet, birlik, Atatürk devrimlerine bağlılık, dürüstlük, eşitlik, dayanışma, demokrasi, bağımsızlık, ülkenin bütünlüğü, emek bir değerdir, iş, saygı-sevgi, söz hakkı, düşkünlere yardım, devletin koruyuculuğu, ulusal kültürü korumak, dine saygı, inanç özgürlüğü, mülk hakkının ve özel hayatın korunması yalan söylememek, vergi ödemek vb.

Ulusal bilgilere gelince okuldaki etkinliklerde, kitaplarda ve derslerde ne gibi ulusal değerleri ve bilgileri öne çıkarıyoruz? Kitaplatımızda ve derslerde ulusal değerlere ve bilgilere, yıllarca bu kültürün parçası olmuş becerilere ve olumlu tutumlara ne derece yer ve önem veriliyor? Bunları yaparken unutulmaması gereken önemli bir ‘değerler arenası’, ‘bir bilgi ve beceri küpü’ daha vardır. Bunlar kentlerimiz/kasabalarımız ve beldelerimiz/köylerimizdir. Burada yerel değerlerden ve bilgilerden bahsediyorum. Kentlerde gerekli değer, tutum ve beceriler vardır. Bunların yanında küçük yerler ve köylerde gerekli olan ve okullarda ele alınması ve yeni kuşaklara benimsetilip kazandırılması gereken değerler, tutumlar ve beceriler vardır. Örnek verecek olursak diyebilirim ki ‘sıramızı bekleyelim’, ‘dikkatli yürüyelim’, ‘apartman kurallarına uyalım’ vb.vb. gibi geliştirilmesi ve öğretilmesi gereken tutum ve değerler yayında şehre özel bilgilerin de öğretilmesi gerekir. Diğer taraftan da köyünkülerin varlığını ve öneminin köydekiler için önemli olduğunu kabullenmek gerekir. Örnek olarak şunları belirtebilirim: ödünç alma, imece, aza kanaat getirmek, ortak kullanmak, yakından ilgilenmek, ayağını yoranına göre uzatmak vb.vb. Bu nedenle bunların da köy okullarında ele alınmasına olanak vermek gerekir. Bunlar da kitapların içeriklerine yansımaları gerekir. İmtihanlarda bunları bilmek de ödüllendirilmeli. Bence beldede iyi iş yapan belediye başkanının kim olduğunu bilmek veya bölgede insanlara en çok iş olanağı sağlayan kişinin adını bilmek Napolyon’un adını bilmekten çok daha anlamlı ve önemlidir. Bu gibi

konulara özen göstermekle hem çocuklara hem de ülkeye daha çok katkımız olacaktır.

Toparlayıcı Görüşler

Eğitimde eşitlik çok geniş bir konudur. Bu makalede eşitliğin altı boyutunu ve beş türünü kısaca ele alıp açıklamaya çalıştım. Hızla değişen çağımızda hızla gelişen bir ülke olarak Türkiye, küreselleşmeden, teknoloji devriminden ve yarışmacı açık pazar ekonomisinden olumlu ve olumsuz şekilde etkilenmektedir. Eşitlik konusuna önem vermek eğitim planlaması kadar toplum planlaması ile de çok yakından bağlantılıdır. Eşitlik konusuna dikkat etmek ve burs ve kontenjan konularını ona göre ayarlamak sosyal katmanlar arasındaki eğitim farklarının azalmasına katkıda bulunacaktır. Bu konuya devlet yetkilileri de özel sektör de daha çok özen gösterirlerse bunun neticelerinin toplumsal yaşama olan olumlu yansımalarını yakın bir gelecekte görebiliriz. İçinde yaşadığımız 21. yüzyılda toplumdaki bireylerin düzenli ortamda öğrenme ve öğretim görme olanakları bulmaları ailelerinin sosyoekonomik durumuna bağımlı olmamalıdır. Bu nedenle resmi ve özel kurumlar, okullar ve üniversiteler sosyal sorumluluk bilinciyle eşitliğe önem verirler ve bu konuda katkılarını koyarlarsa, ülkenin eğitimi gerek devlet sektöründe gerekse özel sektörde daha adaletli bir özelliğe kavuşacağından hiç şüphemiz olmasın. Makalemde birçok konuya değindim. Her konuyu yeterince açıp irdeleyemediğimin farkındayım. Fakat bu konuların birçok bilim kurumlarında, üniversite öğrenci çevrelerinde ve idari mercilerde ele alınıp daha ileriye taşınacağına inanmaktayım.

Kaynakça

- Apple, M. (1996): *Cultural Politics and Education*. New York: Teachers College Press.
- Bourdieu, P. (1984): *Distinction: a Social Critique of the Judgment of Taste*. Boston: Harvard University Press.
- Gardner, H. (1999): *De sju intelligenserna*. Jönköping: Brain Books.
- Coleman, J. S., Compbell, E. Q., Hobson, C. J., McPartland, J., Mood, A.M., Weinfeld, F.D. & York, R. L. (1966): *Equality of Educational Opportunity*. Washington D. C. : Government Printing Office.
- Selçuk, Z., Kayılı, H. & Okut, L. (2004): *Çoklu zeka uygulamaları*. Ankara: Nobel Yayınları.
- Özerk, K. (1992): *Om tospråklig utvikling*. Haslum: Oris Forlag.
- Özerk, K. (1993): *Likhetsbegrepets pedagogisk sosiologiske status*. Haslum: Oris Forlag.
- Özerk, K. (2004): *Opplæringsteori og læreplanforståelse*. Vallset: Oplandske Bokforlag.

TÜRK EĞİTİM DERNEĞİ

**80. YIL ULUSLARARASI EĞİTİM FORUMU
EĞİTİM HAKKI VE GELECEK
PERSPEKTİFLERİ**

80. YIL ULUSLARARASI EĞİTİM FORUMU
“EĞİTİM HAKKI VE GELECEK PERSPEKTİFLERİ”

Editör: Türk Eğitim Derneği
Türkçe Dil Editörü: Gültekin Özdemir

ISBN

© 1. Basım, Temmuz 2008

© Copyright 2008, TÜRK EĞİTİM DERNEĞİ

Bu kitabın bütün hakları Türk Eğitim Derneği'ne aittir.

Yayıncının yazılı izni olmaksızın, bu kitabın tümünün veya bir kısmının elektronik, mekanik ya da fotokopi yoluyla basımı, yayımı, çoğaltılması ve dağıtımını yapılamaz.

Kapak Tasarımı, Baskı ve Cilt
Adım Ajans
+90 312 220 14 58

KÜTÜPHANE BİLGİ KARTI

Türk Eğitim Derneği

80. Yıl Uluslararası Eğitim Forumu: Eğitim Hakkı ve Gelecek

Perspektifleri

1. Baskı, ix+278 s, 160x235 mm

ISBN 978-9944-5128-4-8

1. Eğitim Hakkı, 2. Eğitimde Erişim ve Eşitlik, 3. Küreselleşme
ve Eğitim

SUNUŞ

Türkiye’de eğitim sektörü, üretim ve hizmet sektörlerinin son 20-25 yıl içinde küresel piyasalarla bütünleşme ve rekabet etme yönünde gerçekleştirmiş olduğu önemli değişim ve dönüşümün oldukça gerisinde kalmış gözükmektedir. Şu anda var olan eğitim-öğretim uygulamalarının ekonomi ve toplumsal yaşamın gerekleri ile ilişkilendirilmesinde ciddi sorunlarla karşı karşıya kaldığı görülmektedir. Yaşam boyu öğrenme perspektifi içinde eğitim hakkı; bireyin eğitime erişiminin sağlanması, bireyin ve toplumun eğitim gereksinimlerini karşılayacak eğitim program ve kurumlarının mevcut olması, bireyin kurum ve programlara kabul edilmesi ve sunulan eğitimin ihtiyaçlara yanıt verebilecek esneklik ve uyarlanabilirliğe sahip olması ile ilgilidir. Devletin toplumsal katılımı da sağlayarak, eğitim hakkının sağlanmasında engelleri, güçlükleri ve dezavantajları ortadan kaldırmaya yönelik politikalar üretmesi ve uygulaması beklenmektedir. Bu anlayış geleneksel olarak “okula devam edebilme hakkı” ile eş anlamlı olarak kullanılan eğitim hakkı kavramından daha öte bir anlam taşımaktadır.

Türkiye’de ilköğretimde erişim ve eşitlik daha çok okullaşma oranlarına ilişkin sayısal verilere dayalı olarak, cinsiyete ve bölgesel farklılıklara göre açıklanmaktadır. Cinsiyete ve bölgelere göre farklılıklar önemli olmakla birlikte, erişim ve eşitlikte gerçek durumu yansıtmaktan oldukça uzak görünmektedir. Erişimin yalnızca okula kayıt ve devam olarak algılanması sorunun tanımlanmasında yetersiz kalmaktadır. Erişim ve eşitlik okula kayıt ve devamın ötesinde öğrencilerin aldığı eğitimin niteliği ile ilişkilendirilerek değerlendirilmelidir. Erişim, yalnızca okula kayıt ve devam anlamında değil, okulda altyapı, insan kaynakları ve öğretim uygulamaları açısından nitelikli bir eğitime erişim olarak görülebilir. Eşitlik ise, erişim ile ilişkilendirilerek, hem eğitimin girdileri hem de öğrenci kazanımları açısından ele alınmalıdır.

Türk gençliğine verilen eğitimin, toplumun ve ekonominin gereksinim duyduğu temel becerileri kazandırmaktan uzak kalmışlığı, kaynak yetersizliği ile açıklanamayacak boyuttadır. Yalnızca ilköğretim çağındaki yaklaşık 1.142.000 çocuğun eğitim hakkından yoksun kaldığı bilinen bir gerçektir. Ancak, okula kayıtlı ve devam eden milyonlarca çocuk için de temel becerilerin yeterince kazandırılmadığı bir ortamda nitelikli bir eğitime erişim hakkının tam olarak sağlanabildiği söylenemez. OKS ve ÖSS gibi ulusal ölçekli değerlendirmelerden elde edilen sonuçlar, genellikle sıralama açısından değerlendirilmekte ve bu sonuçların gösterdiği bilgi ve beceri düzeylerinin bireysel ve toplumsal açıdan anlamları üzerinde pek de durulmamaktadır.

Bütün değerlendirmeler ve bulgular, Türkiye genelinde öğrencilerimizin ancak %2 civarında bir kısmına “iyi bir eğitim” verebildiğimizi göstermektedir. Bunun

bireysel olarak anlamı; bir birey olarak temel bilgi ve becerileri kazanma hakkından; iyi bir gelecek, iyi bir iş ve iyi bir gelir hakkından yoksun kalmak olarak değerlendirilebilir. Toplumsal açıdan ise, küreselleşmiş bir dünyada rekabet gücünü kaybetmek; politik ve ekonomik açıdan etkin bir aktör olmak yerine, küreselleşmenin bir nesnesi olmak gibi ciddi riskler yaratmaktadır. Eğitimin mevcut durumunu gösteren veriler bir istatistik olmanın ötesinde, bireyin ve toplumun geleceği açısından değerlendirilmelidir. Nitelikli bir eğitim hakkından yoksun kalan her çocuk bir istatistik değil, bir insan, bir candır.

Türkiye’de her yıl yaklaşık 10 milyar dolarlık bir kaynak, ortaöğretime ve yükseköğretime geçiş sınavlarına hazırlık kapsamında harcanırken, bireylerin eğitim hakkının tam olarak güvence altına alınmamış olması, kaynak kullanımı konusunda rasyonel olmayan bir yapı ile karşı karşıya olduğumuzu göstermektedir. Ayrıca, Türkiye’de ailelerinin çocuklarının eğitimine verdiği önem ve bunun için çok büyük harcamalardan kaçınmadıkları bilinmektedir. Öyleyse temel sorun, eğitime ayrılan kaynakların yanlış yönlendirilmesi ve verimsiz kullanılmasıdır. Bu harcama, okullarda eğitimin geliştirilmesi için ya da diğer ekonomik sektörlerde kullanılması halinde sağlayacağı katkılar açısından ele alındığında göz ardı edilemeyecek büyüklüktedir.

Türkiye’de, eğitim hakkının güvence altına alınması, her çocuğun daha nitelikli bir eğitime daha eşitlikçi bir sistem içinde erişiminin sağlanması ve eğitim sisteminin ülkenin toplumsal ve ekonomik kalkınması için daha fazla katkı değer yaratması **ulusal bir program** çerçevesinde ele alınmak zorundadır. Toplumun, bireylerin, ekonominin ve demokrasinin gereksinimlerine duyarlı ve bireylerin de eğitim haklarını güvence altına alan bir eğitim sistemi, toplum ve ülke için daha kalkınmış ve aydınlık bir geleceğin de ön koşulu olarak görülmektedir. Bu nedenle, Türk Eğitim Derneği ulu önder Atatürk’ün liderliğinde kuruluşunun 80. yılında, “Türkiye’de Eğitim Hakkı” üzerine bir uluslar arası eğitim forumu düzenleyerek, bir ulusal eğitim programının geliştirilmesine temel oluşturabilecek bir diyalog ortamının yaratılmasını amaçlamıştır.

Türk Eğitim Derneği 80 yıl önce, başarılı fakat maddi olanakları yetersiz öğrencilere destek sağlama, yabancı dilde eğitim veren okullar açma ve Türk eğitim politikasının oluşturulmasına katkıda bulunma misyonu ile yola çıkmıştır. Ulu Önder Atatürk’ün önderliğinde kurulan Türk Eğitim Derneği, 80 yıldır üstlenmiş olduğu misyonun bilinci ile Türk eğitim standartlarını çağdaş seviyelere taşıyacak bilimsel platformlar oluşturmak, araştırma projeleri ve hazırladığı raporlar ile eğitim sisteminin sorunları ve çözümleri üzerine toplumu bilinçlendirmek, sorunları ve çözüm önerilerini ilgililerle paylaşmak amacıyla çalışmalarını sürdürmektedir. Türk Eğitim Derneği bugüne kadar sadece sorunları ortaya koymakla kalmayıp, okul öncesi eğitimin sorunlarından Türkiye’yi bir çıkmaza sokmuş olan üniversiteye giriş sınavı sistemine kadar birçok noktada getirdiği çözüm önerileriyle sivil toplum kuruluşu olma görevini

yerine getirmiştir ve getirmeye devam edecektir.

Türk Eğitim Derneği kuruluşunun 80. yılında eğitim hakkının yaşam boyu öğrenme perspektifi içinde ele alınmasını, sorunların tartışılmasını, politikaların ve çözüm önerilerinin geliştirilmesini sağlayacak bir diyalog ve platform oluşturmak amacıyla yapacağı çalışmalar kapsamında, Türkiye’den ve uluslararası alandan seçkin bilim ve devlet adamlarının katılımı ile **“Eğitim Hakkı ve Gelecek Perspektifleri”** konulu “80. Yıl Uluslararası Eğitim Forumu”nu düzenlemiştir. TED Ankara Koleji İncek Kampüsü’nde düzenlenen olan forumda, eğitim hakkı; eğitimin ideolojik anlamı, küresel değişimler ve eğitim, okulun değişen rol ve işlevleri, sürdürülebilir ekonomik kalkınma üzerinde eğitimin etkileri, giriş sınavları, erişim ve eşitlik, AB’ye giriş sürecinin bilgi ekonomisi açısından yeniden değerlendirilmesi ve eğitimde sivil toplumun rolü konuları çerçevesinde ele alınmıştır.

“80. Yıl Uluslararası Eğitim Forumu”na katkı sağlayan tüm konuşmacılara, “bizde aynı amaç için buradayız” diyen tüm katılımcılara ve Forum’un gerçekleştirilmesinde katkı sağlayan Türk Eğitim Derneği ailesinin her bir bireyine teşekkür eder, Forum’da yapılan konuşma ve tartışmaların yer aldığı bu kitabın Türk Eğitim Sisteminde eğitim hakkının geliştirilmesine katkı sağlamasını dilerim.

Selçuk Pehlivanoğlu
Türk Eğitim Derneği Genel Başkanı

İÇİNDEKİLER

TÜRK EĞİTİM DERNEĞİ 80. YIL ULUSLARARASI EĞİTİM FORUMU “EĞİTİM HAKKI VE GELECEK PERSPEKTİFLERİ”

SUNUŞ	iii
28 Ocak 2008	
09:00-10:00 AÇILIŞ KONUŞMALARI	1
Selçuk Pehlivanoglu, Türk Eğitim Derneği Genel Başkanı.....	1
Köksal Toptan, Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı.....	5
Doç. Dr. Hüseyin Çelik, Milli Eğitim Bakanı.....	8
28 Ocak 2008	
10:00 - 11:30 KONUK KONUŞMACILAR	16
William Hansen, ABD Eğitim Bakanlığı Eski Müsteşarı.....	16
Dr. Kim Shinil, Güney Kore Cumhuriyeti Başbakan Yardımcısı ve Eğitim ve İnsan Kaynaklarını Geliştirme Bakanı.....	23
28 Ocak 2008	
11:45 - 13:00 BİRİNCİ OTURUM	
Eğitimin İdeolojik Olarak Anlamı	31
Oturum Başkanı: Prof. Dr. Kenan GÜRSOY, Galatasaray Üniversitesi.....	32
Prof. Dr. Michael W. Apple, Wisconsin Madison Üniversitesi.....	32
Prof. Dr. Ahmet İnam, Orta Doğu Teknik Üniversitesi.....	40
28 Ocak 2008	
14:00 - 15:30 İKİNCİ OTURUM	
Küresel Değişimler ve Eğitim	46
Oturum Başkanı: Prof. Dr. Üstün Ergüder, İstanbul Politikalar Merkezi.....	46
Prof. Dr. Mark Ginsburg, Maryland Üniversitesi.....	47
Prof. Dr. Stephen Heyneman, Vanderbilt Peabody Koleji.....	51
Dr. Bahadır Kaleağası, AB ve UNICEF Nezdinde TÜSİAD- Brüksel Temsilcisi.....	56
Dr. Cüneyt Ülsever, Hürriyet Gazetesi.....	61

28 Ocak 2008	
16:00 - 19:00 ÜÇÜNCÜ OTURUM	
Okulun Değişen Rol ve İşlevi	69
Oturum Başkanı: Prof. Dr. İpek Gürkaynak, Gürkaynak Yurttaşlık Enstitüsü.....	69
Prof. Dr. Kamil Özerk, Oslo Üniversitesi.....	70
Prof. Dr. Howard Gardner, Harvard Üniversitesi (Video Konferans).....	81
29 Ocak 2008	
09:00 - 10:00 AÇILIŞ KONUŞMASI	98
Zafer Çağlayan, Sanayi ve Ticaret Bakanı.....	98
29 Ocak 2008	
10:00 - 11:30 BİRİNCİ OTURUM	
Eğitimin Sürdürülebilir Ekonomik Kalkınma Üzerindeki Etkisi	108
Oturum Başkanı: Prof. Dr. Ali Doğramacı, Bilkent Üniversitesi.....	108
Prof. Dr. Donald K. Adams, Pittsburgh Üniversitesi.....	109
Dr. Robin Horn, Dünya Bankası.....	113
Prof. Dr. Muhittin Şimşek, Yükseköğretim Kurulu Denetleme Kurulu....	122
29 Ocak 2008	
11:45 - 13:00 İKİNCİ OTURUM	
Giriş Sınavları: Eleme mi, Eğitim Hakkının Engellenmesi mi?	130
Oturum Başkanı: Selçuk Pehlivanoglu, Türk Eğitim Derneği....	130
Işık Batuhan Çakmak, TED Ankara Koleji Vakfı Özel Lisesi Öğrencisi.....	131
Prof. Dr. Chong Jae Lee, Güney Kore Eğitim Geliştirme Enstitüsü Eski Başkanı.....	134
Faruk Köprülü, ÖZ-DE-BİR.....	137
Prof. Dr. İrfan Erdoğan, Talim ve Terbiye Kurulu.....	145
29 Ocak 2008	
14:00 - 15:30 ÜÇÜNCÜ OTURUM	
Eğitim Hakkı: Erişim ve Eşitlik	150
Oturum Başkanı: Prof. Dr. Aybar Ertepinar, Yükseköğretim Kurulu Eski Başkan Vekili.....	151
Abbas Güçlü, Milliyet Gazetesi.....	152
Prof. Dr. Rodolfo Meoño Soto, Birleşmiş Milletler.....	159
Dakmara-Ana Georgescu, UNESCO Uluslararası Eğitim Bürosu.....	167

29 Ocak 2008	
16:00 - 19:00 DÖRDÜNCÜ OTURUM	
Gelecek için Perspektifler:	
Yaşam Boyu Öğrenme ve Herkes için Eğitim.....	177
Oturum Başkanı: Prof. Dr. Aybar Ertepinar, Yükseköğretim Kurulu Eski Başkan Vekili.....	177
Prof. Dr. Pavel Zgaga, Slovenya Eski Milli Eğitim Bakanı, Ljubljana Üniversitesi.....	178
Prof. Dr. Sabahattin Balcı, Ankara Üniversitesi, Çankırı Meslek Yüksekokulu.....	186
30 Ocak 2008	
09:00 - 10:00 AÇILIŞ KONUŞMASI.....	195
Ali Babacan, Dışişleri Bakanı.....	195
30 Ocak 2008	
10:00 - 11:30 BİRİNCİ OTURUM	
Türkiye İçin Farklı Gelecek Senaryoları:	
AB Sürecinin Bilgi Ekonomisi Açısından Yeniden Yorumlanması.....	204
Oturum Başkanı: Büyükelçi Volkan Vural, Doğan Holding.....	205
Gökcan Demirkazık, TED Ankara Koleji Öğrencisi.....	206
Dr. Vittorio Campione, Camporlecchio Eğitim.....	208
Prof. Dr. Osman Çoşkunoglu, Uşak Milletvekili ve Avrupa Birliği Uyum Komisyonu Üyesi.....	211
30 Ocak 2008	
11:45 - 13:00 İKİNCİ OTURUM	
Eğitimde Toplumsal Sorumluluk ve Sivil Toplum Örgütlerinin Rolü.....	221
Oturum Başkanı: Zeynep Göğüş, TR Plus-Centre for Turkey in Europe.....	221
Deniz Aybaş, TED Ankara Koleji Öğrencisi.....	223
Reza Hossaini, UNICEF Türkiye Temsilciliği.....	227
Dr. Alexandru Crisan, Eğitim Reform Merkezi 2000+.....	231
Turgut Bozkurt, Türk Eğitim Vakfı.....	241
30 Ocak 2008	
13:00 – 14:00 KAPANIŞ.....	247
Selçuk Pehlivanoğlu, Türk Eğitim Derneği Genel Başkanı.....	247

“EĞİTİM HAKKI VE GELECEK PERSPEKTİFLERİ” 80. YIL ULUSLARARASI EĞİTİM FORUMU SONUÇ BİLDİRGESİ.....	252

EK-1

Okulun Değişen Rol ve İşlevi Prof. Dr. İpek Gürkaynak.....	256

EK-2

Eğitimde Eşitlik ve Eşdeğerlik <i>Türleri, boyutları ve gerektirdikleri</i> Prof. Dr. Kamil Özerk, Oslo Üniversitesi, Norveç.....	267